॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

# ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗ-ಮಹಾಟೀಕಾ

**(ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ)**

**ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ**

ಸದ್ಧಮ್ಮರಂಸಿಮಾಲೀ ಯೋ, ವಿನೇಯ್ಯಕಮಲಾಕರೇ।
ವಿಬೋಧೇಸಿ ಮಹಾಮೋಹ-ತಮಂ ಹನ್ತ್ವಾನ ಸಬ್ಬಸೋ॥

ಞಾಣಾತಿಸಯಬಿಮ್ಬಂ ತಂ, ವಿಸುದ್ಧಕರುಣಾರುಣಂ।
ವನ್ದಿತ್ವಾ ನಿರುಪಕ್ಲೇಸಂ, **ಬುದ್ಧಾದಿಚ್ಚಂ** ಮಹೋದಯಂ॥

ಲೋಕಾಲೋಕಕರಂ **ಧಮ್ಮಂ,** ಗುಣರಸ್ಮಿಸಮುಜ್ಜಲಂ।
**ಅರಿಯಸಙ್ಘಞ್ಚ** ಸಮ್ಫುಲ್ಲಂ, ವಿಸುದ್ಧಕಮಲಾಕರಂ॥

ವನ್ದನಾಜನಿತಂ ಪುಞ್ಞಂ, ಇತಿ ಯಂ ರತನತ್ತಯೇ।
ಹತನ್ತರಾಯೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಹುತ್ವಾಹಂ ತಸ್ಸ ತೇಜಸಾ॥

ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಾಚಾರೇನ, ಧೀಮತಾ ಸುಚಿವುತ್ತಿನಾ।
ಅಜ್ಝೇಸಿತೋ **ದಾಠಾನಾಗತ್ಥೇರೇನ** ಥಿರಚೇತಸಾ॥

ವಿಸುದ್ಧಚರಿತೋ ನಾಥೋ, ಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮನುತ್ತರಂ।
ಪತ್ವಾ ದೇಸೇಸಿ ಕರುಣಾಸಮುಸ್ಸಾಹಿತಮಾನಸೋ॥

ತಸ್ಸಾ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋ, ವಿಸುದ್ಧನಯಮಣ್ಡಿತೋ।
**ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ** ಯೋ ವುತ್ತೋ, ಸುವಿಸುದ್ಧಪದಕ್ಕಮೋ॥

ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಂ, ನಿಪುಣತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯಂ।
ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ಸಮಯಂ ಅವಿಲೋಮಯಂ॥

ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪೋರಾಣಂ, ಕಥಾಮಗ್ಗಂ ಅನಾಕುಲಂ।
ತನ್ತಿನಯಾನುಗಂ ಸುದ್ಧಂ, ಕರಿಸ್ಸಾಮ**ತ್ಥವಣ್ಣನಂ**॥

ಇತಿ ಆಕಙ್ಖಮಾನಸ್ಸ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಂ।
ವಿಭಜನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಸತ್ಥಂ, ನಿಸಾಮಯಥ ಸಾಧವೋತಿ॥

**ನಿದಾನಾದಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

೧. ಸ್ವಾಯಂ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ** ಯಂ ಸುತ್ತಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟ್ಠಪೀಯತಿ, ತಂ ತಾವ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ನಿದಾನಾದಿನಿದ್ಧಾರಣಮುಖೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಅತ್ಥಂ ಸಂವಣ್ಣೇತುಂ **"ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಧಮ್ಮಂ ಸಂವಣ್ಣೇನ್ತೇನ ಹಿ ಆದಿತೋ ತಸ್ಸ ನಿದಾನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತತೋ ಪಯೋಜನಂ ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ ಪದತ್ಥೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಚೋದನಾ ಸೋಧನಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಚೇವ ಆಚರಿಯೇನ ಪಟಿಪನ್ನಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ **ಭಗವನ್ತಂ ಕಿರಾ**ತಿಆದಿ ದೇಸನಾಯ ನಿದಾನಪಯೋಜನನಿದ್ಧಾರಣಂ, **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಭಾಸಿಸ್ಸ**ನ್ತಿಆದಿ ಪಿಣ್ಡತ್ಥನಿದ್ಧಾರಣಂ , **ಸೀಲೇ ಠತ್ವಾ**ತಿಆದಿ ಪದತ್ಥಸಮ್ಬನ್ಧಾಧಿಪ್ಪಾಯವಿಭಾವನಾ, **ಕಿಂ ಸೀಲ**ನ್ತಿಆದಿ ಚೋದನಾ, ತತೋ ಪರಂ ಸೋಧನಂ, ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಕಥಾಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಾ ಆದಿಮ್ಹಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ನ ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಾ। ಪುಚ್ಛಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಹಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ತದತ್ಥಸ್ಸ ಮಙ್ಗಲಭಾವತೋ, ಸಾಸನಸ್ಸ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವವಿಭಾವನತೋ, ಭಯಾದಿಉಪದ್ದವನಿವಾರಣೇನ ಅನ್ತರಾಯವಿಧಮನತೋ, ಉಪರಿ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹತೋ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಕಥಾ ವತ್ಥುಪುಬ್ಬಿಕಾ ಆರದ್ಧಾ, ನ ಸತ್ಥುಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಿಕಾತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ವಿಸುಂ ಅಸಂವಣ್ಣನಾದಿಭಾವತೋ। **ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀ**ಆದಯೋ ವಿಯ ಹಿ ದೀಘನಿಕಾಯಾದೀನಂ ನಾಯಂ ವಿಸುಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ, ನ ಪಕರಣನ್ತರಂ ವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಾವತಾರಸುಮತಾವತಾರಾದಿ ವಿಯ। ತಾಸಂಯೇವ ಪನ ಸುಮಙ್ಗಲವಿಲಾಸಿನೀಆದೀನಂ ವಿಸೇಸಭೂತಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಮಜ್ಝೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"**ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ)। ಅಥ ವಾ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಿಕಾಪಿ ಚಾಯಂ ಕಥಾ ನ ವತ್ಥುಪುಬ್ಬಿಕಾವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಾಸನೇ ಹಿ ವತ್ಥುಕಿತ್ತನಂ ನ ಲೋಕೇ ವಿಯ ಕೇವಲಂ ಹೋತಿ, ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಕಿತ್ತನತ್ತಾ ಪನ ಸತ್ಥು ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನಾಭಾವವಿಭಾವನೇನ ಸತ್ಥುಗುಣಸಂಕಿತ್ತನಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗನ್ತಮೇವ ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಏತ್ತಾವತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ"ತಿಆದಿ। **ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಹಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಬ್ಬಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿನೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಹನ್ತೋ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ ವಿಭಾಗಸ್ಸ ಅನುದ್ಧಟತ್ತಾ। ತೇನ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಸೀಲಾದಯೋ ಇಧ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿವಚನೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಹಿ ನೇಸಂ ಚರಿಮಭವೇ ವಿಸೇಸತೋ ಸಂಸಾರಭಯಿಕ್ಖಣಂ, ಯಥಾಸಕಂ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ತಣ್ಹಾಜಟಾವಿಜಟನಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ಸಮಾನಾತಿ। ಅಥ ವಾ "ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ ಜಟ"ನ್ತಿ ಸಾಧಾರಣವಚನೇನ ಸಾತಿಸಯಂ, ನಿರತಿಸಯಞ್ಚ ತಣ್ಹಾಜಟಾವಿಜಟನಂ ಗಹಿತಂ। ತತ್ಥ ಯಂ ನಿರತಿಸಯಂ ಸವಾಸನಪ್ಪಹಾನತಾಯ। ತೇನ ಸತ್ಥು ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾ ಕಿತ್ತಿತಾ ಹೋತಿ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾ ಚ। ತದುಭಯೇನ ನಾನನ್ತರಿಕತಾಯ ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾದಯೋಪೀತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಿಕಾಯಂ ಕಥಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಥೋಮನಾಪುಬ್ಬಿಕಾ ಏವಾಯಂ ಕಥಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ಥು ಥೋಮನಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆರದ್ಧತ್ತಾ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಯಸ್ಮಾ ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥತಾಯ ವಿಭಾವನವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಾ, ಆಚಿಣ್ಣಞ್ಚೇತಂ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಯದಿದಂ ಸಂವಣ್ಣೇತಬ್ಬಧಮ್ಮಾನುಕೂಲಂ ಸಂವಣ್ಣನಾರಮ್ಭೇ ಸತ್ಥು ಅಭಿತ್ಥವನಂ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನ ಏವಮೇತ್ಥ ಥೋಮನಾ ಪವತ್ತಿತಾತಿ। ಥೋಮನಾಕಾರಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಉದ್ಧರನ್ತೇನ ಪಠಮಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಗಾಥಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ನಿದಾನಚೋದನಾಮುಖೇನ ಪುಚ್ಛಾಗಾಥಂ ಸರೂಪತೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ಅವಿಪರೀತಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥಭಾವಾವಜೋತನಂ ಭಗವತೋ ಥೋಮನಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಾ ಕತಾ। ತೇನಾಹ "ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

**ಇತೀ**ತಿಆದೀಸು **ಇತೀ**ತಿ ಅಯಂ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತು ಪರಿಸಮಾಪನಾದಿಪದತ್ಥವಿಪರಿಯಾಯಪಕಾರಾವಧಾರಣನಿದಸ್ಸನಾದಿಅನೇಕತ್ಥಪ್ಪಭೇದೋ। ತಥಾ ಹೇಸ "ರುಪ್ಪತೀತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಾ 'ರೂಪ'ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯) ಹೇತುಮ್ಹಿ ಆಗತೋ। "ತಸ್ಮಾತಿಹ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ,

ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವಥ, ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ। ಅತ್ಥಿ ಮೇ ತುಮ್ಹೇಸು ಅನುಕಮ್ಪಾ ‘ಕಿನ್ತಿ ಮೇ ಸಾವಕಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಪರಿಸಮಾಪನೇ। “ಇತಿ ವಾ ಇತಿ ಏವರೂಪಾ ನಚ್ಚಗೀತವಾದಿತವಿಸೂಕದಸ್ಸನಾ ಪಟಿವಿರತೋ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩) ಆದಿಅತ್ಥೇ। “ಮಾಗಣ್ಡಿಯೋತಿ ತಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾ ಸಮಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವೋಹಾರೋ ನಾಮಂ ನಾಮಕಮ್ಮಂ ನಾಮಧೇಯ್ಯಂ ನಿರುತ್ತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಅಭಿಲಾಪೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೭೩, ೭೫) ಪದತ್ಥವಿಪರಿಯಾಯೇ। “ಇತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಬಾಲೋ, ಅಪ್ಪಟಿಭಯೋ ಪಣ್ಡಿತೋ। ಸಉಪದ್ದವೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪದ್ದವೋ ಪಣ್ಡಿತೋ। ಸಉಪಸಗ್ಗೋ ಬಾಲೋ, ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಪಣ್ಡಿತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪) ಪಕಾರೇ। “ಅತ್ಥಿ ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಇತಿ ಪುಟ್ಠೇನ ಸತಾ, ಆನನ್ದ, ಅತ್ಥೀತಿಸ್ಸ ವಚನೀಯಂ, ಕಿಂಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಇತಿ ಚೇ ವದೇಯ್ಯ, ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ಇಚ್ಚಸ್ಸ ವಚನೀಯ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೬) ಅವಧಾರಣೇ, ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಅತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಮೇಕೋ ಅನ್ತೋ, ನತ್ಥೀತಿ ಖೋ, ಕಚ್ಚಾನ, ಅಯಂ ದುತಿಯೋ ಅನ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫; ೩.೯೦) ನಿದಸ್ಸನೇ। ಇಧಾಪಿ ನಿದಸ್ಸನೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಪಕಾರೇತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೇವ। ಪರಮೋ ಪನ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಪರಿಸಮಾಪನೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಹೀ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇ। **ಇದ**ನ್ತಿ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖವಚನಂ ಯಥಾಧಿಗತಸ್ಸ ಸುತ್ತಪದಸ್ಸ ಅಭಿಮುಖೀಕರಣತೋ।

**ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಯಂ **ವುತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ಸಉಪಸಗ್ಗೋ, ಅನುಪಸಗ್ಗೋ ಚ ವಪ್ಪನವಾಪಸಮೀಕರಣಕೇಸೋಹಾರಣಜೀವಿತವುತ್ತಿಪಮುತ್ತಭಾವಪಾವಚನಪವತ್ತಿತಅಜ್ಝೇಸನಕಥನಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಯಂ -

> “ಗಾವೋ ತಸ್ಸ ಪಜಾಯನ್ತಿ, ಖೇತ್ತೇ ವುತ್ತಂ ವಿರೂಹತಿ।
> ವುತ್ತಾನಂ ಫಲಮಸ್ನಾತಿ, ಯೋ ಮಿತ್ತಾನಂ ನ ದುಬ್ಭತೀ”ತಿ॥ -

ಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೧.೧೯) ವಪ್ಪನೇ ಆಗತೋ। “ನೋ ಚ ಖೋ ಪಟಿವುತ್ತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೨೮೯) ಅಟ್ಠದನ್ತಕಾದೀಹಿ ವಾಪಸಮೀಕರಣೇ। “ಕಾಪಟಿಕೋ ಮಾಣವೋ ದಹರೋ ವುತ್ತಸಿರೋ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೨೬) ಕೇಸೋಹಾರಣೇ। “ಪನ್ನಲೋಮೋ ಪರದತ್ತವುತ್ತೋ ಮಿಗಭೂತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಚೂಳವ॰ ೩೩೨) ಜೀವಿತವುತ್ತಿಯಂ। “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಪಣ್ಡುಪಲಾಸೋ ಬನ್ಧನಾ ಪವುತ್ತೋ ಅಭಬ್ಬೋ ಹರಿತತ್ಥಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೫೯; ಪಾರಾ॰ ೯೨; ಪಾಚಿ॰ ೬೬೬; ಮಹಾವ॰ ೧೨೯) ಬನ್ಧನತೋ ಪಮುತ್ತಭಾವೇ। “ಯೇಸಮಿದಂ ಏತರಹಿ ಪೋರಾಣಂ ಮನ್ತಪದಂ ಗೀತಂ ಪವುತ್ತಂ ಸಮಿಹಿತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೪೨೭; ಮಹಾವ॰ ೩೦೦) ಪಾವಚನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿತೇ। ಲೋಕೇ ಪನ “ವುತ್ತೋ ಗುಣೋ ವುತ್ತೋ ಪಾರಾಯನೋ”ತಿಆದೀಸು ಅಜ್ಝೇಸನೇ। “ವುತ್ತಂ ಖೋ ಪನೇತಂ ಭಗವತಾ ‘ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಥ, ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ’ತಿ”ಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦) ಕಥನೇ। ಇಧಾಪಿ ಕಥನೇ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಸ್ಮಾ “ಇತಿ ಹಿ ಏವಮೇವ ಇದಂ ಸುತ್ತಂ ದೇಸಿತ”ನ್ತಿ ಯಥಾನಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಗಾಥಂ ದೇಸಿತಭಾವೇನ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ತಸ್ಸಾ ವಾ ದೇಸಿತಾಕಾರಂ ಅವಧಾರೇತಿ।

**ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕಂ। **ಪನಾ**ತಿ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರಮತ್ತಂ। ಉಭಯೇನಾಪಿ ಕಾರಣಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸುತ್ತಪದಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾನಿಮಿತ್ತಂ। ತದತ್ಥಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಬುದ್ಧಿಯಂ ವಿಪರಿವತ್ತಮಾನತಂ ಉಪಾದಾಯ “ಇದ”ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ಭಗವತಾ ಭಾಸಿತಾಕಾರಂ ಸನ್ಧಾಯ “ಏತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಕಲೇನ ಪನಾನೇನ ವಚನೇನ ದೇಸನಾಯ ನಿದಾನಂ ಜೋತಿತಂ ಹೋತಿ। ಪರತೋ ತಸ್ಸಾ ದೇಸಕದೇಸಕಾಲಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಭಗವನ್ತಂ ಕಿರಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಿರಾ**ತಿ ಅನುಸ್ಸವನತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ತೇನ ವುಚ್ಚಮಾನಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಅನು ಅನು ಸುಯ್ಯಮಾನತಂ ದೀಪೇತಿ। **ರತ್ತಿಭಾಗೇ**ತಿ ರತ್ತಿಯಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ, ಮಜ್ಝಿಮಯಾಮೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ವೇಸ್ಸವಣಾದಯೋ ವಿಯ ಅಪಾಕಟನಾಮಧೇಯ್ಯತ್ತಾ **ಅಞ್ಞತರೋ**। ದೇವೋ ಏವ

**ದೇವಪುತ್ತೋ। ಸಂಸಯಸಮುಗ್ಘಾಟತ್ಥನ್ತಿ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಲ್ಲಸಮುದ್ಧರಣತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛೇತಿ ಯೋಜನಾ। "ಸಂಸಯಸಮುಗ್ಘಾಟತ್ಥ"ನ್ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಹಸು ಪುಚ್ಛಾಸು ಅಯಂ ವಿಮತಿಚ್ಛೇದನಾಪುಚ್ಛಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯೇನ ಅತ್ಥೇನ ತಣ್ಹಾ "ಜಟಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಜಾಲಿನಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಹಿ ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪ್ಪಭೇದೋ ಅತ್ತನೋ ಅವಯವಭೂತೋ ಏವ ಜಾಲೋ ಏತಿಸ್ಸಾ ಅತ್ಥೀತಿ "ಜಾಲಿನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇದಾನಿಸ್ಸಾ ಜಟಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸೂತಿ** ತಸ್ಸಾ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಮಾಹ, ರೂಪಾದಿಛಳಾರಮ್ಮಣವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ತಣ್ಹಾವಿಸಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನಾತಿ** ಕದಾಚಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಕದಾಚಿ ಯಾವ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣೇ ಕದಾಚಿ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣೇ ಕದಾಚಿ ಯಾವ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇತಿ ಏವಂ ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರಿ ಚ ಪವತ್ತಿವಸೇನ। ದೇಸನಾಕ್ಕಮೇನ ಚೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಕದಾಚಿ ಕಾಮಭವೇ ಕದಾಚಿ ರೂಪಭವೇ ಕದಾಚಿ ಅರೂಪಭವೇ ಕದಾಚಿ ವಾ ಅರೂಪಭವೇ...ಪೇ॰... ಕದಾಚಿ ಕಾಮಭವೇತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜನಸಭಾವತ್ತಾ ಅಪರಾಪರುಪ್ಪತ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಂಸಿಬ್ಬನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ"**ತಿ। **"ಸಂಸಿಬ್ಬನಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ ಇದಂ ಯೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಜಟಾ ವಿಯಾತಿ ಜಟಾತಿ ಜಟಾತಣ್ಹಾನಂ ಉಪಮೂಪಮೇಯ್ಯತಾ, ತಂದಸ್ಸನಂ। ಅಯಂ ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಜಾಲಿನೋ ವೇಳುಗುಮ್ಬಸ್ಸ ಸಾಖಾ, ಕೋಸಸಞ್ಞಿಯಾದಯೋ ಚ ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತನೋ ಅವಯವೇಹಿ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಾ ವಿನದ್ಧಾ "ಜಟಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ತಣ್ಹಾಪಿ ಸಂಸಿಬ್ಬನಸಭಾವೇನಾತಿ, "ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಟ್ಠೇನಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತನೋ ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಹಿ ತಣ್ಹಾ ಕೋಸಕಾರಕಿಮಿ ವಿಯ ಅತ್ತನಾವ ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಸಂಸಿಬ್ಬನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ರೂಪತಣ್ಹಾ ಲೋಕೇ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ, ಏತ್ಥೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏತ್ಥ ನಿವಿಸಮಾನಾ ನಿವಿಸತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೩; ವಿಭ॰ ೨೦೩)। ಇಮೇ ಸತ್ತಾ "ಮಮ ಇದ"ನ್ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ವತ್ಥುಂ ಅತ್ತನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ ಮಞ್ಞಮಾನಾ ಅಬ್ಭನ್ತರಿಮಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಅಬ್ಭನ್ತರತ್ಥೋ ಚ ಅನ್ತೋಸದ್ದೋತಿ ಸಕಪರಿಕ್ಖಾರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ತಣ್ಹಾ "ಅನ್ತೋಜಟಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಪತ್ತಾದಿ, ಗಹಟ್ಠಸ್ಸ ಹತ್ಥಿಆದಿ ಸಕಪರಿಕ್ಖಾರೋ।

"ಅತ್ತಾ"ತಿ ಭವತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಮಾನೋತಿ **ಅತ್ತಭಾವೋ,** ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ। ಸರೀರನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಮಮ ಅತ್ತಭಾವೋ ಸುನ್ದರೋ, ಅಸುಕಸ್ಸ ವಿಯ ಮಮ ಅತ್ತಭಾವೋ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ವಾ ಆದಿನಾ ಸಕಅತ್ತಭಾವಾದೀಸು ತಣ್ಹಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಕಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅತ್ತನೋ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಾನಿ।** ಅತ್ತನೋ, ಪರೇಸಞ್ಚ ರೂಪಾದೀನಿ **ಬಾಹಿರಾಯತನಾನಿ।** ಪರೇಸಂ ಸಬ್ಬಾನಿ ವಾ, ಸಪರಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ವಾ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಾನಿ।** ತಥಾ ರೂಪಾದೀನಿ **ಬಾಹಿರಾಯತನಾನಿ।** ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಭವೇಸು ಪವತ್ತಿಯಾಪಿ ತಣ್ಹಾಯ **ಅನ್ತೋಜಟಾಬಹಿಜಟಾ**ಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಾಮಭವೋ ಹಿ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ಅವಿಮುತ್ತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಗ್ಗಹಣಸ್ಸ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋತಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಅನ್ತೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ರೂಪಾರೂಪಭವೋ "ಬಹಿದ್ಧಾ, ಬಹೀ"ತಿ ಚ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಬಹಿದ್ಧಾಸಂಯೋಜನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭)। ವಿಸಯಭೇದೇನ, ಪವತ್ತಿಆಕಾರಭೇದೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ತಣ್ಹಂ ಜಟಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಏಕನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ **"ತಾಯ ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಜಟಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಪನ "ಪಜಾ"ತಿ ವುತ್ತಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತಂ ಜಟೇನ್ತೀ ವಿನನ್ಧನ್ತೀ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಹ **"ಜಟಾಯ ಜಟಿತಾ ಪಜಾ"**ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಯದಿಪಿ ಅವಯವಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸಮುದಾಯೋ ನತ್ಥಿ, ಏಕದೇಸೋ ಪನ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ಅವಯವತೋ ಸಮುದಾಯಂ ಭಿನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಉಪಮೂಪಮೇಯ್ಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ನಾಮ ವೇಳುಜಟಾದೀಹಿ...ಪೇ॰... ಸಂಸಿಬ್ಬಿತಾ"**ತಿ ಆಹ। ಇಮಂ ಜಟನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತೀಸು ಧಾತೂಸು ಏಕಮ್ಪಿ ಅಸೇಸೇತ್ವಾ ಸಂಸಿಬ್ಬನೇನ **ತೇಧಾತುಕಂ ಜಟೇತ್ವಾ ಠಿತಂ।** ತೇನಸ್ಸಾ ಮಹಾವಿಸಯತಂ, ವಿಜಟನಸ್ಸ ಚ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವಮಾಹ। **"ವಿಜಟೇತುಂ ಕೋ ಸಮತ್ಥೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ವಿಜಟಯೇ"ತಿ ಪದಂ ಸತ್ತಿಅತ್ಥಂ, ನ ವಿಧಿಆದಿಅತ್ಥನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವಂ “ಅನ್ತೋಜಟಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪುಟ್ಠೋ ಪನ ಅಸ್ಸ ದೇವಪುತ್ತಸ್ಸ ಇಮಂ ಗಾಥಮಾಹಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। “ಏದಿಸೋವ ಇಮಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಸತ್ಥಾರಂ ಗುಣತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೋ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು। **ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೋತಿ** ಅನವಸೇಸಞೇಯ್ಯಾವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರತ್ತಾ ನವಿಹತಞಾಣಪವತ್ತಿಕೋ। ಏತೇನ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣತಾವಿಭಾವನೇನ ಆದಿತೋ ತಿಣ್ಣಂ ಆವೇಣಿಕಧಮ್ಮಾನಂ ಗಹಣೇನೇವ ತದೇಕಲಕ್ಖಣತಾಯ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಚ ಭಗವತೋ ಸೇಸಾವೇಣಿಕಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಗಹಿತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದಿಬ್ಬನ್ತಿ ಕಾಮಗುಣಾದೀಹಿ ಕೀಳನ್ತಿ ಲಳನ್ತಿ, ತೇಸು ವಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ವಿಜಯಸಮತ್ಥತಾಯೋಗೇನ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇ ವಿಜೇತುಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಇಸ್ಸರಿಯಧನಾದಿಸಕ್ಕಾರದಾನಗ್ಗಹಣಂ, ತಂತಂಅತ್ಥಾನುಸಾಸನಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಾ ವೋಹರನ್ತಿ, ಪುಞ್ಞಾತಿಸಯಯೋಗಾನುಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ ಜುತಿಯಾ ಜೋತನ್ತಿ, ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಞ್ಚ ವಿಸಯಂ ಅಪ್ಪಟಿಘಾತೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಯಥಿಚ್ಛಿತನಿಪ್ಫಾದನೇ ಚ ಸಕ್ಕೋನ್ತೀತಿ **ದೇವಾ**। ಅಥ ವಾ ದೇವನೀಯಾ ತಂತಂಬ್ಯಸನನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ಸರಣಂ ಪರಾಯಣನ್ತಿ ಗಮನೀಯಾ, ಅಭಿತ್ಥವನೀಯಾ ವಾ, ಸೋಭಾವಿಸೇಸಯೋಗೇನ ಕಮನೀಯಾತಿ ವಾ **ದೇವಾ**। ತೇ ತಿವಿಧಾ - ಸಮ್ಮುತಿದೇವಾ ಉಪಪತ್ತಿದೇವಾ ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಾತಿ। ಭಗವಾ ಪನ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಕೀಳಾಯ ಉತ್ತಮೇಹಿ ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರೇಹಿ ಸಪರಸನ್ತಾನಗತಪಞ್ಚವಿಧಮಾರವಿಜಯಿಚ್ಛಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಸತ್ತಧನಾದಿಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಅವೇಚ್ಚಪಸಾದಸಕ್ಕಾರದಾನಗ್ಗಹಣಸಙ್ಖಾತೇನ, ಧಮ್ಮಸಭಾವಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಾನುಸಾಸನೀಸಙ್ಖಾತೇನ ಚ ವೋಹಾರಾತಿಸಯೇನ ಪರಮಾಯ ಪಞ್ಞಾಸರೀರಪ್ಪಭಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಜುತಿಯಾ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾಯ ಞಾಣಸರೀರಗತಿಯಾ, ಮಾರವಿಜಯಸಬ್ಬಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಪರಹಿತನಿಪ್ಫಾದನೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಾಯ ಸತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಸದೇವಕೇನ ಲೋಕೇನ “ಸರಣ”ನ್ತಿ ಗಮನೀಯತೋ, ಅಭಿತ್ಥವನೀಯತೋ, ಭತ್ತಿವಸೇನ ಕಮನೀಯತೋ ಚ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ದೇವೇ ತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಠಿತತ್ತಾ ತೇಸಂ ದೇವಾನಂ ಸೇಟ್ಠೋ ಉತ್ತಮೋ ದೇವೋತಿ **ದೇವದೇವೋ**। ಸಬ್ಬದೇವೇಹಿ ಪೂಜನೀಯತರೋ ದೇವೋತಿ ವಾ, ವಿಸುದ್ಧಿದೇವಭಾವಸ್ಸ ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಸ್ಸ ವಾ ಅಧಿಗತತ್ತಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ದೇವಾನಂ ಅತಿಸಯೇನ ದೇವೋತಿ **ದೇವದೇವೋ**।

ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸಕ್ಕಾನಂ, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಞ್ಚ ಗುಣಾಭಿಭವನತೋ ಅಧಿಕೋ ಅತಿಸಯೋ ಅತಿರೇಕತರೋ ವಾ ಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚಾತಿ **ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ**। ಞಾಣಪ್ಪಹಾನದೇಸನಾವಿಸೇಸೇಸು ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭನೀಯಟ್ಠಾನತಾಯ ಕುತೋಚಿಪಿ ಉತ್ರಸ್ತಾಭಾವತೋ ಚತೂಹಿ ವೇಸಾರಜ್ಜೇಹಿ ವಿಸಾರದೋತಿ **ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜವಿಸಾರದೋ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ತೇ ಪಟಿಜಾನತೋ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾತಿ ತತ್ರ ವತ ಮಂ ಸಮಣೋ ವಾ…ಪೇ॰… ವೇಸಾರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಹರಾಮೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮)। ಠಾನಾಠಾನಞಾಣಾದೀಹಿ ದಸಹಿ ಞಾಣಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ದಸಬಲಧರೋ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಇಧ ತಥಾಗತೋ ಠಾನಞ್ಚ ಠಾನತೋ, ಅಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಾನತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ”ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೧; ವಿಭ॰ ೮೦೯)। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಞೇಯ್ಯಂ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಅನಾವಟಞಾಣತಾಯ **ಅನಾವರಣಞಾಣೋ**। ತಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಸಮನ್ತತೋ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಸಮತ್ಥೇನ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ **ಸಮನ್ತಚಕ್ಖು,** ಸಬ್ಬಞ್ಞೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮೇಹಿ ಪನ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ। ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ **ಭಗವಾ**। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ **ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೩ ಆದಯೋ) ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

ಏತ್ಥ ಚ “ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಅಪ್ಪಟಿಹತಞಾಣಚಾರೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ತಿಯದ್ಧಾರುಳ್ಹಾನಂ ಪುಚ್ಛಾನಂ ಭಗವತೋ ಬ್ಯಾಕರಣಸಮತ್ಥತಾಯ ದಸ್ಸಿತಾಯ ಕಿಂ ದೇವತಾನಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛಂ ಬ್ಯಾಕಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಭಗವಾತಿ ಆಸಙ್ಕಾಯ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ “ದೇವದೇವೋ”ತಿ ವುತ್ತಂ। ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಸಕ್ಕೋ ದೇವಾನಮಿನ್ದೋ ದೇವತಾನಂ ಪಞ್ಹಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಿ, “ತತೋ ಇಮಸ್ಸ

ಕೋ ವಿಸೇಸೋ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "ಸಕ್ಕಾನಂ ಅತಿಸಕ್ಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಕ್ಕೇನಪಿ ಪುಚ್ಛಿತಮತ್ಥಂ ಸನಙ್ಕುಮಾರಾದಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇನ್ತಿ, "ತತೋ ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತಿಸಯೋ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಾನಂ ತನ್ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ "ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಯಂ ಚಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜದಸಬಲಞಾಣೇಹಿ ಪಾಕಟೋ ಜಾತೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಚತು... ಪೇ॰... ಧರೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಮಾನಿ ಚ ಞಾಣಾನಿ ಇಮಸ್ಸ ಞಾಣದ್ವಯಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೇನ ಸಹೇವ ಸಿದ್ಧಾನೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಅನಾವರಣಞಾಣೋ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖೂ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಯಿದಂ ಞಾಣದ್ವಯಂ ಪುಞ್ಞಞಾಣಸಮ್ಭಾರೂಪಚಯಸಿದ್ಧಾಯ ಭಗ್ಗದೋಸತಾಯ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಭಗವಾ"ತಿ ಅವೋಚಾತಿ। ಏವಮೇತೇಸಂ ಪದಾನಂ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಂ, ಅನುಪುಬ್ಬಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಂ ಪನೇತಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಞಾಣದ್ವಯಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಅಭಿನ್ನಂ। ಏಕಮೇವ ಹಿ ತಂ ಞಾಣಂ ವಿಸಯಪವತ್ತಿಮುಖೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅನವಸೇಸಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥಾವರಣಾಭಾವತೋ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಮುಪಾದಾಯ "ಅನಾವರಣಞಾಣ"ನ್ತಿಪಿ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ **ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೩ ಆದಯೋ) ವಕ್ಖಾಮ।

೧. ಮಹನ್ತೇ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕೇ ಏಸೀ ಗವೇಸೀತಿ ಮಹೇಸಿ, ಭಗವಾ। ತೇನ **ಮಹೇಸಿನಾ। ವಣ್ಣಯನ್ತೋತಿ** ವಿವರನ್ತೋ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತೋ। **ಯಥಾಭೂತ**ನ್ತಿ ಅವಿಪರೀತಂ। **ಸೀಲಾದಿಭೇದನ**ನ್ತಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾದಿವಿಭಾಗಂ। **ಸುದುಲ್ಲಭ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಕ್ಖಣವಜ್ಜಿತೇನ ನವಮೇನ ಖಣೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬತ್ತಾ ಸುಟ್ಠು ದುಲ್ಲಭಂ। **ಸೀಲಾದಿಸಙ್ಗಹ**ನ್ತಿ ಸೀಲಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಹಿ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಸಪ್ಪದೇಸತ್ತಾ ನಗರಂ ವಿಯ ರಜ್ಜೇನ, ನ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ನ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಅರಿಯೇನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೇನ ಮಗ್ಗೇನ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ; ತೀಹಿ ಚ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಖನ್ಧೇಹಿ ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨)। ಕಿಲೇಸಚೋರೇಹಿ ಅಪರಿಪನ್ಥನೀಯತಾಯ **ಖೇಮಂ।** ಅನ್ತದ್ವಯಪರಿವಜ್ಜನತೋ, ಮಾಯಾದಿಕಾಯವಙ್ಕಾದಿಪ್ಪಹಾನತೋ ಚ **ಉಜುಂ।** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಮಾರಣವಸೇನ ಗಮನತೋ ಪವತ್ತನತೋ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಮಗ್ಗನತೋ, ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬತೋ ಚ **ಮಗ್ಗಂ। ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಯ, ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವಾಯ ವಾ, ಅರಹತ್ತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಯಥಾಭೂತಂ ಅಜಾನನ್ತಾ**ತಿ ಏವಂ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಆದಿವಿಸುದ್ಧಿಪರಮ್ಪರಾಯ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬೋ ಏವರೂಪೋ ಏವಂಕಿಚ್ಚಕೋ ಏವಮತ್ಥೋತಿ ಯಾಥಾವತೋ ಅನವಬುಜ್ಝನ್ತಾ। ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸತೋ, ಸಂಸಾರತೋ ಚ ಸುದ್ಧಿಂ ವಿಮುತ್ತಿಂ ಕಾಮೇನ್ತಿ ಪತ್ಥೇನ್ತೀತಿ **ಸುದ್ಧಿಕಾಮಾ। ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ। ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಸೀಲಮತ್ತೇನ ಪರಿತುಟ್ಠಾ, ಅಥ ಖೋ ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾಪಿ ಸಮಾನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ। ಭಾವನಾಯ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾಯ **ಯೋಗಿನೋ ವಾಯಮನ್ತಾಪಿ** ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪಯೋಗಂ ಪರಕ್ಕಮಂ ಕರೋನ್ತಾಪಿ ಉಪಾಯಸ್ಸ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ **ವಿಸುದ್ಧಿಂ ನಾಧಿಗಚ್ಛನ್ತೀ**ತಿ ಯೋಜನಾ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಯೋಗೀನಂ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಸಮನ್ತಭದ್ದಕತ್ತಾ ಸವನಧಾರಣಪರಿಚಯಾದಿಪಸುತಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಕರೋ, ಯೋಗೀನಂ ಪನ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಮೋದಹೇತೂತಿ ಆಹ **"ತೇಸಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಕರಣ"**ನ್ತಿ। ಬಾಹಿರಕನಿಕಾಯನ್ತರಲದ್ಧೀಹಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ ಸುಟ್ಠು ವಿಸುದ್ಧವಿನಿಚ್ಛಯತ್ತಾ **ಸುವಿಸುದ್ಧವಿನಿಚ್ಛಯಂ। ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಪಸ್ಸಯಭೂತಂ ನಿಕಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ । **ದೇಸನಾನಯನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಸಂವಣ್ಣನಾನಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ। ಏತ್ಥ ಚ "ತೇಸಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಕರಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಸುದ್ಧತಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತ್ಥೇನ್ತಾನಂ ಯೋಗೀನಂ ಏಕಂಸೇನ ತದಾವಹತ್ತಾ ಪಾಮೋಜ್ಜಕರೋ ಞಾಣುತ್ತರೇಹಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನೇಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಸುಟ್ಠು ಸಮ್ಮಾ ವಿಸುದ್ಧವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ಕಥಾಮಗ್ಗೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಮೇ ಭಾಸತೋ** ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿಸಾಮಯಥಾತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಾನಿ ಗಾಥಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಭಾಸನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಂ, "ಕಥಿತಾಯ ಮಹೇಸಿನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಪಮಾಣಭಾವಂ, "ಯಥಾಭೂತಂ ಅತ್ಥಂ ಸೀಲಾದಿಭೇದನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅವಿಪರೀತಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ, "ಸುದುಲ್ಲಭಂ...ಪೇ॰...

ಯೋಗಿನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಮಿತ್ತಂ, **"ತೇಸಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಕರಣ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಯೋಜನಂ, "ವಣ್ಣಯನ್ತೋ ಅತ್ಥಂ, ಸುವಿಸುದ್ಧವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ ದೇಸನಾನಯನಿಸ್ಸಿತಂ, ಸಕ್ಕಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಕರಣಪ್ಪಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ವಿಸುದ್ಧಿಕಾಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ, ನಿಸಾಮಯಥ ಸಾಧವೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಚ್ಚಸವನೇ ಸಾಧುಜನೇ ನಿಯೋಜೇತಿ। ಸಾಧುಕಂ ಸವನಪಟಿಬದ್ಧಾ ಹಿ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿ।

೩. ವಚನತ್ಥವಿಭಾವನೇನ ಪವೇದಿತವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸಾಮಞ್ಞತ್ಥಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಕಥಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಅಭಿರುಚಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಪದತ್ಥತೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ತತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಯದಿದಂ "ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಭಾಸಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಪದಂ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ। **ಸಬ್ಬಮಲವಿರಹಿತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ರಾಗಾದಿಮಲೇಹಿ, ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲೇಹಿ ಚ ವಿರಹಿತಂ ವಿವಿತ್ತಂ। ತತೋ ಏವ **ಅಚ್ಚನ್ತಪರಿಸುದ್ಧಂ,** ಸಬ್ಬದಾ ಸಬ್ಬಥಾ ಚ ವಿಸುದ್ಧನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಮಗ್ಗತಿ ಗವೇಸತಿ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ**। ತೇನಾಹ **"ಮಗ್ಗೋತಿ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋತಿ ಚ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತದುಪಾಯತ್ತಾ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮಗ್ಗೋ, ತನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ಕಥಾಪಬನ್ಧೋ ಚ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸ್ವಾಯಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸತೋ, ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ ಚ ನಾನಾನಯೇಹಿ ದೇಸಿತೋ, ತೇಸು ಅಯಮೇಕೋ ನಯೋ ಗಹಿತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೋ ಪನಾಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ಸುತ್ತೇ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಮತ್ತವಸೇನೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ಸಮಥಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಯೋಗೀ, ನ ಸೀಲಾದಿ। ಮತ್ತ-ಸದ್ದೇನ ಚ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೇನ ಸವಿಸೇಸಂ ಸಮಾಧಿಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಸೋ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸ ದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ ನ ಸಮಾಧಿಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿಂ ವಿನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸಮ್ಭವತಿ। ವಿಪಸ್ಸನಾತಿ ಚ ತಿವಿಧಾಪಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾವ। ನ ಹಿ ಅನಿಚ್ಚದಸ್ಸನಮತ್ತೇನ ಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯಂ ಪನ ಗಾಥಾಯಂ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಸ್ಸೇವ ಗಹಣಂ ಕತಂ, ತಂ ಯಸ್ಸ ತದೇವ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಪಾಕಟಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ವಸೇನ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಇತರಂ ಲಕ್ಖಣದ್ವಯಂ ವಿಭೂತತರಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ವಿಸೇಸಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಮೇವ।

**ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇ ತೇಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಾ, ತೇ ಹಿ ಸಮ್ಮಸನೀಯಾ। **ಅನಿಚ್ಚಾ**ತಿ ನ ನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ ಇತ್ತರಾ ಖಣಭಙ್ಗುರಾತಿ। **ಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ। **ಪಸ್ಸತಿ** ಸಮ್ಮಸತಿ। **ಅಥ** ಪಚ್ಛಾ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉತ್ತರಕಾಲಂ। **ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ದುಕ್ಖೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅನಿಚ್ಚಾಕಾರತೋ ದಿಟ್ಠೇ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ತೇಭೂಮಕೇ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಸಙ್ಖಾತೇ ದುಕ್ಖೇ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ ನಿಬ್ಬಿದಾಞಾಣಂ ಪಟಿಲಭತಿ। **ಏಸ ಮಗ್ಗೋ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಏಸ ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತೋ ವಿರಾಗಾದೀನಂ ಕಾರಣಭೂತೋ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋ।

**ಝಾನಪಞ್ಞಾವಸೇನಾ**ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ। **ಝಾನ**ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭೂತಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಯಮ್ಹೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ। **ಝಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಞಾ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಯಮತ್ಥೋ - ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತಿ। **ಸ ವೇ ನಿಬ್ಬಾನಸನ್ತಿಕೇ**ತಿ ಸೋ ಬ್ಯತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಏಕನ್ತತೋ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ।

**ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಚೇತನಾ। ಸಾ ಹಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿತಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಸುದ್ಧಿಂ ಆವಹತಿ। **ವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ। **ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾ। **ಜೀವಿತಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಅವಸೇಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾ। ಅಥ ವಾ **ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ ಗಹಣಂ। "ಯಾ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨) ವಚನತೋ। **ವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾನಂ ಗಹಣಂ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಸಮಾಧಿ

“ಏವಂಧಮ್ಮಾ ತೇ ಭಗವನ್ತೋ ಅಹೇಸು”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೮) ವಿಯ। ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ “ಯೋ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ, ಯಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸತಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ”ತಿ ವಚನತೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸತೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಜೀವಾನಂ। **ಜೀವಿತಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಜೀವಿತಂ ಉತ್ತಮಂ ಜೀವಿತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ಸೀಲಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾವೀರಿಯವಸೇನ। **ಸಬ್ಬದಾ**ತಿ ಸಮಾದಾನತೋ ಪಭುತಿ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ। **ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಪಞ್ಞವಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸುಸಮಾಹಿತೋ**ತಿ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತೋ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ**ತಿ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಯ, ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪದಾಯ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯೋ। **ಪಹಿತತ್ತೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪತಿಪೇಸಿತತ್ತತಾಯ ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತೋ। **ಓಘ**ನ್ತಿ ಕಾಮೋಘಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಓಘಂ, ಸಂಸಾರಮಹೋಘಮೇವ ವಾ।

**ಏಕಾಯನೋ**ತಿ ಏಕಮಗ್ಗೋ। ಮಗ್ಗಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ಇಧ ಅಯನ-ಸದ್ದೋ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಪಥಭೂತೋ ಅಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಗ್ಗೋ, ನ ದ್ವೇಧಾಪಥಭೂತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಂ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಯತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಏಕಾಯನೋ, ಏಕೇನ ವಾ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಂ ಪಹಾಯ ವಿವೇಕಟ್ಠೇನ ಅಯಿತಬ್ಬೋ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬೋತಿ ಏಕಾಯನೋ, ಅಯನ್ತಿ ತೇನಾತಿ ವಾ ಅಯನೋ, ಏಕಸ್ಸ ಸೇಟ್ಠಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಯನೋತಿ ಏಕಾಯನೋ, ತೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತತ್ತಾ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅಯನೋತಿ ಏಕಾಯನೋ। **ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ರಾಗಾದಿಮಲೇಹಿ, ಅಭಿಜ್ಝಾವಿಸಮಲೋಭಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧತ್ಥಾಯ ವಿಸುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ। **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ, ಯೇ ಇಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಸರಣಲಕ್ಖಣೇನ ಮಗ್ಗಟ್ಠೇನ ಚ ಮಗ್ಗೋತಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಕಾಯಾದಿವಿಸಯಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧತ್ತಾ **“ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾದೀಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಪ್ಪಮಾದಾಭಿರತಿಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ । ಅಪ್ಪಮಾದಾಭಿರತಿಆದಿವಸೇನಾಪಿ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ ದೇಸಿತೋ। ಯಥಾಹ -

“ಅಪ್ಪಮಾದರತೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಮಾದೇ ಭಯದಸ್ಸಿ ವಾ।
ಅಭಬ್ಬೋ ಪರಿಹಾನಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ಸನ್ತಿಕೇ”ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೨)।

**೪. ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಸಂ ಗಾಥಾಯಂ। ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಗಾಥಾಯ ವಿತ್ಥಾರಸಂವಣ್ಣನಾ ನಿದ್ದೇಸಪಟಿನಿದ್ದೇಸಟ್ಠಾನಿಯಾ, ತತೋ ಸಂಖಿತ್ತತರಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಉದ್ದೇಸಟ್ಠಾನಿಯಾತಿ ಆಹ **“ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪವಣ್ಣನಾ”**ತಿ। ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸಪಟಿನಿದ್ದೇಸಾ ಸುಕರಾ, ಸುಬೋಧಾ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸೀಲೇ**ತಿ ಕುಸಲಸೀಲೇ। ಯದಿಪಿ “ಕತಮೇ ಚ, ಥಪತಿ, ಅಕುಸಲಾ ಸೀಲಾ”ತಿಆದೀಸು ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾಪಿ ಸೀಲನ್ತಿ ಆಗತಾ। ವುಚ್ಚಮಾನಾಯ ಪನ ಚಿತ್ತಪಞ್ಞಾಭಾವನಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾಯೋಗ್ಯತಾಯ ಕಿರಿಯಸೀಲಾನಮ್ಪಿ ಅಸಮ್ಭವೋ, ಕುತೋ ಇತರೇಸನ್ತಿ ಕುಸಲಸೀಲಮೇವೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ಸೀಲಂ ಪರಿಪೂರಯಮಾನೋ**ತಿಆದೀಸು **ಪರಿಪೂರಯಮಾನೋ**ತಿ ಪರಿಪಾಲೇನ್ತೋ, ಪರಿವಡ್ಢೇನ್ತೋ ವಾ, ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಸಂವರನ್ತೋ , ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾಭೂತೋ ಹಿ ತಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। “ಸೀಲೇ”ತಿ ಹಿ ಇದಂ ಆಧಾರೇ ಭುಮ್ಮಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ದುವಿಧಾ ಪತಿಟ್ಠಾ ನಿಸ್ಸಯೂಪನಿಸ್ಸಯಭೇದತೋ। ತತ್ಥ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪತಿಟ್ಠಾ ಲೋಕಿಯಾ, ಇತರಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಅಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಹಣೇ। ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪನ ಗಹಣೇ ಯಥಾ ಲೋಕಿಯಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಸಹಜಾತಾನಂ, ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ನಿಸ್ಸಯೂಪನಿಸ್ಸಯಪತಿಟ್ಠಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ಏವಂ ಲೋಕುತ್ತರೇಸು ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗಫಲಸೀಲವಸೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪತಿಟ್ಠಾಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ। “ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ”ತಿ ಚ ಪದಸ್ಸ ಯದಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪತಿಟ್ಠಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತದಾ “ಸದ್ಧಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೨೩) ವಿಯ ಪುರಿಮಕಾಲಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನಾಹ “ಪುಬ್ಬೇವ

ಖೋ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಆಜೀವೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೩೧)। ಯದಾ ಪನ ನಿಸ್ಸಯಪತಿಟ್ಠಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತದಾ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೦೪; ೩.೪೨೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೬೦) ವಿಯ ಸಮಾನಕಾಲಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಯೋ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಸಹಜಾತವಸೇನೇವ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ।

ನರತಿ ನೇತೀತಿ **ನರೋ,** ಪುರಿಸೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಠಮಪಕತಿಭೂತೋ ಸತ್ತೋ, ಇತರಾಯ ಪಕತಿಯಾ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಪುರಿ ಉಚ್ಚೇ ಠಾನೇ ಸೇತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ "ಪುರಿಸೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ನಯನಟ್ಠೇನ "ನರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪುತ್ತಭಾತುಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಾತುಜೇಟ್ಠಭಗಿನೀನಂ ನೇತುಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪಗೇವ ಇತರೋ ಇತರಾಸಂ। ನರೇನ ಯೋಗತೋ, ನರಸ್ಸ ಅಯನ್ತಿ ವಾ ನಾರೀ, ಇತ್ಥೀ। ಸಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕಾಮಂ ತಣ್ಹಾಜಟಾವಿಜಟನಸಮತ್ಥತಾ ಅತ್ಥಿ, ಪಧಾನಮೇವ ಪನ ಸತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ನರೋ"ತಿ ಆಹ ಯಥಾ "ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೫೭, ೨೫೫)। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಅವಿಭಾಗೇನ ಪುಗ್ಗಲಪರಿಯಾಯೋ ಅಯನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನರೋತಿ ಸತ್ತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಪಞ್ಞೋ**ತಿ ವಿಪಾಕಭೂತಾಯ ಸಹ ಪಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಪಞ್ಞೋ। ತಾಯ ಹಿ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸನ್ತಾನವಸೇನ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಅಯಂ ಸತ್ತೋ ಸವಿಸೇಸಂ "ಸಪಞ್ಞೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। ವಿಪಾಕಪಞ್ಞಾಪಿ ಹಿ ಸನ್ತಾನವಿಸೇಸನೇನ ಭಾವನಾಪಞ್ಞುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ ಅಹೇತುಕದ್ವಿಹೇತುಕಾನಂ ತದಭಾವತೋ। ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸಙ್ಖಾತಾಯ ಚ ತಂತಂಕಿಚ್ಚಕಾರಿಕಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ "ಸಪಞ್ಞೋ"ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ನಿಪಕ-ಸದ್ದೇನ ಪಾರಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾ ಗಯ್ಹತೀತಿ ವಿಪಾಕಪಞ್ಞಾವಸೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। **ಕಮ್ಮಜತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಜಾಯ ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಪಞ್ಞಾಯಾತಿ ಏವಂ ತಿಹೇತುಕ-ಸದ್ದೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ, ನ ಪಞ್ಞಾ-ಸದ್ದೇನ। ನ ಹಿ ಪಞ್ಞಾ ತಿಹೇತುಕಾ ಅತ್ಥಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಪಭುತಿ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಪಞ್ಞಾ "ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ, ನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತಾ ಏವ।

ಚಿನ್ತೇತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ **ಚಿತ್ತಂ,** ಸಮಾಧಿ। ಸೋ ಹಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾನಕಿಚ್ಚೋ। ನ ಹಿ ವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ವಿನಾ ಸಮಾಧಿನಾ ತಮತ್ಥಂ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ಸಮಾಧಿ ಪನ ತೇಹಿ ವಿನಾಪಿ ಸಾಧೇತೀತಿ। ಪಗುಣಬಲವಭಾವಾಪಾದನೇನ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚಿತಂ, ತಥಾ ಸನ್ತಾನಂ ಚಿನೋತೀತಿಪಿ **ಚಿತ್ತಂ,** ಸಮಾಧಿ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿವಸೇನ ಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ತತಾಯ, ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಚಿತ್ತಕರಣೇನ ಚ ಸಮಾಧಿ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ವಿನಾಪಿ ಪರೋಪದೇಸೇನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪರಿಯಾಯೋ ಲಬ್ಭತೇವ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ ಚಿತ್ತ-ಸದ್ದೋ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಹೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ"**ತಿ। ಯಥಾಸಭಾವಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಜಾನಾತೀತಿ **ಪಞ್ಞಾ**। ಸಾ ಯದಿಪಿ ಕುಸಲಾದಿಭೇದತೋ ಬಹುವಿಧಾ। "ಭಾವಯ"ನ್ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿಪಸ್ಸನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಭಾವಯ"ನ್ತಿ ಚ ಇದಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ "ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಭಾವಯಂ, ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯ"ನ್ತಿ। ತಯಿದಂ ದ್ವಯಂ ಕಿಂ ಲೋಕಿಯಂ, ಉದಾಹು ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ? ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸತೋ। ತಂ ಹಿ ಭಾವಯಮಾನೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಣ್ಹಾಜಟಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ವಿಜಟೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಲೋಕಿಯಂ। ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವೇನ ಪನೇತ್ಥ ಲೋಕಿಯಾಪಿ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ ಲೋಕಿಯಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಿನಾ ತದಭಾವತೋ। ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಪ್ಪಭೇದಂ ಸಮಾಧಿಂ ಇತರಸ್ಸ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿಂ, ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ವಿಮೋಕ್ಖಮುಖತ್ತಯಂ ವಿನಾ ನ ಕದಾಚಿಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಾಧಿಗಮೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸಮಾಧಿಞ್ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಞ್ಚ ಭಾವಯಮಾನೋ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಲೋಕಿಯಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತದಾ "ಭಾವಯ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಭಾವನಾಕಿರಿಯಾಯ ಹೇತುಭಾವಕಥನಂ, ಭಾವನಾಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂಭಾವನಾಹೇತುಕಾ ಹಿ ವಿಜಟನಕಿರಿಯಾತಿ। ಯದಾ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ತದಾ ಕೇವಲಂ ವತ್ತಮಾನಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ। ತದುಭಯಭಾವನಾಸಮಕಾಲಮೇವ ಹಿ ತಣ್ಹಾಜಟಾವಿಜಟನಂ।

**"ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ"**ತಿ ಇದಂ ಯಥಾವುತ್ತಭಾವನಾಯ ಉಪಕಾರಕಧಮ್ಮಕಿತ್ತನಂ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಬಹೂಪಕಾರಾ। ವೀರಿಯೂಪತ್ಥದ್ಧಞ್ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ

ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾನುಪಾಲಿತಂ ನ ಪರಿಪತತಿ, ಉಪರಿ ಚ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹತಿ। ಪತಿಟ್ಠಾಸಿದ್ಧಿಯಾ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾಸಿದ್ಧಿ, ಸದ್ಧೂಪನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ, ವೀರಿಯಾದಿಸಿದ್ಧಿಯಾ ಚ। ನ ಹಿ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಂ ಅಸದ್ದಹನ್ತಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತವೀರಿಯಾದಯೋ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಥಾ ಸಮಾಧಿಪಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಹೇತುಭಾವತೋ ವೀರಿಯಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಾಸಿದ್ಧಿ, ಏವಂ ಫಲಭಾವತೋ ತೇಹಿ ಸಮಾಧಿಸಿದ್ಧಿ। ವೀರಿಯಾದೀಸು ಹಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜಮಾನೇಸು ಸಮಾಧಿ ಸಮ್ಪನ್ನೋವ ಹೋತಿ ಅಸಮಾಹಿತಸ್ಸ ತದಭಾವತೋ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಸತಿಸಿದ್ಧಿ? ನಿಪಕಗ್ಗಹಣತೋ। ತಿಕ್ಖವಿಸದಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ಹಿ ಸತಿ "ನೇಪಕ್ಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಪರಮೇನ ಸತಿನೇಪಕ್ಕೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"ತಿ। ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಪನ "ನೇಪಕ್ಕಂ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸತಿಪಿ ಗಹಿತಾವ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಸತಿವಿರಹಿತಾ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ಥೀತಿ। ಅಪರೇ ಪನ "ಸಪಞ್ಞೋ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಪಾರಿಹಾರಿಕಪಞ್ಞಾಪಿ ಗಯ್ಹತೀತಿ "ನಿಪಕೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ "ಸತೋ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ। ಯದಿಪಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹಾನಂ ಆತಾಪನಂ, ತಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವ। ಆತಪ್ಪಸದ್ದೋ ವಿಯ ಪನ ಆತಾಪಸದ್ದೋ ವೀರಿಯೇಯೇವ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ಆಹ **"ಆತಾಪೀತಿ ವೀರಿಯವಾ"**ತಿ। ಅಥ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಪ್ಪಹಾನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಬ್ಭುಸ್ಸಹನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಂ ತದಾತಾಪನನ್ತಿ ವೀರಿಯಮೇವ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ। **ಆತಾಪೀ**ತಿ ಚಾಯಮೀಕಾರೋ ಪಸಂಸಾಯ, ಅತಿಸಯಸ್ಸ ವಾ ದೀಪಕೋ। **ವೀರಿಯವಾ**ತಿ ವಾ-ಸದ್ದೋಪಿ ತದತ್ಥೋ ಏವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸಮಙ್ಗಿತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನಪರಿತಾಪನಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ। ಆತಾಪನಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಆರಮ್ಭ ಧಾತುಮಾಹ ಆದಿತೋ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋತಿ ಕತ್ವಾ, ಪರಿತಾಪನಗ್ಗಹಣೇನ ನಿಕ್ಕಮಪರಕ್ಕಮಧಾತುಯೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತಂ, ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಿಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯ। ನಿಪಯತಿ ವಿಸೋಸೇತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ, ತತೋ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ನಿಪಾತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ **ನಿಪಕೋ,** ಸಮ್ಪಜಾನೋ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪರಿಹರಣೇ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ಪಾರಿಹಾರಿಕಾ।**

ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀನಿ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾದಿವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ನೇತೀತಿ **ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಪರಿಣಾಯಿಕಾ।** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವಾ ಉಗ್ಗಹೋ ಪರಿಪುಚ್ಛಾ ಭಾವನಾರಮ್ಭೋ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಾ ಸಪ್ಪಾಯಕಾರಿತಾ ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ಪಹಿತತ್ತತಾ ಅನ್ತರಾಅಸಙ್ಕೋಚೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ ವೀರಿಯಸಮತಾಪಾದನಂ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ಪರಿಣಾಯಿಕಾ **ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಪರಿಣಾಯಿಕಾ। ಭಯಂ ಇಕ್ಖತೀತಿ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಸಾಧಾರಣತೋ ಭಿಕ್ಖುಲಕ್ಖಣಕಥನೇನ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾವ ಭಿಕ್ಖುಭಾವೋ, ನ ಭಿಕ್ಖಕಭಿನ್ನಪಟಧರಾದಿಭಾವೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಂ ಹಿ ಕತಕಿಚ್ಚಾನಂ ಸಾಮಣೇರಾದೀನಂ, ಪಟಿಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಅಪಬ್ಬಜಿತಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋ ಹೋತಿ। ಇಧ ಪನ ಪಟಿಪಜ್ಜನಕವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಭಿನ್ದತಿ ಪಾಪಕೇ ಅಕುಸಲೇ ಧಮ್ಮೇತಿ ವಾ **ಭಿಕ್ಖು। ಸೋ ಇಮಂ ವಿಜಟಯೇ**ತಿ ಯೋ ನರೋ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ ಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಆತಾಪೀ ನಿಪಕೋ ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವಯನ್ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ತಣ್ಹಾಜಟಂ ವಿಜಟಯೇತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇದಾನಿ ತಮ್ಪಿ ವಿಜಟನಂ ವೇಳುಗುಮ್ಬವಿಜಟನೇನ ಉಪಮೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ಗಾಥಾಯ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮೇ "ಇಮಿನಾ ಚ ಸೀಲೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಯೋಗಾವಚರಸನ್ತಾನಗತಾ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಾ ಮಿಸ್ಸಕಾ ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮಾ ಗಾಥಾಯ ಗಹಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಏಕಚ್ಚಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ಛಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ"**ತಿ ಆಹ। ನ ಹಿ ತೇ ಛ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಗಾಥಾ ಭಾಸಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಮೇವ ಉಪಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಪುರಿಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಸುನಿಸಿತ**ನ್ತಿ ಸುಟ್ಠು ನಿಸಿತಂ, ಅತಿವಿಯ ತಿಖಿಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ಥಸ್ಸ ನಿಸಾನಸಿಲಾಯಂ ನಿಸಿತತರಭಾವಕರಣಂ, ಬಾಹುಬಲೇನ ಚಸ್ಸ ಉಕ್ಖಿಪನನ್ತಿ ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಅತ್ಥಾಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ಉಪಮಾ ವುತ್ತಾತಿ ತದುಭಯಂ ಉಪಮೇಯ್ಯೇ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮಾಧಿಸಿಲಾಯಂ ಸುನಿಸಿತಂ...ಪೇ... ಪಞ್ಞಾಹತ್ಥೇನ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಸಮಾಧಿಗುಣೇನ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಯ ತಿಕ್ಖಭಾವೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೪.೯೯; ೫.೧೦೭೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೦; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೧೪)। ವೀರಿಯಞ್ಚಸ್ಸಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನತೋ। **ವಿಜಟೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿಜಟೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ। ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಹಿ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಯೋಗಾವಚರೋ ತಣ್ಹಾಜಟಂ ವಿಜಟೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ನಾಮ। ವಿಜಟನಂ ಚೇತ್ಥ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಞ್ಛಿನ್ದೇಯ್ಯ**

**ಸಮ್ಪದಾಲೇಯ್ಯಾ**"ತಿ। ದಕ್ಖಿಣಂ ಅರಹತೀತಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ, ಅಗ್ಗೋ ಚ ಸೋ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ ಚಾತಿ **ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ**, ಅಗ್ಗಾ ವಾ ದಕ್ಖಿಣಾ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣಾ, ತಂ ಅರಹತೀತಿ **ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯೋ**।

೫. **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಸಂ ಗಾಥಾಯಂ। **ಅಯ**ನ್ತಿ "ನರೋ"ತಿ ಚ "ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ। ಪುನ **ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಸಂ ಪಞ್ಞಾಯಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ। ಕತ್ತರಿ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಅನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕರಣೀಯಂ ನತ್ಥಿ** ವಿಸೇಸಾಧಾನಸ್ಸ ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ "**ಪುರಿಮಕಮ್ಮಾನುಭಾವೇನೇವ ಹಿಸ್ಸ ಸಾ ಸಿದ್ಧಾ**"ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ಯೋಗಿನಾ। ಭಾವನಾಯಂ ಸತತಪವತ್ತಿತವೀರಿಯತಾಯ **ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿನಾ**। **ಪಞ್ಞಾವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತನೇಪಕ್ಕಸಞ್ಞಾತಪಞ್ಞಾವಸೇನ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜಾನವಸೇನೇವ ಕರಣಸೀಲೋ, ತತ್ಥ ವಾ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ವಾ ಅಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ಕಾರಕೋ ಉಪ್ಪಾದಕೋತಿ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ, ತೇನ **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿನಾ**। **ಅತ್ರಾ**ತಿ ಅಸ್ಸಂ ಗಾಥಾಯಂ। ಸೀಲಾದಿಸಮ್ಪಾದನೇ ವೀರಿಯಸ್ಸ ತೇಸಂ ಅಙ್ಗಭಾವತೋ ತಂ ವಿಸುಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "**ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತೀ"ತಿ ಅವಿಭಾಗತೋ ದೇಸನಾಯ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏತ್ತಾವತಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಏತ್ತಕಾಯ ದೇಸನಾಯ। **ಸಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಸಿಕ್ಖಾ। ಸಿಕ್ಖನಂ ಚೇತ್ಥ ಆಸೇವನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೀಲಾದಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಂವರಣಾದಿವಸೇನ ಆಸೇವನ್ತೋ ತೇ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಸಾಸನಂ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ** ಬಲವಕಾರಣಂ। **ವಜ್ಜನಂ** ಅನುಪಗಮನಂ। **ಸೇವನಾ** ಭಾವನಾ। **ಪಟಿಪಕ್ಖೋ**ತಿ ಪಹಾಯಕಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಯದಿಪಿ ಗಾಥಾಯಂ "ಸೀಲೇ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಂ, ನ "ಅಧಿಸೀಲೇ"ತಿ। ತಂ ಪನ ತಣ್ಹಾಜಟಾವಿಜಟನಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ "**ಸೀಲೇನ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ ಪಕಾಸಿತಾ**"ತಿ। ಭವಗಾಮಿ ಹಿ ಸೀಲಂ ಸೀಲಮೇವ, ವಿಭವಗಾಮಿ ಸೀಲಂ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ಅವತಿಟ್ಠತೀತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಸಿಕ್ಖಾಸುಪಿ।

**ಸೀಲೇನಾ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಭೂತೇನ ಸೀಲೇನ। ತಂ ಹಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣತಾಯ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಂ ಪಕಾಸೇತಿ, ನ ಯಮನಿಯಮಾದಿಮತ್ತಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸೀಲಞ್ಚ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ, ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ**"ನ್ತಿ ಚ। **ಕುಸಲಾನ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಕುಸಲಾನಂ। **ಕುಸಲಾನ**ನ್ತಿ ವಾ ಅನವಜ್ಜಾನಂ। ತೇನ ಅರಿಯಫಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। **ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಸಾವಜ್ಜಸ್ಸ ಅಕಿರಿಯಾ ಅನಜ್ಝಾಪಜ್ಜನಂ। ಏತೇನ ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಭೇದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಕತಂ ಹೋತಿ। ಕತ್ತಬ್ಬಾಕರಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಸಾವಜ್ಜಮೇವಾತಿ। **ಆದಿವಚನತೋ**ತಿ ಗಾಥಾಯಂ ವುತ್ತಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ವಚನತೋ। ಆದಿಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ತಮ್ಮೂಲಕತ್ತಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾನಂ। ಆದೀನಂ ವಾ ವಚನಂ ಆದಿವಚನಂ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಚೇತ್ಥ "ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾ ಚ, ವಿಮುತ್ತಿ ಚ ಅನುತ್ತರಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೬) ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಹೇತೂನಂ ದೂರೀಕರಣತೋ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಗುಣಾವಹಂ। "ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಗುಣಾವಹತ್ತಾ"ತಿ ಏತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣತಾವ ವಿಭಾವಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಆದಿಭಾವೋಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ **ಸುತ್ತೇ** (ಪರಿ॰ ೩೬೬) ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದೀನಂ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಪರಮ್ಪರಪಚ್ಚಯತಾ ವುತ್ತಾ। **ಸಮಾಧಿನಾ**ತಿ ಅಧಿಚಿತ್ತಸಿಕ್ಖಾಭೂತೇನ ಸಮಾಧಿನಾ। ಸಕಲಂ ಸಾಸನಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ಗಾಥಾಯ ಆದಿಪದೇನ ಆದಿಮ್ಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ, ತತಿಯಪದೇನ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಗಹಿತತ್ತಾ ಮಜ್ಝೇ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬೋ ಸಮಾಧಿ ಪಾರಿಸೇಸತೋ ದುತಿಯಪದೇನ ಗಯ್ಹತೀತಿ "**ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾತಿಆದಿವಚನತೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿ ಸಾಸನಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಕುಸಲಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಪರಿಯಾಯತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬೂಪನಿಸ್ಸಯವತೋ ಹಿ ಸಮಾಹಿತತಾದಿಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗಮೇನ ಅಭಿನೀಹಾರಕ್ಖಮತಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಗುಣಾವಹತ್ತಂ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಅಧಿಗತಾಯ ಯದತ್ಥಂ ಪಬ್ಬಜತಿ, ತಂ ಪರಿಯೋಸಿತನ್ತಿ **ಪಞ್ಞಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ**। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸಿಕ್ಖಾನಿಸಂಸಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ಸದ್ಧಾಧಿಪತೇಯ್ಯಂ ಪಞ್ಞುತ್ತರಂ ವಿಮುತ್ತಿಸಾರ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೫)। ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಚಿತ್ತಂ, ಸಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನೇನ ವಿಸೋಧನಂ **ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಾಪನಂ**। ಏವಂ ಪನ ಪಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚೇ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತೇ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ ಸಾಸನಸ್ಸ ಪಞ್ಞುತ್ತರತಾ

ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ತಾದಿಭಾವಾವಹನತೋತಿ** ಯಾದಿಸೋ ಇಟ್ಠೇಸು, ಲಾಭಾದೀಸು ಚ ಅನುನಯಾಭಾವತೋ, ತಾದಿಸೋ ಅನಿಟ್ಠೇಸು, ಅಲಾಭಾದೀಸು ಚ ಪಟಿಘಾಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ ವಾ ಯಾದಿಸೋ ಅನಾಪಾಥಗತೇಸು ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು, ತಾದಿಸೋ ಆಪಾಥಗತೇಸುಪೀತಿ **ತಾದೀ**। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ತಾದಿಭಾವೋ,** ತಸ್ಸ ಆವಹನತೋ। **ವಾತೇನಾತಿ** ವಾತಹೇತು। **ನ ಸಮೀರತೀತಿ** ನ ಚಲತಿ। **ನ ಸಮಿಞ್ಜನ್ತೀತಿ** ನ ಫನ್ದನ್ತಿ, ಕುತೋ ಚಲನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ತಥಾತಿ** ಯಥಾ ಸೀಲಾದಯೋ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದೀನಂ ಪಕಾಸಕಾ, ತಥಾ ತೇವಿಜ್ಜತಾದೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸ್ಸಾತಿ ತೇಸಂ ಪಕಾಸನಾಕಾರೂಪಸಂಹಾರತ್ಥೋ ತಥಾ-ಸದ್ದೋ। ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಂ ವಿಸುಜ್ಝಮಾನಂ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನ, ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಬಲೇನ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲತೋ ವಿಸುಜ್ಝತಿ ಪಾರಿಪೂರಿಞ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಸತಿಬಲಂ, ಞಾಣಬಲಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ವಿಜ್ಜತ್ತಯೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಸಭಾಗಹೇತುಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಸತಿನೇಪಕ್ಕೇನ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ, ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇಸು ಸುದಿಟ್ಠಕಾರಿತಾಪರಿಚಯೇನ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಾನುಬನ್ಧಾಯ ದುತಿಯವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ, ವೀತಿಕ್ಕಮಾಭಾವೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸಬ್ಭಾವತೋ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯತಾವಸೇನ ಅಜ್ಝಾಸಯಸುದ್ಧಿಯಾ ತತಿಯವಿಜ್ಜಾಸಿದ್ಧಿ। ಪುರೇತರಂ ಸಿದ್ಧಾನಂ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ವಿನಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವೇಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ। ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಸೀಲಂ ನ ಸಭಾಗಹೇತೂತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ನ ತತೋ ಪರ"**ನ್ತಿ। "ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೫; ೪.೯೯; ನೇತ್ತಿ॰ ೪೦; ಮಿ॰ ಪ॰ ೨.೧.೧೪) ವಚನತೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ ಛಳಭಿಞ್ಞತಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಸಮಾಧಿ ನ ಸಭಾಗಹೇತೂತಿ ವುತ್ತಂ **"ನ ತತೋ ಪರ"**ನ್ತಿ। "ಯೋಗಾ ವೇ ಜಾಯತೇ ಭೂರೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೮೨) ವಚನತೋ ಪುಬ್ಬಯೋಗೇನ, ಗರುವಾಸದೇಸಭಾಸಾಕೋಸಲ್ಲಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾದೀಹಿ ಚ ಪರಿಭಾವಿತಾ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಭೇದಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯೋಪಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಭೇದಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕಕಾರಣತೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಯ "ನ ತತೋ ಪರ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **"ನ ಅಞ್ಞೇನ ಕಾರಣೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿವಿಜಮ್ಭನಭೂತಾ ಅನವಸೇಸಾ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ನ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಾ ಅತ್ಥೀತಿ। ಸತಿಪಿ ವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಕದೇಸಭಾವೇ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ಏವ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಗಹಿತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಇಜ್ಝನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏವ ತಾಸಂ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತೋ, ಏವಂ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುದಾಗತಾ ಚ ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಮಗ್ಗೇನೇವ ಇಜ್ಝನ್ತೀತಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮೇನೇವ ತಾಸಂ ಅಧಿಗಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಸಮಧಿಗಮಸದಿಸಾ ಹಿ ಇಮೇಸಂ ಅರಿಯಾನಂ ಇಮೇ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾತಿ। ವಿನಯಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ತೇವಿಜ್ಜತಾದೀನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯತಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತವಿಧಿನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಕಾಮಸೇವನಾಭಾವತೋ ಸೀಲೇನ ಪಠಮನ್ತವಿವಜ್ಜನಂ ವುತ್ತಂ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಕಾಮಹೇತು ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಸೇನಾಪಿ ಅಸುದ್ಧಪಯೋಗಾ ಹೋನ್ತಿ। ಝಾನಸುಖಲಾಭಿನೋ ಕಾಯಕಿಲಮಥಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ ಏವ ನತ್ಥೀತಿ ಸಮಾಧಿನಾ ದುತಿಯನ್ತವಿವಜ್ಜನಂ ವುತ್ತಂ ಝಾನಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟಕಾಯತ್ತಾ। **ಪಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೇನ ಹಿ ಏಕಂಸತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋವ ಮಜ್ಝಿಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾವಸೇನಪಿ ಅನ್ತದ್ವಯವಿವಜ್ಜನಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಂ।

ಸೀಲಂ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಕಾಮಸುಗತೀಸುಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನತೋ ಚತೂಹಿ ಅಪಾಯೇಹಿ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **“ಸೀಲೇನ ಅಪಾಯಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀ”**ತಿ। ನ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಟಿವಿರತಿ ದುಗ್ಗತಿಪರಿಕಿಲೇಸಂ ಆವಹತಿ। ಸಮಾಧಿ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಮಹಗ್ಗತಭೂಮಿಯಂಯೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಾಪನೇನ ಸಕಲಕಾಮಭವತೋ ವಿಮೋಚೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ **“ಸಮಾಧಿನಾ ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀ”**ತಿ। ನ ಹಿ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾಯೀನಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಕಂ ಝಾನಂ ಕಾಮಧಾತುಪರಿಕಿಲೇಸಾವಹಂ ಹೋತಿ। ನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಂ, ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ನಾಪಿ “ಸೀಲೇನೇವ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಪಾಯಭವಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನಾ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬತಾ”ತಿ ವಚನೋಕಾಸೋ। ಸುಗತಿಭವಮ್ಪಿ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ದುಗ್ಗತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನೇ ಕಾ ಕಥಾತಿ। **ಸಬ್ಬಭವಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದೀನಂ ನವನ್ನಮ್ಪಿ ಭವಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮನುಪಾಯೋ ಸೀಲಸಮಾಧೀಹಿ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಾಪಿ ಭವಾ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಏವ, ಕಾರಣಸ್ಸ ಅಪಹೀನತ್ತಾ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪನಸ್ಸ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ತೇ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಏವ।

**ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನಾ**ತಿ ದೀಪಾಲೋಕೇನೇವ ತಮಸ್ಸ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುಗತೇನ ತೇನ ತೇನ ಕುಸಲಙ್ಗೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನವಸೇನ। **ಸಮಾಧಿನಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಪ್ಪಹಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣೇನ ಘಟಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ಜಲತಲೇ ಸೇವಾಲಸ್ಸ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ನೀವರಣಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನವಸೇನ। **ಪಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ। **ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಂ ಭಾವಿತತ್ತಾ ತಂತಂಮಗ್ಗವತೋ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ “ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ ಪಹಾನಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೭೭) ವುತ್ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಯಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಗಣಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಪ್ಪಹಾನವಸೇನ।

**ಕಿಲೇಸಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖೋ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ, ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸಾನಂ ವಾ ಯೋ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಅಜ್ಝಾಚಾರೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ **ಸೀಲೇನ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ,** ಅವೀತಿಕ್ಕಮಸಭಾವತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ। ಓಕಾಸಾದಾನವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಚಿತ್ತೇ ಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಿಯಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾನಂ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ**। ತಂ ಸಮಾಧಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀತಿ ಆಹ **“ಸಮಾಧಿನಾ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀ”**ತಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾಯಕತ್ತಾ। ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನು ಅನು ಸಯನತೋ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿರಹಾ **ಅನುಸಯಾ,** ತೇ ಪನ ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ಥಾಮಗತಾ ಕಾಮರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತ ಕಿಲೇಸಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಸಯಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತೀ”**ತಿ।

ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿ ದುಟ್ಠು ಚರಿತಂ, ಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಾ ದೂಸಿತಂ ಚರಿತನ್ತಿ **ದುಚ್ಚರಿತಂ,** ತಮೇವ ಯತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಸನ್ತಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸೇತಿ ವಿಬಾಧತಿ, ಉಪತಾಪೇತಿ ಚಾತಿ **ಸಂಕಿಲೇಸೋ,** ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧನಂ ಸೀಲೇನ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಪಹಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸೀಲಸ್ಸ। ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ವಿಸೋಧನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹಾನಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ, ತಣ್ಹಾಯ ಚಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನಿಕಭಾವತೋ। ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ವಿಸೋಧನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹಾನಂ ಅನುಸಯಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾಯ, ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಞ್ಚ ಅಯಾಥಾವಗಾಹೀನಂ ಯಾಥಾವಗಾಹಿನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನಿಕಭಾವತೋ।

**ಕಾರಣ**ನ್ತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ। **ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**ತಿ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಆದಿಭೂತತ್ತಾ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಾನಂ ಪಾರಾಜಿಕಸಙ್ಘಾದಿಸೇಸಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಮಹಾಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನತೋ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಂ ಆಪಜ್ಜನೇ ಸಹಸಾವ ತೇಹಿ ವುಟ್ಠಾನೇನ ಸೀಲೇಸು ಯಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರಿಪೂರಂ ಸಮತ್ಥಂ ಕರೋತೀತಿ **ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ। ತಥಾ ಸಕದಾಗಾಮೀ**ತಿ “ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ”ತಿ ಏತಂ ಉಪಸಂಹರತಿ ತಥಾ-ಸದ್ದೇನ। ಏತೇ ಹಿ ದ್ವೇ ಅರಿಯಾ ಸಮಾಧಿಪಾರಿಪನ್ಥಿಕಾನಂ ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದಾನಂ ಪಞ್ಞಾಪಾರಿಪನ್ಥಿಕಸ್ಸ ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಛಾದಕಮೋಹಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಸಮೂಹತತ್ತಾ

ಸಮಾಧಿಂ, ಪಞ್ಞಞ್ಚ ಭಾವೇನ್ತಾಪಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸು ಯಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಮತ್ತಸೋ ಪಮಾಣೇನ ಪದೇಸಮತ್ತಮೇವ ಕರೋನ್ತೀತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ, ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಮತ್ತಸೋ ಕಾರಿನೋ "ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿನೋ"ಇಚ್ಚೇವ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅನಾಗಾಮೀ ಪನ ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದಾನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ **ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**। ಅರಹಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಮ್ಮೋಹಸ್ಸ ಸುಸಮೂಹತತ್ತಾ **ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**।

ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ ಭಗವತಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭) –

"ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಮತ್ತಸೋ ಕಾರೀ, ಪಞ್ಞಾಯ ಮತ್ತಸೋ ಕಾರೀ। ಸೋ ಯಾನಿ ತಾನಿ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ತಾನಿ ಆಪಜ್ಜತಿಪಿ ವುಟ್ಠಾತಿಪಿ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ನ ಹಿ ಮೇತ್ಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಭಬ್ಬತಾ ವುತ್ತಾ। ಯಾನಿ ಚ ಖೋ ತಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸಾರುಪ್ಪಾನಿ, ತತ್ಥ ಧುವಸೀಲೋ ಚ ಹೋತಿ ಠಿತಸೀಲೋ ಚ, ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು। ಸೋ ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹೋತಿ ಅವಿನಿಪಾತಧಮ್ಮೋ ನಿಯತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ। ಇಧ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲೇಸು…ಪೇ॰… ಸೋ ತಿಣ್ಣಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ತನುತ್ತಾ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಹೋತಿ। ಸಕಿದೇವ ಇಮಂ ಲೋಕಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಇಧ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ, ಪಞ್ಞಾಯ ಮತ್ತಸೋ ಕಾರೀ। ಸೋ ಯಾನಿ ತಾನಿ… ಪೇ॰… ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು। ಸೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ…ಪೇ॰… ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮೋ ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ। ಇಧ ಪನ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ, ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ। ಸೋ ಯಾನಿ ತಾನಿ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ…ಪೇ॰… ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು। ಸೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ…ಪೇ॰… ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ।

"ಕಥ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖಾದಿಕೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ನಿಗಮೇತುಂ **"ಏವ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞೇ ಚಾತಿ** ತಯೋ ವಿವೇಕಾ, ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ತೀಣಿ ವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಾನಿ, ತೀಣಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀತಿ ಏವಮಾದಯೋ, ಸಿಕ್ಖತ್ತಿಕಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಗುಣತ್ತಿಕಾ। **ಏವರೂಪಾತಿ** ಯಾದಿಸಕಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಿಕಾದಯೋ ಇಧ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏದಿಸಾ।

ಏತ್ಥ ಹಿ ವಿವಟ್ಟಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸೀಲೇನ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಪಕಾಸಿತೋ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ। ತಥಾ ಸೀಲೇನ ಅದೋಸೋ ಕುಸಲಮೂಲಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ, ತಿತಿಕ್ಖಪ್ಪಧಾನತಾಯ, ಅಪರೂಪಘಾತಸಭಾವತಾಯ ಚ ಸೀಲಸ್ಸ। ಸಮಾಧಿನಾ ಅಲೋಭೋ ಕುಸಲಮೂಲಂ, ಲೋಭಪಟಿಪಕ್ಖತೋ, ಅಲೋಭಪಧಾನತಾಯ ಚ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪನ ಅಮೋಹೋಯೇವ। ಸೀಲೇನ ಚ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನಂ ಹಿ ಸೀಲಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದೋಸೇ ಆದೀನವದಸ್ಸಿನೋ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ಚ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ। ಸಮಾಧಿನಾ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ। ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನಂ ಹಿ ಕಾಮನಿಸ್ಸರಣಂ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವದಸ್ಸಿನೋ ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ದುಕ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ ಚ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ। ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ಅನತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ ಚ ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖಮುಖಂ। ತಥಾ ಸೀಲೇನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಹಿ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿನೋ ಅಟ್ಠಮಕಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ। ಸಮಾಧಿನಾ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ತಂ ಹಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಪರಿಪೂರಕಾರಿನೋ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಟ್ಠಸ್ಸ ಚ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತದುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಅರಹಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಪೂರಕಾರೀತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅಞ್ಞೇ ಚ ಏವರೂಪಾ ಗುಣತ್ತಿಕಾ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಪಕಾಸೇತಬ್ಬಾ।

# ೧. ಸೀಲನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

## ಸೀಲಸರೂಪಾದಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೬. ಏವನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಅನೇಕಗುಣಸಙ್ಗಾಹಕೇನಾ**ತಿ ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾದೀನಂ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಅನೇಕೇಸಂ ಗುಣಾನಂ ಸಙ್ಗಾಹಕೇನ। **ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನಾ**ತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭; ಥೇರಗಾ॰ ೬೭೬; ನೇತ್ತಿ॰ ೫) ವಿಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಮತ್ತಾದಿಮುಖೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅದೇಸೇತ್ವಾ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಮುಖೇನ ದೇಸಿತೋಪಿ, ಸತ್ತತಿಂಸಾಯಪಿ ವಾ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ತತ್ಥ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾ ಮುಖಂ ಪಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸಿತೋಪಿ। ಏತೇನ ಸೀಲಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾಸು ಅವಸೇಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವತೋ, ಉಪಕಾರತೋ ಚ ಅನ್ತೋಗಧಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅತಿಸಙ್ಖೇಪದೇಸಿತೋಯೇವ ಹೋತಿ ಸಭಾವವಿಭಾಗಾದಿತೋ ಅವಿಭಾವಿತತ್ತಾ। **ನಾಲ**ನ್ತಿ ನ ಪರಿಯತ್ತಂ ನ ಸಮತ್ಥಂ। **ಸಬ್ಬೇಸ**ನ್ತಿ ನಾತಿಸಙ್ಖೇಪನಾತಿವಿತ್ಥಾರರುಚೀನಮ್ಪಿ, ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುನೇಯ್ಯಾನಮ್ಪಿ ವಾ। ಸಙ್ಖೇಪದೇಸನಾ ಹಿ ಸಂಖಿತ್ತರುಚೀನಂ, ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂನಂಯೇವ ಚ ಉಪಕಾರಾಯ ಹೋತಿ, ನ ಪನಿತರೇಸಂ। **ಅಸ್ಸ** ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಸ್ಸ। ಪುಚ್ಛನಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಹಾ, ಕಿರಿಯಾ ಕರಣಂ ಕಮ್ಮಂ, ಪಞ್ಹಾವ ಕಮ್ಮಂ **ಪಞ್ಹಾಕಮ್ಮಂ,** ಪುಚ್ಛನಪಯೋಗೋ।

**ಕಿಂ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ। **ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಕೇನ ಅತ್ಥೇನ ಸೀಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, "ಸೀಲ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಕಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಯಿದಂ ಸೀಲಂ ಸಭಾವತೋ, ಕಿಚ್ಚತೋ, ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರತೋ, ಆಸನ್ನಕಾರಣತೋ ಚ ಕಥಂ ಜಾನಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಕಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನೀ"**ತಿ। ಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಮ ದಿಟ್ಠಾನಿಸಂಸೇ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಕಿಮಾನಿಸಂಸ"**ನ್ತಿ। **ಕತಿವಿಧ**ನ್ತಿ ಪಭೇದಪುಚ್ಛಾ। ವಿಭಾಗವನ್ತಾನಂ ಹಿ ಸಭಾವವಿಭಾವನಂ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನಮುಖೇನೇವ ಹೋತೀತಿ। **ವೋದಾನಂ** ವಿಸುದ್ಧಿ। ಸಾ ಚ ಸಂಕಿಲೇಸಮಲವಿಮುತ್ತಿ। ತಂ ಇಚ್ಛನ್ತೇನ ಯಸ್ಮಾ ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತ್ಥಿನಾ ಅನುಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ ವಿಯ ಸಂಕಿಲೇಸೋ ಜಾನಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಕೋ ಚಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ"**ತಿ।

**ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ, ತಸ್ಸ ವಾ ಪಞ್ಹಾಕಮ್ಮಸ್ಸ। **ವಿಸ್ಸಜ್ಜನ**ನ್ತಿ ವಿವರಣಂ। ಪುಚ್ಛಿತೋ ಹಿ ಅತ್ಥೋ ಅವಿಭಾವಿತತ್ತಾ ನಿಗೂಳ್ಹೋ ಮುಟ್ಠಿಯಂ ಕತೋ ವಿಯ ತಿಟ್ಠತಿ। ತಸ್ಸ ವಿವರಣಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಿಭೂತಭಾವಕಾರಣತೋ। **ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪಾಣೋ**ತಿ ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತೋ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ತಸ್ಸ ಸರಸೇನೇವ ಪತನಸಭಾವಸ್ಸ ಅನ್ತರೇ ಏವ ಅತಿವ ಪಾತನಂ **ಅತಿಪಾತೋ,** ಸಣಿಕಂ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸೀಘಂ ಪಾತನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಾ ಸತ್ಥಾದೀಹಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪಾತನಂ ಅತಿಪಾತೋ, ಪಾಣಘಾತೋ। **ಆದಿ**ಸದ್ದೇನ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಕಮ್ಮೇಹಿ। **ವಿರಮನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಾದಾನವಿರತಿವಸೇನ, ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿವಸೇನ ಚ ಓರಮನ್ತಸ್ಸ। **ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಉಪಜ್ಝಾಯವತ್ತಾದಿವತ್ತಕರಣಂ। **ಚೇತನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿವಸೇನ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಚೇತಯತೀತಿ **ಚೇತನಾ,** ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿಸನ್ದಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚೇತನಾಯ ಅನುಕೂಲವಸೇನೇವ ಹಿ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಚೇತನಾ ಕಾಮಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕಸಾಧಾರಣಾ, ಇಧ ಪನ ಸೀಲಚೇತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಕತ್ವಾ "ಕುಸಲಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿ ನಿಯುತ್ತಂ **ಚೇತಸಿಕಂ,** ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚೇತನಾಯ ಸತಿಪಿ ಚೇತಸಿಕತ್ತೇ "ಚೇತನಾ ಸೀಲ"ನ್ತಿ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ ತದಞ್ಞಮೇವ ವಿರತಿಅನಭಿಜ್ಝಾದಿಕಂ **ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಗೋಬಲೀಬದ್ದಞಾಯೇನ। ಸಂವರಣಂ **ಸಂವರೋ।** ಯಥಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತೇ ನ ಓತರನ್ತಿ, ತಥಾ ಪಿದಹನಂ। **ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ** ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ। ತತ್ಥ **ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ ನಾಮಾ**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಸುತ್ತಪದಸ್ಸ ವಿವರಣಂ। **ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾ**ತಿ ವಿರತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪಧಾನಭೂತಂ ಚೇತನಮಾಹ। **ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾ**ತಿ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಆಯೂಹಿನೀ। **ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ವಿರತೀ**ತಿ ವಿರತಿಯಾ ಪಧಾನಭಾವಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

ಏತ್ಥ ಹಿ ಯದಾ “ತಿವಿಧಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಸಞ್ಚೇತನಾ ಕುಸಲಂ ಕಾಯಕಮ್ಮ”ನ್ತಿಆದಿ (ಕಥಾ॰ ೫೩೯) ವಚನತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ತಬ್ಬಿರತಿವಿಸಿಟ್ಠಾ ಚೇತನಾ ತಥಾಪವತ್ತಾ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಟಿವಿರತಿಸಾಧಿಕಾ ಹೋತಿ, ತದಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿರತಿಅನಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಚ ಚೇತನಾಪಕ್ಖಿಕಾ ವಾ, ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾ ವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಚೇತನಾಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ। ಯದಾ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ತತೋ ವಿರಮಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಚೇತನಾವಿಸಿಟ್ಠಾ ವಿರತಿ, ಅನಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಕಿಚ್ಚಸಾಧಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇತನಾ ವಿರತಿಆದಿಪಕ್ಖಿಕಾ ವಾ ಹೋತಿ, ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾ ವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಚೇತಸಿಕಸೀಲಂ ವುತ್ತಂ।

ಇದಾನಿ **ಸುತ್ತೇ** ಆಗತನಯೇನ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ಚೇತನಾಚೇತಸಿಕಸೀಲಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿಚಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಜಹನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಾದಾನವಸೇನ “ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತವತ್ಥುಕಾನಿಪಿ ಅನಜ್ಝಾಚರಣೇನ ಪಜಹನ್ತಸ್ಸ। **ಸತ್ತ ಕಮ್ಮಪಥಚೇತನಾ**ತಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಪಹಾನಸಾಧಿಕಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಚೇತನಾ। ಅಭಿಜ್ಝಾದಿವಸೇನ ಯಂ ಪರದಾರಗಮನಾದಿ ಕರೀಯತಿ, ತಸ್ಸ ಪಹಾಯಕಾ ಅನಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಸೀಲನ್ತಿ ಆಹ **“ಚೇತಸಿಕಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ ಅನಭಿಜ್ಝಾ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮಾ”**ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಬ್ಯಾಪಾದವಸೇನ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ಕರೀಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾಪಿ ತೇ ಪುತ್ತಮುಖದಸ್ಸನಾದಿಅತ್ಥಂ ಕರೀಯನ್ತಿ। ತೇಸಞ್ಚ ಪಜಹನಕಾ ಅನಭಿಜ್ಝಾದಯೋತಿ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ** ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತವಿಭಾಗಂ ವಿನಯಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ। **ಸತಿಸಂವರೋ** ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಆರಕ್ಖಾ, ಸಾ ಚ ತಥಾಪವತ್ತಾ ಸತಿಯೇವ। **ಞಾಣಸಂವರೋ** ಪಞ್ಞಾ। **ಖನ್ತಿಸಂವರೋ** ಅಧಿವಾಸನಾ, ಸಾ ಚ ತಥಾಪವತ್ತಾ ಅದೋಸಪಧಾನಾ ಖನ್ಧಾ, ಅದೋಸೋ ಏವ ವಾ। **ವೀರಿಯಸಂವರೋ** ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಿನೋದನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ವೀರಿಯಂ। ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸತಿಸಂವರಾದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

**ಸೋತಾನೀ**ತಿ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಅವಿಜ್ಜಾದುಚ್ಚರಿತಅವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಸೋತಾನಿ। “ಸೋತಾನಂ ಸಂವರಂ ಬ್ರೂಮೀ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಪಞ್ಞಾಯೇತೇ ಪಿಧಿಯ್ಯರೇ”ತಿ ವಚನೇನ ಸೋತಾನಂ ಸಂವರೋ ಪಿದಹನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದನಂ ಞಾಣನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ।

ಇದಮತ್ಥಿಕತಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಯೇನ ಞಾಣೇನ ಯೋನಿಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಪಟಿಸೇವೀಯನ್ತಿ। ತಂ **ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಮ್ಪಿ** ಞಾಣಸಭಾವತ್ತಾ **ಏತ್ಥೇವ** ಞಾಣಸಂವರೇ ಏವ **ಸಮೋಧಾನಂ** ಸಙ್ಗಹಂ **ಗಚ್ಛತಿ।** ಖಮತಿ ಅಧಿವಾಸೇತೀತಿ **ಖಮೋ। ಉಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಜಾತಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಂ। **ಕಾಮವಿತಕ್ಕ**ನ್ತಿ ಕಾಮೂಪಸಂಹಿತಂ ವಿತಕ್ಕಂ। **ನಾಧಿವಾಸೇತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ನ ವಾಸೇತಿ। **ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಪಟಿಕುಟ್ಠಂ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಂ ಪಹಾಯ ಅನವಜ್ಜೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಯೇಸನೇನ ಸಿಜ್ಝನಕಂ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಮ್ಪಿ **ಏತ್ಥೇವ** ವೀರಿಯಸಂವರೇ ಏವ ಸಮೋಧಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ ವೀರಿಯಸಾಧನತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ಞಾಣಂ ತಣ್ಹಾದಿಸೋತಾನಂ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣತೋ ಪಿದಹನಟ್ಠೇನ ಸಂವರಣತೋ ಸಂವರೋ ಚ, ಪರತೋ ಪವತ್ತನಕಗುಣಾನಂ ಆಧಾರಾದಿಭಾವತೋ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ , ಏವಂ ಖನ್ತಿ ಅನಧಿವಾಸನೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಕಿಲೇಸಾನಂ ಅಧಿವಾಸನೇನ ಸಂವರಣತೋ ಸಂವರೋ ಚ, ಖಮನಹೇತು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಗುಣಾನಂ ಆಧಾರಾದಿಭಾವತೋ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ, ವೀರಿಯಂ ವಿನೋದೇತಬ್ಬಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಿನೋದನೇನ ಸಂವರಣತೋ ಸಂವರೋ ಚ, ವಿನೋದನಹೇತು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಗುಣಾನಂ ಆಧಾರಾದಿಭಾವತೋ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಪನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲಾದಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅಪ್ಪದಾನವಸೇನ ಸಂವರಣಂ ಪಿದಹನಂ, ತಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಂವರೋ, ಏವಂ ಅಸಮಾದಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ ಆಗತವತ್ಥುತೋ ವಿರಮಣಮ್ಪೀತಿ ಆಹ **“ಯಾ ಚ ಪಾಪಭೀರುಕಾನಂ…ಪೇ॰… ಸಂವರಸೀಲನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ। ನ ವೀತಿಕ್ಕಮತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ।** ತಥಾಪವತ್ತೋ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ।

೭. **ಅವಸೇಸೇಸು** ಪನ ಪಞ್ಹೇಸು। **ಸಮಾಧಾನಂ** ಸಣ್ಠಪನಂ। ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಸೇನ ಹಿ ಪವತ್ತಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಯೋ ಸಮ್ಪತಿ, ಆಯತಿಞ್ಚ ಅಹಿತದುಕ್ಖಾವಹಾ, ನ ಸಮ್ಮಾ ಠಪಿತಾತಿ ಅಸಣ್ಠಪಿತಾ ವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ ವಿಸಟಾ ಚ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಸುಸೀಲ್ಯವಸೇನ ಪನ ಪವತ್ತಾ ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಸಣ್ಠಿತಾ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ ಅವಿಸಟಾ ಚ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ ಯಥಾ ತಂ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖುತಾ ಅಬಾಹುಪ್ಪಚಾಲನಾದಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸುಸೀಲ್ಯವಸೇನ ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣತಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। ಏತೇನ ಸಮಾಧಿಕಿಚ್ಚತೋ ಸೀಲನಂ ವಿಸೇಸೇತಿ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಮಾಧಾನಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಹೇತುತಾ। ಇದಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಸಣ್ಠಪನಂ ಸಂಯಮನಂ। **ಉಪಧಾರಣಂ** ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಮೂಲಭಾವೋ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಆದಿಚರಣಾದಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನ ಪಥವೀಧಾತುಕಿಚ್ಚತೋ ಸೀಲನಂ ವಿಸೇಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಸಾ ಹಿ ಸಹಜಾತರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸನ್ಧಾರಣವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ಇದಂ ಪನ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ। ತೇನಾಹ **"ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಾ ಮಹಗ್ಗತಾನುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ। **ಅಞ್ಞೇ** ಪನ ಆಚರಿಯಾ। **ಸಿರಟ್ಠೋ**ತಿ ಯಥಾ ಸಿರಸಿ ಛಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬೋ ಅತ್ತಭಾವೋ ವಿನಸ್ಸತಿ, ಏವಂ ಸೀಲೇ ಭಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬಂ ಗುಣಸರೀರಂ ವಿನಸ್ಸತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಉತ್ತಮಙ್ಗಟ್ಠೋ **ಸೀಲಟ್ಠೋ**। "ಸಿರೋ ಸೀಸ"ನ್ತಿ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ "ಸೀಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೀತಲಟ್ಠೋ** ಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮನಟ್ಠೋ। ತೇನ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನೇವ "ಸೀಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಥಾ ಹಿದಂ ಪಯೋಗಸಮ್ಪಾದಿತಂ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮಕರಂ ಹೋತಿ। **ಏವಮಾದಿನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಯನ್ತಿ ಅಕುಸಲಾ ಏತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಅಪವಿಟ್ಠಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಸೀಲಂ, ಸುಪನ್ತಿ ವಾ ತೇನ ವಿಹತುಸ್ಸಾಹಾನಿ ಸಬ್ಬದುಚ್ಚರಿತಾನೀತಿ ಸೀಲಂ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪವೇಸಾರಹಸಾಲಾತಿ ಸೀಲನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೮. "ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲ"ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಸದ್ದತ್ಥುದ್ಧಾರೇನ ಪಕಾಸಿತೋಪಿ ಭಾವತ್ಥೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಸೀಲನಂ ಲಕ್ಖಣಂ ತಸ್ಸಾ"**ತಿ। ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಚೇತನಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಸ್ಸ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಙ್ಗಾಹಕೋ ತತೋ ಅಞ್ಞೋ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ಲಕ್ಖಣಭಾವೇನ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯ। ನನು ಚ ಅನೇಕಭೇದಸಙ್ಗಾಹಕಂ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ನ ವಿಸೇಸಲಕ್ಖಣನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಂ ರೂಪಸ್ಸ, ಯಥಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸನೇಕಧಾ"**ತಿ।

ಯಥಾ ಹಿ ನೀಲಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ರೂಪಾಯತನಸ್ಸ ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಂ ವಿಸೇಸಲಕ್ಖಣಂ ತದಞ್ಞಧಮ್ಮಾಸಾಧಾರಣತೋ। ನ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿ ವಿಯ, ರುಪ್ಪನಂ ವಿಯ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಂ ನಾಮ? ದಟ್ಠಬ್ಬತಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ರೂಪಾಯತನತೋ ಅನಞ್ಞತ್ತೇಪಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ರೂಪಾಯತನಂ ವಿಸೇಸೇತುಂ ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಸಹ ನಿದಸ್ಸನೇನ **ಸನಿದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಧಮ್ಮಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಹಿ ಏಕೀಭೂತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಯೋ ನಾನತ್ತಕರೋ ಸಭಾವೋ, ಸೋ ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಉಪಚರಿತುಂ ಯುತ್ತೋ। ಏವಂ ಹಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾವಬೋಧೋ ಹೋತೀತಿ। ಅಥ ವಾ "ಸಹ ನಿದಸ್ಸನೇನಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ತಬ್ಭಾವತ್ಥೋ ಸಹ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ ನನ್ದಿರಾಗಸಹಗತಾತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೧; ಮಹಾವ॰ ೧೪; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೩೦)।

**ದುಸ್ಸೀಲ್ಯವಿದ್ಧಂಸನರಸ**ನ್ತಿ ಕಾಯಿಕಅಸಂವರಾದಿಭೇದಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ ವಿಧಮನಕಿಚ್ಚಂ। **ಅನವಜ್ಜರಸ**ನ್ತಿ ಅಗಾರಯ್ಹಸಮ್ಪತ್ತಿಕಂ ಅಗರಹಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಸಮ್ಪಜ್ಜನಕಂ, ಅವಜ್ಜಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನಕಂ। **ಲಕ್ಖಣಾದೀಸೂ**ತಿ ಲಕ್ಖಣರಸಾದೀಸು ವುಚ್ಚಮಾನೇಸು ಕಿಚ್ಚಮೇವ, ಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಾ ರಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ರಸಾಯತನರಸಾದೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಕಿಚ್ಚಮೇವಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ತಸ್ಸ ಇತರರಸತೋ ಬಲವಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ, ಕಿಚ್ಚಮೇವ, ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಏವ ವಾ ರಸೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ।

**ಸೋಚೇಯ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಯಾದೀಹಿ ಸುಚಿಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ। **ಗಹಣಭಾವ**ನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವಂ। ತೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ವುತ್ತಂ, ಫಲಟ್ಠೇನ ಪನ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸಮಾಧಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ಸೀಲಂ

ಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೇವ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಪರಮ್ಪರಾಯ ಸಮಾಧಿಂ। ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಆನಿಸಂಸಫಲಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸಕಥಾಯಂ ವಕ್ಖಮಾನತ್ತಾ ಇಧ ಅಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೇಚಿ ಪನ ಫಲಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಇಧ ಅಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ ಫಲಸ್ಸ ಅನೇಕವಿಧತ್ತಾ, ಲೋಕಿಯಾದಿಸೀಲಸ್ಸಾಪಿ ವಿಭಜಿಯಮಾನತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ನಿಸ್ಸಿತಾನಿಸ್ಸಿತವಸೇನಾ"ತಿಆದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೧)। ಯಥಾ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಕಮ್ಮಾದಿ ದೂರಕಾರಣಂ, ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಂ ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ, ಯಥಾ ಚ ವತ್ಥಸ್ಸ ತನ್ತವಾಯತುರಿವೇಮಸಲಾಕಾದಿ ದೂರಕಾರಣಂ, ತನ್ತವೋ ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಿ ದೂರಕಾರಣಂ, ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಮಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪೇ ಹೀ**ತಿಆದಿ ತಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾರಣಭಾವಸಾಧನಂ। ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ಸಮಾದಾನವಸೇನ, **ತಿಟ್ಠತಿ** ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

## ಸೀಲಾನಿಸಂಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯. **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ। ಸೋ ಪನ ವಿಸೇಸತೋ "ಲಾಭಾ ವತ ಮೇ, ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ಮೇ, ಯಸ್ಸ ಮೇ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಸೀಲ"ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಕಿತ್ತಿಸದ್ದಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾನೀ**ತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪ್ಪಯೋಜನಾನಿ। **ಕುಸಲಾನೀ**ತಿ ಅನವಜ್ಜಾನಿ। **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾನಿಸಂಸಾನೀ**ತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರುದ್ದಯಾನಿ। ಏತೇನ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ನಾಮ ಸೀಲಸ್ಸ ಉದ್ದಯಮತ್ತಂ, ಸಂವಡ್ಢಿತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಛಾಯಾಪುಪ್ಫಸದಿಸಂ। ಅಞ್ಞೋ ಏವ ಪನಾನೇನ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೋ ಸಮಾಧಿಆದಿಗುಣೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ಸೀಲವತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನೇನ ಸೀಲವತೋ, ತಾಯ ಏವ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ। **ಅಪ್ಪಮಾದಾಧಿಕರಣ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಮಾದಕಾರಣಾ। **ಭೋಗಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಭೋಗರಾಸಿಂ। **ಕಲ್ಯಾಣೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ "ಇತಿಪಿ ಸೀಲವಾ, ಇತಿಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮೋ"ತಿ ಸುನ್ದರೋ ಥುತಿಘೋಸೋ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಲೋಕಂ ಪತ್ಥರತಿ। **ವಿಸಾರದೋ**ತಿ ಅತ್ತನಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಗರಹಿತಬ್ಬಂ ಉಪವದಿತಬ್ಬಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಗತಸಾರಜ್ಜೋ ನಿಬ್ಭಯೋ। **ಅಮಙ್ಕುಭೂತೋ**ತಿ ಅವಿಲಕ್ಖೋ। **ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ**ತಿ "ಅಕತಂ ವತ ಮೇ ಕಲ್ಯಾಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೪೮) ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಭಾವತೋ, ಕುಸಲಕಮ್ಮಾದೀನಂಯೇವ ಚ ತದಾ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಅಮೂಳ್ಹೋ ಪಸನ್ನಮಾನಸೋ ಏವ ಕಾಲಂಕರೋತಿ। **ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ**ತಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕ್ಖನ್ಧಪರಿಚ್ಚಾಗಾ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದಾ। **ಪರಂ ಮರಣಾ**ತಿ ಚುತಿತೋ ಉದ್ಧಂ। **ಸುಗತಿ**ನ್ತಿ ಸುನ್ದರಂ ಗತಿಂ। ತೇನ ಮನುಸ್ಸಗತಿಪಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ। **ಸಗ್ಗ**ನ್ತಿ ದೇವಗತಿಂ। ಸಾ ಹಿ ರೂಪಾದೀಹಿ ವಿಸಯೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ಅಗ್ಗೋತಿ ಸಗ್ಗೋ, ಲೋಕಿಯತಿ ಏತ್ಥ ಉಳಾರಂ ಪುಞ್ಞಫಲನ್ತಿ **ಲೋಕೋ**ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

**ಆಕಙ್ಖೇಯ್ಯ ಚೇ**ತಿ ಯದಿ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯ। **ಪಿಯೋ ಚ ಅಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋ ಪಿಯಚಕ್ಖೂಹಿ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬೋ ಪೇಮನಿಯೋ ಭವೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನಾಪೋ**ತಿ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಮನವಡ್ಢನಕೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಮನೇನ ಪತ್ತಬ್ಬೋ, ಮೇತ್ತಚಿತ್ತೇನ ಫರಿತಬ್ಬೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಗರೂ**ತಿ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೋ ಪಾಸಾಣಛತ್ತಸದಿಸೋ। **ಭಾವನೀಯೋ**ತಿ "ಅದ್ಧಾ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ಜಾನಂ ಜಾನಾತಿ, ಪಸ್ಸಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸಮ್ಭಾವನೀಯೋ। **ಸೀಲೇಸ್ವೇವಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ**ತಿ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇಸು ಏವ ಪರಿಪೂರಕಾರೀ ಅಸ್ಸ, ಅನೂನಕಾರೀ ಪರಿಪೂರಣಾಕಾರೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಭವೇಯ್ಯ। "ಆದಿನಾ ನಯೇನಾ"ತಿ ಏತೇನ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚೇತೋಸಮಥಮನುಯುತ್ತೋ ಅನಿರಾಕತಜ್ಝಾನೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಬ್ರೂಹೇತಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಾನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೬೫) ಏವಮಾದಿಕೇ ಸೀಲಥೋಮನಸುತ್ತಾಗತೇ ಸತ್ತರಸ ಸೀಲಾನಿಸಂಸೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ಇದಾನಿ ನ ಕೇವಲಮಿಮೇ ಏವ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಯೋ, ಅಥ ಖೋ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಬಹೂ ಸೀಲಾನಿಸಂಸಾ ವಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ತೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಸನೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಕಲಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಗುಣಾವಹೇ ಸತ್ಥುಸಾಸನೇ।

ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತಾನಂ **ಯಂ** ಸೀಲಂ **ವಿನಾ ಪತಿಟ್ಠಾ** ಅವಟ್ಠಾನಂ **ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ** ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸ **ಸೀಲಸ್ಸ** ಆನಿಸಂಸಾನಂ **ಪರಿಚ್ಛೇದಂ** ಪರಿಮಾಣಂ **ಕೋ ವದೇ** ಕೋ ವತ್ತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂಯೇವ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಗುಣಾನಂ ಸೀಲಮೇವ ಮೂಲಭೂತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಮಲವಿಸೋಧನೇನ, ಪರಿಳಾಹವೂಪಸಮನೇನ, ಸುಚಿಗನ್ಧವಾಯನೇನ, ಸಗ್ಗನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮೂಪಾಯಭಾವೇನ, ಸೋಭಾಲಙ್ಕಾರಸಾಧನತಾಯ ಭಯವಿಧಮನೇನ, ಕಿತ್ತಿಪಾಮೋಜ್ಜಜನನೇನ ಚ ಸೀಲಸದಿಸಂ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನ ಗಙ್ಗಾ"**ತಿಆದಿಕಾ ಗಾಥಾ ಅಭಾಸಿ।

ತತ್ಥ **ಸರಭೂತಿ** ಏಕಾ ನದೀ, "ಯಂ ಲೋಕೇ ಸರಭೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ನಿನ್ನಗಾ ವಾಚಿರವತೀತಿ** "ಅಚಿರವತೀ"ತಿ ಏವಂನಾಮಿಕಾ ನದೀ, **ವಾತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ। ತೇನ ಅವುತ್ತಾ ಗೋಧಾವರೀಚನ್ದಭಾಗಾದಿಕಾ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಪಾಣನಟ್ಠೇನ **ಪಾಣೀನಂ** ಸತ್ತಾನಂ ಯಂ ಮಲಂ **ಸೀಲಜಲಂ ವಿಸೋಧಯತಿ, ತಂ ಮಲಂ ವಿಸೋಧೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕುಣನ್ತಿ** ಗಙ್ಗಾದಯೋ ನದಿಯೋತಿ ಪಠಮಗಾಥಾಯ ನ-ಕಾರಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಹಾರಾತಿ** ಮುತ್ತಾಹಾರಾ। **ಮಣಯೋತಿ** ವೇಳುರಿಯಾದಿಮಣಯೋ। **ಅರಿಯನ್ತಿ** ವಿಸುದ್ಧಂ। ಸೀಲಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಗನ್ಧೋ ಮನೋಹರಭಾವತೋ, ದಿಸಾಸು ಅಭಿಬ್ಯಾಪನತೋ ಚ **"ಸೀಲಗನ್ಧೋ"**ತಿ **ವುತ್ತೋ**। ಸೋ ಹಿ ಪಟಿವಾತೇಪಿ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸತಞ್ಚ ಗನ್ಧೋ ಪಟಿವಾತಮೇತೀ"ತಿ (ಧಂ॰ ಪ॰ ೫೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦; ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೪.೧)। **ದೋಸಾನಂ ಬಲಂ** ನಾಮ ವತ್ಥುಜ್ಝಾಚಾರೋ, ತಂ ತೇಸಂ ಕಾತುಂ ಅದೇನ್ತಂ ಸೀಲಂ ದೋಸಾನಂ ಬಲಂ ಘಾತೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

## ಸೀಲಪ್ಪಭೇದಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೦. **"ಕತಿವಿಧ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ವಿಧ**-ಸದ್ದೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ "ಏಕವಿಧೇನ ರೂಪಸಙ್ಗಹೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ಕತಿಪ್ಪಕಾರಂ ಕಿತ್ತಕಾ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಕಾರಭೇದಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೀಲನಲಕ್ಖಣೇನಾತಿ** ಸೀಲನಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಭಾವೇನ।

ಚರನ್ತಿ ತೇನ ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಚರಿತ್ತಂ, ಚರಿತ್ತಮೇವ **ಚಾರಿತ್ತಂ**। ವಾರಿತತೋ ತೇನ ಅತ್ತಾನಂ ತಾಯನ್ತಿ ರಕ್ಖನ್ತೀತಿ **ವಾರಿತ್ತಂ**। ಅಧಿಕೋ ಸಮಾಚಾರೋ ಅಭಿಸಮಾಚಾರೋ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಂ, ಸೋ ವಾ ಪಯೋಜನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ**। ಆದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸಾತಿ ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ತದೇವ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ**। ವಿರಮತಿ ಏತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ವಿರಮತಿ, ವಿರಮಣಂ ವಾ **ವಿರತಿ,** ನ ವಿರತೀತಿ **ಅವಿರತಿ**। ನಿಸ್ಸಯತೀತಿ **ನಿಸ್ಸಿತಂ,** ನ ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ **ಅನಿಸ್ಸಿತಂ**। ಪರಿಯನ್ತೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪರಿಯನ್ತಂ,** ಕಾಲೇನ ಪರಿಯನ್ತಂ **ಕಾಲಪರಿಯನ್ತಂ,** ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ವಾ ಕಾಲೋ ಪರಿಯನ್ತೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಕಾಲಪರಿಯನ್ತಂ**। ಯಾವ ಪಾಣನಂ ಜೀವನಂ ಕೋಟಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಆಪಾಣಕೋಟಿಕಂ**। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಲೋಕೇ ನಿಯುತ್ತಂ, ತತ್ಥ ವಾ ವಿದಿತನ್ತಿ **ಲೋಕಿಯಂ**। ಲೋಕಂ ಉತ್ತರತೀತಿ **ಲೋಕುತ್ತರಂ**।

ಪಚ್ಚಯತೋ, ಫಲತೋ ಚ ಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತೇಹಿ ನಿಹೀನಂ, ತೇಸಂ ವಾ ಗುಣೇಹಿ ಪರಿಹೀನನ್ತಿ **ಹೀನಂ**। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತನ್ತಿ **ಪಣೀತಂ**। ಉಭಿನ್ನಮೇವ ವೇಮಜ್ಝೇ ಭವಂ **ಮಜ್ಝಿಮಂ**। ಅತ್ತಾಧಿಪತಿತೋ ಆಗತಂ **ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಂ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಣ್ಹಾಯ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ಪರಾಮಟ್ಠಂ ಪಧಂಸಿತನ್ತಿ **ಪರಾಮಟ್ಠಂ**। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ **ಅಪರಾಮಟ್ಠಂ**। ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಕಿಲೇಸಂ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಂ**। ಸಿಕ್ಖಾಸು ಜಾತಂ, ಸೇಕ್ಖಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ ವಾ **ಸೇಕ್ಖಂ**। ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಸಿಕ್ಖಾಕಿಚ್ಚತಾಯ ಅಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಪರಿಯಾಪನ್ನಂ **ಅಸೇಕ್ಖಂ**। ತದುಭಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ **ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಂ**। ಹಾನಂ ಭಜತಿ, ಹಾನಭಾಗೋ ವಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಹಾನಭಾಗಿಯಂ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಪ್ಪಪರಿಮಾಣತ್ತಾ ಪರಿಯನ್ತವನ್ತಂ, ಪಾರಿಸುದ್ಧಿವನ್ತಞ್ಚ ಸೀಲಂ **ಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ**। ಅನಪ್ಪಪರಿಮಾಣತ್ತಾ ಅಪರಿಯನ್ತಂ, ಪಾರಿಸುದ್ಧಿವನ್ತಞ್ಚ ಸೀಲಂ **ಅಪರಿಯನ್ತಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ**। ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣಂ, ಪಾರಿಸುದ್ಧಿವನ್ತಞ್ಚ ಸೀಲಂ **ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ**।

೧೧. **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೭) ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ। **ಇದಂ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಪೂರಣ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಞತ್ತಸ್ಸ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಸ್ಸ ಪೂರಣಂ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ ಹಿ ಪೂರೇನ್ತೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದಮ್ಪಿ ಪೂರೇತಿ ಪಾಲೇತಿ ನಾಮ। ಸಿಕ್ಖಾ ಏವ ವಾ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ, ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಚ **ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ**। ತಸ್ಸ ಪೂರಣನ್ತಿಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಇದಂ ನ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕರಣ**ನ್ತಿ ಇದಂ ದುಚ್ಚರಿತಂ ನ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಭಗವತಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಅಕರಣಂ ವಿರಮಣಂ। **ಚರನ್ತಿ ತಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಚರನ್ತೀತಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಅಧಿಕರಣತಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಸೀಲೇಸು ಪರಿಪೂರಕಾರಿತಾಯ ಪವತ್ತನ್ತೀ"**ತಿ। **ವಾರಿತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ನ ಕತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಅಕಪ್ಪಿಯಂ । **ತಾಯನ್ತೀ**ತಿ ಅಕರಣೇನೇವ ತಾಯನ್ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ವಾರಿತ್ತಸೀಲಮಾಹ। ವಾರೇತಿ ವಾ ಸತ್ಥಾ ಏತ್ಥ, ಏತೇನ ವಾತಿ **ವಾರಿತಂ,** ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ। ತಂ ಅವಿಕೋಪೇನ್ತೋ ತಾಯನ್ತಿ ತೇನಾತಿ **ವಾರಿತ್ತಂ**। **ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಸಾಧನ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಯ, ಉಟ್ಠಾನವೀರಿಯೇನ ಚ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಅಸದ್ಧೋ, ಕುಸೀತೋ ಚ ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಪರಿಪೂರೇತಿ, ಸದ್ಧೋ ಏವ ಸತ್ಥಾರಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ಅಣುಮತ್ತೇಪಿ ವಜ್ಜೇ ಭಯದಸ್ಸಾವೀ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ ಆಹ **"ಸದ್ಧಾಸಾಧನಂ ವಾರಿತ್ತ"**ನ್ತಿ।

ಅಧಿಸೀಲಸಿಕ್ಖಾಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೋ ಸಮಾಚಾರೋತಿ ಅಭಿಸಮಾಚಾರೋತಿ ಆಹ **"ಉತ್ತಮಸಮಾಚಾರೋ"**ತಿ। ಅಭಿಸಮಾಚಾರೋವ **ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ,** ಯಥಾ ವೇನಯಿಕೋತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೮) ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಅಭಿಸಮಾಚಾರೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸತೋ ಮಗ್ಗಸೀಲಂ, ಫಲಸೀಲಞ್ಚ, ತಂ ಆರಬ್ಭ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ತದತ್ಥಂ ತಪ್ಪಯೋಜನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ **ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಂ**। ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾನಿ ತೀಣಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ವಚೀಕಮ್ಮಾನಿ, ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ ಆಜೀವೋತಿ ಇದಂ **ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಂ**। ತತ್ಥ ಕಾಮಂ ಆಜೀವಹೇತುಕತೋ ಸತ್ತವಿಧದುಚ್ಚರಿತತೋ ವಿರತಿ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋತಿ ಸೋಪಿ ಸತ್ತವಿಧೋ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾಜೀವತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ತಂ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ತಿವಿಧಕುಹನವತ್ಥುಸನ್ನಿಸ್ಸಯತೋ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವತೋ ವಿರತಿಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ **"ಆಜೀವೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧೋ"**ತಿ। ಸೇಟ್ಠಚರಿಯಭಾವತೋ ಮಗ್ಗೋ ಏವ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ **ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ,** ತಸ್ಸ। **ಆದಿಭಾವಭೂತ**ನ್ತಿ ಆದಿಮ್ಹಿ ಭಾವೇತಬ್ಬತಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬತಂ ಭೂತಂ ಪತ್ತಂ ಆದಿಭಾವಭೂತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದೇಸನಾನುಕ್ಕಮೇನ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಆದಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೇನ ಪನ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಂ ಆದೀತಿ। **ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜ್ಜನೇನ ಪರಿಪೂರಣೇನ **ಆದಿಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ**। ಯೋ ಹಿ ಲಹುಕಾನಿಪಿ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ, ಸೋ ಗರುಕಾನಿ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಾನಿ ಬಹ್ವಾದೀನವಾನಿ ಪರಿವಜ್ಜೇಸ್ಸತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥೀತಿ। ಸುತ್ತಂ ಪನ ಏತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ವಿಭಾವೇತಿ। ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸೀಲಂ। ತಂ ಹಿ ಉಪರಿಗುಣವಿಸೇಸಾನಂ ಧಾರಣಟ್ಠೇನ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ವಿರತಿಸೀಲಸ್ಸ ಇತರಸೀಲೇನ ಸತಿಪಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಾದಿಕೇ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಕತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ವೇರಮಣಿಮತ್ತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ನಿಸ್ಸಿತಾನಿಸ್ಸಿತವಸೇನಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನನಿಸ್ಸಯಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನಿಸ್ಸಯೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಚರಿತೇನ ನಿಸ್ಸಯಿತಬ್ಬತೋ ತಣ್ಹಾವ **ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಯೋ**। ತಥಾ **ದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಯೋ**। ದಿಟ್ಠಿಚರಿತೋ ಹಿ ಅಸತಿಪಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ತಣ್ಹಾವಿರಹೇ ದಿಟ್ಠಿನಿಸ್ಸಿತೋವ ಪವತ್ತತಿ। **ದೇವೋ**ತಿ ಚತುಮಹಾರಾಜಸಕ್ಕಸುಯಾಮಾದಿಪಾಕಟದೇವಮಾಹ । **ದೇವಞ್ಞತರೋ**ತಿ ಅಪಾಕಟಂ। ತಣ್ಹಂ ಏವ ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ **ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಿತಂ**। ತಣ್ಹಾಯ ನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಚ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಸಂ "ದ್ವೇ ನಿಸ್ಸಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಿರುಜ್ಝತಿ। **ಸುದ್ಧಿದಿಟ್ಠಿಯಾ**ತಿ "ಇತಿ ಸಂಸಾರಸುದ್ಧಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತದಿಟ್ಠಿಯಾ, ಲೋಕುತ್ತರಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ ಕಾರಣಭೂತಂ, ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ "ಇಮಞ್ಚ ರತ್ತಿಂ, ಇಮಞ್ಚ ದಿವ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೪೧) ವಿಯ ಕಾಲವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ। ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಅಕತ್ವಾ, ಸಮಾದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅನ್ತರಾವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿವಸೇನ ಯಾವಜೀವಂ ಪವತ್ತಿತಮ್ಪಿ ಆಪಾಣಕೋಟಿಕಂ ನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಾವಜೀವಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ತಥೇವ ಪವತ್ತಿತ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

**ಲಾಭಯಸಞಾತಿಅಙ್ಗಜೀವಿತವಸೇನಾತಿ** ಲಾಭಯಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಉಪ್ಪಾದನವಸೇನ, ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ರಕ್ಖಣವಸೇನ ಚೇವ ವಡ್ಢನವಸೇನ ಚ ಞಾತಿಅಙ್ಗಜೀವಿತಾನಂ ಅವಿನಾಸನವಸೇನ। **ಕಿಂ ಸೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸತೀತಿ** ಯೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಾಯ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಸೋ ಕಾಯವಾಚಾಹಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸತೀತಿ ಕಿಂ ಇದಂ, ನತ್ಥೇತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇ ಹಿ ಅಯಂ **ಕಿಂ**-ಸದ್ದೋ।

ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ವಣೋ ವಿಯ ಆಸವೇ ಕಾಮಾಸವಾದಿಕೇ ಪಗ್ಘರತೀತಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಭಾವಾಭಾವೇಪಿ ಸಹಾಸವೇಹೀತಿ **ಸಾಸವಂ**। ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಜಾತನ್ತಿ ಸೀಲಂ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಾಸವಂ ಸೀಲಂ ಲೋಕಿಯ"**ನ್ತಿ। **ಭವವಿಸೇಸಾ** ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವಾ। **ವಿನಯೋತಿ** ವಿನಯಪರಿಯತ್ತಿ, ತತ್ಥ ವಾ ಆಗತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ। **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ** ತರುಣಪೀತಿ। **ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನಂ** ಸಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪದಸ್ಸನಂ, ತದಧಿಟ್ಠಾನಾ ವಾ ತರುಣವಿಪಸ್ಸನಾ। **ನಿಬ್ಬಿದಾತಿ** ನಿಬ್ಬಿದಾಞಾಣಂ। ತೇನ ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಮಾಹ। **ವಿರಾಗೋ** ಮಗ್ಗೋ। **ವಿಮುತ್ತಿ** ಅರಹತ್ತಫಲಂ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। **ಕಥಾತಿ** ವಿನಯಕಥಾ। **ಮನ್ತನಾತಿ** ವಿನಯವಿಚಾರಣಾ। **ಉಪನಿಸಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣಪರಮ್ಪರಾಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ। **ಲೋಕುತ್ತರಂ** ಮಗ್ಗಫಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಂ। ತತ್ಥ ಮಗ್ಗಸೀಲಂ **ಭವನಿಸ್ಸರಣಾವಹಂ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಭೂಮಿ,** ಫಲಸೀಲಂ ಪನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಞಾಣಸ್ಸೇವ ಭೂಮಿ।

೧೨. ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ಛನ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಹೀನತಾ। ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ಪಣೀತತಾ। ತದುಭಯವೇಮಜ್ಝತಾವಸೇನ ಮಜ್ಝಿಮತಾ। ಯಥೇವ ಹಿ ಕಮ್ಮಂ ಆಯೂಹನವಸೇನ ಹೀನಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಛನ್ದಾದಯೋಪಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ। ಸೋ ಚ ನೇಸಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ ಅಧಿಮುತ್ತಿಭೇದೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಯಸಕಾಮತಾಯಾತಿ** ಕಿತ್ತಿಸಿಲೋಕಾಭಿರತಿಯಾ, ಪರಿವಾರಿಚ್ಛಾಯ ವಾ। "ಕಥಂ ನಾಮ ಮಾದಿಸೋ ಈದಿಸಂ ಕರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪಾಪಜಿಗುಚ್ಛಾಯ **ಅರಿಯಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ**। **ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠನ್ತಿ** ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನಾಹಿ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಂ। **ಭವಭೋಗತ್ಥಾಯಾತಿ** ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥಞ್ಚೇವ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥಞ್ಚ। **ಅತ್ತನೋ ವಿಮೋಕ್ಖತ್ಥಾಯ ಪವತ್ತಿತನ್ತಿ** ಸಾವಕಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಸತ್ತಸೀಲಮಾಹ। **ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಿಮೋಕ್ಖತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಂಸಾರಬನ್ಧನತೋ ವಿಮೋಚನತ್ಥಾಯ। **ಪಾರಮಿತಾಸೀಲಂ** ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸೀಲಂ। ಯಾ ಕರುಣೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಮಹಾಬೋಧಿಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಾ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಸೋಚೇಯ್ಯಸಲ್ಲೇಖಾ ದೇಸಕಾಲಸತ್ತಾದಿವಿಕಪ್ಪರಹಿತಾ ಸೀಲಪಾರಮಿತಾ।

**ಅನನುರೂಪನ್ತಿ** ಅಸಾರುಪ್ಪಂ। ಅತ್ತಾ ಏವ ಗರು ಅಧಿಪತಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅತ್ತಗರು,** ಲಜ್ಜಾಧಿಕೋ। ಅತ್ತಾಧಿಪತಿತೋ ಆಗತಂ **ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯಂ**। ಲೋಕೋ ಅಧಿಪತಿ ಗರು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಲೋಕಾಧಿಪತಿ,** ಓತ್ತಪ್ಪಾಧಿಕೋ। ಧಮ್ಮೋ ನಾಮಾಯಂ ಮಹಾನುಭಾವೋ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕೋ, ಸೋ ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾವ ಪೂಜೇತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಮಾ "ನಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ಪೂಜೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ **ಧಮ್ಮಮಹತ್ತಂ ಪೂಜೇತುಕಾಮೇನ**।

**ಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾತಿ** ಪರಾಭವವಸೇನ ಆಮಟ್ಠತ್ತಾ। ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿಯೋ ಹಿ "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ದೇವೋ ವಾ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ, ಇಮಿನಾ ಮೇ ಸೀಲೇನ ಸಂಸಾರಸುದ್ಧಿ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಪರಾಮಸನ್ತಿಯೋ ತಂ ಪರಾಭವಂ ಪಾಪೇನ್ತಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಪನಿಸ್ಸಯಭಾವಕರಣತೋ। **ಪುಥುಜ್ಜನಕಲ್ಯಾಣಕಸ್ಸಾತಿ** ಪುಥುಜ್ಜನೇಸು ಕಲ್ಯಾಣಕಸ್ಸ। ಸೋ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನೋವ ಹುತ್ವಾ ಕಲ್ಯಾಣೇಹಿ ಸೀಲಾದೀಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಪರಾಮಸನಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ, ಸಮುಚ್ಛೇದನತೋ ಚ ತೇಹಿ ನ ಪರಾಮಟ್ಠನ್ತಿ **ಅಪರಾಮಟ್ಠಂ**। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸದರಥಸ್ಸ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋ ವೂಪಸಮನತೋ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಂ**।

**ಕತಪಟಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ವುಟ್ಠಾನದೇಸನಾಹಿ ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಕತಪಟಿಕಾರಂ। ಏವಂ ಹಿ ತಂ ಸೀಲಂ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಮೇವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ತಂ ವಿಸುದ್ಧ"**ನ್ತಿ। "ಕತಪಟಿಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ "ನ ಪುನೇವಂ ಕರಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಅಚ್ಛಮಂಸಂ ನು ಖೋ, ಸೂಕರಮಂಸಂ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ **ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ವಾ,** "ಪಾಚಿತ್ತಿಯಂ ನು ಖೋ, ದುಕ್ಕಟಂ ನು

ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ **ಆಪತ್ತಿಯಾ ವಾ,** "ಮಯಾ ತಂ ವತ್ಥು ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಅಜ್ಝಾಚಾರೇ ವಾ ವೇಮತಿಕಸ್ಸ** ಸಂಸಯಾಪನ್ನಸ್ಸ। **ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬಂ** ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಕಮ್ಮೇನ। ವಿಮತಿ ಏವ ವೇಮತಿಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ವೇಮತಿಕೇ** ಸತಿ, ವಿಮತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಮತಿ ಪಟಿವಿನೇತಬ್ಬಾತಿ** ಸಯಂ ವಾ ತಂ ವತ್ಥುಂ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ, ವಿನಯಧರೇ ವಾ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಕಙ್ಖಾ ವಿನೋದೇತಬ್ಬಾ। ನಿಕ್ಕಙ್ಖೇನ ಪನ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಚೇ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ಚೇ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ **"ಇಚ್ಚಸ್ಸ ಫಾಸು ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ।

**"ಚತೂಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಮಗ್ಗಫಲಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸೀಲಂ ಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವುತ್ತಂ। ಸಮುದಾಯೇಸು ಪವತ್ತವೋಹಾರಾ ಅವಯವೇಸುಪಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। **ಸೇಸನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಿಯಸೀಲಂ।

**ಪಕತಿಪೀತಿ** ಸಭಾವೋಪಿ। **ಸುಖಸೀಲೋ** ಸಖಿಲೋ ಸುಖಸಂವಾಸೋ। **ತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನಾತಿ** ಪಕತಿಅತ್ಥವಾಚಕತ್ತೇನ। ಏಕಚ್ಚಂ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಸೀಲಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಸೀಲೇನ ಏಕಸಙ್ಗಹನ್ತಿ ಅಕುಸಲಸ್ಸೇವಾಯುಜ್ಜಮಾನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಅಕುಸಲ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸೇಕ್ಖತ್ತಿಕಂ ಇಧ ಗಹಿತಂ, ಇಧ ನ ಉಪನೀತಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ ಕುಸಲತ್ತಿಕಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಹೀನತ್ತಿಕಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ತಿಕಾನಂ ವಸೇನ **ಅಸ್ಸ** ಸೀಲಸ್ಸ **ತಿವಿಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।**

೧೩. **ಯೋಧಾತಿ** ಯೋ ಇಧ। **ವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮೇತಿ** ಆಪತ್ತಿಯಾ ವತ್ಥುನೋ ವೀತಿಕ್ಕಮನೇ ಅಜ್ಝಾಚಾರೇ। ಕಾಮಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ನವ ಮಹಾವಿತಕ್ಕಾ **ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾ। ಏವರೂಪಸ್ಸಾತಿ** ಏದಿಸಸ್ಸ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಸೀಲವನ್ತೇ ಅನುಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ ದುಸ್ಸೀಲೇ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ ತತೋ ಏವ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜನೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಅದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಬಹುಲತಾಯ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅರಕ್ಖತೋ ಸೀಲಂ ಏಕಂಸೇನೇವ **ಹಾನಭಾಗಿಯಂ ಹೋತಿ**, ನ ಠಿತಿಭಾಗಿಯಂ, ಕುತೋ ವಿಸೇಸಾದಿಭಾಗಿಯತಾ। **ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಸೀಲಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇನ। **ಅಘಟನ್ತಸ್ಸ ಉತ್ತರೀತಿ** ಉತ್ತರಿ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಾಯ ಅವಾಯಮನ್ತಸ್ಸ। **ಠಿತಿಭಾಗಿಯಂ ಸೀಲಂ ಭವತಿ** ಅಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಯತ್ತಾ। ಸಮ್ಪಾದಿತೇ ಹಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಮಿಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಯತಾ ನಿಚ್ಛೀಯತಿ। **ಸಮಾಧತ್ಥಾಯಾತಿ** ಸಮಥವಸೇನ ಸಮಾಧಾನತ್ಥಾಯ। **ನಿಬ್ಬಿದನ್ತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಂ। ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ನಿಬ್ಬಿದಾಗಹಣಂ ತಾವತಾಪಿ ಸೀಲಸ್ಸ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ।

ಯಾನಿ ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ನೇಸಂ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ತಾನಿ ಪನ ಅಸಾಧಾರಣಪಞ್ಞತ್ತಿತೋ ಅಞ್ಞಾನಿ। **ನೇಸನ್ತಿ** "ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತ್ತರಿ ಸಾಮಿವಚನಂ, ತೇಹಿ ಭಿಕ್ಖೂಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತಿ ವಾ ಉಸ್ಸಾಹೇತಿ** ಉಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಸೀಲಾನಿ ರಕ್ಖಿತುಂ ಉಸ್ಸಾಹೇ ಸತಿ। **ದಸಾತಿ** ಸಾಮಣೇರೇಹಿ ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಸೀಲಮಾಹ ಘಟಿಕಾರಾದೀನಂ ವಿಯ। **ಅಟ್ಠಾತಿ** ನಚ್ಚಾದಿಮಾಲಾದಿವೇರಮಣಿಂ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮವಜ್ಜಾನಿ ಅಟ್ಠ।

**ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋತಿ** ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸೀಲಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ। **ಪಕತಿಸೀಲನ್ತಿ** ಸಭಾವಸೀಲಂ। ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿನಿಯತಂ ಹಿ ಸೀಲಂ ಉತ್ತರಕುರುಕಾನಂ। **ಮರಿಯಾದಾಚಾರಿತ್ತನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಾವಜ್ಜಸ್ಸ ಅಕರಣೇ ಮರಿಯಾದಭೂತಂ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕುಲಾದೀಸು ಪುಬ್ಬಪುರಿಸೇಹಿ ಠಪಿತಂ ಚಾರಿತ್ತಂ। ಕುಲದೇಸಪಾಸಣ್ಡಧಮ್ಮೋ ಹಿ "ಆಚಾರಸೀಲ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತತ್ಥ ಕುಲಧಮ್ಮೋ ತಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದೀನಂ ಅಮಜ್ಜಪಾನಾದಿ, ದೇಸಧಮ್ಮೋ ಏಕಚ್ಚಜನಪದವಾಸೀನಂ ಅಹಿಂಸನಾದಿ, ಪಾಸಣ್ಡಧಮ್ಮೋ ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಯಮನಿಯಮಾದಿ। ತಿತ್ಥಿಯಮತಂ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿಪಾಸೇನ, ತಣ್ಹಾಪಾಸೇನ ಚ ಡೇತಿ ಪವತ್ತತಿ, ಪಾಸಂ ವಾ ಬಾಧಂ ಅರಿಯವಿನಯಸ್ಸ ಡೇತೀತಿ "ಪಾಸಣ್ಡ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಪಕತಿಯಾ ಸೀಲವತೀ ಹೋತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ವಚನತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಮೇವ। ಇದಂ ಪನ ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಪಿತರಿಪಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ "ಧಮ್ಮತಾಸೀಲ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಮಗುಣೂಪಸಂಹಿತನ್ತಿ** ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಅಸ್ಸಾದೂಪಸಂಹಿತಂ ಕಾಮಸ್ಸಾದಗಧಿತಂ।

**ಧಮ್ಮತಾಸೀಲನ್ತಿ** ಧಮ್ಮತಾಯ ಕಾರಣನಿಯಾಮೇನ ಆಗತಂ ಸೀಲಂ। ಸೀಲಪಾರಮಿಂ ಹಿ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಕುಚ್ಛಿಗತಸ್ಸ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಸೀಲತೇಜೇನ ಗುಣಾನುಭಾವೇನ ಬೋಧಿಸತ್ತಮಾತು ಸರಸೇನೇವ ಪರಮಸಲ್ಲೇಖಪ್ಪತ್ತಂ ಸೀಲಂ ಹೋತಿ। **ಮಹಾಕಸ್ಸಪಾದೀನನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಭದ್ದಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇ ಕಿರ ಸುಚಿರಂ ಕಾಲಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಆಗತಾ। ತೇನಾಹ "**ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನ**"ನ್ತಿ। **ತಾಸು ತಾಸು ಜಾತೀಸೂತಿ** ಸೀಲವರಾಜಮಹಿಂಸರಾಜಾದಿಜಾತೀಸು। ಪುಬ್ಬೇ ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ ಸಿದ್ಧೋ ಹೇತು ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪುಬ್ಬಹೇತುಕಸೀಲಂ**। ಇದಂ ಪನ ಪಕತಿಸೀಲಾದಿಸಮಾದಾನೇನ ವಿನಾ ಅವೀತಿಕ್ಕಮಲಕ್ಖಣಂ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿಸಙ್ಗಹಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಂ ಭಗವತಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇಧಾತಿ** ವಕ್ಖಮಾನಸೀಲಪರಿಪೂರಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯಭೂತಸಾಸನಪರಿದೀಪನಂ, ಅಞ್ಞಸಾಸನಸ್ಸ ಚ ತಥಾಭಾವಪಟಿಸೇಧನಂ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಭಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧)। **ಭಿಕ್ಖೂತಿ** ತಸ್ಸ ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಕಪುಗ್ಗಲಪರಿದೀಪನಂ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ವಿಹರತೀತಿ** ಇದಮಸ್ಸ ತದನುರೂಪವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಇದಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸ್ಸ, ಉಪರಿಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಗುಣಾನಞ್ಚ ಉಪಕಾರಕಧಮ್ಮಪರಿದೀಪನಂ। **ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀತಿ** ಇದಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖತೋ ಅಚವನಭಾವಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಮಾದಾಯಾತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಆದಾನಪರಿದೀಪನಂ। **ಸಿಕ್ಖತೀತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಪರಿದೀಪನಂ । **ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ** ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಪರಿದೀಪನಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

**ಸೋತಿ** ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಿಕ್ಖು। ತೇನ ಯಾದಿಸಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಕ್ಖುನಾತಿ** ಯತೋ ಸೋ ಸಂವರೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರೂಪನ್ತಿ** ಯತ್ಥ ಸೋ ಸಂವರೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ದಿಸ್ವಾ ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ ಹೋತಿ ನಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹೀತಿ** ಸಂವರಸ್ಸ ಉಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯತ್ವಾಧಿಕರಣ…ಪೇ॰… ಅನ್ವಾಸ್ಸವೇಯ್ಯುನ್ತಿ** ಸಂವರಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ತತ್ಥ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಂವರಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ** ಪಗೇವ ಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ರಕ್ಖತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ** ಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾಪನಮೇವ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಆರಕ್ಖಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಸಂವರಂ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ** ತಥಾಭೂತಾ ಸತಿಯೇವೇತ್ಥ ಸಂವರೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ವಸೇನಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಛನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನನ್ತಿ** "ಆಜೀವಹೇತು ಆಜೀವಕಾರಣಾ ಅಸನ್ತಂ ಅಭೂತಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಂ ಉಲ್ಲಪತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಪಾರಾಜಿಕಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ। ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಾದಿನಾ ತಿವಿಧೇನ ಕುಹನವತ್ಥುನಾ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ **ಕುಹನಾ**। ಅತ್ತಾನಂ, ದಾಯಕಂ ವಾ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಯಥಾ ಸೋ ಕಿಞ್ಚಿ ದದಾತಿ, ಏವಂ ಕಥನಂ **ಲಪನಾ**। ನಿಮಿತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಯದಾನಸಞ್ಞುಪ್ಪಾದಕಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಂ, ತೇನ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಚರತಿ, ನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಕರೋತೀತಿ ನೇಮಿತ್ತಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ**। ಗನ್ಧಾದಯೋ ವಿಯ ಲಾಭಾಯ ಪರೇಸಂ ಅಕ್ಕೋಸನಾದಿನಾ ನಿಪಿಸತೀತಿ ನಿಪ್ಪೇಸೋ, ನಿಪ್ಪೇಸೋವ ನಿಪ್ಪೇಸಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ**। ಮಹಿಚ್ಛತಾಯ ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧಲಾಭೇನ ಪರತೋ ಲಾಭಪರಿಯೇಸನಾ **ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾ**। **ಏವಮಾದೀನನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನುಪ್ಪಿಯಭಾಣಿತಾಚಾಟುಕಮ್ಯತಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಪರಿಸುದ್ಧೋ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠೋ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಪರಿಸುದ್ಧೋ**। ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಪರಿಭುಞ್ಜೀಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಚತುಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೋ,** ತಥಾಪವತ್ತಾ ಅನವಜ್ಜಚೇತನಾ।

### ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೪. **ತತ್ರಾತಿ** ತೇಸು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಾದೀಸು। **ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** "ಇಧ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೦೮; ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೪) ಆಗತದೇಸನಾಯ ಆದಿತೋ ಪಭುತಿ। **ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾತಿ** ತತ್ಥ ಸಂಸಯವಿಧಮನೇನ ವಿನಿಚ್ಛಯಾವಹಾ ಕಥಾ। ಪಠಮಸ್ಸ

ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಪಬ್ಬಜಿತಾವೇಣಿಕಂ ಪರಿಯಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಪಟಧರಾದಿತಾಯ ವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಪರಿಪುಣ್ಣಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಯೋಗ್ಯತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। ಭಿನ್ನಪಟಧರಾದಿಭಾವೋ ಚ ನಾಮ ದಲಿದ್ದಸ್ಸಾಪಿ ನಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸೇತುಂ "ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಯೋಗ್ಯಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಕುಲಪುತ್ತೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆಚಾರಕುಲಪುತ್ತೋ ವಾ ಹಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಜಾತಿಕುಲಪುತ್ತೋ ವಾ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲ**ನ್ತಿ ಚಾರಿತ್ತವಾರಿತ್ತಪ್ಪಭೇದಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದವಸೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಂ ಸೀಲಂ। **ಯೋ**ತಿ ಅನಿಯಮನಿದ್ದೇಸೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ। **ನ**ನ್ತಿ ವಿನಯಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಸೀಲಂ। **ತ**ನ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಂ। **ಮೋಕ್ಖೇತಿ** ಸಹಕಾರಿಕಾರಣಭಾವತೋ। ಅಪಾಯೇ ಭವಾನಿ **ಆಪಾಯಿಕಾನಿ। ಆದಿ-**ಸದ್ದೇನ ತದಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಂವರಣಂ** ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಂ ಪಿದಹನಂ। ಯೇನ ತೇ ಸಂವುತಾ ಪಿಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ಸಂವರೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸೋ ಸತ್ತನ್ನಂ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ವೀತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ ಕತ್ವಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸೇತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಸಂವುತೋ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೇನ ಪಿಹಿತಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೋ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಯಸ್ಮಾ ತಂ ಉಪೇತೋ ತೇನ ಚ ಸಮಙ್ಗೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಉಪಗತೋ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಕಿಲೇಸಾನಂ ಬಲವಭಾವತೋ, ಪಾಪಕಿರಿಯಾಯ ಸುಕರಭಾವತೋ, ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಯ ಚ ದುಕ್ಕರಭಾವತೋ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಅಪಾಯೇಸು ಪತನಸೀಲೋತಿ **ಪಾತೀ,** ಪುಥುಜ್ಜನೋ। ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ವಾ ಭವಾದೀಸು ಕಮ್ಮವೇಗಕ್ಖಿತ್ತೋ ಘಟಿಯನ್ತಂ ವಿಯ ಅನವಟ್ಠಾನೇನ ಪರಿಬ್ಭಮನತೋ ಗಮನಸೀಲೋತಿ **ಪಾತೀ,** ಮರಣವಸೇನ ವಾ ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹಿ ಸತ್ತನಿಕಾಯೇ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪಾತನಸೀಲೋತಿ **ಪಾತೀ,** ಸತ್ತಸನ್ತಾನೋ, ಚಿತ್ತಮೇವ ವಾ। ತಂ ಪಾತಿನಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖತೋ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಸತ್ತೋ "ವಿಮುತ್ತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವುತ್ತಂ ಹಿ "ಚಿತ್ತವೋದಾನಾ ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ, "ಅನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೮) ಚ। ಅಥ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಾದಿನಾ ಹೇತುನಾ ಸಂಸಾರೇ ಪತತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಪಾತೀ,** "ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ತಣ್ಹಾಸಂಯೋಜನಾನಂ ಸನ್ಧಾವತಂ ಸಂಸರತ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸತ್ತಯತೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। "ಕಣ್ಠೇಕಾಳೋ"ತಿಆದೀನಂ ವಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಸಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ ಪಾತೇತಿ ವಿನಿಪಾತೇತಿ ದುಕ್ಖೇತಿ **ಪಾತಿ,** ಚಿತ್ತಂ। ವುತ್ತಂ ಹಿ "ಚಿತ್ತೇನ ನೀಯತಿ ಲೋಕೋ, ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಕಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೬೨)। ತಸ್ಸ ಪಾತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ಏತೇನಾತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಪತತಿ ವಾ ಏತೇನ ಅಪಾಯದುಕ್ಖೇ, ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇ ಚಾತಿ **ಪಾತೀ,** ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸೋ। ವುತ್ತಂ ಹಿ "ತಣ್ಹಾ ಜನೇತಿ ಪುರಿಸಂ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫-೫೭), ತಣ್ಹಾದುತಿಯೋ ಪುರಿಸೋ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೧೫, ೧೦೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯; ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೧; ಚೂಳನಿ॰ ಪಾರಾಯನಾನುಗೀತಿಗಾಥಾನಿದ್ದೇಸ) ಚ ಆದಿ। ತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಅಥ ವಾ ಪತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಪಾತೀನಿ, ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನಿ ಆಯತನಾನಿ। ವುತ್ತಂ ಹಿ "ಛಸು ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ, ಛಸು ಕುಬ್ಬತಿ ಸನ್ಥವ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೭೦; ಸು॰ ನಿ॰ ೧೭೧)। ತತೋ ಛಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾಯತನಸಙ್ಖಾತತೋ ಪಾತಿತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಅಥ ವಾ ಪಾತೋ ವಿನಿಪಾತೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಪಾತೀ,** ಸಂಸಾರೋ। ತತೋ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಅಥ ವಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಾಧಿಪತಿಭಾವತೋ ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಭಗವಾ "ಪತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮುಚ್ಚತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿನೋ ಮೋಕ್ಖೋ ತೇನ ಪಞ್ಞತ್ತತ್ತಾತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಸಬ್ಬಗುಣಾನಂ ವಾ ಮೂಲಭಾವತೋ ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ ಪತಿ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಮೋಕ್ಖೋ ಚಾತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಮುಖಮೇತಂ ಪಮುಖಮೇತ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೩೫) ವಿತ್ಥಾರೋ।

ಅಥ ವಾ ಪ-ಇತಿ ಪಕಾರೇ, ಅತೀ-ತಿ ಅಚ್ಚನ್ತತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ ಪಕಾರೇಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಇದಂ ಹಿ ಸೀಲಂ ಸಯಂ ತದಙ್ಗವಸೇನ, ಸಮಾಧಿಸಹಿತಂ ಪಞ್ಞಾಸಹಿತಞ್ಚ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ, ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತೀತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಪತಿ ಪತಿ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ವಾ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ, ತಮ್ಹಾ ತಮ್ಹಾ ವೀತಿಕ್ಕಮದೋಸತೋ

ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮೋಕ್ಖೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ ಏವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಮೋಕ್ಖೋತಿ ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಸ್ಸ ಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಪಟಿಬಿಮ್ಬಭೂತೋತಿ ಪತಿಮೋಕ್ಖೋ। ಸೀಲಸಂವರೋ ಹಿ ಸೂರಿಯಸ್ಸ ಅರುಣುಗ್ಗಮನಂ ವಿಯ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಉದಯಭೂತೋ ತಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ವಿಯ ಯಥಾರಹಂ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಾಪನತೋ, ಪತಿಮೋಕ್ಖೋಯೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಂ। ಅಥ ವಾ ಮೋಕ್ಖಂ ಪತಿ ವತ್ತತಿ, ಮೋಕ್ಖಾಭಿಮುಖನ್ತಿ ವಾ ಪತಿಮೋಕ್ಖಂ, ಪತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇರಿಯತೀತಿ** ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇತಿ। "ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇ ಠಿತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಪಾಳಿಯನ್ತಿ ಝಾನವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ೫೦೮ ಆದಯೋ)।

ತತ್ಥ ಕಾಮಂ ಸಮಣಚಾರಂ, ಸಮಣಗೋಚರಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಯಥಾ ಪನ ಮಗ್ಗಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋ "ವಾಮಂ ಮುಞ್ಚ, ದಕ್ಖಿಣಂ ಗಣ್ಹಾ"ತಿ ವಜ್ಜೇತಬ್ಬಪುಬ್ಬಕಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ ವದೇಯ್ಯ, ಯಥಾ ವಾ ಸಸೀಸನ್ಹಾನೇನ ಪಹೀನಸೇದಮಲಜಲ್ಲಿಕಸ್ಸ ಮಾಲಾಗನ್ಧವಿಲೇಪನಾದಿವಿಭೂಸನಸಂವಿಧಾನಂ ಯುತ್ತರೂಪಂ, ಏವಂ ಪಹೀನಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಸಮಾಯೋಗೋ ಯುತ್ತರೂಪೋತಿ "ಅತ್ಥಿ ಆಚಾರೋ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಚಾರೋ"ತಿ ದ್ವಯಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ, ಅನಾಚಾರಂ ತಾವ ವಿಭಜಿತುಂ **"ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಅನಾಚಾರೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಾಯಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋತಿ** ತಿವಿಧಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಂ। **ವಾಚಸಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋತಿ** ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ। **ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋತಿ** ತದುಭಯಂ।

ಏವಂ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಸೀಲಸ್ಸ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಇದಾನಿ ಮಾನಸಂ ಅನಾಚಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಅನಾಚಾರೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಏಕಚ್ಚಿಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ವೇಳುದಾನೇನ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವೇಳುದಾನೇನಾತಿ** ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪಾದನತ್ಥೇನ ವೇಳುದಾನೇನ। **ಪತ್ತದಾನಾದೀ**ಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವೇಳೂತಿ** ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಯೋಜನಾವಹೋ ಯೋ ಕೋಚಿ ವೇಳುದಣ್ಡೋ। **ಪತ್ತಂ** ಗನ್ಧಿಕಾದೀನಂ ಗನ್ಧಪಲಿವೇಠನಾದಿಅತ್ಥಂ ವಾ, ತಾಲನಾಳಿಕೇರಾದಿಪತ್ತಂ ವಾ। **ಪುಪ್ಫಂ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಯೋಜನಾವಹಂ। ತಥಾ **ಫಲಂ। ಸಿನಾನಂ** ಸಿರೀಸಚುಣ್ಣಾದಿನ್ಹಾನಿಯಚುಣ್ಣಂ। ಮತ್ತಿಕಾಪಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ। **ದನ್ತಕಟ್ಠಂ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಮುಖಸೋಧನತ್ಥಂ ದನ್ತಪೋನಂ। **ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾ** ಅತ್ತಾನಂ ದಾಸಂ ವಿಯ ನೀಚಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಸ್ಸ ಖಲಿತವಚನಂ ಸಣ್ಠಪೇತ್ವಾ ಪಿಯಕಾಮತಾಯ ಪಗ್ಗಯ್ಹವಚನಂ। **ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾತಿ** ಮುಗ್ಗಸೂಪಸಮತಾ ಸಚ್ಚಾಲಿಕೇನ ಜೀವಿತಕಪ್ಪನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಮುಗ್ಗಸೂಪೇ ಪಚ್ಚನ್ತೇ ಬಹೂ ಮುಗ್ಗಾ ಪಚ್ಚನ್ತಿ, ಕತಿಪಯಾ ನ ಪಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಚ್ಚಾಲಿಕೇನ ಜೀವಿತಕಪ್ಪನೇ ಬಹು ಅಲಿಕಂ ಹೋತಿ, ಅಪ್ಪಕಂ ಸಚ್ಚನ್ತಿ। ಪರಿಭಟತೀತಿ ಪರಿಭಟೋ, ಪರೇಸಂ ದಾರಕೇ ಪರಿಹರನ್ತೋ। ಪರಿಭಟಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ **ಪಾರಿಭಟ್ಯಂ,** ಸಾ ಏವ **ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾ,** ಅಲಙ್ಕರಣಾದಿನಾ ಕುಲದಾರಕಪರಿಹರಣಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಗಿಹೀನಂ ಗಾಮನ್ತರದೇಸನ್ತರಾದೀಸು ಸಾಸನಪಟಿಸಾಸನಹರಣಂ **ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕಂ। ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನಾತಿ** ಏತೇಸಂ ವಾ ವೇಳುದಾನಾದೀನಂ ವೇಜ್ಜಕಮ್ಮಭಣ್ಡಾಗಾರಿಕಕಮ್ಮಪಿಣ್ಡಪಟಿಪಿಣ್ಡಕಮ್ಮಸಙ್ಘುಪ್ಪಾದಚೇತಿಯುಪ್ಪಾದಪಟ್ಠಪನಾದೀನಂ ವಾ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಜೀವಿತಕಪ್ಪನಕಕಮ್ಮಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ । **ಬುದ್ಧಪಟಿಕುಟ್ಠೇನಾತಿ** ಬುದ್ಧೇಹಿ ಗರಹಿತೇನ ಪಟಿಸಿದ್ಧೇನ। **ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನಾತಿ** ನ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೇನ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅನಾಚಾರೋತಿ** ಅಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ "ಅನಾಚಾರೋ"ತಿ ಕಥೀಯತಿ। ಆಚಾರನಿದ್ದೇಸೋ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಗೋಚರನಿದ್ದೇಸೇಪಿ ಪರಮಂ ಅಗೋಚರಸ್ಸ ವಚನೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಗೋಚರೋತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದೀನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನಂ। ಅಯುತ್ತಟ್ಠಾನಂ **ಅಗೋಚರೋ।** ವೇಸಿಯಾ ಗೋಚರೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ,** ಮಿತ್ತಸನ್ಥವವಸೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವೇಸಿಯಾ ನಾಮ ರೂಪೂಪಜೀವಿನಿಯೋ, ತಾ ಮಿತ್ತಸನ್ಥವವಸೇನ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ, ಸಮಣಭಾವಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ, ಪರಿಸುದ್ಧಾಸಯಸ್ಸಾಪಿ ಗರಹಹೇತುತೋ, ತಸ್ಮಾ ದಕ್ಖಿಣಾದಾನವಸೇನ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾವ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ। **ವಿಧವಾ** ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಮತಪತಿಕಾ, ಪವುತ್ಥಪತಿಕಾ ವಾ। **ಥುಲ್ಲಕುಮಾರಿಕಾತಿ** ಮಹಲ್ಲಿಕಾ ಅನಿವಿಟ್ಠಕುಮಾರಿಯೋ, **ಪಣ್ಡಕಾತಿ** ನಪುಂಸಕಾ। ತೇ ಹಿ ಉಸ್ಸನ್ನಕಿಲೇಸಾ ಅವೂಪಸನ್ತಪರಿಳಾಹಾ ಲೋಕಾಮಿಸಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಕಥಾಬಹುಲಾ, ತಸ್ಮಾ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ। **ಭಿಕ್ಖುನಿಯೋ** ನಾಮ ಉಸ್ಸನ್ನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾ। ತಥಾ ಭಿಕ್ಖೂಪಿ।

ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುಭಾವತೋ ಸನ್ಥವವಸೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇ ಕತಿಪಾಹೇನೇವ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯೋ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಾ। ಗಿಲಾನಪುಚ್ಛನಾದಿವಸೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನೇ ಸತೋಕಾರಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। **ಪಾನಾಗಾರನ್ತಿ** ಸುರಾಪಾನಘರಂ। ತಂ ಸೋಣ್ಡಜನೇಹಿ ಅವಿವಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ತೇಹಿ ಸೋಣ್ಡತಾದಿವಸೇನ ನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ। **ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ರಾಜೂಹೀ**ತಿಆದೀಸು **ರಾಜಾನೋ** ನಾಮ ಯೇ ರಜ್ಜಮನುಸಾಸನ್ತಿ। **ರಾಜಮಹಾಮತ್ತಾ** ರಾಜಿಸ್ಸರಿಯಸದಿಸಾಯ ಇಸ್ಸರಿಯಮತ್ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ತಿತ್ಥಿಯಾ**ತಿ ವಿಪರೀತದಸ್ಸನಾ ಬಾಹಿರಕಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ। **ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ**ತಿ ತೇಸು ದಳ್ಹಭತ್ತಾ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾ। **ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಸಂಸಗ್ಗೇನಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾನಂ ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಪಚ್ಚನೀಕಭೂತೇನ ಸಂಸಗ್ಗೇನ ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ, ಯೇನ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯಂ ವಾ ಸಲ್ಲೇಖಪರಿಹಾನಿಂ ವಾ ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಇದಾನಿ ಅಪರೇನಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಗೋಚರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಾನಿ ವಾ ಪನ ತಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಸದ್ಧಾನೀ**ತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಸದ್ಧಾವಿರಹಿತಾನಿ। ತತೋ ಏವ **ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ,** ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾಯ ವಾ ಅಭಾವೇನ **ಅಸ್ಸದ್ಧಾನಿ।** ರತನತ್ತಯಪ್ಪಸಾದಾಭಾವೇನ **ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ। ಅಕ್ಕೋಸಕಪರಿಭಾಸಕಾನೀ**ತಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ ಅಕ್ಕೋಸಕಾನಿ ಚೇವ ಭಯದಸ್ಸನೇನ ಸನ್ತಜ್ಜನಕಾನಿ ಚ। ಅತ್ಥಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಅನತ್ಥಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅನತ್ಥಕಾಮಾನಿ।** ಹಿತಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಅಹಿತಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅಹಿತಕಾಮಾನಿ।** ಫಾಸು ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ ಅಫಾಸುಂಯೇವ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅಫಾಸುಕಕಾಮಾನಿ।** ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ನಿಬ್ಭಯಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ, ಅಯೋಗಕ್ಖೇಮಮೇವ ಇಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅಯೋಗಕ್ಖೇಮಕಾಮಾನಿ। ಭಿಕ್ಖೂನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಾಮಣೇರಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಭಿಕ್ಖುನೀನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಿಕ್ಖಮಾನಸಾಮಣೇರೀನಂ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಹಿ ಸಾಸನಿಕಾನಂ ಅನತ್ಥಕಾಮತಾದೀಪನಪದಮಿದಂ ವಚನಂ। **ತಥಾರೂಪಾನಿ ಕುಲಾನೀ**ತಿ ತಾದಿಸಾನಿ ಖತ್ತಿಯಕುಲಾದೀನಿ। **ಸೇವತೀ**ತಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವತಿ। **ಭಜತೀ**ತಿ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ। **ಪಯಿರುಪಾಸತೀ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**ತಿ ಅಯಂ ವೇಸಿಯಾದಿಕೋ, ರಾಜಾದಿಕೋ, ಅಸ್ಸದ್ಧಕುಲಾದಿಕೋ ಚ ತಂ ತಂ ಸೇವನ್ತಸ್ಸ ತಿಪ್ಪಕಾರೋಪಿ ಅಯುತ್ತೋ ಗೋಚರೋತಿ **ಅಗೋಚರೋ।** ಏತ್ಥ ಹಿ ವೇಸಿಯಾದಿಕೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಯತೋ **ಅಗೋಚರೋ।** ಯಥಾಹ "ಕೋ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಗೋಚರೋ ಪರವಿಸಯೋ? ಯದಿದಂ ಪಞ್ಚ ಕಾಮಗುಣಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೩೭೧)। ರಾಜಾದಿಕೋ ಸಮಣಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುಪನಿಸ್ಸಯತೋ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾಸನಿವಿಚಕ್ಕನಿಪ್ಪೋಥನದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿಹೇತುತೋ ಚ। ಅಸ್ಸದ್ಧಕುಲಾದಿಕೋ ಸದ್ಧಾಹಾನಿಚಿತ್ತಸನ್ತಾಸಾವಹತೋ **ಅಗೋಚರೋ।**

ಗೋಚರನಿದ್ದೇಸೇ "ನ ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ"ತಿಆದೀನಿ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಓಪಾನಭೂತಾನೀ**ತಿ ಉದಪಾನಭೂತಾನಿ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಸ್ಸ, ಭಿಕ್ಖುನೀಸಙ್ಘಸ್ಸ ಚ ಚತುಮಹಾಪಥೇ ಖತಪೋಕ್ಖರಣೀ ವಿಯ ಯಥಾಸುಖಂ ಓಗಾಹನಕ್ಖಮಾನಿ। **ಕಾಸಾವಪಜ್ಜೋತಾನೀ**ತಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ, ಭಿಕ್ಖುನೀನಞ್ಚ ನಿವತ್ಥಪಾರುತಕಾಸಾವಾನಂಯೇವ ಪಭಾಹಿ ಏಕೋಭಾಸಾನಿ। **ಇಸಿವಾತಪಟಿವಾತಾನೀ**ತಿ ಗೇಹಂ ಪವಿಸನ್ತಾನಂ , ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾನಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖುಭಿಕ್ಖುನೀಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಇಸೀನಂ ಚೀವರವಾತೇನ ಚೇವ ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಾದಿಜನಿತಸರೀರವಾತೇನ ಚ ಪಟಿವಾತಾನಿ ಪವಾಯಿತಾನಿ ವಿನಿದ್ಧುತಕಿಬ್ಬಿಸಾನಿ ವಾ।

ಇದಾನಿ ನಿದ್ದೇಸೇ ಆಗತನಯೇನಾಪಿ ಆಚಾರಗೋಚರೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲನಿದ್ದೇಸೇ। **ಇಮಿನಾಪಿ ನಯೇನಾ**ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನವಿಧಿನಾಪಿ। **ಸಙ್ಘಗತೋ**ತಿ ಸಙ್ಘಸನ್ನಿಪಾತಂ ಗತೋ। **ಅಚಿತ್ತೀಕಾರಕತೋ**ತಿ ಅಕತಚಿತ್ತೀಕಾರೋ, ಅಕತಗಾರವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಘಟ್ಟಯನ್ತೋ**ತಿ ಸರೀರೇನ, ಚೀವರೇನ ವಾ ಘಂಸನ್ತೋ। ಪುರತೋಪಿ ತಿಟ್ಠತಿ ಅಚಿತ್ತೀಕಾರಕತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಠಿತಕೋಪೀ**ತಿ ಉಪರಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ವಿಯ ಆಸನ್ನತರಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಕೋಪಿ ಭಣತಿ। **ಬಾಹಾವಿಕ್ಖೇಪಕೋ**ತಿ ಬಾಹುಂ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ। **ಅನುಪಾಹನಾನ**ನ್ತಿ ಅನಾದರೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಸಉಪಾಹನೋ**ತಿ ಉಪಾಹನಾರುಳ್ಹೋ। **ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನುಪಖಜ್ಜಾ**ತಿ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಠಿತಟ್ಠಾನಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ, ತೇಸಂ ಆಸನ್ನತರಟ್ಠಾನಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ। **ಕಟ್ಠಂ ಪಕ್ಖಿಪತಿ** ಅಗ್ಗಿಕುಣ್ಡೇ। **ವೋಕ್ಕಮ್ಮಾ**ತಿ ಪಸ್ಸತೋ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ। **ಗೂಳ್ಹಾನಿ** ಸಭಾವತೋ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾನಿ ಸಾಣಿಪಾಕಾರಾದಿನಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತಾನಿ। **ಅನಾಪುಚ್ಛಾ**ತಿ ಅನಾಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನಾಚಾರಸ್ಸ।

**ಅಪಿಚ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಚಾರದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನಂ, ನ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿ। ಸದ್ಧಾಸೀಲಸುತಚಾಗಾದಿಗುಣಹೇತುಕೋ ಗರುಭಾವೋ ಗರುಕರಣಂ ವಾ ಗಾರವೋ, ಸಹ ಗಾರವೇನಾತಿ **ಸಗಾರವೋ**। ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ಗಾರವಸಾರಜ್ಜಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಸ್ಸಾಯನಾ ಪತಿಸ್ಸಾ, ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವಪಟಿಪತ್ತಿ। ಸಹ ಪತಿಸ್ಸಾಯಾತಿ **ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ**। ಸವಿಸೇಸಂ ಹಿರಿಮನತಾಯ, ಓತ್ತಪ್ಪಿಭಾವೇನ ಚ **ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನೋ**। ಸೇಖಿಯಧಮ್ಮಪಾರಿಪೂರಿವಸೇನ **ಸುನಿವತ್ಥೋ ಸುಪಾರುತೋ**। **ಪಾಸಾದಿಕೇನಾ**ತಿ ಪಸಾದಾವಹೇನ, ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಚೇತಂ ಕರಣವಚನಂ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಛಸು ಪದೇಸು। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ**ತಿ ಅಭಿಕ್ಕಮೇನ। **ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಇರಿಯಾಪಥೋ। ತೇನ ಸೇಸಇರಿಯಾಪಥಾನಮ್ಪಿ ಪಾಸಾದಿಕತಮಾಹ। **ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ**ತಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾದೀಸು ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಸುಸಂವಿಹಿತಾರಕ್ಖೋ। **ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ**ತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಭೋಜನಸಞ್ಞಿತೇ ಚತುಬ್ಬಿಧೇಪಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಯೇಸನಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಮಾಣಞ್ಞೂ। **ಜಾಗರಿಯಮನುಯುತ್ತೋ**ತಿ ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತಂ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಜಾಗರಿಯಂ ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಾವಸೇನ ಅನು ಅನು ಯುತ್ತೋ ತತ್ಥ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತೋ। **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಆಚಾರಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ**ತಿ ನಿಇಚ್ಛೋ। **ಸನ್ತುಟ್ಠೋ**ತಿ ಯಥಾಲಾಭಾದಿವಸೇನ ಸನ್ತೋಸೇನ ತುಟ್ಠೋ। **ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ**ತಿ ಆದರಕಾರೀ। **ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಬಹುಲೋ**ತಿ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ಗರುಕರಣಬಹುಲೋ। **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರೋ**ತಿ ಅಯಂ ಸಗಾರವತಾದಿ ಅತ್ಥಕಾಮೇಹಿ ಆಚರಿತಬ್ಬತೋ ಆಚಾರೋ।

ಸೀಲಾದೀನಂ ಗುಣಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತೋ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ**। ಸತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಕ್ಖಭೂತೋ ಏವ ಗೋಚರೋ **ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ**। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪನಿಬನ್ಧನಟ್ಠಾನಭೂತೋ ಗೋಚರೋ **ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ**। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀಹಿ ದಸಹಿ ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾಯ ಕಥಾಯ ವತ್ಥುಭೂತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ದಸಕಥಾವತ್ಥುಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ**। ತತೋ ಏವ ಕಲ್ಯಾಣೋ ಸುನ್ದರೋ ಮಿತ್ತೋತಿ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ**। ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಅಸ್ಸುತಂ** ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಂ। **ಸುಣಾತೀ**ತಿ ಸುತಮಯಂ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ಸುತಂ ಪರಿಯೋದಾಪೇತೀ**ತಿ ತಮೇವ ಯಥಾಸುತಂ ಅವಿಸದತಾಯ ಅಪರಿಯೋದಾತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿಪುಚ್ಛನಾದಿನಾ ವಿಸೋಧೇತಿ ನಿಜ್ಜಟಂ ನಿಗುಮ್ಬಂ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಯೇ ಕಙ್ಖಟ್ಠಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಸು ಸಂಸಯಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ **ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತಿ**। ಕಮ್ಮಕಮ್ಮಫಲೇಸು, ರತನತ್ತಯೇ ಚ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಉಜುಕರಣೇನ **ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ**। ತತೋ ಏವ ಚ ದುವಿಧಾಯಪಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪದಾಯ **ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ**। ಅಥ ವಾ ಯಥಾಸುತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯೋದಪೇತ್ವಾ ತತ್ಥಾಗತೇ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪಚ್ಚಯಂ ನಾಮರೂಪಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಸತ್ತದಿಟ್ಠಿವಙ್ಕವಿಧಮನೇನ **ದಿಟ್ಠಿಂ ಉಜುಂ ಕರೋತಿ**। ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾಮತ್ತದಸ್ಸನೇನ ತೀಸುಪಿ ಅದ್ಧಾಸು **ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತಿ**। ತತೋ ಪರಂ ಚ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾದಿವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಅರಿಯಭೂಮಿಂ ಓಕ್ಕಮನ್ತೋ ಅವೇಚ್ಚಪಸಾದೇನ ರತನತ್ತಯೇ **ಚಿತ್ತಂ ಪಸಾದೇತಿ**। ತಥಾಭೂತೋವ ತಸ್ಸ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಸಿಕ್ಖನೇನ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ನ ಹಾಯತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ವಡ್ಢತೇವ। ತೇನಾಹ **"ಯಸ್ಸ ವಾ"**ತಿಆದಿ।

**ಅನ್ತರಘರ**ನ್ತಿ ಅನ್ತರೇ ಅನ್ತರೇ ಘರಾನಿ ಏತ್ಥ, ತಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ವಾ "ಅನ್ತರಘರ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಪವಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ ಘರೇ ಘರೇ ಭಿಕ್ಖಾಪರಿಯೇಸನಾಯ ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ। **ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖೂ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾಖಿತ್ತಚಕ್ಖು। ಕಿತ್ತಕೇನ ಪನ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸಾವೀ"**ತಿ। **ಸುಸಂವುತೋ**ತಿ ಸಂಯತೋ। ಯಥಾ ಪನೇತ್ಥ ಸುಸಂವುತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನ ಹತ್ಥಿಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

**ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯೇಸು ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇಸು। **ಚಿತ್ತಂ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ। **ಉಪನಿಬನ್ಧತೀ**ತಿ ಉಪನೇತ್ವಾ ನಿಬನ್ಧತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ –

"ಯಥಾ ಥಮ್ಭೇ ನಿಬನ್ಧೇಯ್ಯ, ವಚ್ಛಂ ದಮಂ ನರೋ ಇಧ।

ಬನ್ಧೇಯ್ಯೇವಂ ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸತಿಯಾರಮ್ಮಣೇ ದಳ್ಹ''ನ್ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೧೭; ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೩೭೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೭; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧.೧೬೩)।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **''ವುತ್ತಞ್ಹೇತ''**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಕೋ ಪೇತ್ತಿಕೋ ವಿಸಯೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಿತು ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸನ್ತಕೋ, ತೇನ ದಿಟ್ಠೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಚ ವಿಸಯೋ।

**ಅಣುಪ್ಪಮಾಣೇಸೂತಿ** ಪರಮಾಣುಪ್ಪಮಾಣೇಸು। **ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚಆಪನ್ನಸೇಖಿಯಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾದಿಭೇದೇಸೂತಿ** ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಸೇಖಿಯೇಸು ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾದಿಭೇದೇಸೂತಿ ಏವಂ ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚಗ್ಗಹಣಂ ಸೇಖಿಯವಿಸೇಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಖಿಯಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ **ವತ್ತಕ್ಖನ್ಧಕಾದೀಸು** (ಚೂಳವ॰ ೩೫೬ ಆದಯೋ) ಆಗತವತ್ತಾದೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ। ತೇಪಿ ಹಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ''ಸೇಖಿಯಾ''ತಿ ಇಚ್ಛಿತಾ। ತಥಾ ಹಿ **ಮಾತಿಕಾಯಂ** ಪಾರಾಜಿಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಸೇಖಿಯಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನ ಕತೋ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ''ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಸೇಖಿಯಾ''ತಿ ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚಗ್ಗಹಣಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ **ಮಾತಿಕಾಯಂ** ಆಗತೇಸು ಪಞ್ಚಸತ್ತತಿಯಾ ಸೇಖಿಯೇಸು ನೋಸಞ್ಞಾವಿಮೋಕ್ಖೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಅಸತಿಅಜಾನನಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಅಸಿಞ್ಚಿಚ್ಚ ಆಪನ್ನಗ್ಗಹಣೇನ ಅಚಿತ್ತಕಾಪತ್ತಿಯೋ ಗಹಿತಾತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ, ಗರುಕಾಪತ್ತೀಸುಪಿ ಕಾಸಞ್ಚಿ ಅಚಿತ್ತಕಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಾವಿಕಮ್ಮಸ್ಸ, ದೇಸನಾವಿಕಮ್ಮಸ್ಸೇವ ವಾ ಸಬ್ಬಲಹುಕಸ್ಸ ವಜ್ಜಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತೇನಾಹ ''ಯಾನಿ ತಾನಿ ವಜ್ಜಾನಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಾನಿ ಓರಮತ್ತಕಾನಿ ಲಹುಕಾನಿ ಲಹುಸಮ್ಮತಾನೀ''ತಿಆದಿ। ಆದಿಸದ್ದೇನ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರವಿಸುದ್ಧತ್ಥಂ ಅನತಿಕ್ಕಮನೀಯಾನಂ ಅನಾಪತ್ತಿಗಮನೀಯಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಭಯದಸ್ಸನಸೀಲೋತಿ** ಪರಮಾಣುಮತ್ತಂ ವಜ್ಜಂ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಯೋಜನಸತಸಹಸ್ಸುಬ್ಬೇಧಸಿನೇರುಪಬ್ಬತಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸನಸಭಾವೋ, ಸಬ್ಬಲಹುಕಂ ವಾ ದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತಂ ಪಾರಾಜಿಕಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸನಸಭಾವೋ। **ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ** ಮೂಲಪಞ್ಞತ್ತಿಅನುಪಞ್ಞತ್ತಿಸಬ್ಬತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತಿಪದೇಸಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಿಭೇದಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಪೂರೇತಬ್ಬಂ ಸೀಲಂ। **ಸಮ್ಮಾ ಆದಾಯಾತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ, ಸಬ್ಬಸೋ ಚ ಆದಿಯಿತ್ವಾ। ಅಯಂ ಪನ ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪದಾ ಕಿಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸೀಲೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಉದಾಹು ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ? ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ವುತ್ತಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **''ಏತ್ಥ ಚಾ''**ತಿಆದಿ।

## ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೫. ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಭೂತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿಯೇವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **''ಸೋತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲೇ ಠಿತೋ ಭಿಕ್ಖೂ''**ತಿ। ಸಮ್ಪಾದಿತೇ ಹಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ ಸುಗುತ್ತಂ ಸುರಕ್ಖಿತಮೇವ ಹೋತಿ, ಸುಸಂವಿಹಿತಕಣ್ಟಕವತಿ ವಿಯ ಸಸ್ಸನ್ತಿ। **ಕಾರಣವಸೇನಾತಿ** ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣಸ್ಸ ವಸೇನ। ಅಸಾಧಾರಣಕಾರಣವಸೇನ ಹಿ ಫಲಂ ಅಪದಿಸೀಯತಿ, ಯಥಾ ಯವಙ್ಕುರೋ ಭೇರಿಸದ್ದೋತಿ। ನಿಸ್ಸಯವೋಹಾರೇನ ವಾ ಏತಂ ನಿಸ್ಸಿತವಚನಂ, ಯಥಾ ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ। **ರೂಪನ್ತಿ** ರೂಪಾಯತನಂ। **ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯದಿ ಚಕ್ಖು ರೂಪಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿನೋಪಿ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯುಂ, ನ ಚೇತಂ ಅತ್ಥಿ, ಕಸ್ಮಾ? ಅಚೇತನತ್ತಾ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **''ಚಕ್ಖು ರೂಪಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ ಅಚಿತ್ತಕತ್ತಾ''**ತಿ। ಅಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ, ತಿರೋಕುಟ್ಟಾದಿಗತಮ್ಪಿ ನಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ ಅಪ್ಪಟಿಘಭಾವತೋ, ಇದಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ದಸ್ಸನಾಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **''ಚಿತ್ತಂ ನ ಪಸ್ಸತಿ ಅಚಕ್ಖುಕತ್ತಾ''**ತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಚಕ್ಖುಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ। ತಞ್ಚ ಕೇನಚಿ ಕುಟ್ಟಾದಿನಾ ಅನ್ತರಿತೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಯತ್ಥ ಆಲೋಕಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧೋ। ಯತ್ಥ ಪನ ನ ವಿಬನ್ಧೋ ಫಲಿಕಗಬ್ಭಪಟಲಾದಿಕೇ, ತತ್ಥ ಅನ್ತರಿತೇಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ। ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾಧಿಟ್ಠಿತಂ ಚಕ್ಖು ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾಧಿಟ್ಠಿತಂ ಚಕ್ಖುಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ **''ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ''**ತಿ।

**ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಸಙ್ಘಟ್ಟೇತಿ** ದ್ವಾರಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇ ಸತಿ, ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಸಾದವತ್ಥುಕೇನ ಚಿತ್ತೇನಾತಿ** ಚಕ್ಖುಪಸಾದವತ್ಥುಕೇನ ತನ್ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ, ಯಂ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪಸ್ಸತೀತಿ** ಓಲೋಕೇತಿ। ಚಕ್ಖುಪಸಾದಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಆಲೋಕಾನುಗ್ಗಹಿತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಸನ್ನಿಸ್ಸಯಗುಣೇನ ಓಭಾಸೇನ್ತೇ ತಂಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲೋ "ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಓಭಾಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ವಿಭಾವನಂ, ಯಂ "ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗಹಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಸುನಾ ಲಕ್ಖಸ್ಸ ವೇಧೇ ಸಿಜ್ಝನ್ತೇ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಭಾರಭೂತೇನ ಧನುನಾ ವಿಜ್ಝತೀತಿ ವಚನಂ ವಿಯ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪದಸ್ಸನೇ ಸಿಜ್ಝನ್ತೇ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ಈದಿಸೀ ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ ನಾಮೇಸಾ ಹೋತಿ**। ಸಸಮ್ಭಾರಾ ಕಥಾ **ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ,** ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಕಾರಣಸಹಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ವಾ ದಸ್ಸನಸ್ಸ ಕಥಾ **ಸಸಮ್ಭಾರಕಥಾ। ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಕೇವಲೇನ ಚಕ್ಖುನಾ, ಕೇವಲೇನ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ರೂಪದಸ್ಸನಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ।

**ಇತ್ಥಿಪುರಿಸನಿಮಿತ್ತಂ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ಇತ್ಥಿಸನ್ತಾನನಿಸ್ಸಿತರೂಪಮುಖೇನ ಗಯ್ಹಮಾನಂ ಸಣ್ಠಾನಂ ಥನಮಂಸಾವಿಸದತಾ ನಿಮ್ಮಸ್ಸುಮುಖತಾ ಕೇಸಬನ್ಧನವತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಅವಿಸದಟ್ಠಾನಗಮನಾದಿ ಚ ಸಬ್ಬಂ "ಇತ್ಥೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾನನಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವತೋ **ಇತ್ಥಿನಿಮಿತ್ತಂ**। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಪುರಿಸನಿಮಿತ್ತಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಂ ವಾತಿ** ಏತ್ಥ ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತೋ ಇಟ್ಠಾಕಾರೋ **ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಟಿಘನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। ಸೋ ಪನ ದೋಸುಪ್ಪತ್ತಿಆದಿಹೇತುಭೂತೋ ಅನಿಟ್ಠಾದಿಆಕಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಪಾಳಿಯಂ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಾವ ಸರೂಪತೋ ಆಗತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಪನ ಸಙ್ಗಹೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಅಸಮಪೇಕ್ಖನೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮೋಹಸ್ಸಾಪಿ ಅಸಂವರಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಮುಟ್ಠಸಚ್ಚಂ ವಾ ಅಞ್ಞಾಣಂ ವಾ"ತಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾಯ ವತ್ಥುಭೂತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅಸಮಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ರಾಗದೋಸಮೋಹಾನಂ ಕಾರಣಂ "ಸುಭನಿಮಿತ್ತಾದಿಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭೂತಂ ನಿಮಿತ್ತ"ನ್ತಿ। ದಿಟ್ಠಮತ್ತೇಯೇವ ಸಣ್ಠಾತೀತಿ** "ದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಮತ್ತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೧೦) ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವಣ್ಣಾಯತನೇ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ, ವೀಥಿಚಿತ್ತೇಹಿ ಚ ಗಹಿತಮತ್ತೇಯೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ತತೋ ಪರಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುಭಾದಿಆಕಾರಂ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ। **ಪಾಕಟಭಾವಕರಣತೋತಿ** ಪರಿಬ್ಯತ್ತಭಾವಕರಣತೋ ವಿಭೂತಭಾವಕರಣತೋ। ವಿಸಭಾಗವತ್ಥುನೋ ಹಿ ಹತ್ಥಾದಿಅವಯವೇಸು ಸುಭಾದಿತೋ ಪರಿಕಪ್ಪೇನ್ತಸ್ಸ ಅಪರಾಪರಂ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೇ ತೇಸಂ **ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಾ** ನಾಮ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ತಥಾ ತಥಾ ಸನ್ನಿವಿಟ್ಠಾನಂ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪಾನಂ ಸನ್ನಿವೇಸಾಕಾರೋ। ನ ಹಿ ತಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪರಮತ್ಥತೋ ಹತ್ಥಾದಿ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಹತ್ಥಪಾದ...ಪೇ॰... ಆಕಾರಂ ನ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ। ಕಿಂ ಪನ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಆಹ **"ಯಂ ತತ್ಥ ಭೂತಂ, ತದೇವ ಗಣ್ಹಾತೀ"**ತಿ। ಯಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಕೇಸಲೋಮಾದಿ ಭೂತುಪಾದಾಯಮತ್ತಂ ವಾ, ತದೇವ ಯಾಥಾವತೋ ಗಣ್ಹಾತಿ। ತತ್ಥ ಅಸುಭಾಕಾರಗಹಣಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತವಾಸೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರವತ್ಥುಂ ಆಹರಿ।

ತತ್ಥ **ಸುಮಣ್ಡಿತಪಸಾಧಿತಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ಮಣ್ಡಿತಾ ಪಸಾಧಿತಾ ಚ। ಆಭರಣಾದೀಹಿ ಆಹಾರಿಮೇಹಿ ಮಣ್ಡನಂ। ಸರೀರಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಸಙ್ಖರಣಂ ಪಸಾಧನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ಆಭರಣೇಹಿ, ಪನ ವತ್ಥಾಲಙ್ಕಾರಾದೀಹಿ ಚ ಅಲಙ್ಕರಣಂ ಪಸಾಧನಂ। ಊನಟ್ಠಾನಪೂರಣಂ ಮಣ್ಡನಂ। **ವಿಪಲ್ಲತ್ಥಚಿತ್ತಾತಿ** ರಾಗವಸೇನ ವಿಪರೀತಚಿತ್ತಾ। **ಓಲೋಕೇನ್ತೋತಿ** ಥೇರೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೇನೇವ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸದ್ದಕಣ್ಟಕತ್ತಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಹಸಿತಸದ್ದಾನುಸಾರೇನ "ಕಿಮೇತ"ನ್ತಿ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ। **ಅಸುಭಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಂ। ಅಟ್ಠಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಹಿ ಥೇರೋ ತದಾ ಪರಿಹರತಿ। **ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೀತಿ** ಥೇರೋ ಕಿರ ತಸ್ಸಾ ಹಸನ್ತಿಯಾ ದನ್ತಟ್ಠಿದಸ್ಸನೇನೇವ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾಯ ಸುಭಾವಿತತ್ತಾ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ, ಸಾತಿಸಯಞ್ಚ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಯಥಾಠಿತೋವ ತತ್ಥ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪರಮ್ಪರಾಯ ಆಸವಕ್ಖಯಂ ಪಾಪುಣಿ। **ಪುಬ್ಬಸಞ್ಞಂ ಅನುಸ್ಸರೀತಿ** ಪುಬ್ಬಕಂ ಯಥಾರದ್ಧಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿಯಮಾನಂ ಅಟ್ಠಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಿ ಸಮನ್ನಾಹರಿ। **ಅನುಮಗ್ಗನ್ತಿ** ಅನುಪಥಂ ತಸ್ಸಾ ಪದಾನುಪದಂ। ಥೇರಸ್ಸ ಕಿರ

ಭಾವನಾಯ ಪಗುಣಭಾವತೋ ದನ್ತಟ್ಠಿದಸ್ಸನೇನೇವ ತಸ್ಸಾ ಸಕಲಸರೀರಂ ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಾತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ। ನ ತಂ "ಇತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ "ಪುರಿಸೋ"ತಿ ವಾ ಸಞ್ಜಾನಿ। ತೇನಾಹ **"ನಾಭಿಜಾನಾಮಿ...ಪೇ॰... ಮಹಾಪಥೇ"**ತಿ।

**"ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾಸಂವರಸ್ಸ ಹೇತೂ"**ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ **"ತಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸತಿಕವಾಟೇನ ಪಿದಹನತ್ಥಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ಅಸಂವರಸ್ಸಾತಿ। ಯದಿದಂ ಯಂ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾಸಂವರಸ್ಸ ಹೇತು ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಅನ್ವಾಸ್ಸವನಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ತಂ ಅಸಂವುತಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸೇವ ಹೇತು ಪವತ್ತಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಅನ್ವಾಸ್ಸವನಸ್ಸ ತಂದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಧಾನಕಾರಣಂ। ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಸಂವುತತ್ತೇ ಸತಿ ತೇ ಅನ್ವಾಸ್ಸವನ್ತೀತಿ ಅಸಂವರಿಯಮಾನಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಹೇತುಕೋ ಸೋ ಅಸಂವರೋ ತಥಾ ವುತ್ತೋತಿ। ಯತ್ವಾಧಿಕರಣನ್ತಿ ಹಿ ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಕಾರಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೀದಿಸಸ್ಸ ಚ ಕಾರಣಾತಿ? ಅಸಂವುತಸ್ಸ, ಕಿಞ್ಚ ಅಸಂವುತಂ? ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾಸಂವರಸ್ಸ ಹೇತು ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಅನ್ವಾಸ್ಸವನ್ತಿ, **ತಸ್ಸ ಸಂವರಾಯಾ**ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಯೋಜನಾ।

**ಜವನಕ್ಖಣೇ ಪನ ಸಚೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ವಾ**ತಿಆದಿ ಪುನ ಅವಚನತ್ಥಂ ಇಧೇವ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸಙ್ಖಾತಂ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾಸಂವರೋ ಮನೋದ್ವಾರವಸೇನ, ಸೇಸಾಸಂವರೋ ಛದ್ವಾರವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಮುಟ್ಠಸಚ್ಚಾದೀನಂ ಹಿ ಸತಿಪಟಿಪಕ್ಖಾಕುಸಲಧಮ್ಮಾದಿಭಾವತೋ ಸಿಯಾ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ತ್ವೇವ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕವೀತಿಕ್ಕಮಭೂತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಸ್ಸ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನಾನಂ ಅವಿಞ್ಞತ್ತಿಜನಕತ್ತಾ। ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ಪಞ್ಚ ಅಸಂವರಾ ಸೀಲಸಂವರಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಸಂವರಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ।

**ಯಥಾ ಕಿ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಜವನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಅಸಂವರೋ "ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇ ಅಸಂವರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ನಿದಸ್ಸನಂ ಕಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾ**ತಿಆದಿನಾ ನಗರದ್ವಾರೇ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ಘರಾದೀನಂ ಅಸಂವುತತಾ ವಿಯ ಜವನೇ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧಾನಂ ದ್ವಾರಾದೀನಂ ಅಸಂವುತತಾತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಾಸಂವರೇ ಅಞ್ಞಾಸಂವುತತಾ ಸಾಮಞ್ಞಮೇವ ನಿದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಪುಬ್ಬಾಪರಸಾಮಞ್ಞಂ, ಅನ್ತೋಬಹಿಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ। ಸತಿ ವಾ ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದಿಕೇ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಜವನಂ ಬಾಹಿರಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ನಗರದ್ವಾರಸಮಾನಂ ವುತ್ತಂ , ಇತರಞ್ಚ ಅನ್ತೋನಗರೇ ಘರಾದಿಸಮಾನಂ। ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಹಿ ಪುರಿಮನಿಪ್ಫನ್ನಂ ಜವನಕಾಲೇ ಅಸನ್ತಮ್ಪಿ ಭವಙ್ಗಾದಿ ಚಕ್ಖಾದಿ ವಿಯ ಫಲನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಸನ್ತಂಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಧರಮಾನಂಯೇವ "ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "ಬಾಹಿರಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ"ತಿ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ಜವನಸ್ಸ ಬಾಹಿರಭಾವೇ, ಇತರಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಭನ್ತರಭಾವೇ ಅಸತಿಪಿ "ಪಭಸ್ಸರಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಿತ್ತಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಆಗನ್ತುಕೇಹಿ ಉಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೯) ವಚನತೋ ಆಗನ್ತುಕಭೂತಸ್ಸ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಜವನಸ್ಸ ಬಾಹಿರಭಾವೋ, ತಬ್ಬಿಧುರಸಭಾವಸ್ಸ ಇತರಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಭಾವೋ ಏಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಜವನೇ ವಾ ಅಸಂವರೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತತೋ ಪರಂ ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದೀನಂ ಅಸಂವರಹೇತುಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ। ಅಸಂವರಸ್ಸ ಹಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದೀನಂ ತಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ। ನಗರದ್ವಾರಸದಿಸೇನ ಜವನೇನ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದಿಚೋರಾನಂ ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದೀಸು ಮುಸನಂ ಕುಸಲಭಣ್ಡವಿನಾಸನಂ ಕಥಿತಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಹಿ ದ್ವಾರೇ ಅಸಂವರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ತತ್ಥ ದ್ವಾರಾದೀನಂ ಸಂವರೂಪನಿಸ್ಸಯಭಾವಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನ್ತೋಯೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ। ದ್ವಾರಭವಙ್ಗಾದೀನಂ ಜವನೇನ ಸಹ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ನಿಯಮಿತಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಜವನೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಿಣ್ಣೇ ತದನುರೂಪಮೇವ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಓತಿಣ್ಣೇ ಪುನ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ದ್ವಾರೇ ತದೇವಾರಮ್ಮಣಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ವವತ್ಥಪೇನ್ತಂ

ಪಸಾದರಜ್ಜನಾದಿವಸೇನ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ಜವನಂ ಜವತಿ। ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಜವನಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಜವನೇ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ತಸ್ಮಿಂ ಅಸಂವರೇ ಸತಿ ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಅಗುತ್ತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

**ತಸ್ಮಿಂ** ಪನ ಜವನೇ। **ಸೀಲಾದೀಸೂತಿ** ಸೀಲಸಂವರಸತಿಸಂವರಞಾಣಸಂವರಖನ್ತಿಸಂವರವೀರಿಯಸಂವರೇಸು **ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು**। ಯಥಾ ಹಿ ಪಗೇವ ಸತಿಆರಕ್ಖಂ ಅನುಪಟ್ಠಪೇನ್ತಸ್ಸ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ಏವಂ ಪಗೇವ ಸತಿಆರಕ್ಖಂ ಉಪಟ್ಠಪೇನ್ತಸ್ಸ ಸೀಲಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸದ್ದಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ನಿಮಿತ್ತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಹಿ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ "ಇತ್ಥಿಸದ್ದೋ"ತಿ ವಾ "ಪುರಿಸಸದ್ದೋ"ತಿ ವಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾದಿಕಂ ವಾ ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಭೂತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸುತಮತ್ತೇ ಏವ ಸಣ್ಠಾತಿ। ಯೋ ಚ ಗೀತಸದ್ದಾದಿಕಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನು ಅನು ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ "ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನ"ನ್ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರೋ ಮನ್ದತಾರಾದಿವಸೇನ ವವತ್ಥಿತೋ ಛಜ್ಜಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೋ ಆಕಾರೋ, ತಮ್ಪಿ ನ ಗಣ್ಹಾತೀತಿ। ಏವಂ ಗನ್ಧಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪನ ಸಾವಜ್ಜನಭವಙ್ಗಂ ಮನೋದ್ವಾರಂ ತಸ್ಮಿಂ ದ್ವಾರೇ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣೇ ಆಪಾಥಗತೇ ತಂ ಜವನಮನಸಾವ ವಿಞ್ಞಾಯ ವಿಜಾನಿತ್ವಾತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಕಿಲೇಸೋ ಅನುಬನ್ಧೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಕಿಲೇಸಾನುಬನ್ಧೋ, ಸೋ ಏವ ನಿಮಿತ್ತಾದಿಗಾಹೋ, ತತೋ ಪರಿವಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಂ **ಕಿಲೇಸಾನುಬನ್ಧನಿಮಿತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಪರಿವಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಂ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

### ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೬. **ವುತ್ತೇತಿ** ಇಧೇವ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೇ। ತಥಾ ಹಿ "ಆಜೀವಹೇತು ಪಞ್ಞತ್ತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನ"ನ್ತಿ ಪದುದ್ಧಾರಂ ಕತ್ವಾ ತಾನಿ ಪಾಳಿವಸೇನೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಾನಿ ತಾನೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಯಾನಿ ತಾನಿ ಏವಂ ಪಞ್ಞತ್ತಾನಿ ಛ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಆಜೀವಹೇತೂತಿ** ಜೀವಿಕನಿಮಿತ್ತಂ, "ಏವಾಹಂ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಕಿಲಮನ್ತೋ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ। **ಆಜೀವಕಾರಣಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಪಾಪಿಚ್ಛೋತಿ** ಪಾಪಿಕಾಯ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಿಚ್ಛಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಇಚ್ಛಾಪಕತೋತಿ** ಇಚ್ಛಾಯ ಅಪಕತೋ ಉಪದ್ದುತೋ, ಅಭಿಭೂತೋ ವಾ। **ಅಸನ್ತ**ನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ। **ಅಭೂತ**ನ್ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ। ಅನುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಹಿ ತಸ್ಸ ತಂ ಅಸನ್ತನ್ತಿ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪುರಿಸಾನಂ ಧಮ್ಮಂ, ಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮತೋ ವಾ ಉತ್ತರಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಂ। **ಉಲ್ಲಪತೀತಿ** ಉಗ್ಗತಾಯುಕೋ ಲಪತಿ। ಸೀಲಂ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಯು, ತಂ ತಸ್ಸ ತಥಾಲಪನಸಮಕಾಲಮೇವ ವಿಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ "**ಆಪತ್ತಿ ಪಾರಾಜಿಕಸ್ಸಾ**"ತಿ ಪಾರಾಜಿಕಸಙ್ಖಾತಾ ಆಪತ್ತಿ ಅಸ್ಸ, ಪಾರಾಜಿಕಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ವಾ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಆಪಜ್ಜನಂ ಉಲ್ಲಪನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಞ್ಚರಿತ್ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ** ಸಞ್ಚರಣಭಾವಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಇತ್ಥಿಯಾ ವಾ ಪುರಿಸಮತಿಂ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ವಾ ಇತ್ಥಿಮತಿಂ ಆರೋಚೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಇಮೇಸಂ ಛನ್ನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ವಸೇನಾ"ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತೋ ಏವ।

**ಕುಹನಾತಿಆದೀಸೂತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ ಉದ್ದಿಟ್ಠಪಾಳಿಯಾವ ಪದುದ್ಧಾರೋ। **ಅಯಂ ಪಾಳೀತಿ** ಅಯಂ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೮೬೧) ಆಗತಾ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿ।

೧೭. ಚೀವರಾದಿಪಚ್ಚಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಲಾಭಾ। ತೇ ಏವ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಆದರವಸೇನ ದಿಯ್ಯಮಾನಾ ಸಕ್ಕಾರಾ। ಪತ್ಥಟಯಸತಾ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ। ತಂ **ಲಾಭಞ್ಚ ಸಕ್ಕಾರಞ್ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದಞ್ಚ**। **ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸಾತಿ** ಏತ್ಥ ತಣ್ಹಾನಿಸ್ಸಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ "**ಪತ್ಥಯನ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿ। **ಅಸನ್ತಗುಣದೀಪನಕಾಮಸ್ಸಾತಿ** ಅಸನ್ತೇ ಅತ್ತನಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣೇ ಸಮ್ಭಾವೇತುಕಾಮಸ್ಸ। ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾಲಕ್ಖಣಾ, ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾಲಕ್ಖಣಾ ಹಿ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ। **ಇಚ್ಛಾಯ ಅಪಕತಸ್ಸಾತಿ** ಪಾಪಿಕಾಯ ಇಚ್ಛಾಯ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವತೋ ಅಪೇತೋ ಕತೋತಿ ಅಪಕತೋ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ಆಜೀವೂಪದ್ದವೇನ ಉಪದ್ದುತೋತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ "**ಉಪದ್ದುತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ**"ತಿ।

ಕುಹನಮೇವ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪಾದನಸ್ಸ ವತ್ಥೂತಿ **ಕುಹನವತ್ಥು। ತಿವಿಧಮ್ಪೇತಂ** ತತ್ಥ ಆಗತಂ ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾಯ ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ **ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ** ಏವಮತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತದತ್ಥಿಕಸ್ಸೇವಾತಿ** ತೇಹಿ ಚೀವರಾದೀಹಿ ಅತ್ಥಿಕಸ್ಸೇವ। **ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನಾತಿ** ಚೀವರಾದೀನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನಹೇತು। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭವೇಯ್ಯ। **ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ।

**ಭಿಯ್ಯೋಕಮ್ಯತನ್ತಿ** ಬಹುಕಾಮತಂ। **ಯನ್ತಿ** ಕಿರಿಯಾಪರಾಮಸನಂ, ತಸ್ಮಾ "ಧಾರೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ ಸಙ್ಘಾಟಿಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರಣಂ, ಏತಂ ಸಮಣಸ್ಸ ಸಾರುಪ್ಪನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಾಪಣಿಕಾನೀತಿ** ಆಪಣತೋ ಛಡ್ಡಿತಾನಿ। **ನನ್ತಕಾನೀತಿ** ಅನ್ತರಹಿತಾನಿ ಚೋಳಖಣ್ಡಾನಿ। **ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾತಿ** ಉಞ್ಛನೇನ ಚಿನಿತ್ವಾ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾಯಾತಿ** ಉಞ್ಛಾಚರಿಯಾಯ ಲದ್ಧೇನ। ಗಿಲಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾ ಭೇಸಜ್ಜಸಙ್ಖಾತಾ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾ **ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾ। ಪೂತಿಮುತ್ತನ್ತಿ** ಪುರಾಣಸ್ಸ, ಅಪುರಾಣಸ್ಸ ಚ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಗೋಮುತ್ತಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। **ಪೂತಿಮುತ್ತೇನಾತಿ** ಪೂತಿಭಾವೇನ ಮುತ್ತೇನ ಪರೇಹಿ ಛಡ್ಡಿತೇನ, ಪೂತಿಭೂತೇನ ವಾ ಗೋಮುತ್ತೇನ। **ಧುತವಾದೋತಿ** ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಧುತಗುಣವಾದೀ। **ಸಮ್ಮುಖೀಭಾವಾತಿ** ಸಮ್ಮುಖತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, ಲಬ್ಭಮಾನತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅತ್ತಾನಂ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಸಾಮನ್ತೇ ಕತ್ವಾ ಜಪ್ಪನಂ **ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಂ। ಮಹೇಸಕ್ಖೋತಿ** ಮಹಾನುಭಾವೋ, ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾಧಿಗಮೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಮಿತ್ತೋ"ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ವಿಸೇಸೇತಿ "ಸನ್ದಿಟ್ಠೋ ಸಮ್ಭತ್ತೋ"ತಿ । ದಿಟ್ಠಮತ್ತೋ ಹಿ ಮಿತ್ತೋ **ಸನ್ದಿಟ್ಠೋ।** ದಳ್ಹಭತ್ತಿಕೋ **ಸಮ್ಭತ್ತೋ। ಸಹಾಯೋತಿ** ಸಹ ಆಯನಕೋ, ಸಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ತಪದಿನೋ ಹಿ "ಸಖಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ವಿಹಾರೋ** ಪಾಕಾರಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಸಕಲೋ ಆವಾಸೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ದೀಘಪಾಸಾದೋ, ಗರುಳಸಣ್ಠಾನಪಾಸಾದೋತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಪಾಸಾದೋ** ಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಪಾಸಾದೋ। **ಕೂಟಾಗಾರಂ** ದ್ವೀಹಿ ಕಣ್ಣಿಕಾಹಿ ಕತ್ತಬ್ಬಪಾಸಾದೋ। **ಅಟ್ಟೋ** ಪಟಿರಾಜೂನಮ್ಪಿ ಪಟಿಬಾಹನಯೋಗ್ಯೋ ಚತುಪಞ್ಚಭೂಮಕೋ ಪಟಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। **ಮಾಳೋ** ಏಕಕೂಟಸಙ್ಗಹಿತೋ ಅನೇಕಕೋಣವನ್ತೋ ಪಟಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। **ಉದ್ದಣ್ಡೋ** ಅಗಬ್ಭಿಕಾ ಏಕದ್ವಾರಾ ದೀಘಸಾಲಾತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ - **ವಿಹಾರೋ** ನಾಮ ದೀಘಮುಖಪಾಸಾದೋ। **ಅಡ್ಢಯೋಗೋ** ಏಕಪಸ್ಸೇನ ಛದನಕಸೇನಾಸನಂ। ತಸ್ಸ ಕಿರ ಏಕಪಸ್ಸೇ ಭಿತ್ತಿ ಉಚ್ಚತರಾ ಹೋತಿ, ಇತರಪಸ್ಸೇ ನೀಚಾ, ತೇನ ತಂ ಏಕಪಸ್ಸಛದನಕಂ ಹೋತಿ। **ಪಾಸಾದೋ** ಆಯತಚತುರಸ್ಸಪಾಸಾದೋ। **ಹಮ್ಮಿಯಂ** ಮುಣ್ಡಚ್ಛದನಂ ಚನ್ದಿಕಙ್ಗಣಯುತ್ತಂ। **ಗುಹಾ** ಕೇವಲಾ ಪಬ್ಬತಗುಹಾ। **ಲೇಣಂ** ದ್ವಾರಬದ್ಧಂ। **ಕೂಟಾಗಾರಂ** ಯೋ ಕೋಚಿ ಕಣ್ಣಿಕಾಬದ್ಧಪಾಸಾದೋ। **ಅಟ್ಟೋ** ಬಹಲಭಿತ್ತಿಗೇಹಂ। ಯಸ್ಸ ಗೋಪಾನಸಿಯೋ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಇಟ್ಠಕಾಹಿ ಏವ ಛದನಂ ಹೋತಿ। ಅಟ್ಟಾಲಕಾಕಾರೇನ ಕರೀಯತೀತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಮಾಳೋ** ವಟ್ಟಾಕಾರೇನ ಕತಸೇನಾಸನಂ। **ಉದ್ದಣ್ಡೋ** ಏಕೋ ಪಟಿಸ್ಸಯವಿಸೇಸೋ। ಯೋ "ಭಣ್ಡಸಾಲಾ, ಉದೋಸಿತ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಉಪಟ್ಠಾನಸಾಲಾ** ಸನ್ನಿಪತನಟ್ಠಾನಂ।

ಕುಚ್ಛಿತರಜಭೂತಾಯ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾಯ ನಿರತ್ಥಕಂ ಕಾಯವಚೀವಿಪ್ಫನ್ದನಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಕೋರಜಂ, ತಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಕೋರಜಿಕೋ, ಕೋಹಞ್ಞೇನ ಸಂಯತಕಾಯೋ, ಅತಿವಿಯ, ಅಭಿಣ್ಹಂ ವಾ ಕೋರಜಿಕೋ **ಕೋರಜಿಕಕೋರಜಿಕೋ।** ಅತಿಪರಿಸಙ್ಕಿತೋತಿ ಕೇಚಿ। ಅತಿವಿಯ ಕುಹೋ **ಕುಹಕಕುಹಕೋ,** ಸಾತಿಸಯವಿಮ್ಹಾಪಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತಿವಿಯ ಲಪೋ ಲಪನಕೋ **ಲಪಕಲಪಕೋ। ಮುಖಸಮ್ಭಾವಿಕೋತಿ** ಕೋರಜಿಕಕೋರಜಿಕಾದಿಭಾವೇನ ಪವತ್ತವಚನೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಮುಖಮತ್ತೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಮ್ಭಾವಿಕೋ। ಸೋ ಏವರೂಪೋ ಏವರೂಪತಾಯ ಏವ ಅತ್ತಾನಂ ಪರಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ **"ಅಯಂ ಸಮಣೋ"**ತಿಆದೀನಿ ಕಥೇತಿ। **ಗಮ್ಭೀರನ್ತಿಆದಿ** ತಸ್ಸಾ ಕಥಾಯ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಪಟಿಬದ್ಧತಾಯ ವುತ್ತಂ।

**ಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯಕತೇನಾತಿ** "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಮಂ ಜನೋ 'ಅರಿಯೋ'ತಿ ವಾ 'ವಿಸೇಸಲಾಭೀ'ತಿ ವಾ ಸಮ್ಭಾವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಕತೇನ। **ಗಮನಂ ಸಣ್ಠಪೇತೀತಿ** ವಿಸೇಸಲಾಭೀನಂ ಗಮನಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಗಮನಂ

ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಠಪೇತಿ , ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋವ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಪಣಿಧಾಯಾತಿ** "ಅರಹಾತಿ ಮಂ ಜಾನನ್ತೂ"ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಪೇತ್ವಾ, ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ವಾ। **ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಯಾತಿ** ಝಾನಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತೋ ವಿಯ। **ಆಪಾಥಕಜ್ಝಾಯೀತಿ** ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆಪಾಥಟ್ಠಾನೇ ಸಮಾಧಿಸಮಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ನಿಸೀದನ್ತೋ ಆಪಾಥಕೇ ಜನಸ್ಸ ಪಾಕಟಟ್ಠಾನೇ ಝಾಯೀ। **ಇರಿಯಾಪಥಸಣ್ಠಾಪನ**ನ್ತಿ ಇರಿಯಾಪಥಸಣ್ಠಪನಸಙ್ಖಾತಂ।

**ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತೇನಾತಿ** ಅಯೋನಿಸೋ ಉಪ್ಪಾದಿತಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಪಟಿಸೇವನನ್ತಿ ಏವಂ ಕಥಿತೇನ, ತೇನ ವಾ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನೇನ ಸಙ್ಖಾತಬ್ಬೇನ ಕಥಿತಬ್ಬೇನ। ಅಞ್ಞಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪೇ ಭಣನಂ **ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪಿತಂ**। ಆ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಕತ್ವಾ **"ಅಟ್ಠಪನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕುಹನಂ ಕುಹೋ, ತಸ್ಸ ಅಯನಾ ಪವತ್ತಿ **ಕುಹಾಯನಾ,** ಕುಹಸ್ಸ ವಾ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಯನಾ ಗತಿ ಕಿರಿಯಾ **ಕುಹಾಯನಾ**। ಕುಹೇತಿ, ಕುಹೇನ ವಾ ಇತೋತಿ **ಕುಹಿತೋ,** ಕುಹಕೋ।

**ಪುಟ್ಠಸ್ಸಾತಿ** "ಕೋ ತಿಸ್ಸೋ, ಕೋ ರಾಜಪೂಜಿತೋ"ತಿ ಪುಟ್ಠಸ್ಸ। **ಉದ್ಧಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿನಾ ಪಗ್ಗಹೇತ್ವಾ।

**ಉನ್ನಹನಾತಿ** ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಬನ್ಧನಾ ಪಲಿವೇಠನಾ। ದ್ವೇ ಕಿರ ಭಿಕ್ಖೂ ಏಕಂ ಗಾಮಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಆಸನಸಾಲಾಯ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಏಕಂ ಕುಮಾರಿಕಂ ಪಕ್ಕೋಸಿಂಸು। ತಾಯ ಆಗತಾಯ ತತ್ರೇಕೋ ಏಕಂ ಪುಚ್ಛಿ "ಅಯಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಸ್ಸ ಕುಮಾರಿಕಾ"ತಿ? "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಉಪಟ್ಠಾಯಿಕಾಯ ತೇಲಕನ್ದರಿಕಾಯ ಧೀತಾ, ಇಮಿಸ್ಸಾ ಮಾತಾ ಮಯಿ ಗೇಹಂ ಗತೇ ಸಪ್ಪಿಂ ದದಮಾನಾ ಘಟೇನೇವ ದೇತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಮಾತಾ ವಿಯ ಘಟೇನ ದೇತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೬೧) ಉಕ್ಕಾಚೇಸಿ। ಇಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ತೇಲಕನ್ದರಿಕವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

**ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಾ ವಾತಿ** ಮತ್ತಾವಚನಾನುರೂಪಂ ವಾ। ಮತ್ತಾವಚನಂ ಹಿ "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಸುಭಾಸಿತಂ ಉತ್ತಮಮಾಹು ಸನ್ತೋ, ಧಮ್ಮಂ ಭಣೇ ನಾಧಮ್ಮಂ ತಂ ದುತಿಯ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೪೫೨)। ತೇನ ಬಹುಂ ವಿಪ್ಪಲಪನಮಾಹ, ಸಚ್ಚತೋ ವಾ ಅಞ್ಞಾ ಸುಭಾಸಿತಾ ವಾಚಾ "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಮುಗ್ಗಸೂಪಸದಿಸಕಮ್ಮೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯೋತಿ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ಪರಿಭಟಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಪಾರಿಭಟ್ಯಂ, ತದೇವ **ಪಾರಿಭಟ್ಯತಾ**।

ನಿಮಿತ್ತೇನ ಚರನ್ತೋ, ಜೀವನ್ತೋ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ**। ಅತ್ತನೋ ಇಚ್ಛಾಯ ಪಕಾಸನಂ **ಓಭಾಸೋ**। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ? "ಅಜ್ಜ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ದುಲ್ಲಭಾ ಜಾತಾ"ತಿಆದಿಕಾ **ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತಕಥಾ**। ಇಚ್ಛಿತವತ್ಥುಸ್ಸ ಸಮೀಪೇ ಕಥನಂ **ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪಾ**।

ಅಕ್ಕೋಸನಭಯೇನಾಪಿ ದದೇಯ್ಯಾತಿ **ದಸಹಿ ಅಕ್ಕೋಸವತ್ಥೂಹಿ ಅಕ್ಕೋಸನಂ**। ತಥಾ **ವಮ್ಭನಾದಯೋ**। **ಉಪೇಕ್ಖನಾ** ಉಪಾಸಕಾನಂ ದಾಯಕಾದಿಭಾವತೋ ಬಹಿ ಛಡ್ಡನಾ। **ಖಿಪನಾತಿ** ಖೇಪವಚನಂ। ತಂ ಪನ ಅವಹಸಿತ್ವಾ ವಚನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪ್ಪಣ್ಡನಾ"**ತಿ। **ಪಾಪನಾತಿ** ಅದಾಯಕತ್ತಸ್ಸ, ಅವಣ್ಣಸ್ಸ ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ। ಪರೇಸಂ ಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಖಾದನಸೀಲೋ ಪರಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪರಪಿಟ್ಠಿಮಂಸಿಕತಾ**। **ಅಬ್ಭಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಅಬ್ಭಞ್ಜನಂ। **ನಿಪಿಸಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಮಗ್ಗನಾ ವಿಯಾತಿ** ಅನಿಪ್ಪಿಸಿತೇ ಅಲಬ್ಭಮಾನಸ್ಸ ಗನ್ಧಸ್ಸ ನಿಪಿಸನೇ ಲಾಭೋ ವಿಯ ಪರಗುಣೇ ಅನಿಪ್ಪಿಸಿತೇ ಅಲಬ್ಭಮಾನಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ನಿಪಿಸನೇನ ಲಾಭೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ।

ನಿಕತ್ತುಂ ಅಪ್ಪೇನ ಲಾಭೇನ ಬಹುಕಂ ವಞ್ಚೇತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ಇಚ್ಛನಂ ನಿಜಿಗೀಸನಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ನಿಜಿಗೀಸನತಾ**। ತಸ್ಸೇವ ಇಚ್ಛನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ, ತಂಸಹಜಾತಂ ವಾ ಗವೇಸನಕಮ್ಮಂ।

**ಅಙ್ಗನ್ತಿ** ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಅಙ್ಗಾನಿ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತಂ ವಿಜ್ಜಂ। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ನಿಮಿತ್ತಸತ್ಥಂ। **ಉಪ್ಪಾತನ್ತಿ** ಉಕ್ಕಾಪಾತದಿಸಾಡಾಹ-ಭೂಮಿಚಾಲಾದಿಉಪ್ಪಾತಪಟಿಬದ್ಧವಿಜ್ಜಂ। **ಸುಪಿನನ್ತಿ** ಸುಪಿನಸತ್ಥಂ। **ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ಲಕ್ಖಣಜಾನನಸತ್ಥಂ। **ಮೂಸಿಕಚ್ಛಿನ್ನನ್ತಿ** ವತ್ಥಾದೀನಂ ಅಸುಕಭಾಗೇ ಮೂಸಿಕಚ್ಛೇದೇ ಸತಿ ಇದಂ ನಾಮ ಫಲಂ ಹೋತೀತಿ ಜಾನನಕಸತ್ಥಂ। ಪಲಾಸಗ್ಗಿಆದೀಸು ಇಮಿನಾ ನಾಮ ಅಗ್ಗಿನಾ ಹುತೇ ಇದಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅಗ್ಗಿವಸೇನ ಹೋಮವಿಧಾನಂ **ಅಗ್ಗಿಹೋಮಂ**। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ದಬ್ಬಿಹೋಮಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಥುಸಹೋಮಾದೀನಂ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ವೀರಿಯಸಾಧನತ್ತಾ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಸ್ಸ "ಪಚ್ಚಯಪರಿಯೇಸನವಾಯಾಮೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ **ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ** ಅನವಜ್ಜಭಾವೋ, ಯೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪಚ್ಚಯಲಾಭೋ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಅಲಸೋ ಞಾಯೇನ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಯೇಸಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ।

## ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲವಣ್ಣನಾ

೧೮. **ಪಟಿಸಙ್ಖಾತಿ** ಅಯಂ "ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೧೧) ವಿಯ ಯ-ಕಾರಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ಯೋನಿಸೋತಿ** ಚೇತ್ಥ ಉಪಾಯತ್ಥೋ ಯೋನಿಸೋ-ಸದ್ದೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಉಪಾಯೇನ ಪಥೇನಾ"**ತಿ। **"ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಞತ್ವಾ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಯಿದಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ** ಸೀತಪಟಿಘಾತಾದಿಕಂ ತಂ ತಂ ಪಯೋಜನಂ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ, ಞಾಣೇನ ಪಸ್ಸಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ, ಏವಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯಾತಿ** ತದೇವ ಪಯೋಜನಂ ಪತಿ ಪತಿ ಸಙ್ಖಾಯ, ಜಾನಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಞಾಣಪರಿಯಾಯೋ ಹಿ ಇಧ ಸಙ್ಖಾ-ಸದ್ದೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ "ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ"ತಿಆದಿ ಕಾಮಂ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಕಾಲೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ಧಾತುವಸೇನ ಪನ ಪಟಿಕೂಲವಸೇನ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ ಸುಜ್ಝತೀತಿ ಅಪರೇ। ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಕೇಚಿ। ಏಕೇ ಪನ ಪಠಮಂ ಏವ ಪರಿಯತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ। "ಚೀವರ"ನ್ತಿ ಏಕವಚನಂ ಏಕತ್ತಮತ್ತಂ ವಾಚಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ **"ಅನ್ತರವಾಸಕಾದೀಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಜಾತಿಸದ್ದತಾಯ ಪನ ತಸ್ಸ ಪಾಳಿಯಂ ಏಕವಚನನ್ತಿ ಯತ್ತಕಾನಿ ಚೀವರಾನಿ ಯೋಗಿನಾ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬಾನಿ, ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹಣನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿಞ್ಞಾತುಂ, **ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ** ವಾ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಮೇತಂ, ನ ಅನಿಯಮವಚನಂ। "ನಿವಾಸೇತಿ ವಾ ಪಾರುಪತಿ ವಾ"ತಿ ವಿಕಪ್ಪನಂ ಪನ ಪಟಿಸೇವನಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನನ್ತಿ ತಂ ಪಞ್ಞಪೇತ್ವಾ ಸಯನನಿಸೀದನ-ಚೀವರಕುಟಿಕರಣಾದಿವಸೇನಾಪಿ ಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಪಯೋಜನಾನಂ ಮರಿಯಾದಾ ಪಯೋಜನಾವಧಿ, ತಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ ಯೋ ನಿಯಮೋ, ತಸ್ಸ ವಚನಂ **ಪಯೋಜನಾ... ಪೇ॰... ವಚನಂ**। ಇದಾನಿ ತಂ ನಿಯಮಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏತ್ತಕಮೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಅವಧಾರಣೇನ ಲೀಳಾವಿಭೂಸಾವಿಲಮ್ಬನಾನಟಮ್ಬರಾದಿವಸೇನ ವತ್ಥಪರಿಭೋಗಂ ನಿಸೇಧೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಇತೋ ಭಿಯ್ಯೋ"**ತಿ। ಲೀಳಾವಸೇನ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೇ ಸತ್ತಾ ವತ್ಥಾನಿ ಪರಿದಹನ್ತಿ ಚೇವ ಉಪಸಂವಿಯನ್ತಿ ಚ। ಯಥಾ ತಂ ಯೋಬ್ಬನೇ ಠಿತಾ ನಾಗರಿಕಮನುಸ್ಸಾ। ಏಕಚ್ಚೇ ವಿಭೂಸನವಸೇನ, ಯಥಾ ತಂ ರೂಪೂಪಜೀವಿನಿಆದಯೋ। ವಿಲಮ್ಬನವಸೇನ ವಿಲಮ್ಬಕಾ। ನಟಮ್ಬರವಸೇನ ಭೋಜಾದಯೋ। **ಅಜ್ಝತ್ತಧಾತುಕ್ಖೋಭೋ** ಸೀತರೋಗಾದಿಉಪ್ಪಾದಕೋ। **ಉತುಪರಿಣಾಮನವಸೇನಾತಿ** ಉತುನೋ ಪರಿವತ್ತನವಸೇನ ವಿಸಭಾಗಸೀತಉತುಸಮುಟ್ಠಾನೇನ। **ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಹೇಮನ್ತಾದೀಸು ಹಿಮಪಾತಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಸೀತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯದತ್ಥಂ ಪನ ತಂ ವಿನೋದನಂ, ತಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೀತಬ್ಭಾಹತೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾತಿ** "ಉಣ್ಹಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬೇಸು ಸೇಸಪಯೋಜನೇಸು। ಯದಿಪಿ ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪೋಪಿ ಉಣ್ಹೋವ, ತಸ್ಸ ಪನ ಆತಪಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತತ್ತಾ "ಅಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏಕಚ್ಚೋ ದಾವಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪೋ ಕಾಯಂ ಚೀವರೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತ್ವಾ ಸಕ್ಕಾ ವಿನೋದೇತುನ್ತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸ ವನದಾಹಾದೀಸು ಸಮ್ಭವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। **ಡಂಸಾತಿ** ಪಿಙ್ಗಲಮಕ್ಖಿಕಾ। ತೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಡಂಸನಸೀಲಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಡಂಸನಮಕ್ಖಿಕಾ"**ತಿ। **ಸಪ್ಪಾದಯೋತಿ** ಸಪ್ಪಸತಪದಿಉಣ್ಣನಾಭಿಸರಬೂವಿಚ್ಛಿಕಾದಯೋ। **ಫುಟ್ಠಸಮ್ಫಸ್ಸೋತಿ** ಫುಟ್ಠವಿಸಮಾಹ। ತಿವಿಧಾ ಹಿ ಸಪ್ಪಾ - ದಟ್ಠವಿಸಾ ಫುಟ್ಠವಿಸಾ ದಿಟ್ಠವಿಸಾ। ತೇಸು ಪುರಿಮಕಾ ದ್ವೇ ಏವ ಗಹಿತಾ। ಸತಪದಿಆದೀನಮ್ಪಿ ತಾದಿಸಾನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ। **ನಿಯತಪಯೋಜನಂ** ಏಕನ್ತಿಕಂ,

ಸಬ್ಬಕಾಲಿಕಞ್ಚ ಪಯೋಜನಂ। **ಹಿರೀ ಕುಪ್ಪತಿ** ನಿಲ್ಲಜ್ಜತಾ ಸಣ್ಠಾತಿ। ತೇನಾಹ "**ವಿನಸ್ಸತೀ**"ತಿ। ಕೂಪಾವತರಣಂ ವಾ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ ಅರಹತೀತಿ ಕೋಪಿನಂ। ಹಿರಿಯಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಹಿರೀ ಚ ತಂ ಕೋಪಿನಞ್ಚಾತಿ **ಹಿರಿಕೋಪಿನ**ನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಸ್ಸ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪಯೋಜನಾನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ।

**ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾರ**ನ್ತಿ ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದಿಭೇದಂ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹರಿತಬ್ಬವತ್ಥುಂ। ಪಿಣ್ಡಾಯ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಉಲತೀತಿ ಪಿಣ್ಡೋಲೋ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯಂ। ತೇನ **ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯೇನ** ಭಿಕ್ಖಾಚರಿಯಾಯ। **ಪತಿತತ್ತಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತತ್ತಾ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ** ಪತ್ತೇ ಪಕ್ಖಿತ್ತಭಿಕ್ಖಾಹಾರೋ। **ಪಿಣ್ಡಾನಂ ವಾ ಪಾತೋ**ತಿ ಘರೇ ಘರೇ ಲದ್ಧಭಿಕ್ಖಾನಂ ಸನ್ನಿಪಾತೋ। "ನತ್ಥಿ ದವಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೩೦೫) ಸಹಸಾ ಕಿರಿಯಾಪಿ "ದವಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋ ವಿಸೇಸನತ್ಥಂ "**ದವತ್ಥಂ, ಕೀಳಾನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ಆಹ। **ಮುಟ್ಠಿಕಮಲ್ಲಾ** ಮುಟ್ಠಿಯುದ್ಧಯುಜ್ಝನಕಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಿಬುದ್ಧಯುಜ್ಝನಕಾದೀನಂ ಗಹಣಂ। **ಬಲಮದನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮದೋ ಬಲಮದೋ। ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ, ಬಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪೋರಿಸಮದನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಪೋರಿಸಮದೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪುರಿಸಮಾನೋ "ಅಹಂ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮಾನೋ। ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸೇವನಾಸಮತ್ಥತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ, ರಾಗೋ ಏವ ವಾ ಪೋರಿಸಮದೋತಿ ಕೇಚಿ। ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ। **ಅನ್ತೇಪುರಿಕಾ** ರಾಜೋರೋಧಾ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸನ್ನಿವೇಸಯೋಗ್ಯತಾಯ **ವೇಸಿಯೋ** ರೂಪೂಪಜೀವಿನಿಯೋ। **ಮಣ್ಡನಂ** ನಾಮ ಇಧಾವಯವಪಾರಿಪೂರೀತಿ ಆಹ "**ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಪೀಣಭಾವನಿಮಿತ್ತ**"ನ್ತಿ, ಪರಿಬ್ರೂಹನಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಟಾ** ನಾಮ ರಙ್ಗನಟಾ। **ನಚ್ಚಕಾ** ಲಙ್ಘಕಾದಯೋ। **ವಿಭೂಸನಂ** ಸೋಭಾಸಮುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ "**ಪಸನ್ನಛವಿವಣ್ಣತಾನಿಮಿತ್ತ**"ನ್ತಿ।

**ಏತಂ** ಪದಂ। **ಮೋಹೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಮೋಹಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯತಾಪಹಾನಾಯ। ದವಾ ಹಿ ಮೋಹೇನ ಹೋತಿ, ಮೋಹಞ್ಚ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ತಸ್ಸಾ ವಜ್ಜನೇನ ಮೋಹಸ್ಸ ಅನುಪನಿಸ್ಸಯತಾ। **ದೋಸೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಬಲಮದಸ್ಸ, ಪುರಿಸಮದಸ್ಸ ಚ ದೋಸಹೇತುನೋ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಇತರಸ್ಸ ಪನ ವಸೇನ "ರಾಗೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಸಿಯಾ ಮೋಹೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನಾಯಪಿ, ರಾಗೂಪನಿಸ್ಸಯತಾಯ ಪನ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ರಾಗೂಪನಿಸ್ಸಯಪ್ಪಹಾನತ್ಥ**"ನ್ತಿ। ಯದಿಪಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದವಮದೇ ಆರಬ್ಭ ಪರಸ್ಸ ಪಟಿಘಸಂಯೋಜನಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತಿಯೇವ ಮನೋಪದೋಸಿಕದೇವಾದೀನಂ ವಿಯ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ದವಮದೇ ಆರಬ್ಭ ಯೇಸಂ ಸವಿಸೇಸಂ ರಾಗಮೋಹಮಾನಾದಯೋ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತೇ ಸನ್ಧಾಯ "**ಅತ್ತನೋ ಸಂಯೋಜನುಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಸೇಧನತ್ಥ**"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಸವಿಸೇಸಂ ಪರಸ್ಸಪಿ ರಾಗಮೋಹಾದಯೋ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ "**ಪರಸ್ಸಪಿ ಸಂಯೋಜನುಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಸೇಧನತ್ಥ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಪುರಿಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಅಯೋನಿಸೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ, ಪಚ್ಛಿಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। "**ಚತೂಹಿಪಿ ಚೇತೇಹೀ**"ತಿ ಪನ ವಚನತೋ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಾಮಕೀಳಾಪಿ ದವನ್ತೋಗಧಾ ಹೋತಿಯೇವ, ಪುರಿಸಮದೋಪಿ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಹೇತುಯೇವಾತಿ।

**ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುಮಹಾಭೂತೇ ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ। **ರೂಪಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುಸನ್ತತಿರೂಪಸಮೂಹಸ್ಸ। **ಠಿತಿಯಾ**ತಿ ಠಿತತ್ಥಂ। ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಠಿತಿ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತಾತಿ ಆಹ "**ಪಬನ್ಧಟ್ಠಿತತ್ಥ**"ನ್ತಿ। **ಪವತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ "ಯಾಪನಾ ವತ್ತನಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೯, ೬೩೪) ಚ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ತಸ್ಸಾ ಚ ಅವಿಚ್ಛೇದೋ ಆಹಾರೂಪಯೋಗೇನ ಹೋತಿ। ಕಾಯಸ್ಸ ಚಿರತರಂ ಯಾವ ಆಯುಕಪ್ಪೋ, ತಾವ ಅವತ್ಥಾನಂ ಯಾಪನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಚಿರಕಾಲಟ್ಠಿತತ್ಥಂ ವಾ**"ತಿ ಆಹ। ಇದಾನಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ "**ಘರೂಪತ್ಥಮ್ಭಮಿವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಯಥಾ ಜಿಣ್ಣಘರಸಾಮಿಕೋ ಘರಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಂ ಕರೋತಿ ತಸ್ಸ ಅಪತನತ್ಥಂ, ಯಥಾ ಚ ಸಾಕಟಿಕೋ ಅಕ್ಖಬ್ಭಞ್ಜನಂ ಕರೋತಿ ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ, ಏವಮೇಸ ಯೋಗೀ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತತ್ಥಂ, ಯಾಪನತ್ಥಞ್ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪಟಿಸೇವತಿ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀತಿ। ಏತೇನ ಠಿತಿ ನಾಮ ಅಪತನಂ

ಯಾಪನಾ ಪವತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ನ **ದವಮದಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಇದಂ "ಯಾವದೇವಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣೇನ ನಿವತ್ತಿತತ್ಥದಸ್ಸನಂ। ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಉಪಾದಿನ್ನಧಮ್ಮಾ ಏತಾಯಾತಿ **ಠಿತಿ,** ಆಯೂತಿ ಆಹ **"ಠಿತೀತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಆಯು "ಠಿತೀ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, **ಠಿತಿಯಾ ಯಾಪನಾಯಾತಿ** ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಹೇತುತಾಯ "ಠಿತೀ"ತಿ ಲದ್ಧವೋಹಾರಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಪವತ್ತನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪವತ್ತಾಪನತ್ಥ"**ನ್ತಿ। **ಆಬಾಧಟ್ಠೇನಾತಿ** ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ, ರೋಗಟ್ಠೇನ ವಾ। ಜಿಘಚ್ಛಾಪರಮಾ ಹಿ ರೋಗಾ। **ಉಪರಮತ್ಥನ್ತಿ** ವೂಪಸಮತ್ಥಂ। **ವಣಾಲೇಪನಮಿವ** ವಣಿಕೋ। ಉಣ್ಹಸೀತಾದೀಸು ಅಭಿಭವನ್ತೇಸು ತಪ್ಪಟಿಕಾರಂ ಸೀತುಣ್ಹಂ ವಿಯ ಪಟಿಸೇವತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಾ ಸಾಸನಾವಚರಿತಬ್ಬಾ ಅನುಸಾಸನೀ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಕಲಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚ ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಚಾ"**ತಿ। **ಅನುಗ್ಗಹಣತ್ಥನ್ತಿ** ಅನು ಅನು ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಾದನತ್ಥಂ। **ಕಾಯಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಯಥಾಸಮಾರದ್ಧಂ ಗುಣವಿಸೇಸಪಾರಿಪೂರಿಹೇತುಭೂತಂ ಕಾಯಬಲಮತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। ತೇನಾಹ **"ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಾನುಯೋಗವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಕನ್ತಾರನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕಾ ಜಾಯಮ್ಪತಿಕಾ, **ನದೀಸಮುದ್ದನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕಾ** ಚ ಪುತ್ತಮಂಸಾದೀನಿ ಯಥಾ ಅಗಿದ್ಧಾ ಅಮುಚ್ಛಿತಾ ಕೇವಲಂ ತಂ ತಂ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಮೇವ ಅವೇಕ್ಖನ್ತಾ ಪಟಿಸೇವನ್ತಿ ತೇಹಿ ವಿನಾ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ಕೇವಲಂ ಭವಕನ್ತಾರನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕೋ ಅಗಿದ್ಧೋ ಅಮುಚ್ಛಿತೋ ತೇನ ವಿನಾ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪಟಿಸೇವತೀತಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ।

**ಇತೀತಿ** ಪಕಾರತ್ಥೇ ನಿಪಾತಪದಂ। ತೇನ ಪಟಿಸೇವಿಯಮಾನಸ್ಸ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಪಟಿಸೇವನಾಕಾರೋ ಗಯ್ಹತೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಸೇವನೇನಾ"**ತಿ। **ಪುರಾಣನ್ತಿ** ಭೋಜನತೋ ಪುರಿಮಕಾಲಿಕತ್ತಾ ಪುರಾತನಂ। **ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮೀತಿ** ಪಟಿಹನಿಸ್ಸಾಮಿ। **ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಪಟಿಸೇವತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಕೀದಿಸಂ, ಕಥಞ್ಚಾತಿ ಆಹ **"ಅಪರಿಮಿತ... ಪೇ॰... ಅಞ್ಞತರೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। ಅಪರಿಮಿತಂ ಅಪರಿಮಾಣಂ ಭೋಜನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಅಪರಿಮಿತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಾ, ತಂ **ಅಪರಿಮಿತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಂ** ಅತ್ತನೋ ಗಹಣೀತೇಜಪಮಾಣತೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಪಮಾಣಭೋಜನಹೇತುಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೋ ಬಹುಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ಉಟ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ "ಆಹರ ಹತ್ಥ"ನ್ತಿ ವದತಿ, ಅಯಂ **ಆಹರಹತ್ಥಕೋ।** ಯೋ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅಚ್ಚುದ್ಧುಮಾತಕುಚ್ಛಿತಾಯ ಉಟ್ಠಿತೋಪಿ ಸಾಟಕಂ ನಿವಾಸೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಯಂ **ಅಲಂಸಾಟಕೋ।** ಯೋ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತತ್ಥೇವ ಪರಿವತ್ತತಿ, ಅಯಂ **ತತ್ರವಟ್ಟಕೋ।** ಯೋ ಯಥಾ ಕಾಕೇಹಿ ಆಮಸಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ಏವಂ ಯಾವ ಮುಖದ್ವಾರಂ ಆಹಾರೇತಿ, ಅಯಂ **ಕಾಕಮಾಸಕೋ।** ಯೋ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಮುಖೇ ಸನ್ಧಾರೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ತತ್ಥೇವ ವಮತಿ, ಅಯಂ **ಭುತ್ತವಮಿತಕೋ।** ಏತೇಸಂ ಅಞ್ಞತರೋ ವಿಯ। ಅಥ ವಾ **ಪುರಾಣವೇದನಾ** ನಾಮ ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾ। ತಂ "ಪಟಿಹನಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಸೇವತಿ। **ನವವೇದನಾ** ನಾಮ ಅತಿಭುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾ। ತಂ "ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪಟಿಸೇವತಿ। ಅಥ ವಾ **ನವವೇದನಾ** ನಾಮ ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾ, ತಸ್ಸಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತ್ಥಮೇವ ಪಟಿಸೇವತಿ। ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾತಿ ಚೇತಂ ಖುದ್ದಾಯ ವಿಸೇಸನಂ। ಯಸ್ಸಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ಭೋಜನೇನ ಕಾತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಸಾ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಅಭುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ, ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾನುಪ್ಪಜ್ಜನಕವೇದನಾಸು ಪುರಿಮಾ ಯಥಾಪವತ್ತಾ ಜಿಘಚ್ಛಾನಿಮಿತ್ತಾ ವೇದನಾ। ಸಾ ಹಿ ಅಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಭಿಯ್ಯೋಪವಡ್ಢನವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಾಪಿ ಖುದ್ದಾನಿಮಿತ್ತಾವ ಅಙ್ಗದಾಹಸೂಲಾದಿವೇದನಾ ಪವತ್ತಾ। ಸಾ ಹಿ ಭುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಯಮೇತಾಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ವಿಹಿಂಸಾನಿಮಿತ್ತತಾ ಚೇತಾಸಂ ವಿಹಿಂಸಾಯ ವಿಸೇಸೋ।

**ಯಾ** ವೇದನಾ। **ಅಧುನಾತಿ** ಏತರಹಿ। **ಅಸಪ್ಪಾಯಾಪರಿಮಿತಭೋಜನಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾತಿ** ಅಸಪ್ಪಾಯಾಪರಿಮಿತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಭುಞ್ಜನಪಯೋಗಂ ಆಗಮ್ಮ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪುರಾಣಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯವಸೇನಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ ಕತತ್ತಾ ಪುರಾಣಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯತಾವಸೇನ ಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಾಯ ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾಪನಂ ದುಕ್ಖವೇದನಾಪಚ್ಚಯಘಾತೋ, ಪಟಿಹನನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯಂ ವಿನಾಸೇನ್ತೋ ತಂ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮೀ"**ತಿ। **ಅಯುತ್ತಪರಿಭೋಗೋ** ಪಚ್ಚಯೇ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೋ। ಸೋ ಏವ

ಕತೂಪಚಿತಕಮ್ಮತಾಯ **ಕಮ್ಮೂಪಚಯೋ**। ತಂ **ನಿಸ್ಸಾಯ** ಪಟಿಚ್ಚ **ಆಯತಿಂ** ಅನಾಗತೇ ಕಾಲೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಯಾ ಚಾಯಂ "ನವವೇದನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಯುತ್ತಪರಿಭೋಗವಸೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಪರಿಭೋಗವಸೇನ, ತಸ್ಸಾ ನವವೇದನಾಯ ಮೂಲಂ ಅಯುತ್ತಪರಿಭೋಗಕಮ್ಮಂ ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇನ್ತೋ। **ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ "ಇತಿ ಪುರಾಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ಪದದ್ವಯೇನ। "ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ವಾ ಪದಚತುಕ್ಕೇನ **ಯುತ್ತಪರಿಭೋಗಸಙ್ಗಹೋ** ಪಬ್ಬಜಿತಾನುಚ್ಛವಿಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಪ್ಪಹಾನಂ** ಜಿಘಚ್ಛಾದಿದುಕ್ಖಪಟಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಸಿತತ್ತಾ। ಝಾನಸುಖಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಸ್ಸ ಕಾಯಸುಖಸ್ಸ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜನತೋ **ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಾಪರಿಚ್ಚಾಗೋ** ಚ ದೀಪಿತೋ **ಹೋತಿ**।

ಅಸಪ್ಪಾಯಾಪರಿಮಿತೂಪಯೋಗೇನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕೋ, ಇರಿಯಾಪಥಭಞ್ಜನಕೋ ವಾ ಸಿಯಾ ಪರಿಸ್ಸಯೋ, ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಮಿತೂಪಯೋಗೇನ ಪನ ಸೋ ನ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಸತಿ ಚಿರಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ಸರೀರಸ್ಸ **ಯಾತ್ರಾ** ಯಾಪನಾ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪರಿಮಿತಪರಿಭೋಗೇನ...ಪೇ॰... ಭವಿಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಯೋ ರೋಗೋ ಸಾಧ್ಯೋ ಅಸಾಧ್ಯೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಯಾಪ್ಯರೋಗೋ, ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಯಾಪ್ಯರೋಗೀ**। ಸೋ ಹಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಉಪಸೇವತಿ, ತಥಾ ಅಯಮ್ಪೀತಿ। ಯದಿ ಯಾತ್ರಾಪಿ ಯಾಪನಾ, ಪುಬ್ಬೇಪಿ "ಯಾಪನಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕೋ ಏತ್ಥ ವಿಸೇಸೋತಿ? ಪುಬ್ಬೇ "ಯಾಪನಾಯಾ"ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಯಾಪನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಇಧ ಪನ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಅವಿಚ್ಛೇದಸಙ್ಖಾತಾ ಯಾಪನಾ ಯಾತ್ರಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ। ಬುದ್ಧಪಟಿಕುಟ್ಠೇನ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಪಚ್ಚಯಪರಿಯೇಸನಾ **ಅಯುತ್ತಪರಿಯೇಸನಾ**। ದಾಯಕದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಪಮಾಣಂ ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ, ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯವಿನಿಪಾತನತ್ಥಂ ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ **ಅಯುತ್ತಪಟಿಗ್ಗಹಣಂ,** ಯೇನ ವಾ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೋ **ಅಯುತ್ತಪರಿಭೋಗೋ**। ತೇಸಂ ಪರಿವಜ್ಜನಂ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪಾದನಾದಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಧಮ್ಮೇನ ಹಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಯೇಸಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ **ಅನವಜ್ಜತಾ** ನಾಮ।

**ಅರತೀ**ತಿ ಉಕ್ಕಣ್ಠಾ। ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು, ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಅನಭಿರತಿ। **ತನ್ದೀ**ತಿ ಪಚಲಾಯಿಕಾ ನಿದ್ದಾ। **ವಿಜಮ್ಭಿತಾ**ತಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾಭಿಭವೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಜಮ್ಭನಾ। ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಗರಹಾ **ವಿಞ್ಞೂಗರಹಾ**। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಅನವಜ್ಜಂಯೇವ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ, "ಲದ್ಧಂ ಮೇ"ತಿ ಪಮಾಣಾಧಿಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ತಂ ಜೀರಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಉದ್ಧಂವಿರೇಚನಅಧೋವಿರೇಚನಾದೀಹಿ ಕಿಲಮತಿ, ಸಕಲವಿಹಾರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ತಸ್ಸ ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನಭೇಸಜ್ಜಪರಿಯೇಸನಾಪಸುತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇ ತೇ "ಕಿಂ ಇದ"ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಅಸುಕಸ್ಸ ಉದರಂ ಉದ್ಧುಮಾತ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಸುತ್ವಾ "ನಿಚ್ಚಕಾಲಮೇಸ ಏವಂಪಕತಿಕೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಚ್ಛಿಪಮಾಣಂ ನಾಮ ನ ಜಾನಾತೀ"ತಿ ನಿನ್ದನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನವಜ್ಜಂಯೇವ ಸಾವಜ್ಜಂ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಅಕತ್ವಾ "ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪಟಿಸೇವತಿ। ಅತ್ತನೋ ಹಿ ಪಕತಿಅಗ್ಗಿಬಲಾದಿಂ ಜಾನಿತ್ವಾ "ಏವಂ ಮೇ ಅರತಿಆದೀನಂ ಅಭಾವೇನ ಕಾಯಸುಖತಾ, ಅಗರಹಿತಬ್ಬತಾ ಚ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪಮಾಣಯುತ್ತಮೇವ ಪಟಿಸೇವತಿ। ಯಾವತಕೋ ಭೋಜನೇನ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಸ ಸಾಧನೇನ ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಸ್ಸ ಪರಿಪೂರಣೇನ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭೋಜನಂ **ಯಾವದತ್ಥಉದರಾವದೇಹಕಭೋಜನಂ,** ತಸ್ಸ **ಪರಿವಜ್ಜನೇನ**। ಸೇಯ್ಯಾಯ ಸಯನೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬಸುಖಂ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ, ಉಭೋಹಿ ಪಸ್ಸೇಹಿ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನಕಂ ಸಯನ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ , ಮಿದ್ಧೇನ ನಿದ್ದಾಯನೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ, ತೇಸಂ **ಸೇಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಸುಖಾನಂ ಪಹಾನತೋ** ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಯೋಗ್ಯಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಪಾದನಂ ಕಾಯಸ್ಸ **ಚತುಇರಿಯಾಪಥಯೋಗ್ಯಭಾವಪಟಿಪಾದನಂ,** ತತೋ। ಸುಖೋ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೋ **ಫಾಸುವಿಹಾರೋ**। ಪಚ್ಛಿಮೇ ವಿಕಪ್ಪೇ, ಸಬ್ಬವಿಕಪ್ಪೇಸು ವಾ ವುತ್ತಂ ಫಾಸುವಿಹಾರಲಕ್ಖಣಂ ಆಗಮೇನ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **"ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೀಸುಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಆಹಾರಸ್ಸ ಊನಪರಿಭೋಗವಸೇನೇವ ಹಿ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ।

**ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ "ಯಾತ್ರಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ಪದತ್ತಯೇನ। "ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪಯೋಜನಪರಿಗ್ಗಹದೀಪನಾ। ಯಾತ್ರಾ ಹಿ ನಂ ಆಹಾರೂಪಯೋಗಂ ಪಯೋಜೇತೀತಿ। ಧಮ್ಮಿಕಸುಖಾಪರಿಚ್ಚಾಗಹೇತುಕೋ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ **ಮಜ್ಝಿಮಾ**

**ಪಟಿಪದಾ** ಅನ್ತದ್ವಯಪರಿವಜ್ಜನತೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾನಿ - "ನೇವ ದವಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, "ನ ಮದಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ನ ಮಣ್ಡನಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ನ ವಿಭೂಸನಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಯಾಪನಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ಇತಿ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮಿ, ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏಕಂ, "ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏಕಂ। "ಅನವಜ್ಜತಾ ಚ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಚಾ"ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭೋಜನಾನಿಸಂಸೋ। **ಮಹಾಸಿವತ್ಥೇರೋ** ಪನಾಹ "ಹೇಟ್ಠಾ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ನಾಮ, ಉಪರಿ ಪನ ಅಟ್ಠಙ್ಗಾನಿ ಸಮೋಧಾನೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ। ತತ್ಥ "ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ"ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, "ಯಾಪನಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ವಿಹಿಂಸೂಪರತಿಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಾನುಗ್ಗಹಾಯಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ಇತಿ ಪುರಾಣಞ್ಚ ವೇದನಂ ಪಟಿಹಙ್ಖಾಮೀ"ತಿ ಏಕಂ, "ನವಞ್ಚ ವೇದನಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏಕಂ, "ಯಾತ್ರಾ ಚ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏಕಂ, "ಅನವಜ್ಜತಾ ಚಾ"ತಿ ಏಕಂ। ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ಪನ ಭೋಜನಾನಿಸಂಸೋತಿ। ಏವಂ ಅಟ್ಠಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ಆಹಾರಂ ಆಹಾರೇನ್ತೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪಟಿಸೇವತಿ ನಾಮ।

**ಯತ್ಥ ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಭುಮ್ಮನಿದ್ದೇಸೇನ **ಸೇನ**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಧಿಕರಣತ್ಥವುತ್ತಿಮಾಹ। ತಥಾ **ಆಸನ**-ಸದ್ದಸ್ಸಾತಿ। **ಅಡ್ಢಯೋಗಾದಿಮ್ಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಾಸಾದಾದಿಂ, ಮಞ್ಚಾದಿಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ವಿಹಾರೇ ವಾ ಅಡ್ಢಯೋಗಾದಿಮ್ಹಿ ವಾ ಆಸತೀತಿ ವಿಹಾರಅಡ್ಢಯೋಗಾದಿಕೇ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಇಧ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪೀಠಸನ್ಥತಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪರಿಸಹನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅಭಿಭವನಟ್ಠೇನ, ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉತುಯೇವ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯೋ**ತಿ ಸೀತುಣ್ಹಾದಿಉತುಯೇವ ಅಸಪ್ಪಾಯೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯೋ। ತಸ್ಸ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ವಿನೋದನತ್ಥಂ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ, ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವೂಪಸಮನತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ಲಯನಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಂ, ತತ್ಥ ಆರಾಮೋ ಅಭಿರತಿ **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಾರಾಮೋ,** ತದತ್ಥಂ। ಸೇನಾಸನಂ ಹಿ ವಿವಿತ್ತಂ ಯೋಗಿನೋ ಭಾವನಾನುಕೂಲಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಭಾವತೋ। ತಂ ಪನೇತಂ ಅತ್ಥದ್ವಯಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯೋ ಸರೀರಾಬಾಧಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಕರೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏಕೀಭಾವಸುಖತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏಕೀಭಾವಹೇತುಕಂ ಸುಖಂ ಏಕೀಭಾವಸುಖಂ, ತದತ್ಥಂ। ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಾಭಾವೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸುಖಂ।

ಯದಿ ಉತುಯೇವ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯೋ, "ಉತು ಚ ಸೀತುಣ್ಹ"ನ್ತಿ ಸೀತುಣ್ಹಪಟಿಘಾತಂ ವತ್ವಾ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನಂ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಕಾಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ "ನಿಯತಂ ಉತುಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನ"ನ್ತಿ ಏತೇನ "ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯ ಉಣ್ಹಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಸೀತುಣ್ಹಂ ಅನಿಯತಂ ಕದಾಚಿ ಕದಾಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ, ಉತುಪರಿಸ್ಸಯೋ ಪನ **ಸಬ್ಬದಾಭಾವೀ** ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ**ತಿ "ಸೀತಾದಿಕೋ, ಅಸಪ್ಪಾಯೋ"ತಿ ಚ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ವಿವಟಙ್ಗಣರುಕ್ಖಮೂಲಾದೀಸು ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಅಪರಿಗುತ್ತಿಯಾ ಅಸಂವುತದ್ವಾರಾದಿತಾಯ **ಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯಾ,** ಅಸಪ್ಪಾಯರೂಪದಸ್ಸನಾದಿನಾ **ಅಪಾಕಟಪರಿಸ್ಸಯಾ** ಚ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ **ಆಬಾಧಂ** ಕರೇಯ್ಯುಂ। **ಯತ್ಥ** ಗುತ್ತೇ ಸೇನಾಸನೇ **ಆಬಾಧಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಜಾನಿತ್ವಾ**ತಿ ಉಭಯಪರಿಸ್ಸಯರಹಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಞತ್ವಾ ಪಟಿಸೇವನ್ತೋ ಭಿಕ್ಖು ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಧಾತುಕ್ಖೋಭಲಕ್ಖಣಸ್ಸ, ತಂಹೇತುಕದುಕ್ಖವೇದನಾಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವಾ **ರೋಗಸ್ಸ** ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೋ **ಪಟಿಅಯನಟ್ಠೋ**। ತೇನಾಹ **"ಪಚ್ಚನೀಕಗಮನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ, ವೂಪಸಮನಟ್ಠೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ**ತಿ ಸಪ್ಪಿಆದೀಸು ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ। **ಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ವಿಕಾರವೂಪಸಮೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಭಿಸಕ್ಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ** ತೇನ ವಿಧಾತಬ್ಬತೋ। ತೇನಾಹ **"ತೇನ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ"**ತಿ। **ನಗರಪರಿಕ್ಖಾರೇಹೀ**ತಿ ನಗರಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ರಕ್ಖಣಕೇಹಿ। ವಿವಟಪರಿಕ್ಖೇಪೋ ಪರಿಖಾ ಉದ್ದಾಪೋ ಪಾಕಾರೋ ಏಸಿಕಾ ಪಲಿಘೋ ಪಾಕಾರಪತ್ಥಣ್ಡಿಲನ್ತಿ ಸತ್ತ "ನಗರಪರಿಕ್ಖಾರಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸೀಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ**ತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಸೀಲಾಲಙ್ಕಾರೋ । ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಇಧ "ರಥೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾದಯೋ ಅಲಙ್ಕಾರಟ್ಠೇನ

“ಪರಿಕ್ಖಾರೋ”ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾ**ತಿ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಕಾರಣಾನಿ। **ಸಮುದಾನೇತಬ್ಬಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಆನೇತಬ್ಬಾ ಪರಿಯೇಸಿತಬ್ಬಾ। **ಪರಿವಾರೋಪಿ ಹೋತಿ** ಅನ್ತರಾಯಾನಂ ಪರಿತೋ ವಾರಣತೋ। ತೇನಾಹ **“ಜೀವಿತ…ಪೇ॰… ರಕ್ಖಣತೋ”**ತಿ।

ತತ್ಥ **ಅನ್ತರ**ನ್ತಿ ವಿವರಂ, ಓಕಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವೇರಿಕಾನಂ ಅನ್ತರಂ ಅದತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಾಮಿಕಾನಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತಸೇವಕಾ ವಿಯ **ರಕ್ಖಣತೋ। ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಜೀವಿತಸ್ಸ। **ಕಾರಣಭಾವತೋ**ತಿ ಚಿರಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಕಾರಣಭಾವತೋ। ರಸಾಯನಭೂತಂ ಹಿ ಭೇಸಜ್ಜಂ ಸುಚಿರಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಜೀವಿತಂ ಪವತ್ತೇತಿಯೇವ। ಯದಿಪಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಏವ ದುಕ್ಖವೇದನಾ ಭೇಸಜ್ಜಪರಿಭೋಗೇನ ಪಟಿಹಞ್ಞನ್ತಿ, ನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ತಾಸಂ ಸರಸೇನೇವ ಭಿಜ್ಜನತೋ, ಉಪ್ಪನ್ನಸದಿಸಾ ಪನ “ಉಪ್ಪನ್ನಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಭವತಿ ಹಿ ತಂಸದಿಸೇಸು ತಬ್ಬೋಹಾರೋ, ಯಥಾ ಸಾ ಏವ ತಿತ್ತಿರಿ, ತಾನಿಯೇವ ಓಸಧಾನೀತಿ। ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ಉಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ ಜಾತಾನಂ ಭೂತಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನ”**ನ್ತಿ। ಸಞ್ಚಯತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸೋ ಧಾತುಕ್ಖೋಭೋ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾ। “ದುಕ್ಖವೇದನಾ”**ತಿ ವತ್ವಾ ಸಾ ಅಕುಸಲಸಭಾವಾಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸೇತುಂ **“ಅಕುಸಲವಿಪಾಕವೇದನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಬ್ಯಾಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಬ್ಯಾಬಾಧೋ, ಬ್ಯಾಬಾಧೋವ ಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ, ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಬ್ಯಾಬಜ್ಝನ್ತಿ **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ,** ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾ। ತೇನಾಹ **“ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಪರಮತಾಯಾ”**ತಿ **ನಿದ್ದುಕ್ಖಪರಮತಾಯಾ**ತಿ। **ತಂ ದುಕ್ಖ**ನ್ತಿ ರೋಗನಿಮಿತ್ತಕಂ ದುಕ್ಖಂ।

ಚೀವರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ನಿಸ್ಸಯನಂ ಪರಿಭೋಗೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯಾ”**ತಿ ವತ್ವಾ **“ಪರಿಭುಞ್ಜಮಾನಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ಜೀವನ್ತಿ। ಜೀವನಮ್ಪಿ ಹಿ ಪವತ್ತನಂ, ಯತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ “ಪವತ್ತನರಸ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

**ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾದನವಿಧಿವಣ್ಣನಾ**

೧೯. ಏವಂ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಾದಿಭೇದೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಸೀಲಂ ಪುನ ಸಾಧನವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಏವಮೇತಸ್ಮಿ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಸಾಧೀಯತಿ ಸಮ್ಪಾದಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಾಧನಂ, ಸದ್ಧಾ ಸಾಧನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸದ್ಧಾಸಾಧನೋ।** ನನು ಚ ವೀರಿಯಸತಿಪಞ್ಞಾಹಿಪಿ ವಿನಾ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ ನ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಸದ್ಧಾಯ ಪನ ವಿಸೇಸಹೇತುಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ

**“ಸಾವಕವಿಸಯಾತೀತತ್ತಾ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ”**ತಿ। ಗರುಕಲಹುಕಾದಿಭೇದೇ ಓತಿಣ್ಣೇ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಪರಾಧಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಂ ನಾಮ ಸಾವಕಾನಂ ಅವಿಸಯೋ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಏವ ವಿಸಯೋ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞಾಪನಂ ತಾವ ತಿಟ್ಠತು, ತಸ್ಸ ಕಾಲೋಪಿ ನಾಮ ಸಾವಕಾನಂ ಅವಿಸಯೋ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಏವ ವಿಸಯೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾಚನಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನ”**ನ್ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ಆಗಮೇಹಿ ತ್ವಂ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ಆಗಮೇಹಿ ತ್ವಂ ಸಾರಿಪುತ್ತ, ತಥಾಗತೋವ ತತ್ಥ ಕಾಲಂ ಜಾನಿಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೧)। ತತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ತೇನ “ಅಪಞ್ಞತ್ತಂ ನ ಪಞ್ಞಪೇಮ, ಪಞ್ಞತ್ತಂ ನ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಾಮ, ಯಥಾಪಞ್ಞತ್ತೇಸು ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತಾಮಾ”ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೫೬೫) ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಸದ್ದಹನೇನ ಸತ್ಥರಿ, ಧಮ್ಮೇ ಚ ಸದ್ಧಾಯ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪನೇನ। **ಜೀವಿತೇಪಿ** ಪಗೇವ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಕಿಕೀವ ಅಣ್ಡ**ನ್ತಿ ಕಿಕೀಸಕುಣಿಕಾ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಅಣ್ಡಂ। ಸಾ ಕಿರ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಅಣ್ಡಮೇವ ರಕ್ಖತಿ। **ಚಮರೀವ ವಾಲಧಿ**ನ್ತಿ ಚಮರೀಮಿಗೋ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ವಾಲಧಿಂ। ಚಮರೀಮಿಗಾ ಕಿರ ಬ್ಯಾಧೇನ ಪರಿಪಾತಿಯಮಾನಾ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಕಣ್ಡಕಗುಮ್ಬಾದೀಸು ಲಗ್ಗಂ ಅತ್ತನೋ ವಾಲಮೇವ ರಕ್ಖನ್ತಿ। **ಪಿಯಂವ ಪುತ್ತಂ ಏಕಕ**ನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಏಕಪುತ್ತಕೋ ಕುಟುಮ್ಬಿಕೋ ತಂ ಏಕಪುತ್ತಂ, ಏಕನಯನೋ ಚ ತಂ ಏಕನಯನಂ ಸುಟ್ಠುತರಂ ರಕ್ಖತಿ। **ತಥೇವ ಸೀಲಂ**

**ಅನುರಕ್ಖಮಾನಕಾ**ತಿ ಅನುಕಮ್ಪನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಸುಪೇಸಲಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಿಯಸೀಲಾ। **ಸದಾ** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ದಹರಮಜ್ಝಿಮಥೇರಕಾಲೇಸು। ಛನ್ನಮ್ಪಿ ಗಾರವಾನಂ ವಸೇನ **ಸಗಾರವಾ,** ಗರುಕಾರವನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಏವಮೇವ ಖೋ**ತಿ ಯಥಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಠಿತಧಮ್ಮೋ ವೇಲಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತಿ, ಏವಮೇವ। **ಮಮ ಸಾವಕಾ**ತಿ ಅರಿಯಸಾವಕೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತೇ ಹಿ ಧುವಸೀಲಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ**ತಿ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ಸೀಲಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನೇ।

**ಮಹಾವತ್ತನಿಅಟವೀ** ನಾಮ ವಿಞ್ಝಾಟವೀ। ಹಿಮವನ್ತಪಸ್ಸೇ ಅಟವೀತಿ ಕೇಚಿ। **ಥೇರ**ನ್ತಿ ನಾಮಗೋತ್ತವಸೇನ ಅಪಞ್ಞಾತಂ ಏಕಂ **ಥೇರಂ**। **ನಿಪಜ್ಜಾಪೇಸುಂ** ಗನ್ತ್ವಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಮಾ ಆರೋಚೇಯ್ಯಾತಿ।

**ಪೂತಿಲತಾಯಾ**ತಿ ಗಳೋಚಿಲತಾಯ। **ಸಮಸೀಸೀ**ತಿ ಜೀವಿತಸಮಸೀಸೀ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಕಿಲೇಸಸೀಸಂ ಅವಿಜ್ಜಂ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ತತೋ ಏಕೂನವೀಸತಿಮೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಭವಙ್ಗೋತ್ತರಣೇ ವಟ್ಟಸೀಸಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಿಯತಿ, ಸೋ ಇಮಾಯ ವಾರಸಮತಾಯ "ಜೀವಿತಸಮಸೀಸೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಚ ಥೇರೋ ತಥಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಸೀಸೀ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ"**ತಿ। **ಅಭಯತ್ಥೇರೋ** ಕಿರ ಮಹಾಭಿಞ್ಞೋ। ತಸ್ಮಾ ಚೇತಿಯಂ ಕಾರಾಪೇಸೀತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಪ್ಪೇವಾ**ತಿ ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಮ್ಪಿ ಜಹೇಯ್ಯ, **ನ ಭಿನ್ದೇ**ತಿ ನ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ, ನ ವೀತಿಕ್ಕಮೇಯ್ಯ।

**ಸತಿಯಾ ಅಧಿಟ್ಠಿತಾನ**ನ್ತಿ ಪಗೇವ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಆರಕ್ಖವಸೇನ ಅಧಿಟ್ಠಿತಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ। **ಅನನ್ವಾಸ್ಸವನೀಯತೋ**ತಿ ದ್ವಾರಭಾವೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾದೀಹಿ ಅನನುಬನ್ಧಿತಬ್ಬತೋ। **ವರ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಂ। **ತತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಉಣ್ಹಾಯ। **ಆದಿತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಿತ್ತಾಯ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತಾಯಾ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಜಲನ್ತಿಯಾ। **ಸಜೋತಿಭೂತಾಯಾ**ತಿ ಏಕಜಾಲೀಭೂತಾಯ। **ಸಮ್ಪಲಿಮಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಮಟ್ಠಂ, ಅಞ್ಛಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ತ್ವೇವ ವರ**ನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ರೂಪೇಸೂ**ತಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇಸು। **ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನು ಅನು ಬ್ಯಞ್ಜನವಸೇನ ಉಪ್ಪಾದನೇನ ಪಾಕಟೀಕರಣವಸೇನ ಸುಭಾದಿನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ, ಅಥ ವಾ **ಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಸೋ**ತಿ ಹತ್ಥಪಾದಾದಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನತೋ, **ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೋ**ತಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಸುಭಾದಿನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ। **ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದಿಪವತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದೀಹಿ ಪವತ್ತಸ್ಸ। **ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಜವನವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ। ನಿಮಿತ್ತಾದಿಗ್ಗಾಹಂ ನಿಸೇಧೇನ್ತೇನ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಸಂವಿಹಿತಸಾಖಾಪರಿವಾರ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಹಿತವತಿಪರಿಕ್ಖೇಪಂ। **ಪರಸ್ಸಹಾರೀಹೀ**ತಿ ಪರಸನ್ತಕಾವಹಾರಕೇಹಿ ಚೋರೇಹಿ। **ಸಮತಿವಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅತಿವಿಜ್ಝತಿ ಅನುಪವಿಸತಿ।

**ರೂಪೇಸೂ**ತಿ ರೂಪಹೇತು ರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ। ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಅನತ್ಥತೋ **ರಕ್ಖ ಇನ್ದ್ರಿಯ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸು। **ಏತೇ ಹಿ ದ್ವಾರಾ**ತಿ ಏತೇ ಚಕ್ಖಾದಿದ್ವಾರಾ। ಸತಿಕವಾಟೇನ ಅಸಂವುತತ್ತಾ **ವಿವಟಾ**। ತತೋ ಏವ **ಅರಕ್ಖಿತಾ**। ಕಿಲೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಭಾವೇನ ತಂಸಮಙ್ಗಿನಂ **ಹನನ್ತೀ**ತಿ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನೇವ ವುತ್ತಂ। **ಏತೇ** ವಾ ರೂಪಾದಯೋ। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ದ್ವಾರಾ ಚಕ್ಖಾದಿದ್ವಾರಾ। ತೇ ಕೀದಿಸಾ ವಿವಟಾ ಅರಕ್ಖಿತಾ ಅಸಂವುತಚಕ್ಖಾದಿಹೇತುಂ ತಂಸಮಙ್ಗಿನಂ ಹನನ್ತೀತಿ ಕಾರಣೂಪಚಾರೇನೇವ ವುತ್ತಂ। **ಅಗಾರ**ನ್ತಿ ಗೇಹಂ। **ದುಚ್ಛನ್ನ**ನ್ತಿ ನ ಸಮ್ಮಾ ಛಾದಿತಂ। **ಅಭಾವಿತ**ನ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಭಾವನಾರಹಿತಂ।

**ಸಮ್ಪಾದಿತೇ**ತಿಆದಿಸ್ಸ ವೋದಾನಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಯಂ ಪನ** ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದೋ **ಅತಿಉಕ್ಕಟ್ಠದೇಸನಾ** ಮಗ್ಗೇನಾಗತಸದಿಸತ್ತಾ। **ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ**ತಿ "ನ ಪುನೇವಂ ಕರಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಸುದ್ಧಿಯಾ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬೋ।

**ಅಧುನಾಪಬ್ಬಜಿತೇನಾ**ತಿ ನ ಚಿರಪಬ್ಬಜಿತೇನ, ನವಪಬ್ಬಜಿತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಮರಾಗೇನ ಡಯ್ಹಾಮೀ**ತಿ ಕಾಮರಾಗಗ್ಗಿನಾ ಪರಿಡಯ್ಹಾಮಿ। ಸೋ ಚ ಪನ ದಾಹೋ ಇದಾನಿ ಚಿತ್ತಗತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಪರಿಡಯ್ಹತೀ"**ತಿ। **ಸಾಧೂ**ತಿ ಆಯಾಚನಾ। **ನಿಬ್ಬಾಪನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾಪನುಪಾಯಂ। **ಗೋತಮಾ**ತಿ ಥೇರಂ ಗೋತ್ತೇನ ಆಲಪತಿ।

**ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಪರಿಯೇಸಾ**ತಿ "ಅಸುಭೇ ಸುಭ"ನ್ತಿ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾವಿಪರಿಯೇಸಹೇತು ವಿಪರೀತಸಞ್ಞಾನಿಮಿತ್ತಂ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇಹಿ** ಕೀದಿಸಂ? **ರಾಗೂಪಸಞ್ಹಿತಂ** ರಾಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇಹಿ ನ ಮನಸಿ ಕರೋಹಿ। ನ ಕೇವಲಂ ಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾಮನಸಿಕಾರೋ ಏವ, ಅಥ ಖೋ **ಅಸುಭ**ಭಾವನಾಯ ಅತ್ತನೋ **ಚಿತ್ತಂ ಭಾವೇಹಿ**। ಕಥಂ? **ಏಕಗ್ಗಂ ಸುಸಮಾಹಿತಂ** ಯಥಾ ತಂ ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣೇ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವೇನ ಏಕಗ್ಗಂ, ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತಭಾವೇನ ಸುಸಮಾಹಿತಞ್ಚ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಭಾವೇಹೀತಿ। ಏವಂ ಸಮಥಭಾವನಾಯ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮುಚ್ಛೇದನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಙ್ಖಾರೇ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾರೇ ಪರತೋ ಪಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅವಿಧೇಯ್ಯಕತಾಯ "ಪರೇ"ತಿ ಪಸ್ಸ। ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಪನ ಉದಯಬ್ಬಯಪಟಿಪೀಳಿತತ್ತಾ **ದುಕ್ಖತೋ,** ಅನತ್ತಸಭಾವತ್ತಾ, ಅತ್ತವಿರಹತೋ ಚ **ನೋ ಅತ್ತತೋ** ಪಸ್ಸ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇನ್ತೋ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ **ನಿಬ್ಬಾಪೇಹಿ ಮಹಾರಾಗಂ** ತೇಭೂಮಕಸ್ಸ ಅಭಿಭವನತೋ ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ ಮಹಾರಾಗಂ ವೂಪಸಮೇಹಿ। ಯಥಾ ಏತರಹಿ, ಏವಂ **ಮಾ ಡಯ್ಹಿತ್ಥೋ ಪುನಪ್ಪುನ**ನ್ತಿ ದಳ್ಹತರಂ ರಾಗವಿನೋದನೇ ನಿಯೋಜೇಸಿ।

ಏವಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನೇ ವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಏವಂ ತಂ ಸುಸಮ್ಪಾದಿತಂ ಹೋತೀತಿ ನಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ತತ್ಥ ಪರಿಪೂರಕಾರಿನೋ ಥೇರೇ ನಿದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **"ಲೇಣಂ ನ ಉಲ್ಲೋಕಿತಪುಬ್ಬ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಸಬ್ಬತ್ಥೇವ ಥೇರಸ್ಸ ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸಿತಾಯ ವುತ್ತಂ। ಕಿಂ ಪನ ಥೇರೋ ಸೇನಾಸನಂ ನ ಸೋಧೇತಿ ? "ಉಲ್ಲೋಕಾ ಪಠಮಂ ಓಹಾರೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ, ಅನ್ತೇವಾಸಿಕಾದಯೋ ಏವ ಕಿರಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಂ ಸೋಧೇನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸ** ನಾಗರುಕ್ಖಸ್ಸ।

**ತಸ್ಮಿಂ ಗಾಮೇ**ತಿ ಮಹಾಗಾಮೇ। ತರುಣಾ ಥಞ್ಞಪಿವನಕಾ ಪುತ್ತಧೀತರೋ ಯಾಸಂ ತಾ **ತರುಣಪುತ್ತಾ,** ತಾಸಂ। **ಲಞ್ಜಾಪೇಸೀ**ತಿ ಥನಪಟ್ಟಿಕಾಯ ಥನೇ ಬನ್ಧಾಪೇತ್ವಾ ರಾಜಮುದ್ದಿಕಾಯ ಲಞ್ಜಾಪೇಸಿ। ರಾಜಾ ಥೇರಂ ಚಿರತರಂ ದಟ್ಠುಂ ಕಾಲವಿಕ್ಖೇಪಂ ಕರೋನ್ತೋ "ಸ್ವೇ ಸೀಲಾನಿ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಆಹ। ಥೇರೋ ರಞ್ಞೋ ಚ ದೇವಿಯಾ ಚ ವನ್ದನಕಾಲೇ ಸತ್ತಾಕಾರಮತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋತಿ ಪನ **ವಿವೇಕಂ** ನ ಕರೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ವವತ್ಥಾನಂ ನ ಕರೋಮೀ"**ತಿ। "ಅಹೋ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲೋ ವತಾಯಂ ಅಯ್ಯೋ"ತಿ ದಣ್ಡದೀಪಿಕಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। **ಅತಿಪರಿಸುದ್ಧಂ ಪಾಕಟ**ನ್ತಿ ಸಪ್ಪಾಯಲಾಭೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ವಿಭೂತಂ ಅಹೋಸಿ। **ಸಕಲಂ ಪಬ್ಬತಂ ಉನ್ನಾದಯನ್ತೋ**ತಿ ಪಥವಿಕಮ್ಪನೇನ ಸಕಲಂ ಪಬ್ಬತಂ ಏಕಂ ನಿನ್ನಾದಂ ಕರೋನ್ತೋ। ತನ್ನಿವಾಸಿದೇವತಾನಂ ಸಾಧುಕಾರದಾನೇನಾತಿ ಕೇಚಿ। **ಭನ್ತೋ**ತಿ ಅನವಟ್ಠಿತೋ। **ಬಾಲೋ**ತಿ ತರುಣದಾರಕೋ। **ಉತ್ರಸ್ತೋ**ತಿ ಞಾತಕೇಹಿ ವಿನಾಭಾವೇನ ಸನ್ತ್ರಸ್ತೋ।

**ವಿಸಗಣ್ಡಕರೋಗೋ**ತಿ ಥನಕನ್ದಳರೋಗಮಾಹ। ಮಾಸರೋಗಾದಿಕೋಪಿ ವಿಸಗಣ್ಡಕರೋಗೋತಿ ವದನ್ತಿ। **ಯತೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ** ಪಬ್ಬಜಿತಕಾಲತೋ ಪಭುತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ**ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಾನಿ। ತೇಸು ಹಿ ಭಿನ್ನೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿಪಿ ಭಿನ್ನಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಆರಕ್ಖಾಭಾವತೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೇವ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹಸ್ಸ ದ್ವಾರಭೂತಾನಿ ಭಿನ್ನಾನಿ ನಾಮ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ವಿಪರಿಯಾಯತೋ ಅಭಿನ್ನಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಾ ಅಯೋನಿಸೋ ಉಪಸಂಹಾರೋ ಭೇದನಂ, ಯೋನಿಸೋ ಉಪಸಂಹಾರೋ ಅಭೇದನನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ಮಿತ್ತತ್ಥೇರೋವಾ**ತಿ ಮಹಾಮಿತ್ತತ್ಥೇರೋ ವಿಯ। **ವರೇ**ತಿ ಸೇಟ್ಠೇ।

**ತಥಾ ವೀರಿಯೇನಾತಿ ತಥಾ**-ಸದ್ದೇನ ವೀರಿಯಂ ವಿಸೇಸೇತಿ। ಯಥಾ ಸತಿ ಅನವಜ್ಜಲಕ್ಖಣಾವ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸಾಧನಂ, ತಥಾ ವೀರಿಯಂ ಅನವಜ್ಜಲಕ್ಖಣಂ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸಾಧನನ್ತಿ। ವೀರಿಯಾಪೇಕ್ಖಮೇವ ವಿಸೇಸನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಸಮ್ಮಾಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಅಯುತ್ತಾ ಏಸನಾ ಅನೇಸನಾ, ಯಥಾವುತ್ತಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸಙ್ಗಹಾ। ಸಾ ಏವ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸ ನ ಪತಿರೂಪಾತಿ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಂ, ತಂ **ಅನೇಸನಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಂ**। ಅಥ ವಾ ಪತಿರೂಪವಿರೋಧಿನೀ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಾ, ಪರಿಗ್ಗಹಿತಧುತಙ್ಗಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗನಿಯಮವಿರೋಧಿನೀ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸಲ್ಲೇಖವಿಕೋಪಿನೀ ಪಟಿಪತ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಚ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ಅನೇಸನಂ, ಅಪ್ಪತಿರೂಪಞ್ಚ ಪಹಾಯಾತಿ। ಪಟಿಸೇವಮಾನೇನ ಪರಿವಜ್ಜಯತಾ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ಪರಿಸುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀನಂ ಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾನತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀತಿ **"ಧಮ್ಮದೇಸನಾದೀಹಿ ಚಸ್ಸ ಗುಣೇಹಿ ಪಸನ್ನಾನ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಬಾಹುಸಚ್ಚವತ್ತಪರಿಪೂರಣಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪತ್ತಿಆದೀನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಧುತಗುಣೇ ಚಸ್ಸ ಪಸನ್ನಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಚರಿಯಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಿತ್ತಸುಹಜ್ಜಪಂಸುಕೂಲಚರಿಯಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಧುತಙ್ಗನಿಯಮಾನುಲೋಮೇನಾತಿ** ತಂತಂಧುತಙ್ಗನಿಯತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಲೋಮವಸೇನ, ಅವಿಕೋಪನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಹಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಾ, ನ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಸ್ಸ। ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕಬ್ಯಾಧಿವೂಪಸಮತ್ಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪೂತಿಹರಿತಕೀತಿ** ಪೂತಿಮುತ್ತಪರಿಭಾವಿತಂ, ಪೂತಿಭಾವೇನ ವಾ ಛಡ್ಡಿತಂ ಹರಿತಕಂ। ಅರಿಯವಂಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ, ಅರಿಯವಂಸೇ ವಾ ನಿಯುತ್ತೋತಿ ಅರಿಯವಂಸಿಕೋ, ಪಚ್ಚಯಗೇಧಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತತ್ತಾ ಉತ್ತಮೋ ಚ ಸೋ ಅರಿಯವಂಸಿಕೋ ಚಾತಿ **ಉತ್ತಮಅರಿಯವಂಸಿಕೋ। ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀತಿ** ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಧುತಙ್ಗೇಸು ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ।

**ನಿಮಿತ್ತಂ** ನಾಮ ಪಚ್ಚಯೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಯಥಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಞಾಯತಿ ಏವಂ ನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮಂ। **ಓಭಾಸೋ** ನಾಮ ಉಜುಕಮೇವ ಅಕಥೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ವಿಭೂತೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಓಭಾಸನಂ। **ಪರಿಕಥಾ** ನಾಮ ಪರಿಯಾಯೇನ ಕಥನಂ। **ತಥಾ ಉಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

**ದ್ವಾರಂ ದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ರೋಗಸೀಸೇನ ಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ ದಿನ್ನಂ। ತಸ್ಮಾ ಅರೋಗಕಾಲೇಪಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಆಪತ್ತಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಆಪತ್ತಿ ನ ಹೋತೀ"**ತಿಆದಿ। **ನ ವಟ್ಟತೀತಿ** ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಸಲ್ಲೇಖಂ ಕೋಪೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಆಜೀವಂ ಪನ ಕೋಪೇತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಸೇನಾಸನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಧುತಙ್ಗಧರಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಾದಯೋ ನ ವಟ್ಟನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ತದಞ್ಞಧುತಙ್ಗಧರಸ್ಸಾಪಿ ನ ವಟ್ಟನ್ತಿಯೇವಾತಿ ಅಪರೇ। **ಅಕರೋನ್ತೋತಿ** ಯಥಾಸಕಂ ಅನುಞ್ಞಾತವಿಸಯೇಪಿ ಅಕರೋನ್ತೋ। **ಅಞ್ಞತ್ರೇವಾತಿ** ಠಪೇತ್ವಾ ಏವ।

ಗಣವಾಸಂ ಪಹಾಯ ಅರಞ್ಞಾಯತನೇ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕಸ್ಸ ಮುದ್ಧಭೂತಾಯ ಅಗ್ಗಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಮಹಾಥೇರೋ **"ಪವಿವೇಕಂ ಬ್ರೂಹಯಮಾನೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಉದರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ವಾತಾಬಾಧೋ **ಉದರವಾತಾಬಾಧೋ**। ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಂ ಖೀರಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಖೀರಂ, ತದೇವ ಪಾಯಾಸನ್ತಿ **ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಖೀರಪಾಯಾಸಂ,** ಉದಕೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಖೀರೇನ ಪಕ್ಕಪಾಯಾಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಾಯಾಸಸ್ಸ। **ಉಪ್ಪತ್ತಿಮೂಲ**ನ್ತಿ "ಗಿಹಿಕಾಲೇ ಮೇ, ಆವುಸೋ, ಮಾತಾ ಸಪ್ಪಿಮಧುಸಕ್ಕರಾದೀಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಖೀರಪಾಯಾಸಂ ಅದಾಸಿ, ತೇನ ಮೇ ಫಾಸು ಅಹೋಸೀ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ವಚೀನಿಚ್ಛಾರಣಸಙ್ಖಾತಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಂ। **"ಅಪರಿಭೋಗಾರಹೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಥೇರಸ್ಸ ಓಭಾಸನಾದಿಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ನತ್ಥೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ನತ್ಥಿ, ಅಜ್ಝಾಸಯಂ ಪನ ಅಜಾನನ್ತಾ ಏಕಚ್ಚೇ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ತಥಾ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯುಂ, ಅನಾಗತೇ ಚ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿನೋ ಏವಂ ಮಮ ದಿಟ್ಠಾನುಗತಿಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿ। ಅಪಿಚ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಾ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ದಹರಭಿಕ್ಖುನೋ "ಕಸ್ಸ ಸಮ್ಪನ್ನಂ ನ ಮನಾಪ"ನ್ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೨೦೯, ೨೫೭, ೬೦೨, ೧೨೨೮, ೧೨೩೪; ಚೂಳವ॰ ೩೪೩) ವಚನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾ ಪಿಟ್ಠಖಾದನೀಯಂ ನ ಖಾದತಿ।

**ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿವಿಪ್ಫಾರಾ**ತಿ ವಚೀನಿಚ್ಛಾರಣಹೇತು। ಅತ್ಥವಿಞ್ಞಾಪನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಹಿ ಸದ್ದೋ ಅಸತಿಪಿ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಕೇನಚಿ ಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ "ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿವಿಪ್ಫಾರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಭುತ್ತೋ**ತಿ ಭುತ್ತವಾ **ಸಚೇ ಭವೇಯ್ಯಂ ಅಹಂ**। **ಸಾ**ತಿ ಅಸ್ಸ। ಅಕಾರಲೋಪೇನ ಹಿ ನಿದ್ದೇಸೋ "ಏವಂಸ ತೇ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ೮.೭) ವಿಯ। **ಅನ್ತಗುಣ**ನ್ತಿ ಅನ್ತಭೋಗೋ। **ಬಹಿ ಚರೇ**ತಿ ಆಸಯತೋ ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಗೋಚರಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಬಹಿ ಯದಿ ವಿಚರೇಯ್ಯ। ಪರಮಪ್ಪಿಚ್ಛಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಲೋಕವೋಹಾರೇನೇವಮಾಹ। ಲೋಕೇ ಹಿ ಅಯುತ್ತಭೋಜನಂ ಓದರಿಯಂ ಗರಹನ್ತಾ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಕಿಂಸು ನಾಮ ತಸ್ಸ ಅನ್ತಾನಿ ಬಹಿ ಚರನ್ತೀ"ತಿ। **ಆರಾಧೇಮೀ**ತಿ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ರಾಧೇಮಿ, ವಸೇ ವತ್ತೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೋ** ಕಿರ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕಾಲೇ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಭತ್ತಚ್ಛೇದೇನ, ಮಗ್ಗಕಿಲಮಥೇನ ಚ ಕಿಲನ್ತಕಾಯೋ ದುಬ್ಬಲೋ ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಫಲಿತಸ್ಸ ಅಮ್ಬಸ್ಸ ಮೂಲೇ ನಿಪಜ್ಜಿ, ಬಹೂನಿ ಅಮ್ಬಫಲಾನಿ ತಹಂ ತಹಂ ಪತಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥೇಕೋ ವುಡ್ಢತರೋ ಉಪಾಸಕೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ಞತ್ವಾ ಅಮ್ಬಪಾನಂ ಪಾಯೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಿಟ್ಠಿಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ನೇತಿ। ಥೇರೋ -

"ನ ಪಿತಾ ನಪಿ ತೇ ಮಾತಾ, ನ ಞಾತಿ ನಪಿ ಬನ್ಧವೋ।
ಕರೋತೇತಾದಿಸಂ ಕಿಚ್ಚಂ, ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಕಾರಣಾ"ತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೦) -

ಅತ್ತಾನಂ ಓವದಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಿಟ್ಠಿಗತೋ ಏವ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಸಚ್ಛಾಕಾಸಿ। ಇಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಅಮ್ಬಖಾದಕಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರವತ್ಥುಪಿ ಚೇತ್ಥ ಕಥೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬಥಾಪೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನಪಿ ಅನೇಸನವಸೇನ, ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನಪಿ, ಪಗೇವ ಕಾಯವಚೀವಿಪ್ಫನ್ದಿತವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅನೇಸನಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೇ ಇಣಪರಿಭೋಗಆಪತ್ತಿಆದೀನವಸ್ಸ, ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೇ ಆನಿಸಂಸಸ್ಸ ಚ ದಸ್ಸನಂ **ಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನಂ**। ತಸ್ಸ ಪನ ಪಚ್ಚಯಾಧಿಕಾರತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "ಪಚ್ಚಯೇಸೂ"ತಿ। ಕಾರಣಕಾರಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಕಾರಣಭಾವೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಯಥಾ ತಿಣೇಹಿ ಭತ್ತಂ ಸಿದ್ಧನ್ತಿ। ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೋ ನಾಮ ಸಿಯಾ, ತಸ್ಮಿಂ ವಜ್ಜಿತೇ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ ಸಿಜ್ಝತಿ, ವಿಸುಜ್ಝತಿ ಚಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪಚ್ಚಯಗೇಧ**ನ್ತಿ ಗೇಧಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಮ್ಮೋಹೋಪಿ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ತೇನ ಸಹ ಪವತ್ತನತೋ, ತದುಪನಿಸ್ಸಯತೋ ಚ। **ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇ**ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಆಗಮನಸುದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ, ನ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿದಸ್ಸನಂ। ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಹಿ ಇದಮತ್ಥಿತಂ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನಂ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇ ಪಚ್ಚಯಾ ಞಾಯಾಧಿಗತಾ ಏವ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪಚ್ಚಯೇ"**ತಿ। **ಯಥಾವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ**ತಿ "ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬) ವುತ್ತವಿಧಿನಾ।

**ಧಾತುವಸೇನ ವಾ**ತಿ "ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ವತ್ತಮಾನಂ ಧಾತುಮತ್ತಮೇವೇತಂ, ಯದಿದಂ ಚೀವರಾದಿ, ತದುಪಭುಞ್ಜಕೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ಏವಂ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವಾ। **ಪಟಿಕೂಲವಸೇನ ವಾ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ತಾವ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕೂಲಸಞ್ಞಾವಸೇನ, "ಸಬ್ಬಾನಿ ಪನ ಇಮಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ಅಜಿಗುಚ್ಛನೀಯಾನಿ, ಇಮಂ ಪೂತಿಕಾಯಂ ಪತ್ವಾ ಅತಿವಿಯ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯಾನಿ ಜಾಯನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಕೂಲಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವಾ। **ತತೋ ಉತ್ತರೀ**ತಿ ಪಟಿಲಾಭಕಾಲತೋ ಉಪರಿ। **ಅನವಜ್ಜೋವ ಪರಿಭೋಗೋ** ಆದಿತೋವ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಸೋಧಿತತ್ತಾ ಅಧಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಠಪಿತಪತ್ತಚೀವರಾನಂ ವಿಯಾತಿ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ

ಆದಿಸುದ್ಧಿದಸ್ಸನಪರಮೇತಂ, ನ ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪಟಿಕ್ಖೇಪಪರಂ। ತೇನಾಹ “**ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇಪೀ**”ತಿಆದಿ। **ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇ। **ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಕರೋತಿ** ಅಸನ್ದೇಹಕರೋ ಏಕನ್ತಿಕೋ।

**ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೋ** ನಾಮ ಅನರಹಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ। ಭಗವತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಸಾಸನೇ ಸೀಲವತೋ ಪಚ್ಚಯಾ ಅನುಞ್ಞಾತಾ, ನ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ। ದಾಯಕಾನಮ್ಪಿ ಸೀಲವತೋ ಏವ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ನ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ। ಅತ್ತನೋ ಕಾರಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾಸೀಸನತೋ। ಇತಿ ಸತ್ಥಾರಾ ಅನನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ, ದಾಯಕೇಹಿ ಚ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತತ್ತಾ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೋ ಥೇಯ್ಯಾಯ ಪರಿಭೋಗೋ **ಥೇಯ್ಯಪರಿಭೋಗೋ**। ಇಣವಸೇನ ಪರಿಭೋಗೋ **ಇಣಪರಿಭೋಗೋ,** ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋ ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಇಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೋ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ “ಸೀಲವತೋ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। ಚೀವರಂ ಕಾಯತೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ಪರಿಭೋಗೇ ಪರಿಭೋಗೇ ಪುರೇಭತ್ತ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇಸು ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಥಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ ಯಥಾವುತ್ತಕಾಲವಿಸೇಸವಸೇನ ಏಕದಿವಸೇ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಸಕಿಂಯೇವ ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ। ಸಚೇ ಅರುಣಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛತಿ, **ಇಣಪರಿಭೋಗಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ**। ಹಿಯ್ಯೋ ಯಂ ಮಯಾ ಚೀವರಂ ಪರಿಭುತ್ತಂ, ತಂ ಯಾವದೇವ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯ...ಪೇ॰... ಹಿರಿಕೋಪೀನಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ। ಹಿಯ್ಯೋ ಯೋ ಮಯಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತೋ ಪರಿಭುತ್ತೋ, ಸೋ “ನೇವ ದವಾಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸಚೇ ಅತೀತಪರಿಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ನ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ। **ಸೇನಾಸನಮ್ಪಿ ಪರಿಭೋಗೇ ಪರಿಭೋಗೇ**ತಿ ಪವೇಸೇ ಪವೇಸೇ। **ಸತಿಪಚ್ಚಯತಾ**ತಿ ಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಸ್ಸ, ಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಯುಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾವ ಪಟಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ**”ತಿಆದಿ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಯದಿಪಿ ದ್ವೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಯುತ್ತಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ। ಅಪರೇ ಪನಾಹು - **ಸತಿ ಪಚ್ಚಯತಾ**ತಿ ಸತಿ ಭೇಸಜ್ಜಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ, ಸತಿ ಪಚ್ಚಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಯೇ ಸತಿಪೀತಿ। ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ನ ಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಭಾವಮತ್ತೇನ।

ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತೇನೇವ ಪಸಙ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಾಪಿ ವಿಸುದ್ಧಿಯೋ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹಿ ಸುದ್ಧೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸುಜ್ಝತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಸುದ್ಧಿ, ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ದೇಸನಾವ ಸುದ್ಧಿ **ದೇಸನಾಸುದ್ಧಿ**। ವುಟ್ಠಾನಸ್ಸಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ದೇಸನಾಯ ಏವ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಛಿನ್ನಮೂಲಾಪತ್ತೀನಂ ಪನ ಅಭಿಕ್ಖುತಾಪಟಿಞ್ಞಾವ ದೇಸನಾ। ಅಧಿಟ್ಠಾನವಿಸಿಟ್ಠೋ ಸಂವರೋವ ಸುದ್ಧಿ **ಸಂವರಸುದ್ಧಿ**। ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಪರಿಯೇಟ್ಠಿ ಏವ ಸುದ್ಧಿ **ಪರಿಯೇಟ್ಠಿಸುದ್ಧಿ**। ಚತೂಸುಪಿ ಪಚ್ಚಯೇಸು ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವ ಸುದ್ಧಿ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸುದ್ಧಿ**। ಏಸ ತಾವ ಸುದ್ಧೀಸು ಸಮಾಸನಯೋ। ಸುದ್ಧಿಮನ್ತೇಸು ಪನ ದೇಸನಾ ಸುದ್ಧಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದೇಸನಾಸುದ್ಧಿ**। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸುದ್ಧಿ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ವುತ್ತನಯೋವ। **ಏವನ್ತಿ** ಸಂವರಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಪಹಾಯಾ**ತಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಅಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ದಾತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ದಾಯಂ, ತಂ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ **ದಾಯಾದಾ**। ಅನನುಞ್ಞಾತೇಸು ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಭೋಗಾಭಾವತೋ, ಅನುಞ್ಞಾತೇಸು ಏವ ಚ ಪರಿಭೋಗಸಮ್ಭವತೋ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಪಚ್ಚಯಾ **ಭಗವತೋ ಸನ್ತಕಾ**। “ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭವಥ ಮಾ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ। ಅತ್ಥಿ ಮೇ ತುಮ್ಹೇಸು ಅನುಕಮ್ಪಾ ‘ಕಿನ್ತಿ ಮೇ ಸಾವಕಾ ಧಮ್ಮದಾಯಾದಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ ನೋ ಆಮಿಸದಾಯಾದಾ’”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಏವಂ ಪವತ್ತಂ **ಧಮ್ಮದಾಯಾದಸುತ್ತಞ್ಚ** ಏತ್ಥ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ **ಸಾಧಕಂ**।

ಅವೀತರಾಗಾನಂ ತಣ್ಹಾಪರವಸತಾಯ ಪಚ್ಚಯಪರಿಭೋಗೇ ಸಾಮಿಭಾವೋ ನತ್ಥಿ, ತದಭಾವೇನ ವೀತರಾಗಾನಂ ತತ್ಥ ಸಾಮಿಭಾವೋ ಯಥಾರುಚಿಪರಿಭೋಗಸಮ್ಭವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಪಟಿಕೂಲಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರೇನ, ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಮ್ಪಿ ಪಟಿಕೂಲಾಕಾರೇನ, ತದುಭಯಮ್ಪಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚಯೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ದಾಯಕಾನಞ್ಚ ಮನೋರಥಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ। ತೇನಾಹ “**ತೇ ಹಿ ತಣ್ಹಾಯ ದಾಸಬ್ಯಂ ಅತೀತತ್ತಾ ಸಾಮಿನೋ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ**”ತಿ।

**ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ** ಅರಿಯಾನಂ, ಪುಥುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ। ಕಥಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಇಮೇ ಪರಿಭೋಗಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ? ಉಪಚಾರವಸೇನ। ಯೋ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾಪಿ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಗೇಧಂ ಪಹಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅನುಪಲಿತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಭೋಗೋ, ಸೋ **ಸಾಮಿಪರಿಭೋಗೋ** ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಸೀಲವತೋ** ಪನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೋ ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೋ ವಿಯ ಹೋತಿ, ದಾಯಕಾನಂ ಮನೋರಥಸ್ಸ ಅವಿರಾಧನತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "**ದಾಯಜ್ಜಪರಿಭೋಗೇಯೇವ ವಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತೀ**"ತಿ। ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪರಿಭೋಗೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಸೇಕ್ಖಸಙ್ಗಹತೋ। **ಸೇಕ್ಖಸುತ್ತಂ** (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೩) ಹೇತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧಕಂ। ತೇನಾಹ "**ಸೀಲವಾಪಿ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಪಚ್ಚನೀಕತ್ತಾ**ತಿ ಯಥಾ ಇಣಾಯಿಕೋ ಅತ್ತನೋ ರುಚಿಯಾ ಇಚ್ಛಿತದೇಸಂ ಗನ್ತುಂ ನ ಲಭತಿ, ಏವಂ ಇಣಪರಿಭೋಗಯುತ್ತೋ ಲೋಕತೋ ನಿಸ್ಸರಿತುಂ ನ ಲಭತೀತಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸೀಲವತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಪರಿಭೋಗೋ ಆಣಣ್ಯಪರಿಭೋಗೋತಿ ಆಹ "**ಆಣಣ್ಯಪರಿಭೋಗೋ ವಾ**"ತಿ। ಏತೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಚತುಪರಿಭೋಗವಿನಿಮುತ್ತೋ ವಿಸುಂಯೇವಾಯಂ ಪರಿಭೋಗೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇಮಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಯಾ**ತಿ ಸೀಲಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸಿಕ್ಖಾಯ। **ಕಿಚ್ಚಕಾರೀ**ತಿ ಪಟಿಞ್ಞಾನುರೂಪಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ ಯುತ್ತಪತ್ತಕಾರೀ।

ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಕಿಚ್ಚಕಾರಿತಂ ಸುತ್ತಪದೇನ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ಪತಿಸ್ಸಯಂ। **ಸಯನಾಸನ**ನ್ತಿ ಮಞ್ಚಾದಿಂ। ಉಭಯೇನಪಿ ಸೇನಾಸನಮೇವ ವುತ್ತಂ। **ಆಪ**ನ್ತಿ ಉದಕಂ। **ಸಙ್ಘಾಟಿರಜೂಪವಾಹನ**ನ್ತಿ ಪಂಸುಮಲಾದಿನೋ ಸಙ್ಘಾಟಿಗತರಜಸ್ಸ ಧೋವನಂ। **ಸುತ್ವಾನ ಧಮ್ಮಂ ಸುಗತೇನ ದೇಸಿತ**ನ್ತಿ ಚೀವರಾದೀಸು "ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಯೋನಿಸೋ ಚೀವರಂ ಪಟಿಸೇವತಿ ಸೀತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬) ನಯೇನ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಂ ಧಮ್ಮಂ ಸುತ್ವಾ। **ಸಙ್ಖಾಯ ಸೇವೇ ವರಪಞ್ಞಸಾವಕೋ**ತಿ "ಪಿಣ್ಡ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ, ವಿಹಾರಾದಿಪದೇಹಿ ವುತ್ತಂ ಸೇನಾಸನಂ, "ಪಿಪಾಸಾಗೇಲಞ್ಞಸ್ಸ ವೂಪಸಮನತೋ ಪಾನೀಯಮ್ಪಿ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಆಪಮುಖೇನ ದಸ್ಸಿತಂ ಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಂ, ಸಙ್ಘಾಟಿಯಾದಿಚೀವರನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಸಙ್ಖಾಯ "ಯಾವದೇವ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩; ೨.೨೪; ೩.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ೮.೯; ಧ॰ ಸ॰ ೧೩೫೫) ನಯೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಸೇವೇ** ಸೇವಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ಉತ್ತಮಪಞ್ಞಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾವಕೋ ಸೇಖೋ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ವಾ।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಸಙ್ಖಾಯ ಸೇವೀ ವರಪಞ್ಞಸಾವಕೋ, **ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಪಿಣ್ಡೇ...ಪೇ॰... ಪೋಕ್ಖರೇ ವಾರಿಬಿನ್ದು,** ತಥಾ ಹೋತಿ। **ಕಾಲೇನಾ**ತಿ ಅರಿಯಾನಂ ಭೋಜನಕಾಲೇ। **ಲದ್ಧಾ**ತಿ ಲಭಿತ್ವಾ। **ಪರತೋ**ತಿ ಅಞ್ಞತೋ ದಾಯಕತೋ। **ಅನುಗ್ಗಹಾ**ತಿ ಅನುಕಮ್ಪಾಯ ಬಹುಮ್ಪಿ ಉಪನೀತೇ **ಮತ್ತಂ** ಸೋ **ಜಞ್ಞಾ** ಜಾನೇಯ್ಯ **ಸತತಂ** ಸಬ್ಬಕಾಲಂ **ಉಪಟ್ಠಿತೋ** ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ। **ಆಲೇಪನರೂಹನೇ ಯಥಾ**ತಿ ಭೇಸಜ್ಜಲೇಪನೇನ ವಣಸ್ಸ ರುಹನೇ ವಿಯ, ಮತ್ತಂ ಜಾನೇಯ್ಯಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆಹರೇ**ತಿ ಆಹರೇಯ್ಯ। "ಆಹರೇಯ್ಯಾಹಾರ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಯಾಪನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಯಾಪನಾಯ। **ಅಮುಚ್ಛಿತೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾಮುಚ್ಛಾಯ ಅಮುಚ್ಛಿತೋ ಗೇಧಂ ತಣ್ಹಂ ಅನಾಪನ್ನೋ।

ಅತ್ತನೋ ಮಾತುಲಸ್ಸ ಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸೇವ ನಾಮಸ್ಸ ಗಹಿತತ್ತಾ **ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಸಾಮಣೇರೋ**। **ಸಾಲಿಕೂರ**ನ್ತಿ ಸಾಲಿಭತ್ತಂ। **ಸುನಿಬ್ಬುತ**ನ್ತಿ ಸುಸೀತಲಂ। **ಅಸಞ್ಞತೋ**ತಿ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಸಬ್ಬಾಸವಪರಿಕ್ಖೀಣೋ**ತಿ ಪರಿಕ್ಖೀಣಸಬ್ಬಾಸವೋ।

## ಪಠಮಸೀಲಪಞ್ಚಕವಣ್ಣನಾ

೧೦. ಪರಿಯನ್ತೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪರಿಯನ್ತಾನಿ, ಪರಿಯನ್ತಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಯೇಸಂ ತೇ ಪರಿಯನ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾ, ತೇಸಂ **ಪರಿಯನ್ತಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಂ**। **ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಾನ**ನ್ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಸೇಕ್ಖಾಸೇಕ್ಖೇ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ। ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಪಿ ಹಿ ವಿಸೇಸೇ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಯುತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಾರೇ ಯುತ್ತಪಯುತ್ತಾನಂ। ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾ

ಪರಿಯನ್ತಾ ಪರಮಾ ಮರಿಯಾದಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸೇಕ್ಖಪರಿಯನ್ತೋ**। ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದತೋ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಸಮಾದಾನತೋ ವಾ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಗೋತ್ರಭೂ, ತಾವ ಪವತ್ತಕುಸಲಧಮ್ಮಪ್ಪಬನ್ಧೋ ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮೋ ಆಹಚ್ಚ ಠಿತೋ ಸೇಕ್ಖಪರಿಯನ್ತೋ। ಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮನ್ತಭೂತಾ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ ಲೋಕಿಯಾ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ ಸೇಕ್ಖಪರಿಯನ್ತೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ಸೇಕ್ಖಪರಿಯನ್ತೇ**। **ಪರಿಪೂರಕಾರೀನನ್ತಿ** ಕಿಞ್ಚಿಪಿ ಸಿಕ್ಖಂ ಅಹಾಪೇತ್ವಾ ಪೂರೇನ್ತಾನಂ। ಉಪರಿವಿಸೇಸಾಧಿಗಮತ್ಥಂ **ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ಅನಪೇಕ್ಖಾನಂ**। ತತೋ ಏವ ಸೀಲಪಾರಿಪೂರಿಅತ್ಥಂ **ಪರಿಚ್ಚತ್ತಜೀವಿತಾನಂ**। ದಿಟ್ಠಿಸಂಕಿಲೇಸೇನ ಅಪರಾಮಸನೀಯತೋ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿವನ್ತಂ ಸೀಲಂ **ಅಪರಾಮಟ್ಠಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ**। ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿವನ್ತಂ ಸೀಲಂ **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ**।

ಅನುಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಅಸೇಕ್ಖಾನಂ, ಸೇಕ್ಖಾನಂ, ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ ಸೀಲಂ ಮಹಾನುಭಾವತಾಯ ಆನುಭಾವತೋ ಅಪರಿಯನ್ತಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಗಣನವಸೇನ ಸಪರಿಯನ್ತತ್ತಾ**"ತಿ। ಕಾಯವಾಚಾನಂ ಸಂವರಣತೋ, ವಿನಯನತೋ ಚ **ಸಂವರವಿನಯಾ**। **ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸತ್ಥಾರಾ ದೇಸಿತವಿತ್ಥಾರನಯೇನ ಯಥಾವುತ್ತಗಣನತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। **ಸಿಕ್ಖಾ**ತಿ ಸೀಲಸಙ್ಖಾತಾ ಸಿಕ್ಖಾ। **ವಿನಯಸಂವರೇ**ತಿ ವಿನಯಪಿಟಕೇ। ಗಣನವಸೇನ ಸಪರಿಯನ್ತಮ್ಪಿ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಹಿ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೇನ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ಸೀಲಂ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಅನವಸೇಸತೋ **ಅನವಸೇಸವಸೇನ** । **ಸಮಾದಾನಭಾವನ್ತಿ** ಸಮಾದಾನಸಬ್ಭಾವಂ। **ಲಾಭ...ಪೇ॰... ವಸೇನ ಅದಿಟ್ಠಪರಿಯನ್ತಭಾವೋ** ಲಾಭಾದಿಹೇತು ಸೀಲಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ।

**ಧನಂ ಚಜೇ ಅಙ್ಗವರಸ್ಸ ಹೇತು** ಪಾರಿಪನ್ಥಿಕಚೋರಾದೀಹಿ ಉಪದ್ದುತೋ। **ಅಙ್ಗಂ ಚಜೇ ಜೀವಿತಂ ರಕ್ಖಮಾನೋ** ಸಪ್ಪದಟ್ಠಾದಿಕಾಲೇ। **ಅಙ್ಗಂ ಧನಂ ಜೀವಿತಞ್ಚಾಪಿ ಸಬ್ಬಂ, ಚಜೇ ನರೋ ಧಮ್ಮಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ** ಸುತಸೋಮಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾದಯೋ ವಿಯ। ತೇನಾಹ "**ಇಮಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನುಸ್ಸತಿಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ**"ತಿ। ಜಿಘಚ್ಛಾಪರಿಸ್ಸಮೇನ **ಜೀವಿತಸಂಸಯೇ** ಸತಿಪಿ। **ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ**ತಿ ಅಸ್ಸಾಮಿಕೇಸು ಅಮ್ಬಫಲೇಸು ಭೂಮಿಯಂ ಪತಿತೇಸು ಸಮೀಪೇಯೇವ ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾಭಾವೇನ ಅಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೋ **ಪಟಿಗ್ಗಹಣಸಿಕ್ಖಾಪದಂ** ಅವೀತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ।

**ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸೀಲವನ್ತಭಾವಸ್ಸ **ಕಾರಣಾ,** ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ವಾ ತುಯ್ಹಂ ಏತಾದಿಸಂ ಅಂಸೇನ ವಾಹಣಾದಿಕಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಕರೋತಿ, ಕಾರಣಾ ಸೀಲಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸುಧೋತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯಾ**ತಿ ಚತೂಸು ಪಾಸಾಣೇಸು ಸಮ್ಮದೇವ ಧೋತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ। **ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತಭಾಗಿನೇಯ್ಯಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಾನಂ ವಿಯಾ**ತಿ ಮಹಾಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ, ತಸ್ಸೇವ ಭಾಗಿನೇಯ್ಯಸಙ್ಘರಕ್ಖಿತತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಿಯ ಚ। "ಕಿಮತ್ಥಂ ಮಯಂ ಇಧಾಗತಾ"ತಿ ಮಹಾಜನಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಚ್ಛರಿಕಾಯಾ**ತಿ ಅಙ್ಗುಲಿಫೋಟನೇನ। **ಅಸತಿಯಾ**ತಿ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ। **ಅಞ್ಞಾಣಪಕತನ್ತಿ** ಅಞ್ಞಾಣೇನ ಅಪರಜ್ಝಿತ್ವಾ ಕತಂ, ಅಜಾನಿತ್ವಾ ಕತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಅಪ್ಪಸ್ಸುತೋಪಿ ಚೇ ಹೋತೀ**ತಿ ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿಸುತರಹಿತೋ ಹೋತಿ ಚೇ। **ಸೀಲೇಸು ಅಸಮಾಹಿತೋ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಾದಿಸೀಲೇಸುಪಿ ನ ಸಮ್ಮಾ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ ಹೋತಿ ಚೇ। **ನಾಸ್ಸ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೇ ಸುತನ್ತಿ** ಅಸ್ಸ ಸೀಲರಹಿತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸುತಂ ಅತ್ತನೋ, ಪರೇಸಞ್ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಆವಹಂ ನ ಹೋತಿ। "ದುಸ್ಸೀಲೋಯಂ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಕಾಮಾ ನ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನ್ತಿ। **ಬಹುಸ್ಸುತೋಪಿ ಚೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚೇ**-ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಪಸಂಸಿತೋ**ತಿ ಪಸಂಸಿತೋ ಏವ ನಾಮ।

ರಾಗವಸೇನ ಅಪರಾಮಟ್ಠಗಹಣೇನ ತಣ್ಹಾಪರಾಮಾಸಾಭಾವಮಾಹ। **ತಥಾರೂಪನ್ತಿ** ರಾಗವಸೇನ ಅಪರಾಮಟ್ಠಂ। **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಹನಿತ್ವಾ। **ಸಞ್ಞಪೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮಿ, ಅಪ್ಪಕಂ ವೇಲಂ ಮಂ ವಿಸ್ಸೇಜ್ಜೇತುನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಟ್ಟಿಯಾಮೀ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಾಮಿ। **ಹರಾಯಾಮೀ**ತಿ ಲಜ್ಜಾಮಿ।

**ಪಲಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಸೀದನ್ತೋ, ಸಮ್ಮಕ್ಖಿತೋ ವಾ। **ಸೀಲೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಮರಿಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಸೀಲಂ ಅವಿನಾಸೇನ್ತೋ ತೇನ ಸಹೇವ ಮರಿಸ್ಸಾಮಿ, ನ ಇದಾನಿ ಕದಾಚಿಪಿ ತಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿಸ್ಸಾಮಿ। ಸತಿ ಹಿ ಭವಾದಾನೇ ಸೀಲೇನ ವಿಯೋಗೋ ಸಿಯಾ, ಭವಮೇವ ನಾದಿಯಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ರೋಗಂ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ**ತಿ ರೋಗಭೂತಂ ವೇದನಂ ವೇದನಾಮುಖೇನ ಸೇಸಾರೂಪಧಮ್ಮೇ, ರೂಪಧಮ್ಮೇ ಚ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನ್ತೋ।

**ರುಪ್ಪತೋ**ತಿ ವಿಕಾರಂ ಆಪಾದಿಯಮಾನಸರೀರಸ್ಸ। **ಪರಿಸುಸ್ಸತೀ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಸುಸ್ಸತಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ? **ಪುಪ್ಫಂ ಯಥಾ ಪಂಸುನಿ ಆತಪೇ ಕತಂ** ಸೂರಿಯಾತಪಸನ್ತತ್ತೇ ಪಂಸುನಿ ಠಪಿತಂ ಸಿರೀಸಾದಿಪುಪ್ಫಂ ವಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಅಮನುಞ್ಞಂ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯಂ। **ಜಞ್ಞಸಙ್ಖಾತ**ನ್ತಿ ಬಾಲೇಹಿ "ಜಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಿತ್ತಿತಂ। **ಜಞ್ಞರೂಪಂ ಅಪಸ್ಸತೋ**ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಅಪ್ಪಸ್ಸತೋ ಅವಿದ್ದಸುನೋ "ಜಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಪಸಂಸಿತಂ। **ಧಿರತ್ಥುಮ**ನ್ತಿ ಧಿ ಅತ್ಥು ಇಮಂ, ಧಿ-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಪಯೋಗವಚನಂ, ಇಮಸ್ಸ ಪೂತಿಕಾಯಸ್ಸ ಧಿಕಾರೋ **ಹೋತೂ**ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದುಗ್ಗನ್ಧಿಯ**ನ್ತಿ ದುಗ್ಗನ್ಧಿಕಂ ದುಗ್ಗನ್ಧವನ್ತಂ। **ಯತ್ಥ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ಪೂತಿಕಾಯೇ ರಾಗಹೇತು **ಪಮತ್ತಾ** ಪಮಾದಂ ಆಪನ್ನಾ। **ಪಜಾ**ತಿ ಸತ್ತಾ। **ಹಾಪೇನ್ತಿ ಮಗ್ಗಂ ಸುಗತೂಪಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸುಗತೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ, ಸೀಲಮ್ಪಿ ಹಾಪೇನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಝಾನಾದಿನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಕೇವಲಂ "ಅರಹನ್ತೋ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಾವಕಖೀಣಾಸವಾ, ಇತರೇ ಪನ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾತಿ ಸಹ ವಿಸೇಸನೇನಾತಿ ಆಹ **"ಅರಹನ್ತಾದೀನ"**ನ್ತಿ। **ಸಬ್ಬದರಥಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸದರಥಪ್ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ।

### ದುತಿಯಸೀಲಪಞ್ಹಕವಣ್ಣನಾ

**ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀನಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಹಾನಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೇರಮಣಿಆದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ। ಕೇಸುಚಿ ಪೋತ್ಥಕೇಸು "ಪಹಾನವಸೇನಾ"ತಿ ಲಿಖನ್ತಿ, ಸಾ ಪಮಾದಲೇಖಾ। **ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಸೀಲ**ನ್ತಿ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಕರುಣಾಲೋಭಾದಿಪಮುಖೇನ ಯೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಪಹೀಯತಿ, ತಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಸೀಲನಟ್ಠೇನ ಸೀಲಂ। ತಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವಿರತಿ **ವೇರಮಣೀ ಸೀಲಂ**। ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಚೇತನಾ **ಚೇತನಾ ಸೀಲಂ**। ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಸಂವರಣಂ ಪವೇಸದ್ವಾರಪಿಧಾನಂ **ಸಂವರೋ ಸೀಲಂ**। ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನಂ **ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ ಸೀಲಂ**। **ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಭಿಜ್ಝಾ**ದೀನಂ ಪನ ಅನಭಿಜ್ಝಾದಿವಸೇನ ಪಹಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವೇರಮಣೀ ಚೇತನಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಂವರಾವೀತಿಕ್ಕಮಾ ತಪ್ಪಮುಖಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಏವಂ ದಸಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥವಸೇನ ಪಹಾನಸೀಲಾದೀನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಉಪಾಯಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ, ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಮಹಾವಿಪಸ್ಸನಾನಂ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ತಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಅಲೋಭಪ್ಪಧಾನೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನ। ಕುಸಲಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಇಧ "ನೇಕ್ಖಮ್ಮ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇನಾಹ **"ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಸೀಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಪಹಾನಸೀಲಾ**ದೀನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ವಿಸೇಸಮೇವ ವಕ್ಖಾಮ। **ಅಬ್ಯಾಪಾದೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ವಿಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ಮನಸಿಕರಣೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಆಲೋಕಸಞ್ಜಾನನೇನ । **ಅವಿಕ್ಖೇಪೇನಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿನಾ। **ಧಮ್ಮವವತ್ಥಾನೇನಾ**ತಿ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಯಾಥಾವನಿಚ್ಛಯೇನ। ಸಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪವವತ್ಥಾನೇನಾತಿಪಿ ವದನ್ತಿ।

ಏವಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೩೮) ವುತ್ತಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪದಾಯ ವಸೇನ ಪಹಾನಸೀಲಾದೀನಿ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಉಪಾಯಾನಂ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಆದೀನಂ ವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಞಾಣೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹಕಙ್ಖಾವಿತರಣಾನಂ ಹಿ ವಿಬನ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ದೂರೀಕರಣೇನ ಞಾತಪರಿಞ್ಞಾಯ ಠಿತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ। ತಥಾ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಅಭಿರತಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ। ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿಯಾ ವಿನೋದಿತಾಯ ಝಾನಾದೀನಂ ಸಮಧಿಗಮೋತಿ ಸಮಾಪತ್ತಿವಿಪಸ್ಸನಾನಂ ಅರತಿವಿನೋದನಅವಿಜ್ಜಾಪದಾಲನಾದಿನಾ ಉಪಾಯೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಞಾಣೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಯ, ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ಅರತಿಯಾ"**ತಿ। ಉಪ್ಪಟಿಪಾಟಿನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ನೀವರಣಸಭಾವಾಯ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಹೇಟ್ಠಾನೀವರಣೇಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**"ಪಠಮೇನ ಝಾನೇನ ನೀವರಣಾನ"**ನ್ತಿಆದೀಸು ಕಥಂ ಝಾನಾನಂ ಸೀಲಭಾವೋ, ಕಥಂ ವಾ ತತ್ಥ ವಿರತಿಯಾ ಸಮ್ಭವೋ। ಸುವಿಸುದ್ಧಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿಕಸ್ಸ ಹಿ ಚಿತ್ತಸಮಾದಾನವಸೇನ ಇಮಾನಿ ಝಾನಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಪರಿತ್ತಕುಸಲಾನಿ ವಿಯ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿವಿಸೋಧನವಸೇನ, ನಾಪಿ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ದುಚ್ಚರಿತದುರಾಜೀವಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನವಸೇನಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ। ಮಹಗ್ಗತಧಮ್ಮೇಸು ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ನತ್ಥಿ ಸೀಲನಟ್ಠೋ, ಕುತೋ ವಿರಮಣಟ್ಠೋ। ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕೋ ಪನ ಸೋ ಪರಿಯಾಯೋ? ಯದಗ್ಗೇನ ಮಹಗ್ಗತಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಕ್ಖೇ ಪಜಹನ್ತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ತತೋ ಓರತಾ। ತೇ ಚ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಂ ನಾರೋಹನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಂವುತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೋ ಮನೋದ್ವಾರೇ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸೂತಿ ಅವೀತಿಕ್ಕಮಾತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಚೇತನಾ ಪನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ। ಸೋಯಮತ್ಥೋ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕಾದಿಪಹಾನವಚನಮ್ಪಿ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸೀಲಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾಯಕಂ ಯುಜ್ಜತಿ, ನ ಚೇತ್ಥ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇಯೇವ ದುಕ್ಖಸ್ಸ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಚ ಸುಖಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಹೋತಿ, ಅತಿಸಯಪಹಾನಂ ಪನ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಚತುತ್ಥೇನ ಝಾನೇನ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಂ ಪಹಾನ"**ನ್ತಿ। **"ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ"**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ **ಆರುಪ್ಪಕಥಾಯಂ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೭೫ ಆದಯೋ) ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ, ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ತೇಭೂಮಿಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯೇತಂ ನಾಮಂ। **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ "ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ ನಿಚ್ಚಾ ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಸಞ್ಞಾಯ, ಸಞ್ಞಾಗ್ಗಹಣೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರಾಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನನ್ದಿಯಾ**ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾಯ। **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ರಾಗಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ರಾಗಸ್ಸ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। ಯಥಾ ವಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ। ತೇನೇವಾಹ "ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿರೋಧೇತಿ ನೋ ಸಮುದೇತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೮೩)। ಮುಞ್ಚಿತುಕಾಮತಾಯ ಹಿ ಅಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಾ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಹಿ ಅಯಂ । **ಆದಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣಸ್ಸ। ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಏಕತ್ತಗಹಣಂ ಘನಸಞ್ಞಾ, ತಸ್ಸಾ **ಘನಸಞ್ಞಾಯ**। **ಆಯೂಹನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಭಿಸಙ್ಖರಣಸ್ಸ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅವತ್ಥಾದಿವಿಸೇಸಾಪತ್ತಿ **ವಿಪರಿಣಾಮೋ**। **ಧುವಸಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಥಿರಭಾವಗಹಣಸ್ಸ। **ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮೂಹಾದಿಘನವಸೇನ ಸಕಿಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸವಿಗ್ಗಹತಾಯ। **ಪಣಿಧಿಯಾ**ತಿ ರಾಗಾದಿಪಣಿಧಿಯಾ, ತಣ್ಹಾವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿನ್ನತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿನಿವೇಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿಯಾ। ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮತಿರಣಾ **ಅಧಿಪಞ್ಞಾಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ**। **ಸಾರಾದಾನಾಭಿನಿವೇಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸಾರೇಸು ಸಾರಗಹಣವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ। **ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನಂ** ಥಿರಭಾವಪತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾವ। ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣನ್ತಿ ಕೇಚಿ। ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅಪರೇ। "ಇಸ್ಸರಕುತ್ತಾದಿವಸೇನ ಲೋಕೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಅಭಿನಿವೇಸೋ **ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋ**। ಉಚ್ಛೇದಸಸ್ಸತಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಕೇಚಿ। "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಮತೀತಮದ್ಧಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ

(ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦; ಮಹಾನಿ॰ ೧೭೪) ಸಂಸಯಾಪತ್ತಿ ಸಮ್ಮೋಹಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಅಪರೇ। ಸಙ್ಖಾರೇಸು ತಾಣಲೇಣಭಾವಗಹಣಂ **ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋ।** "ಆಲಯರತಾ ಆಲಯಸಮ್ಮುದಿತಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೬೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೧; ೨.೩೩೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೭-೮) ವಚನತೋ ಆಲಯೋ ತಣ್ಹಾ। ಸಾ ಏವ ಚಕ್ಖಾದೀಸು, ರೂಪಾದೀಸು ಚ ಅಭಿನಿವಿಸನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಆಲಯಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ಅಪರೇ। "ಏವಂ ಠಿತಾ ತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯನ್ತೀ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾ** ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಮೋಹಪ್ಪಧಾನಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ। ವಟ್ಟತೋ ವಿಗತತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತತ್ಥ ನಿನ್ನಭಾವಸಙ್ಖಾತೇನ ಅನುಪಸ್ಸನೇನ ಪವತ್ತಿ **ವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಚೇವ ಅನುಲೋಮಞಾಣಞ್ಚ। **ಸಞ್ಞೋಗಾಭಿನಿವೇಸೋ** ಸಂಯುಜ್ಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಅಭಿನಿವಿಸನಂ।

**ದಿಟ್ಠೇಕಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಹಜೇಕಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠಾನಞ್ಚ। **ಓಳಾರಿಕಾನ**ನ್ತಿ ಉಪರಿಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಕಿಲೇಸೇ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾಪಿ ದುತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝೇಹಿ ಓಳಾರಿಕಾ। **ಅಣುಸಹಗತಾನ**ನ್ತಿ ಅಣುಭೂತಾನಂ, ಇದಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಮಗ್ಗವಜ್ಝೇ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಂ। ನ ಹಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಾದೀಹಿ ಪಹೀನಾ ಕಿಲೇಸಾ ಪುನ ಪಹೀಯನ್ತಿ।

**"ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ"**ತಿಆದೀಸು ಸಂವರೋ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾಯ। "ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾನಿ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಕುಸಲಾನಿ ಸೀಲಾನೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧) ವಚನತೋ ಚೇತಸೋ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರತ್ಥಾಯ ಭವನ್ತಿ। ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಪಾಮೋಜ್ಜತ್ಥಾಯ। "ಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜಾಯತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೯) ವಚನತೋ **ಪಾಮೋಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ।** ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಪೀತಿಯಾ। "ಪಮುದಿತಸ್ಸ ಪೀತಿ ಜಾಯತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬; ೩.೩೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೯೬; ೬.೧೦; ೧೧.೧೨) ವಚನತೋ **ಪೀತಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ।** ಪೀತಿ ಪಸ್ಸದ್ಧತ್ಥಾಯ। "ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬; ೩.೩೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೯೬; ೬.೧೦; ೧೧.೧೨) ವಚನತೋ **ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ।** ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಸುಖತ್ಥಾಯ। "ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯೋ ಸುಖಂ ವೇದೇತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬; ೩.೩೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೯೬; ೬.೧೦; ೧೧.೧೨) ವಚನತೋ **ಸೋಮನಸ್ಸಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ। "ಸುಖತ್ಥಾಯ ಸುಖಂ ವೇದೇತೀ"ತಿ ಚೇತ್ಥ ಸೋಮನಸ್ಸಂ "ಸುಖ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಸೇವನಾಯಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಆಸೇವನಾಯ। ನಿರಾಮಿಸೇ ಹಿ ಸುಖೇ ಸಿದ್ಧೇ "ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬; ೩.೩೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೯೬; ೬.೧೦; ೧೧.೧೨) ವಚನತೋ ಸಮಾಧಿ ಸಿದ್ಧೋಯೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಆಸೇವನಾಯ ಪಗುಣಬಲವಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಾವನಾಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವಡ್ಢಿಯಾ। **ಬಹುಲೀಕಮ್ಮಾಯಾ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕಿರಿಯಾಯ। **ಅಲಙ್ಕಾರಾಯಾ**ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪಸಾಧನಭೂತಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಅಲಙ್ಕಾರಾಯ **ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಪರಿಕ್ಖಾರಾಯಾ**ತಿ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಾದಿಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಸಿದ್ಧಿಯಾ ತಸ್ಸೇವ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಾರಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। ಸಮ್ಭಾರತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ ಪರಿಕ್ಖಾರ-ಸದ್ದೋ। "ಯೇ ಚ ಖೋ ಇಮೇ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಸಮುದಾನೇತಬ್ಬಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೧) ವಿಯ ಸಮ್ಭಾರೋತಿ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಪರಿಕ್ಖಾರ-ಸದ್ದೋ "ರಥೋ ಸೀಲಪರಿಕ್ಖಾರೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪) ಅಲಙ್ಕಾರತ್ಥೋ। "ಸತ್ತಹಿ ನಗರಪರಿಕ್ಖಾರೇಹಿ ಸುಪರಿಕ್ಖತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೭) ಪರಿವಾರತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಇಧ ಪನ ಅಲಙ್ಕಾರಪರಿವಾರಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ "ಸಮ್ಭಾರತ್ಥೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ । **ಪರಿವಾರಾಯಾ**ತಿ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವೇನೇವ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪರಿವಾರಭೂತಸತಿವೀರಿಯಾದಿಧಮ್ಮವಿಸೇಸಸಾಧನೇನ ಪರಿವಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ವಸೀಭಾವಸಮ್ಪಾಪನೇನ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವಾಪಾದನೇನ ಚ ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವಸಾಧನತೋ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ **ಸಂವತ್ತನ್ತಿ।**

ಏವಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಮೂಲಕಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಂ ಸಮಾಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ "ಸಮಾಹಿತೋ ಪಜಾನಾತಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನಂ ಪಸ್ಸಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ನಿಬ್ಬಿನ್ದಂ ವಿರಜ್ಜತಿ , ವಿರಾಗಾ ವಿಮುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨; ಸ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪)

ವಚನತೋ ಸೀಲಮೂಲಕಾನಿ ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಾನಿ ಪಯೋಜನಾನಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏಕನ್ತನಿಬ್ಬಿದಾಯಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಹಿ ದಸ್ಸಿತಾಯ ತಸ್ಸಾ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸಿತಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಅಸತಿ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಅಸಿಜ್ಝನತೋ। ನಿಬ್ಬಿದಾದಯೋ ಅತ್ಥತೋ ವಿಭತ್ತಾ ಏವ। ಯಥಾಭೂತಞಾಣದಸ್ಸನನ್ತಿ ಪನೇತ್ಥ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪದಸ್ಸನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಏವಮೇತ್ಥ ಅಮತಮಹಾನಿಬ್ಬಾನಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸೀಲಸ್ಸ ಪಯೋಜನಂ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಪಹಾನಾದೀಸು ಸೀಲತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏತ್ಥ ಚಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಪಜಹನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ **ಪಹಾನನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಭಾವಸಾಧನತಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಪಹಾನನ್ತಿ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಪನಸ್ಸ ಧಮ್ಮಭಾವೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಮೇವ। ಏವಂ ಹಿಸ್ಸ ಸೀಲಭಾವೋ ಸುಟ್ಠು ಯುಜ್ಜತಿ। **ತಂ ತಂ ಪಹಾನನ್ತಿ** "ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸ ಪಹಾನ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ತಂ ತಂ ಪಹಾನಂ। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಮೇತ್ತಾದಿಕುಸಲಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಚಾಗಾದಿಕುಸಲಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮಸ್ಸ। **ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾತಿ** ಪತಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ। ಪಹಾನಂ ಹಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸತಿ ಹೋತಿ, ಅಸತಿ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ "ಪತಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ತಸ್ಸ ಪಕಮ್ಪಹೇತವೋತಿ ತಪ್ಪಹಾನಂ **ವಿಕಮ್ಪಾಭಾವಕರಣೇನ ಚ ಸಮಾಧಾನಂ** ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸೇಸಪಹಾನೇಸುಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಸಮಾಧಾನಂ** ಸಣ್ಠಪನಂ, ಸಂಯಮನಂ ವಾ। **ಇತರೇ ಚತ್ತಾರೋತಿ** ವೇರಮಣಿಆದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ನ ಪಹಾನಂ ವಿಯ ವೋಹಾರಮತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತತೋ ತತೋತಿ** ತಮ್ಹಾ ತಮ್ಹಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿತೋ। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕಸ್ಸ ಸಂವರಣವಸೇನ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಾ ಸಂವರಸ್ಸ ವಸೇನ। **ತದುಭಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತನಾವಸೇನಾತಿ** ವೇರಮಣೀಹಿ, ಸಂವರಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಚೇತನಾಯ ವಸೇನ। **ತಂ ತಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ತಂ ತಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಸಮೂಹಸ್ಸ ವಾ ವಸೇನ **ಚೇತಸೋ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾ**। ತಸ್ಮಾ ಏಕಕ್ಖಣೇಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

### ಸೀಲಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನವಣ್ಣನಾ

೧೧. ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸತಿ ತೇನಾತಿ **ಸಂಕಿಲೇಸೋ**। ಕೋ ಪನ ಸೋತಿ ಆಹ "**ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಂಕಿಲೇಸೋ**"ತಿ। ವೋದಾಯತಿ ವಿಸುಜ್ಝತಿ ಏತೇನಾತಿ **ವೋದಾನಂ, ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ। ಲಾಭಯಸಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಞಾತಿಅಙ್ಗಜೀವಿತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ। **ಸತ್ತಸು ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಆದಿಮ್ಹಿ ವಾ ಅನ್ತೇ ವಾ ವೇಮಜ್ಝೇತಿ** ಚ ಇದಂ ತೇಸಂ ಉದ್ದೇಸಾದಿಪಾಳಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞೋ ಕೋಚಿ ಆಪತ್ತಿಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅನುಕ್ಕಮೋ ಅತ್ಥಿ। **ಖಣ್ಡನ್ತಿ** ಖಣ್ಡವನ್ತಂ, ಖಣ್ಡಿತಂ ವಾ। **ಛಿದ್ದನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪರಿಯನ್ತೇ ಛಿನ್ನಸಾಟಕೋ ವಿಯಾತಿ** ವತ್ಥನ್ತೇ, ದಸನ್ತೇ ವಾ ಛಿನ್ನವತ್ಥಂ ವಿಯ।

**ಏವನ್ತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ। **ಮೇಥುನಸಂಯೋಗವಸೇನಾತಿ** ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಾನೇನ ಸದಿಸಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಮಿಥುನಾನಂ ಇದನ್ತಿ ಮೇಥುನಂ, ನಿಬನ್ಧನಂ। ಮೇಥುನವಸೇನ ಸಮಾಯೋಗೋ ಮೇಥುನಸಂಯೋಗೋ। ಇಧ ಪನ ಮೇಥುನಸಂಯೋಗೋ ವಿಯಾತಿ ಮೇಥುನಸಂಯೋಗೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ। **ಏಕಚ್ಚೋತಿ** ಏಕೋ। **ಸಮಣೋ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾತಿ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಮತ್ತೇನ ಸಮಣೋ ವಾ ಜಾತಿಮತ್ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ವಾ। **ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿನ್ತಿ** ದ್ವೀಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಮೇಥುನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಹೇವ ಖೋ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ** ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಉಚ್ಛಾದನಂ** ಉಬ್ಬತ್ತನಂ। **ಸಮ್ಬಾಹನಂ** ಪರಿಮದ್ದನಂ। **ಸಾದಿಯತೀತಿ** ಅಧಿವಾಸೇತಿ। **ತದಸ್ಸಾದೇತೀತಿ** ತಂ ಉಚ್ಛಾದನಾದಿಂ ಅಭಿರಮತಿ। **ನಿಕಾಮೇತೀತಿ** ಇಚ್ಛತಿ। **ವಿತ್ತಿನ್ತಿ** ತುಟ್ಠಿಂ। **ಇದಮ್ಪಿ ಖೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಇದನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸಾದಿಯನಾದಿಂ ಖಣ್ಡಭಾವಾದಿವಸೇನ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। **ಖೋ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯದೇತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ ಅಸತಿಪಿ ದ್ವಯಂದ್ವಯಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಉಚ್ಛಾದನನ್ಹಾಪನಸಮ್ಬಾಹನಸಾದಿಯನಾದಿ, ಇದಮ್ಪಿ ಏಕಂಸೇನ ತಸ್ಸ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪಾದನತೋ ಖಣ್ಡಮ್ಪಿ ಛಿದ್ದಮ್ಪಿ ಸಬಲಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಾಸಮ್ಪೀತಿ। ಏವಂ ಪನ

ಖಣ್ಡಾದಿಭಾವಾಪತ್ತಿಯಾ ಸೋ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತಿ, ನ ಪರಿಸುದ್ಧಂ, ಸಂಯುತ್ತೋ ಮೇಥುನಸಂಯೋಗೇನ, ನ ವಿಸಂಯುತ್ತೋ। ತತೋ ಚಸ್ಸ ನ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಪರಿಮುತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಯಂ ವುಚ್ಚತೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ।

**ಸಞ್ಜಗ್ಘತೀತಿ** ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಮಹಾಹಸಿತಂ ಹಸತಿ। **ಸಂಕೀಳತೀತಿ** ಕಾಯಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ ಕೀಳತಿ। **ಸಂಕೇಲಾಯತೀತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಮಾತುಗಾಮಂ ಕೇಲಾಯನ್ತೋ ವಿಹರತಿ। **ಚಕ್ಖುನಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಚಕ್ಖುನಾ। **ಚಕ್ಖುನ್ತಿ** ಮಾತುಗಾಮಸ್ಸ ಚಕ್ಖುಂ। **ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೀತಿ** ಉಪೇಚ್ಚ ನಿಜ್ಝಾಯತಿ ಓಲೋಕೇತಿ। **ತಿರೋಕುಟ್ಟಾತಿ** ಕುಟ್ಟಸ್ಸ ಪರತೋ। ತಥಾ **ತಿರೋಪಾಕಾರಾ**। ಮತ್ತಿಕಾಮಯಾ ಭಿತ್ತಿ ಕುಟ್ಟಂ, ಇಟ್ಠಕಾಮಯಾ ಪಾಕಾರೋತಿ ವದನ್ತಿ। ಯಾ ಕಾಚಿ ವಾ ಭಿತ್ತಿ ಪೋರಿಸತೋ ದಿಯಡ್ಢರತನುಚ್ಚಪ್ಪಮಾಣಾ ಕುಟ್ಟಂ, ಕುಟ್ಟತೋ ಅಧಿಕೋ ಪಾಕಾರೋ।

**ಅಸ್ಸಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ। **ಪುಬ್ಬೇತಿ** ವತಸಮಾದಾನತೋ ಪುಬ್ಬೇ। **ಕಾಮಗುಣೇಹೀತಿ** ಕಾಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ। **ಸಮಪ್ಪಿತನ್ತಿ** ಸುಟ್ಠು ಅಪ್ಪಿತಂ ಸಹಿತಂ। **ಸಮಙ್ಗೀಭೂತನ್ತಿ** ಸಮನ್ನಾಗತಂ। **ಪರಿಚಾರಯಮಾನನ್ತಿ** ಕೀಳನ್ತಂ, ಉಪಟ್ಠಹಿಯಮಾನಂ ವಾ। **ಪಣಿಧಾಯಾತಿ** ಪತ್ಥೇತ್ವಾ। **ಸೀಲೇನಾತಿ**ಆದೀಸು ಯಮನಿಯಮಾದಿಸಮಾದಾನವಸೇನ **ಸೀಲಂ**। ಅವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ **ವತಂ**। ಉಭಯಮ್ಪಿ **ಸೀಲಂ**। ದುಕ್ಕರಚರಿಯವಸೇನ ಪವತ್ತಿತಂ **ವತಂ**। ತಂತಂಅಕಿಚ್ಚಸಮ್ಮತತೋ ವಾ ನಿವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ **ಸೀಲಂ**। ತಂತಂಸಮಾದಾನವತೋ ವೇಸಭೋಜನಕಿಚ್ಚಕರಣಾದಿವಿಸೇಸಪಟಿಪತ್ತಿ **ವತಂ**। ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ದುಕ್ಕರಚರಿಯಾ **ತಪೋ**। ಮೇಥುನವಿರತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ**।

**ಸಬ್ಬಸೋತಿ** ಅನವಸೇಸತೋ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಾ। **ಅಭೇದೇನಾತಿ** ಅವೀತಿಕ್ಕಮೇನ। ಅಪರಾಯ ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಗುಣಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ಯೋಜನಾ। ತತ್ಥ ಕುಜ್ಝನಲಕ್ಖಣೋ **ಕೋಧೋ**। ಉಪನನ್ಧನಲಕ್ಖಣೋ **ಉಪನಾಹೋ**। ಪರೇಸಂ ಗುಣಮಕ್ಖನಲಕ್ಖಣೋ **ಮಕ್ಖೋ**। ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ **ಪಳಾಸೋ**। ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಉಸೂಯನಲಕ್ಖಣಾ **ಇಸ್ಸಾ**। ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣಂ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ಸನ್ತದೋಸಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ **ಮಾಯಾ**। ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಲಕ್ಖಣಂ **ಸಾಠೇಯ್ಯಂ**। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಭಾವಲಕ್ಖಣೋ **ಥಮ್ಭೋ**। ಕರಣುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣೋ **ಸಾರಮ್ಭೋ**। ಉನ್ನತಿಲಕ್ಖಣೋ **ಮಾನೋ**। ಅಬ್ಭುನ್ನತಿಲಕ್ಖಣೋ **ಅತಿಮಾನೋ**। ಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ **ಮದೋ**। ಚಿತ್ತವೋಸಗ್ಗಲಕ್ಖಣೋ **ಪಮಾದೋ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಲೋಭಮೋಹವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ।

ಇದಾನಿ “ಅಖಣ್ಡಾದಿಭಾವೋ ಪನಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ “**ಯಾನಿ ಹೀ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅನುಪಹತಾನೀತಿ** ಅನುಪದ್ದುತಾನಿ। ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯತಾಯ ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯತೋ ಮೋಚನೇನ **ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣಂ**। ಅವಿಞ್ಞೂನಂ ಅಪ್ಪಮಾಣತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ವಿಞ್ಞೂಹಿ ಪಸತ್ಥತ್ತಾ**”ತಿ। ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಂ ವಾ ಏತೇಸಂ ಪಯೋಜನಂ, ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನೇ ವಾ ನಿಯುತ್ತಾನೀತಿ **ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ**। ನಿದ್ದಾನೇನ ಸಸ್ಸಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಗಮೇನ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಸಾ ಚ ತತ್ಥ ಸತಿ ದೋಸದಸ್ಸನೇತಿ ಆಹ “**ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನಾ**”ತಿ। ನಿಸಮ್ಮಕಾರೀನಂ ಪಯೋಜನಗರುಕತಾಯ ದಿಟ್ಠಗುಣೇಯೇವ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸನೇನಾ**”ತಿ।

ತತ್ಥ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಆದೀನವೋ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ದಸ್ಸಿತಆನಿಸಂಸಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಅವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಪಕಾರನ್ತರೇಹಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪಿಚಾ**”ತಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಸತ್ತಾನಂ ಮನುಞ್ಞಭಾವಕಾರಣಂ, ಏವಂ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿ ಅಮನುಞ್ಞಭಾವಕಾರಣನ್ತಿ ಆಹ “**ದುಸ್ಸೀಲೋ…ಪೇ… ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ**”ನ್ತಿ। **ಅನನುಸಾಸನೀಯೋ** ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬತೋ। **ದುಕ್ಖಿತೋತಿ** ಸಞ್ಜಾತದುಕ್ಖೋ। **ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀತಿ** “ಅಕತಂ ವತ ಮೇ ಕಲ್ಯಾಣ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪೀ। **ದುಬ್ಬಣ್ಣೋತಿ** ಗುಣವಣ್ಣೇನ, ಕಾಯವಣ್ಣೇನ ಚ ವಿರಹಿತೋ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ। ಸಮ್ಫಸ್ಸಿತಾನಂ ದುಕ್ಖೋ ದುಕ್ಖಾವಹೋ ಸಮ್ಫಸ್ಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸೋ**। ಗುಣಾನುಭಾವಾಭಾವತೋ ಅಪ್ಪಂ ಅಗ್ಘತೀತಿ **ಅಪ್ಪಗ್ಘೋ**।

**ಅನೇಕವಸ್ಸಗಣಿಕಗೂಥಕೂಪೋ ವಿಯಾತಿ** ಅನೇಕವಸ್ಸಸಮೂಹೇ ಸಞ್ಚಿತುಕ್ಕಾರಾವಾಟೋ ವಿಯ। **ದುಬ್ಬಿಸೋಧನೋ** ಸೋಧೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯೋ। **ಭವಾಲಾತಂ** ಭವಡಾಹೇ ಸನ್ತಜ್ಜನುಮ್ಮುಕ್ಕಂ। **ಉಭತೋ ಪರಿಬಾಹಿರೋ**ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ, ಗಿಹಿಭೋಗತೋ ಚ ಪರಿಹೀನೋ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ವೇರೀ, ಸಬ್ಬೇ ವಾ ವೇರೀ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಬ್ಬವೇರೀ, ಸೋ ಏವ **ಸಬ್ಬವೇರಿಕೋ, ಪುರಿಸೋ**। ಸಂವಾಸಂ ನಾರಹತೀತಿ **ಅಸಂವಾಸಾರಹೋ**। **ಸದ್ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಸದ್ಧಮ್ಮೋ, ಪಟಿವೇಧಸದ್ಧಮ್ಮೋ ಚ।

"ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಯೇ ವುತ್ತದುಕ್ಖಭಾಗಿತಾಯಾ"ತಿ ಸಙ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದುಸ್ಸೀಲಾನಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಭೋಗಸುಖೇ, ಪರೇಹಿ ಕಯಿರಮಾನವನ್ದನಮಾನನಾದಿಸುಖೇ ಚ ಅಸ್ಸಾದೇನ ಗಧಿತಚಿತ್ತಾ **ಪಞ್ಚಕಾಮ...ಪೇ॰... ಗಧಿತಚಿತ್ತಾ,** ತೇಸಂ। ತೇ ಯಥಾವುತ್ತಸುಖಸ್ಸಾದಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ತಪ್ಪಚ್ಚಯಂ**। ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

**ಪಸ್ಸಥ ನೋ**ತಿ ಪಸ್ಸಥ ನು, ಅಪಿ ಪಸ್ಸಥ। **ಮಹನ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಪುಲಂ। **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧ**ನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿಸಮೂಹಂ। **ಆದಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಪದಿತ್ತಂ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜಲಿತ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಪಜ್ಜಲಿತಂ ಅಚ್ಚಿವಿಪ್ಫುಲಿಙ್ಗಾನಿ ಮುಞ್ಚನ್ತಂ। **ಸಜೋತಿಭೂತ**ನ್ತಿ ಸಪಭಂ ಸಮನ್ತತೋ ಉಟ್ಠಿತಾಹಿ ಜಾಲಾಹಿ ಏಕಪ್ಪಭಾಸಮುದಯಭೂತಂ। **ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥಾ**ತಿ ತಂ ಇದಾನಿ ಮಯಾ ವುಚ್ಚಮಾನಮತ್ಥಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥಾತಿ ಅನುಮತಿಗಹಣತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛತಿ। **ಆಲಿಙ್ಗೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪಗೂಹಿತ್ವಾ। **ಉಪನಿಸೀದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತೇನೇವ ಆಲಿಙ್ಗನೇನ ಉಪೇಚ್ಚ ನಿಸೀದೇಯ್ಯ। ಯದತ್ಥಮೇತ್ಥ ಸತ್ಥಾ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಾಲಿಙ್ಗನಂ, ಕಞ್ಞಾಲಿಙ್ಗನಞ್ಚ ಆನೇಸಿ, ತಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಆರೋಚಯಾಮೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । ತತ್ಥ **ಆರೋಚಯಾಮೀ**ತಿ ಆಮನ್ತೇಮಿ। **ವೋ**ತಿ ತುಮ್ಹೇ। **ಪಟಿವೇದಯಾಮೀ**ತಿ ಪಬೋಧೇಮಿ। **ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಸೀಲವಿರಹಿತಸ್ಸ। **ಪಾಪಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಸ್ಸೀಲತ್ತಾ ಏವ ಹೀನಜ್ಝಾಸಯತಾಯ ಲಾಮಕಸಭಾವಸ್ಸ। **ಅಸುಚಿಸಙ್ಕಸ್ಸರಸಮಾಚಾರಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದಿತಾಯ ಅಸುಚಿಸ್ಸ ಹುತ್ವಾ ಸಙ್ಕಾಯ ಸರಿತಬ್ಬಸಮಾಚಾರಸ್ಸ। ದುಸ್ಸೀಲೋ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಅಸಾರುಪ್ಪಂ ದಿಸ್ವಾ "ಇದಂ ಅಸುಕೇನ ಕತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪರೇಸಂ ಆಸಙ್ಕನೀಯೋವ ಹೋತಿ, ಕೇನಚಿದೇವ ವಾ ಕರಣೀಯೇನ ಮನ್ತಯನ್ತೇ ಭಿಕ್ಖೂ ದಿಸ್ವಾ "ಕಚ್ಚಿ ನು ಖೋ ಇಮೇ ಮಯಾ ಕತಂ ಕಮ್ಮಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಮನ್ತೇನ್ತೀ"ತಿ ಅತ್ತನೋಯೇವ ಸಙ್ಕಾಯ ಸರಿತಬ್ಬಸಮಾಚಾರೋತಿ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಲಜ್ಜಿತಬ್ಬತಾಯ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಬ್ಬಕಮ್ಮನ್ತಸ್ಸ। **ಅಸ್ಸಮಣಸ್ಸಾ**ತಿ ನ ಸಮಣಸ್ಸ। ಸಲಾಕಗ್ಗಹಣಾದೀಸು "ಅಹಮ್ಪಿ ಸಮಣೋ"ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಞ್ಞಾಯ **ಸಮಣಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ**। ಅಸೇಟ್ಠಚಾರಿತಾಯ **ಅಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಸ್ಸ**। ಉಪೋಸಥಾದೀಸು "ಅಹಮ್ಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ"ತಿ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಞ್ಞಾಯ **ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಪಟಿಞ್ಞಸ್ಸ**। ಪೂತಿನಾ ಕಮ್ಮೇನ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನ್ತೋ ಅನುಪವಿಟ್ಠತ್ತಾ **ಅನ್ತೋಪೂತಿಕಸ್ಸ**। ಛಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾನುವಸ್ಸನೇನ ತಿನ್ತತ್ತಾ **ಅವಸ್ಸುತಸ್ಸ**। ಸಞ್ಜಾತರಾಗಾದಿಕಚವರತ್ತಾ, ಸೀಲವನ್ತೇಹಿ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ **ಕಸಮ್ಬುಜಾತಸ್ಸ**। **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೂಪಮಾಯ** ಹೀನೂಪಮಭೂತಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - "ಏತದೇವ ತಸ್ಸ ವರ"ನ್ತಿ। ಭಗವಾ ದುಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ದುಕ್ಖಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

**ವಾಳರಜ್ಜುಯಾ**ತಿ ವಾಳೇಹಿ ಕತರಜ್ಜುಯಾ। ಸಾ ಹಿ ಖರತರಾ ಹೋತಿ। **ಘಂಸೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪಧಂಸನವಸೇನ ಘಂಸೇಯ್ಯ। **ತೇಲಧೋತಾಯಾ**ತಿ ತೇಲೇನ ನಿಸಿತಾಯ। **ಪಚ್ಚೋರಸ್ಮಿ**ನ್ತಿ ಪತಿಉರಸ್ಮಿಂ ಉರಾಭಿಮುಖಂ, ಉರಮಜ್ಝೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಯೋಸಙ್ಕುನಾ**ತಿ ಸಣ್ಡಾಸೇನ। **ಫೇಣುದ್ದೇಹಕ**ನ್ತಿ ಫೇಣಂ ಉದ್ದೇಹೇತ್ವಾ, ಅನೇಕವಾರಂ ಫೇಣಂ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಾಲಿಙ್ಗನದುಕ್ಖತೋಪಿ ಅಧಿಮತ್ತದುಕ್ಖತಾಯ ಕಟುಕಭೂತಂ ದುಕ್ಖಂ ಫಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧಾಲಿಙ್ಗನದುಕ್ಖಾಧಿಕದುಕ್ಖಕಟುಕಫಲಂ**। ಕಾಮಸುಖಂ ಅವಿಜಹತೋ **ಭಿನ್ನಸೀಲಸ್ಸ** ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ **ಕುತೋ** ತಸ್ಸ **ಸುಖಂ** ನತ್ಥೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಾದನೇ**ತಿ ಸಾದಿಯನೇ। **ಯ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಜಲಿಕಮ್ಮಸಾದನಂ। **ಅಸೀಲಿನೋ**ತಿ ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ। **ಉಪಹತ**ನ್ತಿ ಸೀಲಬ್ಯಸನೇನ ಉಪದ್ದುತಂ। **ಖತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಂ ಖಣನೇನ ಖತಂ, ಖಣಿತಂ ವಾ ಗುಣಂ ಸರೀರೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಬ್ಬಭಯೇಹೀ**ತಿ ಅತ್ತಾನುವಾದಾದಿಸಬ್ಬಭಯೇಹಿ। ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಉಪಾದಾಯ **ಸಬ್ಬೇಹಿ ಅಧಿಗಮಸುಖೇಹಿ**।

**ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಿಪರೀತತೋ**ತಿ ಸೀಲವಿಪತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತಾಕಾರಪಟಿಪಕ್ಖತೋ "ಮನಾಪೋ ಹೋತಿ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ। **ಕಾಯಗನ್ಧೋಪಿ ಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಸೀಲವನ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ। ಕರೋತಿ ಅಪಿ ದೇವಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ "ಗನ್ಧೋ ಇಸೀನಂ ಚಿರದಿಕ್ಖಿತಾನ"ನ್ತಿಆದಿಕಾ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೫೫) ಗಾಥಾ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾ। **ಅವಿಘಾತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪಟಿಘಾತೀ। ವಧಬನ್ಧಾದಿಪರಿಕಿಲೇಸಾ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾ ಆಸವಾ** ಉಪದ್ದವಾ। **ಸಮ್ಪರಾಯಿಕದುಕ್ಖಾನಂ ಮೂಲಂ** ನಾಮ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ। ಅನ್ತಮತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅಚ್ಚನ್ತಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಂ ಸನ್ತಾ **ಅಚ್ಚನ್ತಸನ್ತಾ** ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಸಞ್ಜಾತದರಥಾನಂ ಅಭಾವೇನ ಸಬ್ಬದಾ ಸನ್ತಾ। **ಉಬ್ಬಿಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಞಾಣುತ್ರಾಸೇನ ಉತ್ತಸಿತ್ವಾ। **ವೋದಾಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬಂ।

ಸೀಲನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಪಠಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೧. ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೧೧. ಅಪ್ಪಾ ಇಚ್ಛಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ, ಪಚ್ಚಯಗೇಧರಹಿತೋ। ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ,** ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಂ ತುಟ್ಠಿ, ಸನ್ತೇನ, ಸಕೇನ ವಾ ತುಟ್ಠಿ ಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ಸನ್ತುಟ್ಠಿ ಏವ **ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ,** ಅಞ್ಞಂ ಅಪತ್ಥೇತ್ವಾ ಯಥಾಲದ್ಧೇಹಿ ಇತರೀತರೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪರಿತುಸ್ಸನಾ। **ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾದೀಹೀತಿ ತ**-ಕಾರೋ ವಾ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। "ಸನ್ತುಟ್ಠಿಆದೀಹೀ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ತೇ ಗುಣೇತಿ** ತೇ ಸೀಲವೋದಾನಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತೇ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಗುಣೇ। **ಸಮ್ಪಾದೇತು**ನ್ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನೇ ಕಾತುಂ। ತೇ ಹಿ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಧುತಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನತರಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನ**ನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಧುನನಕಅಙ್ಗಾನಂ ವಿದ್ಧಂಸನಕಾರಣಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಆದಾನಂ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಸನ್ತೇ, ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನೇ ಕತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸ್ಸ** ಯೋಗಿನೋ। **ಸಲ್ಲೇಖೋ** ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಲಿಖನಾ ಭೇದನಾ ತನುಕರಣಂ। **ಪವಿವೇಕೋ** ಚಿತ್ತವಿವೇಕಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತಾ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯತಾ। **ಅಪಚಯೋ** ಯಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ ಕಿಲೇಸಾ ನಂ ಅಪಚಿನನ್ತಿ ನ ಆಚಿನನ್ತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನಾ। **ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ** ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದನಾದಿವಸೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾ। **ಸುಭರತಾ** ಯಥಾವುತ್ತಅಪ್ಪಿಚ್ಛಭಾವಾದಿಸಿದ್ಧಾ ಉಪಟ್ಠಕಾನಂ ಸುಖಭರಣೀಯತಾ ಸುಪೋಸತಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚತಾಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿಆದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೀಲಞ್ಚೇವ** ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ **ಸುಪರಿಸುದ್ಧಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ವತಾನಿ ಚ** ಧುತಧಮ್ಮಾ ಚ **ಸಮ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ** ಸಮ್ಪನ್ನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ನಿಪ್ಫಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ ವಾ। ಯಾ ಥಿರಭೂತಾ ಇತರೀತರಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಸನ್ತುಟ್ಠಿ ಪೋರಾಣಾನಂ ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಅರಿಯಾನಂ ಪವೇಣಿಭಾವೇನ ಠಿತಾ, ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಪೋರಾಣೇ ಅರಿಯವಂಸತ್ತಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯಾ"**ತಿ। ಭಾವನಾ ಆರಮಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಆರಾಮೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಭಾವನಾರಾಮೋ, ತಬ್ಭಾವೋ **ಭಾವನಾರಾಮತಾ,** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾಸು ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಅಧಿಗಮಾರಹೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ, **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿ ತಣ್ಹಾಯ ಆಮಸಿತಬ್ಬತೋ, ಲೋಕಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಚ **ಲೋಕಾಮಿಸಂ।** ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅನುಲೋಮತೋ **ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಾ** ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾ। **ಅತ್ಥತೋ**ತಿ ವಚನತ್ಥತೋ। **ಪಭೇದತೋ**ತಿ ವಿಭಾಗತೋ। **ಭೇದತೋ**ತಿ ವಿನಾಸತೋ। **ಧುತಾದೀನ**ನ್ತಿ ಧುತಧುತವಾದಧುತಧಮ್ಮಧುತಙ್ಗಾನಂ। **ಸಮಾಸಬ್ಯಾಸತೋ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರತೋ।

೧೨. **ರಥಿಕಾ**ತಿ ರಚ್ಛಾ। **ಸಙ್ಕಾರಕೂಟಾದೀನ**ನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅಬ್ಭುಗ್ಗತಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಉಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ। "ನದಿಯಾ ಕೂಲ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಸಮುಸ್ಸಯತ್ಥೋ **ಕೂಲ**-ಸದ್ದೋತಿ ಆಹ **"ಪಂಸುಕೂಲಮಿವ ಪಂಸುಕೂಲ"**ನ್ತಿ। **ಕು**-ಸದ್ದೋ ಕುಚ್ಛಾಯಂ **ಉಲ**-ಸದ್ದೋ ಗತಿಅತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಕುಚ್ಛಿತಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ, ಪಂಸು ವಿಯ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಉಲತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ವಾ **ಪಂಸುಕೂಲಂ।** ಪಂಸುಕೂಲಸ್ಸ ಧಾರಣಂ **ಪಂಸುಕೂಲಂ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ತಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ, ಯಥಾ "ಆಪೂಪಿಕೋ"ತಿ। ಅಙ್ಗತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತುಭಾವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಙ್ಗಂ,** ಕಾರಣಂ। ಯೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ "ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಸ್ಸ ಅಙ್ಗನ್ತಿ **ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಂ।** ತೇನಾಹ **"ಪಂಸುಕೂಲಿಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಾದಾನಸ್ಸ। ಸಮಾದಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಮಾದಾನಂ,** ಚೇತನಾ।

**ಏತೇನೇವ ನಯೇನಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಂಸುಕೂಲಧಾರಣಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ತಂಸೀಲೋ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾ "ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಏತೇನೇವ ವಚನತ್ಥನಯೇನ ತಿಚೀವರಧಾರಣಂ ತಿಚೀವರಂ, ತಂಸೀಲೋ ತೇಚೀವರಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಂ ಸಮಾದಾನಚೇತನಾ **"ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗ"**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಙ್ಘಾಟಿಆದೀಸು ಏವ ತೀಸು ಚೀವರೇಸು ತಿಚೀವರಸಮಞ್ಞಾ, ನ ಕಣ್ಡುಪಟಿಚ್ಛಾದಿವಸ್ಸಿಕಸಾಟಿಕಾದೀಸೂತಿ ತಾನಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಙ್ಘಾಟಿಉತ್ತರಾಸಙ್ಗಅನ್ತರವಾಸಕಸಙ್ಖಾತ"**ನ್ತಿ ಆಹ।

**ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತನ್ತಿ** ಪರೇಹಿ ದಿಯ್ಯಮಾನಾನಂ ಪಿಣ್ಡಾನಂ ಪತ್ತೇ ಪತನಸಙ್ಖಾತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ, ತಂ ಉಞ್ಛತೀತಿ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ,** ಯಥಾ ಬಾದರಿಕೋ ಸಾಮಾಕಿಕೋ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಿ ಏವ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ, ಯಥಾ ಭದ್ದೋ ಏವ ಭದ್ದಕೋ। **ಅವಖಣ್ಡನಂ** ವಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ ನಿರನ್ತರಮಪ್ಪವತ್ತಿ। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪತೋ **ಅನವಖಣ್ಡನಂ** ಅವಿಚ್ಛಿನ್ದನಂ ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿ। **ಸಹ ಅಪದಾನೇನಾತಿ** ಸಹ ಅನವಖಣ್ಡನೇನ। **ಸಪದಾನನ್ತಿ** ಪದಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸನಭಾವಂ, ಯತ್ಥ ಚ ತಂ ಅನವಖಣ್ಡನಂ, ತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅವಖಣ್ಡನರಹಿತಂ ಅನುಘರನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಾಸನೇತಿ** ಇರಿಯಾಪಥನ್ತರೇನ ಅನನ್ತರಿತಾಯ ಏಕಾಯಯೇವ ನಿಸಜ್ಜಾಯ। **ಪತ್ತೇ ಪಿಣ್ಡೋತಿ** ಏತ್ಥ ವತ್ಥುಭೇದೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಸಾಮಞ್ಞಂ। ಏವ-ಕಾರೋ ಚ ಉತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕೇವಲಂ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪತ್ತೇ"**ತಿ ಆಹ। ಉತ್ತರಪದಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಗಹಣೇ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಸಞ್ಞಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏಸ ನಯೋ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ।

**ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಂ** ನಾಮ ಪವಾರಣತೋ ಪಚ್ಛಾ ಲದ್ಧಭತ್ತಂ ಏವ। **ಖಲು**-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧತ್ಥವಾಚಕತ್ತಾ ತೇನ ಸಮಾನತ್ಥಂ ನ-ಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹ **"ನ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕೋ"**ತಿ। ಸಿಕ್ಖಾಪದಸ್ಸ ವಿಸಯೋ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇನೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋ। ಯೋ ತಸ್ಸ ಅವಿಸಯೋ, ಸೋ ಏವ ಸಮಾದಾನಸ್ಸ ವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾತಿರಿತ್ತಭೋಜನಸ್ಸಾ"**ತಿ। ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ನಿವಾಸೋ **ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋ।** ಸುಸಾನೇ ನಿವಾಸೋ **ಸುಸಾನಂ,** ತಂ ಸೀಲಂ ಅಸ್ಸಾತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಂ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ। ಯಥಾಸನ್ಥತಂ ವಿಯ **ಯಥಾಸನ್ಥತಂ,** ಆದಿತೋ ಯಥಾಉದ್ದಿಟ್ಠಂ। ತಂ ಹೇಸ "ಇದಂ ಬಹುಮಙ್ಕುಣಂ ದುಗ್ಗನ್ಧಪವಾತ"ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಇದಂ ತುಯ್ಹ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಯನನ್ತಿ** ನಿಪಜ್ಜನಮಾಹ। **ತೇನ ತೇನ ಸಮಾದಾನೇನಾತಿ** ತೇನ ತೇನ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಾದಿಕಸ್ಸ ಸಮಾದಾನೇನ **ಧುತಕಿಲೇಸತ್ತಾತಿ** ವಿದ್ಧಂಸಿತಕಿಲೇಸತ್ತಾ, ತದಙ್ಗವಸೇನ ಪಹೀನತಣ್ಹುಪಾದಾನಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇಹಿ ತಂ ಕಿಲೇಸಧುನನಂ, ತಾನಿಯೇವ ಇಧ ಧುತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಙ್ಗಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ, ನ ಅಞ್ಞಾನಿ ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ, ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಧುತಸ್ಸಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನೋ। "ಞಾಣಂ ಅಙ್ಗಂ ಏತೇಸ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಞಾಣಪುಬ್ಬಕತಂ ತೇಸಂ ಸಮಾದಾನಸ್ಸ ವಿಭಾವೇತಿ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಸೀಲಾದಿಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। ಸಮಾದಿಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಮಾದಾನಂ, ಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ, ತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಸಮಾದಾನಚೇತನಾಲಕ್ಖಣಾನಿ।** ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** –

"ಸಮಾದಾನಕಿರಿಯಾಯ, ಸಾಧಕತಮಭಾವತೋ।
ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ ಯೇನಾತಿ, ಕರಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸಿತಾ"ತಿ॥

ಸಮಾದಾನಚೇತನಾಯ ಗಹಣಂ ತಂಮೂಲಕತ್ತಾ ಪರಿಹರಣಚೇತನಾಪಿ ಧುತಙ್ಗಮೇವ। ಅತ್ತನಾ, ಪರಮ್ಮುಖೇನ ಚ ಕುಸಲಭಣ್ಡಸ್ಸ ಭುಸಂ ವಿಲುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ **ಲೋಲುಪ್ಪಂ** ತಣ್ಹಾಚಾರೋ, ತಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸನಕಿಚ್ಚತ್ತಾ **ಲೋಲುಪ್ಪವಿದ್ಧಂಸನರಸಾನಿ।** ತತೋ ಏವ ನಿಲ್ಲೋಲುಪ್ಪಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಂ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾಪೇನ್ತೀತಿ **ನಿಲ್ಲೋಲುಪ್ಪಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾನಿ। ಅರಿಯಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಾನೀತಿ** ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಾದಿಸದ್ಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಾನಿ।

**ಭಗವತೋವ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಾದಾತಬ್ಬಾನೀತಿ** ಇದಂ ಅನ್ತರಾ ಅವಿಚ್ಛೇದನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕೇ ಪಟಿಞ್ಞಾತಾರಹಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ತದುಪಜೀವಿನೋ ಏಕಂಸತೋ ಅವಿಸಂವಾದನಂ ವಿಯ। ಸೇಸಾನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಸಮಾದಾನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏಕಸಙ್ಗೀತಿಕಸ್ಸಾತಿ** ಪಞ್ಚಸು ದೀಘನಿಕಾಯಾದೀಸು ನಿಕಾಯೇಸು ಏಕನಿಕಾಯಿಕಸ್ಸ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯಸ್ಸಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾತನ್ತಿಯೇವ ವಿಸೇಸತೋ ಪಗುಣಾ, ತಸ್ಸ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಅತ್ತನಾಪಿ ಸಮಾದಾನಸ್ಸ ರುಹನೇ। **ಜೇಟ್ಠಕಭಾತು ಧುತಙ್ಗಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ವತ್ಥೂತಿ** ಸೋ ಕಿರ ಥೇರೋ ನೇಸಜ್ಜಿಕೋ , ತಸ್ಸ ತಂ ನ ಕೋಚಿ ಜಾನಾತಿ। ಅಥೇಕದಿವಸಂ ರತ್ತಿಯಾ ಸಯನಪಿಟ್ಠೇ ನಿಸಿನ್ನಂ ವಿಜ್ಜುಲತೋಭಾಸೇನ ದಿಸ್ವಾ ಇತರೋ ಪುಚ್ಛಿ "ಕಿಂ, ಭನ್ತೇ, ತುಮ್ಹೇ ನೇಸಜ್ಜಿಕಾ"ತಿ। ಥೇರೋ ಧುತಙ್ಗಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಯ ತಾವದೇವ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಮಾದಿಯೀತಿ ಏವಮಾಗತಂ ವತ್ಥು।

## ೧. ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೨೪. ಗಹಪತಿದಾನಚೀವರ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದಾಯಕಭಾವೇನ ಸಮಣಾಪಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ ಗಹಪತಿಪಕ್ಖಂಯೇವ ಪವಿಟ್ಠಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಗಣ್ಹಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಠಪಿತಕಂ ಸಿಯಾ ಗಹಪತಿಚೀವರಂ, ನ ಪನ ಗಹಪತಿದಾನಚೀವರನ್ತಿ ತಾದಿಸಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ ದಾನಗ್ಗಹಣಂ। **ಅಞ್ಞತರೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಾದಾನವಚನೇನ ತಾವ ಸಮಾದಿನ್ನಂ ಹೋತು, ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನೇನ ಪನ ಕಥನ್ತಿ? ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನತ್ತಾ। ಯಥಾ "ದೇವದತ್ತೋ ದಿವಾ ನ ಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ರತ್ತಿಯಂ ಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಆಹಾರೇನ ವಿನಾ ಸರೀರಟ್ಠಿತಿ ನತ್ಥೀತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಗಹಪತಿದಾನಚೀವರೇ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೇ ತದಞ್ಞಚೀವರಪ್ಪಟಿಗ್ಗಹೋ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನೋ ಏವ ಹೋತಿ, ಚೀವರೇನ ವಿನಾ ಸಾಸನೇ ಠಿತಿ ನತ್ಥೀತಿ।

**ಏವಂ ಸಮಾದಿನ್ನಧುತಙ್ಗೇನಾ**ತಿಆದಿವಿಧಾನಂ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗೇ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಿಧಿ। ಸುಸಾನೇ ಲದ್ಧಂ **ಸೋಸಾನಿಕಂ**। ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಕೇನಚಿ ಛಡ್ಡಿತತ್ತಾ ಪತಿತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಸುಸಾನೇ ಪತಿತಕ"**ನ್ತಿ। ಏವಂ **ಪಾಪಣಿಕ**ಮ್ಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತಾಲವೇಳಿಮಗ್ಗೋ** ನಾಮ ಮಹಾಗಾಮೇ ಏಕಾ ವೀಥಿ। ಅನುರಾಧಪುರೇತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ಡಡ್ಢೋ ಪದೇಸೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಡಡ್ಢಪ್ಪದೇಸಂ,** ವತ್ಥಂ। ಮಗ್ಗೇ ಪತಿತಕಂ ಬಹುದಿವಸಾತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। "ದ್ವತ್ತಿದಿವಸಾತಿಕ್ಕನ್ತ"ನ್ತಿ ಅಪರೇ। **ಥೋಕಂ ರಕ್ಖಿತ್ವಾ**ತಿ ಕತಿಪಯಂ ಕಾಲಂ ಆಗಮೇತ್ವಾ। ವಾತಾಹತಮ್ಪಿ ಸಾಮಿಕಾನಂ ಸತಿಸಮ್ಮೋಸೇನ ಪತಿತಸದಿಸನ್ತಿ **"ಸಾಮಿಕೇ ಅಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಗಹೇತುಂ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಥೋಕಂ ಆಗಮೇತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

"ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದೇಮಾ"ತಿ ದಿನ್ನಂ, ಚೋಳಕಭಿಕ್ಖಾವಸೇನ ಲದ್ಧಞ್ಚ ಲದ್ಧಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ಸಮಣಚೀವರಂ ಸಿಯಾ ನು ಖೋ, ನೋ"ತಿ ಆಸಙ್ಕಂ ನಿವತ್ತೇತುಂ **"ನ ತಂ ಪಂಸುಕೂಲ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತಂ ತೇವೀಸತಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನೇಸು ಕತ್ಥಚಿ ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ। ಇದಾನಿ ಇಮಿನಾವ ಪಸಙ್ಗೇನ ಯಂ ಭಿಕ್ಖುದತ್ತಿಯೇ ಲಕ್ಖಣಪತ್ತಂ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ತಸ್ಸ ಚ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾನುಕ್ಕಟ್ಠವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಭಿಕ್ಖುದತ್ತಿಯೇಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಗಾಹೇತ್ವಾ ವಾ ದೀಯತೀ**ತಿ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ವಾ ಗಣಸ್ಸ ವಾ ದೇನ್ತೇಹಿ ಯಂ ಚೀವರಂ ವಸ್ಸಗ್ಗೇನ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ದೀಯತಿ। **ಸೇನಾಸನಚೀವರ**ನ್ತಿ ಸೇನಾಸನಂ ಕಾರೇತ್ವಾ "ಏತಸ್ಮಿಂ ಸೇನಾಸನೇ ವಸನ್ತಾ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೂ"ತಿ ದಿನ್ನಚೀವರಂ। **ನ ತಂ ಪಂಸುಕೂಲ**ನ್ತಿ ಅಪಂಸುಕೂಲಭಾವೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಕಾರಣತೋ, ಗಾಹೇತ್ವಾ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಚ। ತೇನಾಹ **"ನೋ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಮೇವ ಪಂಸುಕೂಲ"**ನ್ತಿ। **ತತ್ರಪೀ**ತಿ ಯಂ ಗಾಹೇತ್ವಾ ನ ದಿನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖುದತ್ತಿಯಂ, ತತ್ರಪಿ ಯೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಚೀವರಂ ದೀಯತಿ, ತಸ್ಸ ಲಾಭೇ, ದಾನೇ ಚ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಉಭಯತ್ಥ ಆದರಗಾರವಾನಂ ಸಬ್ಭಾವತೋ, ತದಭಾವತೋ ಚ ಭಿಕ್ಖುದತ್ತಿಯಸ್ಸ ಏಕತೋಸುದ್ಧಿ ಉಭತೋಸುದ್ಧಿ ಅನುಕ್ಕಟ್ಠತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಂ ದಾಯಕೇಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ಪಾದಮೂಲೇ ಠಪೇತ್ವಾ ದಿನ್ನಕಂ ಸಮಣೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀ**ತಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾದೀಸು ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ। **ರುಚಿಯಾ**ತಿ ಛನ್ದೇನ। **ಖನ್ತಿಯಾ**ತಿ ನಿಜ್ಝಾನಕ್ಖನ್ತಿಯಾ।

**ನಿಸ್ಸಯಾನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಸಬ್ಭಾವೋ**ತಿ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನಸಮನನ್ತರಂ ಆಚರಿಯೇನ ವುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ನಿಸ್ಸಯೇಸು ಅತ್ತನಾ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತದುತಿಯನಿಸ್ಸಯಾನುರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾ। **ಆರಕ್ಖದುಕ್ಖಾಭಾವೋ**ತಿ ಚೀವರಾರಕ್ಖನದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಪಂಸುಕೂಲಚೀವರಸ್ಸ ಅಲೋಭನೀಯತ್ತಾ। **ಪರಿಭೋಗತಣ್ಹಾಯ ಅಭಾವೋ** ಸವಿಸೇಸಲೂಖಸಭಾವತ್ತಾ। **ಪಾಸಾದಿಕತಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಪಸಾದಾವಹತಾ। **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀನಂ ಫಲನಿಪ್ಫತ್ತಿ** ಧುತಙ್ಗಪರಿಹರಣಸ್ಸ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀಹಿಯೇವ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬತೋ। ಧುತಧಮ್ಮೇ ಸಮಾದಾಯ ವತ್ತನಂ ಯಾವದೇವ ಉಪರಿ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಸಮ್ಪಾದನಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಬ್ರೂಹನ"**ನ್ತಿ। **ಮಾರಸೇನವಿಘಾತಾಯಾ**ತಿ ಮಾರಸ್ಸ, ಮಾರಸೇನಾಯ ಚ ವಿಹನನಾಯ ವಿದ್ಧಂಸನಾಯ। ಕಾಯವಾಚಾಚಿತ್ತೇಹಿ ಯತೋ ಸಂಯತೋತಿ **ಯತಿ,** ಭಿಕ್ಖು। **ಧಾರಿತಂ ಯಂ ಲೋಕಗರುನಾ ಪಂಸುಕೂಲಂ, ತಂ ಕೋ ನ ಧಾರಯೇ,** ಯಸ್ಮಾ ವಾ **ಲೋಕಗರುನಾ ಪಂಸುಕೂಲಂ ಧಾರಿತಂ,** ತಸ್ಮಾ **ಕೋ ತಂ ನ ಧಾರಯೇ**ತಿ ಯೋಜನಾ

ಯಂತಂಸದ್ಧಾನಂ ಏಕನ್ತಸಮ್ಬನ್ಧಿಭಾವತೋ। **ಪಟಿಞ್ಞಂ ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತಿ** ಉಪಸಮ್ಪದಮಾಳೇ "ಆಮ ಭನ್ತೇ"ತಿ ಆಚರಿಯಪಮುಖಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖಾ ದಿನ್ನಂ ಪಟಿಞ್ಞಂ ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತೋ।

ಇತಿ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೨. ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೫. **ಚತುತ್ಥಕಚೀವರನ್ತಿ** ನಿವಾಸನಪಾರುಪನಯೋಗ್ಯಂ ಚತುತ್ಥಕಚೀವರನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಅಂಸಕಾಸಾವಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬತೋ। **ಅಞ್ಞತರವಚನೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಯಾವ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಯಾವ ನ ಲಭತಿ, ಯಾವ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ **ಯಾವ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। **ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ನ ಸಿಜ್ಝತಿ। **ನಿಕ್ಖಿತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ದೋಸೋ ನತ್ಥೀತಿ** ನಿಚಯಸನ್ನಿಧಿಧುತಙ್ಗಸಂಕಿಲೇಸದೋಸೋ ನತ್ಥಿ। **ಆಸನ್ನೇತಿ** ಚೀವರಸ್ಸ ಆಸನ್ನೇ ಠಾನೇ। ರಜನಕ್ಖಣೇ ಪರಿಭುಞ್ಜನಕಾಸಾವಂ **ರಜನಕಾಸಾವಂ। ತತ್ರಟ್ಠಕಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ** ನಾಮ ಅತ್ತನೋ, ಪರಸ್ಸ ವಾ ಸನ್ತಕಂ ಸೇನಾಸನೇ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣವಸೇನ ಅಧಿಟ್ಠಿತಂ। "ಅಂಸಕಾಸಾವಂ ಪರಿಕ್ಖಾರಚೋಳಂ ಹೋತಿ, ಇತಿ ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಂ, ಅಂಸಕಾಸಾವನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇಪಿ ಅತಿರೇಕಚೀವರಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಾನಿಪಿ ಧುತಙ್ಗಭೇದಂ ನ ಕರೋನ್ತೀ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ವುತ್ತನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಪರಿಹರಿತುಂ ಪನ ನ ವಟ್ಟತೀತಿ** ರಜನಕಾಲೇ ಏವ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ ನಿಚ್ಚಪರಿಭೋಗವಸೇನ ನ ವಟ್ಟತಿ ತೇಚೀವರಿಕಸ್ಸ। **ಅಂಸಕಾಸಾವನ್ತಿ** ಖನ್ಧೇ ಠಪೇತಬ್ಬಕಾಸಾವಂ। **ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೇನಾತಿ** ವಾತಾತಪಾದಿಪರಿಸ್ಸಯತೋ ಕಾಯಸ್ಸ ಪರಿಹರಣಮತ್ತೇನ। **ಸಮಾದಾಯೇವಾತಿ** ಗಹೇತ್ವಾ ಏವ। **ಅಪ್ಪಸಮಾರಮ್ಭತಾತಿ** ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚತಾ। **ಕಪ್ಪಿಯೇ ಮತ್ತಕಾರಿತಾಯಾತಿ** ನಿಸೀದನಾದಿವಸೇನ, ಪರಿಕ್ಖಾರಚೋಳವಸೇನ ಚ ಬಹೂಸು ಚೀವರೇಸು ಅನುಞ್ಞಾತೇಸುಪಿ ತಿಚೀವರಮತ್ತೇ ಠಿತತ್ತಾ। ಸಹ ಪತ್ತಚರಣಾಯಾತಿ **ಸಪತ್ತಚರಣೋ। ಪಕ್ಖೀ** ಸಪಕ್ಖಕೋ।

ಇತಿ ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೩. ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೬. **ಅತಿರೇಕಲಾಭನ್ತಿ** "ಪಿಣ್ಡಿಯಾಲೋಪಭೋಜನಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೭೩, ೧೨೮) ಏವಂ ವುತ್ತಭಿಕ್ಖಾಹಾರಲಾಭತೋ ಅತಿರೇಕಲಾಭಂ, ಸಙ್ಘಭತ್ತಾದಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಕಲಸ್ಸ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಸಙ್ಘಭತ್ತಂ।** ಕತಿಪಯೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಉದ್ದೇಸಭತ್ತಂ।** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಏಕದಿವಸಂ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಪಕ್ಖಿಕಂ।** ಉಪೋಸಥೇ ಉಪೋಸಥೇ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಉಪೋಸಥಿಕಂ।** ಪಟಿಪದದಿವಸೇ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಪಾಟಿಪದಿಕಂ।** ವಿಹಾರಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ವಿಹಾರಭತ್ತಂ।** ಧುರಗೇಹೇ ಏವ ಠಪೇತ್ವಾ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ಧುರಭತ್ತಂ।** ಗಾಮವಾಸೀಆದೀಹಿ ವಾರೇನ ದಾತಬ್ಬಭತ್ತಂ **ವಾರಕಭತ್ತಂ। "ಸಙ್ಘಭತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿಆದಿನಾ"**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉದ್ದೇಸಭತ್ತಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಾದಿತುಂ ವಟ್ಟನ್ತೀತಿ** ಭಿಕ್ಖಾಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಭೇಸಜ್ಜಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ **ನಿರಾಮಿಸಸಲಾಕಾ।** ಯಾವಕಾಲಿಕವಜ್ಜಾತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। **ವಿಹಾರೇ ಪಕ್ಕಭತ್ತಮ್ಪೀತಿ** ಉಪಾಸಕಾ ಇಧೇವ ಭತ್ತಂ ಪಚಿತ್ವಾ "ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಯ್ಯಾನಂ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ವಿಹಾರೇಯೇವ ಭತ್ತಂ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ತಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಾನಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ। **ಆಹರಿತ್ವಾತಿ** ಪತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗೇಹತೋ ಆನೇತ್ವಾ। **ತಂ ದಿವಸಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾತಿ** "ಮಾ, ಭನ್ತೇ, ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ಥ, ವಿಹಾರೇಯೇವ ಭಿಕ್ಖಾ ಆನೀಯತೀ"ತಿ ವದನ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನೇನ ತಂ ದಿವಸಂ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ। **ಸೇರಿವಿಹಾರಸುಖನ್ತಿ** ಅಪರಾಯತ್ತವಿಹಾರಿತಾಸುಖಂ । **ಅರಿಯವಂಸೋತಿ ಅರಿಯವಂಸಸುತ್ತ**ಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೮) ಧಮ್ಮಕಥಾ। **ಧಮ್ಮರಸನ್ತಿ** ಧಮ್ಮೂಪಸಞ್ಹಿತಂ ಪಾಮೋಜ್ಜಾದಿರಸಂ।

ಜಙ್ಘಬಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಿಣ್ಡಪರಿಯೇಸನತೋ **ಕೋಸಜ್ಜನಿಮ್ಮದ್ದನತಾ।** "ಯಥಾಪಿ ಭಮರೋ ಪುಪ್ಫ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಪ॰ ೪೯; ನೇತ್ತಿ॰ ೧೨೩) ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಆಹಾರಪರಿಯೇಸನತೋ **ಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವತಾ।** ನಿಚ್ಚಂ ಅನ್ತರಘರಂ ಪವಿಸನ್ತಸ್ಸೇವ

ಸುಪ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಗಮನಾದಯೋ ಸೇಖಿಯಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ **ಸೇಖಿಯಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣಂ**। ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾಯ, ಸಂಸಟ್ಠವಿಹಾರಾಭಾವತೋ ಚ **ಅಪರಪೋಸಿತಾ**। ಕುಲೇ ಕುಲೇ ಅಪ್ಪಕಅಪ್ಪಕಪಿಣ್ಡಗಹಣೇನ **ಪರಾನುಗ್ಗಹಕಿರಿಯಾ**। ಅನ್ತಿಮಾಯ ಜೀವಿಕಾಯ ಅವಟ್ಠಾನೇನ **ಮಾನಪ್ಪಹಾನಂ**। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಅನ್ತಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನಂ, ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿ (ಇತಿವು॰ ೯೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦)। ಮಿಸ್ಸಕಭತ್ತೇನ ಯಾಪನತೋ **ರಸತಣ್ಹಾನಿವಾರಣಂ**। ನಿಮನ್ತನಾಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನತೋ ಗಣಭೋಜನಾದಿಸಿಕ್ಖಾಪದೇಹಿ **ಅನಾಪತ್ತಿತಾ**।

ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಚತೂಸುಪಿ ದಿಸಾಸು ವತ್ತನಟ್ಠೇನ **ಚಾತುದ್ದಿಸೋ**। **ಆಜೀವಸ್ಸ ವಿಸುಜ್ಝತೀ**ತಿ ಆಜೀವೋ ಅಸ್ಸ ವಿಸುಜ್ಝತಿ। **ಅತ್ತಭರಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಪ್ಪಾನವಜ್ಜಸುಲಭರೂಪೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಭರಣತೋ ಅತ್ತಭರಸ್ಸ। ತತೋ ಏವ ಏಕವಿಹಾರಿತಾಯ ಸದ್ಧಿವಿಹಾರಿಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಪೋಸನತೋ **ಅನಞ್ಞಪೋಸಿನೋ**। ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ಕಾಯಪರಿಹಾರಿಕೇನ ಚೀವರೇನ ಕುಚ್ಛಿಪರಿಹಾರಿಕೇನ ಪಿಣ್ಡಪಾತೇನ ವಿಚರಣತೋ ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿತಂ, ಸುಭರತಂ, ಪರಮಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಂ, ಸನ್ತುಟ್ಠಿಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ದೇವಾಪಿ ಪಿಹಯನ್ತಿ ತಾದಿನೋ**ತಿ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಭುಸಂ ಅತಿವಿಯ ಸನ್ತಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮತಾಯ ಉಪಸನ್ತಸ್ಸ ಪರಮೇನ ಸತಿನೇಪಕ್ಕೇನ ಸಮನ್ನಾಗಮತೋ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಸತಿಮತೋ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಕ್ಕಾದಯೋ ದೇವಾಪಿ ಪಿಹಯನ್ತಿ ಪತ್ಥೇನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಸು ಬಹುಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಾ ಆದರಂ ಜನೇನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಮನುಸ್ಸಾ। ಸಚೇ ಸೋ **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ** ನ ಹೋತಿ, ತದಭಿಕಙ್ಖೀ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

### ೪. ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭. **ಇಮಿನಾ**ತಿ ಸಪದಾನಚಾರಿಕೇನ। **ಕಾಲತರ**ನ್ತಿ ಕಾಲಸ್ಸೇವ। **ಅಫಾಸುಕಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸಪರಿಸ್ಸಯಾದಿವಸೇನ ದುಪ್ಪವೇಸನಟ್ಠಾನಂ। **ಪುರತೋ**ತಿ ವೀಥಿಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪುರತೋ ಘರಂ ಅಪವಿಟ್ಠಸ್ಸೇವ। **ಪತ್ತವಿಸ್ಸಟ್ಠಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪೇಸಕಾರವೀಥಿಯಂ ಪೇಸಕಾರಭಾವಂ ನಿಮ್ಮಿನಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಸಕ್ಕಸ್ಸ ಘರದ್ವಾರೇ ಪತ್ತವಿಸ್ಸಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ। ಉಕ್ಕಟ್ಠಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕೋ ತಂ ದಿವಸಂ ನ ಭಿಕ್ಖಂ ಆಗಮಯಮಾನೋ ನಿಸೀದತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ **ಅನುಲೋಮೇ**ತಿ। ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಕುಲೇ ನಿಬದ್ಧಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಾಭಾವತೋ ಪರಿಚಯಾಭಾವೇನ **ಕುಲೇಸು ನಿಚ್ಚನವಕತಾ**। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಲಗ್ಗಮಾನಸತಾಯ ಚ ಸೋಮ್ಮಭಾವೇನ ಚ **ಚನ್ದೂಪಮತಾ**। **ಕುಲೇಸು** ಪರಿಗ್ಗಹಚಿತ್ತಾಭಾವೇನ ತತ್ಥ **ಮಚ್ಛೇರಪ್ಪಹಾನಂ**। ಹಿತೇಸಿತಾಯ ವಿಭಾಗಾಭಾವತೋ **ಸಮಾನುಕಮ್ಪಿತಾ**। ಕುಲಾನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನಸಂಸಟ್ಠತಾದಯೋ **ಕುಲೂಪಕಾದೀನವಾ**। **ಅವ್ಹಾನಾನಭಿನನ್ದನಾ**ತಿ ನಿಮನ್ತನವಸೇನ ಅವ್ಹಾನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಾ। **ಅಭಿಹಾರೇನಾ**ತಿ ಭಿಕ್ಖಾಭಿಹಾರೇನ। **ಸೇರಿಚಾರ**ನ್ತಿ ಯಥಾರುಚಿ ವಿಚರಣಂ।

ಇತಿ ಸಪದಾನಚಾರಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

### ೫. ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೮. **ನಾನಾಸನಭೋಜನ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಸ್ಮಿಂ ಆಸನೇ ಭೋಜನಂ, ಏಕನಿಸಜ್ಜಾಯ ಏವ ಅಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ನಿಸಜ್ಜಾಸು ಆಹಾರಪರಿಭೋಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪತಿರೂಪ**ನ್ತಿ ಯುತ್ತರೂಪಂ ಅನುಟ್ಠಾಪನೀಯಂ। **ವತ್ತಂ ಕಾತುಂ ವಟ್ಟತೀ**ತಿ ವತ್ತಂ ಕಾತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ವತ್ತಂ ನಾಮ ಗರುಟ್ಠಾನೀಯೇ ಕತ್ತಬ್ಬಮೇವ। ತತ್ಥ ಪನ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಯಂ ಥೇರವಾದಂ ಆಹ "**ಆಸನಂ ವಾ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಭೋಜನಂ ವಾ**"ತಿಆದಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ – ಏಕಾಸನಿಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಭುಞ್ಜನ್ತಂ ಆಸನಂ ವಾ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ, ಧುತಙ್ಗಭೇದತೋ ಯಾವ ಭೋಜನಪರಿಯೋಸಾನಾ ನ ವುಟ್ಠಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ । ಭೋಜನಂ ವಾ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ ಧುತಙ್ಗಭೇದತೋ, ಅಭುಞ್ಜಿಯಮಾನಂ ಯಾವ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ನಾರಭತಿ, ತಾವ ವುಟ್ಠಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ತಯಿದಂ ದ್ವಯಂ ಇಧ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವತ್ತಕರಣಂ ಧುತಙ್ಗಂ ನ

ರಕ್ಖತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಅಯಞ್ಚಾ”**ತಿಆದಿ। “ಭೇಸಜ್ಜತ್ಥಮೇವಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಭೇಸಜ್ಜಪರಿಭೋಗವಸೇನೇವ ಸಪ್ಪಿಆದೀನಿಪಿ ವಟ್ಟನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಪ್ಪಾಬಾಧತಾತಿ** ಅರೋಗತಾ। **ಅಪ್ಪಾತಙ್ಕತಾತಿ** ಅಕಿಚ್ಛಜೀವಿತಾ ಸರೀರದುಕ್ಖಾಭಾವೋ। **ಲಹುಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಕಾಯಸ್ಸ ಲಹುಪರಿವತ್ತಿತಾ। **ಬಲನ್ತಿ** ಸರೀರಬಲಂ। **ಫಾಸುವಿಹಾರೋತಿ** ಸುಖವಿಹಾರೋ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಬಹುಕ್ಖತ್ತುಂ ಭುಞ್ಜನಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಿಕಾರಪಟಿಕ್ಖೇಪಪದಂ। **ರುಜಾತಿ** ರೋಗಾ। **ನ ಕಮ್ಮಮುತ್ತನೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಯೋಗಕಮ್ಮಂ ಪುರೇಭತ್ತಂ, ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಞ್ಚ ನ ಪರಿಹಾಪೇತಿ, ಬಹುಸೋ ಭೋಜನೇ ಅಬ್ಯಾವಟಭಾವತೋ, ಅರೋಗಭಾವತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇತಿ ಏಕಾಸನಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೬. ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೯. **ಅಪ್ಪಟಿಕೂಲಂ ಕತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ** ಪಟಿಕೂಲಸ್ಸ ಭುತ್ತಸ್ಸ ಅಗಣ್ಹನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಪಮಾಣಯುತ್ತಮೇವ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬನ್ತಿ** “ಏಕಭಾಜನಮೇವ ಗಣ್ಹಾಮೀ”ತಿ ಬಹುಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನ ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬಂ। **ನಾನಾರಸತಣ್ಹಾವಿನೋದನನ್ತಿ** ನಾನಾರಸಭೋಜನೇ ತಣ್ಹಾಯ ವಿನೋದನಂ। ಅತ್ರ ಅತ್ರ ನಾನಾಭಾಜನೇ ಠಿತೇ ನಾನಾರಸೇ ಇಚ್ಛಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ರಿಚ್ಛೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ, ತಸ್ಸಾ **ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾಯ ಪಹಾನಂ। ಆಹಾರೇ ಪಯೋಜನಮತ್ತದಸ್ಸಿತಾತಿ** ಅಸಮ್ಭಿನ್ನನಾನಾರಸೇ ಗೇಧಂ ಅಕತ್ವಾ ಆಹಾರೇ ಸತ್ಥರಾ ಅನುಞ್ಞಾತಪಯೋಜನಮತ್ತದಸ್ಸಿತಾ। ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಭಾಜನೇಸು ಠಿತಾನಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಗಣ್ಹತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಾಭೋಗತಾಯ ಸಿಯಾ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಭೋಜಿತಾ, ನ ತಥಾ ಇಮಸ್ಸ ಏಕಪತ್ತಗತಸಞ್ಞಿನೋತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಭೋಜಿತಾ”**ತಿ। **ಓಕ್ಖಿತ್ತಲೋಚನೋತಿ** ಪತ್ತಸಞ್ಞಿತಾಯ ಹೇಟ್ಠಾಖಿತ್ತಚಕ್ಖು। **ಪರಿಭುಞ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ** ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ।

ಇತಿ ಪತ್ತಪಿಣ್ಡಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೭. ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೦. ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಯಂ ಉಪನೀತಂ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ತಂ ಅತಿರಿತ್ತಂ ಭೋಜನನ್ತಿ **ಅತಿರಿತ್ತಭೋಜನಂ। ಪುನ ಭೋಜನಂ ಕಪ್ಪಿಯಂ ಕಾರೇತ್ವಾ ನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ,** ತಬ್ಬಿಸಯತ್ತಾ ಇಮಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗಸ್ಸ। ತೇನಾಹ **“ಇದಮಸ್ಸ ವಿಧಾನ”**ನ್ತಿ। **ಯಸ್ಮಿಂ ಭೋಜನೇತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಭುಞ್ಜಿಯಮಾನೇ ಭೋಜನೇ। **ತದೇವ ಭುಞ್ಜತಿ,** ನ ಅಞ್ಞಂ। ಅನತಿರಿತ್ತಭೋಜನಪಚ್ಚಯಾ ಆಪತ್ತಿ **ಅನತಿರಿತ್ತಭೋಜನಾಪತ್ತಿ,** ತತೋ ದೂರೀಭಾವೋ ಅನಾಪಜ್ಜನಂ। **ಓದರಿಕತ್ತಂ** ಘಸ್ಮರಭಾವೋ ಕುಚ್ಛಿಪೂರಕತಾ, ತಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಏಕಪಿಣ್ಡೇನಾಪಿ ಯಾಪನತೋ। **ನಿರಾಮಿಸಸನ್ನಿಧಿತಾ** ನಿಹಿತಸ್ಸ ಅಭುಞ್ಜನತೋ। ಪುನ ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ **ಪರಿಯೇಸನಾಯ ಖೇದಂ ನ ಯಾತಿ।** ಅಭಿಸಲ್ಲೇಖಕಾನಂ ಸನ್ತೋಸಗುಣಾದೀನಂ ವುದ್ಧಿಯಾ ಸಞ್ಜನನಂ **ಸನ್ತೋಸಗುಣಾದಿವುಡ್ಢಿಸಞ್ಜನನಂ।** ಇದನ್ತಿ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಂ।

ಇತಿ ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೮. ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೧. **ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನಂ ಪಹಾಯ ಅರಞ್ಞೇ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಗಾಮನ್ತಂ, ಅರಞ್ಞಞ್ಚ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತತ್ಥ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರೇನಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಗಾಮಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನಸ್ಸ **“ಗಾಮೋಯೇವ ಗಾಮನ್ತಸೇನಾಸನ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯೋ ಕೋಚಿ ಸತ್ಥೋಪಿ ಗಾಮೋ ನಾಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಇನ್ದಖೀಲಾತಿ** ಉಮ್ಮಾರಾ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಲೇಡ್ಡುಪಾತಸ್ಸ। ವಿನಯಪರಿಯಾಯೇನ ಅರಞ್ಞಲಕ್ಖಣಂ **ಅದಿನ್ನಾದಾನಪಾರಾಜಿಕೇ** (ಪಾರಾ॰ ೯೨) ಆಗತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ “ಗಾಮಾ ವಾ

ಅರಞ್ಞಾ ವಾ"ತಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಅವಹಾರಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೇ ತದುಭಯಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಠಪೇತ್ವಾ ಗಾಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಗಾಮೂಪಚಾರೋ ಹಿ ಲೋಕೇ ಗಾಮಸಙ್ಖಮೇವ ಗಚ್ಛತೀತಿ। ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಗಾಮವಿನಿಮುತ್ತಂ ಠಾನಂ ಅರಞ್ಞಮೇವ ಹೋತೀತಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ** (ವಿಭಂ॰ ೫೨೯) ಗಾಮಾ **"ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅರಞ್ಞ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇನ** ಆರಞ್ಞಕಸಿಕ್ಖಾಪದೇ (ಪಾರಾ॰ ೬೫೪) "ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮ"ನ್ತಿ ಆಗತಂ ಆರಞ್ಞಿಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸನ್ಧಾಯ। ನ ಹಿ ಸೋ ವಿನಯಪರಿಯಾಯಿಕೇ "ಅರಞ್ಞೇ ವಸನತೋ ಆರಞ್ಞಿಕೋ ಪನ್ತಸೇನಾಸನೋ"ತಿ ಸುತ್ತೇ ವುತ್ತೋ। ಅಯಞ್ಚ ಸುತ್ತಸಂವಣ್ಣನಾತಿ ಇಧ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುತ್ತನ್ತಕಥಾವ ಪಮಾಣಂ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಆಗತಮೇವ ಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತಂ ಆರೋಪಿತೇನ ಆಚರಿಯಧನುನಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಮಿನನವಿಧಿಂ ಆಹ। ತೇನೇವ ಹಿ ಮಜ್ಝಿಮಟ್ಠಕಥಾನಯೋವ (ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೯೬) **ಇದಮೇತ್ಥ ಪಮಾಣನ್ತಿ** ಚ ವುತ್ತೋ।

**ತತೋ ತತೋ ಮಗ್ಗನ್ತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಖುದ್ದಕಮಗ್ಗಂ **ಪಿದಹತಿ। ಧುತಙ್ಗಸುದ್ಧಿಕೇನ** ಧುತಙ್ಗಸೋಧನಪಸುತೇನ। **ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಕಾಲೇತಿ** ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ ತಯೋಪಿ ಉತೂ, ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ದ್ವೇ, ಮುದುಕಸ್ಸ ಏಕೋ ಉತು। ತತ್ಥಪಿ **ಧುತಙ್ಗಂ ನ ಭಿಜ್ಜತಿ** ಸಉಸ್ಸಾಹತ್ತಾ। **ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಿಥಿಲಭಾವೇನ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅರಞ್ಞಸಞ್ಞಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋತಿ** "ಅಹಂ ವಿವೇಕವಾಸಂ ವಸಿಸ್ಸಾಮಿ, ಯಥಾಲದ್ಧೋವ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ಸಾತ್ಥಕೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಮನಸಿಕಾರಸಬ್ಭಾವತೋ **"ಭಬ್ಬೋ... ಪೇ॰... ರಕ್ಖಿತು"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಸ್ಸ** ಆರಞ್ಞಿಕಸ್ಸ **ಚಿತ್ತಂ ನ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ** ಆಪಾಥಮನುಪಗಮನತೋ। **ವಿಗತಸನ್ತಾಸೋ ಹೋತಿ** ವಿವೇಕಪರಿಚಯತೋ। **ಜೀವಿತನಿಕನ್ತಿಂ ಜಹತಿ** ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯೇ ಅರಞ್ಞೇ ನಿವಾಸೇನೇವ ಮರಣಭಯಸ್ಸ ದೂರೀಕರಣತೋ। **ಪವಿವೇಕಸುಖರಸಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ** ಅನುಭವತಿ ಜನಸಂಸಗ್ಗಾಭಾವತೋ। **ಆರಾಧಯನ್ತೋತಿ** ಅನುನಯನ್ತೋ। ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ವಿವೇಕಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಯೋಗಿನೋ ವಾಹನಸದಿಸನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಅವಸೇಸಧುತಾಯುಧೋ"**ತಿ, ಅವಸಿಟ್ಠಧುತಧಮ್ಮಾಯುಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇತಿ ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೯. ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೩೨. **ಛನ್ನನ್ತಿ** ಇಟ್ಠಕಾಛದನಾದೀಹಿ ಛಾದಿತಂ, ಆವಸಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೀಮನ್ತರಿಕರುಕ್ಖೋತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ರಾಜೂನಂ ರಜ್ಜಸೀಮಾಯ ಠಿತರುಕ್ಖೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ತೇಸಂ ರಾಜೂನಂ ಬಲಕಾಯೋ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಯುದ್ಧಂ ಕರೇಯ್ಯ, ಚೋರಾಪಿ ಪಾರಿಪನ್ಥಿಕಾ ಸಮೋಸರನ್ತಾ ಭಿಕ್ಖುಸ್ಸ ಸುಖೇನ ನಿಸೀದಿತುಂ ನ ದೇನ್ತಿ। **ಚೇತಿಯರುಕ್ಖೋ** "ದೇವತಾಧಿಟ್ಠಿತೋ"ತಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಸಮ್ಮತರುಕ್ಖೋ ಪೂಜೇತುಂ ಉಪಗತೇಹಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಅವಿವಿತ್ತೋ ಹೋತಿ। **ನಿಯ್ಯಾಸರುಕ್ಖೋ** ಸಜ್ಜರುಕ್ಖಾದಿ। **ವಗ್ಗುಲಿರುಕ್ಖೋ** ವಗ್ಗುಲಿನಿಸೇವಿತೋ। ಸೀಮನ್ತರಿಕರುಕ್ಖಾದಯೋ ಸಪರಿಸ್ಸಯಾ, ದುಲ್ಲಭವಿವೇಕಾ ಚಾತಿ ಆಹ **"ಇಮೇ ರುಕ್ಖೇ ವಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ"**ತಿ। **ಪಣ್ಣಸಟನ್ತಿ** ರುಕ್ಖತೋ ಪತಿತಪಣ್ಣಂ। **ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇ ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ** ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತ್ಥಂ। **ಛನ್ನೇ** ವಾಸಕಪ್ಪನಾ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದೀನಮತ್ಥಾಯಪಿ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ **"ಜಾನಿತ್ವಾ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪಿತಮತ್ತೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

**ಅಭಿಣ್ಹಂ ತರುಪಣ್ಣವಿಕಾರದಸ್ಸನೇನಾತಿ** ಅಭಿಕ್ಖಣಂ ತರೂಸು, ತರೂನಂ ವಾ ಪಣ್ಣೇಸು ವಿಕಾರಸ್ಸ ಖಣಭಙ್ಗಸ್ಸ ದಸ್ಸನೇನ। **ಸೇನಾಸನಮಚ್ಛೇರಕಮ್ಮಾರಾಮತಾನನ್ತಿ** ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯನವಕಮ್ಮರತಭಾವಾನಂ। **ದೇವತಾಹೀತಿ** ರುಕ್ಖದೇವತಾಹಿ। ತಾಪಿ ಹಿ ರುಕ್ಖಟ್ಠವಿಮಾನೇಸು ವಸನ್ತಿಯೋ ರುಕ್ಖೇಸು ವಸನ್ತಿ। ಅಯಮ್ಪಿ ರುಕ್ಖೇತಿ **ಸಹವಾಸಿತಾ। ವಣ್ಣಿತೋತಿ** "ಅಪ್ಪಾನಿ ಚೇವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಸಂಸಿತೋ। "ರುಕ್ಖಮೂಲಸೇನಾಸನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೭೩, ೧೨೮) ಏವಂ **ನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಚ ಭಾಸಿತೋ। ಅಭಿರತ್ತಾನಿ** ತರುಣಕಾಲೇ, **ನೀಲಾನಿ** ಮಜ್ಝಿಮಕಾಲೇ, **ಪಣ್ಡೂನಿ** ಜಿಣ್ಣಕಾಲೇ। **ಪತಿತಾನಿ** ಮಿಲಾಯನವಸೇನ। ಏವಂ **ಪಸ್ಸನ್ತೋ**

**ತರುಪಣ್ಣಾನಿ** ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಏವ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ **ಪನೂದತಿ** ಪಜಹತಿ, ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಏವಸ್ಸ ಸಣ್ಠಾತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಜಾತಿಬೋಧಿಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪವತ್ತನಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ರುಕ್ಖಮೂಲೇಯೇವ ಜಾತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಬುದ್ಧದಾಯಜ್ಜಂ ರುಕ್ಖಮೂಲ"**ನ್ತಿ।

ಇತಿ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೧೦. ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೩೩.** "ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮೀ"ತಿ ಏತ್ತಕೇ ವುತ್ತೇ ಛನ್ನಂ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ **"ಛನ್ನಞ್ಚ ರುಕ್ಖಮೂಲಞ್ಚ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಧುತಙ್ಗಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಯೋಗಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ಹಿ ಸಮಾದಾನಂ ಇಜ್ಝತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ। "ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾಯಾ"ತಿ ಇಮಿನಾವ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತೇನಾಪಿ ಉಪೋಸಥದಿವಸಾದೀಸು ಸುಣನ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಾನುರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ತೇಹಿ ಯಾಚಿತೇನ ಛನ್ನಂ ಪವಿಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪನ ಕಥೇತ್ವಾ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೋವ ಗನ್ತಬ್ಬೋ। ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಸ್ಸಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಪೋಸಥತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಾಯ। **ಉದ್ದಿಸನ್ತೇನಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಉದ್ದೇಸಂ ದೇನ್ತೇನ। **ಉದ್ದಿಸಾಪೇನ್ತೇನಾ**ತಿ ಸಯಂ ಉದ್ದೇಸಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ। **ಮಗ್ಗಮಜ್ಝೇ ಠಿತಂ ಸಾಲ**ನ್ತಿ ಸೀಹಳದೀಪೇ ವಿಯ ಮಗ್ಗಾ ಅನೋಕ್ಕಮ್ಮ ಉಜುಕಮೇವ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಸಾಲಂ। **ವೇಗೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ** ಅಸಾರುಪ್ಪತ್ತಾ। **ಯಾವ ವಸ್ಸೂಪರಮಾ ಠತ್ವಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ,** ನ ತಾವ ಧುತಙ್ಗಭೇದೋ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನ್ತೋ** ನಾಮ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ। ಪಬ್ಬತಸ್ಸ ಪನ ಪಬ್ಭಾರಸದಿಸೋ **ಪಬ್ಬತಪದೇಸೋ**। **ಅಚ್ಛನ್ನಮರಿಯಾದ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ವಸ್ಸೋದಕಂ ಅನ್ತೋ ನ ಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ಛದನಸಙ್ಖೇಪೇನ ಉಪರಿ ಅಕತಮರಿಯಾದಂ। ಅನ್ತೋ ಪನ ಪಬ್ಭಾರಸ್ಸ ವಸ್ಸೋದಕಂ ಪವಿಸತಿ ಚೇ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸಸಙ್ಖೇಪಮೇವಾತಿ ತತ್ಥ ಪವಿಸಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಸಾಖಾಮಣ್ಡಪೋ**ತಿ ರುಕ್ಖಸಾಖಾಹಿ ವಿರಳಚ್ಛನ್ನಮಣ್ಡಪೋ। **ಪೀಠಪಟೋ** ಖಲಿತ್ಥದ್ಧಸಾಟಕೋ।

**ಪವಿಟ್ಠಕ್ಖಣೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಪಬ್ಭಾರಾದಿಕೇ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಜಾನಿತ್ವಾ**ತಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಿಅತ್ಥಂ ಛನ್ನಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ "ಇದಾನಿ ಅರುಣೋ ಉಟ್ಠಹತೀ"ತಿ ಜಾನಿತ್ವಾ। ರುಕ್ಖಮೂಲೇಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅತ್ಥೇವ ನಿವಾಸಫಾಸುಕತಾತಿ ಸಿಯಾ ತತ್ಥ ಆಸಙ್ಗಪುಬ್ಬಕೋ ಆವಾಸಪಲಿಬೋಧೋ, ನ ಪನ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇತಿ ಇಧೇವ **ಆವಾಸಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದೋ** ಆನಿಸಂಸೋ ವುತ್ತೋ। **ಪಸಂಸಾಯಾನುರೂಪತಾತಿ ಅನಿಕೇತಾ**ತಿ ವುತ್ತಪಸಂಸಾಯ ಅನಾಲಯಭಾವೇನ ಅನುಚ್ಛವಿಕತಾ। **ನಿಸ್ಸಙ್ಗತಾ**ತಿ ಆವಾಸಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವೇನೇವ ತತ್ಥ ನಿಸ್ಸಙ್ಗತಾ। ಅಸುಕದಿಸಾಯ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತುಂ ನೇವ ಸಕ್ಕಾತಿ ಏದಿಸಸ್ಸ ಪರಿವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **ಚಾತುದ್ದಿಸೋ**। **ಮಿಗಭೂತೇನಾ**ತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಾಭಾವೇನ ಮಿಗಸ್ಸ ವಿಯ ಭೂತೇನ। **ಸಿತೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಿತೋ। **ವಿನ್ದತೀ**ತಿ ಲಭತಿ।

ಇತಿ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

## ೧೧. ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೩೪. ನ ಸುಸಾನ**ನ್ತಿ ಅಸುಸಾನಂ। ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ನ-ಕಾರೋ, ಸುಸಾನಲಕ್ಖಣರಹಿತಂ ವಸನಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನ ತತ್ಥಾ**ತಿ "ಸುಸಾನ"ನ್ತಿ ವವತ್ಥಪಿತಮತ್ತೇ ಠಾನೇ ನ **ವಸಿತಬ್ಬಂ**। ನ ಹಿ ನಾಮಮತ್ತೇನ ಸುಸಾನಲಕ್ಖಣಂ ಸಿಜ್ಝತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಝಾಪಿತಕಾಲತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ...ಪೇ॰... ಸುಸಾನಮೇವ** ಛವೇನ ಸಯಿತಮತ್ತಾಯ ಸುಸಾನಲಕ್ಖಣಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಛವಸಯನಂ ಹಿ "ಸುಸಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಸೋಸಾನಿಕೇನ ನಾಮ ಅಪ್ಪಕಿಚ್ಚೇನ ಸಲ್ಲಹುಕವುತ್ತಿನಾ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ವಸನ್ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಗರುಕನ್ತಿ** ದುಪ್ಪರಿಹಾರಂ। ತಮೇವ ಹಿ ದುಪ್ಪರಿಹಾರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪನ್ನಪರಿಸ್ಸಯವಿಘಾತತ್ಥಾಯಾತಿ** "ಸುಸಾನಂ ನಾಮ ಮನುಸ್ಸರಾಹಸ್ಸೇಯ್ಯಕ"ನ್ತಿ ಚೋರಾ ಕತಕಮ್ಮಾಪಿ ಅಕತಕಮ್ಮಾಪಿ ಓಸರನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಚೋರೇಸು ಭಣ್ಡಸಾಮಿಕೇ ದಿಸ್ವಾ ಭಿಕ್ಖುಸಮೀಪೇ ಭಣ್ಡಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಪಲಾತೇಸು ಮನುಸ್ಸಾ ಭಿಕ್ಖುಂ "ಚೋರೋ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಪೋಥೇಯ್ಯುಂ, ತಸ್ಮಾ ವಿಹಾರೇ **ಸಙ್ಘತ್ಥೇರಂ ವಾ** ಗೋಚರಗಾಮೇ ರಞ್ಞಾ ನಿಯುತ್ತಂ **ರಾಜಯುತ್ತಕಂ ವಾ** ಅತ್ತನೋ ಸೋಸಾನಿಕಭಾವಂ **ಜಾನಾಪೇತ್ವಾ** ಯಥಾ ತಾದಿಸೋ, ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಪರಿಸ್ಸಯೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ **ಅಪ್ಪಮತ್ತೇನ ವಸಿತಬ್ಬಂ।** ಚಙ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಯದಾ ಆಳಹನಂ ಅಭಿಮುಖಂ ನ ಹೋತಿ, ತದಾಪಿ ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಂ ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅದ್ಧಕ್ಖಿಕೇನ ಆಳಹನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

**ಉಪ್ಪಥಮಗ್ಗೇನ ಗನ್ತಬ್ಬಂ** ಅತ್ತನೋ ಸೋಸಾನಿಕಭಾವಸ್ಸ ಅಪಾಕಟಭಾವತ್ಥಂ। **ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಸುಸಾನೇ "ಅಯಂ ವಮ್ಮಿಕೋ, ಅಯಂ ರುಕ್ಖೋ, ಅಯಂ ಖಾಣುಕೋ"ತಿಆದಿನಾ **ದಿವಾಯೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಂ। ಭಯಾನಕನ್ತಿ** ಭಯಜನಕಂ ವಮ್ಮಿಕಾದಿಂ। **ಕೇನಚಿ** ಲೇಡ್ಡುಪಾಸಾಣಾದಿನಾ ಆಸನ್ನೇ ವಿಚರನ್ತೀತಿ **ನ ಪಹರಿತಬ್ಬಾ। ತಿಲಪಿಟ್ಠಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಪಲಲಂ। ಮಾಸಮಿಸ್ಸಂ ಭತ್ತಂ **ಮಾಸಭತ್ತಂ। ಗುಳಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತಿಲಸಂಗುಳಿಕಾದಿಘನಪೂವಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಕುಲಗೇಹಂ ನ ಪವಿಸಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಪೇತಧೂಮೇನ ವಾಸಿತತ್ತಾ, ಪಿಸಾಚಾನುಬನ್ಧತ್ತಾ ಚ ಕುಲಗೇಹಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ನ ಪವಿಸಿತಬ್ಬಂ। ದೇವಸಿಕಂ ಛವಡಾಹೋ **ಧುವಡಾಹೋ।** ಮತಞಾತಕಾನಂ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ದೇವಸಿಕಂ ರೋದನಂ **ಧುವರೋದನಂ। ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** "ಞಾಪಿತಕಾಲತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ। "ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೇ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ **"ಸುಸಾನಂ ಅಗತದಿವಸೇ"**ತಿ **ಅಙ್ಗುತ್ತರಭಾಣಕಾ।**

ಸುಸಾನೇ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಸಿವಥಿಕದಸ್ಸನೇನ **ಮರಣಸ್ಸತಿಪಟಿಲಾಭೋ।** ತತೋ ಏವ **ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿತಾ ।** ತತ್ಥ ಛಡ್ಡಿತಸ್ಸ ಮತಕಳೇವರಸ್ಸ ದಸ್ಸನೇನ **ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಾಧಿಗಮೋ।** ತತೋ ಏವ **ಕಾಮರಾಗವಿನೋದನಂ।** ಬಹುಲಂ ಸರೀರಸ್ಸ ಅಸುಚಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ **ಅಭಿಣ್ಹಂ ಕಾಯಸಭಾವದಸ್ಸನಂ।** ತತೋ ಮರಣಸ್ಸತಿಪಟಿಲಾಭತೋ ಚ **ಸಂವೇಗಬಹುಲತಾ।** ಬ್ಯಾಧಿಕಾನಂ, ಜರಾಜಿಣ್ಣಾನಞ್ಚ ಮತಾನಂ ತತ್ಥ ದಸ್ಸನೇನ **ಆರೋಗ್ಯಯೋಬ್ಬನಜೀವಿತಮದಪ್ಪಹಾನಂ।** ಖುದ್ದಕಸ್ಸ, ಮಹತೋ ಚ ಭಯಸ್ಸ ಅಭಿಭವನತೋ **ಭಯಭೇರವಸಹನತಾ।** ಸಂವಿಗ್ಗಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಪದಹನಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗರುಭಾವನೀಯತಾ। ನಿದ್ದಾಗತಮ್ಪೀತಿ** ಸುತ್ತಮ್ಪಿ, ಸುಪಿನನ್ತೇಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಇತಿ ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

### ೧೨. ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೩೫.** ಸೇನಾಸನಗಾಹಣೇ ಪರೇ ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಗಹಣಂ, "ಇದಂ ಸುನ್ದರಂ, ಇದಂ ನ ಸುನ್ದರ"ನ್ತಿ ಪರಿತುಲಯಿತ್ವಾ ಪುಚ್ಛನಾ, ಓಲೋಕನಾ ಚ **ಸೇನಾಸನಲೋಲುಪ್ಪಂ। ತುಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ** ತುಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ। ವಿಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಯನ್ತಭಾವೇನ **ದೂರೇತಿ** ವಾ ಬಹೂನಂ ಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನಾದೀನಂ **ಅಚ್ಚಾಸನ್ನೇತಿ ವಾ ಪುಚ್ಛಿತುಂ ನ ಲಭತಿ,** ಪುಚ್ಛನೇನಪಿಸ್ಸ ಧುತಙ್ಗಸ್ಸ ಸಂಕಿಲಿಸ್ಸನತೋ। **ಓಲೋಕೇತುನ್ತಿ** ಲೋಲುಪ್ಪವಸೇನ ಪಸ್ಸಿತುಂ। **ಸಚಸ್ಸ ತಂ ನ ರುಚ್ಚತೀತಿ** ಅಸ್ಸ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಸ್ಸ ತಂ ಯಥಾಗಾಹಿತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಅಫಾಸುಕಭಾವೇನ ಸಚೇ ನ ರುಚ್ಚತಿ, ಮುದುಕಸ್ಸ ಅಸತಿ ರೋಗೇ ಯಥಾಗಾಹಿತಂ ಪಹಾಯ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಸೇನಾಸನಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಲೋಲುಪ್ಪಂ, ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಗನ್ತ್ವಾ ಓಲೋಕನಾ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ ಪುಚ್ಛನಾ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಉಟ್ಠಾಪೇತ್ವಾ ಗಹಣೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ।

ಉಪಟ್ಠಾಪನೀಯಾನಮ್ಪಿ ಅನುಟ್ಠಾಪನೇನ **ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀನಂ ಹಿತೇಸಿತಾ।** ತಾಯ ಕರುಣಾವಿಹಾರಾನುಗುಣತಾ। ಸುನ್ದರಾಸುನ್ದರವಿಭಾಗಾಕರಣತೋ **ಹೀನಪಣೀತವಿಕಪ್ಪಪರಿಚ್ಚಾಗೋ।** ತೇನ ತಾದಿಲಕ್ಖಣಾನುಗುಣತಾ। ತತೋ ಏವ

**ಅನುರೋಧವಿರೋಧಪ್ಪಹಾನಂ। ದ್ವಾರಪಿದಹನಂ** ಓಕಾಸಾದಾನತೋ। **ಯಥಾಸನ್ಥತರಾಮತ**ನ್ತಿ ಯಥಾಗಾಹಿತೇ ಯಥಾನಿದ್ದಿಟ್ಠೇ ಸೇನಾಸನೇ ಅಭಿರತಭಾವಂ।

ಇತಿ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

**೧೩. ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

**೩೮. ಸೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಇರಿಯಾಪಥಲಕ್ಖಣಂ ಸೇಯ್ಯಂ। ತಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನೇವ ಹಿ ತದತ್ಥಾ "ಮಞ್ಚೋ ಭಿಸೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕಾ (ಚೂಳವ॰ ೩೨೧, ೩೨೨) ಸೇಯ್ಯಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। "ನೇಸಜ್ಜಿಕೋ"ತಿ ಚ ಸಯನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಏವ ವಿಹರಿತುಂ ಸೀಲಮಸ್ಸಾತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಸೇಯ್ಯಾ ಏವೇತ್ಥ ಪಟಿಯೋಗಿನೀ, ನ ಇತರೇ ತಥಾ ಅನಿಟ್ಠತ್ತಾ, ಅಸಮ್ಭವತೋ ಚ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಯೋ ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥೋ ಇಧ ಪಟಿಯೋಗಿಭಾವೇನ ಇಚ್ಛಿತೋ, ನ ಇತರೇ। ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಠಾನಗಮನೇಹಿ ವಿನಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಏವ ಯಾಪೇತುಂ ತಥಾ ಪವತ್ತೇತುನ್ತಿ ಸೇಯ್ಯಾವೇತ್ಥ ಪಟಿಯೋಗಿನೀ। ತೇನಾಹ **"ತೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಚಙ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ** ನ "ನೇಸಜ್ಜಿಕೋ ಅಹ"ನ್ತಿ ಸಬ್ಬರತ್ತಿಂ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ। ಇರಿಯಾಪಥನ್ತರಾನುಗ್ಗಹಿತೋ ಹಿ ಕಾಯೋ ಮನಸಿಕಾರಕ್ಖಮೋ ಹೋತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಪಾದಾ, ಪಿಟ್ಠಿಅಪಸ್ಸಯೋ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ **ಪಞ್ಚಙ್ಗೋ**। ಚತೂಹಿ ಅಟ್ಟನೀಹಿ, ಪಿಟ್ಠಿಅಪಸ್ಸಯೇನ ಚ ಪಞ್ಚಙ್ಗೋತಿ ಅಪರೇ। **ಉಭೋಸು ಪಸ್ಸೇಸು** ಪಿಟ್ಠಿಪಸ್ಸೇ ಚ ಯಥಾಸುಖಂ ಅಪಸ್ಸಾಯ ವಿಹರತೋ ನೇಸಜ್ಜಿಕಸ್ಸ "ಅನೇಸಜ್ಜಿಕತೋ ಕೋ ವಿಸೇಸೋ"ತಿ ಗಾಹಂ ನಿವಾರೇತುಂ **ಅಭಯತ್ಥೇರೋ** ನಿದಸ್ಸಿತೋ **"ಥೇರೋ ಅನಾಗಾಮೀ ಹುತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ"**ತಿ।

ಉಪಚ್ಛೇದೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಉಪಚ್ಛೇದನ**ನ್ತಿ ವಿನಿಬನ್ಧುಪಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಸಾಧಕತಮಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗಸಪ್ಪಾಯತಾ** ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ ನಿಸಜ್ಜಾಯ। ತತೋ ಏವ **ಪಾಸಾದಿಕಇರಿಯಾಪಥತಾ। ವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾನುಕೂಲತಾ** ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕತಾ। ತತೋ ಏವ **ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಬ್ರೂಹನತಾ। ಪಣಿಧಾಯಾ**ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ। **ತನು**ನ್ತಿ ಉಪರಿಮಕಾಯಂ। **ವಿಕಮ್ಪೇತೀ**ತಿ ಚಾಲೇತಿ, ಇಚ್ಛಾವಿಘಾತಂ ಕರೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವತ**ನ್ತಿ ಧುತಙ್ಗಂ।

ಇತಿ ನೇಸಜ್ಜಿಕಙ್ಗಕಥಾವಣ್ಣನಾ।

**ಧುತಙ್ಗಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

೩೮. ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ವಸೇನ **ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾನಿ,** ಖೀಣಾಸವಾನಂ ವಸೇನ **ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾನಿ** । ತತ್ಥ ಸೇಕ್ಖಪುಥುಜ್ಜನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಪೂರಣತ್ಥಂ, ಖೀಣಾಸವಾ ಫಾಸುವಿಹಾರತ್ಥಂ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಹರನ್ತಿ। **ಅಕುಸಲಮ್ಪಿ ಧುತಙ್ಗ**ನ್ತಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇನಾಪಿ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ, ಯೇನ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಆರಞ್ಞಿಕತ್ತಂ, ತಂ ಧುತಙ್ಗಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಲಕ್ಖಣಾಭಾವತೋ। ಯಂ ಹಿದಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಧುನನತೋ ಧುತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ, ಞಾಣಸ್ಸ, ಚೇತನಾಯ ವಾ ಅಙ್ಗತ್ತಂ, ನ ತಂ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಭವತಿ। ತಸ್ಮಾ ಅರಞ್ಞವಾಸಾದಿಮತ್ತೇನ ಆರಞ್ಞಿಕಾದಯೋ ತಾವ ಹೋನ್ತು, ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಾದೀನಿ ಪನ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನ ಮಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಇಮಾನೀ**ತಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ। **ವುತ್ತಂ** ಹೇಟ್ಠಾ ವಚನತ್ಥನಿದ್ದೇಸೇ। **ನ ಚ ಅಕುಸಲೇನ ಕೋಚಿ ಧುತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ,** ಕಿಲೇಸಾನಂ ಧುನನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಯಸ್ಸ** ಭಿಕ್ಖುನೋ **ಏತಾನಿ** ಸಮಾದಾನಾನಿ **ಅಙ್ಗಾನಿ,** ಏತೇನ ಪರಮೇನಾಪಿ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇನ "ನತ್ಥಿ ಅಕುಸಲಂ ಧುತಙ್ಗ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನ ಚ ಅಕುಸಲಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಧುನಾತೀ**ತಿ ಅಕುಸಲಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಾಪಂ ನ ಚ ಧುನಾತಿ ಏವ ಅಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ। **ಯೇಸಂ** ಸಮಾದಾನಾನಂ **ತಂ**

ಅಕುಸಲಂ ಞಾಣಂ ವಿಯ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ತಾನಿ **ಧುತಙ್ಗಾನೀತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯುಂ।** ಇಮಿನಾ ದುತಿಯೇನಾಪಿ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇನ "ನತ್ಥಿ ಅಕುಸಲಂ ಧುತಙ್ಗ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಾಪಿ ಅಕುಸಲ**ನ್ತಿಆದಿ ತತಿಯಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಯೋಜನಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನಂ।

**ಯೇಸ**ನ್ತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿಕೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತೇ ಹಿ ಧುತಙ್ಗಂ ನಾಮ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ। ತಥಾ ಸತಿ ತಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಧುನನಟ್ಠೋಪಿ ನ ಸಿಯಾ, ಸಮಾದಾತಬ್ಬತಾ ಚಾತಿ ತೇಸಂ ವಚನಂ ಪಾಳಿಯಾ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕುಸಲತ್ತಿಕವಿನಿಮುತ್ತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಕ್ಖೇ ಏತೇ ದೋಸಾ ದುನ್ನಿವಾರಾ, ತಸ್ಮಾ **ತಂ** ತೇಸಂ ವಚನಂ **ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ,** ವುತ್ತನಯೋ ಚೇತನಾಪಕ್ಖೋಯೇವ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಏತೇ ಧುತಗುಣಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಪಠಮತತಿಯಪದಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸಿಯಾ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಸಿಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಸಿಯಾ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಸಿಯಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ, ಸಿಯಾ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾತಿ ಏವಂ ಸೇಸತಿಕದುಕಪದೇಹಿಪಿ ನೇಸಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ।

ಕಾಮಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅರಹಾ ಧುತಕಿಲೇಸೋ, ಇಧ ಪನ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾಮುಖೇನ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಧುನಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಖೀಣಾಸವೋ **"ಧುತಕಿಲೇಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಥಾ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ **ಕಿಲೇಸಧುನನೋ ಧಮ್ಮೋ,** ವಿಸೇಸತೋ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ। ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾದಿ। ಹೇಟ್ಠಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಧುತಙ್ಗಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಧುತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಧುತವಾದೇ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೇ ಯಸ್ಮಾ ಧುತವಾದಭೇದೇನ ಧುತೋ ವಿಯ ಧುತಭೇದೇನ ಧುತವಾದೋಪಿ ದುವಿಧೋ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ, ತದುಭಯಪಟಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಚತುಕ್ಕಮೇತ್ಥ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ಥಿ ಧುತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

**ತಯಿದ**ನ್ತಿ ನಿಪಾತೋ, ತಸ್ಸ "ಸೋ ಅಯ"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಧುತಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ**ತಿ ಧುತಙ್ಗಸೇವನಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಧುನನವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ "ಧುತೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ ಧುತಙ್ಗಚೇತನಾಯ ಉಪಕಾರಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಕತ್ವಾ ಧುತಧಮ್ಮಾ ನಾಮ। ಅಸಮ್ಪತ್ತಸಮ್ಪತ್ತೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಅಲುಬ್ಭನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತನತೋ **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ ಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ** ಚ ಅತ್ಥತೋ ಅಲೋಭೋ। ಪಚ್ಚಯಗೇಧಾದಿಹೇತುಕಾನಂ ಲೋಲತಾದೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಲಿಖನತೋ ಭೇದನತೋ ಗಣಸಙ್ಗಣಿಕಾದಿಭೇದತೋ ಸಂಸಗ್ಗತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿವೇಚನತೋ **ಸಲ್ಲೇಖತಾ ಪವಿವೇಕತಾ** ಚ ಅಲೋಭೋ ಅಮೋಹೋತಿ ಇಮೇಸು **ದ್ವೀಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನುಪತನ್ತಿ** ತದನ್ತೋಗಧಾ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದುಭಯಸ್ಸೇವ ಪವತ್ತಿವಿಸೇಸಭಾವತೋ। ಇಮೇಹಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಅತ್ಥೀ ಇದಮತ್ಥೀ, ಯೇನ ಞಾಣೇನ ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ನಾಮ ಪಂಸುಕೂಲಿಕಙ್ಗಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಿತೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಧುತಗುಣೇ ಸಮಾದಿಯತಿ ಚೇವ ಪರಿಹರತಿ ಚ, ತಂ ಞಾಣಂ ಇದಮತ್ಥಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ಇದಮತ್ಥಿತಾ ಞಾಣಮೇವಾ"**ತಿ। **ಪಟಿಕ್ಖೇಪವತ್ಥೂಸೂ**ತಿ ಗಹಪತಿಚೀವರಾದೀಸು ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಧುತಙ್ಗೇಹಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬವತ್ಥೂಸು। **ಲೋಭ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಂ। **ತೇಸ್ವೇವ ವಾ**ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವತ್ಥೂಸು ಏವ। **ಆದೀನವಪಟಿಚ್ಛಾದಕ**ನ್ತಿ ಆರಕ್ಖದುಕ್ಖಪರಾಧೀನವುತ್ತಿಚೋರಭಯಾದಿಆದೀನವಪಟಿಚ್ಛಾದಕಂ। **ಅನುಞ್ಞಾತಾನ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥಾರಾ ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಅನುಞ್ಞಾತಾನಂ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದೀನಂ। **ಪಟಿಸೇವನಮುಖೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಸೇವನದ್ವಾರೇನ, ತೇನ ಲೇಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅತಿಸಲ್ಲೇಖಮುಖೇನಾ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿಮುಖೇನ, ಉಕ್ಕಟ್ಠಸ್ಸ ವತ್ತನಕಾನಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸುಖುಮಕರಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯೋ ರಾಗೋ ದುಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭತೀತಿ ಆಹ **"ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಞ್ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ರಾಗೋ ವೂಪಸಮ್ಮತೀ"**ತಿ। ಸಲ್ಲೇಖೋ ನಾಮ ಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸ ಹೋತಿ, ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇ ಮೋಹೋ ಅಪತಿಟ್ಠೋವ ಅಪ್ಪಮಾದಸಮ್ಭವತೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಲ್ಲೇಖಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತಸ್ಸ ಮೋಹೋ ಪಹೀಯತೀ"**ತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ಧುತಙ್ಗೇಸು। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅರಞ್ಞರುಕ್ಖಮೂಲೇಸು।

**ಸೀಸಙ್ಗಾನೀತಿ** ಸೀಸಭೂತಾನಿ ಅಙ್ಗಾನಿ, ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ನಾನನ್ತರಿಕತಾಯ, ಸುಕರತಾಯ ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತೋ ಉತ್ತಮಙ್ಗಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಙ್ಗಾನೀತಿ** ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಭೇದರಹಿತಾನಿ, ವಿಸುಂಯೇವ ಅಙ್ಗಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಡ್ಢತಿ** ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ದೋಸಚರಿತಸ್ಸಾಪಿ, ತಂ ಏಕಚ್ಚಂ **ಧುತಙ್ಗಂ ಸೇವನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಹಾಯತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸುಕುಮಾರಭಾವೇನಲೂಖಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅಸಹನ್ತಸ್ಸ। **ವಡ್ಢತೇವ** ಮಹಾಪುರಿಸಜಾತಿಕಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನ ವಡ್ಢತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯರಹಿತಸ್ಸ। **ಏಕಮೇವ ಹಿ ಧುತಙ್ಗಂ** ಯಥಾ ಕಿಲೇಸಧುನನಟ್ಠೇನ, ಏವಂ ಚೇತನಾಸಭಾವತ್ತಾ। ತೇನಾಹ **''ಸಮಾದಾನಚೇತನಾ''**ತಿ।

ತೇರಸಾಪಿ ಧುತಙ್ಗಾನಿ ಸಮಾದಾಯ ಪರಿಹರನ್ತಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಸೇನ **''ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಹೋನ್ತೀ''**ತಿ ವತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತೇರಸನ್ನಮ್ಪಿ ಪರಿಹರಣಸ್ಸ ಏಕಜ್ಝಂಯೇವ ಸಮ್ಭವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **''ಸಚೇ ಹೀ''**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **''ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಸಬ್ಬಧುತಙ್ಗಾನಿ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀ''**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಂ? ''ಛನ್ನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಾಮಿ, ರುಕ್ಖಮೂಲಿಕಙ್ಗಂ ಸಮಾದಿಯಾಮೀ''ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೨) ವಚನತೋ ಛನ್ನೇ ಅರುಣಂ ಉಟ್ಠಾಪಿತಮತ್ತೇ ಧುತಙ್ಗಂ ಭಿಜ್ಜತಿ, ನ ಅಬ್ಭೋಕಾಸೇ, ತಸ್ಮಾ ಭೇದಹೇತುನೋ ಅಭಾವೇನ ತಮ್ಪಿ ಅರೋಗಮೇವ। ತಥಾ ಸೇನಾಸನಲೋಲುಪ್ಪಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಯಥಾಸನ್ಥತಿಕಙ್ಗನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಆರಞ್ಞಿಕಙ್ಗಂ** ಗಣಮ್ಹಾ **ಓಹೀಯನಸಿಕ್ಖಾಪದೇನ** (ಪಾಚಿ॰ ೬೯೧-೬೯೨) ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಂ, **ಖಲುಪಚ್ಛಾಭತ್ತಿಕಙ್ಗಂ** ಅನತಿರಿತ್ತಭೋಜನಸಿಕ್ಖಾಪದೇನ (ಪಾಚಿ॰ ೨೩೮-೨೪೦)। ಪವಾರಿತಾಯ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಅತಿರಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಕಪ್ಪಿಯೇ ಚ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಲೋಲತಾಪಹಾನಾಯ ಧುತಙ್ಗಸಮಾದಾನಂ, ನ ಅಕಪ್ಪಿಯೇ, ಸಿಕ್ಖಾಪದೇನೇವ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ। **ಅಟ್ಠೇವ ಹೋನ್ತಿ** ಭಿಕ್ಖುನಿಯಾ ಸಂಕಚ್ಚಿಕಚೀವರಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಪಿ ತಿಚೀವರಸಙ್ಖಮೇವ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಕತ್ವಾ। **ಯಥಾವುತ್ತೇಸೂತಿ** ಭಿಕ್ಖೂನಂ ವುತ್ತೇಸು ತೇರಸಸು ತಿಚೀವರಾಧಿಟ್ಠಾನವಿನಯಕಮ್ಮಾಭಾವತೋ **ಠಪೇತ್ವಾ ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗಂ ದ್ವಾದಸ ಸಾಮಣೇರಾನಂ।** **ಸತ್ತಾತಿ** ಭಿಕ್ಖುನೀನಂ ವುತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಸು ಏಕಂ ಪಹಾಯ ಸತ್ತ ತಿಚೀವರಾಧಿಟ್ಠಾನವಿನಯಕಮ್ಮಾಭಾವತೋ। ''ಠಪೇತ್ವಾ ತೇಚೀವರಿಕಙ್ಗ''ನ್ತಿ ಹಿ ಇಮಂ ಅನುವತ್ತಮಾನಮೇವ ಕತ್ವಾ **''ಸತ್ತ ಸಿಕ್ಖಮಾನಸಾಮಣೇರೀನ''**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪತಿರೂಪಾನೀತಿ** ಉಪಾಸಕಭಾವಸ್ಸ ಅನುಚ್ಛವಿಕಾನಿ।

ಧುತಙ್ಗನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ದುತಿಯಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೩. ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

೩೮. **ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀಹೀ**ತಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿಸಲ್ಲೇಖಪವಿವೇಕಾಪಚಯವೀರಿಯಾರಮ್ಭಾದೀಹಿ। **ಪರಿಯೋದಾತೇ**ತಿ ಸುವಿಸುದ್ಧೇ ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸೀಲೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲೇ। "ಚಿತ್ತಂ ಭಾವಯ"ನ್ತಿ ಇಮಮೇವ ದೇಸನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಅತಿಸಙ್ಖೇಪದೇಸಿತತ್ತಾ**"ತಿ। **ಕೋ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ। **ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಕೇನ ಅತ್ಥೇನ ಸಮಾಧೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, "ಸಮಾಧೀ"ತಿ ಪದಂ ಕಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯತ್ಥಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕತಿವಿಧೋ**ತಿ ಪಭೇದಪುಚ್ಛಾ।

"ಕೋ ಸಮಾಧೀ"ತಿ ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಸರೂಪಪುಚ್ಛಾ, ವಿಭಾಗವನ್ತಾನಂ ಪನ ಸರೂಪವಿಭಾವನಂ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನಮುಖೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ವಿಭಾಗೋ ತಾವ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ। ತಂದಸ್ಸನೇ ಚ ಅಯಮಾದೀನವೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸಮಾಧಿ ಬಹುವಿಧೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಬಹುವಿಧೋ**ತಿ ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧೋ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರಕೋ**ತಿ ಆಲಮ್ಬನಮನಸಿಕಾರಛನ್ದಪಣಿಧಿಅಧಿಮೋಕ್ಖಅಭಿನೀಹಾರಸಞ್ಞಾನಾನತ್ತಾದಿನಾನಪ್ಪಕಾರೋ। **ನ ಸಾಧೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಲೋಕಿಯಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಭಾವನಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥೋ, ತಞ್ಚ ನ ಸಾಧೇಯ್ಯ। ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಾದೀಸು ಹಿ ಸಮಾಧಿಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನೇಹಿ ವಿಭಾಗೇಹಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಕರಿಯಮಾನೇ **ಝಾನವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು** (ವಿಭಂ ೫೦೮ ಆದಯೋ) ಆಗತೋ ಸಬ್ಬೋ ಸಮಾಧಿಪಭೇದೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಯ್ವಾಯಂ ಲೋಕಿಯಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಭಾವನಾವಿಧಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಯ ಓಕಾಸೋವ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ಕಿಞ್ಚ ಯೇನಸ್ಸ ತಿಕಚತುಕ್ಕಝಾನಿಕೇನ ಹೀನಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇನ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೇನ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾದಿವಸೇನ ನವವಿಧೋ, ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕೇನ ವೇಹಪ್ಫಲಾದಿವಸೇನ ದಸವಿಧೋ ವಾ ಏಕಾದಸವಿಧೋ ವಾ ಭವಪ್ಪಭೇದೋ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ। ಸ್ವಾಸ್ಸ ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೋ ಅಯಂ ಸೋತಿ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ವಿಕ್ಖೇಪಾಯ ಸಿಯಾ, ಯಥಾ ತಂ ಅವಿಸಯೇ। ತೇನಾಹ "**ಉತ್ತರಿ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯಾ**"ತಿ। **ಕುಸಲಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ**ತಿ **ಕುಸಲಾ** ಅನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕಲಕ್ಖಣಾ **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ**।

ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಸಮಂ ಅವಿಸಾರವಸೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಆಧಾನಂ **ಸಮಾಧಾನಂ**। ಅವಿಸಾರಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿ, ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನರಸೋ ಚ। ಸಮ್ಮಾ ಅವಿಕ್ಖಿಪನವಸೇನ ಆಧಾನಂ ಸಮಾಧಾನಂ। ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೋ ವಾ ಹಿ ಸಮಾಧಿ, ವಿಕ್ಖೇಪವಿದ್ಧಂಸನರಸೋ ಚಾತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಯಸ್ಮಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿಹೇತು, ತಸ್ಮಾ "**ಠಪನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ ಆಹ। ತಥಾ ಹೇಸ "ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿ ಸಣ್ಠಿತಿ ಅವಟ್ಠಿತೀ"ತಿ (ಧಂ ಸಂ ೧೫) ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಏಕಾರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಸನ್ತಾನಟ್ಠಿತಿಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ದೀಪಚ್ಚಿಟ್ಠಿತಿ ನಿದಸ್ಸಿತಾ। **ಆನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಬಲೇನ, ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಿಕ್ಖಿಪಮಾನಾ**ತಿ ನ ವಿಕ್ಖಿಪಮಾನಾ ವೂಪಸಮಮಾನಾ। ಉಪಸಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿ। ಏತೇನಸ್ಸ ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಪಕ್ಖತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಾ**ತಿ ಅವಿಸಟಾ। ಏತೇನ ಅವಿಸಾರಲಕ್ಖಣತಂ।

ಸಯಂ ನ ವಿಕ್ಖಿಪತಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಾ ನ ವಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಸೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೋ**। ವಿಕ್ಖೇಪಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ, ತಥಾ ವಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ **ವಿಕ್ಖೇಪವಿದ್ಧಂಸನರಸೋ**। ಉದ್ಧಚ್ಚೇ ಅವಿಕಮ್ಪನವಸೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ವಾ ತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಅವಿಕಮ್ಪನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ**। **ಸುಖ**ನ್ತಿ ನಿರಾಮಿಸಂ ಸುಖಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೯. ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ ನಾಮ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಆವೇಣಿಕೋ ಸಭಾವೋ, ನ ತೇನಸ್ಸ ಕೋಚಿ ವಿಭಾಗೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ "**ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೇನ ತಾವ ಏಕವಿಧೋ**"ತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಪ್ಪೇನ್ತೋ ವಿಯ ಪವತ್ತತೀತಿ ವಿತಕ್ಕೋ **ಅಪ್ಪನಾ**। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ಅಪ್ಪನಾ ಬ್ಯಪ್ಪನಾ"ತಿ (ಧಂ ಸಂ ೭) ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತಪ್ಪಮುಖತಾವಸೇನ ಪನ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಮಹಗ್ಗತಾನುತ್ತರೇ ಝಾನಧಮ್ಮೇ "ಅಪ್ಪನಾ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾ**ವೋಹಾರೋ। ತಥಾ ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಪರಿತ್ತಝಾನೇ ಉಪಚಾರವೋಹಾರೋ। ಗಾಮಾದೀನಂ ಸಮೀಪಟ್ಠಾನೇ ಗಾಮೂಪಚಾರಾದಿಸಮಞ್ಞಾ ವಿಯಾತಿ ಆಹ "**ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಸೇನ ದುವಿಧೋ**"ತಿ। ಇಧ ಪನ

ಸಮಾಧಿವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಲೋಕೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ವಟ್ಟಂ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಲೋಕೇ ನಿಯುತ್ತೋ, ತತ್ಥ ವಾ ವಿದಿತೋತಿ **ಲೋಕಿಯೋ**। ತತ್ಥ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಲೋಕತೋ ಉತ್ತರೋ ಉತ್ತಿಣ್ಣೋತಿ **ಲೋಕುತ್ತರೋ**। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಲೋಕಿಯಸಮಾಧಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಭಾವೇನ ಗಯ್ಹತಿ, ಉಭಯಂ ಪನ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತೋ ಇತರಂ ನಿದ್ಧಾರೇತುಂ "**ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ದುವಿಧೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಪ್ಪೀತಿಕನಿಪ್ಪೀತಿಕವಸೇನಾ**ತಿ ಸಹ ಪೀತಿಯಾ ವತ್ತತೀತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕೋ, ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ। ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪೀತೀತಿ ನಿಪ್ಪೀತಿಕೋ, ಪೀತಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ। ತೇಸಂ ವಸೇನ। ಸುಖೇನ ಸಹ ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿಭಾವಂ ಗತೋತಿ **ಸುಖಸಹಗತೋ** , ಸುಖಸಮ್ಪಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇ**ಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಪೇಕ್ಖಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಹಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾಕಾರಪವತ್ತಿಂ ಉಪೇಕ್ಖತಿ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಸಣ್ಠಿತತ್ತಾ। ಸುಖಸಹಗತ-ಪದೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಪ್ಪೀತಿಕೋ, ನಿಪ್ಪೀತಿಕೇಕದೇಸೋ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತ-ಪದೇನ ಪನ ನಿಪ್ಪೀತಿಕೇಕದೇಸೋವಾತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ಪದಾನಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಸಭಾವತೋ, ಪಚ್ಚಯತೋ, ಫಲತೋ ಚ ಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತೇಹಿ ನಿಹೀನೋ, ತೇಸಂ ವಾ ಗುಣೇಹಿ ಪರಿಹೀನೋತಿ **ಹೀನೋ,** ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಧಾನಭಾವಂ ನೀತೋ **ಪಣೀತೋ,** ಉಭಿನ್ನಂ ಮಜ್ಝೇ ಭವೋ **ಮಜ್ಝಿಮೋ**। ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಸಹ ವಿತಕ್ಕೇನ ಸವಿತಕ್ಕೋ, ಸಹ ವಿಚಾರೇನ ಸವಿಚಾರೋ, ಸವಿತಕ್ಕೋ ಚ ಸೋ ಸವಿಚಾರೋ ಚಾತಿ **ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ, ಅವಿತಕ್ಕಾವಿಚಾರೋ ಚ ಗಹಿತೋ। ತತ್ಥ ವಿಚಾರತೋ ಉತ್ತರಿ ವಿತಕ್ಕೇನ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಭಾವತೋ ಅವಿತಕ್ಕೋ ಚ ಸೋ ವಿಚಾರಮತ್ತೋ ಚಾತಿ **ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ**। ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ ವಾ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ। ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿ ವಿತಕ್ಕವಿಸಿಟ್ಠೇನ ವಿಚಾರೇನ ಸವಿಚಾರೋ, ಅಯಂ ಪನ ವಿಚಾರಮತ್ತೇನ ವಿತಕ್ಕಸಙ್ಖಾತವಿಸೇಸರಹಿತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ಭಾವನಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕಾಭಾವೇನಾಯಂ ವಿಚಾರಮತ್ತೋ, ನ ವಿಚಾರತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅವಿತಕ್ಕ-ವಚನೇನ ವಿಚಾರಮತ್ತ-ಪದಂ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಉಭಯರಹಿತೋ **ಅವಿತಕ್ಕಾವಿಚಾರೋ**। **ಪೀತಿಸಹಗತಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಪೀತಿಸಹಗತಸುಖಸಹಗತಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತವಸೇನ। ಯದೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸುಖಸಹಗತದುಕೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಸಮನ್ತತೋ ಖಣ್ಡಿತತ್ತಾ **ಪರಿತ್ತೋ**। ಪರಿತ್ತನ್ತಿ ವಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ ಪರಿತ್ತೋ ವಿಯಾತಿ **ಪರಿತ್ತೋ**। ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ, ವಿಪುಲಫಲತೋ, ದೀಘಸನ್ತಾನತೋ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವಂ ಗತೋ, ಮಹನ್ತೇಹಿ ವಾ ಉಳಾರಚ್ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ಮಹಗ್ಗತೋ**। ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನಾಪಿ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಮಾಣಕರಧಮ್ಮಾ, ತೇಸಂ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣೋ**।

ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಝಾನಂ ಏತಾಯಾತಿ ಪಟಿಪದಾ, ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾ। ದುಕ್ಖಾ ಕಿಚ್ಛಾ ಪಟಿಪದಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದೋ**। ಪಕತಿಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠತ್ತಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ನಾಮ ಅಪ್ಪನಾವಹಾ ಭಾವನಾಪಞ್ಞಾ, ದನ್ಧಾ ಮನ್ದಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞೋ**। ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದೋ ಚ ಸೋ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞೋ ಚಾತಿ **ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಾದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞೋ** , ಸಮಾಧಿ। ತದಾದಿವಸೇನ। **ಚತುಝಾನಙ್ಗವಸೇನಾ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಅಙ್ಗಭಾವವಸೇನ, ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಹಾನಭಾಗಿಯಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ಹಾನಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಾದಿವಸೇನ।

### ಸಮಾಧಿಏಕಕದುಕವಣ್ಣನಾ

**ಛನ್ನಂ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನ**ನ್ತಿ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಂ। **ಇಮೇಸಂ ವಸೇನಾ**ತಿ ಇಮೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಂ ವಸೇನ। "ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಏಕಗ್ಗತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪ್ಪನಾಯ ಉಪಕಾರಕನಾನಾವಜ್ಜನುಪಚಾರಸ್ಸಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಏಕಾವಜ್ಜನಸ್ಸೇವ। **ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧೀನ**ನ್ತಿ ಉಪಕತ್ತಬ್ಬಉಪಕಾರಕಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ "ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಪರಿಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಗೋತ್ರಭು। ಅಪರಿತ್ತೋ ಸಮಾಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

**ತೀಸು ಭೂಮೀಸೂತಿ** ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಭೂಮೀಸು। ಕುಸಲಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ **“ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಿಯಾ ಸಪ್ಪೀತಿಕೋ, ಸಿಯಾ ನಿಪ್ಪೀತಿಕೋತಿ** ಅನಿಯಮವಚನಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಾ ಝಾನಾನಂ ನಾನಾವಜ್ಜನವೀಥಿಯಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಸಿಯಾ ಸಪ್ಪೀತಿಕೋ, ಸಿಯಾ ನಿಪ್ಪೀತಿಕೋ। ಏಕಾವಜ್ಜನವೀಥಿಯಂ ಪನ ಆದಿತೋ ದುಕತಿಕಜ್ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕೋವ, ಇತರೇಸಂ ನಿಪ್ಪೀತಿಕೋವ, ವಿಸಭಾಗವೇದನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯತಾಭಾವತೋ, ಏಕವೀಥಿಯಂ ವೇದನಾಪರಿವತ್ತನಾಭಾವತೋ ಚ। **ಸಿಯಾ ಸುಖಸಹಗತೋ, ಸಿಯಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಪನ “ದುಕತಿಕಜ್ಝಾನಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇಧ “ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಾನ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

## ಸಮಾಧಿತಿಕವಣ್ಣನಾ

**ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತೋತಿ** ಅಧಿಗತಮತ್ತೋ ಅನಾಸೇವಿತೋ ಅಬಹುಲೀಕತೋ। ಸೋ ಹಿ ಪರಿದುಬ್ಬಲಭಾವೇನ ಹೀನೋ ಹೋತಿ। **ನಾತಿಸುಭಾವಿತೋತಿ** ಅತಿವಿಯ ಪಗುಣಭಾವಂ ಅಪಾಪಿತೋ। **ಸುಭಾವಿತೋತಿ** ಸುಟ್ಠು ಭಾವಿತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಗುಣತಂ ಉಪನೀತೋ। ತೇನಾಹ **“ವಸಿಪ್ಪತ್ತೋ”**ತಿ। ಛನ್ದಾದೀನಂ ಹೀನತಾದಿವಸೇನಾಪಿ ಇಮೇಸಂ ಹೀನಾದಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ಉಳಾರಪುಞ್ಞಫಲಕಾಮತಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿತೋ **ಹೀನೋ,** ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸಮ್ಪಾದನಾಯ ಪವತ್ತಿತೋ **ಮಜ್ಝಿಮೋ,** ವಿವೇಕಕಾಮತಾಯ ಅರಿಯಭಾವೇ ಠಿತೇನ ಪವತ್ತಿತೋ **ಪಣೀತೋ** । ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತೋ ವಾ **ಹೀನೋ,** ಕೇವಲಂ ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪವತ್ತಿತೋ **ಮಜ್ಝಿಮೋ,** ಪರಹಿತಾಯ ಪವತ್ತಿತೋ **ಪಣೀತೋ।** ವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯೇನ ವಾ ಪವತ್ತಿತೋ **ಹೀನೋ,** ವಿವೇಕಜ್ಝಾಸಯೇನ ಪವತ್ತಿತೋ **ಮಜ್ಝಿಮೋ,** ವಿವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯೇನ ಲೋಕುತ್ತರಪಾದಕತ್ಥಂ ಪವತ್ತಿತೋ **ಪಣೀತೋ।**

**ಸದ್ಧಿಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾತಿ** ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಸಹ। **ವಿತಕ್ಕಮತ್ತೇಯೇವ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾತಿ** ವಿತಕ್ಕೇಯೇವ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೇ “ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಖೋಭಕರಧಮ್ಮೋ ಅಯ”ನ್ತಿ ಆದೀನವಂ ದಿಸ್ವಾ ವಿಚಾರಞ್ಚ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ। ತೇನಾಹ **“ವಿಚಾರೇ ಅದಿಸ್ವಾ”**ತಿ। **ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾತಿ** ತಂ ಏವಂ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಸಮಾಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ। **ಏತಂ** “ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ ಸಮಾಧೀ”ತಿ ದುತಿಯಪದಂ **ವುತ್ತಂ।** **ತೀಸೂತಿ** ಆದಿತೋ ತೀಸು।

**ತೇಸ್ವೇವಾತಿ** ತೇಸು ಏವ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕನಯೇಸು। **ತತಿಯೇ ಚತುತ್ಥೇತಿ** ಚತುಕ್ಕನಯೇ ತತಿಯೇ, ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಚತುತ್ಥೇತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅವಸಾನೇತಿ** ದ್ವೀಸುಪಿ ನಯೇಸು ಪರಿಯೋಸಾನಜ್ಝಾನೇ। ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಚತುತ್ಥೇ, ಪಞ್ಚಮೇ ವಾ। **ಪೀತಿಸುಖಸಹಗತೋ ವಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸತಿಪಿ ಪೀತಿಸಹಗತಸ್ಸಾಪಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಸುಖಸಹಗತತ್ತೇ ತೀಣಿಪಿ ಪದಾನಿ ಅಸಙ್ಕರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ ನಿಪ್ಪೀತಿಕಸುಖತೋ ಸಪ್ಪೀತಿಕಸುಖಸ್ಸ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸತ್ಥು ಪೀತಿತಿಕದೇಸನಾತಿ ನಿಪ್ಪೀತಿಕಸ್ಸೇವ ಸುಖಸ್ಸ ವಸೇನ ಸುಖಸಹಗತೋ ಸಮಾಧಿ ಗಹಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

**ಉಪಚಾರಭೂಮಿಯನ್ತಿ** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ। ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ ಹಿ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ “ಭೂಮೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ “ಸುಖಭೂಮಿಯಂ ಕಾಮಾವಚರೇ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೯೮೮) ವಿಯ। **ಪರಿತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ** ಕಾಮಾವಚರಭಾವತೋ।

## ಸಮಾಧಿಚತುಕ್ಕವಣ್ಣನಾ

**ಪಠಮಸಮನ್ನಾಹಾರೋ** ಭಾವನಂ ಆರಭನ್ತಸ್ಸ “ಪಥವೀ ಪಥವೀ”ತಿಆದಿನಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಪಠಮಾಭಿನಿವೇಸೋ। **ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರನ್ತಿ** ನೀವರಣವಿತಕ್ಕವಿಚಾರನಿಕನ್ತಿಆದೀನಂ ವೂಪಸಮೇ ಥಿರಭೂತಂ ಕಾಮಾವಚರಜ್ಝಾನಂ। “ಯಾವ ಅಪ್ಪನಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಞ್ಞಾಯ ಏವ ಅಭಿಞ್ಞಾಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ವದನ್ತಿ । ಅಪ್ಪನಾಪಞ್ಞಾ ಪನ

**ಅಭಿಞ್ಞಾವ**। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಞ್ಞಾಯ ದನ್ಧಸೀಘತಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಅಪ್ಪನಾಪಞ್ಞಾಯಪೀತಿ। **ಸಮುದಾಚಾರಗಹಣತಾಯಾತಿ** ಸಮುದಾಚಾರಸ್ಸ ಗಹಣಭಾವೇನ, ಪವತ್ತಿಬಾಹುಲ್ಲತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸುಖಾಸೇವನಾತಿ** ಕಸಿರಭಾವನಾ।

**ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಭಾವನಾವಿಧಾನಾಪರಿಹಾಪನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಅಸಪ್ಪಾಯಸೇವೀತಿ** ಉಪಚಾರಾಧಿಗಮತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಸಪ್ಪಾಯಸೇವಿತಾಯ **ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ**। ಪಚ್ಛಾ ಅಸಪ್ಪಾಯಸೇವಿತಾಯ **ದನ್ಧಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ**। **ಸಪ್ಪಾಯಸೇವಿನೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೇತಿ** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮತೋ ಓರಭಾಗೇ। **ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ತತೋ ಉದ್ಧಂ। **ತಸ್ಸ ವೋಮಿಸ್ಸಕತಾತಿ** ಯೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ಸೇವಿತ್ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಸಪ್ಪಾಯಸೇವೀ, ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಾ। ಇತರಸ್ಸ ಸುಖಾ ಪಟಿಪದಾ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಪಠಮಚತುತ್ಥಾನಂ ವೋಮಿಸ್ಸಕತಾಯ ದುತಿಯತತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಕತಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಸಪರಿಪನ್ಥತಾಯ ಪಟಿಪದಾ ದುಕ್ಖಾ ಹೋತಿ, ಇತರಸ್ಸ ಸುಖಾ। ಅಸಮ್ಪಾದಿತಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಅವಿಸದತಾಯ **ದನ್ಧಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ,** ವಿಸದತಾಯ **ಖಿಪ್ಪಾ ಅಭಿಞ್ಞಾ**।

**ತಣ್ಹಾಅವಿಜ್ಜಾವಸೇನಾತಿ** ತಣ್ಹಾಅವಿಜ್ಜಾನಂ ಅಭಿಭವಾನಭಿಭವವಸೇನ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಿಕಾರವಸೇನಾತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಅಸತೋ, ಸತೋ ಚ ಅಧಿಕಾರಸ್ಸ ವಸೇನ। ತಣ್ಹಾಯ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಸಾ ಸಮಥಪಟಿಪದಾಯ ಪರಿಪನ್ಥಿನೀತಿ ಆಹ "**ತಣ್ಹಾಭಿಭೂತಸ್ಸ ಹಿ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತೀ**"ತಿ। ಅಭಿಭವೋ ಚಸ್ಸಾ ಇತರಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಧಿಕತಾಯ **ಅನಭಿಭೂತಸ್ಸ** ತಣ್ಹಾಯಾತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ ತದಭಿಭೂತಸ್ಸ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞತಾ ವುತ್ತಾ। **ಅಕತಾಧಿಕಾರೋತಿ** ಭವನ್ತರೇ ಅಕತಪರಿಚಯೋ ಯಥಾ ಪಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಗನ್ಥೋ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇನ ಪಯೋಗೇನ ಸುಪ್ಪವತ್ತಿ ವಾಚುಗ್ಗತೋವ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪುಬ್ಬೇ ಕತಪರಿಚಯಸ್ಸ ಭಾವನಾ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ "**ಕತಾಧಿಕಾರಸ್ಸ ಸುಖಾ**"ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಅಕತೋ, ಕತೋ ಚ ಅಧಿಕಾರೋ ಸಮಥನಿಸ್ಸಿತೋ ಪಟಿಪದಾಯಂ ವುತ್ತೋ ಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಪಟಿಪದಾಯ। ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸಿತೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಯಂ ಞಾಣಪ್ಪಧಾನತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಾಯ। **ಕಿಲೇಸಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನಾತಿ** ತಿಕ್ಖಾತಿಕ್ಖಾನಂ ಕಿಲೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಸೇನ। ತೇನಾಹ "**ತಿಬ್ಬಕಿಲೇಸಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ । ತತ್ಥ **ಕಿಲೇಸಾ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ, **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ** ಸದ್ಧಾದೀನಿ।

ಯಥಾವುತ್ತಾ ಪಟಿಪದಾಭಿಞ್ಞಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾತಿ ಧಮ್ಮನಿದ್ದೇಸಮ್ಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಗುಣೋತಿ** ನ ಸುಭಾವಿತೋ ವಸೀಭಾವಂ ಅಪಾಪಿತೋ। ತೇನಾಹ "**ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ**"ತಿ। **ಅಯಂ ಪರಿತ್ತೋತಿ** ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ ಪರಿತ್ತೋ। **ಅವಡ್ಢಿತೇತಿ** ಏಕಙ್ಗುಲದ್ವಙ್ಗುಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ವಡ್ಢಿತೇ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ। ಏಕಙ್ಗುಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ವಡ್ಢಿತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಮೇವಾತಿ ವದನ್ತಿ। "ಪಗುಣೋ ಸುಭಾವಿತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ಪಗುಣೋಪಿ ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೋ ಸಮಾಧಿ ಪರಿತ್ತೋಯೇವ ಹೋತಿ, ನ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ, ಏವಂ ಞಾಣುತ್ತರಸ್ಸ ಏಕಾಸನೇನೇವ ಉಪರಿಝಾನನಿಬ್ಬತ್ತನೇನಾತಿ ಸುಭಾವಿತೋಪಿ ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವಸಙ್ಖಾತಾಯ ಸುಭಾವಿತಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ "**ಅಪ್ಪಮಾಣೋ**"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಸಚೇ ಸುಭಾವಿತೋ ಪಗುಣೋ ವಸೀಭಾವಂ ಪತ್ತೋ ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಅಹೋನ್ತೋಪಿ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಏವ, ಪಮಾಣಕರಾನಂ ರಾಗಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಾನಂ ಸುವಿದೂರಭಾವತೋತಿ ವದನ್ತಿ। **ವುತ್ತಲಕ್ಖಣವೋಮಿಸ್ಸತಾಯಾತಿ** ಯೋ ಅಪ್ಪಗುಣೋ ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ವಡ್ಢಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತೋ, ಅಯಂ ಪರಿತ್ತೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣೋ। ಯೋ ಪನ ಪಗುಣೋ ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅವಡ್ಢಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತೋ, ಅಯಂ ಅಪ್ಪಮಾಣೋ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣೋತಿ ಏವಂ ಪಠಮಚತುತ್ಥಸಮಾಧೀನಂ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ವೋಮಿಸ್ಸಕಭಾವೇನ ದುತಿಯತತಿಯಸಮಾಧಿಸಙ್ಗಾಹಕೋ ವೋಮಿಸ್ಸಕನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ತತೋತಿ** ತತೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ಉದ್ಧಂ। **ವಿರತ್ತಪೀತಿಕನ್ತಿ** ಅತಿಕ್ಕನ್ತಪೀತಿಕಂ ವಾ ಜಿಗುಚ್ಛಿತಪೀತಿಕಂ ವಾ। ಅವಯವೋ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, "ಸೇನಙ್ಗಂ ರಥಙ್ಗ"ನ್ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಅಙ್ಗಭೂತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮಾಧೀ"**ತಿ।

ಹಾನಂ ಭಜತೀತಿ **ಹಾನಭಾಗಿಯೋ,** ಹಾನಭಾಗೋ ವಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಹಾನಭಾಗಿಯೋ,** ಪರಿಹಾನಕೋಟ್ಠಾಸಿಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಲಯಸ್ಸ ಅಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಪರಿಚ್ಚಜನತೋ ಠಿತಿಂ ಭಜತೀತಿ **ಠಿತಿಭಾಗಿಯೋ।** ವಿಸೇಸಂ ಭಜತೀತಿ **ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯೋ। ಪಚ್ಚನೀಕಸಮುದಾಚಾರವಸೇನಾತಿ** ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಾನಂ ನೀವರಣವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿವಸೇನ। **ತದನುಧಮ್ಮತಾಯಾತಿ** ತದನುರೂಪಭೂತಾಯ ಸತಿಯಾ। **ಸಣ್ಠಾನವಸೇನಾತಿ** ಸಣ್ಠಹನವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾನವಸೇನ। "ಸಾ ಪನ ತದಸ್ಸಾದಸಞ್ಞುತಾ, ತದಸ್ಸಾದಸಮ್ಪಯುತ್ತಕ್ಖನ್ಧಸಞ್ಞುತಾ ವಾ ಮಿಚ್ಛಾಸತೀ"ತಿ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೯೯) ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಾಪೇಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ ಅವಿಗತನಿಕನ್ತಿಕಾ ತಂತಂಪರಿಹರಣಸತೀತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಸತಿಯಾ ವಾ ನಿಕನ್ತಿಯಾ ವಾ"ತಿ ವಿಕಪ್ಪವಚನಞ್ಚ ಯುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮವಸೇನಾತಿ** ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವವಸೇನ, ವಿಸೇಸಂ ವಾ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ। **ನಿಬ್ಬಿದಾಸಹಗತಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಸಮುದಾಚಾರವಸೇನಾತಿ** ಆದೀನವದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಙ್ಗಮನಿಬ್ಬಿನ್ದನಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಞ್ಞಾಯ ಚ ಆಭೋಗಸ್ಸ ಚ ಪವತ್ತಿವಸೇನ। **ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತಾತಿ** ಸಚ್ಚಾನಂ ನಿಬ್ಬಿಜ್ಝನಪಕ್ಖಿಕತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಸಂವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಕಾಮಸಹಗತಾತಿ** ಕಾಮಾರಮ್ಮಣಾ, ಕಾಮಸಞ್ಞಾಹಿ ವಾ ವೋಕಿಣ್ಣಾ। **ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾತಿ** "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಮೇ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಝಾನಂ ಭವೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಅವಿತಕ್ಕಾರಮ್ಮಣಾ ಅವಿತಕ್ಕವಿಸಯಾ। ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ "ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿಕೋ ಪಾಠೋ ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಆಗತೋ, ಸಮಾಧಿಸ್ಸಾಪಿ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ಉದಾಹರಣಸ್ಸ ಸಾತ್ಥಕತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಾಯ ಪನ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಮಾಧೀಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಭಾವನಾಮಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಉಪಚಾರೇಕಗ್ಗತಾ **"ಕಾಮಾವಚರೋ ಸಮಾಧೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** "ಛನ್ದವತೋ ಚೇ ಸಮಾಧಿ ಹೋತಿ, ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ಏವಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಛನ್ದಂ ಅಧಿಪತಿಂ, ಛನ್ದಂ ಧುರಂ ಜೇಟ್ಠಕಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ। **ಲಭತಿ ಸಮಾಧಿ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಯಂ ಸಮಾಧಿಂ ಲಭತಿ, **ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಛನ್ದಸಮಾಧಿ,** ಛನ್ದಾಧಿಪತಿಸಮಾಧೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಆದಯೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**ಚತುಕ್ಕಭೇದೇತಿ** ಚತುಕ್ಕವಸೇನ ಸಮಾಧಿಪ್ಪಭೇದನಿದ್ದೇಸೇ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ವಿಚಾರೇನ ಸಹ ವತ್ತಮಾನೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ವಿಯೋಜಿತೋಪಿ ನ ಸುಟ್ಠು ವಿಯೋಜಿತೋತಿ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ವಿಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾತಿಕ್ಕಮೇನ ತತಿಯ"**ನ್ತಿ। ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಚತುಕ್ಕಭೇದೇ ವುತ್ತಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗವಸೇನಾತಿ** ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಅಙ್ಗಭಾವವಸೇನ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**೪೦. ವಿಭಙ್ಗೇತಿ** ಞಾಣವಿಭಙ್ಗೇ। ತತ್ಥ ಹಿ "ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನ"ನ್ತಿ, ಏತ್ಥ **"ಸಂಕಿಲೇಸ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಹಾನಭಾಗಿಯೋ ಧಮ್ಮೋತಿ** ಅಪಗುಣೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಕಾಮಾದಿಅನುಪಕ್ಖನ್ದನಂ। **ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯೋ ಧಮ್ಮೋತಿ** ಪಗುಣೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಅನುಪಕ್ಖನ್ದನಂ। ತೇನಾಹ **"ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭಿ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೨೮) – ಅಪಗುಣಸ್ಸ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಲಾಭಿನಂ ತತೋ ವುಟ್ಠಿತಂ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಕಾಮಸಹಗತಾ ಹುತ್ವಾ **ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ** ಚೋದೇನ್ತಿ ತುದನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾಮಾನುಪಕ್ಖನ್ದಾನಂ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ವಸೇನ ಸಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ ಹಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾತಿ** ಅವಿತಕ್ಕಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಸನ್ತತೋ ಪಣೀತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ

ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ **ಅವಿತಕ್ಕಸಹಗತಾ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ** ಪಗುಣಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಿತಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮತ್ಥಾಯ ಚೋದೇನ್ತಿ ತುದನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾನುಪಕ್ಖನ್ದಾನಂ ಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಾನಂ ವಸೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ ವಿಸೇಸಭೂತಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪದಟ್ಠಾನತಾಯ **ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ**। ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಇಮಿನಾ ನಯೇನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀಸುಪಿ ಹಾನಭಾಗಿಯಧಮ್ಮೋ, ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಧಮ್ಮೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ದಸಪಲಿಬೋಧವಣ್ಣನಾ**

**೪೧. ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ**ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಅಪ್ಪಮಾಣಅಪರಿಯಾಪನ್ನಗ್ಗಹಣೇನ ಲೋಕಿಯೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣತೋ, ಸಪ್ಪೀತಿಕಾದಿಗ್ಗಹಣೇನ ಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ **ಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋ**। **ಭಾವಿತೋ ಹೋತಿ** ಸಞ್ಞಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ। **ತ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸಮಾಧಿಂ। **ವಿಸು**ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಭಾವನಾಯ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ **ನ ವದಾಮ**।

ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಂ ಪರಿಬುನ್ಧೇತಿ ಉಪರೋಧೇತಿ ಪವತ್ತಿತುಂ ನ ದೇತೀತಿ **ಪಲಿಬೋಧೋ** ರ-ಕಾರಸ್ಸ ಲ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ, ಪರಿಪನ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಸಮಾಪನೇನ, ಸಙ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಉಪರುನ್ಧಿತ್ವಾ, ಅಪಲಿಬೋಧಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆವಸನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆವಾಸೋ**। ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ವೇಣಿಯತಿ ದಿಸ್ಸತೀತಿ ಪರಿವೇಣಂ। ವಿಹಾರೇ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತಂ ತಂ ವಸನಟ್ಠಾನಂ। **ಸ್ವಾಯಂ** ಆವಾಸೋ। **ನವಕಮ್ಮಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆವಾಸಸ್ಸ ತದಙ್ಗಂ ಅಭಿವುದ್ಧಿಕಾರಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಕಾರಣೇನಾ**ತಿ "ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸುಲಭಭಿಕ್ಖ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಾರಣೇನ। **ಅಪೇಕ್ಖವಾ**ತಿ ಸಾಲಯೋ।

**ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಲಿಬೋಧಾಭಾವೇ। **ಪಾಚೀನಖಣ್ಡರಾಜಿ**ನ್ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮದಿಸಾಯಂ ಪಬ್ಬತಖಣ್ಡಾನಂ ಅನ್ತರೇ ವನರಾಜಿಟ್ಠಾನಂ। "ನಾಮಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಪದೇಸಸ್ಸ ಅಯಂ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಟಿಸಾಮಿತಮೇವಾ**ತಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಪಟಿಸಾಮೇತ್ವಾವ ವಿಹಾರತೋ ನಿಕ್ಖಮಾಮೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಧಾತುನಿಧಾನಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಕಾಯಬನ್ಧನಧಮ್ಮಕರಣನ್ಹಾನಸಾಟಿಕಅಕ್ಖಕಧಾತುಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಪರಿಭೋಗಸರೀರಧಾತೂನಂ ನಿದಹಿತಟ್ಠಾನಂ। ಈದಿಸಸ್ಸ ಅಯಂ ಥೇರೋ ವಿಯ ಅಲಗ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಏತೇನ "ಭಿಕ್ಖುನಾ ನಾಮ ಆವಾಸೇ ಏವರೂಪೇನ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಓವಾದೋ ದಿನ್ನೋ ಹೋತಿ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ವತ್ಥೂಸು ಏಸೇವ ನಯೋ।

**ಕುಲ**ನ್ತಿ ಕುಲಗ್ಗಹಣೇನ ಕುಲಮನುಸ್ಸಾನಂ ಗಹಣಂ ಗಾಮಗ್ಗಹಣೇನ ಗಾಮವಾಸೀನಂ ವಿಯ। **ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲಮ್ಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಗೇವ ಞಾತಿಕುಲನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉದ್ದೇಸತ್ಥ**ನ್ತಿ ಉದ್ದಿಸಾಪನತ್ಥಂ, ಪಾಠಂ ಉದ್ದಿಸಾಪೇತ್ವಾ ಸಜ್ಝಾಯಿತುನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧೇವಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪದೇಸೇ, ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಹಾರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂ ವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ತಂ ಕೋರಣ್ಡಕವಿಹಾರಂ।

**ಉಪಗತೋ**ತಿ ವಸ್ಸಂ ಉಪಗತೋ। **ಸದಾ**ತಿ ಗತಕಾಲತೋ ಪಭುತಿ ವಿಸೇಸತೋ ಪವಾರಿತದಿವಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬದಾ ದಿವಸೇ ದಿವಸೇ। **ಪರಿದೇವಮಾನಾ**ತಿ ತಂತಂವಿಲಪನವಸೇನ ವಿವಿಧಂ ಪರಿದೇವನ್ತೀ। **ಸಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನಾ ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಚ್ಛಾ ಸಮಾಗಮಪರಿಯೋಸಾನಂ ದಹರಸ್ಸ ಸಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಿಂ।

**ಕಾಯಸಕ್ಖಿ**ನ್ತಿ "ಪಸ್ಸ ಇಮ"ನ್ತಿ ಮುಖಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಂ ಕತ್ವಾ। **ರಥವಿನೀತಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಕಿತ್ತನಪುಬ್ಬಿಕಂ ರಥವಿನೀತೂಪಮಾಹಿ ವಿಭಾವಿತಂ **ರಥವಿನೀತಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೫೨) ಆಗತಂ ಸತ್ತವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿಪದಂ। **ನಾಲಕಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ "ಮೋನೇಯ್ಯಂ ತೇ ಉಪಞ್ಞಿಸ್ಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೦೬) ಸತ್ಥಾರಾ **ನಾಲಕತ್ಥೇರಸ್ಸ** ದೇಸಿತಪಟಿಪದಂ। **ತುವಟಕಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ "ಮೂಲಂ ಪಪಞ್ಚಸಙ್ಖಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೨೨) ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಪಟಿಪದಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ -

"ನ ಮುನೀ ಗಾಮಮಾಗಮ್ಮ, ಕುಲೇಸು ಸಹಸಾ ಚರೇ।

ಘಾಸೇಸನಂ ಛಿನ್ನಕಥೋ, ನ ವಾಚಂ ಪಯುತಂ ಭಣೇ"॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೭೧೬)।

"ಗಾಮೇ ಚ ನಾಭಿಸಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಲಾಭಕಮ್ಯಾ ಜನಂ ನ ಲಪಯೇಯ್ಯಾ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೯೩೫) –

ಏವಮಾದಿಕಾ ಪರಮಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾ ಆಗತಾ। **ಚತುಪಚ್ಚಯಸನ್ತೋಸಭಾವನಾರಾಮತಾದೀಪಕ**ನ್ತಿ ಚೀವರಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಸನ್ತೋಸಸ್ಸ, ಭಾವನಾರಾಮತಾಯ ಚ ಪಕಾಸಕಂ।

ಲಬ್ಭತೀತಿ **ಲಾಭೋ**। ತೇನಾಹ **"ಚತ್ತಾರೋ ಪಚ್ಚಯಾ"**ತಿ। **ಮಹಾಪರಿವಾರೇ**ತಿ ವಿಪುಲಪರಿವಾರೇ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ತಾವ ದೇನ್ತಾ ಬುದ್ಧಪೂಜಾಪತ್ತಚೀವರಾದೀನಿ ತಸ್ಸ ಪರಿವಾರಾನಿ ಕತ್ವಾ ದೇನ್ತಿ, ತಥಾ ಚೀವರಾದಿದಾನೇಪಿ। **ಬಾಹುಲ್ಲಿಕಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಾ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಬಾಹುಲ್ಲಿಕಾ। **ವದನ್ತೀ**ತಿ ಪುರಿಮದಿವಸೇ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಆಹಿಣ್ಡನಕಾಲೇ ಯಥಾಸುತಂ ವದನ್ತಿ। **ನಿಚ್ಚಬ್ಯಾವಟೋ** ಉಪಾಸಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹನೇ।

**ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಗಣಸ್ಸ। **ಸೋ**ತಿ ಗಣಪಲಿಬೋಧೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ ಗಣವಾಚಕಸ್ಸ ಪರಿಯೇಸನಮ್ಪಿ ಲಹುಕಮೇವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಯೋಜನತೋ ಪರಂ ಅಗನ್ತ್ವಾ"**ತಿ। **ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಸಮಣಧಮ್ಮಮಾಹ।

**ಕತಾಕತೇ**ತಿ ಕತೇ ಚ ಅಕತೇ ಚ ಕಮ್ಮೇ ಜಾನನವಸೇನ **ಉಸ್ಸುಕ್ಕಂ ಆಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಕತಾಕತೇ**ತಿ ವಾ ಅಪ್ಪಕೇ ಚ ಮಹನ್ತೇ ಚ ಕತೇ, ಯಥಾ "ಫಲಾಫಲೇ"ತಿ। ಸಚೇ ಬಹುಂ ಅವಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಭಾರಹಾರಾ** ಸಙ್ಘಕಿಚ್ಚಪರಿಣಾಯಕಾ।

**ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಪೇಕ್ಖೋ**ತಿ ಸೀಹಳದೀಪೇ ಕಿರ ಕುಲದಾರಕಾನಂ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಆವಾಹವಿವಾಹಸದಿಸಾ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನದಿವಸಂ ಅತಿಕ್ಕಮೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। **"ಸಚೇ ತಂ ಅಲಭನ್ತೋ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ಅಧಿವಾಸೇತು"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಮಾಪನೇನ ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದೋ ವುತ್ತೋ, ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ಪನ "ಸಚೇ ತಂ ಅಲಭನ್ತೋ ಸಕ್ಕೋತಿ ಅಧಿವಾಸೇತುಂ, ಅರಞ್ಞಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಸಮಣಧಮ್ಮೋವ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಸಙ್ಗಹಣೇನ ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

**ತಥಾ**ತಿ ಯಥಾ ಉಪಜ್ಝಾಯೋ ಗಿಲಾನೋ ಯಾವಜೀವಂ ಉಪಟ್ಠಾತಬ್ಬೋ, ತಥಾ ಉಪಸಮ್ಪಾದಿತಅನ್ತೇವಾಸಿಕೋ ಅತ್ತನೋ ಕಮ್ಮವಾಚಂ ವತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಾದಿತೋ।

**ಯೋ ಕೋಚಿ ರೋಗೋ**ತಿ ಮೂಲಭೂತೋ, ಅನುಬನ್ಧೋ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ। **ಅನಮತಗ್ಗೇ**ತಿ ಅನು ಅನು ಅಮತಗ್ಗೇ ಅನಾದಿಮತಿ।

"ಗನ್ಥೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಗನ್ಥಪಲಿಬೋಧೋ ಇಧ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ಪರಿಯತ್ತಿಹರಣ"**ನ್ತಿ। **ಸಜ್ಝಾಯಾದೀಹೀ**ತಿ ಸಜ್ಝಾಯಧಾರಣಪರಿಚಯಪುಚ್ಛಾದೀಹಿ। **ಇತರಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಬ್ಯಾವಟಸ್ಸ। ಯಸ್ಸ ಗನ್ಥಧುರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸಾಪಿ ಗನ್ಥೋ ವತ್ತತೇವ, ನ ತಸ್ಸ ಗನ್ಥೋ ಪಲಿಬೋಧೋ। ಯಥಾ ತಮ್ಹಿ ತಮ್ಹಿ ವತ್ಥುಮ್ಹಿ ಆಗತತ್ಥೇರಾನಂ, ನಾಪಿ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಗನ್ಥಪಸುತಸ್ಸ। **ಮಜ್ಝಿಮಪಣ್ಣಾಸಕೋ ಆಗಚ್ಛತಿ,** ಸುತ್ತಪದೇಸಾನಂ ವಾರಾನಞ್ಚ ಸದಿಸತಾಯ ಬ್ಯಾಮುಯ್ಹನತೋ। **ಪುನ ನ ಓಲೋಕೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಗನ್ಥಧುರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಗಾಮವಾಸಿಕತ್ಥೇರೇಹೀ**ತಿ ಅನುರಾಧಪುರವಾಸೀಹಿ। **ಅನುಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪರಿಚಯಂ ಅಕತ್ವಾ। **ಪಞ್ಚನಿಕಾಯಮಣ್ಡಲೇ**ತಿ ದೀಘಾಗಮಾದಿಕೇ ಪಞ್ಚಪಿ ನಿಕಾಯೇ ಸಿಕ್ಖಿತಪರಿಸಾಯ। **ಪರಿವತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀ**ತಿ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಿ। **ಸುವಣ್ಣಭೇರಿ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಭೇರಿಂ। **ಕತಮಾಚರಿಯಾನಂ ಉಗ್ಗಹೋ**ತಿ ಕತಮೇಸಂ ಆಚರಿಯಾನಂ ಉಗ್ಗಹೋ, ಕೇನ ಪರಿವತ್ತೀಯತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಆಚರಿಯಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಕಥಾಮಗ್ಗೋ। **ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯಾನ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಕಥೇತುಂ ಯುತ್ತಾನಂ

ಆಚರಿಯಾನಂ। ಸುವಿನಿಚ್ಛಿತಾ ಸಬ್ಬಾ ತಿಪಿಟಕಪರಿಯತ್ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸಬ್ಬಪರಿಯತ್ತಿಕೋ,** ತೇಪಿಟಕೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪೀಠೇ ನಿಸಿನ್ನೋ ತತೋ ಓತರಿತ್ವಾ ಭೂಮಿಯಂ **ತಟ್ಟಿಕಾಯ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ। ಗತಕಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಪತ್ತಿಗಮನೇನ ಗತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಸಚ್ಚಸ್ಸ। **ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾತಿ** ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅಪಚಿತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪರಿಮಣ್ಡಲಂ ಚೀವರಂ ಪಾರುಪಿತ್ವಾ। ಸಾಠೇಯ್ಯಾಭಾವತೋ **ಉಜು।** ಕಾರಣಾಕಾರಣಸ್ಸ ಆಜಾನನತೋ **ಆಜಾನೀಯೋ।**

**ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾತಿ** ಪುಥುಜ್ಜನೇ ಭವಾ। **ದುಪ್ಪರಿಹಾರಾ** ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯತಾಯ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸಾ **ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕದಾರಕೋ, ತರುಣಸಸ್ಸಞ್ಚ** ನಿದಸ್ಸಿತಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಲಿಬೋಧೋ** ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ, ನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಝಾನಲಾಭೀ ಸಮಥಯಾನಿಕೋವ ಹೋತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖತೋ। **ಇತರೇನಾತಿ** ಸಮಥತ್ಥಿಕೇನ। **ಅವಸೇಸಾ** ನವ ಪಲಿಬೋಧಾ।

## ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾಯಕವಣ್ಣನಾ

**೪೨**. ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯುತ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ, ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ। ತೇನ **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ। ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** "ಇಮಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ ಸಬ್ಬೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಏವಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ। **ಸಹವಾಸೀನಂ** ಭಿಕ್ಖೂನಂ। **ಮುದುಚಿತ್ತತನ್ತಿ** ಅತ್ತನಿ ಮುದುಚಿತ್ತತಂ **ಜನೇತಿ,** ಅಯಞ್ಚ ಸಹವಾಸೀನಂ ಚಿತ್ತಮದ್ದವಜನನಾದಿಅತ್ಥೋ "ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ **ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸಸುತ್ತೇನ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೧.೧೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೨; ಮಿ॰ ಪ॰ ೪.೪.೬) ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। **ಅನೋಲೀನವುತ್ತಿಕೋ ಹೋತಿ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ। **ದಿಬ್ಬಾನಿಪಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ** ಪಗೇವ ಇತರಾನಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥ** ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಸಮಣಕರಣೀಯೇ, ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗೇ। ಪುಬ್ಬಾಸೇವನವಸೇನ **ಅತ್ಥಯಿತಬ್ಬಂ।** ಯೋಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಅನುಯುಞ್ಜನಂ ಯೋಗಾನುಯೋಗೋ, ತದೇವ ಕರಣೀಯಟ್ಠೇನ ಕಮ್ಮಂ, ತಸ್ಸ **ಯೋಗಾನುಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಠಾನಂ** ನಿಪ್ಫತ್ತಿಹೇತು।

**ನಿಚ್ಚಂ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬತ್ತಾತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಏಕದಾವ ಅನನುಯುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಪರಿಹರಣೀಯತ್ತಾ ಅನುಯುಞ್ಜಿತಬ್ಬತ್ತಾ। **ಏವಮಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತನ್ತಿ** ಪಿಯಭಾವಾದೀಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಸಮ್ಪನ್ನಂ। ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ಹಿ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪನ್ನೋ ಹೋತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುತಸಮ್ಪನ್ನೋ ಚಾಗಸಮ್ಪನ್ನೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸತಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪನ್ನೋ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದ್ದಹತಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಬೋಧಿಂ, ಕಮ್ಮಫಲಞ್ಚ, ತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಹೇತುಭೂತಂ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತೇಸಿತಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ। ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸತ್ತಾನಂ ಪಿಯೋ ಹೋತಿ ಗರು ಭಾವನೀಯೋ ಚೋದಕೋ ಪಾಪಗರಹೀ ವತ್ತಾ ವಚನಕ್ಖಮೋ, ಸುತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಗಮ್ಭೀರಾನಂ ಕಥಾನಂ ಕತ್ತಾ ಹೋತಿ, ಚಾಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ಹೋತಿ ಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಪವಿವಿತ್ತೋ ಅಸಂಸಟ್ಠೋ, ವೀರಿಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಹೋತಿ ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ, ಸತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಹೋತಿ, ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ, ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿಪರೀತಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಸೋ ಸತಿಯಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗತಿಯೋ ಸಮನ್ನೇಸಮಾನೋ ಪಞ್ಞಾಯ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಾಹಿತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಜಾನಿತ್ವಾ ಸಮಾಧಿನಾ ತತ್ಥ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ವೀರಿಯೇನ ಸತ್ತೇ ಅಹಿತಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಹಿತೇ ನಿಯೋಜೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಪಿಯೋ…ಪೇ॰… ನಿಯೋಜಕೋತಿ ಏವಮಾದಿಗುಣಸಮನ್ನಾಗತ"ನ್ತಿ।

ತಂ ಪನ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಮಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾರಕಭಾವಂ** ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ। **ಪಕಾಸೇತಿ** ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಮೋಘಭಾವದಸ್ಸನೇನ ಸಮುತ್ತೇಜನಾಯ, ಸಮ್ಪಹಂಸನಾಯ ಚ, ನನು ಕಥೇಸಿ ಪವೇಣಿಪಾಲನತ್ಥನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಏವರೂಪೋತಿ** ಪೇಸಲೋ ಹುತ್ವಾ ಬಹುಸ್ಸುತೋ। **ತನ್ತಿಧರೋತಿ** ಸುತ್ತಧರೋ ತತ್ಥ ಕೇಹಿಚಿಪಿ ಅಸಂಹೀರೋ। **ವಂಸಾನುರಕ್ಖಕೋತಿ** ಬುದ್ಧಾನುಬುದ್ಧವಂಸಸ್ಸ ಅನುರಕ್ಖಕೋ। **ಪವೇಣಿಪಾಲಕೋತಿ** ಪವೇಣಿಯಾ ಆಚರಿಯುಗ್ಗಹಣಸ್ಸ

ಅನುಪಾಲಕೋ। **ಆಚರಿಯಮತಿಕೋ**ತಿ ಆಚರಿಯಮತಿಯಂ ನಿಯುತ್ತೋ ತಸ್ಸಾ ಅನತಿವತ್ತನತೋ। ನ ಅತ್ತನೋಮತಿಂ ಪಕಾಸೇತಿ ಕಥೇತೀತಿ **ನ ಅತ್ತನೋಮತಿಕೋ,** ಅತ್ತನೋ ಮತಿಂ ಪಗ್ಗಯ್ಹ ವತ್ತಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಖೀಣಾಸವಾದಯೋ"ತಿಆದಿ ಏಕಚ್ಚಖೀಣಾಸವತೋ ಬಹುಸ್ಸುತೋವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನದಾನೇ ಸೇಯ್ಯೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಖೀಣಾಸವಾದಯೋ**ತಿ "ಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಖೀಣಾಸವಾದಿಕಾ। **ಉಗ್ಗಹಪರಿಪುಚ್ಛಾನಂ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ**ತಿ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತೋ "ಉಗ್ಗಹೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನುಪಕಾರಾಯ ಪಾಳಿಯಾ, ತದತ್ಥಂ ಪರಿಪುಚ್ಛನತೋ "ಪರಿಪುಚ್ಛಾ"ತಿ ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಚ ವಿಸೇಸತೋ ಸೋಧಿತತ್ತಾ ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಸುತ್ತಞ್ಚ ಕಾರಣಞ್ಚ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ**ತಿ ಪಞ್ಚಸುಪಿ ನಿಕಾಯೇಸು ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಸುತ್ತಪದಞ್ಚೇವ ಸುತ್ತಾನುಗತಂ ಯುತ್ತಿಞ್ಚ ಸುಟ್ಠು ಉಪಲಕ್ಖೇತ್ವಾ। **ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಂ ಯುತ್ತಿಂ ಮಗ್ಗನೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ, ಸಮಾದಾಯ ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಹಾಮಗ್ಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಧಿಂ ಮಹಾಮಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ।

**ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹಾರೇ। **ವತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಕುರುಮಾನೇನಾ**ತಿ ಪವಿಟ್ಠಕಾಲೇ ಆಗನ್ತುಕವತ್ತಂ, ನಿಕ್ಖಮನಕಾಲೇ ಗಮಿಕವತ್ತನ್ತಿ ಯಥಾರಹಂ ತಂ ತಂ ವತ್ತಂ ಪೂರೇನ್ತೇನ। **ಸಬ್ಬಪಾರಿಹಾರಿಯತೇಲ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಙ್ಗಾನಂ , ಸಬ್ಬೇಸಂ ವಾ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಅತ್ಥಾಯ ಪರಿಹರಿತಬ್ಬತೇಲಂ। **ಠಪೇಮೀ**ತಿ ಅನುಜಾನಾಪನಂ। ಯಂ ತಂ ಸಮ್ಮಾವತ್ತಂ ಪಞ್ಞತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏಕದಿವಸಂ ಸಾಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೇನಾಪೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಆರೋಚೇತಬ್ಬಂ ಆಗಮನಕಾರಣಂ। ಸಪ್ಪಾಯವೇಲಾ** ಸರೀರಚಿತ್ತಾನಂ ಕಲ್ಲಸಮಯೋ।

## ಚರಿಯಾವಣ್ಣನಾ

**೪೩**. ಸನ್ತಾನೇ ರಾಗಸ್ಸ ಉಸ್ಸನ್ನಭಾವೇನ ಚರಣಂ ಪವತ್ತಿ **ರಾಗಚರಿಯಾ,** ಸಾ ಸಸ್ಸತಾಸಯಾದಯೋ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಥಾ **ದೋಸಚರಿಯಾ**ದಯೋ। ಸಂಸಗ್ಗೋ ಸಮ್ಪಯೋಗಾರಹವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಯಥಾ "ರಾಗಮೋಹಚರಿಯಾ ದೋಸಮೋಹಚರಿಯಾ"ತಿಆದಿ। **ಸನ್ನಿಪಾತೋ** ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾವಸೇನ, ಯಥಾ "ರಾಗದೋಸಚರಿಯಾ ರಾಗದೋಸಮೋಹಚರಿಯಾ"ತಿಆದಿ। ಇಮಾ ಏವ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ **"ಅಪರಾಪಿ ಚತಸ್ಸೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತಥಾ**ತಿ ಯಥಾ ರಾಗಾದೀನಂ, ತಥಾ ಸದ್ಧಾದೀನಂ **ಸಂಸಗ್ಗಸನ್ನಿಪಾತವಸೇನ** ಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿಚರಿಯಾ ಸದ್ಧಾವಿತಕ್ಕಚರಿಯಾ ಬುದ್ಧಿವಿತಕ್ಕಚರಿಯಾ ಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವಿತಕ್ಕಚರಿಯಾತಿ। ಇಮಾ ಅಪರಾಪಿ ಚತಸ್ಸೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಸಂಸಗ್ಗಸನ್ನಿಪಾತವಸೇನ। **ಸಂಸಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಸಂಸಜ್ಜನಂ ಮಿಸ್ಸೀಕರಣಂ "ರಾಗಸದ್ಧಾಚರಿಯಾ ದೋಸಸದ್ಧಾಚರಿಯಾ"ತಿಆದಿನಾ। **ಅನೇಕಾ**ತಿ ತೇಸಟ್ಠಿ, ತತೋ ಅತಿರೇಕಾಪಿ ವಾ, ತಾ ಪನ ಅಸಮ್ಮೋಹನ್ತೇನ **ಸಂಯುತ್ತಸುತ್ತಟೀಕಾಯಂ** ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **"ಪಕತೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಸತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವನಾಯಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸನ್ತಾನೇ ಚರಿಯಾಯ ಸಭಾವಭೂತತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಸ್ಸನ್ನತಾ** ಅಞ್ಞಧಮ್ಮೇಹಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಧಿಕತಾ, ಯತೋ ರಾಗಚರಿಯಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಸಮವಾಯೇ ರಾಗಾದಯೋ ಬಲವನ್ತೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಭಿಣ್ಹಞ್ಚ ಪವತ್ತನ್ತಿ। **ತಾಸಂ ವಸೇನಾ**ತಿ ಛನ್ನಂ ಮೂಲಚರಿಯಾನಂ ವಸೇನ **ಛಳೇವ ಪುಗ್ಗಲಾ ಹೋನ್ತಿ**। ಅಞ್ಞಥಾ ಅನೇಕಪುಗ್ಗಲಾ ಸಿಯುಂ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಚ ನ ಸಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಸದ್ಧಾ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ** ರಾಗುಸ್ಸನ್ನೇ ಸನ್ತಾನೇ ತದನುಗುಣಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಯೋಗತೋ ಅಧಿಕಭಾವಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ **"ರಾಗಸ್ಸ ಆಸನ್ನಗುಣತ್ತಾ"**ತಿ, ಸಿನೇಹಪರಿಯೇಸನಾಪರಿಚ್ಚಜನೇಹಿ ಸಭಾಗಧಮ್ಮತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಭಾಗೋ ಹಿ ದೂರೇಪಿ ಆಸನ್ನೇಯೇವಾತಿ ಸಭಾಗತಾಲಕ್ಖಣಮಿಧ ಆಸನ್ನಗ್ಗಹಣಂ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾಯ ಸಿನಿಯ್ಹನಂ ಪಸಾದವಸೇನ ಅಕಾಲುಸ್ಸಿಯಂ ಅಲೂಖತಾ , ರಾಗಸ್ಸ ಪನ ರಞ್ಜನವಸೇನ। ಸದ್ಧಾಯ ಪರಿಯೇಸನಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ತನ್ನಿನ್ನತಾ, ರಾಗಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನ। ಸದ್ಧಾಯ

ಅಪರಿಚ್ಚಜನಂ ಓಕಪ್ಪನವಸೇನ ಅನುಪಕ್ಖನ್ದನಂ, ರಾಗಸ್ಸ ಅಭಿಸಙ್ಗವಸೇನಾತಿ ಏವಂ ಭಿನ್ನಸಭಾವಾನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಯಥಾ ಅಲೂಖತಾದಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಭಾಗತಾ, ಏವಂ ತಂಸಮಙ್ಗೀನಮ್ಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಸದ್ಧಾಚರಿತೋ ಸಭಾಗೋ"**ತಿ।

**ಪಞ್ಞಾ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ** ದೋಸುಸ್ಸನ್ನೇ ಸನ್ತಾನೇ ತದನುಗುಣಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ನಿಯೋಗತೋ ಅಧಿಕಭಾವಸಮ್ಭವತೋ। ತೇನಾಹ **"ದೋಸಸ್ಸ ಆಸನ್ನಗುಣತ್ತಾ"**ತಿ, ಅನಲ್ಲೀಯನಪರಿಯೇಸನಪರಿವಜ್ಜನೇಹಿ ಸಭಾಗಧಮ್ಮತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಯ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅನಲ್ಲೀಯನಂ ತಸ್ಸ ಯಥಾಸಭಾವಾವಬೋಧವಸೇನ ವಿಸಂಸಟ್ಠತಾ, ದೋಸಸ್ಸ ಪನ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನವಸೇನ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಯೇಸನಂ ಯಥಾಭೂತದೋಸಪವಿಚಯೋ, ದೋಸಸ್ಸ ಅಭೂತದೋಸನಿಜಿಗೀಸಾ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿವಜ್ಜನಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾದಿವಸೇನ ಞಾಣುತ್ರಾಸೋ, ದೋಸಸ್ಸ ಅಹಿತಾಧಾನವಸೇನ ಛಡ್ಡನನ್ತಿ ಏವಂ ಭಿನ್ನಸಭಾವಾನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಯಥಾ ಅನಲ್ಲೀಯನಾದಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಭಾಗತಾ, ಏವಂ ತಂಸಮಙ್ಗೀನಮ್ಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಬುದ್ಧಿಚರಿತೋ ಸಭಾಗೋ"**ತಿ।

**ಅನ್ತರಾಯಕರಾ ವಿತಕ್ಕಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಮೋಹುಸ್ಸನ್ನೇ ಸನ್ತಾನೇ ತದನುಗುಣಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಮೋಹಸ್ಸ ಆಸನ್ನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ"**ತಿ, ಅನವಟ್ಠಾನಚಞ್ಚಲಭಾವೇಹಿ ಸಭಾಗಧಮ್ಮತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅನವಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಕಪ್ಪವಸೇನ ಸವಿಪ್ಫಾರತಾಯ, ಮೋಹಸ್ಸ ಸಮ್ಮೂಳ್ಹತಾವಸೇನ ಬ್ಯಾಕುಲತಾಯ। ತಥಾ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಲಹುಪರಿವಿತಕ್ಕನೇನ ತದಙ್ಗಚಲತಾಯ ಚಞ್ಚಲತಾ, ಮೋಹಸ್ಸ ಅನೋಗಾಳ್ಹತಾಯಾತಿ ಏವಂ ಭಿನ್ನಸಭಾವಾನಮ್ಪಿ ತೇಸಂ ಯಥಾ ಅನವಟ್ಠಾನಾದಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಭಾಗತಾ, ಏವಂ ತಂಸಮಙ್ಗೀನಮ್ಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕಚರಿತೋ ಸಭಾಗೋ"**ತಿ।

**ತಣ್ಹಾ ರಾಗೋಯೇವ** ಸಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ರಾಗಚರಿಯಾವಿನಿಮುತ್ತಾ ತಣ್ಹಾಚರಿಯಾ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ**ತಿ ತೇನ ರಾಗೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ, ದೋಸಾದಯೋ ವಿಯ ತೇನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದ್ವಯಂ। **ನಾತಿವತ್ತತೀ**ತಿ ಸಭಾವತೋ, ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಚ ನ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ವಟ್ಟತಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಯಥಾ ರಾಗದೋಸೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಸಹ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸಪಿ ಮೋಹಸ್ಸ ಉಸ್ಸನ್ನತಾವಸೇನ ವಿಸುಂ ಚರಿಯಾಭಾವೋ, ನ ಕೇವಲಂ ಮೋಹಸ್ಸೇವ, ತಥಾ ಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವಿತಕ್ಕಾನಂ। ಏವಂ ರಾಗೇನ ಸತಿಪಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೇ ಮಾನಸ್ಸಾಪಿ ವಿಸುಂ ಚರಿಯಾಭಾವೋ ಯುತ್ತೋ ಸಿಯಾ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ರಾಗಪಟಿಘಮಾನದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಿಜ್ಜಾನಂ ವಿಯ ಅನುಸಯಟ್ಠೋ ಇಮೇಸಂ ರಾಗಾದೀನಂಯೇವ ಆವೇಣಿಕೋ ಚರಿಯಟ್ಠೋತಿ, ನತ್ಥೇವ ಮಾನಚರಿಯಾ। ಯತೋ ಚರಿಯಾ "ಪಕತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ಪಕತಿ ಚ ಸಭಾವೋತಿ। ಏತೇನೇವ ದಿಟ್ಠಿಯಾಪಿ ವಿಸುಂ ಚರಿಯಾಭಾವಾಭಾವೋ ಸಂವಣ್ಣಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಪನ ಮೋಹಚರಿಯನ್ತೋಗಧಾವ ದಿಟ್ಠಿಚರಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮೋಹನಿದಾನತ್ತಾ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ ಮೋಹನಿದಾನತ್ತಾ, ಮೋಹಸಮ್ಪಯುತ್ತತ್ತಾ ಚಾತಿ।

**೪೪**. ಕಿಂ ಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಕೇದಿಸಂ ಸೇನಾಸನಾದಿಸಪ್ಪಾಯಂ। **ಪುಬ್ಬಾಚಿಣ್ಣಂ** ಪುರಿಮಜಾತೀಸು ಆಚರಿತಂ। **ಏಕಚ್ಚೇ**ತಿ **ಉಪತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಂ** ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತೇನ ಹಿ **ವಿಮುತ್ತಿಮಗ್ಗೇ** ತಥಾ ವುತ್ತಂ। **ಪುಬ್ಬೇ ಕಿರಾ**ತಿ **ಕಿರ**-ಸದ್ದೋ ಅರುಚಿಸೂಚನತ್ಥೋ। **ಇಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗೋ** ಮನಾಪಕಿರಿಯಾ। **ಸುಭಕಮ್ಮಬಹುಲೋ** ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸೋಭನಕಮ್ಮಕಾರೀ। ನ ಸಬ್ಬೇ ರಾಗಚರಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ಅಲುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇ ಇಟ್ಠಪ್ಪಯೋಗಸುಭಕಮ್ಮಬಹುಲತಾಸಮ್ಭವತೋ, ಸಗ್ಗಾ ಚವಿತ್ವಾ ಇಧೂಪಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ ಚ। ಏತೇನ ಅಸತಿ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಿಯಾಮೇ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣಮತ್ತೇನ ನ ತೇಸಂ ಲುದ್ಧತಾ, ಲುದ್ಧಭಾವಹೇತುಕಾ ಚ ರಾಗಚರಿಯಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ಇತರೇತಿ** ಭೇದನಾದಿಕಮ್ಮಬಹುಲಾ ನಿರಯಾದಿತೋ ಇಧೂಪಪನ್ನಾ ಚ ನ ಸಬ್ಬೇ ದೋಸಮೋಹಚರಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಇಧಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣಸ್ಸ ಕೋಧನಭಾವೇ, ಮೂಳ್ಹಭಾವೇ ಚ ಅನೇಕನ್ತಿಕತ್ತಾ ದೋಸಮೋಹಚರಿತತಾಯಪಿ ಅನೇಕಂಸಿಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಧಾತೂನಂ ಉಸ್ಸದನಿಯಮೋ ಯದಿ ಪಮಾಣತೋ, ಸೋ ನತ್ಥಿ, ಅಥ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ, ಸೋಪಿ ಏಕಂಸಿಕೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಯಥಾವುತ್ತೇನೇವ ನಯೇನ ಉಸ್ಸದನಿಯಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥೀ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಯಥಾವುತ್ತೇನೇವಾತಿ** "ದ್ವಿನ್ನಂ ಪನ ಧಾತೂನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ। **ದೋಸನಿಯಮೇತಿ** ಸೇಮ್ಹಾದಿದೋಸಾಧಿಕತಾಯ ರಾಗಾದಿಚರಿತೋ ಹೋತೀತಿ ದೋಸವಸೇನ ಚರಿಯಾನಿಯಮೇ "ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ "ಸೇಮ್ಹಾಧಿಕೋ ಮೋಹಚರಿತೋ"ತಿ, "ವಾತಾಧಿಕೋ ಮೋಹಚರಿತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ "ವಾತಾಧಿಕೋ ರಾಗಚರಿತೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ **ತಮ್ಪಿ** ದೋಸವಸೇನ ನಿಯಮವಚನಂ **ಪುಬ್ಬಾಪರವಿರುದ್ಧಮೇವ। ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಚನ**ನ್ತಿ ಪರಿಚ್ಛೇದಕಾರಿಕಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ವುತ್ತವಚನಂ, ಅನುಪಪರಿಕ್ಖಿತವಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಉಸ್ಸದಕಿತ್ತನೇತಿ** ವಿಪಾಕಕಥಾಯಂ ಗಹಿತಉಸ್ಸದಕಿತ್ತನೇ। **ಪುಬ್ಬಹೇತುನಿಯಾಮೇನಾತಿ** ಪುರಿಮಭವೇ ಪವತ್ತಲೋಭಾದಿಹೇತುನಿಯಾಮೇನ। **ನಿಯಾಮೋತಿ** ಚ ತೇಸಂಯೇವ ಲೋಭಾದೀನಂ ಪಟಿನಿಯತೋ ಉಬ್ಭನಾದಿಸಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಲೋಭೋ ಉಸ್ಸದೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಲೋಭುಸ್ಸದಾ,** ಉಸ್ಸನ್ನಲೋಭಾ, ಲೋಭಾಧಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಮೋಹುಸ್ಸದಾ ಚಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ ಯೇ ಇಮೇ ಲೋಭುಸ್ಸದತಾದೀನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವೋಮಿಸ್ಸತೋ ಚ ಚುದ್ದಸ ಪಭೇದಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ತೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಛಸ್ವೇವ ತೇಸಂ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। ಫಲಭೂತಾ ಚೇತ್ಥ ಲೋಭುಸ್ಸದತಾದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಇದಾನಿ ತಂ ನೇಸಂ ಲೋಭುಸ್ಸದತಾದೀನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ವೋಮಿಸ್ಸಕತಾದಿಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಕಮ್ಮಾಯೂಹನಕ್ಖಣೇತಿ** ಕಮ್ಮಕರಣವೇಲಾಯಂ। **ಲೋಭೋ ಬಲವಾತಿ** ಲೋಭೋ ತಜ್ಜಾಯ ಪಚ್ಚಯಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಅಧಿಕೋ ಹೋತಿ। **ಅಲೋಭೋ ಮನ್ದೋತಿ** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಲೋಭೋ ದುಬ್ಬಲೋ। ಕಥಂ ಪನೇತೇ ಲೋಭಾಲೋಭಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ? ನ ಖೋ ಪನೇತಂ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ "ಏಕಕ್ಖಣೇ ಪವತ್ತನ್ತೀ"ತಿ। ನಿಕನ್ತಿಕ್ಖಣಂ ಪನ ಆಯೂಹನಪಕ್ಖಿಯಮೇವ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಪರಿಯಾದಾತು**ನ್ತಿ ಅಭಿಭವಿತುಂ **ನ ಸಕ್ಕೋತಿ।** ಯೋ ಹಿ "ಏವಂಸುನ್ದರಂ ಏವಂವಿಪುಲಂ ಏವಂಮಹಗ್ಘಞ್ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ದಾತು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅಮುತ್ತಚಾಗತಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಚೇತನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಅಲೋಭೋ, ಸೋ ಸಮ್ಮದೇವ ಲೋಭಂ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ದೋಸಮೋಹಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ತಾದಿಸಪಚ್ಚಯಲಾಭೇನ ಚ **ಅದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ। ತಸ್ಮಾತಿ** ಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಾನಂ ಬಲವಭಾವತೋ, ಅಲೋಭದೋಸಮೋಹಾನಞ್ಚ ದುಬ್ಬಲಭಾವತೋತಿ ವುತ್ತಮೇವ ಕಾರಣಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। **ಸೋತಿ** ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ। **ತೇನ ಕಮ್ಮೇನಾತಿ** ತೇನ ಲೋಭಾದಿಉಪನಿಸ್ಸಯವತಾ ಕುಸಲಕಮ್ಮುನಾ। **ಸುಖಸೀಲೋತಿ** ಸಖಿಲೋ। ತಮೇವತ್ಥಂ "**ಅಕ್ಕೋಧನೋ**"ತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ವದತಿ।

**ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಮನ್ದಾ ಅಲೋಭಾದೋಸಾ ಲೋಭದೋಸೇ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಅಮೋಹೋ ಪನ ಬಲವಾ ಮೋಹಂ ಪರಿಯಾದಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಏವಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಾರೇ ಯಥಾರಹಂ ಅತಿದೇಸತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದುಟ್ಠೋತಿ** ಕೋಧನೋ। **ದನ್ಧೋತಿ** ಮನ್ದಪಞ್ಞೋ। **ಸೀಲಕೋತಿ** ಸುಖಸೀಲೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಲೋಭವಸೇನ, ದೋಸಮೋಹಲೋಭದೋಸಲೋಭಮೋಹದೋಸಮೋಹಲೋಭದೋಸಮೋಹವಸೇನಾತಿ ತಯೋ ಏಕಕಾ, ತಯೋ ದುಕಾ, ಏಕೋ ತಿಕೋತಿ ಲೋಭಾದಿಉಸ್ಸದವಸೇನ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇಯೇವ ಸತ್ತ ವಾರಾ, ತಥಾ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಅಲೋಭಾದಿಉಸ್ಸದವಸೇನಾತಿ ಚುದ್ದಸ ವಾರಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಲೋಭದೋಸಾಮೋಹಾ, ಅಲೋಭಾದೋಸಮೋಹಾ, ಅಲೋಭದೋಸಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋತಿ ಆಗತೇಹಿ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ತತಿಯದುತಿಯಪಠಮವಾರೇಹಿ

ದೋಸುಸ್ಸದಮೋಹುಸ್ಸದದೋಸಮೋಹುಸ್ಸದವಾರಾ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಲೋಭಾದೋಸಮೋಹಾ, ಲೋಭದೋಸಾಮೋಹಾ, ಲೋಭಾದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋತಿ ಆಗತೇಹಿ ತತಿಯದುತಿಯಪಠಮವಾರೇಹಿ ಅದೋಸುಸ್ಸದಅಮೋಹುಸ್ಸದಅದೋಸಾಮೋಹುಸ್ಸದವಾರಾ ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ ಅಕುಸಲಕುಸಲಪಕ್ಖೇಸು ತಯೋ ತಯೋ ವಾರೇ ಅನ್ತೋಗಧೇ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠೇವ ವಾರಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಯೇ ಪನ ಉಭಯೇಸಂ ಮಿಸ್ಸತಾವಸೇನ ಲೋಭಾಲೋಭುಸ್ಸದವಾರಾದಯೋ ಅಪರೇ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ವಾರಾ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ, ತೇ ಅಲಬ್ಭನತೋ ಏವ ನ ದಸ್ಸಿತಾ। ನ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಅನ್ತರೇನ ಅವತ್ಥನ್ತರಂ "ಲೋಭೋ ಚ ಬಲವಾ, ಅಲೋಭೋ ಚಾ"ತಿಆದಿ ಯುಜ್ಜತೀತಿ, ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಾ ಹಿ ಏತೇಸಂ ಬಲವದುಬ್ಬಲಭಾವೋ, ಸಹಜಾತಧಮ್ಮವಸೇನ ವಾ। ತತ್ಥ ಲೋಭಸ್ಸ ತಾವ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಅಲೋಭೇನ ಅನಧಿಭೂತತಾಯ ಬಲವಭಾವೋ, ತಥಾ ದೋಸಮೋಹಾನಂ ಅದೋಸಾಮೋಹೇಹಿ। ಅಲೋಭಾದೀನಂ ಪನ ಲೋಭಾದಿಅಭಿಭವನತೋ, ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಸಮಾನಜಾತಿಯಮಭಿಭುಯ್ಯ ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮತೋ ಬಲವಭಾವೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** "ಲೋಭೋ ಬಲವಾ ಅಲೋಭೋ ಮನ್ದೋ, ಅದೋಸಾಮೋಹಾ ಬಲವನ್ತೋ ದೋಸಮೋಹಾ ಮನ್ದಾ"ತಿ। ಸೋ ಚ ನೇಸಂ ಮನ್ದಬಲವಭಾವೋ ಪುರಿಮೂಪನಿಸ್ಸಯತೋ ತಥಾ ಆಸಯಸ್ಸ ಪರಿಭಾವಿತತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ಯೋ ಲುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತೋ**ತಿ ಯೋ ಉಸ್ಸದಕಿತ್ತನೇ "ಲುದ್ಧೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, **ಅಯಂ** ಇಧ ಚರಿಯಾವಿಚಾರೇ "**ರಾಗಚರಿತೋ**"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ದುಟ್ಠದನ್ಧಾ**ತಿ "ದುಟ್ಠೋ, ದನ್ಧೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ದೋಸಮೋಹಚರಿತಾ**। **ಪಞ್ಞವಾ**ತಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಸಪ್ಪಞ್ಞೋ। ಯತೋ ಸದ್ಧಾವಿತಕ್ಕೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ **ಬುದ್ಧಿಚರಿತೋ**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಲೋಭಾದೋಸಾನಂ ಬಲವಭಾವೋ ಸದ್ಧೂಪನಿಸ್ಸಯತಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಅಲುದ್ಧಅದುಟ್ಠಾ ಪಸನ್ನಪಕತಿತಾಯ ಸದ್ಧಾಚರಿತಾ**"ತಿ।

ಅಯಞ್ಚ ನಯೋ ಸಾಧಾರಣತೋ ವುತ್ತೋತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪುಬ್ಬಹೇತುನಿಯಾಮವಸೇನೇವ ಬುದ್ಧಿಚರಿತಾದಿಕೇಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಥಾ ವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಮೋಹಪರಿವಾರೇನಾ**ತಿ ಅಮೋಹಪರಿಕ್ಖಿತ್ತೇನ, ಉಪನಿಸ್ಸಯತೋ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಚ ಪಞ್ಞಾಯ ಅಭಿಸಙ್ಖತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದತ್ತಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಲೋಭಾದಿನಾ ವೋಮಿಸ್ಸಪರಿವಾರೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಲೋಭಮೋಹಾದಿನಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಅವಿರುದ್ಧವೋಮಿಸ್ಸಪರಿವಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಿರೋಧೋ ಚ ಯುಗಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸದ್ಧಾನುಸಾರಿಧಮ್ಮಾನುಸಾರಿಗೋತ್ತಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮ್ಪಿ ಭಿನ್ನಸಭಾವಾನೇವ। ಏಕಂಸೇನ ಚ ಮಿಸ್ಸಕಚರಿಯಾಪಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಪುಬ್ಬಹೇತುನಿಯಾಮೇನ ಚರಿಯಾಸಿದ್ಧಿತೋ। ತಥಾ ಚೇವ ಉಸ್ಸದಕಿತ್ತನಂ ಪವತ್ತಂ ಯಥಾರಹಂ ಲೋಭಾಲೋಭಾದೀನಂ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೩೨) -

> "ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಕತಮೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಹೇತೂನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಪತ್ತಿ ಹೋತಿ? ಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ಜವನಕ್ಖಣೇ ತಯೋ ಹೇತೂ ಕುಸಲಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಜಾತಚೇತನಾಯ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಕುಸಲಮೂಲಪಚ್ಚಯಾಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾ। ನಿಕನ್ತಿಕ್ಖಣೇ ದ್ವೇ ಹೇತೂ ಅಕುಸಲಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಜಾತಚೇತನಾಯ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಅಕುಸಲಮೂಲಪಚ್ಚಯಾಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ತಯೋ ಹೇತೂ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಜಾತಚೇತನಾಯ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾಪಿ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿ -

ಆದಿ । ಪುಬ್ಬಹೇತುನಿಯಾಮೇನ ಚ ಯಥಾ ತಿಹೇತುಕಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಂ, ನ ತಥಾ ದುಹೇತುಕಸ್ಸ। ಯಥಾ ಚ ದುಹೇತುಕಸ್ಸ ಇತಿಕತ್ತಬ್ಬತಾ ನೇಪಕ್ಕಂ, ನ ತಥಾ ಅಹೇತುಕಸ್ಸ। ಏವಂ ಲೋಭುಸ್ಸದಾದಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ರಾಗಚರಿತಾದಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ನಿಗಮವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏವಂ ಲೋಭಾದೀಸೂ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

**೪೫. ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪುಚ್ಛಾವಚನೇ। **ನಯೋತಿ** ಜಾನನನಯೋ। ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ವುತ್ತೋಪಿ ಅತ್ಥೋ ಧಮ್ಮಮುಖೇನೇವ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ ಧಮ್ಮಾಧಿಟ್ಠಾನೇನಾಹ "**ಚರಿಯಾಯೋ ವಿಭಾವಯೇ**"ತಿ। **ಪಕತಿಗಮನೇನಾತಿ** ಅಕಿತ್ತಿಮೇನ ಸಭಾವಗಮನೇನ। **ಚಾತುರಿಯೇನಾತಿ** ಚಾತುರಭಾವೇನ ಸಿಙ್ಗಾರೇನ। **ಉಕ್ಕುಟಿಕನ್ತಿ** ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಮಜ್ಝಂ। **ಖಣನ್ತೋ ವಿಯಾತಿ** ಭೂಮಿಂ ಖಣನ್ತೋ ವಿಯ। **ಅನುಕಡ್ಢಿತನ್ತಿ** ಪಾದನಿಕ್ಖೇಪಸಮಯೇ ಕಡ್ಢನ್ತೋ ವಿಯ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪತಿ। ತೇನಸ್ಸ ಪದಂ ಅನುಕಡ್ಢಿತಂ ಪಚ್ಛತೋ ಅಞ್ಛಿತಂ ಹೋತಿ। **ಪರಿಬ್ಯಾಕುಲಾಯಾತಿ** ಪರಿತೋ ಆಲುಳಿತಾಯ। **ಥಮ್ಭಿತೋ ವಿಯಾತಿ** ವಿತ್ಥಾಯನ್ತೋ ವಿಯ। ಭೀತೋ ವಿಯಾತಿ ಕೇಚಿ। **ಸಹಸಾನುಪೀಳಿತನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಪಾದೇನ, ಪಣ್ಹಿಯಾ ಚ ಸಹಸಾವ ಸನ್ನಿರುಜ್ಝಿತಂ। **ವಿವಟ್ಟಚ್ಛದಸ್ಸಾತಿ** ವಿನಿವಟ್ಟಚ್ಛದನಸ್ಸ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಸ್ಸ। **ಇದಮೀದಿಸಂ ಪದನ್ತಿ** ಭಗವತೋ ಪದಂ ದಿಸ್ವಾ ವದತಿ।

**ಪಾಸಾದಿಕನ್ತಿ** ಪಸಾದಾವಹಂ। **ಮಧುರಾಕಾರನ್ತಿ** ಇಟ್ಠಾಕಾರಂ। **ಥದ್ಧಾಕಾರನ್ತಿ** ಥಮ್ಭಿತಾಕಾರಂ। **ಅತರಮಾನೋತಿ** ನತರಮಾನೋ, ಸಣಿಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮೋಧಾಯಾತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಓಧಾಯ ಅವಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ। **ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ** ಕಾಯಪಸಾರಣಲಕ್ಖಣಾಯ ನಿಪಜ್ಜಾಯ ಸೇಯ್ಯಾಯ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ **ಸಯತಿ** ನಿದ್ದಾಯತಿ। **ಪಕ್ಖಿತ್ತಕಾಯೋತಿ** ಅವಕ್ಖಿತ್ತಕಾಯೋ ಅವಸೋ ವಿಯ ಸಹಸಾ ಪತಿತಕಾಯೋ। **ದುಸ್ಸಣ್ಠಾನನ್ತಿ** ವಿರೂಪಸನ್ನಿವೇಸಂ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಾಯೋತಿ** ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ಖಿತ್ತಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗೋ।

**ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಕನ್ತಿ** ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ। **ಆಲೋಳಯಮಾನೋ** ವಾಲಿಕಾಕಚವರಾನಿ ಆಕುಲಯನ್ತೋ।

**ನಿಪುಣಮಧುರಸಮಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀತಿ** ಸುಕೋಸಲ್ಲಂ ಸುನ್ದರಂ ಅವಿಸಮಂ ಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರಞ್ಚ ಕರಣಸೀಲೋ। **ಗಾಳ್ಹಥದ್ಧವಿಸಮಕಾರೀತಿ** ಥಿರಂ ಅಸಿಥಿಲಂ ವಿಸಮಞ್ಚ ಕರಣಸೀಲೋ। **ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ** ಅಪರಿನಿಟ್ಠಿತಂ।

**ಮುಖಪೂರಕನ್ತಿ** ಮುಖಸ್ಸ ಪೂರಣಂ ಮಹನ್ತಂ। **ಅರಸಪಟಿಸಂವೇದೀತಿ** ನರಸಪಟಿಸಂವೇದೀ। **ಭಾಜನೇ ಛಡ್ಡೇನ್ತೋತಿ** ಭೋಜನಭಾಜನೇ ಸಿತ್ಥಾನಿ ಛಡ್ಡೇನ್ತೋ। **ಮುಖಂ ಮಕ್ಖೇನ್ತೋತಿ** ಬಹಿಮುಖಂ ಮಕ್ಖೇನ್ತೋ।

**ಕಿಲನ್ತರೂಪೋ ವಿಯಾತಿ** ತಸ್ಸ ಅಸಹನೇನ ಖೇದಪ್ಪತ್ತೋ ವಿಯ। **ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾಯಾತಿ** ಅಞ್ಞಾಣಭೂತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ। ಅಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯಾತಿ ಕೇಚಿ।

**ಮಾಯಾದೀಸು** ಸನ್ತದೋಸಪಟಿಚ್ಛದನಲಕ್ಖಣಾ **ಮಾಯಾ**। ಅಸನ್ತಗುಣಪಕಾಸನಲಕ್ಖಣಂ **ಸಾಠೇಯ್ಯಂ**। ಉನ್ನತಿಲಕ್ಖಣೋ **ಮಾನೋ**। ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಮುಖೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾಲಕ್ಖಣಾ **ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ**। ಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಮುಖೇನ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾಲಕ್ಖಣಾ **ಮಹಿಚ್ಛತಾ**। ಸಕಲಾಭೇನ ಅಸನ್ತುಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ **ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ**। ವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ **ಸಿಙ್ಗಂ,** ಸಿಙ್ಗಾರತಾನಾಗರಿಕಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ಕಿಲೇಸಸಿಙ್ಗಂ। ಅತ್ತನೋ ಸರೀರಸ್ಸ, ಚೀವರಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಚ ಮಣ್ಡನವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಲೋಲುಪ್ಪಂ **ಚಾಪಲ್ಯಂ**। **ಏವಮಾದಯೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಮದಪ್ಪಮಾದಾದಯೋ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ।

ಪರಾಪರಾಧಸ್ಸ ಉಪನಯ್ಹನಲಕ್ಖಣೋ **ಉಪನಾಹೋ**। ಪರೇಸಂ ಗುಣಮಕ್ಖಣಲಕ್ಖಣೋ **ಮಕ್ಖೋ**। ಪರಸ್ಸ ಗುಣೇ ಡಂಸಿತ್ವಾ ಅಪನೇನ್ತೋ ವಿಯ ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ **ಪಳಾಸೋ**। ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಉಸೂಯನಲಕ್ಖಣಾ **ಇಸ್ಸಾ**। ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣಂ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ಇಧ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ದೋವಚಸ್ಸತಾಪಾಪಮಿತ್ತತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅನುಸ್ಸಾಹನಂ **ಥಿನಂ**। ಅಸತ್ತಿವಿಘಾತೋ **ಮಿದ್ಧಂ**। ಚೇತಸೋ ಅವೂಪಸಮೋ **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ**। ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ**। ಸಂಸಯೋ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**। ಅಯೋನಿಸೋ ದಳ್ಹಗ್ಗಾಹೋ **ಆಧಾನಗ್ಗಾಹಿತಾ**। ಯಥಾಗಹಿತಸ್ಸ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಸ್ಸ ದುಬ್ಬಿವೇಠಿಯತಾ **ದುಪ್ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಯತಾ**। ಇಧ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮುಟ್ಠಸಚ್ಚಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

**ಮುತ್ತಚಾಗತಾತಿ** ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಾಗತಾ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಪರಿಚ್ಚಾಗೋ। ಯಥಾ ಮಾಯಾದಯೋ, ತಥಾ ಪವತ್ತಾ ಅಕುಸಲಕ್ಖನ್ಧಾ, ಯಥಾ **ಅರಿಯಾನಂ ದಸ್ಸನಕಾಮತಾದ**ಯೋ, ತಥಾ ಪವತ್ತಾ ಕುಸಲಕ್ಖನ್ಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**ಪಸಾದನೀಯಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ವತ್ಥುತ್ತಯಂ। **ಸಂವೇಜನೀಯಟ್ಠಾನಾನಿ** ಜಾತಿಆದೀನಿ। **ಕುಸಲಾನುಯೋಗೇ**ತಿ ಕುಸಲಧಮ್ಮಭಾವನಾಯಂ। "ಏವಞ್ಚ ಏವಞ್ಚ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಕಿಚ್ಚಾನಂ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಪರಿವಿತಕ್ಕನಂ **ರತ್ತಿಂ ಧೂಮಾಯನಾ**। ತಥಾವಿತಕ್ಕಿತಾನಂ ತೇಸಂ ದಿವಸಭಾಗೇ ಅನುಟ್ಠಾನಂ **ದಿವಾ ಪಜ್ಜಲನಾ**। **ಹುರಾಹುರಂ ಧಾವನಾ**ತಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತವೋಸಗ್ಗೋ। ತೇನೇವಾಹ "ಇದಂ ಪುರೇ ಚಿತ್ತಮಚಾರಿ ಚಾರಿಕಂ, ಯೇನಿಚ್ಛಕಂ ಯತ್ಥಕಾಮಂ ಯಥಾಸುಖ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೨೬), "ಚಿತ್ತಮಸ್ಸ ವಿಧಾವತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫) ಚ।

ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನಾದಿ ಚ ಪಾಳಿಯಂ, ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ ಅನಾಗತಮೇವಾತಿ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುನ್ತಿ "**ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಗತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ನ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಪ್ಪಮಾದವಿಹಾರಿನೋ**ತಿ ತತ್ಥ ವಿನಿಧಾಯ ಭಾವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನೇನ ಅಪ್ಪಮಾದಕಾರಿನೋ। **ಭಿನ್ನಲಕ್ಖಣಾ ಇರಿಯಾಪಥಾದಯೋ**ತಿ ಚಾತುರಿಯೇನ ಅಚಾತುರಿಯೇನ ಸಣಿಕಂ, ಸಹಸಾ ಚ ಗಮನಾದಯೋ। **ನ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ನ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ। **ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಜಾನಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಧಮ್ಮಪ್ಪವತ್ತಿಆದಿಂ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ।

**೪೭. ಸಪ್ಪಾಯಂ** ಹಿತಂ, ಕಿಲೇಸವಿಘಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಧೋತವೇದಿಕ**ನ್ತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಪರಿಕ್ಖೇಪವೇದಿಕಂ। **ಭೂಮಟ್ಠಕ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿತಲೇಯೇವ ಉಟ್ಠಾಪಿತಂ ಉಪರಿಮತಲರಹಿತಂ। ಏಕತೋ ಓನತಸ್ಸ ಪಬ್ಬತಪಾದಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗೋ ಅಕತಭಿತ್ತಿಭೂಮಿಪರಿಕಮ್ಮೋ **ಅಕತಪಬ್ಭಾರೋ**। **ಜತುಕಾಭರಿತ**ನ್ತಿ ಅಧೋಮುಖಾಹಿ ಓಲಮ್ಬಮಾನಮುಖಾಹಿ ಖುದ್ದಕವಗ್ಗುಲೀಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ। **ಓಲುಗ್ಗವಿಲುಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಛಿನ್ನಭಿನ್ನಂ। **ಉಜ್ಜಙ್ಗಲಂ** ಲೂಖಧೂಸರಂ ಛಾಯೂದಕರಹಿತಂ। ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಿಭಯೇನ **ಸಾಸಙ್ಕಂ**। **ದುರೂಪ**ನ್ತಿ ವಿರೂಪಂ। **ದುಬ್ಬಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಅಸುನ್ದರವಣ್ಣಂ, ದುಸ್ಸಣ್ಠಾನಂ ವಾ। ಜಾಲಾಕಾರೇನ ಕತಪೂವಂ **ಜಾಲಪೂವಂ**। **ಸಾಣಿ ವಿಯ ಖರಸಮ್ಫಸ್ಸ**ನ್ತಿ ಸಾಣಿಫಲಕೋ ವಿಯ ದುಕ್ಖಸಮ್ಫಸ್ಸಂ। ಭಾರಿಕಭಾವೇನ, ಅನ್ತರನ್ತರಾ ತುನ್ನಕರಣೇನ ಚ **ಕಿಚ್ಛಪರಿಹರಣಂ**। **ಆಣಿಗಣ್ಠಿಕಾಹತೋ**ತಿ ಆಣಿನಾ, ಗಣ್ಠಿಯಾ ಚ ಹತಸೋಭೋ। ಇದಂ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಸಪ್ಪಾಯಂ, ಏವಮಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸಮುದಾಚಾರೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

**ದಿಸಾಮುಖ**ನ್ತಿ ದಿಸಾಭಿಮುಖಂ, ಅಬ್ಭೋಕಾಸಾಭಿಮುಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಹಾಕಸಿಣ**ನ್ತಿ ಮಹನ್ತಂ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಂ। **ಸೇಸಂ** ಸೇನಾಸನಾದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ, ತಂ ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ।

**ವಿತಕ್ಕವಿಧಾವನಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ** ಯಥಾ ತಂ ಆಯಸ್ಮತೋ **ಮೇಘಿಯತ್ಥೇರಸ್ಸ**। **ದರೀಮುಖೇ**ತಿ ಪಬ್ಬತವಿವರೇ। **ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸುಪ್ಪಸರಾವಮತ್ತಂ।

ಪಭೇದಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ನಿದಾನಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ವಿಭಾವನಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಚ್ಛೇದತೋತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ **ಪರಿಚ್ಛೇದ**-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ವಿಭಾವನಾ**ತಿ "ಅಯಂ ರಾಗಚರಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಜಾನನವಿಭಾವನಾ। ಏಕಚ್ಚಕಸಿಣಾನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಮತ್ತಸ್ಸ ಪಸಙ್ಗೇನ ಕಥಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ನ ಚ ತಾವ ಚರಿಯಾನುಕೂಲಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಆವಿಕತ**"ನ್ತಿ।

**ಚತ್ತಾಲೀಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ**

**೪೮. ಸಙ್ಖಾತನಿದ್ದೇಸತೋ**ತಿ ಸಙ್ಖಾತಾನಂ "ಚತ್ತಾಲೀಸಾಯಾ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಸೇನ ಗಹಿತಾನಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ನಿದ್ದೇಸತೋ। "ಏತ್ಥ ಏತ್ತಕಾನಿ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾವಹಾನಿ, ಏತ್ತಕಾನಿ ಅಪ್ಪನಾಜ್ಝಾನಾವಹಾನೀ"ತಿ **ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾವಹತೋ**। "ಏತ್ತಕಾನಿ

ಏಕಜ್ಝಾನಿಕಾನಿ, ಏತ್ತಕಾನಿ ದುಕತಿಕಜ್ಝಾನಿಕಾನಿ, ಏತ್ತಕಾನಿ ಸಕಲಜ್ಝಾನಿಕಾನೀ"ತಿ **ಝಾನಪ್ಪಭೇದತೋ**। "ಏತೇಸು ಅಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಮೋ, ಏತೇಸು ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮೋ"ತಿ ಏವಂ **ಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ**। "ಏತ್ತಕಾನೇತ್ಥ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾನಿ, ಏತ್ತಕಾನಿ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾನೀ"ತಿ **ವಡ್ಢನಾವಡ್ಢನತೋ**। **ಆರಮ್ಮಣತೋ**ತಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮನಿಮಿತ್ತನವತ್ತಬ್ಬವಸೇನ, ಚಲಿತಾಚಲಿತವಸೇನ ಚ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗತೋ। **ಭೂಮಿತೋ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರಾದಿಭೂಮಿವಿಭಾಗತೋ। **ಗಹಣತೋ**ತಿ ದಿಟ್ಠಾದಿವಸೇನ ಗಹಣವಿಭಾಗತೋ। **ಪಚ್ಚಯತೋ**ತಿ ಆರುಪ್ಪಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। **ಚರಿಯಾನುಕೂಲತೋ**ತಿ ರಾಗಚರಿಯಾದೀನಂ ಅನುಕೂಲಭಾವತೋ।

**ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನವನ್ತೋ, ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕೇಸೂ**ತಿ ತಿಕಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ಪುರಿಮೇಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು, ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ಆನಾಪಾನಕಸಿಣೇಸು। **ಸೇಸೇಸೂ**ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸೇಸು ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠಹದಯರೂಪಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೋ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸಾತಿ ಕಸಿಣಫರಣಂ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪರಸತ್ತಾನಞ್ಚ ಚೇತಸಾ ಚಿತ್ತಮಞ್ಞಾತುಂ ಸಮತ್ಥೋ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ಓಕಾಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಠಿತೋಕಾಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ತಥಾ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದಿತತ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾರೇನೇವ ತಾನಿ ಉಪತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ತತ್ಥ ವಡ್ಢನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸಚೇ ಪನ ಕೋಚಿ ವಡ್ಢೇಯ್ಯ, ನ ತೇನ ಕೋಚಿ ಗುಣೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಆನಿಸಂಸಾಭಾವಾ ಚಾ**"ತಿ। "**ತೇಸು ಪನಾ**"ತಿಆದಿನಾ ತಮೇವ ಆನಿಸಂಸಾಭಾವಂ ವಿವರತಿ। ಯಸ್ಮಾ ವಡ್ಢಿತೇಸು ಕುಣಪರಾಸಿಯೇವ ವಡ್ಢತಿ, ಅವಡ್ಢಿತೇಪಿ ಕಾಮರಾಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾ ಹೋತಿಯೇವ, ತಸ್ಮಾ ಆನಿಸಂಸಾಭಾವೋ। **ವಿಭೂತಾ**ತಿ ವಿಪುಲಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಸುಪಾಕಟಾ, ವಡ್ಢಿತನಿಮಿತ್ತತಾಯ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಕೇವಲ**ನ್ತಿ ಸಕಲಂ ಅನವಸೇಸಂ। "**ಪಥವಿಂ ಇಮ**"ನ್ತಿ ವಚನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಡ್ಢನೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಲಾಭಿತ್ತಾ**ತಿ ಸಾತಿಸಯಂ ಲಾಭಿತಾಯ, ಉಕ್ಕಂಸಗತವಸಿಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಥೇರೋ ಹಿ ಪರಮಾಯ ವಸಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಸ್ಸಮಣ್ಡಲೇ ಅಸ್ಸಂ ಸಾರೇನ್ತೋ ವಿಯ ಯತ್ಥ ತತ್ಥ ನಿಸಿನ್ನೋಪಿ ಠಿತೋಪಿ ತಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತೇವ। ತೇನಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢಿತಂ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸಬ್ಬದಿಸಾಸೂ**"ತಿಆದಿ।

**ವುತ್ತಾ**ತಿ **ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೇ** ವುತ್ತಾ। **ಮಹನ್ತೇ**ತಿ ವಿಪುಲೇ। ನಿನ್ನಥಲಾದಿವಸೇನ ಹಿ ಏಕದೇಸೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಸಮನ್ತತೋ ಗಹಣವಸೇನ ಸಕಲಸರೀರೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ತಂ ಮಹನ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಮಹನ್ತೇ** ವಾ ಸರೀರೇ। **ಅಪ್ಪಕೇ**ತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಏಕದೇಸೇ **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಪ್ಪಕೇ** ವಾ ಖುದ್ದಕೇ ದಾರಕಸರೀರೇ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ। **ಆದೀನವ**ನ್ತಿ "ಅಸುಭರಾಸಿ ಏವ ವಡ್ಢತಿ, ನ ಚ ಕೋಚಿ ಆನಿಸಂಸೋ"ತಿ **ವುತ್ತಂ** ಆದೀನವಂ।

**ಸೇಸಾನಿಪಿ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ವಿವರಿತುಂ "**ಕಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಿಚುಪಿಣ್ಡಾದಿವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಮ್ಪಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಾತಸಙ್ಘಾತಸನ್ನಿಸ್ಸಯನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ವಾತರಾಸಿಯೇವ ವಡ್ಢತೀ**"ತಿ। **ಓಕಾಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ**ನ್ತಿ ನಾಸಿಕಗ್ಗಮುಖನಿಮಿತ್ತಾದಿಓಕಾಸೇನ ಸಪರಿಚ್ಛೇದಂ। ವಾಯೋಕಸಿಣವಡ್ಢನೇ ವಿಯ ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ಗುಣೋ, ಕೇವಲಂ ವಾತವಡ್ಢನಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ಸಾದೀನವತ್ತಾ**"ತಿ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ। **ನ ಚ ತೇನ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥೀ**ತಿ ತೇನ ಸತ್ತರಾಸಿವಡ್ಢನೇನ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿವಡ್ಢನೇ ವಿಯ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಯೋಜನಂ ನತ್ಥಿ। **ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನಾ**ತಿ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಭಾವನಾವಿಸಯಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನ, ನ ನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನವಸೇನ। ತೇನಾಹ "**ಏಕಾವಾಸದ್ವಿಆವಾಸಾದಿನಾ**"ತಿಆದಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ

ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾಯಂ। **ಯದಯನ್ತಿ** ಯಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಅಯಂ ಯೋಗೀ। ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೇನೇವ ಹೇತ್ಥ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿ, ನ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ ಪರಿತ್ತಾದಿಆರಮ್ಮಣತಾ ಝಾನಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾಪೇತ್ಥ ಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನಾ"**ತಿ, ಕತಿಪಯೇ ಸತ್ತೇ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಮೇತ್ತಾದಯೋ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಬಹುಕೇ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಕಾಸಂ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮತ್ತಾ** ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ವಕ್ಖತಿ ವಾ ಯಂ ತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಪರಿಕಪ್ಪಜಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಡ್ಢೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ನ ಇತರನ್ತಿ ಆಹ **"ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮಂ ವಡ್ಢೇತು"**ನ್ತಿ । ಆರುಪ್ಪಾನಂ ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾ ಪರಿತ್ತಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೇ, ವಿಪುಲಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೇ ಚ ಪವತ್ತಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಸೇಸಾನಿ** ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದೀನಿ ದಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ। **ಅನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾಭಾವಾ।

**ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನೀ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಭೂತಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ। **ಸೇಸಾನಿ** ಅಟ್ಠಾರಸ। **ಸೇಸಾನಿ ಛಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಸೇಸಾನಿ ಛ। ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಪುಬ್ಬತಾಯ **ವಿಪುಬ್ಬಕಂ**। ಪಗ್ಘರಮಾನಲೋಹಿತತಾಯ **ಲೋಹಿತಕಂ**। ಕಿಮೀನಂ ಪಚಲನೇನ **ಪುಳುವಕಂ,** ಚಲಿತಾರಮ್ಮಣಂ ವುತ್ತಂ। ವಾತಪಾನವಿವರಾದೀಹಿ ಅನ್ತೋಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಸೂರಿಯಾಲೋಕಾದಿಕಸ್ಸ ಚಲನಾಕಾರೋ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ **ಓಭಾಸಮಣ್ಡಲಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ** ಚಲಿತಾರಮ್ಮಣಂ ವುತ್ತಂ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ। **ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಮೇವಾ**ತಿ ಸನ್ತಂ ನಿಚ್ಚಲಮೇವ।

**ದೇವೇಸೂ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರದೇವೇಸು, ತತ್ಥ ಅಸುಭಾನಂ ಪಟಿಕೂಲಸ್ಸ ಚ ಆಹಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಅಭಾವತೋ **"ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಚಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

**ದಿಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠೇನ ವತ್ಥುನಾ ಕಾರಣಭೂತೇನ। **ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ, ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ"**ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಾಯಗತಾಸತಿಯಾ। ಉಚ್ಛುಸಸ್ಸಾದೀನಂ ಪತ್ತೇಸು ಪಚಲಮಾನವಣ್ಣಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ವಾ ತಸ್ಸ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತಂ **"ವಾಯೋಕಸಿಣಂ ದಿಟ್ಠಫುಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ। **ನ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನೀ**ತಿ ಆದಿಕಮ್ಮಿಕೇನ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ, ಭಾವನಾರಮ್ಭವಸೇನ ನ ಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಾನಿ, ಹೇಟ್ಠಿಮೇ ತಯೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ, ಕಸಿಣೇಸು ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಞ್ಚ ಅನಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಸಮ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ।

**ಇಮೇಸು ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಯಥಾರಹಂ ಆರಮ್ಮಣಾನಂ, ಝಾನಾನಞ್ಚ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸ।

**"ಏಕಾದಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಅನುಕೂಲಾನೀ"**ತಿ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ಸಬ್ಬಞ್ಚೇತ"ನ್ತಿಆದಿ। **ಅನುಕೂಲಾನಿ** ರಾಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸ್ಸ ಉಪಾಯಭಾವತೋ। ಅಟ್ಠ ಅನುಕೂಲಾನೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸು। **ಏಕನ್ತಿ** ಇದಂ ಅನುಸ್ಸತಿಅಪೇಕ್ಖಂ ಅನುಸ್ಸತೀಸು ಏಕನ್ತಿ, ನ ಮೋಹಚರಿತವಿತಕ್ಕಚರಿತಾಪೇಕ್ಖಂ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸಾಪಿ ಅನುಕೂಲಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭನತೋ । **"ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ಪುರಿಮಾ ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ"**ತಿ ಇದಂ ಅತಿಸಪ್ಪಾಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಇಮಸ್ಸೇವ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಂ ಇಮಸ್ಸ ಅತಿಸಪ್ಪಾಯನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ **ಸಬ್ಬಚರಿತಾನಂ ಅನುಕೂಲಾನಿ**। **ಪರಿತ್ತನ್ತಿ** ಸರಾವಮತ್ತಂ, **ಅಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ** ತತೋ ಅಧಿಕಪಮಾಣಂ। **ಪರಿತ್ತಂ** ವಾ ಸುಪ್ಪಸರಾವಮತ್ತಂ, **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ** ಅಧಿಕಪಮಾಣಂ ಖಲಮಣ್ಡಲಾದಿಕಸಿಣಭಾವೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ।

**ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಮನಸಿಕರಣೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ। **ಉತ್ತರೀ**ತಿ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ, ಸಪ್ಪಾಯಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ, ವೀರಿಯಂ; ಪಞ್ಞಾತಿ ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಪತಿಟ್ಠಾನತೋ ಉಪರಿ। **ಅಸುಭಾ**ತಿ ಅಸುಭಭಾವನಾ ಏಕಾದಸಸು ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು ಭಾವನಾನುಯೋಗಾ। **ಮೇತ್ತಾ**ತಿ ಅನೋಧಿಸೋ, ಓಧಿಸೋ ವಾ ಪವತ್ತಾ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತೀ**ತಿ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಭಾವನಾ। **ವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಾಯಾ**ತಿ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾನಂ

ಉಪಚ್ಛಿನ್ದನತ್ಥಾಯ। **ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾತಿ** “ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೩೭; ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭; ಮಹಾನಿ॰ ೨೭) ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ। **ಅಸ್ಮಿಮಾನಸಮುಗ್ಘಾತಾಯಾತಿ** “ಅಸ್ಮೀ”ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ನವವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಮಾನಸ್ಸ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದನಾಯ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಏಕಸ್ಸ ಚತುಚರಿಯತಾಯ। ತೇನ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ “ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾನಿ ಸಬ್ಬಕುಸಲಪರಿಬ್ರೂಹನಾನೀ”ತಿ।

**ಏಕಸ್ಸೇವ ಸತ್ತ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ,** ನ ಚಾಯಸ್ಮಾ ರಾಹುಲೋ ಸಬ್ಬಚರಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವಚನಮತ್ತೇತಿ** “ಅಸುಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಸುಕಚರಿತಸ್ಸ ಅನುಕೂಲ”ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತವಚನಮತ್ತೇ। **ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋತಿ** ತಥಾವಚನಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸೋ ಪನ “ಸಬ್ಬಞ್ಚೇತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಾವಿತೋ ಏವ।

**೪೮**. “ಪಿಯೋ ಗರೂ”ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೩೭) ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ**। “ಅತ್ತನೋ ಪತ್ತಚೀವರಂ ಸಯಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ **ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ**। **ಸೋಮನಸ್ಸಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** “ಏವಂ ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯೋಯಂ ಅತ್ತಭಾವೋ ಠಾನೇಯೇವ ಮಯಾ ನಿಯ್ಯಾತಿತೋ”ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಯಥಾ ಹೀ”**ತಿಆದಿ।

**ಅತಜ್ಜನೀಯೋತಿ** ನ ತಜ್ಜೇತಬ್ಬೋ ನ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಅತಜ್ಜನೀಯಭಾವೋ ದೋವಚಸ್ಸತಾಯ ವಾ ಸಿಯಾ, ಆಚರಿಯೇ ಅನಿವಿಟ್ಠಪೇಮತಾಯ ವಾತಿ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ದುಬ್ಬಚೋ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯೋ ಹಿ ಆಚರಿಯೇನ ತಜ್ಜಿಯಮಾನೋ ಕೋಪಞ್ಚ ದೋಸಞ್ಚ ಅಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಪಾತುಕರೋತಿ, ಯೋ ವಾ “ಕಿಮಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾಸೇನಾ”ತಿ ಪಕ್ಕಮತಿ, ಅಯಂ ದುವಿಧೋಪಿ ಅತಜ್ಜನೀಯೋ। **ಧಮ್ಮೇನಾತಿ** ಓವಾದಾನುಸಾಸನಿಧಮ್ಮೇನ। **ಗೂಳ್ಹಂ ಗನ್ಥನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗನ್ಥಂ, ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದಿಸಹಿತಂ ಗಮ್ಭೀರಂ ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಞ್ಚ।

**ತುಮ್ಹಾಕಮತ್ಥಾಯಾತಿ ವುತ್ತೇತಿ** “ಸತಪೋರಿಸೇ ಪಪಾತೇ ಪತನೇನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ ಹೋತೀ”ತಿ ಕೇನಚಿ ವುತ್ತೇ। **ಘಂಸೇನ್ತೋತಿ** “ಮನುಸ್ಸಕಕ್ಕೇನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕೋಚಿ ಅತ್ಥೋ”ತಿ ವುತ್ತೇ ಘಂಸೇನ್ತೋ **ನಿರವಸೇಸಂ** ಅತ್ತಭಾವಂ **ಖೇಪೇತುಂ ಉಸ್ಸಹೇಯ್ಯಂ**। “ಮಮ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿರುನ್ಧನೇನ ತುಮ್ಹಾಕಂ ಕೋಚಿ ರೋಗವೂಪಸಮಾದಿಕೋ ಅತ್ಥೋ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಕೇನಚಿ ವುತ್ತೇ। ತೀಹಿಪಿ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಆಚರಿಯೇ ಭತ್ತಿಪವೇದನಮುಖೇನ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ ಏವ ಪವೇದಿತೋ।

**೪೯**. ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪವತ್ತಿತ್ವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಯತ್ಥ ಸೇತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಆಸಯೋ “ಮಿಗಾಸಯೋ” ವಿಯ, ಆಸಯೋ ಏವ **ಅಜ್ಝಾಸಯೋ**। ಸೋ ದುವಿಧೋ ವಿಪನ್ನೋ, ಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ। ತತ್ಥ ವಿಪನ್ನೋ ಸಸ್ಸತಾದಿಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸನಿಸ್ಸಿತೋ। ಸಮ್ಪನ್ನೋ ದುವಿಧೋ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತೋ, ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತೋತಿ। ತೇಸು ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ “ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೇನಾ”ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಇದಾನಿ ನಂ ವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಲೋಭಾದೀನಂ ವಸೇನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಛಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ಅಲುಬ್ಭನಾದೀಹಿ ಛಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ। **ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೇನಾತಿ** ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ಸಾಧನವಸೇನ, ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೋ, ತೇನ। ಅಲೋಭಾದಯೋ ಹಿ ಅನೇಕದೋಸವಿಧಮನತೋ, ಅನೇಕಗುಣಾವಹತೋ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಬಹುಕಾರಾ ವಿಸೇಸತೋ ಯೋಗಿನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಮಚ್ಛೇರಮಲಾದೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಮೂಲರಾಸಿವಣ್ಣನಾ) -

> “ಅಲೋಭೋ ಮಚ್ಛೇರಮಲಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಅದೋಸೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಮಲಸ್ಸ, ಅಮೋಹೋ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಭಾವನಾಯ। ಅಲೋಭೋ ಚೇತ್ಥ ದಾನಹೇತು, ಅದೋಸೋ ಸೀಲಹೇತು, ಅಮೋಹೋ ಭಾವನಾಹೇತು। ತೇಸು ಚ ಅಲೋಭೇನ ಅನಧಿಕಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಲುದ್ಧಸ್ಸ ಅಧಿಕಗ್ಗಹಣತೋ, ಅದೋಸೇನ ಅನೂನಂ ದುಟ್ಠಸ್ಸ ಊನಗ್ಗಹಣತೋ, ಅಮೋಹೇನ ಅವಿಪರೀತಂ ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣತೋ।

“ಅಲೋಭೇನ ಚೇತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ದೋಸಂ ದೋಸತೋ ಧಾರೇನ್ತೋ ದೋಸೇ ಪವತ್ತತಿ, ಲುದ್ಧೋ ಹಿ ದೋಸಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ। ಅದೋಸೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ಗುಣಂ ಗುಣತೋ ಧಾರೇನ್ತೋ ಗುಣೇ ಪವತ್ತತಿ, ದುಟ್ಠೋ ಹಿ ಗುಣಂ ಮಕ್ಖೇತಿ। ಅಮೋಹೇನ ಯಾಥಾವಸಭಾವಂ ಯಾಥಾವಸಭಾವತೋ ಧಾರೇನ್ತೋ ಯಾಥಾವಸಭಾವೇ ಪವತ್ತತಿ , ಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ ತಚ್ಛಂ ‘ಅತಚ್ಛ’ನ್ತಿ, ಅತಚ್ಛಞ್ಚ ‘ತಚ್ಛ’ನ್ತಿ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಅಲೋಭೇನ ಚ ಪಿಯವಿಪ್ಪಯೋಗದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ ಲುದ್ಧಸ್ಸ ಪಿಯಸಭಾವತೋ, ಪಿಯವಿಪ್ಪಯೋಗಾಸಹನತೋ ಚ, ಅದೋಸೇನ ಅಪ್ಪಿಯಸಮ್ಪಯೋಗದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ ದುಟ್ಠಸ್ಸ ಅಪ್ಪಿಯಸಭಾವತೋ, ಅಪ್ಪಿಯಸಮ್ಪಯೋಗಾಸಹನತೋ ಚ, ಅಮೋಹೇನ ಇಚ್ಛಿತಾಲಾಭದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ, ಅಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಹಿ ‘ತಂ ಕುತೇತ್ಥ ಲಬ್ಭಾ’ತಿ ಏವಮಾದಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸಭಾವತೋ।

“ಅಲೋಭೇನ ಚೇತ್ಥ ಜಾತಿದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ ಅಲೋಭಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಪಟಿಪಕ್ಖತೋ, ತಣ್ಹಾಮೂಲಕತ್ತಾ ಚ ಜಾತಿದುಕ್ಖಸ್ಸ, ಅದೋಸೇನ ಜರಾದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ ತಿಕ್ಖದೋಸಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಂ ಜರಾಸಮ್ಭವತೋ, ಅಮೋಹೇನ ಮರಣದುಕ್ಖಂ ನ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮೋಹಮರಣಞ್ಹಿ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಚ ತಂ ಅಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಹೋತಿ। ಅಲೋಭೇನ ಚ ಗಹಟ್ಠಾನಂ, ಅಮೋಹೇನ ಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ, ಅದೋಸೇನ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಸುಖಸಂವಾಸತಾ ಹೋತಿ।

“ವಿಸೇಸತೋ ಚೇತ್ಥ ಅಲೋಭೇನ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯೇ ಉಪಪತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ, ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಹಿ ಸತ್ತಾ ತಣ್ಹಾಯ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಣ್ಹಾಯ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಲೋಭೋ। ಅದೋಸೇನ ನಿರಯೇ ಉಪಪತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ, ದೋಸೇನ ಹಿ ಚಣ್ಡಜಾತಿತಾಯ ದೋಸಸದಿಸಂ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ, ದೋಸಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅದೋಸೋ। ಅಮೋಹೇನ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ, ಮೋಹೇನ ಹಿ ನಿಚ್ಚಸಮ್ಮೂಳ್ಹಂ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಮೋಹಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಚ ಅಮೋಹೋ। ಏತೇಸು ಚ ಅಲೋಭೋ ರಾಗವಸೇನ ಉಪಗಮನಸ್ಸ ಅಭಾವಕರೋ, ಅದೋಸೋ ದೋಸವಸೇನ ಅಪಗಮನಸ್ಸ, ಅಮೋಹೋ ಮೋಹವಸೇನ ಅಮಜ್ಝತ್ತಭಾವಸ್ಸ।

“ತೀಹಿಪಿ ಚೇತೇಹಿ ಯಥಾಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಞ್ಞಾ ಅಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾ ಅವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋ, ಅಸುಭಸಞ್ಞಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಸಞ್ಞಾ ಧಾತುಸಞ್ಞಾತಿ ಇಮಾ ಚ ತಿಸ್ಸೋ ಸಞ್ಞಾಯೋ ಹೋನ್ತಿ। ಅಲೋಭೇನ ಪನ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಾನುಯೋಗಅನ್ತಸ್ಸ, ಅದೋಸೇನ ಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಅನ್ತಸ್ಸ ಪರಿವಜ್ಜನಂ ಹೋತಿ, ಅಮೋಹೇನ ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ। ತಥಾ ಅಲೋಭೇನ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥಸ್ಸ ಪಭೇದನಂ ಹೋತಿ, ಅದೋಸೇನ ಬ್ಯಾಪಾದಕಾಯಗನ್ಥಸ್ಸ, ಅಮೋಹೇನ ಸೇಸಗನ್ಥದ್ವಯಸ್ಸ। ಪುರಿಮಾನಿ ಚ ದ್ವೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಪುರಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಆನುಭಾವೇನ, ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸೇವ ಆನುಭಾವೇನ ಇಜ್ಝನ್ತಿ।

“ಅಲೋಭೋ ಚೇತ್ಥ ಆರೋಗ್ಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಲುದ್ಧೋ ಹಿ ಲೋಭನೀಯಮ್ಪಿ ಅಸಪ್ಪಾಯಂ ನ ಸೇವತಿ, ತೇನ ಅರೋಗೋ ಹೋತಿ। ಅದೋಸೋ ಯೋಬ್ಬನಸ್ಸ, ಅದುಟ್ಠೋ ಹಿ ವಲಿತಪಲಿತಾವಹೇನ ದೋಸಗ್ಗಿನಾ ಅಡಯ್ಹಮಾನೋ ದೀಘರತ್ತಂ ಯುವಾ ಹೋತಿ। ಅಮೋಹೋ ದೀಘಾಯುಕತಾಯ, ಅಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ ಹಿತಾಹಿತಂ ಞತ್ವಾ ಅಹಿತಂ ಪರಿವಜ್ಜೇನ್ತೋ, ಹಿತಞ್ಚ ಪಟಿಸೇವಮಾನೋ ದೀಘಾಯುಕೋ ಹೋತಿ।

“ಅಲೋಭೋ ಚೇತ್ಥ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಚಾಗೇನ ಭೋಗಪಟಿಲಾಭತೋ, ಅದೋಸೋ ಮಿತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮೇತ್ತಾಯ ಮಿತ್ತಾನಂ ಪಟಿಲಾಭತೋ, ಅಪರಿಹಾನತೋ ಚ, ಅಮೋಹೋ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಅಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಹಿತಮೇವ ಕರೋನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಅಲೋಭೋ ಚ ದಿಬ್ಬವಿಹಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅದೋಸೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ, ಅಮೋಹೋ ಅರಿಯವಿಹಾರಸ್ಸ।

“ಅಲೋಭೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಕಪಕ್ಖೇಸು ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬುತೋ ಹೋತಿ ತೇಸಂ ವಿನಾಸೇನ ಅಭಿಸಙ್ಗಹೇತುಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಭಾವಾ, ಅದೋಸೇನ ಪರಪಕ್ಖೇಸು, ಅದುಟ್ಠಸ್ಸ ಹಿ ವೇರೀಸುಪಿ ವೇರಿಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ, ಅಮೋಹೇನ ಉದಾಸೀನಪಕ್ಖೇಸು ಅಮೂಳ್ಹಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಗತಾಯ ಅಭಾವತೋ।

“ಅಲೋಭೇನ ಚ ಅನಿಚ್ಚದಸ್ಸನಂ ಹೋತಿ, ಲುದ್ಧೋ ಹಿ ಉಪಭೋಗಾಸಾಯ ಅನಿಚ್ಚೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅನಿಚ್ಚತೋ ನ ಪಸ್ಸತಿ। ಅದೋಸೇನ ದುಕ್ಖದಸ್ಸನಂ, ಅದೋಸಜ್ಝಾಸಯೋ ಹಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಆಘಾತವತ್ಥುಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸಙ್ಖಾರೇಯೇವ ದುಕ್ಖತೋ ಪಸ್ಸತಿ। ಅಮೋಹೇನ ಅನತ್ತದಸ್ಸನಂ, ಅಮೂಳ್ಹೋ ಹಿ ಯಾಥಾವಗಹಣಕುಸಲೋ ಅಪರಿಣಾಯಕಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಅಪರಿಣಾಯಕತೋ ಬುಜ್ಝತಿ। ಯಥಾ ಚ ಏತೇಹಿ ಅನಿಚ್ಚದಸ್ಸನಾದೀನಿ, ಏವಂ ಏತೇಪಿ ಅನಿಚ್ಚದಸ್ಸನಾದೀಹಿ ಹೋನ್ತಿ। ಅನಿಚ್ಚದಸ್ಸನೇನ ಹಿ ಅಲೋಭೋ ಹೋತಿ, ದುಕ್ಖದಸ್ಸನೇನ ಅದೋಸೋ, ಅನತ್ತದಸ್ಸನೇನ ಅಮೋಹೋ। ಕೋ ಹಿ ನಾಮ ‘ಅನಿಚ್ಚಮಿದ’ನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಞತ್ವಾ ತಸ್ಸತ್ಥಾಯ ಪಿಹಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ‘ದುಕ್ಖ’ನ್ತಿ ಜಾನನ್ತೋ ಅಪರಮ್ಪಿ ಅಚ್ಚನ್ತತಿಖಿಣಂ ಕೋಧದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಞ್ಚ ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಪುನ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ”ತಿ।

ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಂ ಸೀಲಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ಸಾಧನವಸೇನ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ, ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವೇನ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಜ್ಝಾಸಯೋ”ತಿ। ತೇನಾಹ **“ಏವಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಬೋಧೀನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಪಾಪುಣಾತೀ”**ತಿ।

ಇದಾನಿ ತೇ ಅಜ್ಝಾಸಯೇ ಪಾಳಿಯಾವ ವಿಭಾವೇತುಂ **“ಯಥಾಹಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಛಾ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ। **ಅಜ್ಝಾಸಯಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಂ। ಉಭಯಂ ಪನ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಛಬ್ಬಿಧಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬೋಧಿಸತ್ತಾ**ತಿ ಬುಜ್ಝನಕಸತ್ತಾ, ಬೋಧಿಯಾ ವಾ ನಿಯತಭಾವೇನ ಸತ್ತಾ ಲಗ್ಗಾ, ಅಧಿಮುತ್ತಾ ತನ್ನಿನ್ನಾ ತಪ್ಪೋಣಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬೋಧಿಪರಿಪಾಕಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾಭಿನೀಹಾರಂ ಅತ್ತನಾ ಪತ್ತಬ್ಬಬೋಧಿಯಾ ಪರಿಪಾಚನಾಯ ಭವನ್ತಿ। **ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯಾ**ತಿ ಅಲುಬ್ಭನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಅಜ್ಝಾಸಯಾ, ಆದಿತೋ “ಕಥಂ ನು ಖೋ ಮಯಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ಸಬ್ಬದಾ ಚ ಅಲುದ್ಧಾ ಏವ ಹೇಸ್ಸಾಮಾ”ತಿ, ಮಜ್ಝೇ ಚ ಅಲುಬ್ಭನವಸೇನೇವ, ಪಚ್ಛಾ ಚ ತಸ್ಸೇವ ರೋಚನವಸೇನ ಪವತ್ತಅಜ್ಝಾಸಯಾ। **ಲೋಭೇ ದೋಸದಸ್ಸಾವಿನೋ**ತಿ ಲುಬ್ಭನಲಕ್ಖಣೇ ಲೋಭೇ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ ಆದೀನವದಸ್ಸಾವಿನೋ। ಇದಂ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸತೋ ಬ್ರೂಹನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ಲೋಭೇ ಹಿ ಆದೀನವಂ, ಅಲೋಭೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯೋ ಪರಿವಡ್ಢತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ತತ್ಥ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನವಿಧಿ ವಿಭಾವಿತೋಯೇವ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - **ನೇಕ್ಖಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಇಧ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ। **ಪವಿವೇಕೋ** ತದಙ್ಗವಿವೇಕೋ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ, ಕಾಯವಿವೇಕೋ, ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ ಚ। **ನಿಸ್ಸರಣಂ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಸಬ್ಬಭವಗತೀಸೂ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಭವೇಸು, ಸಬ್ಬಾಸು ಚ ಗತೀಸು। **ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಯದತ್ಥಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗೋ, ಯದತ್ಥಾ ಚ ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ, ತದಧಿಮುತ್ತೇನ। ತೇನೇವಾಹ **“ಸಮಾಧಾಧಿಮುತ್ತೇನಾ”**ತಿಆದಿ।

೫೦. **“ಕಿಂ ಚರಿತೋಸೀ”**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತೋ ಸಚೇ “ನ ಜಾನಾಮೀ”ತಿ ವದೇಯ್ಯ, **“ಕೇ ವಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಬಹುಲಂ ಸಮುದಾಚರನ್ತೀ”**ತಿ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। **ಕಿಂ ವಾ**ತಿ ಕಿಂ ಅಸುಭಂ ವಾ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಅಞ್ಞಂ ವಾ। **ಕಿಂ ತೇ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಫಾಸು ಹೋತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗಭಾವೇನ ಸುಖಂ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತಂ ನಮತೀ**ತಿ ಪಕತಿಯಾವ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ನಮತಿ। **ಏವಮಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇರಿಯಾಪಥಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇಪಿ ಹಿ ನ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಏಕಂಸತೋ ಬ್ಯಭಿಚಾರಿನೋ ಏವ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮುದಾಚಾರೋ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ ವುತ್ತೋ। “ಅಸುಕಞ್ಚ ಅಸುಕಞ್ಚ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿಂ ಕತಿಪಯದಿವಸಂ ಅನುಯುಞ್ಜಾಹೀ”ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೋ।

**“ಪಕತಿಯಾ ಉಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸಾ”**ತಿ ಇದಂ ಯಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತುಕಾಮೋ, ತತ್ಥ ಸಜ್ಝಾಯವಸೇನ ವಾ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವಾ ಕತಪರಿಚಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಂ ದ್ವೇ ನಿಸಜ್ಜಾನೀ**ತಿ ಏಕಂ ವಾ ದ್ವೇ ವಾ ಉಣ್ಹಾಸನಾನಿ। **ಸಜ್ಝಾಯಂ**

**ಕಾರೇತ್ವಾ** ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮುಖಾವ ಅಧೀಯಾಪೇತ್ವಾ **ದಾತಬ್ಬಂ,** ಸೋ ಚೇ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಗನ್ತುಕಾಮೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಸನ್ತಿಕೇ ವಸನ್ತಸ್ಸಾ”**ತಿ। **ಆಗತಾಗತಕ್ಖಣೇ ಕಥೇತಬ್ಬಂ,** ಪವತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಪಥವೀಕಸಿಣ**ನ್ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಕತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕತಸ್ಸ ಕಸಿಣಸ್ಸ। **ತಂ ತಂ ಆಕಾರ**ನ್ತಿ ಆಚರಿಯೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಪದಪದತ್ಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಓಪಮ್ಮಾದಿಕಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ತಂ ತಂ ಆಕಾರಂ, ಯಂ ಯಂ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪನಿಬನ್ಧಿತ್ವಾ**ತಿ ಉಪನೇತ್ವಾ ನಿಬದ್ಧಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ, ಹದಯೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಪಮುಸ್ಸನ್ತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ** ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿತಾಯ **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ** ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರಿತಾಯ **ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸುಣನ್ತೇನ**। **ತ**ನ್ತಿ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। **ಇತರಸ್ಸಾ**ತಿ ತಥಾ ಅಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ಕಸ್ಸಚಿಪಿ ಪಕಾರಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅಸೇಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ।

ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗ್ಗಹಣನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ತತಿಯಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೪. ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

**೫೦. ಫಾಸು ಹೋತೀತಿ** ಆವಾಸಸಪ್ಪಾಯಾದಿಲಾಭೇನ ಮನಸಿಕಾರಫಾಸುತಾ ಭಾವನಾನುಕೂಲತಾ ಹೋತಿ। **ಪರಿಸೋಧೇನ್ತೇನಾತಿ** ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಾನಂ ಛಿನ್ದನವಸೇನ ವಿಸೋಧೇನ್ತೇನ। **ಅಕಿಲಮನ್ತೋಯೇವಾತಿ** ಅಕಿಲನ್ತಕಾಯೋ ಏವ। ಸತಿ ಹಿ ಕಾಯಕಿಲಮಥೇ ಸಿಯಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅತ್ಥತೋ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಚ ದುಬ್ಬಿನಿವೇಧತಾಯ ಗಣ್ಠಿಭೂತಂ ಠಾನಂ। **ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಚ ವಿಭಾವನೇನ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ, ವಿಭೂತಂ ಸುಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸುವಿಸುದ್ಧನ್ತಿ** ಸುಟ್ಠು ವಿಸುದ್ಧಂ, ನಿಗುಮ್ಬಂ ನಿಜ್ಜಟನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

## ಅನನುರೂಪವಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

**೫೧. ಅಞ್ಞತರೇನಾತಿ** ಅಞ್ಞತರೇನಾಪಿ, ಪಗೇವ ಅನೇಕೇಹೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮಹನ್ತಭಾವೋ **ಮಹತ್ತಂ**। ತಥಾ ಸೇಸೇಸು। ಸೋಣ್ಡವಾ **ಸೋಣ್ಡೀ**। ತಥಾ **ಪಣ್ಣನ್ತಿ**ಆದೀಸು। ಬೋಧಿಅಙ್ಗಣಾದೀಸು ಕಾತಬ್ಬಂ ಇಧ **"ವತ್ತ"**ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಾನೀಯಘಟಂ ವಾ ರಿತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ನಿಟ್ಠಿತಾಯಾತಿ** ಪವಿಟ್ಠಪವಿಟ್ಠಾನಂ ದಾನೇನ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾಯ। ಜಿಣ್ಣವಿಹಾರೇಪಿ ಯತ್ರ ಭಿಕ್ಖೂ ಏವಂ ವದನ್ತಿ "ಆಯಸ್ಮಾ, ಯಥಾಸುಖಂ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತು, ಮಯಂ ಪಟಿಜಗ್ಗಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ। **ಏವರೂಪೇ ವಿಹಾತಬ್ಬನ್ತಿ** ಅಯಮ್ಪಿ ನಯೋ ಲಬ್ಭತಿ, ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಪನ ನ ವುತ್ತೋ।

**ಮಹಾಪಥವಿಹಾರೇತಿ** ಮಹಾಪಥಸಮೀಪೇ ವಿಹಾರೇ। **ಭಾಜನದಾರುದೋಣಿಕಾದೀನೀತಿ** ರಜನಭಾಜನಾನಿ, ರಜನತ್ಥಾಯ ದಾರು, ದಾರುಮಯದೋಣಿಕಾ, ರಜನಪಚನಟ್ಠಾನಂ, ಧೋವನಫಲಕನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ। **ಸಾಕಹಾರಿಕಾತಿ** ಸಾಕಹಾರಿನಿಯೋ ಇತ್ಥಿಯೋ। **ವಿಸಭಾಗಸದ್ದೋ** ಕಾಮಗುಣೂಪಸಂಹಿತೋ ಗೀತಸದ್ದೋತಿ ವದನ್ತಿ, ಕೇವಲೋಪಿ ಇತ್ಥಿಸದ್ದೋ ವಿಸಭಾಗಸದ್ದೋ ಏವ। **ತತ್ರಾತಿ** ಪುಪ್ಫವನ್ತೇ ವಿಹಾರೇ। **ತಾದಿಸೋಯೇವಾತಿ** "ತತ್ಥಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯಾದಿಸೋ ಪಣ್ಣವನ್ತೇ ವಿಹಾರೇ ಉಪದ್ದವೋ ವುತ್ತೋ, ತಾದಿಸೋಯೇವ। "ಪುಪ್ಫಹಾರಿಕಾಯೋ ಪುಪ್ಫಂ ಓಚಿನನ್ತಿಯೋ"ತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಅಯಮಿಧ ವಿಸೇಸೋ।

**ಪತ್ಥನೀಯೇತಿ** ತತ್ಥ ವಸನ್ತೇಸು ಸಮ್ಭಾವನಾವಸೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮನಾದಿನಾ ಪತ್ಥೇತಬ್ಬೇ। ತೇನಾಹ **"ಲೇಣಸಮ್ಮತೇ"**ತಿ। **ದಕ್ಖಿಣಾಗಿರೀತಿ** ಮಗಧವಿಸಯೇ ದಕ್ಖಿಣಾಗಿರೀತಿ ವದನ್ತಿ।

**ವಿಸಭಾಗಾರಮ್ಮಣಾನಿ** ಇಟ್ಠಾನಿ, ಅನಿಟ್ಠಾನಿ ಚ। ಅನಿಟ್ಠಾನಂ ಹಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಘಟೇಹಿ ನಿಘಂಸನ್ತಿಯೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ದಬ್ಬೂಪಕರಣಯೋಗ್ಗಾ ರುಕ್ಖಾ **ದಬ್ಬೂಪಕರಣರುಕ್ಖಾ**।

**ಯೋ ಪನ** ವಿಹಾರೋ। **ಖಲನ್ತಿ** ಧಞ್ಞಕರಣಟ್ಠಾನಂ। **ಗಾವೋ ರುನ್ಧನ್ತಿ** "ಸಸ್ಸಂ ಖಾದಿಂಸೂ"ತಿ। **ಉದಕವಾರನ್ತಿ** ಕೇದಾರೇಸು ಸಸ್ಸಾನಂ ದಾತಬ್ಬಉದಕವಾರಂ। **ಅಯಮ್ಪೀತಿ** ಮಹಾಸಙ್ಘಭೋಗೋಪಿ ವಿಹಾರೋ। **ವಾರಿಯಮಾನಾ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ।

ಸಮುದ್ದಸಾಮುದ್ದಿಕನದೀನಿಸ್ಸಿತಂ **ಉದಕಪಟ್ಟನಂ**। ಮಹಾನಗರಾನಂ ಆಯದ್ವಾರಭೂತಂ ಅಟವಿಮುಖಾದಿನಿಸ್ಸಿತಂ **ಥಲಪಟ್ಟನಂ**। **ಅಪ್ಪಸನ್ನಾ ಹೋನ್ತಿ**। ತೇನಸ್ಸ ತತ್ಥ ಫಾಸುವಿಹಾರೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಞ್ಞಮಾನಾ** ರಾಜಮನುಸ್ಸಾ।

**ಸಮೋಸರಣೇನಾತಿ** ಇತೋ ಚಿತೋ ಸಞ್ಚರಣೇನ। **ಪಪಾತೇತಿ** ಪಪಾತಸೀಸೇ **ಠತ್ವಾ ಗಾಯಿ** "ಗೀತಸದ್ದೇನ ಇಧಾಗತಂ ಪಪಾತೇ ಪಾತೇತ್ವಾ ಖಾದಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ। **ವೇಗೇನ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ವೇಗೇನಾಗನ್ತ್ವಾ "ಕುಹಿಂ ಯಾಸೀ"ತಿ ಖನ್ಧೇ ಗಹೇತ್ವಾ।

**ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ವಿಹಾರೇ, ವಿಹಾರಸಾಮನ್ತಾ ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಂ ಲದ್ಧುಂ,** ತತ್ಥ ವಿಹಾರೇ ಸೋ ಅಲಾಭೋ ಮಹಾದೋಸೋತಿ ಯೋಜನಾ।

**ಪನ್ಥನಿನ್ತಿ** ಪನ್ಥೇ ನೀತೋ ಪವತ್ತಿತೋತಿ ಪನ್ಥನೀ, ಮಗ್ಗನಿಸ್ಸಿತೋ ವಿಹಾರೋ। ತಂ ಪನ್ಥನಿಂ। **ಸೋಣ್ಡಿನ್ತಿ** ಸೋಣ್ಡಿಸಹಿತೋ ವಿಹಾರೋ ಸೋಣ್ಡೀ, ತಂ ಸೋಣ್ಡಿಂ। ತಥಾ **ಪಣ್ಣನ್ತಿ**ಆದೀಸು। ನಗರನಿಸ್ಸಿತಂ **ನಗರನ್ತಿ** ವುತ್ತಂ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಯಥಾ "ಭೀಮಸೇನೋ ಭೀಮೋ"ತಿ। **ದಾರುನಾತಿ** ದಾರುನಿಸ್ಸಿತೇನ ಸಹ। **ವಿಸಭಾಗೇನಾತಿ** ಯೋ ವಿಸಭಾಗೇಹಿ ವುಸೀಯತಿ, ವಿಸಭಾಗಾನಂ ವಾ ನಿವಾಸೋ, ಸೋ ವಿಹಾರೋ ವಿಸಭಾಗೋ। ತೇನ ವಿಸಭಾಗೇನ ಸದ್ಧಿಂ। ಪಚ್ಚನ್ತನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ ಸೀಮಾನಿಸ್ಸಿತಞ್ಚ ಅಸಪ್ಪಾಯಞ್ಚ **ಪಚ್ಚನ್ತಸೀಮಾಸಪ್ಪಾಯಂ। ಯತ್ಥ ಮಿತ್ತೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ,** ತಮ್ಪೀತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಠಾನ-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। **ಇತಿ ವಿಞ್ಞಾಯಾತಿ** "ಭಾವನಾಯ ಅನನುರೂಪಾನೀ"ತಿ ಏವಂ ವಿಜಾನಿತ್ವಾ।

## ಅನುರೂಪವಿಹಾರವಣ್ಣನಾ

**೫೩. ಅಯಂ ಅನುರೂಪೋ ನಾಮಾತಿ** ಅಯಂ ವಿಹಾರೋ ಭಾವನಾಯ ಅನುರೂಪೋ ನಾಮ। **ನಾತಿದೂರನ್ತಿ** ಗೋಚರಟ್ಠಾನತೋ ಅಡ್ಢಗಾವುತತೋ ಓರಭಾಗತಾಯ ನ ಅತಿದೂರಂ। **ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನನ್ತಿ** ಪಚ್ಛಿಮೇನ ಪಮಾಣೇನ ಗೋಚರಟ್ಠಾನತೋ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕತಾಯ ನ ಅತಿಆಸನ್ನಂ। ತಾಯ ಚ ಪನ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನತಾಯ, ಗೋಚರಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಸ್ಸಯಾದಿರಹಿತಮಗ್ಗತಾಯ ಚ ಗಮನಸ್ಸ ಚ ಆಗಮನಸ್ಸ ಚ ಯುತ್ತರೂಪತ್ತಾ **ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನಂ।** ದಿವಸಭಾಗೇ ಮಹಾಜನಸಂಕಿಣ್ಣತಾಭಾವೇನ **ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ।** ಅಭಾವತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಅಪ್ಪ**-ಸದ್ದೋ "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೩೬) ವಿಯ। ರತ್ತಿಯಂ ಜನಾಲಾಪಸದ್ದಾಭಾವೇನ **ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ।** ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಜನಸನ್ನಿಪಾತನಿಗ್ಘೋಸಾಭಾವೇನ **ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ। ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನಾತಿ** ಅಕಸಿರೇನ ಸುಖೇನೇವ। ಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಥೇರಾ।** ಸುತ್ತಗೇಯ್ಯಾದಿ ಬಹು ಸುತಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಬಹುಸ್ಸುತಾ।** ವಾಚುಗ್ಗತಕರಣೇನ, ಸಮ್ಮದೇವ ಗರೂನಂ ಸನ್ತಿಕೇ ಆಗಮಿತಭಾವೇನ ಚ ಆಗತೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತೋ ಆಗಮೋ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಆಗತಾಗಮಾ।** ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಧಾರಣೇನ **ಧಮ್ಮಧರಾ।** ವಿನಯಸ್ಸ ಧಾರಣೇನ **ವಿನಯಧರಾ।** ತೇಸಂಯೇವ ಧಮ್ಮವಿನಯಾನಂ ಮಾತಿಕಾಯ ಧಾರಣೇನ **ಮಾತಿಕಾಧರಾ।** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ **ಪರಿಪುಚ್ಛತಿ।** ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ **ಪರಿಪಞ್ಹತಿ** ವೀಮಂಸತಿ ವಿಚಾರೇತಿ। **ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋತಿ** ಪರಿಪುಚ್ಛನಪರಿಪಞ್ಹಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಅವಿವಟಞ್ಚೇವ** ಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥಂ ಪದೇಸನ್ತರಪಾಳಿದಸ್ಸನೇನ ಆಗಮತೋ **ವಿವರನ್ತಿ। ಅನುತ್ತಾನೀಕತಞ್ಚ** ಯುತ್ತಿವಿಭಾವನೇನ **ಉತ್ತಾನೀಕರೋನ್ತಿ। ಕಙ್ಖಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು** ಸಂಸಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇತುತಾಯ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಭೂತೇಸು ಪಾಳಿಪದೇಸೇಸು ಯಾಥಾವತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯದಾನೇನ **ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತಿ।** ಏತ್ಥ ಚ "ನಾತಿದೂರಂ, ನಾಚ್ಚಾಸನ್ನಂ, ಗಮನಾಗಮನಸಮ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, "ದಿವಾ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣಂ, ರತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸ"ನ್ತಿ ಏಕಂ, "ಅಪ್ಪಡಂಸಮಕಸವಾತಾತಪಸರೀಸಪಸಮ್ಫಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಏಕಂ, "ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಪರಿಕ್ಖಾರಾ"ತಿ ಏಕಂ, "ತಸ್ಮಿಂ ಖೋ ಪನ ಸೇನಾಸನೇ ಥೇರಾ…ಪೇ॰… ಕಙ್ಖಂ ಪಟಿವಿನೋದೇನ್ತೀ"ತಿ ಏಕಂ। ಏವಂ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

## ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧವಣ್ಣನಾ

**೫೪.** ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದೇ ಪಯೋಜನಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। ಅಗ್ಗಳಅನುವಾತಪರಿಭಣ್ಡದಾನಾದಿನಾ **ದಳ್ಹೀಕಮ್ಮಂ ವಾ।** ತನ್ತಚ್ಛೇದಾದೀಸು **ತುನ್ನಕಮ್ಮಂ ವಾ** ಕಾತಬ್ಬಂ।

## ಭಾವನಾವಿಧಾನವಣ್ಣನಾ

೫೫. **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ನಿದ್ದಿಸಿಯಮಾನಸ್ಸ ಚತ್ತಾಲೀಸವಿಧಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವಸೇನ। **ಪಿಣ್ಡಪಾತಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇನಾ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಪರಿಭೋಗತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತೇನ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಭುತ್ತಾವಿನಾ ಓನೀತಪತ್ತಪಾಣಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭತ್ತಸಮ್ಮದಂ ಪಟಿವಿನೋದೇತ್ವಾ**ತಿ ಭೋಜನನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿಸ್ಸಮಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾ। ಆಹಾರೇ ಹಿ ಆಸಯಂ ಪವಿಟ್ಠಮತ್ತೇ ತಸ್ಸ ಆಗನ್ತುಕತಾಯ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಿಯಾ ಸರೀರಸ್ಸ ಕೋಚಿ ಪರಿಸ್ಸಮೋ, ತಂ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ। ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಅವೂಪಸನ್ತೇ ಸರೀರಖೇದೇನ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗತಂ ನ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ। **ಪವಿವಿತ್ತೇ**ತಿ ಜನವಿವಿತ್ತೇ। **ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನಾ**ತಿ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ನಿಸಜ್ಜಾಯ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ। **ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**ನ್ತಿ ಯಂ "ಕತಾಯ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಥವಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ಇಧ ವುಚ್ಚತಿ, ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ ಪೋರಾಣಟ್ಠಕಥಾಯಂ।

ಇದಾನಿ ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಳಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ**ತಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಆದಿಯನ್ತೋ, ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಭೂತಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಉಪ್ಪಾದನಞ್ಚೇತ್ಥ ತಥಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಪನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪಥವಿಯ**ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನವಿಸೇಸೇ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲೇ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುನಾ ಆದಾಸತಲೇ ಮುಖನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಯ ಭಾವನಾಞಾಣೇನ ವಕ್ಖಮಾನವಿಸೇಸಂ ಪಥವೀನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ। "ಪಥವಿಯ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ಮಣ್ಡಲಾಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। **ಕತೇ**ತಿ ವಕ್ಖಮಾನವಿಧಿನಾ ಅಭಿಸಙ್ಖತೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ। **ಅಕತೇ**ತಿ ಪಾಕತಿಕೇ ಖಲಮಣ್ಡಲಾದಿಕೇ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲೇ। **ಸಾನ್ತಕೇ**ತಿ ಸಅನ್ತಕೇ ಏವ, ಸಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾವಧಾರಣಞ್ಹೇತಂ ವಚನಂ। ತಥಾ ಹಿ ತೇನ ನಿವತ್ತಿತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ನೋ ಅನನ್ತಕೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಕೋಟಿಯೇ**ತಿಆದೀನಿಪಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। **ಸುಪ್ಪಮತ್ತೇ ವಾ**ತಿಆದೀಸು ಸುಪ್ಪಸರಾವಾನಿ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಇಚ್ಛಿತಾನಿ। ಕೇಚಿ ಪನ ವದನ್ತಿ "ಸರಾವಮತ್ತಂ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಂ ಹೋತಿ, ಸುಪ್ಪಮತ್ತಂ ತತೋ ಅಧಿಕಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ। ಕಿತ್ತಿಮಂ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಂ ಹೇಟ್ಠಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಸರಾವಮತ್ತಂ, ಉಪರಿಮಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಸುಪ್ಪಮತ್ತಂ, ನ ತತೋ ಅಧೋ, ಉದ್ಧಂ ವಾತಿ ಪರಿತ್ತಪ್ಪಮಾಣಭೇದಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ '**ಸುಪ್ಪಮತ್ತೇ ವಾ ಸರಾವಮತ್ತೇ ವಾ**'ತಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ। ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಏಕಙ್ಗುಲಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಡ್ಢಿತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಮೇವಾತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಭತ್ತಮತ್ತಮ್ಪಿ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಂ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ।

**ಸೋ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತೀ**ತಿ ಸೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ತಂ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತಿ। ಯದಾ ಚಕ್ಖುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕಿತಕ್ಖಣೇ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತದಾ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಅಥೇತ್ಥ ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಅಬಹಿಗತೇನ ಮಾನಸೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ **ಸೂಪಧಾರಿತಂ ಉಪಧಾರೇತಿ** ನಾಮ। ಏವಂ ಉಪಧಾರಿತಂ ಪನ ನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜೇನ್ತೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ತಮೇವಾರಬ್ಭ ಆಸೇವನಂ ಭಾವನಂ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೋ **ಸುವವತ್ಥಿತಂ ವವತ್ಥಪೇತಿ** ನಾಮ। **ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಏವಂ ಸುಗ್ಗಹಿತಕರಣಾದಿನಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಟ್ಠಿತೇ ತಸ್ಮಿಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಸಞ್ಞಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ನಿಬನ್ಧತಿ ಅಞ್ಞಾರಮ್ಮಣತೋ ವಿನಿವತ್ತಂ ಕರೋತಿ। **ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯಾ**ತಿಆದಿ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾದಸ್ಸನಂ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾದಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠಸ್ಸ ಅತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಭಾವನಾವಿಧಿಂ ವಿಭಾವೇತುಕಾಮೋ ಅಕತೇ ತಾವ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ತತ್ಥ ಯೇನ ಅತೀತಭವೇಪೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಪಾಠೇ। **ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಾನೀ**ತಿ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕನಯವಸೇನ ವದತಿ। **ಪುಞ್ಞವತೋ**ತಿ ಭಾವನಾಮಯಪುಞ್ಞವತೋ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ತಾದಿಸೇನೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ। **ಖಲಮಣ್ಡಲೇ**ತಿ ಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇ ಧಞ್ಞಕರಣಟ್ಠಾನೇ। **ತಂಠಾನಪ್ಪಮಾಣಮೇವಾ**ತಿ ಓಲೋಕಿತಟ್ಠಾನಪ್ಪಮಾಣಮೇವ।

**ಅವಿರಾಧೇತ್ವಾತಿ** ಅವಿರಜ್ಝಿತ್ವಾ ವುತ್ತವಿಧಿನಾ ಏವ। **ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತಓದಾತಸಮ್ಭೇದವಸೇನಾತಿ** ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಾಹಿ ಮತ್ತಿಕಾಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ, ಏಕಜ್ಝಞ್ಚ ಸಂಸಗ್ಗವಸೇನ। **ಗಙ್ಗಾವಹೇತಿ** ಗಙ್ಗಾಸೋತೇ। ಸೀಹಳದೀಪೇ ಕಿರ ರಾವಣಗಙ್ಗಾ ನಾಮ ನದೀ, ತಸ್ಸಾ ಸೋತೇನ ಛಿನ್ನತಟಟ್ಠಾನೇ ಮತ್ತಿಕಾ ಅರುಣವಣ್ಣಾ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಗಙ್ಗಾವಹೇ ಮತ್ತಿಕಾಸದಿಸಾಯ ಅರುಣವಣ್ಣಾಯಾ**"ತಿ। **ಅರುಣವಣ್ಣಾಯ** ಅರುಣನಿಭಾಯ, ಅರುಣಪ್ಪಭಾವಣ್ಣಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಕಸಿಣದೋಸೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕಸಿಣಕರಣಾದಿಕೇ ಸೇಸಾಕಾರೇ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತಞ್ಚ ಖೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಂಹಾರಿಮನ್ತಿ** ಸಂಹರಿತಬ್ಬಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚರಣಯೋಗ್ಗಂ। **ತತ್ರಟ್ಠಕನ್ತಿ** ಯತ್ರ ಕತಂ, ತತ್ಥೇವ ತಿಟ್ಠನಕಂ। **ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ** "ಸುಪ್ಪಮತ್ತೇ ವಾ ಸರಾವಮತ್ತೇ ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಂ। **ವಟ್ಟನ್ತಿ** ಮಣ್ಡಲಸಣ್ಠಾನಂ। **ಪರಿಕಮ್ಮಕಾಲೇತಿ** ನಿಮಿತ್ತುಗ್ಗಹಣಾಯ ಭಾವನಾಕಾಲೇ। **ಏತದೇವಾತಿ** ಯಂ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲವಿತ್ಥಾರಂ, ಏತದೇವ ಪಮಾಣಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ಸುಪ್ಪಮತ್ತಂ ವಾ ಸರಾವಮತ್ತಂ ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸುಪ್ಪಂ ಹಿ ನಾತಿಮಹನ್ತಂ, ಸರಾವಞ್ಚ ಮಹನ್ತಂ ಚಾಟಿಪಿಧಾನಪ್ಪಹೋನಕನ್ತಿ ಸಮಪ್ಪಮಾಣಂ ಹೋತಿ।

೫೬. **ತಸ್ಮಾತಿ** ಪರಿಚ್ಛೇದತ್ಥಾಯ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ಏವಂ ವುತ್ತಪಮಾಣಂ ಪರಿಚ್ಛೇದನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಂ ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲವಿತ್ಥಾರಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ, ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣಂ ವಾ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಂ ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ। **ರುಕ್ಖಪಾಣಿಕಾತಿ** ಕುಚನ್ದನಾದಿರುಕ್ಖಪಾಣಿಕಾ ಅರುಣವಣ್ಣಸ್ಸ **ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣಂ ಸಮುಟ್ಠಪೇತಿ**। ತಸ್ಮಾ ತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಕತಿರುಕ್ಖಪಾಣಿಕಾ ಪನ ಪಾಸಾಣಪಾಣಿಕಾಗತಿಕಾವ। ನಿನ್ನುನ್ನತಟ್ಠಾನಾಭಾವೇನ **ಭೇರೀತಲಸದಿಸಂ** ಕತ್ವಾ। **ತತೋ ದೂರತರೇತಿಆದಿ** ಯಥಾವುತ್ತತೋ ಪದೇಸತೋ, ಪೀಠತೋ ಚ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ। **ಕಸಿಣದೋಸಾತಿ** ಹತ್ಥಪಾಣಿಪದಾದಯೋ ಇಧ ಕಸಿಣದೋಸಾ।

**ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** "ಅಡ್ಢತೇಯ್ಯಹತ್ಥನ್ತರೇ ಪದೇಸೇ, ವಿದತ್ಥಿಚತುರಙ್ಗುಲಪಾದಕೇ ಪೀಠೇ"ತಿ ಚ ವುತ್ತವಿಧಿನಾವ। **ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವನ್ತಿ** "ಕಾಮಾ ನಾಮೇತೇ ಅಟ್ಠಿಕಙ್ಕಲೂಪಮಾ ನಿರಸ್ಸಾದಟ್ಠೇನ, ತಿಣುಕ್ಕೂಪಮಾ ಅನುದಹನಟ್ಠೇನ, ಅಙ್ಗಾರಕಾಸೂಪಮಾ ಮಹಾಭಿತಾಪಟ್ಠೇನ, ಸುಪಿನಕೂಪಮಾ ಇತ್ತರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಯಾಚಿತಕೂಪಮಾ ತಾವಕಾಲಿಕಟ್ಠೇನ, ರುಕ್ಖಫಲೂಪಮಾ ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಪಲಿಭಞ್ಜನಟ್ಠೇನ, ಅಸಿಸೂನೂಪಮಾ ಅಧಿಕುಟ್ಟನಟ್ಠೇನ, ಸತ್ತಿಸೂಲೂಪಮಾ ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ, ಸಪ್ಪಸಿರೂಪಮಾ ಸಪಟಿಭಯಟ್ಠೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೪೧೭; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೩೪) "ಅಪ್ಪಸ್ಸಾದಾ ಕಾಮಾ ಬಹುದುಕ್ಖಾ ಬಹುಪಾಯಾಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಾಚಿ॰ ೪೧೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೪; ೨.೪೨) "ಕಾಮಸುಖಞ್ಚ ನಾಮೇತಂ ಬಹುಪರಿಸ್ಸಯಂ, ಸಾಸಙ್ಕಂ, ಸಭಯಂ, ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಂ, ಮೀಳ್ಹಪರಿಭೋಗಸದಿಸಂ, ಹೀನಂ, ಗಮ್ಮಂ, ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಂ, ಅನರಿಯಂ, ಅನತ್ಥಸಂಹಿತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅನೇಕಾಕಾರವೋಕಾರಂ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮೇಸು ಆದೀನವಂ ದೋಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ। **ಕಾಮನಿಸ್ಸರಣೇತಿ** ಕಾಮಾನಂ ನಿಸ್ಸರಣಭೂತೇ, ತೇಹಿ ವಾ ನಿಸ್ಸಟೇ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಾದಕಭಾವೇನ **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖಸಮತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತೇ**। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮೇತಿ** ಝಾನೇ। **ಜಾತಾಭಿಲಾಸೇನ** ಸಞ್ಜಾತಚ್ಛನ್ದೇನ। "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವತ ಭಗವಾ ಅವಿಪರೀತಧಮ್ಮದೇಸನತ್ತಾ, ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ ಧಮ್ಮೋ ಏಕನ್ತನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾ, ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಙ್ಘೋ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋ"ತಿ ಏವಂ **ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಗುಣಾನುಸ್ಸರಣೇನ** ರತನತ್ತಯವಿಸಯಂ **ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಜನಯಿತ್ವಾ**। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪದಾ,** ಸಉಪಚಾರಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಚ ಅಧಿಗಮಕಾರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮನ್ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಧಮ್ಮಾ। ಯಥಾಹ -

> "ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾ।
> ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, 'ನೇಕ್ಖಮ್ಮ'ನ್ತಿ ಪವುಚ್ಚರೇ"ತಿ॥ (ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೦೯)।

**ಪವಿವೇಕಸುಖರಸಸ್ಸಾತಿ** ಚಿತ್ತವಿವೇಕಾದಿವಿವೇಕಜಸ್ಸ ಸುಖರಸಸ್ಸ। ಏವಮೇತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪದೇಹಿ "ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವೀ"ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಮೇನ ಆಕಾರೇನಾತಿ** ಅತಿಉಮ್ಮೀಲನಅತಿಮನ್ದಾಲೋಚನಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ನಾತಿಉಮ್ಮೀಲನನಾತಿಮನ್ದಾಲೋಚನಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಮೇನ ಆಲೋಚನಾಕಾರೇನ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತೇನಾತಿ** ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಚಕ್ಖುನಾ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಾ ಗಣ್ಹನ್ತೇನ। **ಭಾವೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ತಥಾಪವತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ ಆಸೇವಿತಬ್ಬಂ ಬಹುಲೀಕಾತಬ್ಬಂ।

**ಚಕ್ಖು ಕಿಲಮತಿ** ಅತಿಸುಖುಮಂ, ಅತಿಭಾಸುರಞ್ಚ ರೂಪಗತಂ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯತೋ ವಿಯ। **ಅತಿವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಾವಿಭಾವತೋ। ತಥಾ ಚ ವಣ್ಣತೋ ವಾ ಲಕ್ಖಣತೋ ವಾ ಉಪತಿಟ್ಠೇಯ್ಯ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ತೇನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ। **ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ** ಗಜನಿಮ್ಮೀಲನೇನ ಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಗತಂ ವಿಯ। **ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಲೀನಂ ಹೋತಿ** ದಸ್ಸನೇ ಮನ್ದಬ್ಯಾಪಾರತಾಯ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ। ತೇನಾಹ "**ಏವಮ್ಪಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ। **ಆದಾಸತಲೇ ಮುಖನಿಮಿತ್ತದಸ್ಸಿನಾ ವಿಯಾತಿ** ಯಥಾ ಆದಾಸತಲೇ ಮುಖನಿಮಿತ್ತದಸ್ಸೀ ಪುರಿಸೋ ನ ತತ್ಥ ಅತಿಗಾಳ್ಹಂ ಉಮ್ಮೀಲತಿ, ನಾಪಿ ಅತಿಮನ್ದಂ, ನ ಆದಾಸತಲಸ್ಸ ವಣ್ಣಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ, ನಾಪಿ ಲಕ್ಖಣಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಅಥ ಖೋ ಸಮೇನ ಆಕಾರೇನ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ಮುಖನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ, ಏವಮೇವ ಅಯಮ್ಪಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಸಮೇನ ಆಕಾರೇನ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಪ್ಪಸುತೋಯೇವ ಹೋತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸಮೇನ ಆಕಾರೇನಾ**"ತಿಆದಿ। **ನ ವಣ್ಣೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋತಿ** ಯೋ ತತ್ಥ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ಅರುಣವಣ್ಣೋ, ಸೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಪನ ಗಹಣಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ। ತೇನೇವೇತ್ಥ "ನ ಓಲೋಕೇತಬ್ಬೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। **ನ ಲಕ್ಖಣಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ** ಯಂ ತತ್ಥ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ, ತಂ ನ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ।

ದಿಸ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ "ವಣ್ಣಂ ಅಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ ವಣ್ಣವಸೇನೇತ್ಥ ಆಭೋಗೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಪನ ವಣ್ಣೋ ನಿಸ್ಸಯಗತಿಕೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ನಿಸ್ಸಯಸವಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ। ನಿಸ್ಸಯೇನ ಸಮಾನಾಕಾರಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೋ ಸೋ ವಣ್ಣೋ ತಾಯ ಪಥವಿಯಾ ಸಮಾನಗತಿಕಂ ಕತ್ವಾ, ವಣ್ಣೇನ ಸಹೇವ "ಪಥವೀ"ತಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಧಮ್ಮೇತಿ** ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನಭಾವೇನ ಸತ್ತಿತೋ ಅಧಿಕಭಾವೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವಿಯಂ "ಪಥವೀ"ತಿ ಯೋ ಲೋಕವೋಹಾರೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಧಮ್ಮೇ **ಚಿತ್ತಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ** "ಪಥವೀ, ಪಥವೀ"ತಿ **ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ**। ಯದಿ ಲೋಕವೋಹಾರೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ, ನಾಮನ್ತರವಸೇನಪಿ ಪಥವೀ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ, ಹೋತು, ಕೋ ದೋಸೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮಹೀ ಮೇದಿನೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಯಮಿಚ್ಛತೀತಿ** ಯಂ ನಾಮಂ ವತ್ತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, **ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ**। ತಞ್ಚ ಖೋ **ಯದಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾನುಕೂಲಂ ಹೋತಿ** ಯಂ ನಾಮಂ ಅಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಪುಬ್ಬೇ ತತ್ಥ ಗಹಿತಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಅನುಕೂಲಂ ಪಚುರತಾಯ, ಪಗುಣತಾಯ ವಾ ಆಗಚ್ಛತಿ, **ತಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ** ಚ ಪರಮಸಮನ್ನಾಹಾರೇ ಕಸ್ಸಚಿ ವಚೀಭೇದೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಆಚರಿಯೇನ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಕಿಂ ವಾ ಬಹುನಾ, ಪಾಕಟಭಾವೋಯೇವೇತ್ಥ ಪಮಾಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಪಿಚಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಾಲೇನ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಕಾಲೇನ ನಿಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾತಿ** ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ಚಕ್ಖುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಪುನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾಲಂ ಚಕ್ಖುಂ ನಿಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ಯೇನಾಕಾರೇನ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಗಹಿತಂ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಪುನ ತಂ ಸಮನ್ನಾಹರಿತಬ್ಬಂ।

೫೭. **ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛತೀತಿ** ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಾನಂ ಗೋಚರಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ತಸ್ಸ** ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ। **ನ ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ನಿಸೀದಿತಬ್ಬಂ**। ಕಸ್ಮಾ? ಯದಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತೇ ಜಾತೇಪಿ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಭಾವೇತಿ, ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ ನ ಸಿಯಾ। ಸಮೀಪಟ್ಠೇನ ಚ ನ ಓಲೋಕೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ**"ತಿಆದಿ। ನಿಸ್ಸದ್ದಭಾವಾಯ **ಏಕಪಟಲಿಕೂಪಾಹನಾ**ಗಹಣಂ, ಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನತ್ಥಂ **ಕತ್ತರದಣ್ಡ**ಗ್ಗಹಣಂ। ಸಚೇ ನಸ್ಸತಿ, ಅಥಾನೇನ ಭಾವೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ವಕ್ಖಮಾನೇಸು ಅಸಪ್ಪಾಯೇಸು **ಕೇನಚಿದೇವ** ಅಸಪ್ಪಾಯೇನ ಕಾರಣಭೂತೇನ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಆದಾಯಾತಿ** ಯಥಾಜಾತಂ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ಸಮನ್ನಾಹರಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಅನು ಅನು

ಆಹರಿತಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತನ್ತಿ** ತಕ್ಕನತೋ, ಸವಿಸೇಸಂ ತಕ್ಕನತೋ ಚ "ತಕ್ಕೋ, ವಿತಕ್ಕೋ"ತಿ ಚ ಏವಂ ಲದ್ಧನಾಮೇನ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೇನ ಆಹನನಪರಿಯಾಹನನಕಿಚ್ಚೇನ ಅಪರಾಪರಂ ವತ್ತಮಾನೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಹತಂ, ಪರಿಯಾಹತಞ್ಚ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಬಲಪ್ಪತ್ತವಿತಕ್ಕೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಏವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। ಯಥಾ ಭಾವನಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹತಿ, ಏವಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ। **ಅನುಕ್ಕಮೇನಾತಿ** ಭಾವನಾನುಕ್ಕಮೇನ। ಯದಾ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸುವಿಸದಾನಿ ತಿಕ್ಖಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತದಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದೀನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ ಸಾತಿಸಯಥಾಮಪ್ಪತ್ತೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಬಲೇಹಿ ಲದ್ಧೂಪತ್ಥಮ್ಭಾನಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಿ ಕಾಮಾವಚರಾನೇವ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಬಹೂನಿ ಹುತ್ವಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ತತೋ ಏವ ತೇಸಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ಸದ್ಧಿಂ ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿದೂರೀ ಭವನ್ತಿ, ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತೀ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಸನ್ನಿಸೀದನ್ತೀತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಸೀದನ್ತಿ, ಉಪಸಮನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಇಮಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ। ಅಙ್ಗುಲಿಪದಪಾಣಿಪದಾದಿಕೋ **ಕಸಿಣದೋಸೋ**। ಆದಾಸಮಣ್ಡಲೂಪಮಾದೀಹಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತತೋ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಪರಿಸುದ್ಧತಂ, ಸಣ್ಹಸುಖುಮತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತಞ್ಚ ಖೋ** ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ **ನೇವ ವಣ್ಣವನ್ತಂ ನ ಸಣ್ಠಾನವನ್ತಂ** ಅಪರಮತ್ಥಸಭಾವತ್ತಾ। **ಈದಿಸನ್ತಿ** ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನವನ್ತಂ। **ತಿಲಕ್ಖಣಬ್ಭಾಹತನ್ತಿ** ಉಪ್ಪಾದಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯಾನುಪವಿಟ್ಠಂ, ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯಙ್ಕಿತಂ ವಾ। ಯದಿ **ನ ಪನೇತಂ ತಾದಿಸಂ** ವಣ್ಣಾದಿವನ್ತಂ, ಕಥಂ ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೋತಿ ಆಹ "**ಕೇವಲಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಸಞ್ಞಜನ್ತಿ** ಭಾವನಾಸಞ್ಞಾಜನಿತಂ, ಭಾವನಾಸಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಜಾತಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಅಸಭಾವಸ್ಸ ಕುತೋಚಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಅತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ "**ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಮತ್ತ**"ನ್ತಿ।

೫೮. **ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನೇವ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾವ,** ನ ಪನ ತದತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। "ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಇತರೋಪಿ ಸಮಾಧಿ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥತೋ ಆಪನ್ನನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ದುವಿಧೋ ಹಿ ಸಮಾಧೀ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ಝಾನಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖದೂರೀಭಾವೋ, ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ। ಇದಾನಿ ತಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ ಅವತ್ಥಾಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಉಪಚಾರಭೂಮಿಯಂ ವಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಚಾರಭೂಮಿಯನ್ತಿ** ಉಪಚಾರಾವತ್ಥಾಯಂ। ಯದಿಪಿ ತದಾ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಟುತರಾನಿ ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾನಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪನ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ತೇನಾಹ "**ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ಪಟಿಲಾಭಭೂಮಿಯನ್ತಿ** ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾವತ್ಥಾಯಂ। ತದಾ ಹಿ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಾನಂ ಝಾನಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವೇನಾ**"ತಿ। ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

**ನ ಥಾಮಜಾತಾನೀತಿ** ನ ಜಾತಥಾಮಾನಿ, ನ ಭಾವನಾಬಲಂ ಪತ್ತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಝಾನಚಿತ್ತಂ। **ಕೇವಲಮ್ಪಿ ರತ್ತಿಂ ಕೇವಲಮ್ಪಿ ದಿವಸಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಸಮಾಪತ್ತಿವೇಲಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಉಪಚಾರಭೂಮಿಯಂ ನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನಂ ಯುತ್ತನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ "**ನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**"ತಿ। **ಲದ್ಧಪರಿಹಾನೀತಿ** ಲದ್ಧಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಪರಿಹಾನಿ। ನಿಮಿತ್ತೇ ಅವಿನಸ್ಸನ್ತೇ ತದಾರಮ್ಮಣಝಾನಮ್ಪಿ ಅಪರಿಹೀನಮೇವ ಹೋತಿ, ನಿಮಿತ್ತೇ ಪನ ಆರಕ್ಖಾಭಾವೇನ ವಿನಟ್ಠೇ ಲದ್ಧಂ ಲದ್ಧಂ ಝಾನಮ್ಪಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತೋ। ತೇನಾಹ "**ಆರಕ್ಖಮ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ।

### ಸತ್ತಸಪ್ಪಾಯವಣ್ಣನಾ

೫೯. "ಥಾವರಞ್ಚ ಹೋತೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ಯಥಾ ಥಾವರಂ ಹೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಲದ್ಧಞ್ಹಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ತತ್ಥ ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಗ್ಗತಂ ವಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಥಿರಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸುರಕ್ಖಿತಞ್ಚ। **ಸತಿ-**

ಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಸಮಾಧಿಗ್ಗಹಣೇನ ವೀರಿಯಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹೋತಿ ನಾನನ್ತರಿಯಭಾವತೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತೇಸು ಆವಾಸೇಸು। **ತೀಣಿ ತೀಣೀತಿ** ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಆವಾಸೇ ಅವುತ್ಥಅವುತ್ಥಟ್ಠಾನೇ ವಸನನಿಯಾಮೇನ ತಯೋ ತಯೋ ದಿವಸೇ **ವಸಿತ್ವಾ**।

**ಉತ್ತರೇನ ವಾ ದಕ್ಖಿಣೇನ ವಾತಿ** ವುತ್ತಂ ಗಮನಾಗಮನೇ ಸೂರಿಯಾಭಿಮುಖಭಾವನಿವಾರಣತ್ಥನ್ತಿ। ಸಹಸ್ಸಧನುಪ್ಪಮಾಣಂ **ದಿಯಡ್ಢಕೋಸಂ**।

**ದ್ವತ್ತಿಂಸ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾತಿ ರಾಜಕಥಾದಿಕೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೮೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೯; ಪಾಚಿ॰ ೫೦೮) ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತಾ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ ಸರೂಪತೋ ಅನಾಗತಾಪಿ ಅರಞ್ಞಪಬ್ಬತನದೀದೀಪಕಥಾ ಇತಿ-ಸದ್ದೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಗ್ಗಮೋಕ್ಖಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಭಾವತೋ "ದ್ವತ್ತಿಂಸ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ದಸಕಥಾವತ್ಥುನಿಸ್ಸಿತನ್ತಿ** "ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾ, ಸನ್ತುಟ್ಠಿ, ಪವಿವೇಕೋ, ಅಸಂಸಗ್ಗೋ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೋ, ಸೀಲ, ಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಞಾ, ವಿಮುತ್ತಿ, ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛಕಥಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಿ, ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಭಸ್ಸಂ **ಸಪ್ಪಾಯಂ**।

**ಅತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕೋತಿ** ನತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕೋ, ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಾ ವಿಧುರಂ ಧಮ್ಮಿಕಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪಟಿಸಂಯುತ್ತಮೇವ ಕಥಂ ಕಥೇತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೀಲಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ** ಸೀಲಸಮಾಧಿಆದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನೋ। ಯೋ ಹಿ ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ, ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವಾ ಪಾರಂ ಪತ್ತೋ, ಸೋ ಇಮಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। **ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲೋತಿ** ಕಾಯಸ್ಸ ಸನ್ತಪ್ಪನಪೋಸನಪ್ಪಸುತೋ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೦೬)।

ಭೋಜನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮಧುರಮ್ಬಿಲರಸವಸೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪಯೋಗಂ ಗಚ್ಛತಿ ದಧಿಆದೀಸು ತಥಾ ದಸ್ಸನತೋ। ಕಟುಕಾದಿರಸಾ ಪನ ಕೇವಲಂ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಕಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಕಸ್ಸಚಿ ಮಧುರಂ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಮ್ಬಿಲಂ ಸಪ್ಪಾಯಂ ಹೋತೀ"**ತಿ।

**ಯಸ್ಮಿಂ ಇರಿಯಾಪಥೇ** ಆಧಾರಭೂತೇ, ವತ್ತಮಾನೇ ವಾ, ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ। **ನಿಮಿತ್ತಾಸೇವನಬಹುಲಸ್ಸಾತಿ** ನಿಮಿತ್ತೇ ಆಸೇವನಾಬಹುಲಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ ವಿಸಯಭೂತೇ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಂ ಬಹುಲಂ ಆಸೇವನ್ತಸ್ಸ, ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಗೋಚರಾಸೇವನವಸೇನ ಆಸೇವನಾಬಹುಲಸ್ಸ। ಯೇನ ಹಿ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ಭಾವನಾಸೇವನಾ, ತೇನ ಗೋಚರಾಸೇವನಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ।

## ದಸವಿಧಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲವಣ್ಣನಾ

**೬೦. ನ ಹೋತಿ** ಅಪ್ಪನಾ। ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಅಪ್ಪನಾಯಂ ಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ದಸವಿಧೋ ವಿಧಿ **ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ,** ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ವಾ ಞಾಣಂ। **ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯತೋತಿ** ವತ್ಥೂನಂ ವಿಸದಭಾವಕರಣತೋ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

**೬೧.** ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಹಿ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಸರೀರಂ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ಚ ಇಧ "ವತ್ಥೂನೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। ತಾನಿ ಯಥಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾವಹಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಕರಣಂ ತೇಸಂ **ವಿಸದಭಾವಕರಣಂ**। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸರೀರಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪ್ಪಯುತ್ತೋ, ಸರೀರಂ ಸೇದಮಲಗ್ಗಹಿತಂ ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ವಾ ಅವಸ್ಸುತಕಿಚ್ಚೇನ ವಿಬಾಧಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೇನಾಸನಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೇನ ಪತ್ತಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನನು ಚಾಯಂ ನಯೋ ಖುದ್ದಕಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ಪುನ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತೋತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ಸೋ ಚ ಖೋ

ಭಾವನಾಯ ಆರಮ್ಭಕಾಲೇ। ಇಧ ಪನ ಆರದ್ಧಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ಠತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಾಪರಿವಾಸಂ ವಸನ್ತಸ್ಸ ಕಾಲನ್ತರೇ ಜಾತೇ ತಥಾಪಟಿಪತ್ತಿ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಾಯ ವುತ್ತಾ। **ಅವಿಸದೇ** ಸತಿ, ವಿಸಯಭೂತೇ ವಾ। ಕಥಂ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ತಾನಿ ವಿಸಯೋ? ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಪವತ್ತನಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಸೇನೇವಂ ವುತ್ತಂ। ತೇ ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ಅಪರಿಸುದ್ಧಭಾವಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ। **ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕೇಸು** ನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯಭೂತೇಸು। **ಞಾಣಮ್ಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನೇ। ತೇನ "ನ ಕೇವಲಂ ತಂ ವತ್ಥುಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪರಿಸುದ್ಧೇ ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಂ ಹೋತೀ"ತಿ ದಸ್ಸಿತಂ। ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಪನ ಅಪರಿಸುದ್ಧತಾ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧಾ, ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ಅಪ್ಪನಾಯ ಬಹುಕಾರತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಝಾನಂ "ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಂ, ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಞಾಣಮುಖೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ನಿಸ್ಸಯನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ನಿಸ್ಸಯೋತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ದೀಪಕಪಲ್ಲಿಕವಟ್ಟಿತೇಲಾನಿ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"**ತಿ। ಞಾಣೇ ಅವಿಸದೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವನಾ ವಿಯ ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಪಿ ಪರಿದುಬ್ಬಲಾ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪರಿಸುದ್ಧೇನ ಞಾಣೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಆಹ। **ವುಡ್ಢಿಂ** ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವೇನ, **ವಿರೂಳ್ಹಿಂ** ಗುಣಭಾವೇನ, **ವೇಪುಲ್ಲಂ** ಸಬ್ಬಸೋ ವಸಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ವಿಸದೇ ಪನಾ**ತಿ ಸುಕ್ಕಪಕ್ಖೋ, ತಸ್ಸ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**೬೨. ಸಮಭಾವಕರಣ**ನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅನೂನಾಧಿಕಭಾವಕರಣಂ। ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟುತರಭಾವೇನ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅವಿಸದತಾಯ, ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಚ ಸಿಥಿಲತಾದಿನಾ **ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ**। ತೇನಾಹ **"ಇತರಾನಿ ಮನ್ದಾನೀ"**ತಿ। **ತತೋ**ತಿ ತಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ, ಇತರೇಸಞ್ಚ ಮನ್ದತ್ತಾ। ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ಪತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಅನುಬಲಪ್ಪದಾನಂ ಪಗ್ಗಹೋ, ಪಗ್ಗಹೋವ ಕಿಚ್ಚಂ, **ಪಗ್ಗಹಕಿಚ್ಚಂ** ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಾನಂ, ಅನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಟ್ಠಾನಂ,** ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಪಕ್ಖೋ। ಯೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ **ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ರೂಪಗತಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನಾ ಯೇನ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಸಯಸಭಾವಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ **ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ** ಬಲವತಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ। ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇನ್ತಾನಂ ಸಹಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕರಸತಾವಸೇನೇವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಕಾರಣಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ । **ತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನಾ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುನೋ ಉಳಾರತಾದಿಗುಣೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಯಾಥಾವತೋ ವೀಮಂಸನೇನ। ಏವಞ್ಹಿ ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಯೇನ ಸಭಾವರಸತೋ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಸವಿಪ್ಫಾರೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ನ ಹೋತಿ, "ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ"ತಿ ಪರಿಜಾನನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ। ಧುರಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾಯ ಬಲವಭಾವೇ ಸದ್ಧಾಯ ಮನ್ದಭಾವೋ ಹೋತೀತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

**ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನಾ**ತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಹೋತಿ, ತೇನಾಕಾರೇನ ಭಾವನಾಯ ಅನನುಯುಞ್ಜನತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ದುವಿಧೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸತೋ ಕಿಚ್ಚುತ್ತರಿಯೇನ, ವೀರಿಯಾದೀನಂ ವಾ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ। ತತ್ಥ ಪಠಮವಿಕಪ್ಪೇ ಹಾಪನವಿಧಿ ದಸ್ಸಿತೋ, ದುತಿಯವಿಕಪ್ಪೇ ಪನ ಯಥಾ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಮನ್ದಕಿಚ್ಚತಾಯ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಬಲವಂ ಜಾತಂ, ತಥಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ ವೀರಿಯಾದೀನಂ ಪಟುಕಿಚ್ಚಭಾವಾವಹೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ತೇಹಿ ಸಮರಸಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಹಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ ಹಾಪನವಿಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥೂ**ತಿ ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತತಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರೋ ಸತ್ಥು ರೂಪಕಾಯದಸ್ಸನಪ್ಪಸುತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತೋ ಸತ್ಥಾರಾ "ಕಿಂ ತೇ, ವಕ್ಕಲಿ, ಇಮಿನಾ ಪೂತಿಕಾಯೇನ ದಿಟ್ಠೇನ? ಯೋ ಖೋ, ವಕ್ಕಲಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೭) ಓವದಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ನಿಯೋಜಿತೋಪಿ ತಂ ಅನನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಣಾಮಿತೋ

ಅತ್ತಾನಂ ವಿನಿಪಾತೇತುಂ ಪಪಾತಟ್ಠಾನಂ ಅಭಿರುಹಿ। ಅಥ ನಂ ಸತ್ಥಾ ಯಥಾನಿಸಿನ್ನೋವ ಓಭಾಸಂ ವಿಸಜ್ಜೇನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ -

"ಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಭಿಕ್ಖು, ಪಸನ್ನೋ ಬುದ್ಧಸಾಸನೇ।
ಅಧಿಗಚ್ಛೇ ಪದಂ ಸನ್ತಂ, ಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೮೧) -

ಗಾಥಂ ವತ್ವಾ "ಏಹಿ ವಕ್ಕಲೀ"ತಿ ಆಹ। ಸೋ ತೇನ ಅಮತೇನೇವ ಅಭಿಸಿತ್ತೋ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇಸಿ। ಸದ್ಧಾಯ ಪನ ಬಲವಭಾವತೋ ವಿಪಸ್ಸನಾವೀಥಿಂ ನ ಓತರಿ। ತಂ ಞತ್ವಾ ಭಗವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತಂ ಪಟಿಪಾದೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಅದಾಸಿ। ಸೋ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ವಕ್ಕಲಿತ್ಥೇರವತ್ಥು ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸನ**"ನ್ತಿ।

**ಇತರಕಿಚ್ಚಭೇದ**ನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಾದಿಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಹಾಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೋ ಧಮ್ಮಸಭಾವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಹಾಯತಿ, ಏವಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಯತಿ, ಸಮಾಧಿಪಕ್ಖಿಯತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ವೀರಿಯಾದಿಭಾವನಾ ವಿಯ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ರಕ್ಖನ್ತೀ ಏಕಂಸತೋ ಹಾಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಭಾವನಾಯ ಹಾಪೇತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ।

**ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥೂ**ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೪೩) ಸುಕುಮಾರಸ್ಸ ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು। ಸೋ ಹಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸೀತವನೇ ವಿಹರನ್ತೋ "ಮಮ ಸರೀರಂ ಸುಖುಮಾಲಂ, ನ ಚ ಸಕ್ಕಾ ಸುಖೇನೇವ ಸುಖಂ ಅಧಿಗನ್ತುಂ, ಕಾಯಂ ಕಿಲಮೇತ್ವಾಪಿ ಸಮಣಧಮ್ಮೋ ಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿ ಠಾನಚಙ್ಕಮಮೇವ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಧಾನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತೋ ಪಾದತಲೇಸು ಫೋಟೇಸು ಉಟ್ಠಿತೇಸುಪಿ ವೇದನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದಳ್ಹಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೋ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ನಾಸಕ್ಖಿ। ಸತ್ಥಾ ತತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ವೀಣೋವಾದೇನ ಓವದಿತ್ವಾ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಗಿಜ್ಝಕೂಟಂ ಗತೋ। ಥೇರೋಪಿ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿನ್ನನಯೇನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತೇ ಪತಿಟ್ಠಾಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸೋಣತ್ಥೇರಸ್ಸ ವತ್ಥು ದಸ್ಸೇತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ।

**ಸೇಸೇಸುಪೀ**ತಿ ಸತಿಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯೇಸುಪಿ। **ಏಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕೇಕಸ್ಸ। ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೋವಾಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ ಪನ ಹಾಪನವಸೇನ ಸಮತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಯೇಸಂ ವಿಸೇಸತೋ ಅಸಾಧಾರಣತೋ, ಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಸಮತಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ವಿಸೇಸತೋ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು। **ಸಮತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನೂನಾನಧಿಕಭಾವಂ। ತಥಾ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ । ಯಥಾ ಹಿ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಧುರಿಯಧಮ್ಮಭೂತಾನಂ ಕಿಚ್ಚತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇವ, ಯತೋ ನೇಸಂ ಸಮಧುರತಾಯ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀತಿ, ಏವಂ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಕೋಸಜ್ಜಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಸಮರಸತಾಯ ಸತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪತ್ಥಮ್ಭನತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅನ್ತದ್ವಯಪಾತಾಭಾವೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಇಜ್ಝತಿ।

"**ಬಲವಸದ್ಧೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ನಿದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಯೋ ಬಲವತಿಯಾ ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಅವಿಸದಞಾಣೋ, ಸೋ ಮುದ್ಧಪ್ಪಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ನ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸನ್ನೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ **ಅವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಪಸೀದತಿ** ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕಾ। **ಕೇರಾಟಿಕಪಕ್ಖ**ನ್ತಿ ಸಾಠೇಯ್ಯಪಕ್ಖಂ ಭಜತಿ। ಸದ್ಧಾಹೀನಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅತಿಧಾವನ್ತೋ "ದೇಯ್ಯವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವಿನಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಮತ್ತೇನಪಿ ದಾನಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದೀನಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತಿ ಹೇತುಪಟಿರೂಪಕೇಹಿ ವಞ್ಚಿತೋ।

ಏವಂಭೂತೋ ಪನ ಸುಕ್ಖತಕ್ಕವಿಲುತ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ವಚನಂ ನಾದಿಯತಿ, ಸಞ್ಞತ್ತಿಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇನಾಹ **"ಭೇಸಜ್ಜಸಮುಟ್ಠಿತೋ ವಿಯ ರೋಗೋ ಅತೇಕಿಚ್ಛೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರಹೋ ನ ಅತ್ಥಾವಹೋ ಅನತ್ಥಾವಹೋ ಚ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿರಹೋ ನ ಅವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ ವಿಕ್ಖೇಪಾವಹೋ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕೋಸಜ್ಜಂ ಅಭಿಭವತಿ,** ತೇನ ಅಪ್ಪನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಭಿಭವತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ತಂ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾದ್ವಯಂ, ಸಮಾಧಿವೀರಿಯದ್ವಯಞ್ಚ। **ಸಮಂ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮರಸಂ ಕಾತಬ್ಬಂ।

**ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ। **ಏವನ್ತಿ** ಏವಂ ಸನ್ತೇ, ಸದ್ಧಾಯ ತೇಸಂ ಬಲವಭಾವೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸದ್ದಹನ್ತೋ**ತಿ "ಪಥವೀ ಪಥವೀ"ತಿ ಮನಸಿಕರಣಮತ್ತೇನ ಕಥಂ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ "ಅದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತವಿಧಿ ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ಸದ್ಧಂ ಜನೇನ್ತೋ। **ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಓಕಪ್ಪೇನ್ತೋ ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೋ। **ಏಕಗ್ಗತಾ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತಿ** ಸಮಾಧಿಪಧಾನತ್ತಾ ಝಾನಸ್ಸ। **ಉಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ, ಸಮಾಧಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನೋ ಅಧಿಮತ್ತತಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಆಹ **"ಸಮತಾಯಪೀ"**ತಿ, ಸಮಭಾವೇನಾಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪನಾ**ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಅಪ್ಪನಾ। ತಥಾ ಹಿ **"ಹೋತಿಯೇವಾ"**ತಿ ಸಾಸಙ್ಕಂ ವದತಿ , ಲೋಕುತ್ತರಪ್ಪನಾ ಪನ ತೇಸಂ ಸಮಭಾವೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಾ। ಯಥಾಹ - "ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ ಯುಗನದ್ಧಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೧, ೫)।

ಯದಿ ವಿಸೇಸತೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾನಂ, ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಞ್ಚ ಸಮತಾ ಇಚ್ಛಿತಾ, ಕಥಂ ಸತೀತಿ ಆಹ **"ಸತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಬಲವತೀ ವಟ್ಟತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು। ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯೇ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಅಞ್ಞಥಾಪೀತಿ ಚ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ। ತಥಾ ಹಿ **"ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇನ ಸಮಾಧಿನಾ"** ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ನ "ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಹೀ"ತಿ। **ಸಾ** ಸತಿ। ಸಬ್ಬೇಸು ರಾಜಕಮ್ಮೇಸು ನಿಯುತ್ತೋ **ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಿಕೋ। ತೇನ** ಕಾರಣೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತೇನ। **ಆಹ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಯುತ್ತಾ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ,** ಸಬ್ಬೇನ ವಾ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಯೇನ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಗಹಣೇನ ಅತ್ಥೇತಬ್ಬಾ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಯಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥಿಯಾವ **ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ। ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಹಿ **ಸತಿ ಪಟಿಸರಣಂ** ಪರಾಯಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಪತ್ತಿಯಾ ಅನಧಿಗತಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ। ತೇನಾಹ **"ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ"**ತಿಆದಿ।

**೬೩. ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ, ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ। ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಸಮಾಹಿತಾಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ರಕ್ಖನ್ತೋಯೇವ ಕಸಿಣನಿಮಿತ್ತಂ ರಕ್ಖತಿ। ತಸ್ಮಾ **ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸ್ಸೇವ, ಅಥ ಖೋ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತ**ನ್ತಿ ರಕ್ಖಣಕೋಸಲ್ಲಂ। **ಇಧ** ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಕಥಾಯಂ "ನಿಮಿತ್ತಕೋಸಲ್ಲ"ನ್ತಿ **ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ,** ಕರಣಭಾವನಾಕೋಸಲ್ಲಾನಂ ಪಗೇವ ಸಿದ್ಧತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**೬೪. ಅತಿಸಿಥಿಲವೀರಿಯತಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಮೋದನಸಂವೇಜನವಿಪರಿಯಾಯೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಲೀನ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಕುಚಿತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಪತಿತಂ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ। **ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಭಾವೇತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ "ತಯೋ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಪನ ತೇ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ತಂ ಸಯಮೇವ ವಕ್ಖತಿ।

**ಪರಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಕಂ। **ಉಜ್ಜಾಲೇತುಕಾಮೋ**ತಿ ಪದೀಪೇತುಕಾಮೋ। **ಉದಕವಾತಂ ದದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಉದಕಮಿಸ್ಸಂ ವಾತಂ ಉಪನೇಯ್ಯ। **ಅಕಾಲೋ**ತಿ ನಕಾಲೋ, ಅಯುತ್ತಕಾಲೋ ವಾ। ಸತಿಆದಿಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಬುಜ್ಝತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ, ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ವಾ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಬೋಧಿನೋ ಯೋಗಿನೋ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ , ಪಸತ್ಥೋ, ಸುನ್ದರೋ ವಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ । ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯೇವ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ತಸ್ಸ **ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ। ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದೀ**ಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ತಾವ ಪದತ್ಥಲಕ್ಖಣಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಆಗತಾನೇವ। ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖತೀತಿ **ಉಪೇಕ್ಖಾ**। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಅತ್ಥತೋ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾವ ಇಧ

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ದುಸಮುಟ್ಠಾಪಯನ್ತಿ** ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತುಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ। ಧಮ್ಮಾನಂ, ಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ವಿಚಯೋ **ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ,** ಪಞ್ಞಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವೀರಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ, ವಿಧಿನಾ ವಾ ಈರೇತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ **ವೀರಿಯಂ,** ಉಸ್ಸಾಹೋ। ಪೀಣೇತಿ ಕಾಯಂ, ಚಿತ್ತಂ ಚ ಸನ್ತಪ್ಪೇತೀತಿ **ಪೀತಿ।**

ಯಂ ಯಂ ಸಕಂ **ಯಥಾಸಕಂ,** ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆಹಾರವಸೇನಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯವಸೇನ। **ಭಾವನಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದನಾ, ವಡ್ಢನಾ ಚ। **ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ**ತಿ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಅಕುಸಲಾ। ಯೇ ಅಕುಸಲಾ, ತೇ ಸಾವಜ್ಜಾ। ಯೇ ಕುಸಲಾ, ತೇ ಅನವಜ್ಜಾ। ಅಕುಸಲಾ **ಹೀನಾ,** ಇತರೇ **ಪಣೀತಾ।** ಕುಸಲಾಪಿ ವಾ ಹೀನೇಹಿ ಛನ್ದಾದೀಹಿ ಆರದ್ಧಾ **ಹೀನಾ,** ಇತರೇ **ಪಣೀತಾ। ಕಣ್ಹಾ**ತಿ ಕಾಳಕಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ, **ಸುಕ್ಕಾ**ತಿ ಓದಾತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ। ಕಣ್ಹಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ ವಾ **ಕಣ್ಹಾ,** ಸುಕ್ಕಾಭಿಜಾತಿಹೇತುತೋ **ಸುಕ್ಕಾ।** ತೇ ಏವ **ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ।** ಕಣ್ಹಾ ಹಿ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಸುಕ್ಕೇಹಿ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ। ತಥಾ ಸುಕ್ಕಾಪಿ ಇತರೇಹಿ। ಅಥ ವಾ ಕಣ್ಹಾ ಚ ಸುಕ್ಕಾ ಚ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ ಚ **ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ।** ಸುಖಾ ಹಿ ವೇದನಾ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾ, ದುಕ್ಖಾ ಚ ವೇದನಾ ಸುಖಾಯ ಸಪ್ಪಟಿಭಾಗಾತಿ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ। **ಉಪ್ಪಾದಾಯಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥಾಯ। **ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ। **ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯಾ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಭಾವಾಯ। **ವೇಪುಲ್ಲಾಯಾ**ತಿ ವಿಪುಲಭಾವಾಯ। **ಭಾವನಾಯಾ**ತಿ ವಡ್ಢಿಯಾ। **ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ**ತಿ ಪರಿಪೂರಣತ್ಥಾಯ।

**ತತ್ಥಾ**ತಿ "ಅತ್ಥಿ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ ದಸ್ಸಿತಪಾಠೇ। **ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧವಸೇನಾ**ತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಣೇ ಅನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕಾದಿಕಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪನ ಫುಸನಾದಿಕಸ್ಸ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಸ್ಸ, ಅನಿಚ್ಚಾದಿಕಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝನವಸೇನ। **ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಕುಸಲಾದೀನಂ ತಂತಂಸಭಾವಲಕ್ಖಣಾದಿಕಸ್ಸ ಯಾಥಾವತೋ ಅವಬುಜ್ಝನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಜವನಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಸೋ ಹಿ ಅವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರತಾಯ **"ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ತದಾಭೋಗತಾಯ ಆವಜ್ಜನಾಪಿ ತಗ್ಗತಿಕಾವ। ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಾದಿಕಮ್ಪಿ ಇಧ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕುಸಲಕಿರಿಯಾಯ ಆದಿಆರಮ್ಭವಸೇನ ಪವತ್ತವೀರಿಯಂ ಧಿತಿಸಭಾವತಾಯ "ಧಾತೂ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಆರಮ್ಭಧಾತೂತಿ ಪಠಮವೀರಿಯಂ ವುಚ್ಚತೀ"**ತಿ। ಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ವೀರಿಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವಿಧಮತೀತಿ ಆಹ **"ಕೋಸಜ್ಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತತ್ತಾ ತತೋ ಬಲವತರ"**ನ್ತಿ। ಅಧಿಮತ್ತಾಧಿಮತ್ತತರಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಧಮನಸಮತ್ಥಂ ಪಟುಪಟುತರಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪರಂ ಪರಂ ಠಾನಂ ಅಕ್ಕಮನತೋ ತತೋಪಿ ಬಲವತರ"**ನ್ತಿ। ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಠಾನಿಯಾ, ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಠಾನಿಯಾ **ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನಿಯಾ।** ಠಾತಬ್ಬೋ ವಾ ಠಾನಿಯೋ, ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಠಾನಿಯೋ ಏತೇಸೂತಿ **ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನಿಯಾ,** ಅಪರಾಪರಂ ವತ್ತಮಾನಾ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಸು ಪೀತಿಯೇವ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಪೀತಿಯಾ ಏವ ಏತಂ ನಾಮ"**ನ್ತಿ। **ಉಪ್ಪಾದಕಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಯಥಾ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಚ ವಡ್ಢತಿ, ತಥಾ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರೋ।

**ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ**ತಿ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಕಭಾವೋ। ಪಞ್ಚಪಿ ಹಿ ನಿಕಾಯೇ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಆಚರಿಯೇ ಪರಿಯುಪಾಸಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಪರಿಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ, ತೇ ವಾ ಸಹ ಅಟ್ಠಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಗಾಹೇತ್ವಾ ಯಂ ಯಂ ತತ್ಥ ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ತಂ "ಇದಂ, ಭನ್ತೇ, ಕಥಂ, ಇಮಸ್ಸ ಕೋ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ। **ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಪಕಾಸಿತಾ ಏವ। ತತ್ಥ ಪನ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಯಭಾವೇನ ಆಗತಾ, ಇಧ ಪಞ್ಞಾಸಂವತ್ತನಿಯಭಾವೇನ। ಯದಗ್ಗೇನ ಹಿ ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾ, ತದಗ್ಗೇನ ಪಞ್ಞಾಸಂವತ್ತನಿಕಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಞಾಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ। "ಸಮಾಹಿತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೯೯; ೫.೧೦೭೧) ವುತ್ತಂ। **ದುಪ್ಪಞ್ಞಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ** ನಾಮ ದುಪ್ಪಞ್ಞಾನಂ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಂ ಭತ್ತನಿಕ್ಖಿತ್ತಕಾಕಮಂಸನಿಕ್ಖಿತ್ತಸುನಖಸದಿಸಾನಂ ಮೋಮೂಹಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದೂರತೋ ಪರಿಚ್ಚಜನಾ। **ಪಞ್ಞವನ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ** ನಾಮ ಪಞ್ಞಾಯ ಕತಾಧಿಕಾರಾನಂ ಸಚ್ಚಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಸು ಕುಸಲಾನಂ ಅರಿಯಾನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಿಕಾನಂ ವಾ ಮಹಾಪಞ್ಞಾನಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ

ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ। **ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣೇಹಿ ಚರಿತಬ್ಬಾನಂ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಾದೀನಂ, ಸಚ್ಚಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದಿದೀಪನಾನಂ ವಾ ಸುಞ್ಞತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನಂ ಸುತ್ತನ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ। **ತದಧಿಮುತ್ತತಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಧಿಮುತ್ತತಾ, ಪಞ್ಞಾಯ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರತಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಅಪಾಯಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಜಾತಿಆದಿಂ ಅತೀತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಅನಾಗತೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕಂ ದುಕ್ಖಂ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಆಹಾರಪರಿಯೇಟ್ಠಿಮೂಲಕಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ವೀರಿಯಾಯತ್ತಸ್ಸ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ಏವ ಆನಿಸಂಸೋ, ತಸ್ಸ ದಸ್ಸನಸೀಲತಾ **ವೀರಿಯಾಯತ್ತ...ಪೇ॰... ದಸ್ಸಿತಾ**। ಸಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ **ಗಮನವೀಥಿ** ಗನ್ತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಾ ಪಟಿಪದಾತಿ ಕತ್ವಾ । **ದಾಯಕಾನಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಾಪಚಾಯನತಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾನಂ ಅತ್ತನಿ ಕಾರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಕಾರಭಾವಸ್ಸ ಕರಣೇನ ಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಪಟಿಪೂಜನಾ। **ಇತರಥಾ**ತಿ ಆಮಿಸಪೂಜಾಯ। **ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ**ತಿ ಅಲಸಾನಂ ಭಾವನಾಯ ನಾಮಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಜಾನನ್ತಾನಂ ಕಾಯದಳ್ಹೀಬಹುಲಾನಂ ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಾದಿಅನುಯುಞ್ಜನಕಾನಂ ತಿರಚ್ಛಾನಕಥಿಕಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದೂರತೋ ಪರಿಚ್ಚಜನಾ। **ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ**ತಿ "ದಿವಸಂ ಚಙ್ಕಮೇನ ನಿಸಜ್ಜಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೧೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೬) ಭಾವನಾರಮ್ಭವಸೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಾನಂ ದಳ್ಹಪರಕ್ಕಮಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಉಪಸಙ್ಕಮನಾ। **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನುಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ। **ತದಧಿಮುತ್ತತಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಸಬ್ಬಿರಿಯಾಪಥೇಸು ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತದಧಿಮುತ್ತತಾ ಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಪಚ್ಚಯೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ, ಅಪಾಯಾದಿಭಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಯೋ ಸಮುತ್ತೇಜನವಸೇನ **ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ** ಉಪ್ಪಾದಕಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಪಸಾದಸಿನೇಹಾಭಾವೇನ ಥುಸಖರಹದಯಾ **ಲೂಖಪುಗ್ಗಲಾ,** ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಸಿನಿದ್ಧಪುಗ್ಗಲಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಬುದ್ಧಾದೀನಂ ಗುಣಪರಿದೀಪನಾ ಸಮ್ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತಾದಯೋ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೧ ಆದಯೋ) **ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತಾ। ಇಮೇಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಕುಸಲಾದೀನಂ ಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಪಟಿವಿಜ್ಝನಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಚೇವ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಚ। **ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಏತೇ ಕುಸಲಾದೀಸು ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿಕೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮತ್ಥಞ್ಞುತಾದಿಕೇ ಚ।

**೬೫. ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾದೀಹೀ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯತಾದೀಹಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಂವೇಜನಪಮೋದನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಉದ್ಧತ**ನ್ತಿ ಸಮಾಧಿಆದೀನಂ ಮನ್ದತಾಯ ಅವೂಪಸನ್ತಂ। **ದುವೂಪಸಮಯ**ನ್ತಿ ವೂಪಸಮೇತುಂ ಸಮಾಧಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ।

**ತಂ ಆಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ**ತಿ ಯೇನಾಕಾರೇನ ಅಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಸಮಾಧಿ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ಇಮೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಪುಬ್ಬೇ ಯಥಾರಹಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬಾ, ತಂ ಚಿತ್ತತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಾಕಾರಂ, ಸಮಾಹಿತಾಕಾರಂ, ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಾಕಾರಞ್ಚ ಉಪಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ। **ತೀಸುಪಿ ಪದೇಸೂ**ತಿ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕಾಯಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತೇಸು ತೀಸುಪಿ ವಾಕ್ಯೇಸು, ತೇಹಿ ವಾ ಪಕಾಸಿತೇಸು ತೀಸು ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। ಯಥಾಸಮಾಹಿತಾಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನೋ ಸಮಥೋ ಏವ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ "**ಸಮಥನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಚ ಸಮಥಸ್ಸೇವೇತಮಧಿವಚನ**"ನ್ತಿ। ನಾನಾರಮ್ಮಣೇ ಪರಿಬ್ಭಮನೇನ ವಿವಿಧಂ ಅಗ್ಗಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಬ್ಯಗ್ಗೋ, ವಿಕ್ಖೇಪೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಅನವಟ್ಠಾನರಸೋ, ಭನ್ತತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಚ ವುತ್ತೋ। ಏಕಗ್ಗತಾಭಾವತೋ ಬ್ಯಗ್ಗಪಟಿಪಕ್ಖೋತಿ ಅಬ್ಯಗ್ಗೋ, ಸಮಾಧಿ। ಸೋ ಏವ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನಾಹ "**ಅವಿಕ್ಖೇಪಟ್ಠೇನ ಚ ತಸ್ಸೇವ ಅಬ್ಯಗ್ಗನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿವಚನ**"ನ್ತಿ।

ಸರೀರಾವತ್ಥಂ ಞತ್ವಾ ಮತ್ತಸೋ ಪರಿಭುತ್ತೋ ಪಣೀತಾಹಾರೋ ಕಾಯಲಹುತಾದೀನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಉತುಸಪ್ಪಾಯಂ, ಇರಿಯಾಪಥಸಪ್ಪಾಯಞ್ಚ ಸೇವಿತಂ, ಪಯೋಗೋ ಚ ಕಾಯಿಕೋ ಪವತ್ತಿತೋತಿ ಆಹ **"ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಯೋಗಸಮತಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ ಸದರಥಕಾಯಚಿತ್ತಾ ಪುಗ್ಗಲಾ **ಸಾರದ್ಧಪುಗ್ಗಲಾ।** ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಾ ಪುಗ್ಗಲಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**ನಿರಸ್ಸಾದಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಾವನಸ್ಸಾದರಹಿತಸ್ಸ। ಭಾವನಾ ಹಿ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸವತೀ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾದಂ ಉಪಸಮಸುಖಂ ಆವಹತಿ, ತದಭಾವತೋ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಸದ್ಧಾಸಂವೇಗವಸೇನಾ**ತಿ ಸದ್ಧಾವಸೇನ, ಸಂವೇಗವಸೇನ ಚ। **ಸಮ್ಪಹಂಸನತಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಹಂಸನತಾ ಸಂವೇಜನಪುಬ್ಬಕಪಸಾದುಪ್ಪಾದನೇನ ಭಾವನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ತೋಸನಾ। **ಸಮ್ಮಾಪವತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿರಹೇನ, ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಸಮಂ, ಸವಿಸೇಸಞ್ಚ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಪವತ್ತಸ್ಸ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನತಾ**ತಿ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಅಬ್ಯಾವಟತಾ। **ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ**ತಿ ಪಠಮಾದೀನಿ ಝಾನಾನಿ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುತ್ತತಾದಿನಾ ತೇಯೇವ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ತೇಸಂ "ಏವಂ ಭಾವನಾ, ಏವಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಾ, ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಏವಂ ವುಟ್ಠಾನಂ, ಏವಂ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಏವಂ ವೋದಾನ"ನ್ತಿ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖಣಾ।

**ಸತ್ತಮಜ್ಝತ್ತತಾ**ತಿ ಸತ್ತೇಸು ಪಿಯಟ್ಠಾನಿಯೇಸುಪಿ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ। **ಸಙ್ಖಾರಮಜ್ಝತ್ತತಾ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಚಕ್ಖಾದೀಸು, ಬಾಹಿರೇಸು ಪತ್ತಚೀವರಾದೀಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ। ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಮಮಾಯನಂ **ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಂ। ಇಮೇಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಇಮೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಪಸ್ಸದ್ಧಾಕಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಚೇವ ಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರಸೇವನಾದಿಆಕಾರೇಹಿ ಚ। **ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಏತೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಿಧಮ್ಮೇ।

೬೬. **ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅಪ್ಪಭಾವೇನ। ಯಥಾ ಹಿ ದಾನಸೀಲಾನಿ ಅಲೋಭಾದೋಸಪ್ಪಧಾನಾನಿ , ಏವಂ ಭಾವನಾ ಅಮೋಹಪ್ಪಧಾನಾ ವಿಸೇಸತೋ ಅಪ್ಪನಾವಹಾ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಪಞ್ಞಾ ನ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ, ತದಾ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನಭಿಸಙ್ಖತೋ ವಿಯ ಆಹಾರೋ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಭಿರುಚಿಂ ನ ಜನೇತಿ, ತೇನ ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಚ ಭಾವನಾ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಾವಹಾ ನ ಹೋತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಅವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ, ತದಾ ಉಪಸಮಸುಖಸ್ಸ ಅಲಾಭೇನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಹೋತಿ। ತದುಭಯಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಮನ್ದತಾಯಾ"ತಿಆದಿ। **ನನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಂ। **ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾನಿ** ಯಥಾರಹಂ ಸುಗತಿಯಂ, ದುಗ್ಗತಿಯಞ್ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ತದಞ್ಞಮೇವ ಪಞ್ಚವಿಧಬನ್ಧನಾದಿಖುಪ್ಪಿಪಾಸಾದಿಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಬಾಧನಾದಿಹೇತುಕಂ **ಅಪಾಯದುಕ್ಖಂ** ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಯಿದಂ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭವನಿಸ್ಸಿತಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ಅತೀತೇ, ಅನಾಗತೇ ಚ ಕಾಲೇ ವಟ್ಟಮೂಲಕದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾನಿ। ಯೇ ಪನ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರೂಪಜೀವಿನೋ, ತತ್ಥ ಚ ಉಟ್ಠಾನಫಲೂಪಜೀವಿನೋ, ತೇಸಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಜೀವಿತದುಕ್ಖಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಸಂವೇಗವತ್ಥು ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಅಲೀನನ್ತಿ**ಆದೀಸು ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ ಅಲೀನಂ। ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಧಿಮತ್ತತಾಯ **ಅನುದ್ಧತಂ।** ಪಞ್ಞಾಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಉಪಸಮಸುಖಾಧಿಗಮೇನ ಚ **ಅನಿರಸ್ಸಾದಂ।** ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಸವಿಸೇಸಂ ತತೋ ಏವ ಆರಮ್ಮಣೇ **ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ, ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನ**ಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಅಲೀನತಾಯ ಪಗ್ಗಹೇ, ಅನುದ್ಧತತಾಯ ನಿಗ್ಗಹೇ, ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಸಮ್ಪಹಂಸನೇ **ನ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಆಪಜ್ಜತಿ।** ಅಲೀನಾನುದ್ಧತತಾಯ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಅನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ। ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವಾ ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ, ಸಮಥವೀಥಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅನಿರಸ್ಸಾದನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಟಿಪದನ್ತಿ** ಝಾನಪಟಿಪತ್ತಿಂ। **ಸಮಾಧಿಅಧಿಮುತ್ತತಾತಿ** ಸಮಾಧಿನಿಬ್ಬತ್ತನೇ ಝಾನಾಧಿಗಮೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತತಾ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸಮಾಧಿಗರೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೬೭. ಪಟಿಲದ್ಧೇ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಮಿಂ ಏವಂ ಹಿ ಸಮ್ಪಾದಯತೋ ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಇಮಂ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಾತಿ** ಅಪ್ಪನಾ। **ಹಿತ್ವಾ ಹೀತಿ ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ **ಠಾನಮೇತಂ ನ ವಿಜ್ಜತಿ,** ತಸ್ಮಾ **ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಲೀನುದ್ಧತಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಂ **ಸಲ್ಲಕ್ಖಯಂ** ಉಪಧಾರೇನ್ತೋ। **ಸಮತಂ ವೀರಿಯಸ್ಸೇವ** ವೀರಿಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿನಾ ಸಮರಸತಂಯೇವ **ಯೋಜಯೇಥ**। ಕಥಂ ಪನ ಯೋಜಯೇಥಾತಿ ಆಹ **"ಈಸಕಮ್ಪಿ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಲಯನ್ತಿ** ಲೀನಭಾವಂ, ಸಙ್ಕೋಚನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯನ್ತನ್ತಿ** ಗಚ್ಛನ್ತಂ , **ಪಗ್ಗಣ್ಹೇಥೇವ** ಸಮಭಾವಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಚ್ಚಾರದ್ಧಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಸಮಮೇವ ಪವತ್ತಯೇ"**ತಿ। ಕಥಂ ಪನ ಸಮಮೇವ ಪವತ್ತಯೇತಿ ಆಹ **"ರೇಣುಮ್ಹಿ"**ತಿಆದಿ। **ಯಥಾತಿ** ರೇಣುಆದೀಸು ಯಥಾ ಮಧುಕರಾದೀನಂ **ಪವತ್ತಿ** ಉಪಮಾಭಾವೇನ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ **ಸಮ್ಮವಣ್ಣಿತಾ, ಏವಂ ಲೀನುದ್ಧತಭಾವೇಹಿ ಮೋಚಯಿತ್ವಾ** ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನೇನ **ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಮಾನಸಂ ಪಟಿಪಾದಯೇ** ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಾದೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

### ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಪಟಿಪಾದನವಣ್ಣನಾ

೬೮. **ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ "ರೇಣುಮ್ಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಗಾಥಾದ್ವಯೇ। **ಅತ್ಥದೀಪನಾ** ಉಪಮೂಪಮೇಯ್ಯತ್ಥವಿಭಾವನಾ। **ಅಛೇಕೋತಿ** ಅಕುಸಲೋ। **ಪಕ್ಖನ್ದೋತಿ** ಧಾವಿತುಂ ಆರದ್ಧೋ। ವಿಕಸನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಸರಸಂ ಕುಸುಮಪರಾಗಂ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಛಾ ವಾತಾದೀಹಿ ಪರಿಪತತಿ, ವಿರಸಂ ವಾ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ನಿವತ್ತನೇ ರೇಣು ಖೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಖೀಣೇ ರೇಣುಮ್ಹಿ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತೀ"**ತಿ। **ಪುಪ್ಫರಾಸಿನ್ತಿ** ರುಕ್ಖಸಾಖಾಸು ನಿಸ್ಸಿತಂ ಪುಪ್ಫಸಞ್ಚಯಂ।

**ಸಲ್ಲಕತ್ತಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಸೂತಿ** ಸಲ್ಲಕತ್ತಆಚರಿಯಸ್ಸ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇಸು। **ಉದಕಥಾಲಗತೇತಿ** ಉದಕಥಾಲಿಯಂ ಠಪಿತೇ। **ಸತ್ಥಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಸಿರಾವೇಧನಾದಿಸತ್ಥಕಮ್ಮಂ। ಫುಸಿತುಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಲಪತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಮೇನಾತಿ** ಪುರಿಮಕಾ ವಿಯ ಗರುಂ, ಮನ್ದಞ್ಚ ಪಯೋಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಪ್ಪಮಾಣೇನ ಪಯೋಗೇನ। **ತತ್ಥಾತಿ** ಉಪ್ಪಲಪತ್ತೇ। **ಪರಿಯೋದಾತಸಿಪ್ಪೋತಿ** ಸುವಿಸುದ್ಧಸಿಪ್ಪೋ ನಿಪ್ಫನ್ನಸಿಪ್ಪೋ।

**ಮಕ್ಕಟಕಸುತ್ತನ್ತಿ** ಲೂತಸುತ್ತಂ। **ನಿಯಾಮಕೋ** ನಾವಾಸಾರಥೀ। **ಲಞ್ಜಕಾರನ್ತಿ** ಕಿಲಞ್ಜಾದಿಮಯಂ ನಾವಾಕಟಸಾರಕಂ। **ತೇಲೇನ ಅಭಡ್ಡೇನ್ತೋ ನಾಳಿಂ ಪೂರೇತೀತಿ** ಸರಾವಾದಿಗತೇನ ತೇಲೇನ ಅಭಡ್ಡೇನ್ತೋ ಸುಖುಮಚ್ಛಿದ್ದಕಂ ತೇಲನಾಳಿಂ ಪೂರೇತಿ। **ಏವಮೇವಾತಿ** ಯಥಾ ತೇ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಮಧುಕರಸಲ್ಲಕತ್ತಅನ್ತೇವಾಸಿಸುತ್ತಾಕಡ್ಢಕನಿಯಾಮಕತೇಲಪೂರಕಾ ವೇಗೇನ ಪಯೋಗಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಏವಮೇವ ಯೋ ಭಿಕ್ಖು "ಸೀಘಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಗಾಳ್ಹಂ ವೀರಿಯಂ ಕರೋತಿ, ಯೋ ಮಜ್ಝೇ ವುತ್ತಮಧುಕರಾದಯೋ ವಿಯ ವೀರಿಯಂ ನ ಕರೋತಿ, ಇಮೇ ದ್ವೇಪಿ ವೀರಿಯಸಮತಾಭಾವೇನ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಯೋ ಪನ ಅವಸಾನೇ ವುತ್ತಮಧುಕರಾದಯೋ ವಿಯ ಸಮಪ್ಪಯೋಗೋ, ಅಯಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಗತೋತಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಏಕೋ ಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿಆದಿ। **ಲೀನಂ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

### ಪಠಮಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೯. **ಏವನ್ತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನವಸೇನ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಂ ಭಾವನಾ**ಮಾನಸಂ** ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇಯೇವ ಠಪನವಸೇನ **ನಿಮಿತ್ತಾಭಿಮುಖಂ ಪಟಿಪಾದಯತೋ ಅಸ್ಸ** ಯೋಗಿನೋ। **ಇಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ** ಸಮಿಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಯೋಗವಸೇನಾತಿ** ಭಾವನಾವಸೇನ। **ಸೇಸಾನೀತಿ** ಸೇಸಾನಿ ತೀಣಿ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ। **ಪಕತಿಚಿತ್ತೇಹೀತಿ** ಪಾಕತಿಕೇಹಿ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತೇಹಿ। **ಬಲವ...ಪೇ॰... ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾನಿ** ಭಾವನಾಬಲೇನ ಪಟುತರಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಪರಿಕಮ್ಮತ್ತಾತಿ** ಪಟಿಸಙ್ಖಾರಕತ್ತಾ। ಯದಿ ಆಸನ್ನತ್ತಾ ಉಪಚಾರತಾ, ಗೋತ್ರಭುನೋ ಏವ ಉಪಚಾರಸಮಞ್ಞಾ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ “**ಸಮೀಪಚಾರಿತ್ತಾ ವಾ**”ತಿ। ಅನಚ್ಚಾಸನ್ನೋಪಿ ಹಿ ನಾತಿದೂರಪವತ್ತೀ ಸಮೀಪಚಾರೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪನಂ ಉಪೇಚ್ಚ ಚರನ್ತೀತಿ **ಉಪಚಾರಾನಿ। ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಪರಿಕಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ನಾನಾವಜ್ಜನವೀಥಿಯಂ ಪರಿಕಮ್ಮಾನಂ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತೇಸು ಪರಿಕಮ್ಮುಪಚಾರಾನುಲೋಮಸಞ್ಞಿತೇಸು। **ಸಬ್ಬನ್ತಿಮನ್ತಿ** ತತಿಯಂ, ಚತುತ್ಥಂ ವಾ। **ಪರಿತ್ತಗೋತ್ತಾಭಿಭವನತೋತಿ** ಪರಿತ್ತಸ್ಸ ಗೋತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿಭವನತೋ। ಗಂ ತಾಯತೀತಿ ಹಿ ಗೋತ್ತಂ, “ಪರಿತ್ತ”ನ್ತಿ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಅಭಿಧಾನಂ, ಬುದ್ಧಿಞ್ಚ ಏಕಂಸಿಕವಿಸಯತಾಯ ರಕ್ಖತೀತಿ **ಪರಿತ್ತಗೋತ್ತಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ಬುದ್ಧಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಅತ್ಥೇನ ವಿನಾ ನ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅಭಿಧಾನಂ ಅಭಿಧೇಯ್ಯಭೂತೇನ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತಾನಿ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಪನ ಮಹಗ್ಗತಾನುತ್ತರವಿಧುರಂ ಕಾಮತಣ್ಹಾಯ ಗೋಚರಭೂತಂ ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮಾನಂ ಆವೇಣಿಕರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಮಹಗ್ಗತಗೋತ್ತೇಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಭಾವನತೋತಿ** ಉಪ್ಪಾದನತೋ।

ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಬ್ಬಾ ಸಮಞ್ಞಾತಿ ಪಠಮನಯೋ ಗಹಿತಗ್ಗಹಣಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಅಗ್ಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನಾ**”ತಿಆದಿ। ನಾನಾವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಮೇವ ಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ “**ಪಠಮಂ ವಾ ಉಪಚಾರ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಚತುತ್ಥಂ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಂ, ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಂ** ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಚೇ ಚತುತ್ಥಂ ಗೋತ್ರಭು ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಞ್ಚಮಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮೇ। ಸ್ವಾಯಂ ಅನಿಯಮೋ ಇಮಿನಾ ಕಾರಣೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ತಞ್ಚ ಖೋ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞವಸೇನಾ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ಅಪ್ಪೇತಿ, ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಸ್ಸ ಪಞ್ಚಮಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಚತುತ್ಥಂ, ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಅಪ್ಪೇತಿ, ನ ತತೋ ಪರನ್ತಿ ಆಹ “**ತತೋ ಪರಂ ಜವನಂ ಪತತೀ**”ತಿ। ತತೋ ಪಞ್ಚಮತೋ ಪರಂ ಛಟ್ಠಂ, ಸತ್ತಮಞ್ಚ ಜವನಂ ಪತನ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ ಪರಿಕ್ಖೀಣಜವತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯಥಾ ಅಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ಪಠಮಜವನಂ ದುಬ್ಬಲತ್ತಾ ಗೋತ್ರಭುಂ ನ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಲದ್ಧಾಸೇವನಂ ಪನ ಬಲವಭಾವತೋ ದುತಿಯಂ, ತತಿಯಂ ವಾ ಗೋತ್ರಭುಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ಏವಂ ಲದ್ಧಾಸೇವನತಾಯ ಬಲವಭಾವತೋ ಛಟ್ಠಂ, ಸತ್ತಮಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪೇತೀತಿ ಥೇರಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ “**ತಸ್ಮಾ ಛಟ್ಠೇಪಿ ಸತ್ತಮೇಪಿ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತೀ**”ತಿ। **ತನ್ತಿ** ಥೇರಸ್ಸ ವಚನಂ। ಸುತ್ತಸುತ್ತಾನುಲೋಮಆಚರಿಯವಾದೇಹಿ ಅನುಪತ್ಥಮ್ಭಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ “**ಅತ್ತನೋಮತಿಮತ್ತ**”ನ್ತಿ। “ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೧೨) ಪನ ಸುತ್ತಪದಮಕಾರಣಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಲಾಭಸ್ಸ ಬಲವಭಾವೇ ಅನೇಕನ್ತಿಕತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಅಲದ್ಧಾಸೇವನಾಪಿ ಪಠಮಚೇತನಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾ ಹೋತಿ, ಲದ್ಧಾಸೇವನಾ ದುತಿಯಚೇತನಾ ಯಾವ ಛಟ್ಠಚೇತನಾ ಅಪರಾಪರಿಯವೇದನೀಯಾ। **ಚತುತ್ಥಪಞ್ಚಮೇಸುಯೇವಾತಿ**ಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಯುತ್ತಿದಸ್ಸನಮುಖೇನ ನಿಗಮನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯದಿ ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಂ ಜವನಂ ಪತಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ ಪರಿಕ್ಖೀಣಜವತ್ತಾ, ಕಥಂ ಸತ್ತಮಜವನಚೇತನಾ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾ, ಆನನ್ತರಿಯಾ ಚ ಹೋತೀತಿ? ನಾಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಲಾಭೇನ ಬಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। ಕಿಞ್ಚರಹಿ ಕಿರಿಯಾವತ್ಥಾವಿಸೇಸತೋ। ಕಿರಿಯಾವತ್ಥಾ ಹಿ ಆರಮ್ಭಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನ ತಿವಿಧಾ। ತತ್ಥ ಚ ಪರಿಯೋಸಾನಾವತ್ಥಾಯ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪಕಚೇತನಾಭಾವೇನ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಾದಿತಾ ಹೋತಿ, ನ ಬಲವಭಾವೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಭಾವಿನೋ ವಿಪಾಕಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ತಥಾ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾತಿ ಚ ವದನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾನಂ ಪಪಾತಾಭಿಮುಖತಾಯ ಪರಿಕ್ಖೀಣಜವತಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ನಿವಾರೇತುಂ। ತಥಾ ಹಿ “**ಯಥಾ ಹಿ ಪುರಿಸೋ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

**ಸಾ ಚ ಪನ** ಅಪ್ಪನಾ। **ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಸತ್ತಸು ಠಾನೇಸು ಕತ್ಥಚಿ ಅಪರಿಮಾಣಚಿತ್ತಕ್ಖಣತಾಯ, ಕತ್ಥಚಿ ಅತಿಇತ್ತರಖಣತಾಯ **ನತ್ಥೀ**ತಿ ವುತ್ತೋ। ನ ಹೇತ್ಥ ಸಮ್ಪುಣ್ಣಜವನವೀಥಿ ಅದ್ಧಾ ಲಬ್ಭತಿ। ತೇನೇವಾಹ “**ಏತ್ಥ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಫಲ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಸೇಸಟ್ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಪಠಮಪ್ಪನಾ, ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೋ, ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಫಲಕ್ಖಣೋತಿ ಏತೇಸು ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು।

**ಏತ್ತಾವತಾ**ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಭಾವನಾಕ್ಕಮೇನ ಏಸ ಯೋಗಾವಚರೋ **ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಏವಂ** ವಿಹರತಾ ಚ **ಅನೇನ** ತದೇವ **ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೭೦. **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನಪಾಠೇ। **ವಿವಿಚ್ಚಿತ್ವಾ**ತಿ ವಿಸುಂ ಹುತ್ವಾ। ತೇನಾಹ “**ವಿನಾ ಹುತ್ವಾ ಅಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾ**”ತಿ, ಪಜಹನವಸೇನ ಅಪಸಕ್ಕಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ “**ವಿವಿಚ್ಚಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿವೇಚನಂ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಕಾಮಾನಂ ಅಭಾವಮತ್ತಂ ವುತ್ತಂ। “**ವಿವಿಚ್ಚೇವಾ**”ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಏಕಂಸತೋ ಕಾಮಾನಂ ವಿವೇಚೇತಬ್ಬತಾದೀಪನೇನ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತಾ ಝಾನಸ್ಸ, ಕಾಮವಿವೇಕಸ್ಸ ಚ ಝಾನಾಧಿಗಮೂಪಾಯತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಪಠಮಂ ಝಾನ”ನ್ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ “**ಕಥ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। “**ಅನ್ಧಕಾರೇ ಸತಿ ಪದೀಪೋಭಾಸೋ ವಿಯಾ**”ತಿ ಏತೇನ ಯಥಾ ಪದೀಪೋಭಾಸಾಭಾವೇನ ರತ್ತಿಯಂ ಅನ್ಧಕಾರಾಭಿಭವೋ, ಏವಂ ಝಾನಾಭಾವೇನ ಸತ್ತಸನ್ತತಿಯಂ ಕಾಮಾಭಿಭವೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ಏತ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಪದೇಯೇವ ಅವಧಾರಣವಚನಂ। **ನ ಖೋ ಪನ ಏವಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ** “ಕಾಮೇಹಿ ಏವಾ”ತಿ ಅವಧಾರಣಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ। ನಿಸ್ಸರನ್ತಿ ನಿಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತೇನ, ಏತ್ಥ ವಾತಿ **ನಿಸ್ಸರಣಂ**। ಕೇ ನಿಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಿ? ಕಾಮಾ, ತೇಸಂ ಕಾಮಾನಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ ಪಹಾನಂ **ತನ್ನಿಸ್ಸರಣಂ,** ತತೋ। ಕಥಂ ಪನ ಸಮಾನೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇ ಕಾಮಾನಮೇವೇತಂ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ನ ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಯುತ್ತಿತೋ, ಆಗಮತೋ ಚ ಸೋಧೇತುಂ “**ಕಾಮಧಾತೂ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ**ತಿ ಸಕಲಸ್ಸಪಿ ಕಾಮಭವಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಪಟಿಪದಾಭಾವತೋ। ತೇನ ಇಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಕಾಮಪರಿಞ್ಞಾಭಾವಮಾಹ। **ಕಾಮರಾಗಪಟಿಪಕ್ಖತೋ**ತಿ ವಕ್ಖಮಾನವಿಭಾಗಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಕಾಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಭಾವತೋ। ತೇನ ಯಥಾ ಮೇತ್ತಾ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ಕರುಣಾ ವಿಹಿಂಸಾಯ, ಏವಮಿದಂ ಝಾನಂ ಕಾಮರಾಗಸ್ಸ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಏವಮತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಯಾ, ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಚ ಕಾಮರಾಗತೋ, ಕಾಮಧಾತುತೋ ಚ ವಿನಿವತ್ತಸಭಾವತ್ತಾ ಇದಂ ಝಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ ಕಾಮಾನಮೇವ ನಿಸ್ಸರಣಂ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪಾಠಗತೋ ಏವಾತಿ ಆಹ “**ಯಥಾಹಾ**”ತಿಆದಿ। ಕಾಮಞ್ಚೇತಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತುಂ ಪುರಿಮಪದೇಯೇವ ಅವಧಾರಣಂ ಗಹಿತಂ, ಉತ್ತರಪದೇಪಿ ಪನ ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇವ ತಥಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಭವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಉತ್ತರಪದೇಪೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇತೋ**ತಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದತೋ। **ಏಸ** ನಿಯಮೋ। **ಸಾಧಾರಣವಚನೇನಾ**ತಿ ಅವಿಸೇಸವಚನೇನ। ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕಾ **ತದಙ್ಗವಿವೇಕಾದಯೋ**। ಚಿತ್ತಕಾಯಉಪಧಿವಿವೇಕಾ **ಚಿತ್ತವಿವೇಕಾದಯೋ**। **ತಯೋ ಏವ ಇಧ** ಝಾನಕಥಾಯಂ **ದಟ್ಠಬ್ಬಾ** ಸಮುಚ್ಛೇದವಿವೇಕಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ।

**ನಿದ್ದೇಸೇ**ತಿ ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ (ಮಹಾನಿ॰ ೧, ೭)। ತತ್ಥ ಹಿ “ಉದ್ದಾನತೋ ದ್ವೇ ಕಾಮಾ - ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ ಚಾ”ತಿ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ “ತತ್ಥ ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ? ಮನಾಪಿಯಾ ರೂಪಾ...ಪೇ॰... ಮನಾಪಿಯಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾ”ತಿಆದಿನಾ ವತ್ಥುಕಾಮಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ತೇ ಪನ ಕಾಮೀಯನ್ತೀತಿ **ಕಾಮಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ನಿದ್ದೇಸೇ ಏವ। **ವಿಭಙ್ಗೇ**ತಿ ಝಾನವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೫೬೪)। ಪತ್ಥನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ದುಬ್ಬಲೋ ಲೋಭೋ ಛನ್ದನಟ್ಠೇನ **ಛನ್ದೋ,** ತತೋ ಬಲವಾ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರಾಗೋ,** ತತೋಪಿ ಬಲವತರೋ ಬಹಲರಾಗೋ **ಛನ್ದರಾಗೋ**। ನಿಮಿತ್ತಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಸಙ್ಕಪ್ಪೇತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ,** ತಥಾಪವತ್ತೋ ಲೋಭೋ, ತತೋ ಬಲವಾ ರಞ್ಜನಟ್ಠೇನ **ರಾಗೋ,** ಸಙ್ಕಪ್ಪನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತೋ ತತೋಪಿ ಬಲವತರೋ **ಸಙ್ಕಪ್ಪರಾಗೋ**ತಿ। ಸ್ವಾಯಂ ಪಭೇದೋ ಏಕಸ್ಸೇವ ಲೋಭಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಸೇನ, ಅವತ್ಥಾಭೇದವಸೇನ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಯಥಾ “ವಚ್ಛೋ ದಮ್ಮೋ ಬಲೀಬದ್ದೋ”ತಿ। ಇಮೇ **ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ**। ಕಾಮೇನ್ತೀತಿ ಕಾಮಾ, ಕಾಮೇನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ವಾ।

**ಏವಞ್ಚ ಸತೀತಿ** ಏವಂ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹೇ ಸತಿ। **ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿಪೀತಿ** "ವತ್ಥುಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚೇವಾ"ತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ಏವಂ ಯುಜ್ಜಮಾನತ್ಥನ್ತರಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ ಪಿ-ಸದ್ದೋ, ನ ಕಿಲೇಸಕಾಮಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕಸ್ಸ ದುತಿಯಪದೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ತೇನಾತಿ** ವತ್ಥುಕಾಮವಿವೇಕೇನ। **ಕಾಯವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ** ಪುತ್ತದಾರಾದಿಪರಿಗ್ಗಹವಿವೇಕದೀಪನತೋ। **ಪುರಿಮೇನಾತಿ** ಕಾಯವಿವೇಕೇನ। **ಏತ್ಥಾತಿ** "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ, ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪದದ್ವಯೇ, ಇತೋ ವಾ ನಿದ್ಧಾರಿತೇ ವಿವೇಕದ್ವಯೇ। ಅಕುಸಲ-ಸದ್ದೇನ ಯದಿಪಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾಪಿ ವಾ ಗಹಿತಾ, ಸಬ್ಬಥಾ ಪನ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋತಿ ಆಹ **"ದುತಿಯೇನ ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕವಚನತೋ"**ತಿ। **ದುತಿಯೇನಾತಿ** ಚ ಚಿತ್ತವಿವೇಕೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತೇಸನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪದಾನಂ, ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। ತಣ್ಹಾದಿಸಂಕಿಲೇಸಾನಂ ವತ್ಥುನೋ ಪಹಾನಂ **ಸಂಕಿಲೇಸವತ್ಥುಪ್ಪಹಾನಂ। ಲೋಲಭಾವೋ** ನಾಮ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ರೂಪಾದೀಸು ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದೋ, ತಸ್ಸ **ಹೇತು** ವತ್ಥುಕಾಮಾ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಬಾಲಭಾವೋ** ಅವಿಜ್ಜಾ, ದುಚ್ಚಿನ್ತಿತಚಿನ್ತಿತಾದಿ ವಾ, ತಸ್ಸ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ **ಹೇತು**। ಕಾಮಗುಣಾಧಿಗಮಹೇತುಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಸುದ್ಧಪಯೋಗೋ ಹೋತೀತಿ ತಬ್ಬಿವೇಕೇನ **ಪಯೋಗಸುದ್ಧಿ** ವಿಭಾವಿತಾ। ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಸೋಧನೇನ, ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಸಂವಡ್ಢನೇನ ಚ ಅಜ್ಝಾಸಯವಿಸೋಧನಂ **ಆಸಯಪೋಸನಂ। ಕಾಮೇಸೂತಿ** ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ।

**ಅನೇಕಭೇದೋತಿ** ಕಾಮಾಸವಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಾದಿವಸೇನ, ರೂಪತಣ್ಹಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದೋ। **ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋಯೇವಾತಿ** ಕಾಮಸಭಾವೋಯೇವ ಛನ್ದೋ, ನ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದೋ, ನಾಪಿ ಕುಸಲಚ್ಛನ್ದೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖತೋತಿ** ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ ತಂಹೇತು ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ **ವಿಸುಂ ವುತ್ತೋ**। ಅಕುಸಲಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಸುಂ ಸರೂಪೇನ ಗಹಿತೋ। ಯದಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋವ ಪುರಿಮಪದೇ ವುತ್ತೋ, ಕಥಂ ಬಹುವಚನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅನೇಕಭೇದತೋ"**ತಿಆದಿ।

**ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ** ದಿಟ್ಠಿಮಾನಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಾದೀನಂ, ತಂಸಹಿತಫಸ್ಸಾದೀನಞ್ಚ। ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ **ಉಪರಿಝಾನಙ್ಗಾನಿ,** ತೇಸಂ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಾನಂ **ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವದಸ್ಸನತೋ** ತಪ್ಪಚ್ಚನೀಕನೀವರಣವಚನಂ। **ನೀವರಣಾನಿ ಹಿ ಝಾನಙ್ಗಪಚ್ಚನೀಕಾನಿ** ತೇಸಂ ಪವತ್ತಿನಿವಾರಣತೋ। **ಸಮಾಧಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ** ರಾಗಪ್ಪಣಿಧಿಯಾ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭಾವತೋ, ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ಪಲೋಭಿತಸ್ಸ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನತೋ ಚ। **ಪೀತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ** ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಪಾಮೋಜ್ಜೇನ ಸಮಾನಯೋಗಕ್ಖೇಮತ್ತಾ। **ವಿತಕ್ಕೋ ಥಿನಮಿದ್ಧಸ್ಸ** ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಯೋನಿಸೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪನವಸೇನ ಸವಿಪ್ಫಾರಪವತ್ತಿತೋ। **ಸುಖಂ** ಅವೂಪಸಮಾನುತಾಪಸಭಾವಸ್ಸ **ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಸ್ಸ** ಪಟಿಪಕ್ಖಂ ವೂಪಸನ್ತಸೀತಲಸಭಾವತ್ತಾ। **ವಿಚಾರೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ** ಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನುಮಜ್ಜನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಪಟಿರೂಪಸಭಾವತ್ತಾ। **ಮಹಾಕಚ್ಚಾನತ್ಥೇರೇನ** ದೇಸಿತಂ ಪಿಟಕಾನಂ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಪೇಟಕಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಪೇಟಕೇ**।

**ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಭೇದವಿಸಯಸ್ಸಾತಿ** ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣವಿಸೇಸವಿಸಯಸ್ಸ। **ಆಘಾತವತ್ಥುಭೇದಾದಿವಿಸಯಾನನ್ತಿ** ಬ್ಯಾಪಾದವಿವೇಕವಚನೇನ "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೦; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೯; ವಿಭ॰ ೯೬೦) ಆದಿಆಘಾತವತ್ಥುಭೇದವಿಸಯಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ, ಮೋಹಾಧಿಕೇಹಿ ಥಿನಮಿದ್ಧಾದೀಹಿ ವಿವೇಕವಚನೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದನವಸೇನ ದುಕ್ಖಾದಿಪುಬ್ಬನ್ತಾದಿಭೇದವಿಸಯಸ್ಸ ಮೋಹಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ। ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದತದೇಕಟ್ಠಥಿನಮಿದ್ಧಾದಿವಿಕ್ಖಮ್ಭಕಞ್ಚೇತಂ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖಸಭಾವತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಕುಸಲಾನಂ ತೇನ ಸಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಪ್ಪಹಾಯಕಂ ಹೋತಿ, ಹೋನ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಮರಾಗಾದಿವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಭಾವಮೇವ ಹೋತಿ ತಂಸಭಾವತ್ತಾತಿ ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ನೀವರಣಾಕುಸಲಮೂಲಾದೀನಂ **"ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ।

೭೧. ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ನತ್ಥಿ ಕಾಚಿ ವಸವತ್ತಿತಾತಿ ವಸವತ್ತಿಭಾವನಿವಾರಣತ್ಥಂ **"ವಿತಕ್ಕನಂ ವಿತಕ್ಕೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಯಿದಂ "ವಿತಕ್ಕನಂ ಈದಿಸಮಿದ"ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪರಿಕಪ್ಪನನ್ತಿ ಆಹ **"ಊಹನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕಬಲೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಭಿನಿರುಳ್ಹಂ ವಿಯ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ **ಆರಮ್ಮಣಾಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ** ವುತ್ತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಕೋಚಿ ರಾಜವಲ್ಲಭಂ, ತಂಸಮ್ಬನ್ಧಿನಂ ಮಿತ್ತಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ರಾಜಗೇಹಂ ಆರೋಹತಿ ಅನುಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತಿ। ಯದಿ ಏವಂ, ಕಥಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತೀತಿ? ವಿತಕ್ಕಬಲೇನೇವ। ಯಥಾ ಹಿ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಪರಿಚಯೇನ ತೇನ ವಿನಾಪಿ ನಿರಾಸಙ್ಕೋ ರಾಜಗೇಹಂ ಪವಿಸತಿ, ಏವಂ ಪರಿಚಯೇನ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿನಾಪಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಆರೋಹತಿ। **ಪರಿಚಯೇನಾ**ತಿ ಚ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತವಿತಕ್ಕಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಪರಿಚಯೇನ। ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಹಿ ಸನ್ತಾನೇ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿರುಹಣಂ ಚಿರಪರಿಚಿತಂ। ತೇನ ತಂ ಕದಾಚಿ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿನಾಪಿ ತತ್ಥ ಪವತ್ತತೇವ। ಯಥಾ ತಂ ಞಾಣಸಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಚಿರಪರಿಚಿತಂ ಕದಾಚಿ ಞಾಣವಿರಹಿತಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಯಥಾ ವಾ ಕಿಲೇಸಸಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಕಿಲೇಸರಹಿತಮ್ಪಿ ಪರಿಚಯೇನ ಕಿಲೇಸವಾಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಆದಿತೋ, ಅಭಿಮುಖಂ ವಾ ಹನನಂ **ಆಹನನಂ**। ಪರಿತೋ, ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ ವಾ ಆಹನನಂ **ಪರಿಯಾಹನನಂ**। "ರೂಪಂ ರೂಪಂ, ಪಥವೀ ಪಥವೀ"ತಿ ಆಕೋಟೇನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಪವತ್ತಿ **"ಆಹನನಂ, ಪರಿಯಾಹನನ"**ನ್ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಆನಯನಂ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪನಯನಂ, ಆಕಡ್ಢನಂ ವಾ।

**ಅನುಸಞ್ಚರಣಂ** ಅನುಪರಿಬ್ಭಮನಂ। ಸ್ವಾಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಸನ್ತಾನಮ್ಹಿ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಏವ ಸನ್ತಾನೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನುಮಜ್ಜನಂ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಮಸನಂ, ಪರಿಮಜ್ಜನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಿಚಾರೋ "ಪರಿಮಜ್ಜನಹತ್ಥೋ ವಿಯ, ಸಞ್ಚರಣಹತ್ಥೋ ವಿಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ। ಸಹಜಾತಾನಂ ಅನುಯೋಜನಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನುವಿಚಾರಣಸಙ್ಖಾತಅನುಮಜ್ಜನವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನಂ** ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ವಿಯ ಪವತ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ "ಅನುಸನ್ಧಾನತಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೮) ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತೇನೇವ ಚ "ಘಣ್ಡಾನುರವೋ ವಿಯ, ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವಿಯಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ।

**ಕತ್ಥಚೀ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ, ಪರಿತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಚ। ವಿಚಾರತೋ **ಓಳಾರಿಕಟ್ಠೇನ,** ವಿಚಾರಸ್ಸೇವ ಚ **ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಟ್ಠೇನ** ಅನುರವತೋ ಓಳಾರಿಕೋ, ತಸ್ಸ ಚ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ **ಘಣ್ಡಾಭಿಘಾತೋ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೋ**। ಯಥಾ ಹಿ ಘಣ್ಡಾಭಿಘಾತೋ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖನಿರೋಪನಟ್ಠೇನ **ವಿತಕ್ಕೋ ಚೇತಸೋ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ** ಹೋತಿ। **ಅಭಿಘಾತ**-ಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಅಭಿಘಾತಜೋ ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ವಿಪ್ಫಾರವಾ**ತಿ ವಿಚಲನಯುತ್ತೋ ಸಪರಿಪ್ಫನ್ದೋ। **ಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವಿಯ** ಪರಿಸ್ಸಯಾಭಾವವೀಮಂಸನತ್ಥಂ। **ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೇನ ಪವತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಉಪಚಾರೇ ವಾ ಅಪ್ಪನಾಯಂ ವಾ ಸನ್ತಾನೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ವಿತಕ್ಕೋ ನಿಚ್ಚಲೋ ಹುತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ವಿಯ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೇ। **ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀ**ತಿ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ಅಭಿನಿರೋಪನಾಕಾರೋ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ, ತದಭಾವತೋ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ವಿಚಾರಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋ ಅನುಮಜ್ಜನಾಕಾರೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ।

**ವಾಲಣ್ಡುಪಕಂ** ಏಳಕಲೋಮಾದೀಹಿ ಕತಚುಮ್ಬಟಕಂ। **ಉಪ್ಪೀಳನಹತ್ಥೋ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಸ್ಸ ಉಪ್ಪೀಳನಹತ್ಥೋ। ತಸ್ಸೇವ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ **ಸಞ್ಚರಣಹತ್ಥೋ**। **ಮಣ್ಡಲ**ನ್ತಿ ಕಂಸಭಾಜನಾದೀಸು ಕಿಞ್ಚಿ ಮಣ್ಡಲಂ ವಟ್ಟಲೇಖಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। ಯಥಾ ಪುಪ್ಫಫಲಸಾಖಾದಿಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೋಪಿ ರುಕ್ಖೋ "ಸಪುಪ್ಫೋ ಸಫಲೋ"ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ, ಏವಂ ವಿತಕ್ಕಾದಿಅಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಝಾನಂ "ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ರುಕ್ಖೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಝಾನಭಾವನಾಯ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ದೇಸೇತಬ್ಬತ್ತಾ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಝಾನಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನೀತಿ। ಯದಿಪಿ **ವಿಭಙ್ಗೇ** ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ, **ಅತ್ಥೋ ಪನ ತತ್ರಾಪಿ** ವಿಭಙ್ಗೇಪಿ

ಯಥಾ ಇಧ "ಇಮಿನಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಧಮ್ಮವಸೇನ ವುತ್ತೋ, **ಏವಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ,** ಪರಮತ್ಥತೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸೇವ ಅಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅತ್ಥೋ...ಪೇ॰... ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮಙ್ಗಿತಾದಸ್ಸನೇನ, ಝಾನಸ್ಸೇವ ಚ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರತಾಯ ವುತ್ತತ್ತಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

**ವಿವೇಕಾತಿ** ವಿವೇಕಾ ಹೇತುಭೂತಾತಿ ವಿವೇಕ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಭಾವಸಾಧನತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ವಿವೇಕೇತಿ** ಕತ್ತುಸಾಧನತಂ, ಕಮ್ಮಸಾಧನತಂ ವಾ। "ವಿವಿತ್ತೋ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ನೀವರಣೇಹಿ ವಿನಾಭೂತೋ ತೇಹಿ ವಿವೇಚಿತೋತಿ ಚ ಸಾಧನದ್ವಯಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವಾತಿ।

೭೧. **ಪೀಣಯತೀತಿ** ತಪ್ಪೇತಿ, ವಡ್ಢೇತಿ ವಾ। **ಸಮ್ಪಿಯಾಯನಲಕ್ಖಣಾತಿ** ಪರಿತುಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾ। **ಪೀಣನರಸಾತಿ** ಪರಿಬ್ರೂಹನರಸಾ। **ಫರಣರಸಾತಿ** ಪಣೀತರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನರಸಾ। ಉದಗ್ಗಭಾವೋ **ಓದಗ್ಯಂ। ಖುದ್ದಿಕಾ** ಲಹುಂ ಲೋಮಹಂಸನಮತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಭಿನ್ನಾ ನ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಖಣಿಕಾ** ಬಹುಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಉಬ್ಬೇಗತೋ **ಫರಣಾ** ನಿಚ್ಚಲತ್ತಾ, ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕತ್ತಾ ಚ ಪಣೀತತರಾ। **ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಗನ್ತ್ವಾತಿ** ಪುಣ್ಣವಲ್ಲಿಕವಿಹಾರೇ ಚೇತಿಯಙ್ಗಣಂ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಪಕತಿಯಾ ದಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಮಹಾಚೇತಿಯಂ ಗಹಿತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ। **ಚಿತ್ರಗೇಣ್ಡುಕೋ** ವಿಚಿತ್ರಾಕಾರೇನ ಕತಗೇಣ್ಡುಕೋ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯೇತಿ** ಸಮೀಪೇ, ತಸ್ಸ ವಾ ವಿಹಾರಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೇ, ಗೋಚರಟ್ಠಾನಭೂತೇತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಫರಾಜಿರೇತಿ** ಗೇಹಙ್ಗಣೇ। ಪಬ್ಬತಸಿಖರೇ ಕತಚೇತಿಯಂ **"ಆಕಾಸಚೇತಿಯ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತೇನೇವಾತಿ** ಚೇತಿಯವನ್ದನಂ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಞ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ "ಧಞ್ಞಾ ವತಿಮೇ"ತಿಆದಿನಾ ಗಹಿತಕುಸಲನಿಮಿತ್ತೇನೇವ ಕಾರಣಭೂತೇನ। ಗಹಿತಂ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಂ ಏತೇನಾತಿ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತಂ, ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಚಿತ್ತಂ, ತೇನ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಸಹ। **ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತಿ** ಅನುಪವಿಟ್ಠಂ। **ಅನುಪರಿಫುಟನ್ತಿ** ಅನು ಅನು ಸಮನ್ತತೋ ಫುಟಂ, ಸಬ್ಬಸೋ ಅನುವಿಸಟನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಸ್ಸದ್ಧಿಯಾ ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ **ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀ।** ಪರಿಪಾಚನವಸೇನ **ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ।** ಅಪ್ಪನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ ಪೀತಿ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಪೂರಿಕಾ। ಖಣಿಕಸಮಾಧಿಪೂರಿಕಾ ಚ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಪೂರಿಕಾ ಚ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವಿದೂರತರಾತಿ ತದುಭಯಂ ಅನಾಮಸನ್ತೋ **"ತಾಸು ಯಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ । **ಸಮಾಧಿಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಗತಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನಾ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಗತಾ।

೭೨. ಸುಖಯತೀತಿ **ಸುಖಂ,** ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಲದ್ಧಸ್ಸಾದೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೋ ಪರಿಯಾಯಲದ್ಧೋ ಧಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕತ್ತು ನಿವತ್ತನತ್ಥೋ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಭಾವಸಾಧನಮೇವ ಲಬ್ಭತೀತಿ **"ಸುಖನಂ ಸುಖ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇಟ್ಠಸಭಾವತ್ತಾ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ವಾ ಅತ್ತನಿ ಸಾದಯತೀತಿ **ಸಾತಂ** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಸಾತಂ "ಮಧುರ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಸಾತಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಾತಲಕ್ಖಣಂ। ಉಪಬ್ರೂಹನಂ** ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಂವಡ್ಢನಂ। ದುಕ್ಖಂ ವಿಯ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವಿಯ ಅನಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಅನು ಅನು ಗಣ್ಹನಂ, ಉಪಕಾರಿತಾ ವಾ **ಅನುಗ್ಗಹೋ। ಕತ್ಥಚಿ** ಪರಮಜ್ಝಾನಾದಿಕೇ। **ಪಟಿಲಾಭತುಟ್ಠೀತಿ** ಪಟಿಲಾಭವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕತುಟ್ಠಿ। **ಪಟಿಲದ್ಧರಸಾನುಭವನನ್ತಿ** ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣರಸಸ್ಸ ಅನುಭವನನ್ತಿ ಸಭಾವತೋ ಪೀತಿಸುಖಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಯತ್ಥ ಪೀತಿ, ತತ್ಥ ಸುಖನ್ತಿ** ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ವಿಯ ಇತರೇನ ಪೀತಿಯಾ ಸುಖೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗಮಾಹ। "ಯತ್ಥ ಸುಖಂ, ತತ್ಥ ನ ನಿಯಮತೋ ಪೀತೀ"ತಿ ವಿಚಾರಸ್ಸ ವಿಯ ವಿತಕ್ಕೇನ ಸುಖಸ್ಸ ಪೀತಿಯಾ ಅನಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗಂ। ತೇನ ಅಚ್ಚನ್ತಾನಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗಿತಾಯ ಪೀತಿಸುಖಾನಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಕಂ ತಾರೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕನ್ತಾರಂ,** ನಿರುದಕಮರುಟ್ಠಾನಂ। ವನಮೇವ **ವನನ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇತಿ** ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಸಮಯೇ, ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ರಸಾನುಭವನಸಮಯೇ, ವನಚ್ಛಾಯಾದೀನಂ ಸವನದಸ್ಸನಸಮಯೇ, ಪವೇಸಪರಿಭೋಗಸಮಯೇ ಚ। **ಪಾಕಟಭಾವತೋತಿ** ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪೀತಿಸುಖಾನಂ ವಿಭೂತಭಾವತೋ।

**ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ **ವಿವೇಕಜ**ನ್ತಿ ಝಾನಂ ವುತ್ತಂ। ಪೀತಿಸುಖಸದ್ದತೋ ಚ ಅತ್ಥಿಅತ್ಥವಿಸೇಸತೋ "ಅಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನೇ"ತಿ ಏತ್ಥ **ಅ**-ಕಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ದುತಿಯೇ ಪೀತಿಸುಖಮೇವ ವಿವೇಕಜಂ। "ವಿವೇಕಜಂಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿ ಚ ಅಞ್ಞಪದತ್ಥಸಮಾಸೋ, ಪಚ್ಚತ್ತನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಚ ಅಲೋಪೋ ಕತೋ। ಲೋಪೇ ವಾ ಸತಿ "ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿ ಪಾಠೋತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ।

**ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಉಪ-ಸಂ**-ಸದ್ದಾ "ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಸಂಭುಞ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ನಿರತ್ಥಕಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಉಪಗನ್ತ್ವಾ"ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ ಸಾತ್ಥಕಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಪಸಮ್ಪಾದಯಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಪತ್ವಾ, ಸಾಧೇತ್ವಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಇರಿಯ**ನ್ತಿ ಕಿರಿಯಂ। **ವುತ್ತಿ**ಆದೀನಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ। **ಪಾಲನಾ**ತಿ ಹಿ ಏಕಂ ಇರಿಯಾಪಥಬಾಧನಂ ಇರಿಯಾಪಥನ್ತರೇಹಿ ರಕ್ಖಣಾ।

### ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಾದಿವಣ್ಣನಾ

**೭೪**. ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹೀನಾನಿ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ।** "ಅಗ್ಯಾಹಿತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆಹಿತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ವಿಯ ವಿಪ್ಪಹೀನ-ಸದ್ದಸ್ಸೇತ್ಥ ಪರವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಪಞ್ಚಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ವಿಪ್ಪಹೀನನ್ತಿ ವಾ **ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ।** ನನು ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಇಮಿನಾ ಝಾನೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನತಾವ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ। ಝಾನಲಾಭಿನೋಪಿ ಅಝಾನಸಮಙ್ಗಿಕಾಲೇ ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖಲೋಭಚಿತ್ತಾದೀನಂ ಪವತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋ **"ಝಾನಕ್ಖಣೇ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಹೀಯನ್ತೀ**ತಿ ವಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿವಸೇನ ಏಕಸಭಾವೇ, ಏಕಗ್ಗತಾಸಙ್ಖಾತೇ ಏಕತ್ತಾವಹೇ ವಾ ಆರಮ್ಮಣೇ। **ತ**ನ್ತಿ ತಂ ನಾನಾವಿಸಯಪಲೋಭಿತಂ ಚಿತ್ತಂ। **ಕಾಮಧಾತುಪ್ಪಹಾನಾಯಾ**ತಿ ನಾನಾವಿಸಯಸಮೂಪಬ್ಯೂಳ್ಹಾಯ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಪಹಾನಾಯ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ಪಟಿಪದಂ ಝಾನಂ ನಪ್ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ। **ನಿರನ್ತರ**ನ್ತಿ ವಿಕ್ಖೇಪೇನ ಅನನ್ತರಿತಂ, ಸಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಕಮ್ಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಅಕಮ್ಮನೀಯಂ, ಭಾವನಾಕಮ್ಮಸ್ಸ ಅಯೋಗ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಪರೇತ**ನ್ತಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚೇನ ಅಭಿಭೂತಂ। **ಪರಿಬ್ಭಮತಿ** ಅನವಟ್ಠಾನತೋ, ಅವಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಉಪಹತ**ನ್ತಿ ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ವಿಚಾರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ನು ಖೋ ಭಗವಾ, ನ ನು ಖೋ"ತಿ, "ಪಥವೀ ಪಥವೀ"ತಿಆದಿನಾ ಮನಸಿಕಾರೇನ, "ಝಾನಂ ಸಿಯಾ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಉಪಹತಂ। **ನಾರೋಹತಿ** ಅಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ। **ವಿಸೇಸೇನ ಝಾನನ್ತರಾಯಕರತ್ತಾ**ತಿ ಸಮಾಧಿಆದೀನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭಾವೇನ ಝಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯಕರಣತೋ।

**ತೇಹೀ**ತಿ ಝಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೇಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ। **ಅವಿಕ್ಖೇಪಾಯ ಸಮ್ಪಾದಿತಪ್ಪಯೋಗಸ್ಸಾ**ತಿ ತತೋ ಏವಂ ಸಮಾಧಾನಾಯ ನಿಪ್ಫಾದಿತಭಾವನಾಪಯೋಗಸ್ಸ। **ಚೇತಸೋ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಭಾವನಾಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಸಮುಟ್ಠಾನಾ। **ಪೀತಿ ಪೀಣನಂ** ಭಾವನಾವಸೇನ ತಪ್ಪನಂ। **ಉಪಬ್ರೂಹನಂ** ಭಾವನಾವಸೇನ ಪರಿವುದ್ಧಿಂ ಚೇತಸೋ **ಕರೋತೀ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ। **ಸಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಅವಸಿಟ್ಠಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಸಹಿತಂ, ಸಮಂ ಸಮ್ಮಾ ಚ ಆಧಿಯತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತಾವಸೇನ **ಸಮಂ,** ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ। ದೂರೀಭಾವೇ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಾಭಾವೇನ **ಸಮ್ಮಾ** ಚ ಠಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏಕಗ್ಗತಾ ಹಿ ಸಮಾಧಾನಕಿಚ್ಚೇನ ಚಿತ್ತಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುವತ್ತಾಪೇನ್ತೀ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಸಾತಿಸಯಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಕರೋತೀತಿ। **ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ । ಏತೇಸು ವಿತಕ್ಕಾದೀಸು ಝಾನಂ **ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ ಹೋ**ತಿ ತತ್ಥೇವ ಝಾನವೋಹಾರತೋ। ತೇನಾಹ **"ತಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। **"ಯಥಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ ಉಪಮಾವಸೇನ ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕರೋತಿ।

**ಪಕತಿಚಿತ್ತತೋ**ತಿ ಪಾಕತಿಕಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತತೋ। **ಸುವಿಸದೇನಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಸದೇನ, ಪಟುತರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಾವನ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಾವಯವವನ್ತಂ, ಅನವಸೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಫ್ಫುಟ**ನ್ತಿ ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಂ। **ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಫುಸಿತಾ**ತಿ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಸಮನ್ತತೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಫರನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಝಾನಪಾಠೇ ಅಗ್ಗಹಿತಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಗಹಿತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ "**ತತ್ಥ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸು ಝಾನಙ್ಗೇಸು। **ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಸರೂಪತೋ ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪನ ಝಾನಗ್ಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ। **ಏವಂ ವುತ್ತತ್ತಾ**ತಿ ಸರೂಪೇನೇವ ವುತ್ತತ್ತಾ, ಅಙ್ಗಮೇವ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಯೇನ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಸಹ ವತ್ತನ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ದೀಪೇತುಂ ತಸ್ಸ ಪಕಾಸನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಉದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಸೋ ಏವ** ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ **ತೇನ** ಭಗವತಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** "ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಸನ್ತೇನ **ಪಕಾಸಿತೋ**। ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಝಾನಪಾಠೇ ಅಗ್ಗಹಿತಾತಿ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬಂ।

**ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣವಣ್ಣನಾ**

೭೫. **ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಝಾನಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನ। **ಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ**ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ಅಪ್ಪನಾಯಂ ಲಕ್ಖಿತಬ್ಬಭಾವವಸೇನ।

**ತತ್ರಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕಲ್ಯಾಣತಾಲಕ್ಖಣಾನಂ ವಿಭಾವನೇ। **ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧೀ**ತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ ಝಾನಂ ಏತಾಯಾತಿ ಪಟಿಪದಾ, ಗೋತ್ರಭುಪರಿಯೋಸಾನೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯೋ ಭಾವನಾನಯೋ। ಪರಿಪನ್ಥತೋ ವಿಸುಜ್ಝನಂ ವಿಸುದ್ಧಿ, ಪಟಿಪದಾಯ ವಿಸುದ್ಧಿ **ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ**। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಯಸ್ಮಾ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿ ಆದೀ**"ತಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ**ತಿ ವಿಸೋಧೇತಬ್ಬತಾದೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾಯ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಯ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಅನುಬ್ರೂಹನಾ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ವಿಸೇಸತೋ ಝಾನಸ್ಸ ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ಲಬ್ಭತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ಮಜ್ಝೇ**"ತಿ। **ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ**ತಿ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನತಿವತ್ತನಾದಿಸಾಧಕಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿವಸೇನ ಪರಿಯೋದಪನಾ। ಸಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಝಾನಸ್ಸ ಓಸಾನಕ್ಖಣೇ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ , ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನ**"ನ್ತಿ। **ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಲಕ್ಖಣಾನೀ**ತಿ ಪರಿಪನ್ಥತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಸುಜ್ಝನಾಕಾರೋ , ಮಜ್ಝಿಮಸ್ಸ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪಜ್ಜನಾಕಾರೋ, ತತ್ಥ ಪಕ್ಖನ್ದನಾಕಾರೋತಿ ಇಮಾನಿ ತೀಣಿ ಝಾನಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾನಿ ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿನಾ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ, ಅಸತಿ ಚ ಅಪ್ಪನಾಯ ತದಭಾವತೋ। **ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಞ್ಚೇವ** ವಿಸುದ್ಧಿಪಟಿಪದತ್ತಾ। ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಲಕ್ಖಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ, ಸಮ್ಪನ್ನಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ಚ **ತಿಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಞ್ಚ**। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಲಕ್ಖಣಾನಞ್ಚ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಮ್ಭರೀಯತಿ ಝಾನಂ ಏತೇನಾತಿ ಸಮ್ಭಾರೋ, ನಾನಾವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಂ। ಸಹ ಸಮ್ಭಾರೇನಾತಿ ಸಸಮ್ಭಾರೋ, ಸೋ ಏವ **ಸಸಮ್ಭಾರಿಕೋ**। **ಉಪಚಾರೋ**ತಿ ಏಕಾವಜ್ಜನೂಪಚಾರಮಾಹ। ಪಗ್ಗಹಾದಿಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಭಾವನಾಯ ಏವ ಸಾಧಿತತ್ತಾ ಯಾ ತತ್ಥ ಏಕಾವಜ್ಜನೂಪಚಾರೇ ಸಿದ್ಧಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ, ಸಾ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಪರಿಬ್ರೂಹಿತಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತಂ "**ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ನಾಮ ಅಪ್ಪನಾ**"ತಿ। ಯಥಾಧಿಗತಂ ಝಾನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯೋ ಪಹಟ್ಠಾಕಾರೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಿತೋಸೋ, ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ನಾಮ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ**"ತಿ। **ಏಕೇ**ತಿ ಅಭಯಗಿರಿವಾಸಿನೋ। ತೇ ಹಿ ಏವಂ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿಆದಿಕೇ ವಣ್ಣಯನ್ತಿ, ತದಯುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಸತಿ ಅಜ್ಝಾನಧಮ್ಮೇಹಿ ಝಾನಸ್ಸ ಗುಣಸಂಕಿತ್ತನಂ ನಾಮ ಕತಂ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಭೂಮನ್ತರಂ ಭೂಮನ್ತರಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಹೋತಿ। ಪಾಳಿಯಾ ಚೇತಂ ವಿರುದ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏಕತ್ತಗತಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಏಕರಸಭಾವೇನ, ಏಕಗ್ಗತಾಯ ಚ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತದನುಗುಣಂ ಏಕತ್ತಂ ಗತನ್ತಿ ಏಕತ್ತಗತಂ, ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಚಿತ್ತಂ। ತಸ್ಸೇವ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿಪಕ್ಖನ್ದತಾದಿ ಅನನ್ತರಮೇವ ವುಚ್ಚತಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿಆದಿ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ **ಆಗಮನವಸೇನಾ**ತಿ ಪರಿಕಮ್ಮಾಗಮನವಸೇನ।

**ಅನತಿವತ್ತನಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಕರಸತಾತದುಪಗವೀರಿಯವಾಹನಾಸೇವನಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪರಿಯೋದಾಪಕಸ್ಸಾತಿ** ಪರಿಸೋಧಕಸ್ಸ ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಸ್ಸ। **ಅನತಿವತ್ತನಾದಿಭಾವಸಾಧನಮೇವ** ಚೇತ್ಥ ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**ತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ, ಚತುಪಞ್ಚಚಿತ್ತಪರಿಮಾಣಾಯ ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತೋ** ಪರಿಪನ್ಥತೋ। **ಚಿತ್ತಂ ವಿಸುಜ್ಝತೀತಿ** ಯದಿಪಿ ಆಗಮನಂ ಗಹೇತುಂ ಅವಿಸೇಸೇನ ವಿಯ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಕಮ್ಮವಿಸುದ್ಧಿತೋ ಪನ ಅಪ್ಪನಾವಿಸುದ್ಧಿ ಸಾತಿಸಯಾವ। ತೇನಾಹ **"ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ। **ಆವರಣವಿರಹಿತಂ ಹುತ್ವಾತಿ** ಯೇನಾವರಣೇನ ಆವಟತ್ತಾ ಚಿತ್ತಂ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತೇನ ವಿವಿತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ, ತಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಉಭಿನ್ನಂ ಅನ್ತಾನಂ ಅನುಪಗಮನೇನ ಮಜ್ಝಿಮೋ, ಸವಿಸೇಸಂ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾನಂ ವೂಪಸಮನತೋ ಸಮಥೋ, ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾರಣಭಾವತೋ ನಿಮಿತ್ತಞ್ಚಾತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ**। ತೇನಾಹ **"ಸಮಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಯೇವಾ"**ತಿ। **ತದನನ್ತರಂ ಪನ ಪುರಿಮಚಿತ್ತನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಪುರಿಮಂ ಚಿತ್ತಂ, ಗೋತ್ರಭುಚಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಸನ್ತತಿಪರಿಣಾಮನಯೇನಾತಿ** ಯಥಾ "ತದೇವ ಖೀರಂ ದಧಿಸಮ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ, ಏವಂ ಸತಿಪಿ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಭಾವಭೇದೇ, ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವಭೇದೇ ಚ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಏವ ಸನ್ತತಿಯಾ ಪರಿಣಾಮೂಪಗಮನನಯೇನ ಏಕತ್ತನಯವಸೇನ। **ತಥತ್ತನ್ತಿ** ತಥಭಾವಂ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿವಸೇನ ಸಮಾಹಿತಭಾವಂ। **ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾತಿ** ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಖಣೇ ತಥತ್ತಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ **ತಥತ್ತುಪಗಮನೇನ** ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿನಾ ಸಮಾಹಿತಭಾವೂಪಗಮನೇನ **ತತ್ಥ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ ನಾಮ**। **ಪುರಿಮಚಿತ್ತೇತಿ** ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಗೋತ್ರಭುಚಿತ್ತೇ। **ವಿಜ್ಜಮಾನಾಕಾರನಿಪ್ಫಾದಿಕಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಪರಿಪನ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಮಜ್ಝಿಮಸಮಥಪಟಿಪತ್ತಿಪಕ್ಖನ್ದನಾಕಾರಾನಂ ನಿಪ್ಫಾದಿಕಾ, ತೇನಾಕಾರೇನ ನಿಪ್ಫಜ್ಜಮಾನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಯೇವ ಹಿ ಆಕಾರಾ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸತೋ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ನಿಪ್ಫಜ್ಜಮಾನಾ "ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಲದ್ಧಸಮಞ್ಞಾ ಝಾನಸ್ಸ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಾ ವಿಯ ವುತ್ತಾ। **ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇಯೇವಾತಿ** ಅತ್ತಲಾಭವೇಲಾಯಮೇವ। ಯದಿ ಏವಂ, ಕಥಂ ತೇ ಆಕಾರಾ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಆಗಮನವಸೇನಾ"**ತಿ।

**ತಸ್ಸಾತಿ** ಚಿತ್ತಸ್ಸ। "ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೀ"ತಿ **ಪಾಳಿಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೮) ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಆಗತಾತಿ **"ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕರೋನ್ತೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸಮಥಪಟಿಪತ್ತಿತಥತ್ತುಪಗಮನಞ್ಚ ಇಧ ಸಮಥಭಾವಾಪತ್ತಿಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ಸಮಥಭಾವೂಪಗಮನೇನಾ"**ತಿ। **ಕಿಲೇಸಸಂಸಗ್ಗಂ ಪಹಾಯ ಏಕತ್ತೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ "ಕಥಂ ನು ಖೋ ಕಿಲೇಸಸಂಸಗ್ಗಂ ಪಜಹೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಇದಾನಿ ಸಮಥಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ತಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಸಙ್ಗಣಿಕಾಭಾವೇನ ಏಕತ್ತೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಝಾನಚಿತ್ತಸ್ಸ। ಪರಿಪನ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಮಜ್ಝಿಮಸಮಥಪಟಿಪತ್ತಿಪಕ್ಖನ್ದನೇಹಿ ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಬ್ರೂಹಿತೇ ಝಾನಚಿತ್ತೇ ಲದ್ಧೋಕಾಸಾ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಸಮವಾಹಿತಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ತೇ ಅನುಬ್ರೂಹೇನ್ತೀ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಯ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

ಯೇ ಪನೇತೇ ಯುಗನದ್ಧಧಮ್ಮಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನಚಿತ್ತೇ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನವಸೇನ ಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ ಯುಗೇ ನದ್ಧಾ ಬದ್ಧಾ ವಿಯ **ಯುಗನದ್ಧಾ**। **ವಿಮುತ್ತಿರಸೇನಾತಿ** ವಿಮುಚ್ಚನಕಿಚ್ಚೇನ, ವಿಮುಚ್ಚನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ। **ಏಸ** ಯೋಗೀ। **ವಾಹಯತೀತಿ** ಪವತ್ತೇತಿ। **ಅಸ್ಸಾತಿ** ಝಾನಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇತಿ** ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ। ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಅತೀತೇ ಹಿ ಠಿತಿಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ಆಸೇವನಾ** ಪವತ್ತತಿ ನಾಮ। **ತೇ ಆಕಾರಾತಿ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಾದಯೋ ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಾ। ಆಸೇವನಾಪಿ ಹಿ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಭಾವೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋಯೇವ। **ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನೇಸೂತಿ** ಸಮಾಧಿಪಞ್ಞಾನಂ ಸಮರಸತಾಯ ಅಕರಣಂ ಭಾವನಾಯ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ಕರಣಂ ವೋದಾನಂ। ತಥಾ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಏವಮೇತೇಸು ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನೇಸು **ತಂ ತಂ ಆದೀನವಂ** ದೋಸಂ **ಆನಿಸಂಸಂ** ಗುಣಂ ಪುರೇತರಂ ಪಾಟಿಹಾರಿಯಞಾಣೇನ **ದಿಸ್ವಾ** ಯಥಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನತಿವತ್ತನಾದಯೋ ಹೋನ್ತಿ, **ತಥಾ** ಭಾವನಾಯ **ಸಮ್ಪಹಂಸಿತತ್ತಾ** ತೇನೇವ ಞಾಣೇನ **ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ**। ವಿಸೋಧನಂ ಹೇತ್ಥ ಸಮ್ಪಹಂಸನಂ। ತೇ

ಆಕಾರಾ ಯಸ್ಮಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಾ, ತಸ್ಮಾ **“ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ ಲಕ್ಖಣಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆದಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ।

“ಯಸ್ಮಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಞಾಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ”ತಿ ಕೋ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಸ್ಮಾ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾವ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯ **“ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಞಾಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತೇ। **ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಞಾಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪನಾಕಾಲೇ ಭಾವನಾಯ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ, ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನತೋ ಪಗ್ಗಹಾದೀಸು ಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅಕಾತಬ್ಬತೋ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾವ ಹೋತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ, ವಿಸುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೀ”ತಿ ಚ ಆದಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿಯಾ ಹೋತಿ, ವಿಸೇಸತೋ ಞಾಣಸಾಧನತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸಾತಿ ಫಲೇನ ಕಾರಣಾನುಮಾನಞಾಯೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಞಾಣಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಭೂತಾ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಸಮತ್ಥೇತುಂ **“ಯಥಾಹಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತಥಾಪಗ್ಗಹಿತಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖೇ ನ ಪತತಿ, ತಥಾ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಬಹುಲೀಕಾರವಸೇನ ಪಗ್ಗಹಿತಂ। **ಸಾಧುಕಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೀ**ತಿ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೇನಾಪಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನವಸೇನ ಪಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ಓಕಾಸಂ ಲಭತಿ। ತಂ ಪನ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ ಉಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಪಾರಿಹಾರಿಯಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾಪಞ್ಞಾಯ ಕಿಚ್ಚಾಧಿಕತಾತಿ ಆಹ **“ಪಞ್ಞಾವಸೇನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ। ತಸ್ಸ ಅಧಿಮತ್ತತ್ತಾ ಏವ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸೇವ ನಾನಾಸಭಾವೇಹಿ ನೀವರಣಪಮುಖೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಪ್ಪನಾ**ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿ**। **ವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ** ವಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ। **ಪಞ್ಞಾವಸೇನಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಪವತ್ತಪಾರಿಹಾರಿಯಪಞ್ಞಾವಸೇನ। **ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ**ತಿ ನಾನಾಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ ಏವ। **ತೇ ಧಮ್ಮಾ** ಸದ್ಧಾದಯೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾವೀರಿಯಸಮಾಧಯೋ ಚ **ಏಕರಸಾ** ಸಮಾನಕಿಚ್ಚಾ **ಹೋನ್ತಿ**। ಏವಮಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಏಕರಸಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ ನಿಪ್ಫಜ್ಜಮಾನಾ ಞಾಣಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಆಹ **“ಞಾಣಕಿಚ್ಚಭೂತಾ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಪರಿಯೋಸಾನ”**ನ್ತಿ। ಏವಂ ತಿವಿಧಾಯ ಪಟಿಪದಾವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಲದ್ಧವಿಸೇಸಾಯ ತಿವಿಧಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾನುಬ್ರೂಹನಾಯ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಅಧಿಮುತ್ತಭಾವೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಸಮ್ಪಹಂಸನಾ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ಆಗಮನುಪೇಕ್ಖಾ ಞಾಣಕಿಚ್ಚವಸೇನ ದಸಪಿ ಆಕಾರಾ ಝಾನೇ ಏವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾ**ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾಯ, ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾಮತ್ತಂ ವಾ ಪಠಮನ್ತಿ ಇದನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ದೇಸನಾಕ್ಕಮಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ। **“ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಪಠಮ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮಂ, ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಹಿ ಅಧಿಗತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। “ಪಠಮಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಪಠಮ”ನ್ತಿ ಇದಂ ಪನ ನ ಏಕನ್ತಲಕ್ಖಣನ್ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೬೦) ಪಟಿಸಿದ್ಧತ್ತಾ ಇಧ ನ ಗಹಿತಂ। ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನಂ ಲಕ್ಖಣೂಪನಿಜ್ಝಾನನ್ತಿ ದುವಿಧೇ ಝಾನೇ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಜ್ಝಾನಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನತೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಥವೀಕಸಿಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ರೂಪಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುನಾ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನತೋ। **ಪಚ್ಚನೀಕಝಾಪನತೋ**ತಿ ನೀವರಣಾದೀನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಾನಂ ದಹನತೋ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಜಹನತೋ। **ಸಕಲಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಕತೇ ವಾ ಅಕತೇ ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಿತೇ ಪಥವೀಭಾಗೇ ಪಥವೀಮಣ್ಡಲೇ ಸಕಲಾರಮ್ಮಣಕರಣಟ್ಠೇನ। ನ ಹಿ ತಸ್ಸ ಏಕದೇಸಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕರೀಯತಿ। ಪಥವೀಕಸಿಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯತಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ **ಪಥವೀಕಸಿಣಂ** ಯಥಾ “ಮಞ್ಚಾ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಂ ಕರೋನ್ತೀ”ತಿ। ತಂಸಹಚರಣತೋ ಝಾನಂ **ಪಥವೀಕಸಿಣಂ** ಯಥಾ “ಕುನ್ತಾ ಪಚರನ್ತೀ”ತಿ।

**ಚಿರಟ್ಠಿತಿಸಮ್ಪಾದನವಣ್ಣನಾ**

೭೯. ಲಕ್ಖಟ್ಠಾನೇ ಠಿತಂ ಸರೇನ ವಾಲಂ ವಿಜ್ಝತೀತಿ ವಾಲವೇಧೀ। ಇಧ ಪನ ಅನೇಕಧಾ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ವಾಲಸ್ಸ ಅಂಸುಂ ವಿಜ್ಝನ್ತೋ "ವಾಲವೇಧೀ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ತೇನ ವಾಲವೇಧಿನಾ। ಸೂದೇನಾತಿ** ಭತ್ತಕಾರೇನ। **"ಆಕಾರಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ"**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸುಕುಸಲೋತಿ** ಸುಟ್ಠು ಛೇಕೋ। **ಧನುಗ್ಗಹೋತಿ** ಇಸ್ಸಾಸೋ। **ಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಯೋಗ್ಯಂ। **ಅಕ್ಕನ್ತಪದಾನನ್ತಿ** ವಿಜ್ಝನಕಾಲೇ ಅಕ್ಕಮನವಸೇನ ಪವತ್ತಪದಾನಂ। **ಆಕಾರನ್ತಿ** ಧನುಜಿಯಾಸರಾನಂ ಗಹಿತಾಕಾರಂ। **ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾತಿ** ಉಪಧಾರೇಯ್ಯ। **ಭೋಜನಸಪ್ಪಾಯಾದಯೋತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಾಕಾರಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಾಹಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತೇನ ಉತುಭಾವನಾನಿಮಿತ್ತಾದೀನಮ್ಪಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತರುಣಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ।

**ಭತ್ತಾರನ್ತಿ** ಸಾಮಿನಂ, ಭತ್ತವೇತನಾದೀಹಿ ಪೋಸಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿವಿಸನ್ತೋತಿ** ಭೋಜೇನ್ತೋ। ತಸ್ಸ ರುಚ್ಚಿತ್ವಾ ಭುಞ್ಜನಾಕಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಉಪನಾಮೇನ್ತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಅಯಮ್ಪಿ** ಯೋಗೀ। **ಅಧಿಗತಕ್ಖಣೇ ಭೋಜನಾದಯೋ ಆಕಾರೇತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗತಕ್ಖಣೇ ಕಿಚ್ಚಸಾಧಕೇ ಭೋಜನಾದಿಗತೇ ಆಕಾರೇ। **ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ। **ನಟ್ಠೇ ನಟ್ಠೇ** ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಪ್ಪನಾಯ**।

ಮಹಾನಸವಿಜ್ಜಾಪರಿಚಯೇನ **ಪಣ್ಡಿತೋ**। ತತ್ಥ ವಿಸದಞಾಣತಾಯ **ಬ್ಯತ್ತೋ**। ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಕಟಸಲ್ಲಯೋಗೇನ **ಕುಸಲೋ**। **ನಾನಚ್ಚಯೇಹೀತಿ** ನಾನಚ್ಚಯೇಹಿ ನಾನಾಸಭಾವೇಹಿ, ನಾನಾರಸೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಸೂಪೇಹೀತಿ** ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ। **ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗೇಹೀತಿ** ಅಮ್ಬಿಲಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ, ಯೇ ವಾ ಅಮ್ಬಿಲರಸಾ ಹುತ್ವಾ ಅಗ್ಗಭೂತಾ, ತೇಹಿ ಚತುರಮ್ಬಿಲಾದಿಮಿಸ್ಸೇಹಿ। ಏಸ ನಯೋ **ತಿತ್ತಕಗ್ಗಾದೀ**ಸುಪಿ। **ಖಾರಿಕೇಹೀತಿ** ವಾತಿಙ್ಗಣಕಳೀರಾದಿಮಿಸ್ಸೇಹಿ। **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಆಕಾರಂ ರುಚ್ಚನವಸೇನ ಭುಞ್ಜನಾಕಾರಂ। **ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ಉಪರೂಪರಿ ಗಣ್ಹಾತಿ ಉಪಧಾರೇತಿ। **ಇಮಸ್ಸ ವಾ** ಸೂಪೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ ಹತ್ಥಂ **ಅಭಿಹರತಿ। ಅಭಿಹಾರಾನನ್ತಿ** ಅಭಿಮುಖೇನ ಹರಿತಬ್ಬಾನಂ ಪಣ್ಣಾಕಾರಾನಂ, ಪೂಜಾಭಿಹಾರಾನಂ ವಾ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** "ಏವಂ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಂ ಅಹೋಸೀ"ತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ।

**ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥಾನನ್ತಿ** ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಪರಿಪನ್ಥಭೂತಾನಂ। **ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಿನೀವರಣಧಮ್ಮಾನಂ। **ಸುವಿಸೋಧಿತತ್ತಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಮಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಸುಭಮನಸಿಕಾರನೇಕ್ಖಮ್ಮಾನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದೀನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ನೇಕ್ಖಮ್ಮಗುಣದಸ್ಸನೇನಾಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ವಿಬನ್ಧಭೂತೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೇ ಆದೀನವೋ ವಿಸೇಸತೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ। **ಕಾಯದುಟ್ಠುಲ್ಲನ್ತಿ** ಕಾಯದರಥಂ ಸಾರದ್ಧಕಾಯತಂ। ತೇನ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಸಾರಮ್ಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಾದನೀವರಣಸ್ಸ ನ ವಿಸೋಧನಮಾಹ। **ಆರಮ್ಭಧಾತುಮನಸಿಕಾರಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಾನಂ, ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾದೀನಞ್ಚ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಮನಸಿಕಾರಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನಿಯಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥೇತಿ** ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಟ್ಠಾನಿಯೇ, ಮದಮಾನಾದಿಕೇ ಚ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಆಸಯನ್ತಿ** ವಸನಕಸುಸಿರಂ। **ಸುಪರಿಸುದ್ಧನ್ತಿ** ಆಸಙ್ಕನೀಯತ್ತಾಭಾವೇನ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಸುದ್ಧಂ। ಏತ್ಥಾಹ - ನನು ಚಾಯಂ ಪಗೇವ ಕಾಮಾದೀನವಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಮಥಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಯೇವ ಝಾನೇನ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪುನ ಕಾಮಾದೀನವಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಿ ಗಹಿತನ್ತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ। ತಂ ಪನ ಪಹಾನಮತ್ತನ್ತಿ ಝಾನಸ್ಸ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಯಾ ಅತಿಸಯಪಹಾನತ್ಥಂ ಪುನ ಗಹಿತಂ।

**ಉದ್ಧಚ್ಚ ಮಿದ್ಧನ್ತಿ** ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ, ಥಿನಞ್ಚ ತದೇಕಟ್ಠತಾಯ ಗಹಿತಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಸುದ್ಧನ್ತಗತೋತಿ** ಸುಪರಿಸುದ್ಧಪರಿಯನ್ತಂ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸೋಧಿತಕೋಣಪರಿಯನ್ತಂ ಉಯ್ಯಾನಂ ಗತೋ। **ತಹಿಂ ರಮೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ರಮೇಯ್ಯ ದಿವಸಭಾಗಮ್ಪಿ ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಏವ ಭವೇಯ್ಯ।

**ಚಿತ್ತಭಾವನಾವೇಪುಲ್ಲತ್ಥನ್ತಿ** ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ವಿಪುಲಭಾವಾಯ। ಯಥಾ ಹಿ ಭಾವನಾವಸೇನ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ಏವಮಸ್ಸ ಭಾವನಾವಸೇನೇವ ವಡ್ಢನಮ್ಪಿ। ತಸ್ಮಾ ಏಕಙ್ಗುಲಾದಿವಸೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಬಹುಲೀಕಾರೇನ ಝಾನಂ ಭಾವನಾಪಿ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರುಳ್ಹಿಂ ವೇಪುಲ್ಲಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಚಿತ್ತಭಾವನಾವೇಪುಲ್ಲತ್ಥಞ್ಚ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ।

## ನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನನಯವಣ್ಣನಾ

೭೭. **ತತ್ರಾತಿ** ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮವಚನಂ, ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ಕುಮ್ಭಕಾರೋ ಮತ್ತಿಕಾಯ ಪತ್ತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಪಠಮಂ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾವ ಪತ್ತಂ ವಡ್ಢೇತಿ, ಏವಂ **ಪತ್ತವಡ್ಢನಯೋಗೇನ** ಪತ್ತವಡ್ಢನಯುತ್ತಿಯಾ ಅವಡ್ಢೇತ್ವಾ ಪೂವಿಕಸ್ಸ **ಪೂವವಡ್ಢನಂ**। ಭತ್ತಸ್ಸ ಉಪರಿ ಭತ್ತಪಕ್ಖಿಪನಂ **ಭತ್ತವಡ್ಢನಂ**। ವತ್ಥಸ್ಸ ತಿನ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಛನಾದಿ **ದುಸ್ಸವಡ್ಢನಂ**। ಪಚ್ಚೇಕಂ **ಯೋಗ**-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ನ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಂ ಸಪರಿಚ್ಛೇದೇ ಏವ ಭಾವನಾಪವತ್ತಿತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಸಾನ್ತಕೇ ನೋ ಅನನ್ತಕೇ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೫)।

**ಹಂಸಪೋತಕಾತಿ** ಜವನಹಂಸಪೋತಕಾ। **ಉಕ್ಕೂಲಂ** ಉನ್ನತಟ್ಠಾನಂ। **ವಿಕೂಲಂ** ನಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ। ನದೀಸೋತೇನ ಕತಂ ವಿದುಗ್ಗಂ **ನದೀವಿದುಗ್ಗಂ**। ವಿಸಮಾಕಾರೇನ ಠಿತೋ ಪಬ್ಬತಪದೇಸೋ **ಪಬ್ಬತವಿಸಮೋ**।

**ಥೂಲಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಬಾಹುಲ್ಲೇನ ವಿಭೂತಭಾವತೋ। **ದುಬ್ಬಲಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ** ಪಗುಣಬಲವಭಾವಸ್ಸ ಅನಾಪಾದಿಕತ್ತಾ। **ಉಪರಿ ಉಸ್ಸುಕ್ಕನಾಯಾತಿ** ಭಾವನಾಯ ಉಪರಿ ಆರೋಹನಾಯ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾತಿ** ಪಬ್ಬತೇ ಬಹುಲಚಾರಿನೀ। **ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂತಿ** ಅಗೋಚರಞ್ಞೂ। ಸಮಾಧಿಪರಿಪನ್ಥಾನಂ ವಿಸೋಧನಾನಭಿಞ್ಞಾತಾಯ **ಬಾಲೋ**। ಝಾನಸ್ಸ ಪಗುಣಭಾವಾಪಾದನವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ **ಅಬ್ಯತ್ತೋ**। ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಭಾವಾನವಬೋಧೇನ **ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ**। ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸಮಾಪತ್ತಿಕೋಸಲ್ಲಾಭಾವೇನ **ಅಕುಸಲೋ**। ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ಅನಾಸೇವನಾಯ **ಬಾಲೋ**। ಅಭಾವನಾಯ **ಅಬ್ಯತ್ತೋ**। ಅಬಹುಲೀಕಾರೇನ **ಅಖೇತ್ತಞ್ಞೂ**। ಸಮ್ಮದೇವ ಅನಧಿಟ್ಠಾನತೋ **ಅಕುಸಲೋತಿ** ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಉಭತೋ ಭಟ್ಠೋತಿ** ಉಭಯತೋ ಝಾನತೋ ಭಟ್ಠೋ। ಸೋ ಹಿ ಅಪ್ಪಗುಣತಾಯ ನ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತತಾಯ ಸಉಸ್ಸಾಹೋಪಿ ವಿನಾಸತೋ, ಅಸಾಮತ್ಥಿಯತೋ ಚ ಝಾನದ್ವಯತೋ ಪರಿಹೀನೋ। **ಚಿಣ್ಣವಸಿನಾತಿ** ಆಸೇವಿತವಸಿನಾ।

## ಪಞ್ಚವಸೀಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೭೮. ವಸನಂ ವಸೀತಿ ಧಾತುನಿದ್ದೇಸತಾಯ ಕಿರಿಯಾನಿದ್ದೇಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ವಸಿಯೋ"**ತಿ, ಯಥಾರುಚಿ ಪವತ್ತಿಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆವಜ್ಜನಾಯ ವಸೀ, ಆವಜ್ಜನಾವಸೇನ ವಾ ವಸೀ **ಆವಜ್ಜನವಸೀ**। ಝಾನಂ ಆವಜ್ಜಿತುಂ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಪದೇಸೇ ಇಚ್ಛಾ **ಯತ್ಥಿಚ್ಛಕಂ**। ಯದಾ ಯದಾ, ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ವಾ ಝಾನಙ್ಗೇ ಇಚ್ಛಾ **ಯದಿಚ್ಛಕಂ**। ಯಾವ ಯಾವ ಇಚ್ಛಾ **ಯಾವದಿಚ್ಛಕಂ,** ದ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। **"ಯಾವಾ"**ತಿ ಚ ಇದಂ ಬಹೂನಂ ಜವನವಾರಾನಂ ನಿರನ್ತರಂ ವಿಯ ತಥಾಪವತ್ತನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ನ ಏಕಮೇವ। ಸೋ ಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಚಿತ್ತಕ್ಖಣೋತಿ। **ಆವಜ್ಜನಾಯ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಠಾನೇ ಯದಾ ಯದಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಝಾನಙ್ಗಂ ಆವಜ್ಜೇನ್ತಸ್ಸ ಯಥಿಚ್ಛಿತಂ ಕಾಲಂ ಆವಜ್ಜನಾಯ ಆವಜ್ಜನಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ದನ್ಧಾಯಿತತ್ತಂ ವಿತ್ಥಾಯಿತತ್ತಂ, ಚಿರಾಯಿತತ್ತಂ ವಾ ನತ್ಥಿ। ಏವಂ ಆವಜ್ಜನವಸೀ ಸಿದ್ಧಾ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೇಸಾತಿ** ವುಟ್ಠಾನಅಧಿಟ್ಠಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸಿಯೋ।

ಅಙ್ಗಸಮುದಾಯಭಾವತೋ ಝಾನಸ್ಸ ಝಾನೇ ಆವಜ್ಜನವಸಿಂ ನಿಪ್ಫಾದೇತುಕಾಮೇನ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಆವಜ್ಜೇತಬ್ಬಾನೀತಿ ಆಹ **"ಪಠಮಂ ವಿತಕ್ಕಂ ಆವಜ್ಜಯತೋ"**ತಿ। ಯದಿಪಿ ಆವಜ್ಜನಮೇವೇತ್ಥ ಇಚ್ಛಿತಂ ಆವಜ್ಜನವಸಿಯಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ಆವಜ್ಜನಾಯ ಪನ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಜವನೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತಾನಿ ಚ ಖೋ ಆವಜ್ಜನತಪ್ಪರತಾಯ ಚಿತ್ತಾಭಿನೀಹಾರಸ್ಸ ಯಥಾವಜ್ಜಿತಝಾನಙ್ಗಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಕತಿಪಯಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಪರಿಪುಣ್ಣಾನೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿತಕ್ಕಾರಮ್ಮಣಾನೇವ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಜವನ್ತೀ"**ತಿ। **ಚತ್ತಾರಿ** ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ। **ಪಞ್ಚ** ನಾತಿತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ನಿರನ್ತರ**ನ್ತಿ ವಿಸಭಾಗೇಹಿ ನಿರನ್ತರಂ। **ಅಯಂ ಪನಾತಿ** ಭವಙ್ಗದ್ವಯನ್ತರಿತಾ ಚತುಜವನಚಿತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತಾ **ಆವಜ್ಜನವಸೀ। ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ** ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಆದೀನಂ। **ಏವರೂಪೇ ಕಾಲೇ**ತಿ ಉಟ್ಠಾಯ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ಲಹುತರಂ ಆವಜ್ಜನವಸೀನಿಬ್ಬತ್ತನಕಾಲೇ। ಸಾ ಚ ಖೋ ಇತ್ತರಾ ಪರಿತ್ತಕಾಲಾ, ನ ಸತ್ಥು ಯಮಕಮಹಾಪಾಟಿಹಾರಿಯೇ ವಿಯ ಚಿರತರಪ್ಪಬನ್ಧವತೀ। ತಥಾ ಹಿ ತಂ ಸಾವಕೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ವುತ್ತಂ। ಅಧಿಗಮೇನ ಸಮಂ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಆಪಜ್ಜನಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನಂ **ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ,** ಝಾನಸಮಙ್ಗಿತಾ।

**ಸೀಘ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾನನ್ತರಂ ದ್ವೀಸು ಭವಙ್ಗೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಭವಙ್ಗಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾವಜ್ಜನಾನನ್ತರಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನಂ ಸೀಘಂ **ಸಮಾಪಜ್ಜನಸಮತ್ಥತಾ।** ಅಯಞ್ಚ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಾ **ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀ** ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯಂ ಲಬ್ಭತಿ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಸೋ ಖೋ ಅಹಂ, ಅಗ್ಗಿವೇಸ್ಸನ, ತಸ್ಸಾ ಏವ ಕಥಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತೇ ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಪೇಮಿ ಸನ್ನಿಸಾದೇಮಿ ಏಕೋದಿಂ ಕರೋಮಿ ಸಮಾದಹಾಮಿ ಯೇನಸ್ಸುದಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವಿಹರಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೮೭)। ಇತೋ ಸೀಘತರಾ ಹಿ ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೀ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಜುಣ್ಹಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ನವೋರೋಪಿತೇಹಿ ಕೇಸೇಹಿ ಕಪೋತಕನ್ದರಾಯಂ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ ಆಯಸ್ಮತೋ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಯಕ್ಖೇನ ಮಹನ್ತಮ್ಪಿ ಪಬ್ಬತಕೂಟಂ ಪದಾಲೇತುಂ ಸಮತ್ಥೇ ಪಹಾರೇ ಸೀಸೇ ದಿನ್ನೇ ಸಮಾಪಜ್ಜನಮ್ಪೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ತದಾ ಥೇರೋ ತಸ್ಸ ಪಹರಣಸಮಯೇ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಅಪ್ಪೇಸೀ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೩೭೪)। **ಪಾಳಿಯಂ** ಪನ "ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮಾಧಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನೋ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೩೪) ವುತ್ತಂ। ಇಮೇ ಪನ ಥೇರಾ "ಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾನಸಮಕಾಲಂ ತೇನ ಪಹಾರೋ ದಿನ್ನೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

**ಅಚ್ಛರಾಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಅಙ್ಗುಲಿಫೋಟಮತ್ತಂ **ಖಣಂ। ಠಪೇತು**ನ್ತಿ ಸೇತು ವಿಯ ಸೀಘಸೋತಾಯ ನದಿಯಾ ಓಘಂ ವೇಗೇನ ಪವತ್ತಿತುಂ ಅದತ್ವಾ ಯಥಾವುತ್ತಕ್ಖಣಂ ಝಾನಂ **ಠಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ।** ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಠಪನಂ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ವಿಯಾತಿ ವಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥ ವಸೀ **ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೀ। ತಥೇವ ಲಹುಂ ವುಟ್ಠಾತು**ನ್ತಿ ಅಚ್ಛರಾಮತ್ತಂ ವಾ ದಸಚ್ಛರಾಮತ್ತಂ ವಾ ಲಹುಂ ಖಣಂ ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಹುತ್ವಾ ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ। ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯೇವ ಹೇತ್ಥ ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ "ಏತ್ತಕಮೇವ ಖಣಂ ಝಾನಂ ಠಪೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪುಬ್ಬಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಅಧಿಟ್ಠಾನಸಮತ್ಥತಾ **ಅಧಿಟ್ಠಾನವಸೀ,** ಏವಂ "ಏತ್ತಕಮೇವ ಖಣಂ ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಹುತ್ವಾ ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಹಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಪುಬ್ಬಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ವುಟ್ಠಾನಸಮತ್ಥತಾ **ವುಟ್ಠಾನವಸೀ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿ "ವುಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ತದುಭಯದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನವುಟ್ಠಾನವಸೀದಸ್ಸನತ್ಥಂ।

**ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮ್ಮಿತಪಬ್ಬತೇ ತಸ್ಸ ವಿವರೇ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏಕಂಯೇವ ತಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಚಿತ್ತಂ ಯೇನ ಪಬ್ಬತಂ ನಿಮ್ಮಿನೇಯ್ಯ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಸ್ಸ ಪನ ಝಾನಸ್ಸ ಲಹುತರಂ ಠಪನಂ, ವುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಇಧ ನಿದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಏತ್ತಕಾ ಇದ್ಧಿಮನ್ತಾ ಏಕಂ ಉಪಟ್ಠಾಕಂ ಗರುಳತೋ ರಕ್ಖಿತುಂ ನ ಸಕ್ಖಿಂಸೂ"ತಿ ಗಾರಯ್ಹಾ ಅಸ್ಸಾಮ।

**ಆವಜ್ಜನಾನನ್ತರಾನೀ**ತಿ ಆವಜ್ಜನವಸೀಭಾವಾಯ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ಝಾನಙ್ಗಾನಂ ಆವಜ್ಜನಾಯ ಪರತೋ ಯಾನಿ ಜವನಾನಿ ಪವತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಿ। ಯದಗ್ಗೇನ ಆವಜ್ಜನವಸೀಸಿದ್ಧಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾವಸೀಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

## ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೭೯. ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ತಪ್ಪಠಮತಾಯ **ಆಸನ್ನನೀವರಣಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ**। ಥೂಲಂ ನಾಮ ವಿಪುಲಮ್ಪಿ ಫೇಗ್ಗು ವಿಯ ಸುಖಭಞ್ಜನೀಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅಙ್ಗದುಬ್ಬಲಾ"**ತಿ। **ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿಯ ಅನೋಳಾರಿಕಙ್ಗತ್ತಾ, ಸನ್ತಧಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ "ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ। ಯೇ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಪೀತಿಸುಖಾದಯೋ, ಕಾಮಂ ತೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇಪಿ ಸನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಪನ ತೇ ಸನ್ತತರಾ ಚೇವ ಪಣೀತತರಾ ಚ ಭವನ್ತೀತಿ। **ನಿಕನ್ತಿ**ನ್ತಿ ನಿಕಾಮನಂ, ಅಪೇಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯಾದಾಯಾ**ತಿ ಖೇಪೇತ್ವಾ। **ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚಾ**ತಿ ವಾ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಂ। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನೇವಾ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾನಿಯೇವ, ಪರಿಕಮ್ಮಾದಿನಾಮಕಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

೮೦. **ವೂಪಸಮಾ**ತಿ ವೂಪಸಮಹೇತು, **ವೂಪಸಮೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಪಹಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ತಞ್ಚ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ। ಅತಿಕ್ಕಮೋ ಅತ್ಥತೋ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅನುಪ್ಪಾದೋತಿ ಆಹ **"ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಕತಮೇಸಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಕಿಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ, ಉದಾಹು ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾನನ್ತಿ। ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ ಯದಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ, ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ವೂಪಸಮೋ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರರಹಿತಂ ಅತ್ಥಿ। ಅಥ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ, ಏವಮ್ಪಿ ನತ್ಥೇವ ವೂಪಸಮೋ, ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಯೇಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕತಾ, ತೇಸಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ದುತಿಯಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮಧಿಗಮೋ, ನ ಸಭಾವತೋ ಅನೋಳಾರಿಕಾನಂ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಏತೇನ ದೀಪಿತೋ। ತಸ್ಮಾ "ಕಿಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮೋ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಉದಾಹು ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾನ"ನ್ತಿ ಏದಿಸೀ ಚೋದನಾ ಅನೋಕಾಸಾವ। ಯಸ್ಮಾ ದಿಟ್ಠಾದೀನವಸ್ಸ ತಂತಂಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನಂ ವೂಪಸಮನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಏವ ಝಾನಙ್ಗಭೂತಾ ತಥಾ ಕರೀಯನ್ತಿ, ನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂಯೇವ ವೂಪಸಮಾದಿವಚನಂ ಞಾಯಾಗತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ ವಿಯ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಏತೇನ "ಏತಂ ಓಳಾರಿಕ"ನ್ತಿ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ ಸುತ್ತೇ ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅವಿಸೇಸೇನ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂ, ತಂಸಹಗತಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾದಿಕೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಂಯೇವ ವೂಪಸಮೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅಧಿಕವಚನಂ ಅಞ್ಞಂ ಅತ್ಥಂ ಬೋಧೇತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ದೀಪೇತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ "ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ಇಧ "ಯೇಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಸ್ಮಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖಸಮತಿಕ್ಕಮವಚನಾನಿ ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ದುತಿಯಾದಿಅಧಿಗಮದೀಪಕಾನೀತಿ ತೇಸಂ ಏಕದೇಸಭೂತಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮವಚನಂ ತಂದೀಪಕಂ ವುತ್ತಂ। ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಠಿತೇಪಿ ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮವಚನಾದಿಕೇ ಪಹೇಯ್ಯಙ್ಗನಿದ್ದೇಸತಾಸಾಮಞ್ಞೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸಮೂಹತೋ ಗಹಿತೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನಸ್ಸ ತದೇಕದೇಸತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ ಅವಯವೇನ ಸಮುದಾಯೋಪಲಕ್ಖಣನಯೇನ ವುತ್ತೋ। ಅಥ ವಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನೇನೇವ ತಂಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ದುತಿಯಾಧಿಗಮದೀಪಕೇನ ಪೀತಿವಿರಾಗಾದಿವಚನಾನಂ ಪೀತಿಆದಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ತತಿಯಾದಿಅಧಿಗಮದೀಪಕತಾ ದೀಪಿತಾ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ತಂದೀಪಕತಾ ವುತ್ತಾ।

**ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಮಧಿಪ್ಪೇತಂ** ನ ಅಜ್ಝತ್ತಜ್ಝತ್ತಾದಿ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ **"ವಿಭಙ್ಗೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ನೀಲವಣ್ಣಯೋಗತೋ ನೀಲವತ್ಥಂ ವಿಯಾ**ತಿ ನೀಲಯೋಗತೋ ವತ್ಥಂ ನೀಲಂ ವಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯೇನ ಸಮ್ಪಸಾದನೇನ ಯೋಗಾ ಝಾನಂ **ಸಮ್ಪಸಾದನಂ**। ತಸ್ಮಿಂ ದಸ್ಸಿತೇ "ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಝಾನ"ನ್ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣನಿದ್ದೇಸೇನೇವ ತಂಯೋಗಾ ಝಾನೇ ತಂಸದ್ದಪ್ಪವತ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಅವಿರೋಧೋ ಯುತ್ತೋ। ಏಕೋದಿಭಾವೇ ಕಥನ್ತಿ ಏಕೋದಿಮ್ಹಿ ದಸ್ಸಿತೇ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಝಾನನ್ತಿ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣನಿದ್ದೇಸೇನೇವ ಝಾನಸ್ಸ ಏಕೋದಿವಡ್ಢನತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ ಚೇ? "ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಏಕೋದಿಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾತಿ ಏಕೋದಿಭಾವಸದ್ದೋ ಏವ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಪವತ್ತೋ ಸಮ್ಪಸಾದನಸದ್ದೋ ವಿಯ

ಝಾನೇ ಪವತ್ತತೀತಿ ಯುತ್ತಂ। **ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇತಿ** "ಚೇತಸೋ ಸಮ್ಪಸಾದಯತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ "ಚೇತಸೋ"ತಿ ಚ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಪುರಿಮಸ್ಮಿನ್ತಿ** "ಸಮ್ಪಸಾದನಯೋಗತೋ ಝಾನಂ ಸಮ್ಪಸಾದನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಪಕ್ಖೇ। **ಚೇತಸೋತಿ** ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಸಾಮಿವಚನಂ।

**ಸೇಟ್ಠೋಪಿ ಲೋಕೇ "ಏಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** "ಯಾವ ಪರೇ ಏಕಾಹಂ ತೇ ಕರೋಮೀ"ತಿಆದೀಸು। ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ "ಏಕಾಕೀಭಿ ಖುದ್ದಕೇಹಿ ಜಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಅಸಹಾಯತ್ಥೋಪಿ ಏಕ-ಸದ್ದೋ ದಿಟ್ಠೋತಿ ಆಹ **"ಏಕೋ ಅಸಹಾಯೋ ಹುತ್ವಾ"**ತಿ। ಸದ್ಧಾದಯೋಪಿ ಕಾಮಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣತೋ, ಅಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವ, ಸಮಾಧಿ ಪನ ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಕರಣೇನ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ...ಪೇ॰... ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ ಆಹ।

"ಸಮ್ಪಸಾದನಂ , ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ವಿಸೇಸನದ್ವಯಂ ಝಾನಸ್ಸ ಅತಿಸಯವಚನಿಚ್ಛಾವಸೇನ ಗಹಿತಂ। ಸ್ವಾಯಮತಿಸಯೋ ಯಥಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ತಥಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನನು ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಆರಮ್ಮಣೇ ಆಹನನಪರಿಯಾಹನನವಸೇನ, ಅನುಮಜ್ಜನಅನುಯೋಜನವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಧಮ್ಮಾ ಸತಿಪಿ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ಕಿಲೇಸಕಾಲುಸ್ಸಿಯಾಪಗಮೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಕಞ್ಚಿ ಖೋಭಂ ಕರೋನ್ತಾ ವಿಯ ತೇಹಿ ಚ ತೇ ನ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭೇನ ನ ಸುಪ್ಪಸನ್ನ"**ನ್ತಿ। ಖುದ್ದಿಕಾ ಊಮಿಯೋ **ವೀಚಿಯೋ**। ಮಹತಿಯೋ **ತರಙ್ಗಾ**। ಸತಿಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತೇ, ವೀರಿಯಸಮತಾಯ ಚ ತೇನೇವ ಖೋಭೇನ, ಸಮ್ಪಸಾದಾಭಾವೇನ ಚ **ಸಮಾಧಿಪಿ ನ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟೋ** ಬಹಲೇ ವಿಯ ಜಲೇ ಮಚ್ಛೋ। ಯಥಾವುತ್ತಕ್ಖೋಭೋ ಏವ **ಪಲಿಬೋಧೋ**। **ಏವಂ ವುತ್ತೇನಾತಿ** ಯಸ್ಸಾ ಸದ್ಧಾಯ ವಸೇನ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ, ಯಸ್ಸಾ ಚ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಯ ವಸೇನ ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿ ಚ ಝಾನಂ ವುತ್ತಂ। ತಾಸಂ ಏವ "ಸದ್ದಹನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಸ್ಸ ವಿಸೇಸವಿಭಾವನಾವಸೇನ ವುತ್ತೇನ। **ತೇನ** ವಿಭಙ್ಗಪಾಠೇನ। "ಸಮ್ಪಸಾದನಯೋಗತೋ, ಸಮ್ಪಸಾದನತೋ ವಾ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ, ಏಕೋದಿಂ ಭಾವೇತೀತಿ ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿ ಝಾನಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ **ಅಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ**। ಯಥಾ ಪನ ಅವಿರೋಧೋ, ಸೋ ವುತ್ತೋ ಏವ।

೮೧. **ಸನ್ತಾತಿ** ಸಮಂ ನಿರೋಧಂ ಗತಾ। **ಸಮಿತಾತಿ** ಭಾವನಾಯ ಸಮಂ ಗಮಿತಾ ನಿರೋಧಿತಾ। **ವೂಪಸನ್ತಾತಿ** ತತೋ ಏವ ಸುಟ್ಠು ಉಪಸನ್ತಾ। **ಅತ್ಥಙ್ಗತಾತಿ** ಅತ್ಥಂ ವಿನಾಸಂ ಗತಾ। **ಅಬ್ಭತ್ಥಙ್ಗತಾತಿ** ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಿತಾತಿ** ವಿನಾಸಂ ಗಮಿತಾ। **ಸೋಸಿತಾತಿ** ಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಸೋಸಂ ಸುಕ್ಖಭಾವಂ ಇತಾ। **ಬ್ಯನ್ತಿಕತಾತಿ** ವಿಗತನ್ತಕತಾ।

**ಅಯಮತ್ಥೋತಿ** ಭಾವನಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಅಭಾವೋ। ಚೋದಕೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತ್ವಾ ಪರಿಹರಿತುಂ "ಏವಮೇತಂ ಸಿದ್ಧೋವಾಯಮತ್ಥೋ"ತಿ ವತ್ವಾ **"ನ ಪನೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಏತನ್ತಿ** "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। **ತದತ್ಥದೀಪಕನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವಮತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ದೀಪಕಂ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಅಧಿಗಮೂಪಾಯದೀಪಕೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಸಮ್ಪಸಾದನತಾಯ, ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವತಾಯ ಚ ಹೇತುದೀಪಕೇನ, ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಭಾವಹೇತುದೀಪಕೇನ ಚ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನೇನೇವ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಭಾವೋ ದೀಪಿತೋತಿ ಕಿಂ ಪುನ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರವಚನೇನ ಕತೇನಾತಿ? ನ, ಅದೀಪಿತತ್ತಾ। ನ ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮವಚನೇನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಸು ಹಿ ತಣ್ಹಾಪ್ಪಹಾನಂ ಏತೇಸಂ ವೂಪಸಮನಂ, ಯೇ ಚ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ತಣ್ಹಾಪ್ಪಹಾನಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತೇಸು ಮಗ್ಗೇಸು, ಪಹೀನತಣ್ಹೇಸು ಚ ಫಲೇಸು ಸಙ್ಖಾರಪವತ್ತಿ ಹೋತಿ ಏವ , ಏವಮೇವಿಧಾಪಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತವಿತಕ್ಕವಿಚಾರತಣ್ಹಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮ್ಪಯೋಗೋ ಪುರಿಮೇನ ನ ನಿವಾರಿತೋ ಸಿಯಾತಿ ತಂನಿವಾರಣತ್ಥಂ, ಆವಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾದಿಅತಿಕ್ಕಮೋವ ತೇಸಂ ವೂಪಸಮೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚ **"ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಠಮಮ್ಪೀತಿ** ಪಠಮಂ ಝಾನಮ್ಪಿ।

“ದುತಿಯಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿಪಿ ದುತಿಯ”ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿಯೇವ। **ನ ತಥಾ ಇಮಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾತಿ** ಯಥಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ನೀವರಣಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ತಥಾ ಇಮಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ನ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಭಾವತ್ತಾ, ಉಪಚಾರಭಾವನಾಯ ಚ ತೇ ಪಹಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವತೋ। ಯದಿಪಿ ತಾಯ ತೇಸು ತಣ್ಹಾ ಪಹೀಯತಿ, ನ ಪನ ಸವಿಸೇಸಂ। ಸವಿಸೇಸಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾಪ್ಪಹಾನಂ ಅಪ್ಪನಾಯ ಏವ ಹೋತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “**ಅಪ್ಪನಾಕ್ಖಣೇಯೇವಾ**”ತಿಆದಿ। ಪಹಾನಙ್ಗತಾಪಿ ಅತಿಸಯಪ್ಪಹಾನವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಯಥಾ ನೀವರಣಾನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ತಿವಙ್ಗಮೇವೇತಂ ಝಾನಂ, ತಸ್ಮಾ। **ತ**ನ್ತಿ ವಿಭಙ್ಗೇ ವಚನಂ। ರಥಸ್ಸ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಂ ವಿಯ ಸಮ್ಪಸಾದೋ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖಾರೋ, ನ ಝಾನಙ್ಗನ್ತಿ ಆಹ “**ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಝಾನಂ ದಸ್ಸೇತು**”ನ್ತಿ।

**ತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

**೮೧. ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತ**ನ್ತಿ ಕಾಮಞ್ಚಾಯಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸು ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತಪೇಮಸ್ಸ ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಿನೋ ತಣ್ಹಾಸಹಗತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ, ಇಧ ಪನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತಥಾಪಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪೀತಿಯಂ ಅವಿರತ್ತಂ, ಸಾಪಿ ಅನುಬನ್ಧೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತಂ ವಿಯಾತಿ ವಾ **ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತಂ**। ಆದೀನವಂ ಹಿ ತತ್ಥ ಪಾಕಟತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**೮೩**. ವಿರಜ್ಜನಂ **ವಿರಾಗೋ**। ತಂ ಪನ ವಿರಜ್ಜನಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಮುಖೇನ ಹೀಳನಂ ವಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ ವಾತಿ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಜಿಗುಚ್ಛನಂ ವಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವಾ**”ತಿ ಆಹ। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯಾ**ತಿ “ಯದೇವ ತತ್ಥ ಪೀತಿ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ। **ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ** ಸಮುಚ್ಚಯೋ।

**ಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಉಪಾಯೋ। **ತದಧಿಗಮಾಯಾ**ತಿ ತತಿಯಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಾಯ।

**೮೪. ಉಪಪತ್ತಿತೋ**ತಿ ಸಮವಾಹಿತಭಾವೇನ ಪತಿರೂಪತೋ। ಝಾನುಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಸಮವಾಹಿತಮೇವ ಅನ್ತೋನೀತಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಹ “**ಸಮಂ ಪಸ್ಸತೀ**”ತಿ। **ವಿಸದಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಾಯ ಸಂಕಿಲೇಸವಿಗಮೇನ। **ವಿಪುಲಾಯಾ**ತಿ ಮಹತಿಯಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಥಾಮಗತಾಯಾ**ತಿ ಪೀತಿವಿಗಮೇನ ಥಿರಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಯ।

**ಪರಿಸುದ್ಧಪಕತಿ** ಖೀಣಾಸವಪಕತಿ ನಿಕ್ಕಿಲೇಸತಾ। ಸತ್ತೇಸು ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಸ್ಸನಹೇತುಕೋ ಸಮಭಾವದಸ್ಸನಾಕಾರೋ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ**।

**ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಭಾವನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾಯ ಅಲೀನಾನುದ್ಧತಾ ನಿರಸ್ಸಾದತಾಯ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಬ್ಯಾಪಾರಾಭಾವತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಭೂತಾ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ**।

**ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಪಾತರಹಿತಂ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ವೀರಿಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ। ತದೇವ ತಂ ಆಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ವೀರಿಯಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಭಾವತೋ ಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತಂ ಭಾವನಾಯ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಉಪೇಕ್ಖಿಯತೀತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ವೀರಿಯಮೇವ ಉಪೇಕ್ಖಾ **ವೀರಿಯುಪೇಕ್ಖಾ**।

“ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ನೀವರಣೇ…ಪೇ॰… ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಞ್ಞಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣ”ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೭) ಏವಮಾಗತಾ ಇಮಾ **ಅಟ್ಠ ಸಮಾಧಿವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ**। “ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ ಪವತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಯೂಹನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ

ಗತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಜಾತಿಂ ಜರಂ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಮರಣಂ ಸೋಕಂ ಪರಿದೇವಂ ಉಪಾಯಾಸಂ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ ಪವತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಲಾಭತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ…ಪೇ॰… ಉಪಾಯಾಸಂ…ಪೇ॰… ಅರಹತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಸುಞ್ಞತಾವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತತ್ಥಾಯ ಉಪ್ಪಾದಂ ಪವತ್ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಯೂಹನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗತಿಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಂ ಜಾತಿಂ ಜರಂ ಬ್ಯಾಧಿಂ ಮರಣಂ ಸೋಕಂ ಪರಿದೇವಂ ಉಪಾಯಾಸಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾ ಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ ಪಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಸು ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಮಾಗತಾ ಇಮಾ **ದಸ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ**। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿ ನೀವರಣವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾದೀನಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಸಭಾವತೋ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನವಸೇನ ತಿಟ್ಠಮಾನಾ **ನೀವರಣಾದಿಪಟಿಸಙ್ಖಾಸನ್ತಿಟ್ಠನಾ** ದಿಟ್ಠಾದೀನವತ್ತಾ ತೇಸಂ **ಗಹಣೇ** ಉಪ್ಪಾದನೇ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನ್ತೀ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ ಗಹಣೇ **ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ**।

ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪಾದ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ ಖನ್ಧಾನಂ ಇಧ ಉಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ। **ಪವತ್ತ**ನ್ತಿ ತಥಾಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಂ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ತೇಭೂಮಕಸಙ್ಖಾರಗತಂ ನಿಮಿತ್ತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ। **ಆಯೂಹನ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಹೇತುಭೂತಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಪಟಿಸನ್ಧಿ**ನ್ತಿ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ। **ಗತಿ**ನ್ತಿ ಯಾಯ ಗತಿಯಾ ಸಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಹೋತಿ। **ನಿಬ್ಬತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತನಂ। **ಉಪಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ "ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೭೨) ಏತ್ಥ "ಉಪಪನ್ನಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿಂ। **ಜಾತಿ**ನ್ತಿ ಜರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತಿಂ। **ಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಾ**ದಯೋ ಪಾಕಟಾ ಏವ। ಏತ್ಥ ಚ ಉಪ್ಪಾದಾದಯೋ ಪಞ್ಚೇವ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ಸೇಸಾ ತೇಸಂ ವೇವಚನವಸೇನ। "ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, ಜಾತೀ"ತಿ ಇದಞ್ಹಿ ದ್ವಯಂ ಉಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಚೇವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಚ ವೇವಚನಂ, "ಗತಿ, ಉಪಪತ್ತಿ ಚಾ"ತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ಪವತ್ತಸ್ಸ, ಜರಾದಯೋ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ ಮಗ್ಗುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಾ ಚತಸ್ಸೋ, ತಥಾ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಚತಸ್ಸೋ, ಸುಞ್ಞತವಿಹಾರಅನಿಮಿತ್ತವಿಹಾರವಸೇನ ದ್ವೇತಿ ದಸ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾ।

**ಯಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾ। **ಯದತ್ಥೀ**ತಿ ಯಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣತ್ತಯಂ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। **ಯಂ ಭೂತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಪಚ್ಚಯನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಭೂತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ। **ತಂ ಪಜಹತೀ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದೀಹಿ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದಯೋ ಪಜಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮದೇವ ದಿಟ್ಠಾದೀನವತ್ತಾ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಜಹತಿ, ಯಥಾ ಆಯತಿಂ ಆದಾನಂ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಜಹತಿ। ತಥಾಭೂತೋ ಚ ತತ್ಥ **ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತಿ**। **ವಿಚಿನನೇ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನೇಪಿ।

ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಿಹೇತುತಾಯ **ಸಮವಾಹಿತಭೂತಾ**। ನೀವರಣವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾದಿಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕೇಹಿ ವಿಮುತ್ತತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕಪರಿಸುದ್ಧಾ**। ತೇಸಂ ವೂಪಸನ್ತತ್ತಾ **ಪಚ್ಚನೀಕವೂಪಸಮನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾಪಾರಭೂತಾ** ಅಬ್ಯಾಪಾರಭಾವೇನ ಪವತ್ತಾ, ಅಬ್ಯಾಪಾರತಂ ವಾ ಪತ್ತಾ।

ಯದಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕಾ, ಕಥಮಯಂ ಭೇದೋತಿ ಆಹ **"ತೇನ ತೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಸತಿಪಿ ಸಭಾವತೋ ಅಭೇದೇ ಯೇಹಿ ಪನ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇಹಿ ಸ್ವಾಯಮಿಮಾಸಂ ಅವತ್ಥಾಭೇದೋ, ತೇಸಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ನ ತಾಸಂ ಅಭೇದೋ, ಏಕಜ್ಝಂ ವಾ ಪವತ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ। ತೇನಾಹ **"ಯತ್ಥ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾ"**ತಿಆದಿ।

**ಏಕೀಭಾವೋ**ತಿ ಏಕತಾ। ಸತಿಪಿ ಮಜ್ಝತ್ತಾಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಪನಸ್ಸಾ ಭೇದೋ। ಯಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಅಯಂ ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **ಪಾಳಿಯಂ** "ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತಂ, ತಂ ಪಜಹತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೭೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೫೫)। ತತ್ಥ **ಯದತ್ಥಿ ಯಂ ಭೂತ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, ತಂ ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾಞಾಣೇನ ಪಜಹತಿ। ದಿಟ್ಠಸೋವತ್ಥಿಕತ್ತಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಲಕ್ಖಣವಿಚಿನನೇ ವಿಯ ದಿಟ್ಠಲಕ್ಖಣತ್ತಯಸ್ಸ ಭೂತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಲಕ್ಖಣವಿಚಿನನೇ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಟಿಲಭತಿ। ಸಙ್ಖಾರಾನಂ

ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸುದಿಟ್ಠತ್ತಾ ತೇಸಂ ವಿಚಿನನೇ ಮಜ್ಝತ್ತಭೂತಾಯ **ವಿಪಸ್ಸನುಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ** ತಥಾ ದಿಟ್ಠಾದೀನವಾನಂ ತೇಸಂ ಗಹಣೇಪಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ **ಸಿದ್ಧಾವ ಹೋತಿ,** ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸಙ್ಖಾರನಿನ್ನತ್ತಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಸ್ಸ।

**ಅನಾಭೋಗರಸಾತಿ** ಪಣೀತಸುಖೇಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅವನತಿಪಟಿಪಕ್ಖಕಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬ್ಯಾಪಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾತಿ** ಸತಿಪಿ ಸುಖಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸುಖೇ ಅಬ್ಯಾವಟಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ವಾ ತತ್ಥ ಅಬ್ಯಾಪಾರಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಖೋಭಂ, ಉಪ್ಪಿಲವಞ್ಚ ಆವಹನ್ತೇಹಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ **ಅಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ। ತತ್ಥ** ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ **ಕಿಚ್ಚಂ।** ತದಭಾವತೋ **ಇಧ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಂ।**

ನಿಟ್ಠಿತಾ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ

ಸಬ್ಬಸೋ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

**೮೫. "ಸರತೀತಿ ಸತೋ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಕತ್ತುಸಾಧನತಮಾಹ। **ಸಮ್ಪಜಾನಾತೀತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಪಜಾನಾತಿ। ಸರಣಂ ಚಿನ್ತನಂ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಲಕ್ಖಣಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸರಣಲಕ್ಖಣಾ।** ಸಮ್ಮುಸ್ಸನಪಟಿಪಕ್ಖೋ ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನಂ, ತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಅಸಮ್ಮುಸ್ಸನರಸಾ।** ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕ್ಖಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ತತೋ ವಾ ಆರಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ।** ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಜಾನನಂ, ಸಮ್ಮೋಹಪಟಿಪಕ್ಖೋ ವಾ **ಅಸಮ್ಮೋಹೋ। ತೀರಣಂ** ಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಪಾರಗಮನಂ। **ಪವಿಚಯೋ** ವೀಮಂಸಾ।

ಕಾಮಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ಉಪಾದಾಯ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನಾನಿಪಿ ಸುಖುಮಾನೇವ, ಇಮಂ ಪನ ಉಪರಿಝಾನಂ ಉಪಾದಾಯ **"ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಾ ಚ ಓಳಾರಿಕತಾ ವಿತಕ್ಕಾದಿಥೂಲಙ್ಗತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇಚಿ "ಬಹುಚೇತಸಿಕತಾಯಾ"ತಿ ಚ ವದನ್ತಿ । **ಗತಿ ಸುಖಾ ಹೋತಿ** ತತ್ಥ ಝಾನೇಸೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಬ್ಯತ್ತಂ ತತ್ಥ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಕಿಚ್ಚಂ** "ಇದಂ ನಾಮ ದುಕ್ಕರಂ ಕರೀಯತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಸುಖುಮತ್ತಾತಿ** ಅಯಮತ್ಥೋ ಕಾಮಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೀಭಾವೇನ ವತ್ತಮಾನೇಸು ಪೀತಿಸುಖೇಸು ಪೀತಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಸ್ಸ ಪಹಾನೇನ ಸುಖುಮತಾಯ ಇಧ ಸಾತಿಸಯೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಪುರಿಸಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪುನದೇವ ಪೀತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ** ಹಾನಭಾಗಿಯಂ ಝಾನಂ ಸಿಯಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಮೇವ ಸಮ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ಸಿಯಾ"**ತಿ। **"ಇದಞ್ಚ ಅತಿಮಧುರಂ ಸುಖ"**ನ್ತಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸುಖಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಅತಿಮಧುರತಾ ಚಸ್ಸ ಪಹಾಸೋದಗ್ಯಸಭಾವಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಇದನ್ತಿ** "ಸತೋ, ಸಮ್ಪಜಾನೋ"ತಿ ಪದದ್ವಯಂ।

**ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ** ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಯಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ತಂ ಸೋ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯ। **ಯಂ ವಾ ತನ್ತಿ** ಅಥ ವಾ ಯಂ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ **ನಾಮಕಾಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ। ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೇನ** ತತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತೇನ **ಅತಿಪಣೀತೇನ ರೂಪೇನ ಅಸ್ಸ** ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ **ರೂಪಕಾಯೋ ಯಸ್ಮಾ ಫುಟೋ। ಯಸ್ಸ** ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ **ಫುಟತ್ತಾ ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋಪಿ** ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಕಾಯಿಕಂ **ಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯ।** ತಸ್ಮಾ **ಏತಂ** ಚೇತಸಿಕಕಾಯಿಕಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಸಙ್ಖಾತಂ **ಅತ್ಥಂ** ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ಆಹಾ"**ತಿ ಯೋಜನಾ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ನಾಮಕಾಯೇನ ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ, ಕಾಯಿಕಸುಖಹೇತುರೂಪಸಮುಟ್ಠಾಪನೇನ ಕಾಯಿಕಸುಖಞ್ಚ ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಫುಟತ್ತಾತಿ** ಬ್ಯಾಪಿತತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಉದಕೇನ ಫುಟಸರೀರಸ್ಸ, ತಾದಿಸೇ ನಾತಿಪಚ್ಚನೀಕೇ ವಾತಾದಿಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಫುಟೇ ಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಮೇತೇಹಿ ಫುಟಸರೀರಸ್ಸಾತಿ। ಅಪರೋ ನಯೋ - **ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಥಮಾಭೋಗೇನ ವಿನಾ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾತಿ ಚೋದನಾಯಂ "ಕಿಞ್ಚಾಪಿ...ಪೇ॰... ಏವಂ

ಸನ್ತೇಪೀ"ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖಂ, ತಸ್ಮಾ ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಇದಾನಿ ಸಹಾಪಿ ಆಭೋಗೇನ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಂ ವಾ ತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೮೯. ಯನ್ತಿ ಹೇತುಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಯಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಯಂಝಾನಹೇತೂ**"ತಿ। "**ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೀ**"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ಕಿತ್ತನತ್ಥಾನೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ "**ಪಸಂಸನ್ತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ**"ತಿ। **ಕಿನ್ತೀತಿ** ಪಸಂಸನಾಕಾರಪುಚ್ಛಾ। ಏದಿಸೇಸು ಠಾನೇಸು ಸತಿಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಮ್ಪಿ ಗಹಿತಂ ಹೋತೀತಿ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಸತಿಯಾ ಏವ ಗಹಿತತ್ತಾ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿತಾಯ "**ಸತಿಮಾ**" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, "ಸಮ್ಪಜಾನೋ"ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ತಾ ವಾ।

ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಚೇತಸಿಕಸುಖಮೇವ ಲಬ್ಭತೀತಿ "**ಸುಖಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ**"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। **ತತಿಯನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತಾತಿ** ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಕಥಾಹಿ ಅವಿಸೇಸೋ, ವಿಸೇಸೋ ಚ ವುತ್ತೋತಿ।

### ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೭. ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ**"ತಿ ವತ್ವಾ "**ಯಸ್ಮಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಠಾನೇ ಪದನ್ತರಸಙ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯತ್ತಾಭಾವತೋ। **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ** ಸಾತಿಸಯಂ ಸುಖವಿರಾಗಭಾವನಾಭಾವತೋ। **ತಾನೀತಿ** ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿಯಂ ಜವನಾನಿ ಸನ್ಧಾಯಾಹ।

೯೮. "**ಪುಬ್ಬೇವಾ**"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ ಕದಾ ಪನ ತೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಚೋದನಾಯಂ ಆಹ "**ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ**"ತಿ। ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಹಾನಕ್ಕಮೋ** ನಾಮ ಪಹಾಯಕಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಪಾಟಿ। ತೇನ ಪನ ವುಚ್ಚಮಾನೇ "ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಸುಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಕಸ್ಮಾ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ವಚನನ್ತಿ ಆಹ "**ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೇ**"ತಿಆದಿ। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಝಾನೇಸ್ವೇವ ನಿರೋಧೋ ವುತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

**ಕತ್ಥ ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಕತ್ಥ ಚ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ** ನಿರೋಧಟ್ಠಾನಂ ಪುಚ್ಛತಿ। ತೇನ "**ಕತ್ಥಾ**"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯಂ, "**ಏತ್ಥಾ**"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಪಿ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಝಾನಾನುಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ ಹಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಂ "**ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅತಿಸಯನಿರೋಧೋ** ಸುಟ್ಠು ಪಹಾನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವೂಪಸಮೋ।

**ನಾನಾವಜ್ಜನೇತಿ** ಯೇನ ಆವಜ್ಜನೇನ ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿ, ತತೋ ಭಿನ್ನಾವಜ್ಜನೇ, ಅನೇಕಾವಜ್ಜನೇ ವಾ। ಅಪ್ಪನಾವೀಥಿಯಞ್ಹಿ ಉಪಚಾರೋ ಏಕಾವಜ್ಜನೋ, ಇತರೋ ಅನೇಕಾವಜ್ಜನೋ ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತನತೋ। ವಿಸಮನಿಸಜ್ಜಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಕಿಲಮಥೋ **ವಿಸಮಾಸನುಪತಾಪೋ। ಪೀತಿಫರಣೇನಾತಿ** ಪೀತಿಯಾ ಫರಣರಸತ್ತಾ, ಪೀತಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ವಾ ಪಣೀತರೂಪಾನಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪನತೋ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಬ್ಬೋ ಕಾಯೋ ಸುಖೋಕ್ಕನ್ತೋ ಹೋತೀ**"ತಿ। **ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚಯೇಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನಪ್ಪಯುತ್ತೋ, ಸೋ "ಪಹೀನಸ್ಸಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ "ಪಹೀನಸ್ಸಾಪಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸಾ"ತಿ। ಏತಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ತಸ್ಸ ಮಯ್ಹಂ ಅತಿಚಿರಂ ವಿತಕ್ಕಯತೋ ವಿಚಾರಯತೋ ಕಾಯೋಪಿ ಕಿಲಮಿಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಉಹಞ್ಞೀ"ತಿ ವಚನತೋ ಕಾಯಚಿತ್ತಖೇದಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪ್ಪಚ್ಚಯತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ । "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀತಿ** ತತ್ಥ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಅಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಭವೇಯ್ಯ।

ಏತ್ಥ ಚ ಯದೇಕೇ “ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀ”ತಿ ವದನ್ತೇನ ಝಾನಲಾಭೀನಮ್ಪಿ ದೋಮನುಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನ ಚ ಅನೀವರಣಸಭಾವೋ ಲೋಭೋ ವಿಯ ದೋಸೋಪಿ ಅತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತಿ। ನ ಹಿ ದೋಸೇನ ವಿನಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಪವತ್ತತಿ। ನ ಚೇತ್ಥ **ಪಟ್ಠಾನಪಾಳಿಯಾ** ವಿರೋಧೋ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪರಿಹೀನಂ ಝಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ದಸ್ಸಿತಂ, ಅಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಝಾನಲಾಭೀನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ದೋಮನಸ್ಸಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಚ ನ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಅಪಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ। ನ ಹೇವ ಖೋ ಸೋ ಪಹೀನಜ್ಝಾನೋ ಅಹೋಸೀತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಅಯುತ್ತಂ ಅನೀವರಣಸಭಾವಸ್ಸ ದೋಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಥಾ ಹಿ “ಅರೂಪೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣಂ ಉದ್ಧಚ್ಚನೀವರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಬ್ಯಾಪಾದಕುಕ್ಕುಚ್ಚನೀವರಣಾನಿ ಅನುದ್ಧಟಾನಿ। ನ ಚೇತ್ಥ ನೀವರಣತ್ತಾ ಪರಿಹಾರೋ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಅನೀವರಣಾನಂಯೇವ ನೀವರಣಸದಿಸತಾಯ ನೀವರಣಪರಿಯಾಯಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಯಂ ಪನ ವುತ್ತಂ “ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಅಪಿ ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ”ತಿ, ತಮ್ಪಿ ಅಕಾರಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೇನ ಚ ದೋಮನಸ್ಸೇನ ಝಾನತೋ ಪರಿಹಾಯನತೋ। ಲಹುಕೇನ ಪನ ಪಚ್ಚಯೇನ ಪರಿಹೀನಂ ತಾದಿಸಾ ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ ಪಟಿಪಾಕತಿಕಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ತತ್ಥಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತೀ”ತಿ ಇದಂ ಪನ ಪರಿಕಪ್ಪವಚನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ದೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ “ನ ತ್ವೇವ ಅನ್ತೋಅಪ್ಪನಾಯ”ನ್ತಿ। ಯದಿ ಪನ ತದಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಮ್ಪಿಸ್ಸ ಪರಿಹೀನಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪಹೀನಮ್ಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪೀತಿ ವಿಯ ನ ದೂರೇತಿ ಕತ್ವಾ **“ಆಸನ್ನತ್ತಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ನಾನಾವಜ್ಜನೂಪಚಾರೇ ಪಹೀನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವಿಹತತ್ತಾ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ವಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾಯಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಾದಿಸಾಯ ಆಸೇವನಾಯ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ ಯಥಾ **ಮಗ್ಗವೀಥಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಸದಿಸಾನುಪಸ್ಸನಾವ ಪವತ್ತನ್ತಿ,** ಏವಮಿಧಾಪಿ ಅಪ್ಪನಾವಾರತೋ ಪುಬ್ಬೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾವ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ವದನ್ತಿ।

**ಸಮಾಹಟಾ**ತಿ ಸಮಾನೀತಾ, ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಖದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಯ ಅನೋಳಾರಿಕತ್ತಾ ಅವಿಭೂತತಾಯ **ಸುಖುಮಾ**। ತತೋ ಏವ ಅನುಮಿನಿತಬ್ಬಸಭಾವತ್ತಾ **ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ದುಟ್ಠಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಟ್ಠಪಯೋಗಸ್ಸ, ದುದ್ದಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಕ್ಕಾ ಹೋತಿ ಏಸಾ ಗಾಹಯಿತುಂ** ಅಞ್ಞಾಪೋಹನನಯೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಇದಮೇವ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪಾಯಭೂತಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **“ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನಾದಯೋ ಹಿ ತಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯಾ”**ತಿ। **ದುಕ್ಖಪ್ಪಹಾನಾದಯೋ**ತಿ ಚ ಸೋಪಚಾರಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಯೋವೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

**ಪಹೀನಾತಿ ವುತ್ತಾ** “ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಂ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಪರಿಕ್ಖಯಾ”ತಿ। **ಏತಾ**ತಿ ಸುಖಾದಯೋ ವೇದನಾ।

**ಸೋಮನಸ್ಸಂ ರಾಗಸ್ಸ** ಪಚ್ಚಯೋ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ “ಸುಖಾಯ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ವೇದನಾಯ ರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೫)। **ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಸಸ್ಸ** ಪಚ್ಚಯೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ “ದುಕ್ಖಾಯ ಖೋ, ಆವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ವೇದನಾಯ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ”ತಿ। **ಸುಖಾದಿಘಾತೇನಾ**ತಿ ಸುಖಾದೀನಂ ಪಹಾನೇನ। **ಅಸ್ಸ** ಝಾನಸ್ಸ।

ನ ದುಕ್ಖನ್ತಿ **ಅದುಕ್ಖಂ,** ದುಕ್ಖವಿಧುರಂ। ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **“ದುಕ್ಖಾಭಾವೇನಾ”**ತಿ। **ಅಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏತೇನಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಸುಖಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನೇನ। **“ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತ”**ನ್ತಿ ಇದಂ ಇಧ ತತಿಯವೇದನಾಯ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ವಿಯ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ। ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಸ್ಸ ಮಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಂ ವಾ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೇನ ಅನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ **ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಪರೀತಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಾ**। ತತೋ

ಏವ **ಮಜ್ಝತ್ತರಸಾ। ಅವಿಭೂತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾನಿ ವಿಯ ನ ವಿಭೂತಾಕಾರಾ , ಪಿಟ್ಠಿಪಾಸಾಣೇ ಮಿಗಗತಮಗ್ಗೋ ವಿಯ ತೇಹಿ ಅನುಮಾತಬ್ಬಾ ಅವಿಭೂತಾಕಾರೋಪಟ್ಠಾನಾ। ಸುಖನಿರೋಧೋ ನಾಮ ಇಧ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೋ, ಸೋ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಸುಖನಿರೋಧಪದಟ್ಠಾನಾ**।

**೮೯. "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"**ನ್ತಿ ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನೇತಂ ಸಮಾಸಪದನ್ತಿ ಆಹ **"ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಜನಿತಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿ"**ನ್ತಿ। ಸಬ್ಬಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಪರಿಸುದ್ಧಾಯ ಪಚ್ಚನೀಕಸಮನೇಪಿ ಅಬ್ಯಾವಟಾಯ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಯ ವತ್ತಮಾನಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಸತಿ ಸಮ್ಪಹಂಸನಪಞ್ಞಾ ವಿಯ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಾ, ಸುವಿಸದಾ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಯಾ ಚ ತಸ್ಸಾ ಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ಸಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಕತಾ, ನ ಅಞ್ಞೇನಾ"**ತಿ। ಯದಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಇಧ "ಉಪೇಕ್ಖಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ಕಥಂ ಸತಿಯೇವ "ಪರಿಸುದ್ಧಾ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ನ ಕೇವಲ"**ನ್ತಿಆದಿ।

ಏವಮ್ಪಿ ಕಸ್ಮಾ ಅಯಮೇವ ಸತಿ "ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧೀ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯಪಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ ಪಚ್ಚನೀಕಾಭಿಭವತೋ, ಸಹಾಯಪಚ್ಚಯವೇಕಲ್ಲತೋ ಚ ಅಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, ತಥಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ। ತದಭಾವತೋ ಇಧ ಪಾರಿಸುದ್ಧೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ರೂಪಕವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೂರಿಯಪ್ಪಭಾಭಿಭವಾ**ತಿ ಸೂರಿಯಪ್ಪಭಾಯ ಅಭಿಭುಯ್ಯಮಾನತ್ತಾ। ಅತಿಕ್ಖತಾಯ ಚನ್ದಲೇಖಾ ವಿಯ ರತ್ತಿಪಿ ಸೋಮ್ಮಸಭಾವಾ ಸಭಾಗಾಯ ರತ್ತಿಯಮೇವ ಚ ಚನ್ದಲೇಖಾ ಸಮುಜ್ಜಲತೀತಿ ಸಾ ತಸ್ಸಾ ಸಭಾಗಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸೋಮ್ಮಭಾವೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಕತ್ತೇನ ವಾ ಸಭಾಗಾಯ ರತ್ತಿಯಾ"**ತಿ ಆಹ।

**"ಏಕವೀಥಿಯ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ತತ್ಥ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಏಕಂಸೇನ ಅಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ, ನ ತತೋ ಪುರಿಮತರೇಸು ಏಕಂಸೇನ ಭಾವತೋ। ಯಥಾ ಪನ ವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ದುತಿಯಾದಿಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇಯೇವ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ನ ತೇಸಂ ಏಕವೀಥಿಯಂ ಪುರಿಮಜವನೇಸು, ನ ಏವಮೇತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। **ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನೇ**ತಿ ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಜ್ಝಾನಚತುಕ್ಕೇ।

### ಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೯೦. ತತ್ಥಾ**ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ। **ಚತುಕ್ಕನಯಸ್ಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ವಿಯಾ**ತಿ ಚತುಕ್ಕನಯಸಮ್ಬನ್ಧಿನಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ವಿಯ। **ತಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ**ತಿ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ದುತಿಯಂ "ಅವಿತಕ್ಕಂ ವಿಚಾರಮತ್ತಂ, ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ಚ ಏವಂ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ **ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಞ್ಚೇವ ತತಿಯಞ್ಚ ಹೋತಿ** ಅಭಿಧಮ್ಮೇತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೮) ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಪನ ಸರೂಪತೋ ಪಞ್ಚಕನಯೋ ನ ಗಹಿತೋ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ನಯದ್ವಯವಿಭಾಗೋ ಗಹಿತೋತಿ? ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ನಯದ್ವಯವಸೇನ ಝಾನಾನಂ ದೇಸಿತತ್ತಾ। ಕಸ್ಮಾ ಚ ತತ್ಥ ತಥಾ ತಾನಿ ದೇಸಿತಾನಿ? ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯತೋ, ದೇಸನಾವಿಲಾಸತೋ ಚ। ಸನ್ನಿಪತಿತದೇವಪರಿಸಾಯ ಕಿರ ಯೇಸಂ ಯಥಾದೇಸಿತೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವಿತಕ್ಕೋ ಏವ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ, ಇತರೇ ಸನ್ತತೋ। ತೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಚ ಚತುರಙ್ಗಿಕಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಝಾನಂ ದೇಸಿತಂ। ಯೇಸಂ ವಿಚಾರೋ, ಯೇಸಂ ಪೀತಿ, ಯೇಸಂ ಸುಖಂ ಓಳಾರಿಕತೋ ಉಪಟ್ಠಾಸಿ, ಇತರೇ ಸನ್ತತೋ। ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ತತಿಯಾದೀನಿ ಝಾನಾನಿ ದೇಸಿತಾನಿ। ಅಯಂ ತಾವ ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯೋ।

ಯಸ್ಸಾ ಪನ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಸುಪ್ಪಟಿವಿದ್ಧತ್ತಾ ಭಗವಾ ಯಸ್ಮಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸಪ್ಪತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಞಾಣಮಹನ್ತತಾಯ ದೇಸನಾಯ ಸುಕುಸಲೋ ಯಂ ಯಂ ಅಙ್ಗಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಯಥಾರುಚಿಂ ದೇಸನಂ ನಿಯಾಮೇನ್ತೋ ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನ, ಪಞ್ಚಕನಯವಸೇನ ಚ। ತತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ಪಠಮಂ, ಚತುರಙ್ಗಿಕಂ ದುತಿಯಂ, ತಿವಙ್ಗಿಕಂ ತತಿಯಂ,

ದುವಙ್ಗಿಕಂ ಚತುತ್ಥಂ, ದುವಙ್ಗಿಕಮೇವ ಪಞ್ಚಮಂ ಝಾನಂ ದೇಸೇಸೀತಿ ಅಯಂ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಪಕ್ಖಿಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಂ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ ವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೮)। ಕಸ್ಮಾ? ಏಕತ್ತಕಾಯನಾನತ್ತಸಞ್ಞೀಸತ್ತಾವಾಸಫಲತಾಯ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇನ ಸಮಾನಫಲತ್ತಾ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿತೋ ಜಾತತ್ತಾ ಚ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವ ಹಿ "ಕಾಮೇಹಿ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಚ ವಿವಿತ್ತ"ನ್ತಿ ತದಭಾವಾ ನ ಇಧ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹೀ"ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ನಾಪಿ "ವಿವೇಕಜ"ನ್ತಿ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಸು ಚ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಾನಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಮೇವ ಭಜನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕವೂಪಸಮಾ ವಿಚಾರವೂಪಸಮಾ ಅವಿತಕ್ಕತ್ತಾ, ಅವಿಚಾರತ್ತಾ ಚ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯಪಿ ಪಞ್ಚಕನಯೋ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ಸಿದ್ಧಂ ಹೋತಿ। ನನು ಸುತ್ತನ್ತೇ ಚತ್ತಾರಿಯೇವ ಝಾನಾನಿ ವಿಭತ್ತಾನೀತಿ ಪಞ್ಚಕನಯೋ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ನ, "ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ ಸಮಾಧೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೫) ಸಮಾಧಿತ್ತಯಾಪದೇಸೇನ ಪಞ್ಚಕನಯಸ್ಸ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ಚತುಕ್ಕನಯನಿಸ್ಸಿತೋ ಪನ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚಕನಯೋ ವಿಭತ್ತೋತಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾಯಪಿ ಪಞ್ಚಕನಯೋ ನಿದ್ಧಾರೇತಬ್ಬೋ। "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಹಿ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ, ವಿಚಾರಸ್ಸ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನ"ನ್ತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ। ತಥಾ "ಅವಿತಕ್ಕಂ, ಅವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ಚ ವಿನಾ, ಸಹ ಚ ವಿಚಾರೇನ ವಿತಕ್ಕಪ್ಪಹಾನೇನ ಅವಿತಕ್ಕಂ, ಸಹ, ವಿನಾ ಚ ವಿತಕ್ಕೇನ ವಿಚಾರಪ್ಪಹಾನೇನ ಅವಿಚಾರನ್ತಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ, ಅವಿಚಾರಂ, ಅವಿತಕ್ಕಞ್ಚ ಅವಿಚಾರಞ್ಚಾತಿ ವಾ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಸಕ್ಕಾ ಸಙ್ಗಹೇತುಂ।

**ದುತಿಯ**ನ್ತಿ ಚ ವಿತಕ್ಕರಹಿತೇ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರದ್ವಯರಹಿತೇ ಚ ಞಾಯಾಗತಾ ದೇಸನಾ ದುತಿಯಂ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತ್ತಾ, ವಿಚಾರಮತ್ತರಹಿತೇಪಿ ದ್ವಯಪ್ಪಹಾನಾಧಿಗತಸಮಾನಧಮ್ಮತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಚಕನಯನಿದ್ದೇಸೇ ದುತಿಯೇ ವೂಪಸನ್ತೋಪಿ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಹಾಯಭೂತವಿಚಾರಾವೂಪಸಮೇನ ನ ಸಮ್ಮಾ ವೂಪಸನ್ತೋತಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರದ್ವಯರಹಿತೇ ವಿಯ ವಿಚಾರವೂಪಸಮೇನೇವ ತದುಪಸಮಂ, ಸೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮಾನತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ ತತಿಯಂ ಚತುಕ್ಕನಯೇ ದುತಿಯೇನ ನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ ವಿಭತ್ತಂ। ದುವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಸಹಾಯವಿರಹೇನ, ಅಞ್ಞಥಾ ಚ ವಿತಕ್ಕಪ್ಪಹಾನೇನ ಅವಿತಕ್ಕತ್ತಂ, ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖತ್ತಞ್ಚ ಸಮಾನನ್ತಿ ಸಮಾನಧಮ್ಮತ್ತಾಪಿ **ದುತಿಯ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸೋ । ವಿಚಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರದ್ವಯರಹಿತಂ ವಿಯ "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ ಅವಿತಕ್ಕಂ ವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೮) ಅವಿತಕ್ಕಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖನ್ತಿ ವಿಭತ್ತಂ। ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ವಾ ಸಹಚಾರೀಸು ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಸು ಏಕಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ದುತಿಯಮ್ಪಿ ತತ್ರಟ್ಠಮೇವ ದೋಸತೋ ದಿಸ್ವಾ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಸಹಾತಿಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಚಕನಯೇ **ತತಿಯಂ** ವುತ್ತಂ, ತತಿಯಂ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತ್ತಾ। ಪಠಮತೋ ಅನನ್ತರಭಾವೇನ ಪನಸ್ಸ ದುತಿಯಭಾವೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇವಂ ಸರೂಪತೋ ಪಞ್ಚಕನಯೋ ನ ವಿಭತ್ತೋತಿ? ವಿನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ। ಯಥಾನುಲೋಮದೇಸನಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾತಿ।

ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಚತುತ್ಥಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೫. ಸೇಸಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

## ಆಪೋಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೧. ಯಥಾವಿತ್ಥಾರಿತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅತಿದೇಸೋಪಿ ವಿತ್ಥಾರಟ್ಠಾನೇಯೇವ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಆಹ **“ವಿತ್ಥಾರಕಥಾ ಹೋತೀ”**ತಿ। **ಆಪೋಕಸಿಣ**ನ್ತಿ ಆಪೋಕಸಿಣಜ್ಝಾನಂ, ಆಪೋಕಸಿಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ। **ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। **ಏತ್ತಕಮ್ಪೀ**ತಿ “ಕತೇ ವಾ ಅಕತೇ ವಾತಿ ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬ”ನ್ತಿ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ। ಸಾಮುದ್ದಿಕೇನ ಲೋಣುದಕೇನ ಭರಿತೋ ಜಲಾಸಯೋ **ಲೋಣೀ**। ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಸಙ್ಕರಪರಿಹರಣತ್ಥಂ **“ಸುದ್ಧವತ್ಥೇನ ಗಹಿತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಂ। **ತಥಾರೂಪ**ನ್ತಿ ಯಾದಿಸಂ ಆಕಾಸಜಂ ಉದಕಂ, ತಾದಿಸಂ। ತೇನಾಹ **“ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲ”**ನ್ತಿ, ಯಂ ಪನ ಉದಕನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **“ನ ವಣ್ಣೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ”**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಕಥಾಯಂ ವುತ್ತಮೇವ। **ಲಕ್ಖಣಂ** ಪನ ಇಧ ಪಗ್ಘರಣಲಕ್ಖಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಭಾವನಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ತರಙ್ಗುಟ್ಠಾನಾದಿ, ಫೇಣಮಿಸ್ಸತಾದಿ ಚ ಇಧ **ಕಸಿಣದೋಸೋ**। **ಸೋ**ತಿ ಯೋಗಾವಚರೋ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ।

## ತೇಜೋಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೨. **ಸಿನಿದ್ಧಾನಿ** ಸಿನೇಹವನ್ತಾನಿ। **ಸಾರದಾರೂನಿ** ನ ಫೇಗ್ಗುದಾರೂನಿ। ಜಾಲಾಯ ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ ಸಿನಿದ್ಧಸಾರದಾರುಗ್ಗಹಣಂ। **ಘಟಿಕಂ ಘಟಿಕಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಖನ್ಧಸೋ ಕರಿತ್ವಾ। **ಆಲಿಮ್ಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಜಾಲೇತ್ವಾ। **ಘನಜಾಲಾಯಾ**ತಿ ಅವಿರಳವಸೇನ ಪವತ್ತಅಗ್ಗಿಜಾಲಾಯಂ।

**ಪತನಸದಿಸ**ನ್ತಿ ಪತಮಾನಸದಿಸಂ। **ಅಕತೇ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಥಾ ಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಂ ಅನಭಿಸಙ್ಖತೇ ಕೇವಲೇ ತೇಜಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ।

## ವಾಯೋಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೩. **ವುತ್ತಞ್ಹೇತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಹಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ, ಯಸ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಸ “ತಸ್ಮಾ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಉಚ್ಛಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಉಚ್ಛುಖೇತ್ತೇ ಯಥಾಠಿತಾನಂ ಅಗ್ಗಂ। **ಏರಿತ**ನ್ತಿ ವಾತೇನ ಚಲಿತಂ। **ಸಮೇರಿತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಚಲಿತಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ “ವಾಯೋಕಸಿಣಂ…ಪೇ॰… ಉಪಲಕ್ಖೇತೀ”ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ, ತಸ್ಮಾ। **ಸಮಸೀಸಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಉಪರಿ ಪತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಸಮಸೀಸಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ। **ವೇಳುಂ ವಾ ರುಕ್ಖಂ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಸಮಸೀಸಂ ಠಿತಂ ಘನಪತ್ತವೇಳುಂ ವಾ ಘನಪತ್ತರುಕ್ಖಂ ವಾ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಏಕಙ್ಗುಲಾದಿಪ್ಪಮಾಣೇಸು ಕೇಸೇಸು ರಸ್ಸಭಾವತೋ, ದೀಘತರೇಸು ಓಲಮ್ಬನತೋ, ವಿರಳೇಸು ಅನುಪ್ಪವೇಸತೋ ವಾತಪ್ಪಹಾರೋ ನ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ **ಚತುರಙ್ಗುಲಪ್ಪಮಾಣ**ಗ್ಗಹಣಂ, **ಘನ**ಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಕತಂ। **ಏತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಪಹರತೀತಿ ಸತಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಚ್ಛಗ್ಗಾದೀನಂ ಪಚಲನಾಕಾರಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ತೇಸಂ ಪಹಾರಕೇ ವಾತಸಙ್ಖಾತೇ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। **ತತ್ಥ ಸತಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಯಪದೇಸಸ್ಸ ಸಙ್ಘಟ್ಟನವಸೇನ ಪವತ್ತೇ ವಾಯುಪಿಣ್ಡೇ ಸಙ್ಘಟ್ಟನಾಕಾರಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। “ಉಸುಮವಟ್ಟಿಸದಿಸ”ನ್ತಿ ಏತೇನ ಪುರಿಮಕಸಿಣಸ್ಸ ವಿಯ ಇಮಸ್ಸಾಪಿ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಸಂವಿಗ್ಗಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। “ನಿಚ್ಚಲ”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೋಯೇವ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತತೋ ಇಮಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಉಸುಮವಟ್ಟಿಸದಿಸತಾವ ವಿಭಾವಿತಾ ಹೋತಿ।

## ನೀಲಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೪. ಅಞ್ಜನರಾಜಿವಟ್ಟಾದಿ **ವಣ್ಣಧಾತುಯಾ ವಾ**। **ತಥಾರೂಪಂ ಮಾಲಾಗಚ್ಛನ್ತಿ** ಅವಿರಳವಿಕಸಿತನೀಲವಣ್ಣಪುಪ್ಫಸಞ್ಛನ್ನಂ ಪುಪ್ಫಗಚ್ಛಂ। **ಇತರೇನಾತಿ** ಅಕತಾಧಿಕಾರೇನ। **ಗಿರಿಕಣ್ಣಿಕ**ಗ್ಗಹನೇನ ನೀಲಂ ಗಿರಿಕಣ್ಣಿಕಮಾಹ। **ಕರಣ್ಡಪಟಲಂ** ಸಮುಗ್ಗಪಿಧಾನಂ। **ಪತ್ತೇಹಿಯೇವಾತಿ** ನೀಲುಪ್ಪಲಾದೀನಂ ಕೇಸರವಣ್ಟಾನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ಕೇವಲೇಹಿ ಪತ್ತೇಹಿಯೇವ। **ಪೂರೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ನೀಲವಣ್ಣಂ ವತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಭಣ್ಡಿಕಂ ವಿಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಯಥಾ ನೀಲಮಣ್ಡಲಂ ಹುತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಥಾ **ಚಙ್ಕೋಟಕಂ ವಾ ಕರಣ್ಡಪಟಲಂ ವಾ ಪೂರೇತಬ್ಬಂ**। **ಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ ವಾ ಅಸ್ಸಾತಿ** ಅಸ್ಸ ಚಙ್ಕೋಟಕಸ್ಸ, ಕರಣ್ಡಪಟಲಸ್ಸ ವಾ ಮುಖವಟ್ಟಿಯಂ **ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ**। **ಮಣಿತಾಲವಣ್ಟಂ** ಇನ್ದನೀಲಮಣಿಮಯಂ ತಾಲವಣ್ಟಂ।

## ಪೀತಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೫. ಪೀತಕಸಿಣೇ **ಮಾಲಾಗಚ್ಛನ್ತಿ** ಇಕ್ಕಟಾದಿಮಾಲಾಗಚ್ಛಂ। ಹರಿತಾಲಂ, ಮನೋಸಿಲಾ ವಾ **ಧಾತು**। **ಪತ್ತಙ್ಗಪುಪ್ಫೇಹೀತಿ** ಪತ್ತಙ್ಗನಾಮಿಕಾ ಪೀತವಣ್ಣಪುಪ್ಫಾ ಏಕಾ ಗಚ್ಛಜಾತಿ, ತಸ್ಸ ಪುಪ್ಫೇಹಿ। **ಆಸನಪೂಜನ್ತಿ** ಚೇತಿಯಙ್ಗಣೇ ಕತಂ ಆಸನಪೂಜಂ । **ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫಾದಿನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಕುಲಿಕಿಙ್ಕಿರಾತಪುಪ್ಫಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

## ಲೋಹಿತಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೬. **ಲೋಹಿತಮಣಿ** ಲೋಹಿತಙ್ಗಮಣಿಆದಿ। **ಲೋಹಿತಧಾತು** ಗೇರುಕಜಾತಿಹಿಙ್ಗುಲಿಕಾದಿ।

## ಓದಾತಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೭. ಓದಾತಕಸಿಣೇ **ಮಾಲಾಗಚ್ಛನ್ತಿ** ನನ್ದಿಯಾವತ್ತಾದಿಮಾಲಾಗಚ್ಛಂ। **ಧಾತು** ಕಕ್ಕಟಿಮುತ್ತಸೇತಿಕಾದಿ।

## ಆಲೋಕಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೮. **ತಥಾ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನಾತಿ** ಯಥಾ ಸೂರಿಯಾಲೋಕಾದಿವಸೇನ ಓಭಾಸನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದನಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಓಭಾಸಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿತಾಯ ತಥಾ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದನಂ ಕಾತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತೇನ। ಘಟಮುಖೇನ ನಿಗ್ಗಚ್ಛನಕಓಭಾಸಸ್ಸ ಮಹನ್ತಭಾವತೋ "**ಘಟಮುಖಂ ಪಿದಹಿತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಭಿತ್ತಿಮುಖನ್ತಿ** ಭಿತ್ತಿಅಭಿಮುಖಂ। **ಉಟ್ಠಿತಮಣ್ಡಲಸದಿಸನ್ತಿ** ಭಿತ್ತಿಆದೀಸು ಉಟ್ಠಿತಪಾಕತಿಕಆಲೋಕಮಣ್ಡಲಸದಿಸಂ। **ಘನವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಆಲೋಕಪುಞ್ಜಸದಿಸನ್ತಿ** ಭಗವತೋ ಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾ ವಿಯ ಬಹಲೋ, ವಿಪ್ಪಸನ್ನೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪುಞ್ಜಭೂತೋ ಆಲೋಕೋ ಅತ್ಥಿ ಚೇ, ತಂಸದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

## ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೯೯. **ಛಿದ್ದಸದಿಸಮೇವ ಹೋತೀತಿ** ಯೇಹಿ ಭಿತ್ತಿಪರಿಯನ್ತಾದೀಹಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ತಂ ಛಿದ್ದಂ, ತಂಸದಿಸಂ, ತೇನವಾಕಾರೇನ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "**ವಡ್ಢಿಯಮಾನಮ್ಪಿ ನ ವಡ್ಢತೀ**"ತಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅವಡ್ಢನೀಯತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಹಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ವಡ್ಢಿಯಮಾನಂ ನ ವಡ್ಢತಿಯೇವ। ಸತಿಪಿ ಚ ವಡ್ಢೇತುಕಾಮತಾಯಂ ವಡ್ಢನಾ ನ ಸಮ್ಭವತಿ ಭಾವನಾಯ ಪರಿದುಬ್ಬಲತ್ತಾ। ಭಾವನಾವಸೇನ ಹಿ ನಿಮಿತ್ತವಡ್ಢನಾ । ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಭಾವನಾ ಥಿರಾತಿ ಕತ್ವಾ "**ವಡ್ಢಿಯಮಾನಂ ವಡ್ಢತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ **ಪಾಳಿಯಂ** “ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀನಿ ರೂಪಜ್ಝಾನಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಅಟ್ಠೇವ ಕಸಿಣಾನಿ ಸರೂಪತೋ ಆಗತಾನಿ, ಓದಾತಕಸಿಣೇ ಪನ ಆಲೋಕಕಸಿಣಂ, ಆಕಾಸಕಸಿಣೇ ಚ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಂ ಅನ್ತೋಗಧಂ ಕತ್ವಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **“ಇತಿ ಕಸಿಣಾನಿ ದಸಬಲೋ, ದಸ ಯಾನಿ ಅವೋಚಾ”**ತಿ। **ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಸಿಣೇ ಪಟಿನಿಯತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಸಾಧಾರಣತೋ, ಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಕಿಣ್ಣಕಂ ವಿಸಟಂ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಾ।

## ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೦೦. **ಆದಿಭಾವೋ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಪಥವೀಪಕ್ಖಿಯಸ್ಸ ವತ್ಥುನೋ ನಿಮ್ಮಾನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾದಿಕಪ್ಪನಂ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ “ಆಕಾಸೇ ವಾ ಉದಕೇ ವಾ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣನಯೇನಾ**ತಿ ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣನಯೇನೇವ। **ಏವಮಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸರೀರತೋ ಉದಕಧಾರಾನಿಮ್ಮಾನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

**ಯದೇವ ಸೋ ಇಚ್ಛತಿ ತಸ್ಸ ಡಹನಸಮತ್ಥತಾ**ತಿ ಬಹೂಸು ಕಪ್ಪಾಸಪಿಚುಸಾರದಾರುಆದೀಸು ಏಕಜ್ಝಂ ರಾಸಿಭೂತೇಸು ಠಿತೇಸು ಯಂ ಯದೇವ ಇಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸೇವ ಡಹನಸಮತ್ಥತಾ। ಇಧ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನ್ಧಕಾರವಿಧಮನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

ವಾಯುಗತಿಯಾ ಗಮನಂ **ವಾಯುಗತಿಗಮನಂ,** ಅತಿಸೀಘಗಮನಂ। ಇಧ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಯದಿಚ್ಛಿತದೇಸನ್ತರಂ ಪಾಪುಣನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

**ಸುವಣ್ಣನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಾ** ಸುವಣ್ಣಭಾವಾಧಿಟ್ಠಾನಂ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಆಯಸ್ಮಾ ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛೋ (ಪಾರಾ॰ ೬೧೮-೬೨೦) ತಿಣಣ್ಡುಪಗಪಾಸಾದಾದೀನಂ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣನಯೇನ।

ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ತತ್ಥ ತತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನೀಲೋಭಾಸನಿಮ್ಮಾನಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮುದ್ದಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

**ಸಬ್ಬಾನೇವ** ದಸಪಿ ಕಸಿಣಾನಿ। **ಇಮಂ ಪಭೇದಂ ಲಭನ್ತೀ**ತಿ ಇಮಂ ವಡ್ಢನಾದಿವಿಸೇಸಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **ಏಕೋ**ತಿ ಏಕಚ್ಚೋ। **ಸಞ್ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಭಾವನಾಪಞ್ಞಾಯ ಸಞ್ಜಾನಾತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ “ಆಪೋಕಸಿಣ”ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

**ಉಪರಿಗಗನತಲಾಭಿಮುಖಂ** “ಪಥವೀಕಸಿಣಮೇಕೋ ಸಞ್ಜಾನಾತೀ”ತಿ ಪಾಳಿಪದಾನಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ತಞ್ಚ ಖೋ ವಡ್ಢನವಸೇನ। ತೇನಾಹ **“ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಉದ್ಧಮೇವ ಕಸಿಣಂ ವಡ್ಢೇತೀ”**ತಿ। **ಹೇಟ್ಠಾಭೂಮಿತಲಾಭಿಮುಖ**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪುಬ್ಬೇ ವಡ್ಢನಕಾಲೇ ಪಯೋಜನಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ವಡ್ಢೇನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ಇದಾನಿ **“ತೇನ ತೇನ ವಾ ಕಾರಣೇನ ಏವಂ ಪಸಾರೇತೀ”**ತಿ ಆಹ, ಕಸಿಣಂ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಕಿನ್ತಿ ಆಹ **“ಆಲೋಕಮಿವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪದಸ್ಸನಕಾಮೋ”**ತಿ। ಉದ್ಧಞ್ಚೇ ರೂಪಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ ಉದ್ಧಂ ಆಲೋಕಂ ಪಸಾರೇತಿ, ಅಧೋ ಚೇ ರೂಪಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ ಅಧೋ ಆಲೋಕಂ ಪಸಾರೇತಿ, ಸಮನ್ತತೋ ಚೇ ರೂಪಂ ದಟ್ಠುಕಾಮೋ ಸಮನ್ತತೋ ಆಲೋಕಂ ಪಸಾರೇತಿ, ಏವಮಯಂ ಕಸಿಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಏಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಏಕೇಕಸ್ಸ। **ಅಞ್ಞಭಾವಾನುಪಗಮನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಞ್ಞಕಸಿಣಭಾವಾನುಪಗಮನದೀಪನತ್ಥಂ, ನ ಅಞ್ಞಂ ಪಥವೀಆದಿ। ನ ಹಿ ಉದಕೇನ ಠಿತಟ್ಠಾನೇ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀ ಅತ್ಥಿ। **ಅಞ್ಞೋ ಕಸಿಣಸಮ್ಭೇದೋ**ತಿ ಆಪೋಕಸಿಣಾದಿನಾ ಸಙ್ಕರೋ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಆಪೋಕಸಿಣಾದೀಸು ಸೇಸಕಸಿಣೇಸು। ಏಕದೇಸೇ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಅನವಸೇಸೇನ ಫರಣಪ್ಪಮಾಣಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಫರಣಂ **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ**। ತೇನೇವ ಹಿ ನೇಸಂ ಕಸಿಣಸಮಞ್ಞಾ। ತಥಾ ಚಾಹ **“ತಞ್ಹೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಚೇತಸಾ ಫರನ್ತೋ**ತಿ

ಭಾವನಾಚಿತ್ತೇನ ಆಲಮ್ಬನಂ ಕರೋನ್ತೋ। ಭಾವನಾಚಿತ್ತಞ್ಹಿ ಕಸಿಣಂ ಪರಿತ್ತಂ ವಾ ವಿಪುಲಂ ವಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಸಕಲಮೇವ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ಏಕದೇಸನ್ತಿ।

೧೦೧. **ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಸಮಙ್ಗಿನೋ**ತಿ ಪಞ್ಚಸು ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮೇಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ**ತಿ ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿ ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠೀತಿ ತೀಸು ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀಸು ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ನಿಯತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತಾ। **ಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಪಣ್ಡಕಾ**ತಿ ಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಾ, ಪಣ್ಡಕಾ ಚ। ಕಾಮಞ್ಚೇತೇ ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ ವಿಪಾಕಾವರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ತಿಬ್ಬಕಿಲೇಸತ್ತಾ ಕಿಲೇಸಾವರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ವುತ್ತಾ। **ಅಹೇತುಕದ್ವಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ**ತಿ ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ , ದ್ವಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ ಚ। ದುಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧೋ, ಝಾನಪಟಿಲಾಭೋ ಚ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಪಿ ವಿಪಾಕಾವರಣೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಏವ।

**ಅಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪದಾಯ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಾಯಂ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಾಯಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಂ। **ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಾ**ತಿ "ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದರಹಿತಾ"ತಿ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮತ್ಥಮೇವ ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಉತ್ತರಕುರುಕಾಪಿ ಮನುಸ್ಸಾ ಮಾರಾದಯೋ ವಿಯ ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಟ್ಠಾನಂ ಪವಿಟ್ಠಾ ನಿಬ್ಬುತಿಛನ್ದರಹಿತತ್ತಾ। **ದುಪ್ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಭವಙ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಹೀನಾ। "ಭವಙ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯಪಿ ಯಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಂ ಲೋಕುತ್ತರಸ್ಸ ಪಾದಕಂ ನ ಹೋತಿ, ಸೋಪಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞೋಯೇವಾ"ತಿ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಭವಙ್ಗೇ ವತ್ತಮಾನೇ ತಂಸನ್ತತಿಯಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ತಂ ತಸ್ಸ ಪಾದಕಂ ನಾಮ ಹೋತಿ।

**ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇಸು, ಸುಖವಿಪಾಕಧಮ್ಮೇಸು ವಾ। **ಓಕ್ಕಮಿತು**ನ್ತಿ ಅಧಿಗನ್ತುಂ। **ಕಸಿಣೇಯೇವಾ**ತಿ ಕಸಿಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಯೇವ। **ಏತೇಸ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಾವರಣಸಮನ್ನಾಗತಾದೀನಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಏತೇ ವಿಪಾಕನ್ತರಾಯಾದಯೋ ಏವಂ ಅತ್ಥಜಾನಿಕರಾ, ಅನತ್ಥಹೇತುಭೂತಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ। ತಿಣ್ಣಮೇವ ಚೇತ್ಥ ಅನ್ತರಾಯಾನಂ ಗಹಣಂ ಇತರಸ್ಸ ಸಪ್ಪಟಿಕಾರತ್ತಾ, ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ ವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತಜ್ಜಂ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸದ್ಧ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಂ, ರತನತ್ತಯಸದ್ಧಞ್ಚ। **ಛನ್ದ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾನುಯೋಗೇ ತಿಬ್ಬಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಸಲಚ್ಛನ್ದಂ। **ಪಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಪಾರಿಹಾರಿಯಪಞ್ಞಂ। **ವಡ್ಢೇತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಪರಿಬ್ರೂಹೇತ್ವಾ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ನ ವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ, ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಚ ನ ವಿಭತ್ತಂ।

ಸೇಸಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಪಞ್ಚಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೬. ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

### ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

೧೦೨. “**ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾಸುಭೇಸೂ**”ತಿ ಇದಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀನಂ ಸಭಾವದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಭೂತಕಥನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕಅಸುಭಸ್ಸ ಅಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ನ ಕೇವಲಂ ಮತಸರೀರ”ನ್ತಿಆದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೨)। **ಉದ್ಧಂ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಾ**ತಿ ಜೀವಿತಕ್ಖಯತೋ ಉಪರಿ ಮರಣತೋ ಪರಂ। **ಸಮುಗ್ಗತೇನಾ**ತಿ ಉಟ್ಠಿತೇನ। **ಉದ್ಧುಮಾತತ್ತಾ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಧುಮಾತತ್ತಾ ಸೂನತ್ತಾ। **ಉದ್ಧುಮಾತಮೇವ ಉದ್ಧುಮಾತಕ**ನ್ತಿ ಕ-ಕಾರೇನ ಪದವಡ್ಢನಮಾಹ ಅನತ್ಥನ್ತರತೋ ಯಥಾ “ಪೀತಕಂ ಲೋಹಿತಕ”ನ್ತಿ। **ಪಟಿಕ್ಕೂಲತ್ತಾ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನೀಯತ್ತಾ। **ಕುಚ್ಛಿತಂ ಉದ್ಧುಮಾತಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕ**ನ್ತಿ ಕುಚ್ಛನತ್ಥೇ ವಾ ಅಯಂ **ಕ**-ಕಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ಪಾಪಕೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೮೫; ಪರಿ॰ ೩೨೫; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೪೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩)। **ತಥಾರೂಪಸ್ಸಾ**ತಿ “ಭಸ್ತಾ ವಿಯ ವಾಯುನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾರೂಪಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾರೂಪಸ್ಸ।

ಸೇತರತ್ತೇಹಿ ಪರಿಭಿನ್ನಂ ವಿಮಿಸ್ಸಿತಂ ನೀಲಂ **ವಿನೀಲಂ,** ಪುರಿಮವಣ್ಣವಿಪರಿಣಾಮಭೂತಂ ವಾ ನೀಲಂ **ವಿನೀಲಂ**।

**ಪರಿಭಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಸು** ಕಾಕಕಙ್ಕಾದೀಹಿ। **ವಿಸ್ಸನ್ದಮಾನಪುಬ್ಬ**ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸವನ್ತಪುಬ್ಬಂ, ತಹಂ ತಹಂ ಪಗ್ಘರನ್ತಪುಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಅಪಧಾರಿತ**ನ್ತಿ ವಿವಟಂ ಉಗ್ಘಾಟಿತಂ। **ಖಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಛಡ್ಡಿತಂ, ಸೋಣಸಿಙ್ಗಾಲಾದೀಹಿ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ಖಾದನೇನ ಸರೀರಸಙ್ಘಾತತೋ ಉಞ್ಛಿತ್ವಾ ತಹಂ ತಹಂ ಛಡ್ಡಿತಂ। ವಿವಿಧಂ ಖಿತ್ತನ್ತಿ **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ**।

**ಪುರಿಮನಯೇನಾ**ತಿ “ವಿವಿಧಂ ಖಿತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಸತ್ಥೇನ ಹನಿತ್ವಾ**ತಿ ವೇರೀಹಿ ಖಗ್ಗಕರವಾಲಾದಿನಾ ಸತ್ಥೇನ ಪಹರಿತ್ವಾ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ “ಅಙ್ಗೇನ ಹತ್ಥ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ।

ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೇಹಿ ಕಿಮೀಹಿ ಪಗ್ಘರನ್ತಕಿಮಿಕುಲಂ ಪುಳವಕನ್ತಿ ಆಹ “**ಕಿಮಿಪರಿಪುಣ್ಣಸ್ಸಾ**”ತಿ।

**ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀನಿ** ಆಮಕಸುಸಾನಾದೀಸು ಛಡ್ಡಿತಾಸುಭಾನಿ। **ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ಪಟಿಚ್ಚ ತಾನಿಪಿ ಆರಬ್ಭ। **ನಿಮಿತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಉಗ್ಗಹಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಂ। **ಏತಾನೇವ** ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀನೇವ **ನಾಮಾನಿ**।

### ಉದ್ಧುಮಾತಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

೧೦೩. **ಭಾವೇತುಕಾಮೇನಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತುಕಾಮೇನ। **ತೇನಾ**ತಿ ಆಚರಿಯೇನ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೋಗಿನೋ। **ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಾಯ, ಅಸುಭೇ ವಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಾಯ। **ಗಮನವಿಧಾನ**ನ್ತಿ ಗಮನವಿಧಿ। ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಗನ್ತಬ್ಬಂ, ಸೋ ವಿಧಿ। ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಿಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಅಪ್ಪನಾವಿಧಾನಪರಿಯೋಸಾನ**”ನ್ತಿ।

೧೦೪. **ತಾವದೇವಾ**ತಿ ಸುತಕ್ಖಣೇಯೇವ। **ಅತಿತ್ಥೇನ** ಪುಣ್ಣನದೀಆದಿಂ **ಪಕ್ಖನ್ದನ್ತೇನ ವಿಯ** ಅನುಪವಿಸನ್ತೇನ ವಿಯ। **ಕೇದಾರಕೋಟಿಯಾ**ತಿ ಕೇದಾರಮರಿಯಾದಾಯ। **ವಿಸಭಾಗರೂಪ**ನ್ತಿ ಖೇತ್ತರಕ್ಖಿಕಾದಿವಿಸಭಾಗವತ್ಥುರೂಪಂ। **ಸರೀರ**ನ್ತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಕಳೇವರಂ। **ಅಧುನಾಮತ**ನ್ತಿ ಅಚಿರಮತಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತಂ। **ತಕ್ಕಯತೀ**ತಿ ಸಮ್ಭಾವೇತಿ ಭಾರಿಯಂ ಕತ್ವಾ ನ ಮಞ್ಞತಿ।

೧೦೫. **ರೂಪಸದ್ದಾದೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಮನುಸ್ಸಾನಂ ರೂಪೇಹಿ, ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದೀನಂ ಸದ್ದಾದೀಹಿ, ಅಮನುಸ್ಸಾನಮ್ಪಿ ವಾ ರೂಪಸದ್ದಾದೀಹಿ। ತಥಾ **ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದೀನ**ನ್ತಿ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾಭಿಭೂತಸ್ಸಾ**ತಿ ಭೇರವಾದಿಭಾವೇನ ಅನಿಟ್ಠೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇಹಿ ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟಸ್ಸ। **ನ ಪಟಿಸಣ್ಠಾತೀ**ತಿ ವಿದಾಹವಸೇನ ಆಸಯೇ ನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಉಚ್ಛಡ್ಡೇತಬ್ಬಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞೋ**ತಿ ಅಮನುಸ್ಸಾದೀನಂ ವಸೇನ ವಾ ಅಞ್ಞಥಾ ವಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರತೋ ಅಞ್ಞೋ ಆಬಾಧೋ ಹೋತಿ। **ಸೋ**ತಿ ಸಙ್ಘತ್ಥೇರೋ, ಅಭಿಞ್ಞಾತಭಿಕ್ಖು ವಾ। ಯಸ್ಸಾನೇನ ಆರೋಚಿತಂ, ಸೋ। **ಕತಕಮ್ಮಾ**ತಿ ಕತಥೇಯ್ಯಕಮ್ಮಾ। **ಅಕತಕಮ್ಮಾ**ತಿ ಥೇಯ್ಯಕಮ್ಮಂ ಕಾತುಕಾಮಾ। ಕತಕಮ್ಮಾ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತಸ್ಮಾ **ತೇ**ತಿ ಕತಕಮ್ಮಾ ಚೋರಾ। ಸಹ ಓಡ್ಢೇನಾತಿ **ಸಹೋಡ್ಢಂ,** ಥೇನೇತ್ವಾ ಗಹಿಯಮಾನಭಣ್ಡೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಜಮಾನೋ**ತಿ ಯಞ್ಞಂ ಯಜನ್ತೋ ಯಞ್ಞಸಾಮಿಕೋ। “ಅದ್ಧಾ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಜರಾಮರಣತೋ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ **ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ**।

ಏವಂ ಗಮನವಿಧಾನಂ ಏಕದೇಸೇನ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಆಗತನಯೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ವುತ್ತೇನ ವಿಧಿನಾ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ**ತಿ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಹೇತು। **ಏಕೋ**ತಿ ಅಯಂ **ಏಕ**-ಸದ್ದೋ ಅಸಹಾಯತ್ಥೋ, ನ ಅಞ್ಞಾದಿಅತ್ಥೋತಿ **“ಅದುತಿಯೋ”**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ವವತ್ಥಾನಂ ಏಕಂಸತೋ ಸಮುದಿತಮೇವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಭಾವತೋ, ನ ತಥಾ ಸನ್ಧಿಆದಿತೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ವಣ್ಣತೋಪೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಛಸು ಠಾನೇಸು ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಗಹಿತೋ। **ಪುನ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ**ತಿಆದಿ ಗಹಿತನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ವಸನಟ್ಠಾನಗಮನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತಬ್ಭಾಗಿಯಞ್ಞೇವಾ**ತಿ ತಪ್ಪಕ್ಖಿಯಂಯೇವ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಮನಸಿಕಾರಸಹಿತಮೇವ। **ಆಸನಂ ಪಞ್ಞಪೇತೀ**ತಿ ನಿಸಜ್ಜಂ ಕಪ್ಪೇತಿ। ಯಂ ಪನ “ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತದಿಸಾಭಿಮುಖೇ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೇ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೧೩) ವಕ್ಖತಿ, ತಮ್ಪಿ ಇಮಮೇವತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಕೇವಲೇನ ದಿಸಾಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ಇಜ್ಝತಿ।

**ಸಮನ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತುಪಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸ್ಸ ಸಮನ್ತಾ ಪಾಸಾಣಾದಿನಿಮಿತ್ತಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾ। **ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಾ**ತಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತೇ ಉಪಟ್ಠಿತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸಮ್ಮೋಹವಿಗಮತ್ಥಾ। **ಏಕಾದಸವಿಧೇನಾ**ತಿ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಏಕಾದಸವಿಧೇನ। **ಉಪನಿಬನ್ಧನತ್ಥೋ**ತಿ ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ನಿಬನ್ಧನತ್ಥೋ। **ವೀಥಿಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಯಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾ। ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥು ಅಧಿಗತಂ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೧೦೬. **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪದಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮುಪಾಯೋ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ “ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಏಕೋ ಅದುತಿಯೋ ಗಚ್ಛತೀ”ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ। **ಚಿತ್ತಸಞ್ಞತ್ತತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸರೀರಸಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ, ಸಂವೇಗಜನನೇನ ಚ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞತ್ತಿಅತ್ಥಂ ಸಞ್ಞಾಪನತ್ಥಂ। “ಚಿತ್ತಸಞ್ಞತತ್ಥಾಯಾ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಕಿಲೇಸವಸೇನ ಅಸಂಯತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಂಯಮನತ್ಥಂ ದಮನತ್ಥಂ, ನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತ್ಥನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಸೀಸಭೂತೇನ, ತಂ ಉತ್ತಮಙ್ಗಂ ಪಧಾನಂ ಕಾರಣಂ ಕತ್ವಾ। **ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಪಕತಿಯಾ ಅತ್ತನಾ ಕಾಲೇನ ಕಾಲಂ ಪರಿಹರಿಯಮಾನಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದಿಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। “ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸೀಸೇನ ಗಚ್ಛಾಮೀ”ತಿ ತಂ **ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ**। ತೇನಾಹ **“ತಂ ಮನಸಿಕರೋನ್ತೇನೇವಾ”**ತಿ। **ಸೂಪಟ್ಠಿತಭಾವಸಮ್ಪಾದನೇನಾ**ತಿ ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಿತಭಾವಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನೇನ। ಏವಂ ಹಿ ಸತಿ ಅಸಮ್ಮುಟ್ಠಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಮಾನಸಂ **ಅಬಹಿಗತಂ** ನಾಮ। ತಥಾಭೂತೇನ ಚಾನೇನ ರೂಪಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **“ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಂ…ಪೇ॰… ಗನ್ತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ।

**ದ್ವಾರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ವಿಹಾರೇ ಪುರತ್ಥಿಮಾದೀಸು ದಿಸಾಸು ಅಸುಕದಿಸಾಯ ಇದಂ ದ್ವಾರಂ, ತತೋ ಏವ ತಾಯ ದಿಸಾಯ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತೇನ ಅಸುಕದ್ವಾರೇನ ನಿಕ್ಖನ್ತೋಮ್ಹೀತಿ ದ್ವಾರಂ ಉಪಧಾರೇತಬ್ಬಂ। **ತತೋ**ತಿ ದ್ವಾರಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ ಪಚ್ಛಾ। **ಯೇನ ಮಗ್ಗೇನ**

ಗಚ್ಛತಿ ಸಯಂ। **ನಿಮಿತ್ತಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಗಣ್ಹನಟ್ಠಾನಂ। **ಆಹಾರಂ ಛಡ್ಡಾಪೇಯ್ಯಾತಿ** ವಮನಂ ಕಾರಾಪೇಯ್ಯ। **ಕಣ್ಟಕಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಕಣ್ಟಕವನ್ತಂ ಠಾನಂ।

೧೦೭. **ದಿಸಾ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾತಿ** ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಏಕಸ್ಮಿಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಖಾಯತೀತಿ** ಉಪಟ್ಠಾತಿ। **ಕಮ್ಮನಿಯನ್ತಿ** ಭಾವನಾಯ ಕಮ್ಮಕ್ಖಮಂ। **ಉಬ್ಬಾಳ್ಹಸ್ಸಾತಿ** ಬಾಧಿತಸ್ಸ। **ವಿಧಾವತೀತಿ** ನಾನಾರಮ್ಮಣೇ ವಿಸರತಿ। **ಉಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ** ಉಜುಕಂ ಅನುವಾತತೋ ಅಪಕ್ಕಮ್ಮ। ಮತಕಳೇವರಂ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಭಯತೋ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಆಹ **"ಅಚ್ಚಾಸನ್ನೇ ಭಯಮುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ। **ಅನುಪಾದನ್ತಿ** ಪಾದಸಮೀಪಂ। ಯತ್ಥ ಠಿತಸ್ಸ ಸುಖೇನ ಓಲೋಕೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ, ತಂ **ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಫಾಸುಕಟ್ಠಾನಂ**।

೧೦೮. **ಸಮನ್ತಾತಿ** ಸಮನ್ತತೋ। ಪುನ **ಸಮನ್ತಾತಿ** ಸಾಮನ್ತಾ ಸಮೀಪೇ। **ಕಚ್ಛಕೋತಿ** ಕಾಳಕಚ್ಛಕೋ, "ಪಿಲಕ್ಖೋ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಕಪೀತನೋತಿ** ಪಿಪ್ಪಲಿರುಕ್ಖೋ। **ಸಿನ್ದೀತಿ** ಖುದ್ದಕಖಜ್ಜುರೀ। **ಕರಮನ್ದಾದಯೋ** ಪಾಕಟಾ ಏವ। **ಸಾಮಾತಿ** ಸಾಮಲತಾ। **ಕಾಳವಲ್ಲೀತಿ** ಕಾಳವಣ್ಣಾ ಅಪತ್ತಿಕಾ ಏಕಾ ಲತಾಜಾತಿ। **ಪೂತಿಲತಾತಿ** ಜೀವನವಲ್ಲಿ, ಯಾ "ಗಲೋಚೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

೧೦೯. **ತಂ** ನಿಮಿತ್ತಕರಣಾದಿ **ಇಧೇವ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ಪಾಸಾಣಾದಿನಿಮಿತ್ತಕರಣೇ ಏವ **ಅನ್ತೋಗಧಂ** ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ। **ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತೀತಿ** ಸಹ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಅಸುಭಂ ಪಾಸಾಣಾದಿನಿಮಿತ್ತೇನ ಸಹ ಕರೋತಿ ವವತ್ಥಪೇತಿ। ಅಥ ವಾ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ, ಪಾಸಾಣಾದಿನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಸಹ ಏಕಜ್ಝಂ ಕರೋನ್ತೋ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೋ **"ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ಸಮಾನಕಾಲತಾದೀಪಕೇನ ಹಿ ಸಹ-ಸದ್ದೇನ ಅಯಂ ಸಮಾಸೋ ಯಥಾ "ಸಚಕ್ಕಂ ದೇಹೀ"ತಿ। ತಯಿದಂ ನಿಮಿತ್ತಕರಣಂ ಅಪರಾಪರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ಹೋತಿ, ನ ಏಕವಾರಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಪುನಪ್ಪುನಂ ವವತ್ಥಪೇನ್ತೋ ಹಿ ಸನಿಮಿತ್ತಂ ಕರೋತೀ"**ತಿ। **ದ್ವೇತಿ** ಪಾಸಾಣಾಸುಭನಿಮಿತ್ತಾನಿ। **ಸಮಾಸೇತ್ವಾ** ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ। **ಸಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಾಸಾಣಾದಿಂ ಸಮಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ, ಸಹ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ, ಏಕಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಯ ಉಭಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ, ಏಕಜ್ಝಂ ವಿಯ ಚ ಅಪರಾಪರಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇನ್ತೋ ಪಾಸಾಣಾದಿಂ, ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಞ್ಚಾತಿ ದ್ವಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಅತ್ತನಿಯೋತಿ** ಸಕೋ। **ವಣಿತನ್ತಿ** ಸೂನಂ। **ಸಭಾವೇನ ಸರಸೇನಾತಿ** ಉದ್ಧುಮಾತಕಭಾವಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ತನೋ ಲಕ್ಖಣೇನ, ಪರೇಸಂ ಜಿಗುಚ್ಛುಪ್ಪಾದನಸಙ್ಖಾತೇನ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚೇನ ಚ, ಸಭಾವೋ ಏವ ವಾ ತಥಾ ನಿಪ್ಫಜ್ಜನತೋ "ರಸೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ।

೧೧೦. **ಛಬ್ಬಿಧೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ವಣ್ಣಾದಿನಾ ಛಪ್ಪಕಾರೇನ ತಾವ ಉದ್ಧುಮಾತಕಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಕೇಚಿ "ಕಳೇವರಸ್ಸ ದೀಘರಸ್ಸಾದಿಪ್ಪಮಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತವಿಧೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ನತ್ಥಿ। **ಲಿಙ್ಗತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಲಿಙ್ಗಂ** ನಾಮ ವಯೋ ಲಿಙ್ಗಂ, ನ ಥನಮಸ್ಸುಆದಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ **"ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಠಿತಸ್ಸ** ಸತ್ತಸ್ಸ **ಇದಂ ಸರೀರನ್ತಿ** ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಣ್ಠಾನವಸೇನೇವ,** ನ ಪಾಕತಿಕಸಣ್ಠಾನವಸೇನ। ಏತೇನ ಯದಿ ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ಅನುದ್ಧುಮಾತಕಭಾವಪ್ಪತ್ತೋ ಪದೇಸೋ ಸಿಯಾ, ಸೋ ನ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಓಳಾರಿಕಾವಯವವಸೇನ ಇದಂ ಸಣ್ಠಾನವವತ್ಥಾನಂ, ನ ಸುಖುಮಾವಯವವಸೇನಾತಿ ಸೀಸಸಣ್ಠಾನಾದಿಕಂ ನವವಿಧಮೇವ ಸಣ್ಠಾನಂ ಗಹಿತಂ।

**ಇಮಿಸ್ಸಾ ದಿಸಾಯಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪುರತ್ಥಿಮಾಯ, ದಕ್ಖಿಣಪಚ್ಛಿಮಉತ್ತರಾಯ ದಿಸಾಯ, ಅನುದಿಸಾಯ ವಾ ಠಿತೋತಿ ಯೋಜನಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಓಕಾಸೇ ಹತ್ಥಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ನಾಮ ಭೂಮಿಪ್ಪದೇಸೇ ಇಮಸ್ಸ ಕಳೇವರಸ್ಸ ಹತ್ಥಾ ಠಿತಾತಿ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

**ಅಧೋ ಪಾದತಲೇನಾತಿಆದಿ** ನಾಭಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅಧೋ, ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪರೀತಿ ಇಮಸ್ಸ ವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। **ಹತ್ಥಪರಿಚ್ಛೇದೋ** ಹೇಟ್ಠಾ ಅಙ್ಗುಲಿಅಗ್ಗೇನ ಉಪರಿ ಅಂಸಕೂಟಸನ್ಧಿನಾ ತಿರಿಯಂ ತಚಪರಿಯನ್ತೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏಸ ನಯೋ

**ಪಾದಪರಿಚ್ಛೇದಾ**ದೀಸುಪಿ। **ಯತ್ತಕಂ ವಾ ಪನ ಠಾನಂ ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಸಚೇ ಸಬ್ಬಂ ಸರೀರಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಪದೇಸೋ ತಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾತೋ, ಸೋ ಯತ್ತಕಂ ಸರೀರಪ್ಪದೇಸಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕವಸೇನ ಞಾಣೇನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, **ತತ್ತಕಮೇವ** ಯಥಾಪರಿಗ್ಗಹಿತಮೇವ। **ಇದಂ ಈದಿಸ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಹತ್ಥಾದಿಕಂ ಈದಿಸಂ ಏವಮಾಕಾರಂ। **ಉದ್ಧುಮಾತಕ**ನ್ತಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ **ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಂ। ವಿಸಭಾಗೇ ಸರೀರೇ ಆರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರೋ **ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ** ನ ಖಾಯತಿ, ಸುಭತೋ ಉಪಟ್ಠಹೇಯ್ಯ। ತೇನಾಹ "**ವಿಪ್ಫನ್ದನಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ**"ತಿ, ಕಿಲೇಸಪರಿಪ್ಫನ್ದನಸ್ಸೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಗ್ಘಾಟಿತಾಪೀ**ತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾಪಿ, ಸಬ್ಬಸೋ ಕುಥಿತಸರೀರಾಪೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ **ಪಠಮಪಾರಾಜಿಕೇ** (ಪಾರಾ॰ ೬೭ ಆದಯೋ) ವಿನೀತವತ್ಥೂಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ।

೧೧೧. **ಆಸೇವಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೋ**ತಿ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಕತಪರಿಚಯೋ। ಸೋಸಾನಿಕಙ್ಗಾದೀನಂ ವಸೇನ **ಪರಿಹತಧುತಙ್ಗೋ।** ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನವಸೇನ **ಪರಿಮದ್ದಿತಮಹಾಭೂತೋ।** ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಞಾಣೇನ **ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಙ್ಖಾರೋ।** ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹವಸೇನ **ವವತ್ಥಾಪಿತನಾಮರೂಪೋ।** ಸಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಉಕ್ಕಂಸನೇನ ಸುಞ್ಞತಾನುಪಸ್ಸನಾಬಲೇನ **ಉಗ್ಘಾಟಿತಸತ್ತಸಞ್ಞೋ।** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಸಮ್ಪಾಪನೇನ **ಕತಸಮಣಧಮ್ಮೋ।** ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸೋ ಕುಸಲವಾಸನಾಯ, ಕುಸಲಭಾವನಾಯ ಚ ಪೂರಣೇನ **ವಾಸಿತವಾಸನೋ ಭಾವಿತಭಾವನೋ।** ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಕುಸಲಬೀಜೇನ **ಸಬೀಜೋ।** ಞಾಣಸ್ಸ ಪರಿಪಕ್ಕಭಾವೇನ **ಞಾಣುತ್ತರೋ।** ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ತನುಕರಣೇನ **ಅಪ್ಪಕಿಲೇಸೋ। ಓಲೋಕಿತೋಲೋಕಿತಟ್ಠಾನೇಯೇವಾ**ತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಅಸುಭಸ್ಸ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಓಲೋಕಿತೋಲೋಕಿತಟ್ಠಾನೇ ಏವ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಕಾಲವಿಸೇಸೋ, ಅಸುಭಸ್ಸ ಪದೇಸವಿಸೇಸೋ ವಾ ಅಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೋ ಚೇ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀ**ತಿ ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತಪುರಿಸವಿಸೇಸಸ್ಸ ವಿಯ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ನೋ ಚೇ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। **ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧೇನಾ**ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧೇನ। **ಪುನಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣವಿಧಿಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ, ನ ಪಞ್ಚವಿಧತಂ। ಛಬ್ಬಿಧೇನ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ವಿಹಿತಂ।

೧೧೨. **ಅಸೀತಿಸತಸನ್ಧಿತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸನ್ಧಯೋ ತದಾಪಿ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವೇನ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಪಞ್ಞಾಯನ್ತಿ, ತೇ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಉದ್ಧುಮಾತಕೇ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಯೋ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಸನ್ಧೀ**ತಿ ಅಂಸಕಪ್ಪರಮಣಿಬನ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ತಯೋ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥಸನ್ಧಯೋ। ತಥಾ ವಾಮಹತ್ಥಸನ್ಧಯೋ। ಕಟಿಜಣ್ಣುಗೋಪ್ಫಕಾನಂ ವಸೇನ ತಯೋ ದಕ್ಖಿಣಪಾದಸನ್ಧಯೋ। ತಥಾ ವಾಮಪಾದಸನ್ಧಯೋ। **ಏಕೋ ಕಟಿಸನ್ಧೀ**ತಿ ಕಟಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಸನ್ಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಹತ್ಥನ್ತರ**ನ್ತಿ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥದಕ್ಖಿಣಪಸ್ಸಾನಂ, ವಾಮಹತ್ಥವಾಮಪಸ್ಸಾನಞ್ಚ ಅನ್ತರಂ ವಿವರಂ। **ಪಾದನ್ತರ**ನ್ತಿ ಉಭಿನ್ನಂ ಪಾದಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಂ। **ಉದರನ್ತರ**ನ್ತಿ ನಾಭಿಟ್ಠಾನಸಞ್ಞಿತಂ ಕುಚ್ಛಿವೇಮಜ್ಝಂ, ಉದರಸ್ಸ ವಾ ಅಬ್ಭನ್ತರಂ। **ಕಣ್ಣನ್ತರ**ನ್ತಿ ಕಣ್ಣಛಿದ್ದಂ। **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ತೇನ ನಾಸಚ್ಛಿದ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಕ್ಖೀನಂ, ಮುಖಸ್ಸ ಚ ವಸೇನಾಪಿ ವಿವರಂ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಕ್ಖೀನಮ್ಪೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮನ್ತತೋ**ತಿ ಏವಂ ಸನ್ಧಿಆದಿತೋ ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ವವತ್ಥಪೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ, ಇಚ್ಚೇತಂ ಕುಸಲಂ। ನೋ ಚೇ, ಸಮನ್ತತೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ ವವತ್ಥಾಪನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸಕಲಸರೀರೇ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಞಾಣಂ ಚಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಸರೀರಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಸಹಿತಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಭಾವಂ ಆರಬ್ಭ ನಿರನ್ತರಂ ಭಾವನಾಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ। **ಯಂ ಠಾನ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಪನ ಞಾಣಂ ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಯೋ ಪದೇಸೋ ವಿಭೂತೋ ಹುತ್ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾಕಾರೇನ ವಿಭೂತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। **ಉದರಪರಿಯೋಸಾನಂ** ಉಪರಿಮಸರೀರಂ।

**ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

೧೧೩. **ವಿನಿಚ್ಛಯಕಥಾತಿ** ವಿನಿಚ್ಛಯಸಹಿತಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ। **ಯಥಾವುತ್ತನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಸೇನಾತಿ** ವಣ್ಣಾದಿತೋ, ಸನ್ಧಿಆದಿತೋ ಚ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಉದ್ಧುಮಾತಕನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣವಸೇನ। **ಸುಟ್ಠು ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಯಥಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ, ಏವಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಇದಾನಿ ತಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಗಹಣಾಕಾರಂ ಉಪದಿಸನ್ತೋ **"ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರೋನ್ತೇನಾತಿ** ಯಥಾ "ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಜರಾಮರಣತೋ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಸಞ್ಜಾತಾದರೇನ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕಅಸುಭಂ ಪಠಮಂ ಆವಜ್ಜಿತಂ, ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ತತ್ಥ ಆವಜ್ಜನಂ ಕರೋನ್ತೇನ। **ಸಾಧುಕಂ ಉಪಧಾರೇತಬ್ಬಞ್ಚೇವ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಞ್ಚಾತಿ** ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸತಿಯಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಞ್ಚೇವ ಪಞ್ಞಾಯ ನಿಚ್ಛೇತಬ್ಬಞ್ಚ। ಸತಿ ಹಿ "ಧಾರಣಾ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, **ಧಾರಣಞ್ಚೇತ್ಥ** ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ। ಪಞ್ಞಾ "ಪವಿಚಯೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, **ಪವಿಚಯೋ** ಚೇತ್ಥ ನಿಚ್ಛಯೋತಿ। ಅಥ ವಾ **ಉಪಧಾರೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ಸತಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ । ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಸತಿರಹಿತಾ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ಥಿ। **ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಸತಿಯಾ ನಿಚ್ಛಿನಿತಬ್ಬಂ। ಪಞ್ಞಾಸಹಿತಾ ಏವ ಹಿ ಸತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ತಬ್ಬಿರಹಿತಾ। ಅದ್ಧಕ್ಖಿಅಪಙ್ಗಾದಿವಸೇನಾಪಿ ಓಲೋಕನಂ ಅತ್ಥೀತಿ **"ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಮೇವ ಓಲೋಕನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಚಕ್ಖುಂ ಉಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಓಲೋಕನಂ, ನಿಮ್ಮೀಲೇತ್ವಾ ಆವಜ್ಜನಞ್ಚ ಅಪರಾಪರಂ ಅನೇಕವಾರಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। **ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಉದ್ಧುಮಾತಕೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹನನಿಮಿತ್ತಂ। **ಸುಗ್ಗಹಿತನ್ತಿ** ಸುಟ್ಠು ಗಹಿತಂ। ಯಥಾ ನ ವಿನಸ್ಸತಿ ನ ಪಮುಟ್ಠಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಗಹಿತಂ। **ಏಕಸದಿಸನ್ತಿ** ಸಮಾನಸದಿಸಂ। ಸಮಾನತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಏಕ**-ಸದ್ದೋ, ಯಥಾ "ಅರಿಯವಿನಯೇತಿ ವಾ, ಸಪ್ಪುರಿಸವಿನಯೇತಿ ವಾ, ಏಸೇಸೇ ಏಕೇ ಏಕಟ್ಠೇ ಸಮೇ ಸಮಭಾಗೇ ತಜ್ಜಾತೇ ತಞ್ಞೇ ವಾ"ತಿ।

**ಆಗಮನಕಾಲೇತಿ** ವಿಹಾರತೋ ಸುಸಾನಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಆಗಮನಕಾಲೇ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ಅತಿದೇಸವಸೇನ ದೀಪಿತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಂ "ಏಕಕೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ಥ **ತದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಉದ್ಧುಮಾತಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ಮೂಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏಕೇ, ತದಯುತ್ತಂ। ಉಪಟ್ಠಿತನಿಮಿತ್ತಂ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತರಮನಸಿಕಾರೋ ರಞ್ಞೋ ರಜ್ಜಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ವಿದೇಸಗಮನಂ ವಿಯಾತಿ। **ಆಗತೇನಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ಆಗತೇನ।

೧೧೪. **ಅವೇಲಾಯನ್ತಿ** ಸಞ್ಝಾವೇಲಾದಿಅಯುತ್ತವೇಲಾಯಂ। **ಬೀಭಚ್ಛನ್ತಿ** ವಿರೂಪಂ। **ಭೇರವಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ** ವೇತಾಳಸದಿಸಂ ಭಯಾನಕಂ ವಿಸಯಂ। **ವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತೋತಿ** ಭೀರುಕಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಪಿಸಾಚಾದಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪತ್ತೋ। **ಉಮ್ಮತ್ತಕೋ ವಿಯಾತಿ** ಯಕ್ಖುಮ್ಮತ್ತಕೋ ವಿಯ ಏಕಚ್ಚೋ ಹೋತಿ। **ಝಾನವಿಬ್ಭನ್ತಕೋತಿ** ಝಾನತೋ ವಿಚ್ಚುತಕೋ ಸೀಲವಿಬ್ಭನ್ತಕಮನ್ತವಿಬ್ಭನ್ತಕಾ ವಿಯ। **ಸನ್ಥಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ** ಉಪ್ಪನ್ನಪರಿತ್ತಾಸವೂಪಸಮನೇನ ವಿಗತಕಮ್ಪತಾಯ ನಿಚ್ಚಲೋ ಹುತ್ವಾ। **ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತನ್ತಿಆದಿ** ಸನ್ಥಮ್ಭನಸ್ಸ ಉಪಾಯದಸ್ಸನಂ। **ಮತಸರೀರಂ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಅನುಬನ್ಧನಕಂ** ನಾಮ ನತ್ಥಿ ಅಸತಿ ತಾದಿಸೇ ಮನ್ತಪ್ಪಯೋಗೇ। ಸೋಪಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಭಾವಮಪ್ಪತ್ತೇ ಅವಿನಟ್ಠರೂಪೇ ಏವ ಇಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ದೇವತಾಧಿಗ್ಗಹೋ, ನ ಏವರೂಪೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸಞ್ಞಜೋತಿ** ಭಾವನಾಪರಿಕಪ್ಪಸಞ್ಞಾಯ ಜಾತೋ। ತತೋ ಏವ **ಸಞ್ಞಾಸಮ್ಭವೋ** ಸಞ್ಞಾಮತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೋ। **ತಾಸಂ ವಿನೋದೇತ್ವಾತಿ** ನಿಮಿತ್ತುಪಟ್ಠಾನನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಸನ್ತಾಸಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ವಿನೋದೇತ್ವಾ ವೂಪಸಮೇತ್ವಾ । "ಇದಾನಿ ತವ ಪರಿಸ್ಸಮೋ ಸಫಲೋ ಜಾತೋ"ತಿ **ಹಾಸಂ** ಪೀತಿಂ ಪಮೋದನಂ **ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ**। **ಚಿತ್ತಂ ಸಞ್ಚರಾಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಂ।

**ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹನ್ತಿ** ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ, ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ। **ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತೋತಿ** ಸಾಧೇನ್ತೋ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತೋ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತೀತಿ** ಭಾವನಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಉಪನೇನ್ತೋ ನಿಬನ್ಧತಿ। ಯೋಗಕಮ್ಮಂ ಹಿ ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾರಣಭಾವತೋ "ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ, ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತನಿಮಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ಭಾವನಾಚಿತ್ತೇ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಉಪನಿಬನ್ಧನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಸಞ್ಚರಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ "ವಿಸೇಸಮಧಿಗಚ್ಛತೀ"ತಿ

ವುತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ತಸ್ಸ ಹೀ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸಾತಿ** ಯೋಗಿನೋ, ತಸ್ಸ ವಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾಸುಭಸ್ಸ। **ಮಾನಸಂ ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ, ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೧೫. **“ವೀಥಿಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾ”**ತಿ ಪದಸ್ಸ “ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಯಾ ಸಮ್ಪಟಿಪಾದನತ್ಥಾ”ತಿ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವೀಥಿಂ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಸಮ್ಪಟಿಪಾದನವಿಧಿಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಚೇ ಹೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕತಿಮೀತಿ** ಪಕ್ಖಸ್ಸ ಕತಮೀ, ಕಿಂ ದುತಿಯಾ, ತತಿಯಾದೀಸು ವಾ ಅಞ್ಞತರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತುಣ್ಹೀಭೂತೇನ ಗನ್ತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ** ಪುಚ್ಛನ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಪರಿಹರಣತ್ಥಂ। ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನಞ್ಹಿ ಪಸಾದಾಯ, ಪಸನ್ನಾನಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ಸಾಸನಸಮ್ಪಟಿಪತ್ತಿ। **ನಸ್ಸತೀತಿ** ನ ದಿಸ್ಸತಿ , ನ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **“ಆಗನ್ತುಕಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಗನ್ತುಕವತ್ತಂ ಏಕದೇಸೇನ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ “ಅವಸೇಸಾನಿಪೀ”ತಿ ವತ್ವಾ ಆಗನ್ತುಕವತ್ತಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಗಹೇತುಂ ಪುನ **ಆಗನ್ತುಕ**ಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ। **ಗಮಿಕವತ್ತಾದೀನೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆವಾಸಿಕಅನುಮೋದನಪಿಣ್ಡಚಾರಿಕಅನುಮೋದನಪಿಣ್ಡಚಾರಿಕಆರಞ್ಞಿಕಸೇನಾಸನವಚ್ಚಕುಟಿವತ್ತಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವತ್ತಕ್ಖನ್ಧಕೇ** (ಚೂಳವ॰ ೩೫೬) ಹಿ ಆಗತಾನಿ ಮಹಾವತ್ತಾನಿ ಇಧ **“ಖನ್ಧಕವತ್ತಾನೀ”**ತಿ ವುತ್ತಾನಿ। ತಜ್ಜನೀಯಕಮ್ಮಕತಾದಿಕಾಲೇ ಪನ ಪಾರಿವಾಸಿಕಾದಿಕಾಲೇ ಚ ಚರಿತಬ್ಬಾನಿ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಅನ್ತರಧಾಯತೀತಿ** ಸುಸಾನೇ ಠಿತಂ ಅಸುಭನಿಮಿತ್ತಂ ಉದ್ಧುಮಾತಕಭಾವಾಪಗಮೇನ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ। ತೇನಾಹ **“ಉದ್ಧುಮಾತಕ”**ನ್ತಿಆದಿ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತೇನ ಕಾರಣೇನ, ಇಮಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ದುಲ್ಲಭತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತುಂ ಗಮನೇ ವಿಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿವತ್ತನೇಪಿ ಯಥಾಸಲ್ಲಕ್ಖಿತದಿಸಾದಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತವಿನಾಸಾ ಪವತ್ತಿತಕಿರಿಯಾಯ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಉಪಧಾರಣತ್ಥಂ। ಸತಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ನಿರನ್ತರೂಪಧಾರಣೇ ವಿಹಾರಂ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಕಾಲೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಿತಾಕಾರೋ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಗಹಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಹಿತಾಕಾರೋ ವಿಯ ಪಾಕಟೋ ಹುತ್ವಾ ಉಪತಿಟ್ಠೇಯ್ಯಾತಿ। ತೇನಾಹ **“ತಸ್ಸೇವಂ...ಪೇ॰... ವೀಥಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀ”**ತಿ। ಪುರಿಮಾಕಾರೇನ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಪುರಿಮಾಕಾರೇನೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೋ ಭಾವನಾವೀಥಿಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ।

೧೧೬. ಉದ್ಧುಮಾತಕಂ ನಾಮ ಅತಿವಿಯ ಅಸುಚಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಬೀಭಚ್ಛಂ ಭಯಾನಕಞ್ಚ, ಏವರೂಪೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಏವಂ ಆಬದ್ಧಪರಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಥಿರೀಭೂತಸ್ಸೇವ ಯೋಗಿನೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಸಮಿಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವನ್ತಿ** ಏವಮೇವ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿನಾ। **ತಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯಾತಿ** “ಅದ್ಧಾ ಇಮಿನಾ ಸುಖಂ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಂ ವಿಯ ತಂ ಮಣಿರತನಂ ರಕ್ಖೇಯ್ಯ। **ಚತುಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ**ತಿಆದಿ ನೇಸಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಂ ಸುಲಭತಾದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಚತುಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋತಿ** ಚತುಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ತತ್ಥ ವಾ ನಿಯುತ್ತೋ, ಚತುಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಪರಿಹರನ್ತೋ। **ಇತರಾನೀತಿ** ವುತ್ತಾವಸಿಟ್ಠಾನಿ ಅನುಸ್ಸತಿಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾದೀನಿ। **ತಂ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ತಂ ಯಥಾಲದ್ಧಂ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ। **“ರಕ್ಖಿತಬ್ಬ”**ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ರಕ್ಖಣವಿಧಿಂ ಪುನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ರತ್ತಿಟ್ಠಾನೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೧೧೭. ನಾನಾ ಕರೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಾನಾಕರಣಂ,** ಭೇದೋ। **ಬೀಭಚ್ಛಂ ಭೇರವದಸ್ಸನಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ** ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅನುಳಾರತಾಯ, ಅನುಪಸನ್ತತಾಯ ಚ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ। ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯತೋ “ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಥೂಲಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತೀ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಬಹಿದ್ಧಾತಿ** ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ। **ಕಾಮಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾತಿ** ಅಸುಭಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತತ್ತಾ ಕಾಮಗುಣೇ ಆರಬ್ಭ ಮನಸಿಕಾರಸ್ಸೇವ ಅಭಾವಾ। **ಅಮನಸಿಕಾರಾತಿ** ವಾ ಮನಸಿಕಾರಪಟಿಪಕ್ಖಹೇತು। ಯಾಯ ಹಿ ಕಾಮಸಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ಸತ್ತಾ ಕಾಮೇ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಅಸುಭಸಞ್ಞಾ ಕಾಮಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರೋ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಪಹೀಯತೀ”**ತಿ। ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯ ಹಿ ಅಸುಭಸಞ್ಞಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ

ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ, ಅನುರೋಧಮೂಲಕೋ ಆಘಾತೋ ಮೂಲಕಾರಣೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತೋಯೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಅನುನಯ...ಪೇ॰... ಪಹೀಯತೀ"**ತಿ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪಹೀನಾನುನಯಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಅಸುಭಸಞ್ಞಾಸಹಗತಾ ಹಿ ಪೀತಿ ಸಾತಿಸಯಾ ಪವತ್ತಮಾನಾವ ಬ್ಯಾಪಾದಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ। **ತಥಾ ಆರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಪಗ್ಗಹಿತವೀರಿಯತಾಯ। ವೀರಿಯಞ್ಹಿ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಂ ವಿಯ ಸವಿಪ್ಫಾರತಾಯ **ಥಿನಮಿದ್ಧಂ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇನ್ತಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪೋ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ** ದರಥಪರಿಳಾಹಾಭಾವೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬುತತಾ। ತಸ್ಸ ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಸೀಲಂ, ತಂಸಹಗತಾ ತದುಪನಿಸ್ಸಯಾ ಚ ಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸುಖಾದಯೋ ಸಭಾವತೋ, ಹೇತುತೋ ಚ ಸನ್ತಸಭಾವಾ, ತೇಸಂ ಅನುಯುಞ್ಜನೇನ ಅವೂಪಸನ್ತಸಭಾವಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಅವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಕರಸನ್ತಧಮ್ಮಾನುಯೋಗವಸೇನ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹೀಯತೀ"**ತಿ। ಭಾವನಾಯ ಹಿ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹನ್ತಿಯಾ ಯಂ ಸಾತಿಸಯಂ ಸುಖಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತಂ ಅನುಪಸನ್ತಸಭಾವಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇನ್ತಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾಧಿಗತಸ್ಸ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಸ್ಸ। **ಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯಾ**ತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವತೋ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವತ ಸೋ ಭಗವಾ, ಯೋ ಏವರೂಪಿಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿ **ಪಟಿಪತ್ತಿದೇಸಕೇ ಸತ್ಥರಿ। ಪಟಿಪತ್ತಿಯ**ನ್ತಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನಜ್ಝಾನಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ। **ಪಟಿಪತ್ತಿಫಲೇ**ತಿ ತಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಫಲೇ। **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯತಿ** ಧಮ್ಮನ್ವಯವಿಚಾರಾಹಿತಬಲೇನ ವಿಚಾರಬಲೇನ। **ಇತಿ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ ಪಹೀಯನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಪಟಿಲಾಭಸಮಕಾಲಮೇವ ಹೇಟ್ಠಾ ಪವತ್ತಭಾವನಾನುಭಾವನಿಪ್ಫನ್ನೇಹಿ ಸಮಾಧಿಆದೀಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ವಿನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ಸಮ್ಭವತಿ, ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಚ ಸಮಾಧಿಆದಯೋ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ। ಯಥಾಹ **ಪೇಟಕೇ** "ಸಮಾಧಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ"ತಿಆದಿ।

ತೇನೇವ ಚ "ಇಮೇಹಿ ತೇಸಂ ನೀವರಣಾನಂ ಪಹಾನ"ನ್ತಿ ಪಹಾನಪರಿದೀಪನಮುಖೇನ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಚಾ**ತಿ ಯಂ ತಂ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತಂ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಿತಂ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭೂತಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ನಿಮಿತ್ತೇ। **ಚೇತಸೋ**ತಿ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ**ತಿ ಆರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ, ಅಪ್ಪನಾಸಭಾವೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಮಿತ್ತಾನುಮಜ್ಜನಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ ಅನುವಿಚರಣಂ। ಆರಮ್ಮಣೇ ಹಿ ಭಮರಸ್ಸ ಪದುಮಸ್ಸೂಪರಿ ಅನುಪರಿಬ್ಭಮನಂ ವಿಯ ವಿಚಾರಸ್ಸ ಅನುವಿಚಾರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿ **ಅನುಮಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ।** ವಿಸೇಸೋ ಏವ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ, ಪಟಿಲದ್ಧೋ ಚ ಸೋ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮೋ ಚಾತಿ ಪಟಿ... ಪೇ॰... ಗಮೋ, ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ತಂಹೇತುಕಾ **ಪಟಿಲದ್ಧವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಪಚ್ಚಯಾ ಪೀತಿ। ಪೀತಿಮನಸ್ಸ** ಪೀತಿಸಹಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಭವತೋ**ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧೀನಂ ಸಂಸಿಜ್ಝನತೋ। "ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಮಿತ್ತಂ** ಪಸ್ಸದ್ಧಿಹೇತುಕಂ **ಸುಖಂ** "ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯೋ ಸುಖಂ ವೇದಿಯತೀ"ತಿ ವಚನತೋ। **ಸುಖನಿಮಿತ್ತಾ** ಸುಖಪಚ್ಚಯಾ **ಏಕಗ್ಗತಾ।** "ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೯೬; ೧೧.೧೨) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಇತಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತೀ**ತಿ ಏವಂ ಏತಾನಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ನಿಮಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಪಠಮಜ್ಝಾನಪಟಿಬಿಮ್ಬಭೂತ**ನ್ತಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಭೂತಂ। **ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ** ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಪಟಿಲಾಭಸಮಕಾಲಮೇವ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ **ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ,** ನ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಮೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

## ವಿನೀಲಕಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಣ್ಣನಾ

೧೧೮. **ವಿನೀಲಕಾದೀಸುಪಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು। **ಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಲಕ್ಖಣಂ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ಸಹ ವಿನಿಚ್ಛಯೇನ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಚಾತಿ **ಸವಿನಿಚ್ಛಯಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ** ಲಕ್ಖಣಂ

**ವೇದಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

**ಕಬರಕಬರವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸಬಲವಣ್ಣಂ। **ಉಸ್ಸದವಸೇನಾ**ತಿ ರತ್ತಸೇತನೀಲವಣ್ಣೇಸು ಉಸ್ಸದಸ್ಸ ವಣ್ಣಸ್ಸ ವಸೇನ।

**ಸನ್ನಿಸಿನ್ನ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೇನೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ಥಿರತಂ।

**ಚೋರಾಟವಿಯ**ನ್ತಿ ಚೋರೇಹಿ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಅರಞ್ಞೇ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಆಘಾತನೇ। **ಛಿನ್ನಪುರಿಸಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಛಿನ್ನಪುರಿಸವನ್ತೇ ಠಾನೇ। **ನಾನಾದಿಸಾಯಂ ಪತಿತಮ್ಪೀ**ತಿ ಛಿನ್ನಂ ಹುತ್ವಾ ಸರೀರಸ್ಸ ಖಣ್ಡದ್ವಯಂ ವಿಸುಂ ದಿಸಾಸು ಪತಿತಮ್ಪಿ। **ಏಕಾವಜ್ಜನೇನಾ**ತಿ ಏಕಸಮನ್ನಾಹಾರೇನ। **ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಆಪಾಥಂ ಆಗಚ್ಛತಿ। **ವಿಸ್ಸಾಸಂ ಆಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಅಜೇಗುಚ್ಛಿತಂ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಛವಡಾಹಕೋ। ಸಹತ್ಥಾ ಅಪರಾಮಸನೇ ಜಿಗುಚ್ಛಾ ಸಣ್ಠಾತಿಯೇವಾತಿ ಆಹ **“ಕತ್ತರಯಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ದಣ್ಡಕೇನ ವಾ… ಪೇ॰… ಉಪನಾಮೇತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। ವಿಚ್ಛಿದ್ದಕಭಾವಪಞ್ಞಾಯನತ್ಥಂ ಏಕಙ್ಗುಲನ್ತರಕರಣಂ। **ಉಪನಾಮೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ।

**ಖಾಯಿತಸದಿಸಮೇವಾ**ತಿ ಖಾಯಿತಾಸುಭಸದಿಸಮೇವ। **ಅಙ್ಗುಲಙ್ಗುಲನ್ತರ**ನ್ತಿ ವಿವಿಧಂ ಖಿತ್ತಂ ಸರೀರಾವಯವಂ ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಂ ಅಙ್ಗುಲನ್ತರಂ। **ಕತ್ವಾ ವಾ**ತಿ ಕತ್ತರಯಟ್ಠಿಯಾ ವಾ ದಣ್ಡಕೇನ ವಾ ಸಯಂ ಕತ್ವಾ ವಾ।

**ಲದ್ಧಪ್ಪಹಾರಾನ**ನ್ತಿ ಲದ್ಧಾವುಧಪ್ಪಹಾರಾನಂ ಮುಖತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಮುಖತೋ**ತಿ ಪಹಾರಾದಿಮುಖತೋ। **ಪಗ್ಘರಮಾನಕಾಲೇ**ತಿ ಲೋಹಿತಂ ಪಗ್ಘರಮಾನಕಾಲೇ। ಲೋಹಿತಕಂ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

**ತ**ನ್ತಿ ಪುಳವಕಂ। **ತೇಸೂ**ತಿ ಸೋಣಾದಿಸರೀರೇಸು। **ಅಟ್ಠಿಕ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಕಅಸುಭಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವುತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ಉದ್ಧುಮಾತಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ।

೧೧೯. **ತ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿಕಂ। **ನ ಉಪಟ್ಠಾತೀ**ತಿ ಸಭಾವತೋ ನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನ ನ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **“ಓದಾತಕಸಿಣಸಮ್ಭೇದೋ ಹೋತೀ**”ತಿ। ಅಟ್ಠಿಕೇ ಪಠಮವಯಾದಿಸಂಲಕ್ಖಣಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ **“ಲಿಙ್ಗನ್ತಿ ಇಧ ಹತ್ಥಾದೀನಂ ನಾಮ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಾ ಪನ “ಅಯಂ ದಹರಸ್ಸ, ಅಯಂ ಯೋಬ್ಬನೇ ಠಿತಸ್ಸ, ಅಯಂ ಅವಯವೇಹಿ ವುದ್ಧಿಪತ್ತಸ್ಸಾ”ತಿ ಏವಂ ವಯವಸೇನ ವವತ್ಥಪೇತುಂ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾವ, ಅಬ್ಯಾಪಿತಾಯ ಪನ ನ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯದಿಪಿ ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಾಯಂ ಸನ್ಧಿತೋ ವವತ್ಥಾಪನಂ ಲಬ್ಭತಿ, ಅಟ್ಠಿಕೇ ಪನ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ತಸ್ಸ ಅನಿಯತಭಾವದೀಪನತ್ಥಂ ಕಮವಿಲಙ್ಘನಂ ಕತ್ವಾ **“ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿನೋ ನಿನ್ನಟ್ಠಾನಥಲಟ್ಠಾನವಸೇನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ನಿನ್ನಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ಅಟ್ಠಿನೋ ವಿನತಪ್ಪದೇಸೋ। **ಥಲಟ್ಠಾನಂ** ಉನ್ನತಪ್ಪದೇಸೋ। **ಘಟಿತಘಟಿತಟ್ಠಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಅನುಪಗತನ್ಹಾರುಬನ್ಧಾನಂ, ಇತರೇಸಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಟ್ಠಾನವಸೇನ। **ಅನ್ತರವಸೇನಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅನ್ತರವಸೇನ, ಸುಸಿರವಸೇನ ಚ। **ಸಬ್ಬತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಸಕಲಾಯ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಖಲಿಕಾಯ, ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಟ್ಠಿಕೇ।

೧೨೦. **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಿಕಾಸುಭೇ। **ಯುಜ್ಜಮಾನವಸೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಂ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ಯತ್ಥ ಯುಜ್ಜತಿ, ತಂ ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಉಪಲಕ್ಖೇತಬ್ಬಂ। **ಸಕಲಾಯಾ**ತಿ ಅನವಸೇಸಭಾಗಾಯ ಪರಿಪುಣ್ಣಾವಯವಾಯ। **ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ** ನಿಮಿತ್ತುಪಟ್ಠಾನವಸೇನ। **ತೇಸೂ**ತಿ ಅಟ್ಠಿಕಸಙ್ಖಲಿಕಟ್ಠಿಕೇಸು। **ವುತ್ತಂ** ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ। ತನ್ತಿ “ಏಕಸದಿಸಮೇವಾ”ತಿ ವಚನಂ। **ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಿಕೇ ಯುತ್ತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಯಥಾ ವಿನೀಲಕಾದೀಸು ಉಭಿನ್ನಂ ನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ವಣ್ಣವಿಸೇಸತೋ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾಪರಿಪುಣ್ಣತೋ, ಸವಿವರಾವಿವರತೋ, ಚಲಾಚಲತೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಏವಮೇತಸ್ಸಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಪನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ವಿಸೇಸಾಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ **“ಏಕಟ್ಠಿಕೇಪಿ ಚಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಬೀಭಚ್ಛೇನಾ**ತಿ ಸುವಿಭೂತಅಟ್ಠಿರೂಪತ್ತಾ ಅಟ್ಠಿಭಾವೇನೇವ ವಿರೂಪೇನ। **ಭಯಾನಕೇನಾ**ತಿ ತೇನೇವ ಪಾಕತಿಕಸತ್ತಾನಂ ಭಯಾವಹೇನ। **ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜನಕೇನಾ**ತಿ ಸಣ್ಹಮಟ್ಠಭಾವೇನ

ಉಪಟ್ಠಾನತೋ, ಭಾವನಾಯ ಚ ಸವಿಸೇಸತ್ತಾ ಪೀತಿಯಾ, ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪಾದಕೇನ। ತೇನೇವಾಹ **“ಉಪಚಾರಾವಹತ್ತಾ”**ತಿ।

**ಇಮಸ್ಮಿಂ ಓಕಾಸೇ**ತಿ ಉಗ್ಗಹಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಂ ವುತ್ತಟ್ಠಾನೇ। **ದ್ವಾರಂ ದತ್ವಾ ವಾ**ತಿ “ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೇಯೇವ ದಿಟ್ಠೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀ”ತಿ ಏತ್ತಕೇ ಏವ ಅಟ್ಠತ್ವಾ ಅನನ್ತರಮೇವ “ದುವಿಧಂ ಇಧ ನಿಮಿತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಗ್ಗಹಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಚನೇನ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತವಿಭಾಗಸ್ಸ ದ್ವಾರಂ ದತ್ವಾವ ವುತ್ತಂ। **ನಿಬ್ಬಿಕಪ್ಪ**ನ್ತಿ “ಸುಭ”ನ್ತಿ ವಿಕಪ್ಪೇನ ನಿಬ್ಬಿಕಪ್ಪಂ, ಅಸುಭನ್ತ್ವೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಚಾರೇತ್ವಾ**ತಿ “ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಟ್ಠಿಕೇ ಯುತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ।

**ಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸಾ**ತಿ ಚೇತಿಯಪಬ್ಬತವಾಸೀಮಹಾತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ। **ನಿದಸ್ಸನಾನೀ**ತಿ ದನ್ತಟ್ಠಿಕಮತ್ತದಸ್ಸನೇನ ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ತಸ್ಸಾ ಇತ್ಥಿಯಾ **ಸರೀರಸ್ಸ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾನಾದೀನಿ ಏತ್ಥ** ಅಟ್ಠಿಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಉಗ್ಗಹಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಂ ವಿಸೇಸವಿಭಾವನಾನಿ ಉದಾಹರಣಾನಿ।

**ಸುಭಗುಣೋ**ತಿ ಸವಾಸನಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಗುಣೋ। **ದಸಸತಲೋಚನೇನಾ**ತಿ ಸಹಸ್ಸಕ್ಖೇನ ದೇವಾನಮಿನ್ದೇನ। ಸೋ ಹಿ ಏಕಾಸನೇನೇವ ಸಹಸ್ಸಅತ್ಥಾನಂ ವಿಚಾರಣಸಮತ್ಥೇನ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ “ಸಹಸ್ಸಕ್ಖೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಥುತಕಿತ್ತೀ**ತಿ “ಯೋ ಧೀರೋ ಸಬ್ಬಧಿ ದನ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಮಹಾವ॰ ೫೮) ಅಭಿತ್ಥುತಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ।

**ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

೧೨೧. ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಪಹೀನಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಸುವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತರಾಗತ್ತಾ”**ತಿ। **ಅಸುಭಪ್ಪಭೇದೋ**ತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಅಸುಭವಿಭಾಗೋ। **ಸರೀರಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾ**ತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೂಪಗಮನವಸೇನ। ಸರೀರಞ್ಹಿ ವಿನಸ್ಸಮಾನಂ ಅಞ್ಞರೂಪೇನ ಠಿತಸ್ಸ ರಕ್ಖಸಸ್ಸ ವಿಯ ಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನೇವ ವಿನಸ್ಸತಿ। **ರಾಗಚರಿತಭೇದವಸೇನಾ**ತಿ ರಾಗಚರಿತವಿಭಾಗವಸೇನ। ಯದಿ ಸರೀರಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಅಯಮಸುಭಪ್ಪಭೇದೋ ವುತ್ತೋ, **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೭ ಆದಯೋ; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೫ ಆದಯೋ) ಕಥಂ ನವಪ್ಪಭೇದೋತಿ? ಸೋ ಸರಸತೋ ಏವ ಸಭಾವಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವುತ್ತೋ, ಅಯಂ ಪನ ಪರೂಪಕ್ಕಮೇನಾಪಿ। ತತ್ಥ ಚ ಇಧಾಗತೇಸು ದಸಸು ಅಸುಭೇಸು ಏಕಚ್ಚಾನೇವ ಗಹಿತಾನಿ, ಅಟ್ಠಿಕಞ್ಚ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ವಿಭತ್ತಂ। ತಾನಿ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ, ಇಮಾನಿ ಸಮಥವಸೇನಾತಿ ಪಾಕಟೋಯಂ ಭೇದೋತಿ।

ಇಮೇಸಂ ಪನ ದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಅಸುಭಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸತಿಪಿ ಅವಿಸೇಸತೋ ರಾಗಚರಿತಾನಂ ಸಪ್ಪಾಯಭಾವೇ ಯಂ ವುತ್ತಂ “ರಾಗಚರಿತಭೇದವಸೇನ ಚಾ”ತಿ, ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ವಿಸೇಸತೋ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸೂನಭಾವೇನ ಸುಸಣ್ಠಿತಮ್ಪಿ ಸರೀರಂ ದುಸ್ಸಣ್ಠಿತಮೇವ ಹೋತೀತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸರೀರೇ ಸಣ್ಠಾನವಿಪತ್ತಿಂ ದೀಪೇತೀತಿ ಆಹ **“ಸರೀರಸಣ್ಠಾನವಿಪತ್ತಿಪ್ಪಕಾಸನತೋ”**ತಿ। ಸಣ್ಠಾನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ರತ್ತೋ **ಸಣ್ಠಾನರಾಗೀ,** ತಸ್ಸ **ಸಪ್ಪಾಯಂ** ಸಣ್ಠಾನರಾಗಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನುಪಾಯಭಾವತೋ। ಕಾಯೋ ಏವ **ಕಾಯವಣ್ಣೋ,** ತತ್ಥ **ಪಟಿಬದ್ಧಸ್ಸ** ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ। **ಸುಸಿರಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ**ತಿ ಸುಸಿರಸ್ಸ ವಿವರಸ್ಸ ಅತ್ಥಿಭಾವಪ್ಪಕಾಸನತೋ। **ಸರೀರೇ ಘನಭಾವರಾಗಿನೋ**ತಿ ಸರೀರೇ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಥಿರಭಾವಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರಾಗವತೋ। **ವಿಕ್ಖೇಪಪ್ಪಕಾಸನತೋ**ತಿ ಸೋಣಸಿಙ್ಗಾಲಾದೀಹಿ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ **ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಲೀಲಾರಾಗಿನೋ ಸಪ್ಪಾಯಂ**। ಈದಿಸಾನಂ ಕಿರ ಅನವಟ್ಠಿತರೂಪಾನಂ ಅವಯವಾನಂ ಕೋ ಲೀಳಾವಿಲಾಸೋತಿ ವಿರಾಗಸಮ್ಭವತೋ। **ಸಙ್ಘಾತಭೇದವಿಕಾರಪ್ಪಕಾಸನತೋ**ತಿ ಸಙ್ಘಾತಸ್ಸ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸಂಹತಭಾವಸ್ಸ ಸುಸಮ್ಬನ್ಧತಾಯ ಭೇದೋ ಏವ ವಿಕಾರೋ ಸಙ್ಘಾತಭೇದವಿಕಾರೋ, ತಸ್ಸ ಪಕಾಸನತೋ। ಲೋಹಿತಂ ಮಕ್ಖಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೋ **ಲೋಹಿತಮಕ್ಖಿತಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೋ,** ತಸ್ಸ **ಪಕಾಸನತೋ**। **ಮಮತ್ತರಾಗಿನೋ**ತಿ “ಮಮ ಅಯ”ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರಾಗವತೋ। **ದನ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿರಾಗಿನೋ**ತಿ ದನ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ರಜ್ಜನಸೀಲಸ್ಸ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಕೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ದುತಿಯಾದೀನೀತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। **ಅಪರಿಸಣ್ಠಿತಜಲಾಯಾ**ತಿ ಸೋತವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಸಮನ್ತತೋ ಅಟ್ಠಿತಜಲಾಯ ಅಸನ್ನಿಸಿನ್ನಸಲಿಲಾಯ। **ಅರಿತ್ತಬಲೇನಾ**ತಿ ಪಾಜನದಣ್ಡಬಲೇನ। **ದುಬ್ಬಲತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೇನ ಅತ್ತನಿ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥಭಾವೋ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲತಾ। ಪಟಿಕ್ಕೂಲೇ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸರಸತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಭಿನಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೇನ ಪನ ವಿತಕ್ಕೇನ ಅಭಿನಿರೋಪಿಯಮಾನಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗತಂ ಲಭತಿ। **ನ ವಿನಾ ವಿತಕ್ಕೇನಾ**ತಿ ವಿತಕ್ಕರಹಿತಾನಿ ದುತಿಯಾದಿಜ್ಝಾನಾನಿ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ವಿತಕ್ಕಬಲೇನೇವಾ"**ತಿಆದಿ।

ಯದಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವತೋ ಉದ್ಧುಮಾತಾದಿಆರಮ್ಮಣೇ ದುತಿಯಾದಿಜ್ಝಾನಾನಿ ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇನಾಪಿ ತತ್ಥ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಭವೋ ಯುತ್ತೋತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಪಟಿಕ್ಕೂಲೇಪಿ ಚ ಏತಸ್ಮಿ"**ನ್ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾನೀವರಣಸನ್ತಾಪರೋಗವೂಪಸಮಾನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕ, ವಮನವಿರೇಚನಉಪಮಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

೧೨೨. ಯಥಾವುತ್ತಕಾರಣೇನ ದಸಧಾ ವವತ್ಥಿತಮ್ಪಿ ಸಭಾವತೋ ಏಕವಿಧಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ದಸವಿಧಮ್ಪಿ ಚೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಸ್ವಾಯಂ ಸಭಾವೋ ಯಥಾ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕೇಸು, ಏವಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಕೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥಾಪಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರವತೋ ಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತದೇತಂ ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಜೀವಮಾನಕಸರೀರೇ। **ಅಲಙ್ಕಾರೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಜಗ್ಗನಪುಬ್ಬಕೇನ ಅಲಙ್ಕರಣೇನ। **ನ ಪಞ್ಞಾಯತಿ** ಪಚುರಜನಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅತಿರೇಕತಿಸತಅಟ್ಠಿಕಸಮುಸ್ಸಯಂ** ದನ್ತಟ್ಠಿಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ, ತೇಹಿ ಪನ ವಿನಾ "ತಿಮತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠಿಸತಾನೀ"ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೯೦) ಕಾಯಗತಾಸತಿಯಂ ವಕ್ಖತಿ। **ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದ**ನ್ತಿ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಛಿದ್ದವನ್ತಂ। **ಮೇದಕಥಾಲಿಕಾ** ಮೇದಭರಿತಭಾಜನಂ। **ನಿಚ್ಚುಗ್ಘರಿತಪಗ್ಘರಿತ**ನ್ತಿ ನಿಚ್ಚಕಾಲಂ ಉಪರಿ, ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ವಿಸ್ಸವನ್ತಂ। **ವೇಮತ್ತ**ನ್ತಿ ನಾನತ್ತಂ। **ನಾನಾವತ್ಥೇಹೀ**ತಿ ನಾನಾವಣ್ಣೇಹಿ ವತ್ಥೇಹಿ। ಹಿರಿಯಾ ಲಜ್ಜಾಯ ಕೋಪನತೋ ವಿನಾಸನತೋ **ಹಿರಿಕೋಪಿನಂ,** ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಮಗ್ಗಂ। **ಯಾಥಾವಸರಸ**ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಭಾವಂ। ಯಾಥಾವತೋ ರಸೀಯತಿ ಞಾಯತೀತಿ ಹಿ **ರಸೋ,** ಸಭಾವೋ। **ರತಿ**ನ್ತಿ ಅಭಿರತಿಂ ಅಭಿರುಚಿಂ। ಅತ್ತಸಿನೇಹಸಙ್ಖಾತೇನ ರಾಗೇನ ರತ್ತಾ **ಅತ್ತಸಿನೇಹರಾಗರತ್ತಾ। ವಿಹಞ್ಞಮಾನೇನಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಿತಾಲಾಭೇನ ವಿಘಾತಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತೇನ।

**ಕಿಂಸುಕ**ನ್ತಿ ಪಾಲಿಭದ್ದಕಂ, ಪಲಾಸೋತಿ ಕೇಚಿ, ಸಿಮ್ಬಲೀತಿ ಅಪರೇ। **ಅತಿಲೋಲುಪೋ**ತಿ ಅತಿವಿಯ ಲೋಲಸಭಾವೋ । **ಅದು**ನ್ತಿ ಏತಂ। ನನ್ತಿ ಕೇಸಾದಿಸರೀರಕೋಟ್ಠಾಸಂ। **ಮುಚ್ಛಿತಾ**ತಿ ಮೋಹಿತಾ, ಮುಚ್ಛಾಪಾಪಿಕಾಯ ವಾ ತಣ್ಹಾಯ ವಸೇನ ಮುಚ್ಛಂ ಪತ್ತಾ। **ಸಭಾವ**ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವಂ।

**ಉಕ್ಕರೂಪಮೋ**ತಿ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಟ್ಠಾನಸಮೋ, ವಚ್ಚಕೂಪಸಮೋ ವಾ। **ಚಕ್ಖುಭೂತೇಹೀ**ತಿ ಚಕ್ಖುಂ ಪತ್ತೇಹಿ ಪಟಿಲದ್ಧಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುಕೇಹಿ, ಲೋಕಸ್ಸ ವಾ ಚಕ್ಖುಭೂತೇಹಿ। **ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪಟಿಚ್ಛನ್ನೋ**ತಿ ಅಲ್ಲಚಮ್ಮಪರಿಯೋನದ್ಧೋ।

**ದಬ್ಬಜಾತಿಕೇನಾ**ತಿ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮೇ ಪಟಿಲದ್ಧುಂ ಭಬ್ಬರೂಪೇನ। **ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ** ಸರೀರೇ, ಸರೀರಸ್ಸ ವಾ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಸುಭಾಕಾರಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಯಥಾ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ, ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಯಥಾಲದ್ಧೇ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತೇ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇ ಠಿತೇನ ತಮೇವ ಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇನ್ತೇನ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತಬ್ಬಂ। ಅಧಿಗತಪ್ಪನೋ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಠಿತೋ ತಮೇವ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ನಚಿರಸ್ಸೇವ ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಖೇಪೇತೀತಿ।

ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಛಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೭. ಛಅನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

## ೧. ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೨೩. **ಅಸುಭಾನನ್ತರನ್ತಿ** ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನನ್ತರಂ। **ಅನುಸ್ಸತೀಸೂತಿ** ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು। ‘‘ಅನು ಅನು ಸತಿ ಅನುಸ್ಸತೀ’’ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **‘‘ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ’’**ತಿ ವತ್ವಾ ನ ಏತ್ಥ **ಅನು**-ಸದ್ದಯೋಗೇನ ಸತಿ-ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥನ್ತರವಾಚಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **‘‘ಸತಿಯೇವ ಅನುಸ್ಸತೀ’’**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ನಾಯಮನು-ಸದ್ದೋ ‘‘ಉಪಲಬ್ಭತೀ’’ತಿಆದೀಸು ಉಪ-ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಅನತ್ಥಕೋ, ನಾಪಿ ‘‘ಸಞ್ಜಾನನಂ ಪಜಾನನ’’ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಂ-ಸದ್ದಾದಯೋ ವಿಯ ಅತ್ಥನ್ತರದೀಪಕೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ‘‘ಪವತ್ತಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಮ್ಹಿಯೇವ ವಾ ಪವತ್ತತ್ತಾ’’ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಅನುಸ್ಸತಿಯಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾನುರೂಪತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಕಸ್ಸೇವ ಅನುರೂಪತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **‘‘ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ ಅನುರೂಪಾ’’**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸದ್ಧಾಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ವಾ ಕುಲಪುತ್ತಸ್ಸ। ಅನುರೂಪತಾ ನಾಮ ಪವತ್ತಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅನುರೂಪತಾಯ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಕಸ್ಸೇವ ಅನುರೂಪತಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಉಭಯಸ್ಸ। **ಅನುರೂಪಾತಿ** ಚ ಯುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬುದ್ಧನ್ತಿ** ಯೇ ಗುಣೇ ಉಪಾದಾಯ ಭಗವತಿ ‘‘ಬುದ್ಧೋ’’ತಿ ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತೇ ಗುಣೇ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **‘‘ಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಏತಮಧಿವಚನ’’**ನ್ತಿ। **ಆರಬ್ಭಾತಿ** ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ। **ಧಮ್ಮನ್ತಿ** ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನವವಿಧಮ್ಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ। ನನು ಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ವಕ್ಖತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವಕ್ಖತಿ, ಧಮ್ಮಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಇಧ ಪಾಳಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ತಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅಸಙ್ಖತಾಮತಾದಿಭಾವೇನ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠತಾಯ ತಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಕತಂ। **ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿ**ಆದೀನಂ ಪನ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಅನುಸ್ಸತೀನಂ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಗಹಣಂ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಏವ ಸೀಲಸ್ಸ ಚಾಗಸ್ಸ ಸದ್ಧಾದೀನಞ್ಚ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ। **ರೂಪಕಾಯಂ ಗತಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಕರಜಕಾಯಂ ಆರಬ್ಭ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ। **ಕಾಯೇತಿ** ಕಾಯೇ ವಿಸಯಭೂತೇ। **ಕೋಟ್ಠಾಸನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯಾತಿ** ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪಟಿಕ್ಕೂಲನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯ। ಇತೋ ಪುರಿಮಾಸು ಸತ್ತಸು ಅನುಸ್ಸತೀಸು ನತ್ಥಿ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿ , ಇಧ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ನಿಮಿತ್ತ**-ಗ್ಗಹಣಂ। ತಥಾ **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ। **ಉಪಸಮನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೂಪಸಮಂ, ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೨೪. ಅವೇಚ್ಚ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಯಾಥಾವತೋ ಇತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಪಸಾದೋ **ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೋ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಆಗತಪ್ಪಸಾದೋ, ತಂಸದಿಸೋಪಿ ವಾ ಯೋ ದಿಟ್ಠಿಗತವಾತೇಹಿ ಅಚಲೋ ಅಸಮ್ಪಕಮ್ಪಿಯೋ, ತೇನ **ಸಮನ್ನಾಗತೇನ**। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸ। **ಪತಿರೂಪಸೇನಾಸನೇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಅಟ್ಠಾರಸದೋಸವಜ್ಜಿತೇ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತೇ ಸೇನಾಸನೇ। **ರಹೋಗತೇನಾತಿ** ರಹಸಿ ಗತೇನ। ತೇನ ಕಾಯವಿವೇಕಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನಾತಿ** ನಾನಾರಮ್ಮಣತೋ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ಪಟಿಕ್ಕಮಾಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸಲ್ಲೀನೇನ, ಸುಸಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವನ್ತಿ** ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ಆಗತನಯೇನ।

**ಸೋ ಭಗವಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಸೋತಿ** ಯೋ ಸೋ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇ ಭಞ್ಜಿತ್ವಾ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದೇವಾನಂ ಅತಿದೇವೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಅತಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕನಾಥೋ ಭಾಗ್ಯವನ್ತತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ‘‘ಭಗವಾ’’ತಿ ಪತ್ಥಟಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ, ಸೋ। **ಭಗವಾತಿ** ಇದಂ ಸತ್ಥು ನಾಮಕಿತ್ತನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ ‘‘ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತ’’ನ್ತಿಆದಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೮, ೨೧೦; ಚೂಳನಿ॰ ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೨)। ಪರತೋ ಪನ **ಭಗವಾತಿ** ಗುಣಕಿತ್ತನಂ। **ಅರಹ**ನ್ತಿಆದೀಸು ನವಸು ಠಾನೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಇತಿಪಿ-ಸದ್ದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **‘‘ಇತಿಪಿ ಅರಹಂ…ಪೇ॰… ಇತಿಪಿ ಭಗವಾತಿ ಅನುಸ್ಸರತೀ’’**ತಿ ಆಹ। ‘‘ಇತಿಪೇತಂ ಭೂತಂ ಇತಿಪೇತಂ ತಚ್ಛ’’ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೬) ವಿಯ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತ್ಥೋ, **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ। ತೇನ ನೇಸಂ ಬಹುಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ,

ತಾನಿ ಚ ಗುಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣಕಾರಣಾನಿ ಭಾವೇನ್ತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಾನಿ ಕಾತಬ್ಬಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಇಮಿನಾ ಚ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಾರಣೇನಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿ ಆಹ।

೧೨೫. ದೂರತಾ ನಾಮ ಆಸನ್ನತಾ ವಿಯ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ದೂರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಸುವಿದೂರವಿದೂರೇ”**ತಿ ಆಹ, ಸುಟ್ಠು ವಿದೂರಭಾವೇನೇವ ವಿದೂರೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಪನಸ್ಸ ಕಿಲೇಸತೋ ದೂರತಾ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ”**ತಿ। ನನು ಅಞ್ಞೇಸಮ್ಪಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ತೇ ಪಹೀನಾ ಏವಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ಸವಾಸನಾನ”**ನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಭಗವನ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇ ಸಹ ವಾಸನಾಯ ಕಿಲೇಸೇ ಪಹಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ , ಏತೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಭಗವತೋ ಅರಹತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಕಾ ಪನಾಯಂ ವಾಸನಾ ನಾಮ? ಪಹೀನಕಿಲೇಸಸ್ಸಾಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಪಯೋಗಸದಿಸಪಯೋಗಹೇತುಭೂತೋ ಕಿಲೇಸನಿಹಿತೋ ಸಾಮತ್ಥಿಯವಿಸೇಸೋ ಆಯಸ್ಮತೋ **ಪಿಲಿನ್ದವಚ್ಛಸ್ಸ** (ಪಾರಾ॰ ೬೨೧) ವಸಲಸಮುದಾಚಾರನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಯ। ಕಥಂ ಪನ “ಆರಕಾ”ತಿ ವುತ್ತೇ “ಕಿಲೇಸೇಹೀ”ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಸಾಮಞ್ಞಜೋತನಾಯ ವಿಸೇಸೇ ಅವಟ್ಠಾನತೋ, ವಿಸೇಸತ್ಥಿನಾ ಚ ವಿಸೇಸಸ್ಸ ಅನುಪಯೋಜೇತಬ್ಬತೋ, “ಆರಕಾಸ್ಸ ಹೋನ್ತಿ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀನಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೩೪) ಸುತ್ತಪದಾನೇತ್ಥ ಉದಾಹರಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಆರಕಾತಿ** ಚೇತ್ಥ ಆ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ, ಕ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಹ-ಕಾರಂ, ಸಾನುಸಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ **“ಅರಹ”**ನ್ತಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ **“ಸೋ ತತೋ ಆರಕಾ ನಾಮಾ”**ತಿ ಗಾಥಾಬನ್ಧಮಾಹ। ತತ್ಥ ಸಮಙ್ಗನಸೀಲೋ ಸಮಙ್ಗೀ, ನ ಸಮಙ್ಗೀತಾ **ಅಸಮಙ್ಗಿತಾ** ಅಸಮನ್ನಾಗಮೋ ಅಸಹವುತ್ತಿತಾ।

೧೨೬. ಅನತ್ಥಚರಣೇನ ಕಿಲೇಸಾ ಏವ ಅರಯೋತಿ **ಕಿಲೇಸಾರಯೋ।** “ಅರೀನಂ ಹತತ್ತಾ ಅರಿಹಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ **“ಅರಹ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೨೭. ಯಞ್ಚೇತಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ರಥಚಕ್ಕಸ್ಸ ನಾಭಿ ವಿಯ ಮೂಲಾವಯವಭೂತಂ ಅನ್ತೋ, ಬಹಿ ಚ ಸಮವಟ್ಠಿತಂ ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾಮಯಂ ದ್ವಯನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **“ಅವಿಜ್ಜಾಭವತಣ್ಹಾಮಯನಾಭೀ”**ತಿ। ನಾಭಿಯಾ, ನೇಮಿಯಾ ಚ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಅರಸದಿಸಾ ಪಚ್ಚಯಫಲಭೂತೇಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹಾಜರಾಮರಣೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಪುಞ್ಞಾದಿಸಙ್ಖಾರಾತಿ ವುತ್ತಂ **“ಪುಞ್ಞಾದಿಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾರ”**ನ್ತಿ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಪರಿಯನ್ತಭಾವೇನ ಪಾಕಟಂ ಜರಾಮರಣನ್ತಿ ತಂ ನೇಮಿಟ್ಠಾನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ಆಹ **“ಜರಾಮರಣನೇಮೀ”**ತಿ। ಯಥಾ ಚ ರಥಚಕ್ಕಪವತ್ತಿಯಾ ಪಧಾನಕಾರಣಂ ಅಕ್ಖೋ, ಏವಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಪವತ್ತಿಯಾ ಆಸವಸಮುದಯೋತಿ ಆಹ **“ಆಸವಸಮುದಯಮಯೇನ ಅಕ್ಖೇನ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ”**ತಿ। ಆಸವಾ ಏವ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಕಾರಣತ್ತಾ ಆಸವಸಮುದಯೋ। ಯಥಾಹ “ಆಸವಸಮುದಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೩)। ವಿಪಾಕಕಟತ್ತಾರೂಪಪ್ಪಭೇದೋ ಕಾಮಭವಾದಿಕೋ ತಿಭವೋ ಏವ ರಥೋ, ತಸ್ಮಿಂ **ತಿಭವರಥೇ।** ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಮಂ, ಸಬ್ಬಸೋ ವಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯೋಜಿತನ್ತಿ **ಸಮಾಯೋಜಿತಂ।** ಆದಿರಹಿತಂ ಕಾಲಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ **ಅನಾದಿಕಾಲಪ್ಪವತ್ತಂ।**

> “ಖನ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಟಿಪಾಟಿ, ಧಾತುಆಯತನಾನ ಚ।
> ಅಬ್ಬೋಚ್ಛಿನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಾ, ‘ಸಂಸಾರೋ’ತಿ ಪವುಚ್ಚತೀ”ತಿ॥ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೯೫ ಅಪಸಾದನಾವಣ್ಣನಾ; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೬೦; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೪.೧೯೯) –

ಏವಂ ವುತ್ತಸಂಸಾರೋವ **ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಂ। ಅನೇನಾತಿ** ಭಗವತಾ। **ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇತಿ** ಬೋಧಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಞಾಣಸ್ಸ ಮಣ್ಡಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ ಠಾನೇ, ಕಾಲೇ ವಾ। **ವೀರಿಯಪಾದೇಹೀತಿ** ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನಪಕ್ಖಿಯೇಸು ಸನ್ನಿರುಮ್ಭನಸನ್ನಿಕ್ಖಿಪನಕಿಚ್ಚತಾಯ ದ್ವಿಧಾ ಪವತ್ತೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ವೀರಿಯಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಪಾದೇಹಿ। **ಸೀಲಪಥವಿಯನ್ತಿ** ಪತಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಸೀಲಮೇವ ಪಥವೀ, ತಸ್ಸಂ। **ಪತಿಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಸಮ್ಪಾದನವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಹಿತ್ವಾ। **ಸದ್ಧಾಹತ್ಥೇನಾತಿ** ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾದಾನಸಾಧನತೋ ಸದ್ಧಾವ ಹತ್ಥೋ, ತೇನ। **ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರನ್ತಿ**

ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಖಯಕರಣತೋ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರಂ। **ಞಾಣಫರಸುನ್ತಿ** ಸಮಾಧಿಸಿಲಾಯಂ ಸುನಿಸಿತಮಗ್ಗಞಾಣಫರಸುಂ ಗಹೇತ್ವಾ।

೧೨೮. ಏವಂ "ಅರಾನಂ ಹತತ್ತಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಅರಘಾತೇ ಸಂಸಾರಂ ಚಕ್ಕಂ ವಿಯ ಚಕ್ಕನ್ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅತ್ಥಯೋಜನಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದದೇಸನಾಕ್ಕಮೇನಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅನಮತಗ್ಗಂ ಸಂಸಾರವಟ್ಟನ್ತಿ** ಅನು ಅನು ಅಮತಗ್ಗಂ ಅವಿಞ್ಞಾತಕೋಟಿಕಂ ಸಂಸಾರಮಣ್ಡಲಂ। **ಸೇಸಾ ದಸ ಧಮ್ಮಾ** ಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ ಜಾತಿಪರಿಯೋಸಾನಾ **ಅರಾ**। ಕಥಂ? ನಾಭಿಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಮೂಲತೋ, ನೇಮಿಯಾ ಜರಾಮರಣೇನ ಅನ್ತತೋ ಸಮ್ಬನ್ಧತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕತ್ತಾ ಜರಾಮರಣಪರಿಯನ್ತತ್ತಾ ಚಾ"**ತಿ। **ದುಕ್ಖಾದೀಸೂತಿ** ದುಕ್ಖಸಮುದಯನಿರೋಧಮಗ್ಗೇಸು। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖೇ **ಅಞ್ಞಾಣಂ** ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ, ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಚ, ಸೇಸೇಸು ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋವ। **ದುಕ್ಖನ್ತಿ** ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ತಂ ಕಾಮಭವಾದಿವಸೇನ ತಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಥಾ ತಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಂ ಅವಿಜ್ಜಂ, ಅವಿಜ್ಜಾದಿಪಚ್ಚಯೇ ತೀಸು ಭವೇಸು ಸಙ್ಖಾರಾದಿಕೇ ಚ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಾಮಭವೇ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಾಮಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾತಿ** ಕಾಮಭವೇ ಆದೀನವಪ್ಪಟಿಚ್ಛಾದಿಕಾ ಅವಿಜ್ಜಾ। **ರೂಪಭವೇ ಅರೂಪಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕಾಮಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾನನ್ತಿ** ಕಾಮಭೂಮಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ, ಕಾಮಭವೇ ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬಾ ಯೇ ಸಙ್ಖಾರಾ, ತೇಸಂ ಕಾಮಭವೂಪಪತ್ತಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಸಙ್ಖಾರಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ** ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ತಾವ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಚೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಸು ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ , ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಾದಿವಸೇನ, ನಾನನ್ತರಸ್ಸ ಪನ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। **ಅರೂಪಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾನನ್ತಿ** ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ । **ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ** ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನತ್ಥೇ ಏತ್ಥ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನೇ ಅತಿಪ್ಪಪಞ್ಚೋ ಹೋತಿ, ಸಯಮೇವ ಚ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ ನ ನಂ ವಿತ್ಥಾರಯಾಮ।

**ತಿಣ್ಣಂ ಆಯತನಾನನ್ತಿ** ಚಕ್ಖುಸೋತಮನಾಯತನಾನಂ। **ಏಕಸ್ಸಾಯತನಸ್ಸಾತಿ** ಮನಾಯತನಸ್ಸ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಫಸ್ಸಾದೀನಮ್ಪಿ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಾ ಸಾ ತಣ್ಹಾತಿ** ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಾಮಭವಾದೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾ ತಣ್ಹಾ।

ತಣ್ಹಾದಿಮೂಲಿಕಾ ಕಥಾ ಅತಿಸಂಖಿತ್ತಾತಿ ತಂ, ಉಪಾದಾನಭವೇ ಚ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕಥ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **"ಕಾಮೇ ಪರಿಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಮತಣ್ಹಾಪವತ್ತಿಮಾಹ। ತಥಾ **"ಸಗ್ಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"**ತಿಆದೀಹಿ। ಸಾ ಪನ ತಣ್ಹಾ ಯಸ್ಮಾ ಭುಸಮಾದಾನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ"**ತಿ। **ತಥೇವಾತಿ** ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಏವ।

**ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ರೂಪೀಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। "ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಮನೀಯಟ್ಠೇನ ಕಾಮಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧; ಚೂಳನಿ॰ ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೮ ಥೋಕ ವಿಸದಿಸಂ) ವಚನತೋ ಭವರಾಗೋಪಿ ಕಾಮುಪಾದಾನಮೇವಾತಿ ಕತ್ವಾ **"ಕಾಮುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಏವ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇತೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸೇಸುಪಾದಾನಮೂಲಿಕಾಸುಪೀತಿ** ಏತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಇಧೇಕಚ್ಚೋ "ನತ್ಥಿ ಪರೋ ಲೋಕೋ"ತಿ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೋ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತೀತಿಆದಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಪರೋ "ಅಸುಕಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವೇ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸೋ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಕಾಯೇನ ಸುಚರಿತಂ ಚರತೀತಿಆದಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಪರೋ "ರೂಪೀ ಮನೋಮಯೋ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ। **ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಪರೋ "ಅರೂಪಭವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಅರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತಿ। **ಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ** ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತಾಹಿಯೇವ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಮೂಲಿಕಾಪಿ ಯೋಜನಾ ಸಂವಣ್ಣಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ

ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದವಸೇನಾಪಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಪರೋ "ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ "ಅಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಂ ಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ"ತಿ ಪರಾಮಸನ್ತೋ ಸೀಲಬ್ಬತುಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಕಾಯೇನ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಚರತೀತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಇದಾನಿ ಯ್ವಾಯಂ ಸಂಸಾರಚಕ್ಕಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೇನ "ಕಾಮಭವೇ ಅವಿಜ್ಜಾ ಕಾಮಭವೇ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ, ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೋ ಚ ದಸ್ಸಿತೋ, ತಮೇವ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಂ** ಆನೇತ್ವಾ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಂ ಅಯ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತುನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ಕಾಮಾಸವಾದಿನಾ ಸಹೇತುಕಾ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಉಭೋಪೇತೇ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ"**ತಿ। **ಪಚ್ಚಯಪರಿಗ್ಗಹೇ**ತಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹಣೇ, ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಂ। **ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಕಙ್ಖಾವಿತರಣವಿಸುದ್ಧಿಸಙ್ಖಾತಾ ಪಕಾರತೋ ಜಾನನಾ। **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣ**ನ್ತಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾವಬೋಧೋ। ಇದಞ್ಚ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಞಾಣಂ ಯಸ್ಮಾ ಅದ್ಧಾತ್ತಯೇ ಕಙ್ಖಾಮಲವಿತರಣವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಅತೀತಮ್ಪಿ ಅದ್ಧಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತೇನೇವ ನಯೇನಾ**ತಿ ಏತೇನ "ಅವಿಜ್ಜಾ ಹೇತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯಂ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ। "ಸಙ್ಖಾರಾ ಹೇತು, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪೬) **ಸಬ್ಬಪದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾನಿ।**

ಸಂಖಿಪ್ಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚಾತಿ **ಸಙ್ಖೇಪೋ,** ಹೇತು, ವಿಪಾಕೋ ಚ। ಹೇತು ವಿಪಾಕೋತಿ ವಾ ಸಂಖಿಪ್ಪತೀತಿ **ಸಙ್ಖೇಪೋ,** ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಚ। ಸಙ್ಖೇಪಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ಏಕವಚನಂ ಕತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತೇ ಪನ ಸಙ್ಖೇಪಾ ಅತೀತೇ ಹೇತು, ಏತರಹಿ ವಿಪಾಕೋ, ಏತರಹಿ ಹೇತು, ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕೋತಿ ಏವಂ ಕಾಲವಿಭಾಗೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಜಾತಾ। ತೇನಾಹ **"ಪುರಿಮಸಙ್ಖೇಪೋ ಚೇತ್ಥ ಅತೀತೋ ಅದ್ಧಾ"**ತಿಆದಿ। ಸಙ್ಖೇಪ-ಸದ್ದೋ ವಾ ಭಾಗಾಧಿವಚನನ್ತಿ ಅತೀತೋ ಹೇತುಭಾಗೋ ಪಠಮೋ ಸಙ್ಖೇಪೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾ ಗಹಿತಾವ ಹೋನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಕಮ್ಮಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ, ತೇಹಿ ವಿನಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸಕಿಚ್ಚಾಕರಣತೋ ಚ। ಕಮ್ಮಂ ತಣ್ಹಾ ಚ ತಸ್ಸ ಸಹಕಾರೀಕಾರಣಂ ಹುತ್ವಾ ವಟ್ಟನಟ್ಠೇನ **ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ।**

ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಫಸ್ಸವೇದನಾನಂ ಜಾತಿಜರಾಭಙ್ಗಾವತ್ಥಾ "ಜಾತಿಜರಾಮರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **"ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾಪದೇಸೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ"**ತಿ। **ಇಮೇ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ। **ಆಯತಿಂ ವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಹೇತುತೋ ಭಾವೀನಂ ಅನಾಗತಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ। **ತೇ**ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ। **ಆಕಾರತೋ**ತಿ ಸರೂಪತೋ ಅವುತ್ತಾಪಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಙ್ಗಹೇ ಆಕಿರೀಯನ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದಿಗ್ಗಹಣೇಹಿ ಪಕಾಸೀಯನ್ತೀತಿ ಆಕಾರಾ, ಅತೀತಹೇತುಆದೀನಂ ವಾ ಪಕಾರಾ ಆಕಾರಾ, ತತೋ ಆಕಾರತೋ। **ವೀಸತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ** ಅತೀತೇಹೇತುಪಞ್ಚಕಾದಿಭೇದತೋ।

**ಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಅನ್ತರಾ ಏಕೋ ಸನ್ಧೀ**ತಿ ಹೇತುತೋ ಫಲಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ ಹೇತುಫಲಸಮ್ಬನ್ಧಭೂತೋ ಏಕೋ ಸನ್ಧಿ। ತಥಾ **ಭವಜಾತೀನಮನ್ತರಾ। ವೇದನಾತಣ್ಹಾನಮನ್ತರಾ** ಪನ ಫಲತೋ ಹೇತುನೋ ಅವಿಚ್ಛೇದಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವತೋ ಫಲಹೇತುಸಮ್ಬನ್ಧಭೂತೋ ಏಕೋ ಸನ್ಧಿ। ಫಲಭೂತೋಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಹೇತುಸಭಾವಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ।

**ಇತೀ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪರಾಮಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ಚತುಸಙ್ಖೇಪ"**ನ್ತಿಆದಿ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ**ತಿ ಇಧ ವುತ್ತೇಹಿ, ಅವುತ್ತೇಹಿ ಚ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೨೨೫ ಆದಯೋ), ಅನನ್ತನಯಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಚ ಆಗತೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ। **ಜಾನಾತೀ**ತಿ ಅವಬುಜ್ಝತಿ। **ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಸ್ಸತಿ। **ಅಞ್ಞಾತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ವೇವಚನಂ। **ತನ್ತಿ** ತಂ ಜಾನನಂ। **ಞಾತಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಜಾನನಟ್ಠೇನ। **ಪಜಾನನಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದೀಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ।

ಇದಾನಿ ಯದತ್ಥಮಿದಂ ಭವಚಕ್ಕಂ ಇಧಾನೀತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಇಮಿನಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ತೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕೇ ಧಮ್ಮೇ। **ಯಥಾಭೂತಂ ಞತ್ವಾ**ತಿ ಮಹಾವಜಿರಞಾಣೇನ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನಿತ್ವಾ। **ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋ** ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾಯ **ವಿರಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ** ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಹಿ **ಅರೇ ಹನೀ**ತಿ ಯೋಜನಾ। ತತ್ಥ ಯದಾ ಭಗವಾ ವಿರಜ್ಜತಿ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ತದಾ ಅರೇ ಹನತಿ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ ಪನ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **“ಹನಿ ವಿಹನಿ ವಿದ್ಧಂಸೇಸೀ”**ತಿ।

೧೧೯. ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಅಚೇತನೇ ಚಕ್ಕರತನೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತತ್ಥೇವ ಲೋಕೋ ಪೂಜಂ ಕರೋತಿ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾ ಪಚ್ಛಿಜ್ಜನ್ತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಉಪ್ಪನ್ನೇ ತಥಾಗತೇ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಕೋ ಪನ ವಾದೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತತೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಮಹೇಸಕ್ಖೇಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಕರಿಯಮಾನಾನಂ ನಾತಿಉಳಾರಾನಂ ಪೂಜಾವಿಸೇಸಾನಂ ಅರಹಭಾವೇ ಕಾ ನಾಮ ಕಥಾ। **ಅತ್ಥಾನುರೂಪ**ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತತ್ಥಸ್ಸ ಅನುರೂಪಂ ಅನ್ವತ್ಥಂ।

೧೨೦. **ಅಸಿಲೋಕಭಯೇನಾ**ತಿ ಅಕಿತ್ತಿಭಯೇನ। **ರಹೋ ಪಾಪಂ ಕರೋನ್ತಿ** “ಮಾ ನಂ ಕೋಚಿ ಜಞ್ಞಾ”ತಿ ಏಸ ಭಗವಾ **ನ ಕದಾಚಿ ಕರೋತಿ** ಪಾಪಹೇತೂನಂ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಏವ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಆರಕಾತಿ **ಅರಹಂ,** ಸುವಿದೂರಭಾವತೋಇಚ್ಚೇವ ಅತ್ಥೋ। ಕುತೋ ಪನ ಸುವಿದೂರಭಾವತೋತಿ? ಯೇ ಅಭಾವಿತಕಾಯಾ ಅಭಾವಿತಸೀಲಾ ಅಭಾವಿತಚಿತ್ತಾ ಅಭಾವಿತಪಞ್ಞಾ, ತತೋ ಏವ ಅಪ್ಪಹೀನರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಕೋವಿದಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಅವಿನೀತಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅದಸ್ಸಾವಿನೋ ಅಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ಮಿಚ್ಛಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ, ತತೋ ಸುವಿದೂರಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

> “ಸಙ್ಘಾಟಿಕಣ್ಣೇಚೇಪಿ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಗಹೇತ್ವಾ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಪಿಟ್ಠಿತೋ ಅನುಬನ್ಧೋ ಅಸ್ಸ ಪಾದೇ ಪಾದಂ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತೋ, ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿ ಅಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಸಮಾಹಿತೋ ವಿಬ್ಭನ್ತಚಿತ್ತೋ ಪಾಕತಿನ್ದ್ರಿಯೋ। ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಆರಕಾವ ಮಯ್ಹಂ, ಅಹಞ್ಚ ತಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಧಮ್ಮಂ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ನ ಪಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಮಂ ನ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೨)।

ಯಥಾವುತ್ತಪುಗ್ಗಲಾ ಹಿ ಸಚೇಪಿ ಸಾಯಂ ಪಾತಂ ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾವಚರಾವ ಸಿಯುಂ, ನ ತೇ ತಾವತಾ “ಸತ್ಥು ಸನ್ತಿಕಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಸತ್ಥಾಪಿ ನೇಸಂ। ಇತಿ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಆರಕಾ ದೂರೇತಿ **ಅರಹಂ**।

> “ಸಮ್ಮಾ ನ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಯೇ ನಿಹೀನಾಸಯಾ ನರಾ।
> ಆರಕಾ ತೇಹಿ ಭಗವಾ, ದೂರೇ ತೇನಾ**ರಹಂ** ಮತೋ”ತಿ॥

ತಥಾ ಆರಕಾತಿ **ಅರಹಂ,** ಆಸನ್ನಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕುತೋ ಪನ ಆಸನ್ನಭಾವತೋತಿ? ಯೇ ಭಾವಿತಕಾಯಾ ಭಾವಿತಸೀಲಾ ಭಾವಿತಚಿತ್ತಾ ಭಾವಿತಪಞ್ಞಾ, ತತೋ ಏವ ಪಹೀನರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕೋವಿದಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮೇ ಸುವಿನೀತಾ ಅರಿಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ದಸ್ಸಾವಿನೋ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪನ್ನಾ, ತತೋ ಆಸನ್ನಭಾವತೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ -

> “ಯೋಜನಸತೇ ಚೇಪಿ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ವಿಹರೇಯ್ಯ, ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅನಭಿಜ್ಝಾಲು ಕಾಮೇಸು ನ ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗೋ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ಅಪ್ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸಮಾಹಿತೋ ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತೋ ಸಂವುತಿನ್ದ್ರಿಯೋ। ಅಥ ಖೋ ಸೋ ಸನ್ತಿಕೇವ ಮಯ್ಹಂ, ಅಹಞ್ಚ ತಸ್ಸ। ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು? ಧಮ್ಮಂ ಹಿ ಸೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಪಸ್ಸತಿ, ಧಮ್ಮಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಮಂ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಇತಿವು॰ ೯೨)।

ತಥಾರೂಪಾ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸತ್ಥು ಯೋಜನಸಹಸ್ಸನ್ತರಿಕಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ತಾವತಾ ತೇ “ಸತ್ಥು ದೂರಚಾರಿನೋ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಥಾ ಸತ್ಥಾಪಿ ನೇಸಂ। ಇತಿ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ ಆರಕಾ ಆಸನ್ನೇತಿ **ಅರಹಂ**।

ಯೇ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸುಪ್ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ।
ಆರಕಾ ತೇಹಿ ಆಸನ್ನೇ, ತೇನಾಪಿ **ಅರಹಂ** ಜಿನೋ॥

ಯೇ ಇಮೇ ರಾಗಾದಯೋ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕಮ್ಪಿ ಅನತ್ಥಂ ಆವಹನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಏಕಂಸೇನೇವ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭೂತಾ ಚ, ತೇ ಅತ್ತಹಿತಂ, ಪರಹಿತಞ್ಚ ಪರಿಪೂರೇತುಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೇಹಿ ಸಾಧೂಹಿ ದೂರತೋ ರಹಿತಬ್ಬಾ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾತಿ **ರಹಾ** ನಾಮ, ತೇ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತೋ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಹೀನಾ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಾ। ಯಥಾಹ -

"ತಥಾಗತಸ್ಸ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ರಾಗೋ ಪಹೀನೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಹೀನಾ ಉಚ್ಛಿನ್ನಮೂಲಾ ತಾಲಾವತ್ಥುಕತಾ ಅನಭಾವಂಕತಾ ಆಯತಿಂ ಅನುಪ್ಪಾದಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೯-೧೦ ಅತ್ಥತೋ ಸಮಾನಂ)।

ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಸೋ ನ ಸನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ರಹಾತಿ ಅರಹೋತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಓಕಾರಸ್ಸ ಸಾನುಸಾರಂ ಅ-ಕಾರಾದೇಸಂ ಕತ್ವಾ **"ಅರಹ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ರಹಾ ನಾಮ, ಸಾಧೂಹಿ ರಹಿತಬ್ಬತೋ।
ತೇಸಂ ಸುಟ್ಠು ಪಹೀನತ್ತಾ, ಭಗವಾ **ಅರಹಂ** ಮತೋ॥

ಯೇ ತೇ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಞ್ಞಾತಕ್ಖನ್ಧಾ ಪಹೀನಕಿಲೇಸಾ ಭಾವಿತಮಗ್ಗಾ ಸಚ್ಛಿಕತನಿರೋಧಾ ಅರಹನ್ತೋ ಖೀಣಾಸವಾ, ಯೇ ಚ ಸೇಕ್ಖಾ ಅಪ್ಪತ್ತಮಾನಸಾ ಅನುತ್ತರಂ ಯೋಗಕ್ಖೇಮಂ ಪತ್ಥಯಮಾನಾ ವಿಹರನ್ತಿ, ಯೇ ಚ ಪರಿಸುದ್ಧಪಯೋಗಾ ಕಲ್ಯಾಣಜ್ಝಾಸಯಾ ಸದ್ಧಾಸೀಲಸುತಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನಾ ಪುಗ್ಗಲಾ, ತೇಹಿ ನ ರಹಿತಬ್ಬೋ ನ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬೋ, ತೇ ಚ ಭಗವತಾತಿ **ಅರಹಂ**। ತಥಾ ಹಿ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಸತ್ಥಾರಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಸರೀರೇನ ಅವಿರಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾಹ ಆಯಸ್ಮಾ **ಪಿಙ್ಗಿಯೋ** -

"ಪಸ್ಸಾಮಿ ನಂ ಮನಸಾ ಚಕ್ಖುನಾವ,
ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ।
ನಮಸ್ಸಮಾನೋ ವಿವಸೇಮಿ ರತ್ತಿಂ,
ತೇನೇವ ಮಞ್ಞಾಮಿ ಅವಿಪ್ಪವಾಸಂ॥

"ಸದ್ಧಾ ಚ ಪೀತಿ ಚ ಮನೋ ಸತಿ ಚ,
ನಾಪೇನ್ತಿಮೇ ಗೋತಮಸಾಸನಮ್ಹಾ।
ಯಂ ಯಂ ದಿಸಂ ವಜತಿ ಭೂರಿಪಞ್ಞೋ,
ಸ ತೇನ ತೇನೇವ ನತೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ॥ (ಸು॰ ನಿ॰ ೧೧೪೮-೧೧೪೯)।

ತೇನೇವ ಚ ತೇ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ನ ಉದ್ದಿಸನ್ತಿ। ಯಥಾಹ -

"ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯಾತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೬)।

ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನಾಪಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ಥರಿ ನಿಚ್ಚಲಸದ್ಧಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ। ಇತಿ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೇಹಿ ಪುರಿಸವಿಸೇಸೇಹಿ ಅವಿರಹಿತಬ್ಬತೋ, ತೇಸಞ್ಚ ಅವಿರಹನತೋ ನ ಸನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ರಹಾ ಪರಿಚ್ಚಜನಕಾ, ನತ್ಥಿ ವಾ ಏತಸ್ಸ ರಹೋ ಸಾಧೂಹಿ ಪರಿಚ್ಚಜಿತಬ್ಬತಾತಿ **ಅರಹಂ**।

"ಯೇ ಸಚ್ಛಿಕತಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಅರಿಯಾ ಸುದ್ಧಗೋಚರಾ।
ನ ತೇಹಿ ರಹಿತೋ ಹೋತಿ, ನಾಥೋ ತೇನಾ**ರಹಂ** ಮತೋ"ತಿ॥

**ರಹೋ**ತಿ ಚ ಗಮನಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಗವತೋ ಚ ನಾನಾಗತೀಸು ಪರಿಬ್ಭಮನಸಙ್ಖಾತಂ ಸಂಸಾರೇ ಗಮನಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಕ್ಖಯಕರೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಬೋಧಿಮೂಲೇಯೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ಸಸಮ್ಭಾರಸ್ಸ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಸ್ಸ ವಿದ್ಧಂಸಿತತ್ತಾ। ಯಥಾಹ -

"ಯೇನ ದೇವೂಪಪತ್ಯಸ್ಸ, ಗನ್ಧಬ್ಬೋ ವಾ ವಿಹಙ್ಗಮೋ।
ಯಕ್ಖತ್ತಂ ಯೇನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಮನುಸ್ಸತ್ತಞ್ಚ ಅಬ್ಬಜೇ।
ತೇ ಮಯ್ಹಂ ಆಸವಾ ಖೀಣಾ, ವಿದ್ಧಸ್ತಾ ವಿನಳೀಕತಾ"ತಿ॥ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬)।

ಏವಂ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ರಹೋಗಮನಂ ಗತೀಸು ಪಚ್ಚಾಜಾತೀತಿಪಿ **ಅರಹಂ**।

ರಹೋ ವಾ ಗಮನಂ ಯಸ್ಸ, ಸಂಸಾರೇ ನತ್ಥಿ ಸಬ್ಬಸೋ।
ಪಹೀನಜಾತಿಮರಣೋ, **ಅರಹಂ** ಸುಗತೋ ಮತೋ॥

ಪಾಸಂಸತ್ತಾ ವಾ ಭಗವಾ **ಅರಹಂ**। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕಾ ಹಿ ಪಸಂಸಾಯಂ ಅರಹ-ಸದ್ದಂ ವಣ್ಣೇನ್ತಿ। ಪಾಸಂಸಭಾವೋ ಚ ಭಗವತೋ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೋ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ। ತಥಾ ಹೇಸ ಅನುತ್ತರೇನ ಸೀಲೇನ ಅನುತ್ತರೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಅನುತ್ತರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುತ್ತರಾಯ ವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅಸಮೋ ಅಸಮಸಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಮೋ ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗೋ ಅಪ್ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಏವಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಗುಣೇ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ಪಣ್ಡಿತಪುರಿಸೇಹಿ ದೇವೇಹಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಹಿ ಭಗವತಾ ವಾ ಪನ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯರೂಪೋ। ಇತಿ ಪಾಸಂಸತ್ತಾಪಿ ಭಗವಾ **ಅರಹಂ**।

ಗುಣೇಹಿ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕೇ ಸದೇವಕೇ।
ತಸ್ಮಾ ಪಾಸಂಸಿಯತ್ತಾಪಿ, **ಅರಹಂ** ದ್ವಿಪದುತ್ತಮೋ॥

ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ -

"ಆರಕಾ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀನಂ, ಆರಕಾ ಚ ವಿಜಾನತಂ।
ರಹಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ, ವಿದೂನಮರಹೇಯ್ಯತೋ।
ಭವೇಸು ಚ ರಹಾಭಾವಾ, ಪಾಸಂಸಾ **ಅರಹಂ** ಜಿನೋ"ತಿ॥

೧೩೧. **ಸಮ್ಮಾ**ತಿ ಅವಿಪರೀತಂ। **ಸಾಮ**ನ್ತಿ ಸಯಮೇವ। **ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಹಿ ಏತ್ಥ **ಸಂ**-ಸದ್ದೋ "ಸಯ"ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಬೋಧಕೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಅನವಸೇಸಾನಂ ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಏಕದೇಸಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ। ಪದೇಸಗ್ಗಹಣೇ ಹಿ ಅಸತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾವ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ ಯಥಾ "ದಿಕ್ಖಿತೋ ನ ದದಾತೀ"ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾನಪೇಕ್ಖಾ ಕತ್ತರಿ ಏವ ಬುದ್ಧಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಕಮ್ಮವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ। "ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ಹಿ ಇಧ ಸದ್ದತೋ ಲಬ್ಭತಿ, "ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನ"ನ್ತಿ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಬುಜ್ಝನಕಿರಿಯಾ ಅವಿಸಯಾ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ವಿಸಯಂ “ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ”ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಂ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ**ತಿ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಞಾಣೇನ ಜಾನಿತಬ್ಬೇ। ಕೇ ಪನ ತೇತಿ? ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮೇ। **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವತೋ ಬುಜ್ಝಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ, ಅಧಿಗಮಕ್ಖಣೇ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ, ಅಪರಭಾಗೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೇ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಮಾಹ। **ಪಹಾತಬ್ಬೇ**ತಿ ಸಮುದಯಪಕ್ಖಿಯೇ। **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೇ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಪನ ಸೋಪಾದಿಸೇಸಾದಿಕಂ ಪರಿಯಾಯಸಿದ್ಧಂ ಭೇದಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕತೋ, ಉದ್ದೇಸೋ ವಾ ಅಯಂ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಚಕ್ಖುಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚ”ನ್ತಿಆದಿ। ಉದ್ದೇಸೋ ಚ ಅವಿನಿಚ್ಛಿತತ್ಥಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಕರೀಯತಿ। ಉದ್ದೇಸೇನ ಹಿ ಉದ್ದಿಸಿಯಮಾನಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಮತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಅಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಬಹುವಚನೇನ ವುತ್ತಂ ಯಥಾ “ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ದುಕಮಾತಿಕಾ ೭-೮)। **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೇ**ತಿ ವಾ ಫಲವಿಮುತ್ತೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ, ನ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವಾತಿ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಏವಞ್ಚ **ಭಾವೇತಬ್ಬೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಝಾನಾನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಗಾಥಾಯಂ **ಭಾವೇತಬ್ಬಞ್ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ತೇನ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ತಸ್ಮಾ ಬುದ್ಧೋಸ್ಮೀ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಮಯಾ ಬುದ್ಧಾನಿ, ಸಚ್ಚವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ಞೇಯ್ಯಂ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಞೇಯ್ಯಂ ಬುದ್ಧೋಸ್ಮಿ, ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೩೨. ಏವಂ ಸಚ್ಚವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ, ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಚ ಸಚ್ಚವಸೇನೇವ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಪಿ ಚಾ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಮೂಲಕಾರಣಭಾವೇನಾ**ತಿ ಸನ್ತೇಸುಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾದೀಸು ಅಞ್ಞೇಸು ಕಾರಣೇಸು ತೇಸಮ್ಪಿ ಮೂಲಭೂತಕಾರಣಭಾವೇನ। ತಣ್ಹಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಚಿತ್ತಭಾವಹೇತುತೋ, ಸಹಾಯಭಾವೂಪಗಮನತೋ ಚ ದುಕ್ಖವಿಚಿತ್ತತಾಯ ಪಧಾನಕಾರಣಂ। **ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದಿಕಾ। **ಪುರಿಮತಣ್ಹಾ**ತಿ ಪುರಿಮಭವಸಿದ್ಧಾ ತಣ್ಹಾ। **ಉಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ , ತಂಸಮುದಯಸ್ಸ ಚ। **ಅಪ್ಪವತ್ತೀ**ತಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ। **ನಿರೋಧಪಜಾನನಾ**ತಿ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಪಟಿವಿಜ್ಝನಾ। **ಏಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನಾ**ತಿ “ಚಕ್ಖುಂ ಚಕ್ಖುಸಮುದಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ಏಕೇಕಕೋಟ್ಠಾಸನಿದ್ಧಾರಣೇನ । ತಣ್ಹಾಯಪಿ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ, ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಚ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸಙ್ಗಹಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ರೂಪತಣ್ಹಾದಯೋ ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

**ಕಸಿಣಾನೀ**ತಿ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಿ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ**ತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ತದಾರಮ್ಮಣಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ। **ನವ ಭವಾ**ತಿ ಕಾಮಭವಾದಯೋ ತಯೋ, ಸಞ್ಞೀಭವಾದಯೋ ತಯೋ, ಏಕವೋಕಾರಭವಾದಯೋ ತಯೋತಿ ನವ ಭವಾ। **ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ**ತಿ ಅಗ್ಗಹಿತಾರಮ್ಮಣವಿಸೇಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ, ವಿಪಾಕಜ್ಝಾನಾನಂ ವಾ ಏತಂ ಗಹಣಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ತಣ್ಹಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಪುರಿಮತಣ್ಹಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ಯತ್ಥ ತೇ ತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಕಾರಣಭೂತಾ।

**ಅನುಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ ಬುದ್ಧೋ। **ತೇನಾ**ತಿ ತಸ್ಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಞತೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಚ ಏಕೇಕಪದುದ್ಧಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇ ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ। ಕಿನ್ತಿ ಆಹ **“ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ”**ತಿ, ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಅವಿಪರೀತಂ ಸಯಮೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾಸ್ಸ ಪರೋಪದೇಸರಹಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿನೋ ಅನಾವರಣಞಾಣಸಞ್ಞಿತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ನನು ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ ಅಞ್ಞಂ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ, ಅಞ್ಞಥಾ “ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನೀ”ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಮಾತಿಕಾ ೧.೭೩) ವಚನಂ ವಿರುಜ್ಝೇಯ್ಯಾತಿ? ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ವಿಸಯಪವತ್ತಿಭೇದವಸೇನ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ

ಏಕಸ್ಸೇವ ಞಾಣಸ್ಸ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಏಕಮೇವ ಹಿ ತಂ ಞಾಣಂ ಅನವಸೇಸಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮವಿಸಯತಾಯ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥ ಚ ಆವರಣಾಭಾವತೋ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಮುಪಾದಾಯ "ಅನಾವರಣಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾಹ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ "ಸಬ್ಬಂ ಸಙ್ಖತಮಸಙ್ಖತಂ ಅನವಸೇಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ, ತತ್ಥ ಆವರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅನಾವರಣಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೯)। ತಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ ನೇಸಂ ಅತ್ಥತೋ ಭೇದೋ, ಏಕನ್ತೇನ ಚೇತಂ ಏವಮಿಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞಥಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾನಾವರಣಞಾಣಾನಂ ಸಾಧಾರಣತಾ, ಅಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತಾ ಚ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। ನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಣುಮತ್ತಮ್ಪಿ ಆವರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ಅನಾವರಣಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಅಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಭಾವೇ ಯತ್ಥ ತಂ ನ ಪವತ್ತತಿ, ತತ್ಥಾವರಣಸಬ್ಭಾವತೋ ಅನಾವರಣಭಾವೋಯೇವ ನ ಸಿಯಾ। ಅಥ ವಾ ಪನ ಹೋತು ಅಞ್ಞಮೇವ ಅನಾವರಣಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣತೋ, ಇಧ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಅನಾವರಣಞಾಣನ್ತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಸ್ಸ ಚಾಧಿಗಮೇನ ಭಗವಾ "ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ, ಸಬ್ಬವಿದೂ, ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ ನ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧತೋ। ತಥಾ ಚ ವುತ್ತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೨) "ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾವಬೋಧನಸಮತ್ಥಞಾಣಸಮಧಿಗಮೇನ ಹಿ ಭಗವತೋ ಸನ್ತಾನೇ ಅನವಸೇಸಧಮ್ಮೇ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಸಮತ್ಥತಾ ಅಹೋಸೀತಿ।

ಏತ್ಥಾಹ - ಕಿಂ ಪನಿದಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಉದಾಹು ಕಮೇನಾತಿ? ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ - ಯದಿ ತಾವ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಪವತ್ತತಿ, ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾನಂ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ, ಅಸಙ್ಖತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಉಪಟ್ಠಾನೇ ದೂರತೋ ಚಿತ್ತಪಟಂ ಪೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಪಟಿವಿಭಾಗೇನಾವಬೋಧೋ ನ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಾನಂ ಅನತ್ತಾಕಾರೇನ ವಿಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಯೇಪಿ "ಸಬ್ಬಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾನಂ ಠಿತಲಕ್ಖಣವಿಸಯಂ ವಿಕಪ್ಪರಹಿತಂ ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ತೇನ ತೇ 'ಸಬ್ಬವಿದೂ'ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ 'ಚರಂ ಸಮಾಹಿತೋ ನಾಗೋ, ತಿಟ್ಠನ್ತೋಪಿ ಸಮಾಹಿತೋ'ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ವಚನಂ ಸುವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವುತ್ತದೋಸಾನಾತಿವತ್ತಿ, ಠಿತಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಚ ಅತೀತಾನಾಗತಸಮ್ಮುತಿಧಮ್ಮಾನಂ ತದಭಾವತೋ ಏಕದೇಸವಿಸಯಮೇವ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ಸಕಿಂಯೇವ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ।

ಅಥ ಕಮೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ವಿಸಯೇ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ? ಏವಮ್ಪಿ ನ ಯುಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ಜಾತಿಭೂಮಿಸಭಾವಾದಿವಸೇನ, ದಿಸಾದೇಸಕಾಲಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನೇ ಞೇಯ್ಯೇ ಕಮೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ತಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪಟಿವೇಧೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ಅಪರಿಯನ್ತಭಾವತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ। ಯೇ ಪನ "ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅವಿಸಂವಾದನತೋ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ 'ಸೇಸೇಪಿ ಏವ'ನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞೂ ಭಗವಾ, ತಞ್ಚ ಞಾಣಂ ನ ಅನುಮಾನಿಕಂ ಸಂಸಯಾಭಾವತೋ। ಸಂಸಯಾನುಬದ್ಧಂ ಹಿ ಲೋಕೇ ಅನುಮಾನಞಾಣ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಮ್ಪಿ ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಹಿ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖಭಾವೇ ಅತ್ಥಾವಿಸಂವಾದನೇನ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಏಕದೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕತ್ವಾ "ಸೇಸೇಪಿ ಏವ"ನ್ತಿ ಅಧಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪನಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಯಞ್ಹಿ ತಂ ಸೇಸಂ, ತಂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಕ್ಖನ್ತಿ।

ಅಥ ತಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ, ತಸ್ಸ ಸೇಸಭಾವೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾತಿ? ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಕಾರಣಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಅವಿಸಯವಿಚಾರಣಭಾವತೋ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋ ನ ಚಿನ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಯೋ ಚಿನ್ತೇಯ್ಯ, ಉಮ್ಮಾದಸ್ಸ ವಿಘಾತಸ್ಸ ಭಾಗೀ ಅಸ್ಸಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೭೭)। ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ - ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ಭಗವತಾ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ ಸಕಲಂ, ಏಕದೇಸೋ ವಾ, ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತವುತ್ತಿತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತಿ, ನಿಚ್ಚಸಮಾಧಾನಞ್ಚ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ। ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಸ್ಸ ಚ ಸಕಲಸ್ಸ ಅವಿಸಯಭಾವೇ ತಸ್ಸ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾ ನ ಸಿಯಾ, ಏಕನ್ತೇನೇವ ಸಾ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ "ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಆವಜ್ಜನಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಆಕಙ್ಖಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಮನಸಿಕಾರಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ

ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ"ತಿ ವಚನತೋ। ಅತೀತಾನಾಗತವಿಸಯಮ್ಪಿ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಅನುಮಾನಾಗಮತಕ್ಕಗ್ಗಹಣವಿರಹಿತತ್ತಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖಮೇವ।

ನನು ಚ ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಯದಾ ಸಕಲಂ ಞಾತುಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ತದಾ ಸಕಿಂಯೇವ ಸಕಲವಿಸಯತಾಯ ಅನಿರೂಪಿತರೂಪೇನ ಭಗವತೋ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ವುತ್ತದೋಸಾನಾತಿವತ್ತಿಯೇವಾತಿ? ನ, ತಸ್ಸ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ। ವಿಸೋಧಿತೋ ಹಿ ಸೋ ಬುದ್ಧವಿಸಯೋ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯೋತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಪಚುರಜನಞಾಣಸಮಾನವುತ್ತಿತಾಯ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಞಾಣಸ್ಸ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯತಾ ನ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ಸಕಲಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ತಂ ಏಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ವಿಯ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತೇಯೇವ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಅಚಿನ್ತೇಯ್ಯಂ। ವುತ್ತಞ್ಚೇತಂ "ಯಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ। ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯; ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫)। ಏವಮೇಕಜ್ಝಂ, ವಿಸುಂ, ಸಕಿಂ, ಕಮೇನ ವಾ ಇಚ್ಛಾನುರೂಪಂ ಸಮ್ಮಾ ಸಾಮಞ್ಚ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ।

೧೩೩. **ವಿಜ್ಜಾಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿನ್ದಿಯಂ ವಿನ್ದತೀತಿ ವಿಜ್ಜಾ, ಯಾಥಾವತೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ವಿಜ್ಜಾ, ತಮೋಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕಸ್ಸ ಪದಾಲನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತೋ ಏವ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಸ್ಸ ವಿದಿತಕರಣಟ್ಠೇನಪಿ ವಿಜ್ಜಾ। **ಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ, ಪರಿಪುಣ್ಣತ್ತಾ ವಾ, ಅವಿಕಲತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಿಸ್ಸನ್ನಂ, ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಚ ವಿಜ್ಜಾನಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುತ್ತೇ ಗಹಣಂ ವಿನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸತ್ತ ಸದ್ಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ ಸದ್ಧಾ ಹಿರೀ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ ವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಪಞ್ಞಾ ಚ। ಯೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಸದ್ಧೋ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೧)। **ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನೀ**ತಿ ಯಾನಿ ಕಾನಿಚಿ ಚತ್ತಾರಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸೀಲಾದಯೋ ಪನ್ನರಸೇವ "ಚರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಇಮೇಯೇವ ಹೀ"**ತಿಆದಿ । ತೇನ ತೇಸಂ ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹತೋ ನಿಬ್ಬಾನುಪಗಮನೇ ಏಕಂಸತೋ ಸಾಧನಭಾವಮಾಹ। ಇದಾನಿ ತದತ್ಥಸಾಧನಾಯ ಆಗಮಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಭಗವಾ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ನನು ಚಾಯಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಸಾವಕೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಪನ ತಥಾ, ಯಥಾ ಭಗವತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಚರಣಧಮ್ಮಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಕರುಣಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ, ಸೋ ಚೇತ್ಥ ಮಹಗ್ಗತಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ ಸಾಧಾರಣಭಾವೋತಿ ಆಹ **"ಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಮಹಾಕಾರುಣಿಕತಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಠಿತಾ"**ತಿ। ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಂ ಪರಿವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅತ್ಥೇ ನಿಯೋಜನಂ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ನೇಸಂ ಅತ್ಥಾನತ್ಥಜಾನನಂ ಸತ್ಥು ಕರುಣಾಯ ವಿನಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಉಭಯತ್ಥ ಸಕಿಚ್ಚಕಮೇವ ಸಿಯಾ। ಯತ್ಥ ಪನ ಯಸ್ಸಾ ಪಧಾನಭಾವೋ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೋ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯಥಾ ತಂ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಯಥಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ, ತೇನ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸೇವಾಯಂ ಆವೇಣಿಕಾ ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಸತ್ಥು ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾ ಸಾಸನಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತಾಯ ಸಾವಕಾನಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಏಕನ್ತಕಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇನಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಏತ್ಥ ಚ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಾಯ ಸತ್ಥು ಪಞ್ಞಾಮಹತ್ತಂ ಪಕಾಸಿತಂ ಹೋತಿ, ಚರಣಸಮ್ಪದಾಯ ಕರುಣಾಮಹತ್ತಂ। ತೇಸು ಪಞ್ಞಾಯ ಭಗವತೋ ಧಮ್ಮರಜ್ಜಪ್ಪತ್ತಿ, ಕರುಣಾಯ ಧಮ್ಮಸಂವಿಭಾಗೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖನಿಬ್ಬಿದಾ, ಕರುಣಾಯ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸಹನಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರದುಕ್ಖಪರಿಜಾನನಂ, ಕರುಣಾಯ ಪರದುಕ್ಖಪತಿಕಾರಾರಮ್ಭೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾಭಿಮುಖಭಾವೋ, ಕರುಣಾಯ ತದಧಿಗಮೋ। ಪಞ್ಞಾಯ ಸಯಂ ತರಣಂ, ಕರುಣಾಯ ಪರೇಸಂ ತಾರಣಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಬುದ್ಧಭಾವಸಿದ್ಧಿ, ಕರುಣಾಯ ಬುದ್ಧಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿ। ಕರುಣಾಯ ವಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂಮಿಯಂ ಸಂಸಾರಾಭಿಮುಖಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ತತ್ಥ ಅನಭಿರತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಪರೇಸಂ

ಅಭಿಂಸಾಪನಂ , ಪಞ್ಞಾಯ ಸಯಂ ಪರೇಹಿ ಅಭಾಯನಂ। ಕರುಣಾಯ ಪರಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಪರಂ ರಕ್ಖತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಅಪರನ್ತಪೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅನತ್ತನ್ತಪೋ। ತೇನ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಲೋಕನಾಥತಾ, ಪಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತನಾಥತಾ। ಕರುಣಾಯ ಚಸ್ಸ ನಿನ್ನತಾಭಾವೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಉನ್ನಮಾಭಾವೋ। ತಥಾ ಕರುಣಾಯ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಜನಿತಾನುಗ್ಗಹೋ ಪಞ್ಞಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ, ಪಞ್ಞಾಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಿರತ್ತಚಿತ್ತೋ ಕರುಣಾನುಗತತ್ತಾ ನ ಚ ನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನುಗ್ಗಹಾಯ ಪವತ್ತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಕರುಣಾ ಭಗವತೋ ಸಿನೇಹಸೋಕವಿರಹಿತಾ, ಏವಂ ಪಞ್ಞಾ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರವಿನಿಮುತ್ತಾತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸೋಧಿತಾ ಪರಮವಿಸುದ್ಧಾ ಗುಣವಿಸೇಸಾ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪದಾಹಿ ಪಕಾಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**೧೩೪. ಗಮನಮ್ಪಿ ಹಿ ಗತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** "ಗತೇ ಠಿತೇ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೪; ೨.೩೭೮)। **ಸೋಭನನ್ತಿ** ಸುಭಂ। ಸುಭಭಾವೋ ವಿಸುದ್ಧತಾಯ, ವಿಸುದ್ಧತಾ ದೋಸವಿಗಮೇನಾತಿ ಆಹ **"ಪರಿಸುದ್ಧಮನವಜ್ಜ"**ನ್ತಿ। ಗಮನಞ್ಚ ನಾಮ ಬಹುವಿಧನ್ತಿ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಗಮನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ"**ತಿ ಆಹ। ಸೋ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಗತಿ ಅಧಿಗಮೋತಿ ಕತ್ವಾ "ಗತಂ, ಗಮನ"ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತೇನ ಹೇಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಖೇಮಂ ದಿಸನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಅಸಜ್ಜಮಾನೋತಿ** ಪರಿಪನ್ಥಾಭಾವೇನ ಸುಗತಿಗಮನೇಪಿ ಅಸಜ್ಜನ್ತೋ ಸಙ್ಗಂ ಅಕರೋನ್ತೋ, ಪಗೇವ ಇತರತ್ಥ। ಅಥ ವಾ ಏಕಾಸನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಖಿಪ್ಪಭಿಞ್ಞಾವಸೇನೇವ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಾನಂ ಪಟಿಲದ್ಧಭಾವತೋ ಅಸಜ್ಜಮಾನೋ ಅಸಜ್ಜನ್ತೋ ಗತೋ। ಯಂ ಗಮನಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಸಬ್ಬಮನತ್ಥಂ ಅಪಹರತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಚ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆವಹತಿ, ತದೇವ ಸೋಭನಂ ನಾಮ। ತೇನ ಚ ಭಗವಾ ಗತೋತಿ ಆಹ **"ಇತಿ ಸೋಭನಗಮನತ್ತಾ ಸುಗತೋ"**ತಿ ಸೋಭನತ್ಥೋ **ಸು**-ಸದ್ದೋತಿ ಕತ್ವಾ।

ಅಸುನ್ದರಾನಂ ದುಕ್ಖಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತೀನಂ ಅಭಾವತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖತ್ತಾ ಏಕನ್ತತೋ ಸುನ್ದರಂ ನಾಮ ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತೂತಿ ಆಹ **"ಸುನ್ದರಞ್ಚೇಸ ಠಾನಂ ಗತೋ ಅಮತಂ ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೫; ಧ॰ ಪ॰ ೨೦೩-೨೦೪)। **ಸಮ್ಮಾತಿ** ಸುಟ್ಠು। ಸುಟ್ಠು ಗಮನಞ್ಚ ನಾಮ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅನಭಿಭೂತಸ್ಸ ಗಮನನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಹೀನೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾಗಚ್ಛನ್ತೋ"**ತಿ। ಇದಞ್ಚ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಂ ಸಮ್ಮಾಗಮನಂ, ಞಾಯ ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾಯ ಸಿದ್ಧಂ, ಸಾಪಿ ಸಮ್ಮಾಗಮನಮೇವಾತಿ ಏವಮ್ಪಿ ಭಗವಾ ಸುಗತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮ್ಮಾ ವಾ ಗತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಸಮ್ಪಾಪನೇ ಅವಿಪರೀತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ। **"ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಮೇವ ಕರೋನ್ತೋ"**ತಿ ಏತೇನ ಮಹಾಬೋಧಿಯಾ ಪಟಿಪದಾ ಅವಿಭಾಗೇನ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸಬ್ಬದಾ ಹಿತಸುಖಾವಹಭಾವೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಸಸ್ಸತಂ ಉಚ್ಛೇದನ್ತಿ ಇಮೇ ಅನ್ತೇ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗತೋ"**ತಿ ಏತೇನ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಗತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **"ಕಾಮಸುಖಂ ಅತ್ತಕಿಲಮಥನ್ತಿ ಇಮೇ ಅನುಪಗಚ್ಛನ್ತೋ ಗತೋ"**ತಿ ಏತೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗಗತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ತತ್ರಾ**ತಿ ಯುತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಯುತ್ತಸ್ಸೇವ ಭಾಸನೇ ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇ, ಸಾಧೇತಬ್ಬೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। **ಅಭೂತ**ನ್ತಿ ಅಭೂತತ್ಥಂ। ಅತ್ಥಮುಖೇನ ಹಿ ವಾಚಾಯ ಅಭೂತತಾ, ಭೂತತಾ ವಾ। **ಅತಚ್ಛ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಅಭೂತ**ನ್ತಿ ವಾ ಅಸನ್ತಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ। **ಅತಚ್ಛ**ನ್ತಿ ಅತಥಾಕಾರಂ ಅಞ್ಞಥಾಸನ್ತಂ। **ಅನತ್ಥಸಞ್ಹಿತ**ನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೇನ, ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೇನ ವಾ ಅನತ್ಥೇನ ಸಞ್ಹಿತಂ, ಅನತ್ಥಾವಹಂ। ನ ಅತ್ಥೋತಿ ಅನತ್ಥೋ, ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖೋ, ಅಭಾವೋ ಚ, ತೇನ ಸಞ್ಹಿತಂ, ಪಿಸುಣವಾಚಂ, ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮೇತ್ಥ ಚತುಬ್ಬಿಧಸ್ಸಾಪಿ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಠಮಾ ವಾಚಾ ಸೀಲವನ್ತಂ "ದುಸ್ಸೀಲೋ"ತಿ, ಅಚಣ್ಡಾಲಾದಿಮೇವ "ಚಣ್ಡಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ದುತಿಯಾ ದುಸ್ಸೀಲಂ "ದುಸ್ಸೀಲೋ"ತಿ, ಚಣ್ಡಾಲಾದಿಮೇವ "ಚಣ್ಡಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅವಿನಯೇನ ಭಾಸಮಾನಸ್ಸ। ತತಿಯಾ ನೇರಯಿಕಾದಿಕಸ್ಸ ನೇರಯಿಕಾದಿಭಾವವಿಭಾವನೀಕಥಾ ಯಥಾ "ಆಪಾಯಿಕೋ ದೇವದತ್ತೋ ನೇರಯಿಕೋ"ತಿಆದಿಕಾ (ಚೂಳವ॰ ೩೪೮)। ಚತುತ್ಥೀ "ವೇದವಿಹಿತೇನ ಯಞ್ಞವಿಧಿನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕತಂ ಸುಗತಿಂ ಆವಹತೀ"ತಿ ಲೋಕಸ್ಸ ಬ್ಯಾಮೋಹನಕಥಾ। ಪಞ್ಚಮೀ ಭೂತೇನ ಪೇಸುಞ್ಞೂಪಸಂಹಾರಾದಿಕಥಾ। ಛಟ್ಠಾ ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಪವತ್ತಿತಾ ದಾನಸೀಲಾದಿಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಏವಂ ಸಮ್ಮಾ ಗದತ್ತಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಅಭೂತಾದಿಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ

ಭೂತಂ ತಚ್ಛಂ ಅತ್ಥಸಞ್ಹಿತಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಂ ತತೋ ಏವ ಸಮ್ಮಾ ಸುಟ್ಠು ಗದನತೋ **ಸುಗತೋ** ದ-ಕಾರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಆಪಾಥಗಮನಮತ್ತೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಭಗವತೋ ವಚನಂ ಪಿಯಂ ಮನಾಪಮೇವ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾ ಲೋಕಸ್ಸ ಹಿತಸುಖಾವಹತ್ತಾ।

ಅಪಿಚ ಸೋಭನಂ ಗತಂ ಗಮನಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸುಗತೋ**। ಭಗವತೋ ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಜನುಪಸಙ್ಕಮನಂ ಏಕನ್ತೇನ ತೇಸಂ ಹಿತಸುಖನಿಪ್ಫಾದನತೋ ಸೋಭನಂ ಭದ್ದಕಂ । ತಥಾ ಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯ ದುತವಿಲಮ್ಬಿತಖಲಿತಾನುಕಡ್ಢನನಿಪ್ಪೀಳನುಕ್ಕುಟಿಕಕುಟಿಲಾಕುಲತಾದಿದೋಸರಹಿತವಿಲಾಸಿತರಾಜಹಂಸವಸಭವಾರಣಮಿಗರಾಜಗಮನಂ ಕಾಯಗಮನಂ, ಞಾಣಗಮನಞ್ಚ ವಿಪುಲನಿಮ್ಮಲಕರುಣಾಸತಿವೀರಿಯಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಹಿತಂ ಅಭಿನೀಹಾರತೋ ಯಾವ ಮಹಾಬೋಧಿ ಅನವಜ್ಜತಾಯ, ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾವಹತಾಯ ಚ ಸೋಭನಮೇವ। ಅಥ ವಾ ಸಯಮ್ಭೂಞಾಣೇನ ಸಕಲಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅವಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ತಥಾ ಲೋಕಸಮುದಯಂ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಪಜಹನ್ತೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದೇನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅತೀತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ಲೋಕನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಅಧಿಗತೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ಲೋಕನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಸಮ್ಮಾ ಗತೋ ಪಟಿಪನ್ನೋತಿ **ಸುಗತೋ**। ತಥಾ ಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಸದೇವಕಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಂ ಸುತಂ ಮುತಂ ವಿಞ್ಞಾತಂ ಪತ್ತಂ ಪರಿಯೇಸಿತಂ ಅನುವಿಚರಿತಂ ಮನಸಾ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಗತೋ ಅಬ್ಭಞ್ಞಾಸೀತಿ **ಸುಗತೋ**।

೧೩೫. **ಸಬ್ಬಥಾತಿ** ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನ। ಯೋ ಯೋ ಲೋಕೋ ಯಥಾ ಯಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಥಾ ತಥಾ। ತೇ ಪನ ಪಕಾರೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಭಾವತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಭಾವತೋತಿ** ದುಕ್ಖಸಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬೋ ಹಿ ಲೋಕೋ ದುಕ್ಖಸಭಾವೋ। ಯಥಾಹ "ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಾ"ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧೪; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೭)। **ಸಮುದಯತೋತಿ** ಯತೋ ಸೋ ಸಮುದೇತಿ, ತತೋ ತಣ್ಹಾದಿತೋ। **ನಿರೋಧತೋತಿ** ಯತ್ಥ ಸೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತತೋ ವಿಸಙ್ಖಾರತೋ। **ನಿರೋಧೂಪಾಯತೋತಿ** ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಸೋ ನಿರೋಧೋ ಪತ್ತಬ್ಬೋ, ತತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗತೋ, ಇತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಪಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವಾ।

ಇತಿ "ಸಬ್ಬಥಾ ಲೋಕಂ ಅವೇದೀ"ತಿ ವತ್ವಾ ತದತ್ಥಸಾಧಕಂ ಸುತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಯತ್ಥ ಖೋ ಆವುಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **"ನ ಜಾಯತೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಉಜುಕಂ ಜಾತಿಆದೀನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **"ನ ಚವತಿ ನ ಉಪಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ಪದದ್ವಯೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಚವನುಪಪಜ್ಜನಾನಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ನ ಜಾಯತೀತಿಆದಿ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಇತರಂ ಓಪಪಾತಿಕವಸೇನಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ತನ್ತಿ** ಜಾತಿಆದಿರಹಿತಂ। **ಗಮನೇನಾತಿ** ಪದಸಾ ಗಮನೇನ। **ಞಾತೇಯ್ಯನ್ತಿ** ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। "ಞಾತಾಯ"ನ್ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ, ಞಾತಾ ಅಯಂ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕಾಮಂ ಪಾದಗಮನೇನ ಗನ್ತ್ವಾ ಲೋಕಸ್ಸನ್ತಂ ಞಾತುಂ, ದಟ್ಠುಂ, ಪತ್ತುಂ ವಾ ನ ಸಕ್ಕಾ, ಅಪಿಚ ಪರಿಮಿತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನೇ ತಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಮೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಸಞ್ಞಿಮ್ಹೀತಿ** ಸಞ್ಞಾಸಹಿತೇ। ತತೋ ಏವ **ಸಮನಕೇ** ಸವಿಞ್ಞಾಣಕೇ। ಅವಿಞ್ಞಾಣಕೇ ಪನ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸಮುದಾಯಮತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಲೋಕನ್ತಿ** ಖನ್ಧಾದಿಲೋಕಂ। **ಲೋಕನಿರೋಧನ್ತಿ** ತಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ ನಿರುಜ್ಝನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ವಾ। ಅದೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ತಂ ಯೇಸಂ ನಿರೋಧೋ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಉಪಚಾರತೋ, ದೇಸತೋಪಿ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ಯಥಾ "ಚಕ್ಖುಂ ಲೋಕೇ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ, ಏತ್ಥೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಪಹೀಯಮಾನಾ ಪಹೀಯತಿ, ಏತ್ಥ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೪; ವಿಭ॰ ೨೦೪)।

**ಗಮನೇನಾತಿ** ಪಾಕತಿಕಗಮನೇನ। **ಲೋಕಸ್ಸನ್ತೋತಿ** ಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾಹೇತುಭೂತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಕುದಾಚನನ್ತಿ** ಕದಾಚಿಪಿ। **ಅಪತ್ವಾತಿ** ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೇನ ಅನಧಿಗನ್ತ್ವಾ। **ಪಮೋಚನನ್ತಿ** ಪಮುತ್ತಿ ನಿಸ್ಸರಣಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಸ್ಸನ್ತಂ ಅಪತ್ವಾ ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಮುತ್ತಿ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಹವೇತಿ** ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಲೋಕವಿದೂತಿ** ಸಭಾವಾದಿತೋ ಸಬ್ಬಂ ಲೋಕಂ ಜಾನನ್ತೋ।

**ಸುಮೇಧೋ**ತಿ ಸುನ್ದರಪಞ್ಞೋ। **ಲೋಕನ್ತಗೂ**ತಿ ಪರಿಞ್ಞಾಭಿಸಮಯೇನ ಲೋಕಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪಹಾನಾಭಿಸಮಯೇನ ಲೋಕನ್ತಗೂ। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸಸ್ಸ ಪರಿನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ **ವುಸಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೋ**। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಮಿತತ್ತಾ, ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಅಭಿಸಮಿತತ್ತಾ **ಸಮಿತಾವೀ**। **ನಾಸೀಸತೀ**ತಿ ನ ಪತ್ಥೇತಿ। ಯಥಾ ಇಮಂ ಲೋಕಂ, ಏವಂ ಪರಞ್ಚ ಲೋಕಂ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ।

**೧೩೬**. ಏವಂ ಯದಿಪಿ ಲೋಕವಿದುತಾ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸಿತಾ ಸಭಾವತೋ ದಸ್ಸಿತತ್ತಾ, ಲೋಕೋ ಪನ ಏಕದೇಸೇನೇವ ವುತ್ತೋತಿ ತಂ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚ ತಯೋ ಲೋಕಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಸಮೂಹೋ, ಸನ್ತಾನೋ ಚ **ಸತ್ತಲೋಕೋ**। ರೂಪಾದೀಸು ಸತ್ತವಿಸತ್ತತಾಯ ಸತ್ತೋ, ಲೋಕೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ, ತಬ್ಬಿಪಾಕೋ ಚಾತಿ ಲೋಕೋತಿ। ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾನಂ ರೂಪಾದೀನಂ ಸಮೂಹೋ, ಸನ್ತಾನೋ ಚ **ಓಕಾಸಲೋಕೋ** ಲೋಕಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ತಸಾ, ಥಾವರಾ ಚ, ತೇಸಞ್ಚ ಓಕಾಸಭೂತೋತಿ। ತದಾಧಾರತಾಯ ಹೇಸ "ಭಾಜನಲೋಕೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಉಭಯೇಪಿ ಖನ್ಧಾ **ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ** ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತಿ, ಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಪಲುಜ್ಜನ್ತಿ ಚಾತಿ। **ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠಿತಿಕಾ, ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿಕಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಚ್ಚಯತ್ಥೋ ಹೇತ್ಥ **ಆಹಾರ**-ಸದ್ದೋ "ಅಯಮಾಹಾರೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೨) ವಿಯ। ಏವಂ ಹಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕತಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸಙ್ಖಾರಧಮ್ಮೋ, ನ ಸತ್ತಧಮ್ಮೋತಿ ಆಹ **"ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಥನ್ತಿ? ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ದೇಸನಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ಯಥಾ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಏಕಧಮ್ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖು ಸಮ್ಮಾ ನಿಬ್ಬಿನ್ದಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ವಿರಜ್ಜಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನೋ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಯನ್ತದಸ್ಸಾವೀ ಸಮ್ಮದತ್ಥಂ ಅಭಿಸಮೇಚ್ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ। ಕತಮಸ್ಮಿಂ ಏಕಧಮ್ಮೇ? ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭)। ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾನಂ ಸಸ್ಸತಾದಿವಸೇನ "ಅತ್ತಾ, ಲೋಕೋ"ತಿ ಚ ಪರಿಕಪ್ಪನಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತವಿಸಯಾ, ನ ಸಙ್ಖಾರವಿಸಯಾತಿ ಆಹ **"ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾ ಅಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋತಿ ವಾ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸತ್ತಲೋಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ।

**ಯಾವತಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿಹರನ್ತೀ**ತಿ ಯತ್ತಕೇ ಠಾನೇ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾ ಪರಿವತ್ತನ್ತಿ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಿ। **ದಿಸಾ ಭನ್ತಿ ವಿರೋಚಮಾನಾ**ತಿ ತೇಸಂ ಪರಿಬ್ಭಮನೇನೇವ ತಾ ದಿಸಾ ಪಭಸ್ಸರಾ ಹುತ್ವಾ ವಿರೋಚನ್ತಿ। **ತಾವ ಸಹಸ್ಸಧಾ ಲೋಕೋ**ತಿ ತತ್ತಕಂ ಸಹಸ್ಸಪ್ಪಕಾರೋ ಓಕಾಸಲೋಕೋ, ಸಹಸ್ಸಲೋಕಧಾತುಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ತಾವ ಸಹಸ್ಸವಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ।

**ತಮ್ಪೀ**ತಿ ತಂ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಲೋಕಂ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ವಿದಿತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏಕೋ ಲೋಕೋ**ತಿ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಯಾಯ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ಕಥಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾ ವುತ್ತಾ, ತಾಯ ಸಬ್ಬೋ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋ ಏಕೋ ಏಕವಿಧೋ ಪಕಾರನ್ತರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ದ್ವೇ ಲೋಕಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನಾಮ**-ಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಂ, ತಸ್ಸ ಅಲೋಕಸಭಾವತ್ತಾ। ನನು ಚ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಮಗ್ಗಫಲಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಲೋಕತಾ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ, ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಂ ಇಧ "ಲೋಕೋ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಅಥ ವಾ "ನ ಲುಜ್ಜತಿ ನ ಪಲುಜ್ಜತೀ"ತಿ ಯೋ ಗಹಿತೋ ತಥಾ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಲೋಕೋತಿ ತಂಗಹಣರಹಿತಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ನತ್ಥಿ ಲೋಕತಾ। ಉಪಾದಾನಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ಖನ್ಧಾ **ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ**। **ದಸಾಯತನಾನೀ**ತಿ ದಸ ರೂಪಾಯತನಾನಿ।

ಏತ್ಥ ಚ "ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾವಚನೇನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾ। ತಾಯ ಚ "ಯದನಿಚ್ಚಂ, ತಂ ದುಕ್ಖಂ। ಯಂ ದುಕ್ಖಂ, ತದನತ್ತಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫) ವಚನತೋ ದುಕ್ಖಾನತ್ತತಾ ಚ ಪಕಾಸಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತೀಣಿಪಿ ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ। **ನಾಮ**ನ್ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ, ತೇ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಫಸ್ಸಾದಯೋ। **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪಾನಿ, ತಾನಿ

ಚ ಅತ್ಥತೋ ಪಥವೀಆದಯೋತಿ ಅವಿಸೇಸೇನೇವ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಸಙ್ಖಾರಾ ಗಹಿತಾ। ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಯೇ ತೇಸಂ ವಿಸೇಸಾ ಕುಸಲಾದಯೋ, ಹೇತುಆದಯೋ ಚ, ತೇಪಿ ಗಹಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಇತಿ ಅಯಂ ಸಙ್ಖಾರಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ"**ತಿ।

ಆಗಮ್ಮ ಚಿತ್ತಂ ಸೇತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಆಸಯೋ** ಮಿಗಾಸಯೋ ವಿಯ। ಯಥಾ ಮಿಗೋ ಗೋಚರಾಯ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಚ್ಚಾಗನ್ತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ವನಗಹನೇ ಸಯತೀತಿ ಸೋ ತಸ್ಸ ಆಸಯೋ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಪವತ್ತಿತ್ವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಆಗಮ್ಮ ಯತ್ಥ ಸೇತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಆಸಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಪನ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಆದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

"ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಖನ್ತಿ ಚೇವಾನುಲೋಮಿಕಾ।
ಯಥಾಭೂತಞ್ಚ ಯಂ ಞಾಣಂ, ಏತಂ ಆಸಯಸದ್ದಿತ"ನ್ತಿ॥

ತತ್ಥ ಸಬ್ಬದಿಟ್ಠೀನಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠೀಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಇಮಾ ಏವ ದ್ವೇ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ। ಯಥಾಹ "ದ್ವಯನಿಸ್ಸಿತೋ ಖ್ವಾಯಂ, ಕಚ್ಚಾನ, ಲೋಕೋ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಅತ್ಥಿತಞ್ಚ ನತ್ಥಿತಞ್ಚಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫)। **ಅತ್ಥಿತಾತಿ** ಹಿ ಸಸ್ಸತಗ್ಗಾಹೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, **ನತ್ಥಿತಾತಿ** ಉಚ್ಛೇದಗ್ಗಾಹೋ। ಅಯಂ ತಾವ ವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಆಸಯೋ। ವಿವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಾನಂ ಪನ ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನಂ ಅನುಲೋಮಿಕಾ ಖನ್ತಿ, ಯಥಾಭೂತಞಾಣನ್ತಿ ದುವಿಧೋ ಆಸಯೋ।

**ಆಸಯಂ ಜಾನಾತೀತಿ** ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಂ ಜಾನಾತಿ। ಜಾನನ್ತೋ ಚ ತೇಸಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಂ, ತೇಸಞ್ಚ ಞಾಣಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಜಾನಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಞ್ಞೇವ ಜಾನಾತಿ 'ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಮಗರುಕೋ ಕಾಮಾಸಯೋ ಕಾಮಾಧಿಮುತ್ತೋ'ತಿ, ಕಾಮಂ ಸೇವನ್ತಞ್ಞೇವ ಜಾನಾತಿ 'ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಗರುಕೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಸಯೋ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾಧಿಮುತ್ತೋ'ತಿ"ಆದಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೩)।

ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಸನ್ತಾನೇ ಅನು ಅನು ಸಯನ್ತೀತಿ **ಅನುಸಯಾ,** ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ ನೇಸಂ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಹಿ ಕಿಲೇಸಾ ಕಾರಣಲಾಭೇ ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕೇ ಪನ ತೇ? ರಾಗಾದಯೋ ಸತ್ತ ಅನಾಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ, ಅತೀತಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ತಂಸಭಾವತ್ತಾ ತಥಾ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾಲಭೇದೇನ ಸಭಾವಭೇದೋ ಅತ್ಥಿ। ತಂ ಸತ್ತವಿಧಂ ಅನುಸಯಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಪರೋಪರಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಜಾನಾತಿ।

**ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಸುಚರಿತದುಚ್ಚರಿತಂ। ತಂ ಹಿ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೮೧೪, ೮೧೬) ಚರಿತನಿದ್ದೇಸೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ಅಥ ವಾ **ಚರಿತ**ನ್ತಿ ಚರಿಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಾ ಪನ ರಾಗದೋಸಮೋಹಸದ್ಧಾಬುದ್ಧಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಛ ಮೂಲಚರಿಯಾ, ತಾಸಂ ಅಪರಿಯನ್ತೋ ಅನ್ತರಭೇದೋ, ಸಂಸಗ್ಗಭೇದೋ ಪನ ತೇಸಟ್ಠಿವಿಧೋ। ತಂ ಚರಿತಂ ಸಭಾವತೋ ಸಂಕಿಲೇಸವೋದಾನತೋ ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ ಫಲತೋ ನಿಸ್ಸನ್ದತೋತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಪಕಾರೇನ **ಜಾನಾತಿ।**

**ಅಧಿಮುತ್ತಿ** ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು। ಸಾ ದುವಿಧಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿ ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತೀತಿ। ಯಾಯ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಸತ್ತಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಯೇವ ಸೇವನ್ತಿ, ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಚ ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇಯೇವ। ಸಾ ಅಜ್ಝಾಸಯಧಾತು ಅಜ್ಝಾಸಯಸಭಾವೋ ಅಧಿಮುತ್ತಿ। ತಂ **ಅಧಿಮುತ್ತಿಂ ಜಾನಾತಿ** "ಇಮಸ್ಸ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಹೀನಾ, ಇಮಸ್ಸ ಪಣೀತಾ"ತಿ, ತತ್ಥಾಪಿ "ಇಮಸ್ಸ ಮುದು, ಇಮಸ್ಸ ಮುದುತರಾ, ಇಮಸ್ಸ ಮುದುತಮಾ"ತಿಆದಿನಾ। ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಹಿ ತಿಕ್ಖಮುದುಭಾವಾದಿನಾ ಯಥಾರಹಂ ಅಧಿಮುತ್ತಿಯಾ ತಿಕ್ಖಮುದುಭಾವಾದಿಕೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನೀಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧೮, ೮೨೦) "ಹೇಟ್ಠಾ ಗಹಿತಾಪಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ಇಧ ಸತ್ತಾನಂ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನ ಗಹಿತಾ"ತಿ।

ಅಪ್ಪರಜಂ ಅಕ್ಖಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ, ಅಪ್ಪಂ ವಾ ರಜಂ ಪಞ್ಞಾಮಯೇ ಅಕ್ಖಿಮ್ಹಿ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖಾ, ಅನುಸ್ಸದರಾಗಾದಿರಜಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ **ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇ। ಮಹಾರಜಕ್ಖೇ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಉಸ್ಸದರಾಗಾದಿರಜಾ ಮಹಾರಜಕ್ಖಾ।

**ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೇ**ತಿ ತಿಖಿಣೇಹಿ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇ। **ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯೇ**ತಿ ಮುದುಕೇಹಿ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇ। ಉಪನಿಸ್ಸಯಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನಾಮ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ। **ಸ್ವಾಕಾರೇ**ತಿ ಸುನ್ದರಾಕಾರೇ ಕಲ್ಯಾಣಪಕತಿಕೇ, ವಿವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುವಿಞ್ಞಾಪಯೇ**ತಿ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಂ ಸುಕರೇ ಸದ್ಧೇ, ಪಞ್ಞವನ್ತೇ ಚ। **ಭಬ್ಬೇ ಅಭಬ್ಬೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಭಬ್ಬೇ**ತಿ ಕಮ್ಮಾವರಣಕಿಲೇಸಾವರಣವಿಪಾಕಾವರಣರಹಿತೇ। ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ **ದ್ವಾಕಾರದುವಿಞ್ಞಾಪಯಾಭಬ್ಬಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಚ "ಇಮಸ್ಸ ರಾಗರಜೋ ಅಪ್ಪೋ, ಇಮಸ್ಸ ದೋಸರಜೋ ಅಪ್ಪೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಪ್ಪರಜಕ್ಖೇಸು ಜಾನನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವಾ ಅಪರಿಮಾಣೇ ಸತ್ತೇ ಆಸಯಾದಿತೋ ಅನವಸೇಸೇತ್ವಾ ಜಾನಾತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸತ್ತಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋ।

ನನು ಚ ಸತ್ತೇಸು ಪಮಾಣಾದಿಪಿ ಜಾನಿತಬ್ಬೋ ಅತ್ಥೀತಿ? ಅತ್ಥಿ। ತಸ್ಸ ಪನ ಜಾನನಂ ನ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ವಿರಾಗಾಯ ನಿರೋಧಾಯಾತಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಂ, ಭಗವತೋ ಪನ ತಮ್ಪಿ ಸುವಿದಿತಂ ಸುವವತ್ಥಾಪಿತಮೇವ, ಪಯೋಜನಾಭಾವಾ ದೇಸನಂ ನಾರುಳ್ಹಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ -

> "ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಪರಿತ್ತಂ ನಖಸಿಖಾಯಂ ಪಂಸುಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಆಮನ್ತೇಸಿ 'ತಂ ಕಿಂ ಮಞ್ಞಥ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕತಮಂ ನು ಖೋ ಬಹುತರಂ - ಯೋ ವಾಯಂ ಮಯಾ ಪರಿತ್ತೋ ನಖಸಿಖಾಯಂ ಪಂಸು ಆರೋಪಿತೋ, ಅಯಂ ವಾ ಮಹಾಪಥವೀ'"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೧೨೧)।

೧೩೭. ಓಕಾಸಲೋಕೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿದಿತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಚಕ್ಕವಾಳ**ನ್ತಿ ಲೋಕಧಾತು। ಸಾ ಹಿ ನೇಮಿಮಣ್ಡಲಸದಿಸೇನ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಪರಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ "ಚಕ್ಕವಾಳ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಚತುತಿಂಸಸತಾನಿ ಚಾ**ತಿ ಚತುಅಧಿಕಾನಿ ತಿಂಸಸತಾನಿ, ತೀಣಿಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿಸತಾನಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಅಡ್ಢುಡ್ಢಾನೀ**ತಿ ಉಪಡ್ಢಚತುತ್ಥಾನಿ, ತೀಣಿಸತಾನಿ, ಪಞ್ಞಾಸಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಹುತಾನೀ**ತಿ ದಸಸಹಸ್ಸಾನಿ। **ಸಙ್ಖ್ಯಾತಾ**ತಿ ಕಥಿತಾ। **ಸಣ್ಠಿತೀ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರಿತೋ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಠಿತಿ।

**ಏವಂ ಸಣ್ಠಿತೇ**ತಿ ಏವಮವಟ್ಠಿತೇ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಚಕ್ಕವಾಳೇ। **ಅಚ್ಚುಗ್ಗತೋ ತಾವದೇವಾ**ತಿ ತತ್ತಕಮೇವ ಚತುರಾಸೀತಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿಯೇವ ಉಬ್ಬೇಧೋ । ನ ಕೇವಲಂ ಚೇತ್ಥ ಉಬ್ಬೇಧೋವ, ಅಥ ಖೋ ಆಯಾಮವಿತ್ಥಾರಾಪಿಸ್ಸ ತತ್ತಕಾಯೇವ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ -

> "ಸಿನೇರು, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಬ್ಬತರಾಜಾ ಚತುರಾಸೀತಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯಾಮೇನ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇನಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೬)।

**ತತೋ**ತಿ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ, ಉಪರಿ ಚ ವುತ್ತಪ್ಪಮಾಣತೋ। **ಉಪಡ್ಢುಪಡ್ಢೇನಾ**ತಿ ಉಪಡ್ಢೇನ ಉಪಡ್ಢೇನ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಮುದ್ದೇ ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ ತತ್ತಕಮೇವ ಚ ಉಪರಿ ಉಗ್ಗತೋ **ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತೋ,** ಏಕವೀಸ ಯೋಜನಸಹಸ್ಸಾನಿ ಸಮುದ್ದೇ ಅಜ್ಝೋಗಾಳ್ಹೋ ತತ್ತಕಮೇವ ಚ ಉಪರಿ ಉಗ್ಗತೋ **ಈಸಧರೋ** ಪಬ್ಬತೋತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಉಪಡ್ಢುಪಡ್ಢಪಮಾಣತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಯಾವ ಚಕ್ಕವಾಳಪಾದಮೂಲಾ ಅನುಪುಬ್ಬನಿನ್ನೋ, ಏವಂ ಯಾವ ಸಿನೇರುಪಾದಮೂಲಾತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಿನೇರುಪಮಾಣತೋ ಉಪಡ್ಢಪಮಾಣೋಪಿ ಯುಗನ್ಧರಪಬ್ಬತೋ ಪಥವಿಯಂ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೋ, ಏವಂ ಈಸಧರಾದಯೋಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ "ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನುಪುಬ್ಬನಿನ್ನೋ ಅನುಪುಬ್ಬಪೋಣೋ ಅನುಪುಬ್ಬಪಬ್ಭಾರೋ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೪೫; ಚೂಳವ॰ ೩೮೪; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೯)। ಸಿನೇರುಯುಗನ್ಧರಾದೀನಂ ಅನ್ತರೇ

**ಸೀದನ್ತರಸಮುದ್ದಾ** ನಾಮ। ತೇ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸಿನೇರುಆದೀನಂ ಅಚ್ಚುಗ್ಗತಸಮಾನಪರಿಮಾಣಾತಿ ವದನ್ತಿ। **ಬ್ರಹಾತಿ** ಮಹನ್ತೋ।

**ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋತಿ** ಪರಿಕ್ಖಿಪನವಸೇನ ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ ಠಿತಾ। ಸಿನೇರುಂ ತಾವ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಯುಗನ್ಧರೋ, ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಈಸಧರೋ। ಏವಂ ತಂ ತಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತಾ "ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಸಮನ್ತತೋ"ತಿ ವುತ್ತಾ।

**ಯೋಜನಾನಂ ಸತಾನುಚ್ಚೋ, ಹಿಮವಾ ಪಞ್ಚ ಪಬ್ಬತೋತಿ** ಹಿಮವಾ ಪಬ್ಬತೋ ಪಞ್ಚ ಯೋಜನಾನಂ ಸತಾನಿ ಉಚ್ಚೋ ಉಬ್ಬೇಧೋ। **ನಗವ್ಹಯಾತಿ** ನಗ-ಸದ್ದೇನ ಅವ್ಹಾತಬ್ಬಾ ರುಕ್ಖಾಭಿಧಾನಾ। **ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಕ್ಖನ್ಧಸಾಖಾಯಾಮಾತಿ**' ಉಬ್ಬೇಧತೋ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಕ್ಖನ್ಧಾಯಾಮಾ, ಉಬ್ಬೇಧತೋ, **ಸಮನ್ತತೋ** ಚ ಪಞ್ಞಾಸಯೋಜನಸಾಖಾಯಾಮಾ ಚ। ತತೋ ಏವ **ಸತಯೋಜನವಿತ್ಥಿಣ್ಣಾ, ತಾವದೇವ ಚ ಉಗ್ಗತಾ। ಯಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾತಿ** ಯಸ್ಸಾ ಮಹನ್ತತಾ ಕಪ್ಪಟ್ಠಾಯಿತಾದಿಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಭಾವೇನ।

**ಗರುಳಾನಂ ಸಿಮ್ಬಲಿರುಕ್ಖೋ** ಸಿನೇರುಸ್ಸ ದುತಿಯಪರಿಭಣ್ಡೇ ಪತಿಟ್ಠಿತೋ।

**ಸಿರೀಸೇನಾತಿ** ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಸತ್ತಮನ್ತಿ** ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಸಿರೀಸೋ ಭವತಿ ಸತ್ತಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ತತ್ಥ **ಚಣ್ಡಮಣ್ಡಲಂ** ಹೇಟ್ಠಾ, **ಸೂರಿಯಮಣ್ಡಲಂ** ಉಪರಿ। ತಸ್ಸ ಆಸನ್ನಭಾವೇನ ಚನ್ದಮಣ್ಡಲಂ ಅತ್ತನೋ ಛಾಯಾಯ ವಿಕಲಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ತಾನಿ ಯೋಜನನ್ತರಿಕಾನಿ ಯುಗನ್ಧರಗ್ಗಪಮಾಣೇ ಆಕಾಸೇ ವಿಚರನ್ತಿ। **ಅಸುರಭವನಂ** ಸಿನೇರುಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ। **ಅವೀಚಿ** ಜಮ್ಬುದೀಪಸ್ಸ। **ಜಮ್ಬುದೀಪೋ** ಸಕಟಸಣ್ಠಾನೋ। **ಅಪರಗೋಯಾನಂ** ಆದಾಸಸಣ್ಠಾನೋ। **ಪುಬ್ಬವಿದೇಹೋ** ಅದ್ಧಚನ್ದಸಣ್ಠಾನೋ। **ಉತ್ತರಕುರು** ಪೀಠಸಣ್ಠಾನೋ। ತಂತಂನಿವಾಸೀನಂ, ತಂತಂಪರಿವಾರದೀಪವಾಸೀನಞ್ಚ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಮುಖಮ್ಪಿ ತಂತಂಸಣ್ಠಾನನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। **ತದನ್ತರೇಸೂತಿ** ತೇಸಂ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಅನ್ತರೇಸು। ತಿಣ್ಣಂ ಹಿ ಪತ್ತಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಆಸನ್ನಭಾವೇನ ಠಪಿತಾನಂ ಅನ್ತರಸದಿಸೇ ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಚಕ್ಕವಾಳಾನಂ ಅನ್ತರೇ ಏಕೇಕೋ **ಲೋಕನ್ತರನಿರಯೋ।**

**ಅನನ್ತಾನೀತಿ** ಅಪರಿಮಾಣಾನಿ, "ಏತ್ತಕಾನೀ"ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಮಿನಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಾನಿ। **ಭಗವಾ ಅನನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಅವೇದಿ** "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ, ಅನನ್ತೋ ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ, ಅನನ್ತಾನಿ ಚಕ್ಕವಾಳಾನೀ"ತಿ ತಿವಿಧಮ್ಪಿ ಅನನ್ತಂ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದತಿ ಸಯಮ್ಪಿ ಅನನ್ತತ್ತಾ। ಯಾವತಕಂ ಹಿ ಞೇಯ್ಯಂ, ತಾವತಕಂ ಞಾಣಂ। ಯಾವತಕಂ ಞಾಣಂ, ತಾವತಕಂ ಞೇಯ್ಯಂ। ಞೇಯ್ಯಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಞಾಣಪರಿಯನ್ತಿಕಂ ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಅನನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಅವೇದೀ"ತಿ। ಅನನ್ತತಾ ಚಸ್ಸ ಅನನ್ತಞೇಯ್ಯಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಟಿಹತಚಾರತ್ತಾ। ನನು ಚೇತ್ಥ ವಿವಟ್ಟಾದೀನಮ್ಪಿ ವಿದಿತತಾ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಸಾ ಪನ ಪರತೋ ಅಭಿಞ್ಞಾಕಥಾಯಂ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾ।

೧೩೮. **ಅತ್ತನಾತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಮೇತಂ। ಗುಣೇಹಿ ಅತ್ತನಾ ವಿಸಿಟ್ಠತರಸ್ಸಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತರ**-ಗ್ಗಹಣಂ ಚೇತ್ಥ **"ಅನುತ್ತರೋ"**ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥನಿದ್ದೇಸತಾಯ ಕತಂ, ನ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ। ಸದೇವಕೇ ಹಿ ಲೋಕೇ ಸದಿಸಕಪ್ಪೋಪಿ ನಾಮ ಕೋಚಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಸದಿಸೋ। ವಿಸಿಟ್ಠೇ ಪನ ಕಾ ಕಥಾ। **ಕಸ್ಸಚೀತಿ** ಕಸ್ಸಚಿಪಿ। **ಅಭಿಭವತೀತಿ** ಸೀಲಸಮ್ಪದಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾನಂ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಮೇತ್ತಾಕರುಣಾನಂ, ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸದ್ಧಾಸತಿವೀರಿಯಪಞ್ಞಾನಞ್ಚ ಉಕ್ಕಂಸಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಸವಾಸನಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸತ್ಥು ಸೀಲಗುಣೋ। ತೇನ ಭಗವಾ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಸಯಂ ಕೇನಚಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏವಂ ಸಮಾಧಿಗುಣಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಸೀಲಾದಯೋ ಚೇತೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ** ಪನ ಲೋಕಿಯಂ ಕಾಮಾವಚರಮೇವ।

ಯದಿ ಏವಂ, ಕಥಂ ತೇನ ಸದೇವಕಂ ಲೋಕಂ ಅಭಿಭವತೀತಿ? ತಸ್ಸಾಪಿ ಆನುಭಾವತೋ ಅಸದಿಸತ್ತಾ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ವಿಸಯತೋ, ಪವತ್ತಿತೋ, ಪವತ್ತಿ ಆಕಾರತೋ ಚ ಉತ್ತರಿತರಮೇವ। ತಂ ಹಿ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಂ ಸತ್ಥು ವಿಮುತ್ತಿಗುಣಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತತಿ, ಪವತ್ತಮಾನಞ್ಚ ಅತಕ್ಕಾವಚರಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಂ ಸವಿಸಯಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಸುಟ್ಠು ಪಾಕಟಂ ವಿಭೂತತರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಸಮ್ಮದೇವ ಚ ವಸೀಭಾವಸ್ಸ ಪಾಪಿತತ್ತಾ, ಭವಙ್ಗಪರಿವಾಸಸ್ಸ ಚ ಅತಿಪರಿತ್ತಕತ್ತಾ ಲಹುಂ ಲಹುಂ ಪವತ್ತತೀತಿ।

ಏವಂ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಭಗವತೋ ಉತ್ತರಿತರಸ್ಸ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸದಿಸಸ್ಸಾಪಿ ಅಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಸಮೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಸಮೋತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇನ ಸಮಾ ಸದಿಸಾತಿ ಅಸಮೋ। ತಥಾ ಅಸಮೇಹಿ ಅತೀತಾನಾಗತಬುದ್ಧೇಹಿ ಸಮೋ, ಅಸಮಾ ವಾ ಸಮಾ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಸಮಸಮೋ**। ಸೀಲಾದಿಗುಣೇನ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಪಟಿಮಾತಿ **ಅಪ್ಪಟಿಮೋ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ ಉಪಮಾಮತ್ತಂ ಪಟಿಮಾ, ಸದಿಸೂಪಮಾ ಪಟಿಭಾಗೋ, ಯುಗಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಠಿತೋ ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ನ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮೀತಿ** ಮಮ ಸಮನ್ತಚಕ್ಖುನಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಆಮಲಕಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಲೋಕಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ತತ್ಥ ಸದೇವಕೇ...ಪೇ॰... ಪಜಾಯ ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತತೋ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತರಂ ಸಮ್ಪನ್ನತರಸೀಲಂ ಕಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲಂ ನ ಖೋ ಪನ ಪಸ್ಸಾಮಿ, ತಾದಿಸಸ್ಸ ಅಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಾದೀನೀತಿ** ಏತ್ಥ –

> "ಯಾವತಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತ್ತಾ ಅಪದಾ ವಾ ದ್ವಿಪದಾ ವಾ ಚತುಪ್ಪದಾ ವಾ ಬಹುಪ್ಪದಾ ವಾ ರೂಪಿನೋ ವಾ ಅರೂಪಿನೋ ವಾ ಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ ಅಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ ನೇವಸಞ್ಞಿನಾಸಞ್ಞಿನೋ ವಾ, ತಥಾಗತೋ ತೇಸಂ ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ। ಯೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಬುದ್ಧೇ ಪಸನ್ನಾ, ಅಗ್ಗೇ ತೇ ಪಸನ್ನಾ। ಅಗ್ಗೇ ಖೋ ಪನ ಪಸನ್ನಾನಂ ಅಗ್ಗೋ ವಿಪಾಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪; ೫.೩೨; ೧೦.೧೫; ಇತಿವು॰೯೦) –

ಇದಂ ಅಗ್ಗಪ್ಪಸಾದಸುತ್ತಂ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ –

> "ಸದೇವಕೇ...ಪೇ॰... ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ತಥಾಗತೋ ಅಭಿಭೂ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥುದಸೋ ವಸವತ್ತೀ, ತಸ್ಮಾ 'ತಥಾಗತೋ'ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೮) –

ಏವಮಾದೀನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। **ಆದಿಕಾ ಗಾಥಾಯೋತಿ** ಏತ್ಥ –

"ಅಹಂ ಹಿ ಅರಹಾ ಲೋಕೇ, ಅಹಂ ಸತ್ಥಾ ಅನುತ್ತರೋ।
ಏಕೋಮ್ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಸೀತಿಭೂತೋಸ್ಮಿ ನಿಬ್ಬುತೋ॥ (ಮಹಾವ॰ ೧೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೫; ೨.೩೪೧)।

"ದನ್ತೋ ದಮಯತಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ಸನ್ತೋ ಸಮಯತಂ ಇಸಿ।
ಮುತ್ತೋ ಮೋಚಯತಂ ಅಗ್ಗೋ, ತಿಣ್ಣೋ ತಾರಯತಂ ವರೋ॥ (ಇತಿವು॰ ೧೧೨)।

"ನಯಿಮಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಪರಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪನ,
ಬುದ್ಧೇನ ಸೇಟ್ಠೋ ಸದಿಸೋ ಚ ವಿಜ್ಜತಿ।
ಯಮಾಹು ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾನಂ ಅಗ್ಗತಂ ಗತೋ,
ಪುಞ್ಞತ್ಥಿಕಾನಂ ವಿಪುಲಫಲೇಸಿನ"ನ್ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೧೦೪೭; ಕಥಾ॰ ೭೯೯) –

ಏವಮಾದಿಕಾ ಗಾಥಾ **ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಾ**।

೧೩೯. **ದಮೇತೀತಿ** ಸಮೇತಿ, ಕಾಯಸಮಾದೀಹಿ ಯೋಜೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಪನ ಕಾಯಸಮಾದೀಹಿ ಯೋಜನಂ ಯಥಾರಹಂ ತದಙ್ಗವಿನಯಾದೀಸು ಪತಿಟ್ಠಾಪನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿನೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ದಮೇತುಂ ಯುತ್ತಾ**ತಿ ದಮನಾರಹಾ। **ಅಮನುಸ್ಸಪುರಿಸಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ ಮನುಸ್ಸಾತಿ ಅಮನುಸ್ಸಾ। ತಂಸದಿಸತಾ ಏತ್ಥ ಜೋತೀಯತಿ, ತೇನ ಮನುಸ್ಸತ್ತಮತ್ತಂ ನತ್ಥಿ, ಅಞ್ಞಂ ಸಮಾನನ್ತಿ ಯಕ್ಖಾದಯೋ "ಅಮನುಸ್ಸಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ಯೇ ಕೇಚಿ ಮನುಸ್ಸೇಹಿ ಅಞ್ಞೇ। ತಥಾ ಹಿ ತಿರಚ್ಛಾನಪುರಿಸಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ಕತಂ, ಯಕ್ಖಾದಯೋ ಏವ ಚ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। **ಅಪಲಾಲೋ** ಹಿಮವನ್ತವಾಸೀ। **ಚೂಳೋದರಮಹೋದರಾ** ನಾಗದೀಪವಾಸಿನೋ। **ಅಗ್ಗಿಸಿಖಧೂಮಸಿಖಾ** ಸೀಹಳದೀಪವಾಸಿನೋ। **ನಿಬ್ಬಿಸಾ ಕತಾ** ದೋಸವಿಸಸ್ಸ ವಿನೋದನೇನ। ತೇನಾಹ **"ಸರಣೇಸು ಚ ಸೀಲೇಸು ಚ ಪತಿಟ್ಠಾಪಿತಾ"**ತಿ। **ಕೂಟದನ್ತಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಘೋಟಮುಖಉಪಾಲಿಗಹಪತಿಆದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸಕ್ಕದೇವರಾಜಾದಯೋ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅಜಕಲಾಪಯಕ್ಖಬಕಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಇದಂ ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಕೇಸಿಸುತ್ತಂ। **ವಿನೀತಾ ವಿಚಿತ್ರೇಹಿ ವಿನಯನೂಪಾಯೇಹೀ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ ಯಥಾರಹಂ ಸಣ್ಹಾದೀಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ವಿನಯಸ್ಸ ದೀಪನತೋ।

**ವಿಸುದ್ಧಸೀಲಾದೀನಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನೀ**ತಿ "ವಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಲಾಭಿನೋ ದುತಿಯಜ್ಝಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **"ದನ್ತೇಪಿ ದಮೇತಿಯೇವಾ"**ತಿ ಇದಂ ಪುಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ದಮಥಂ ಅನುಪಗತಾ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಯೇ ಪನ ವಿಪ್ಪಕತದಮ್ಮಭಾವಾ ಸಬ್ಬಥಾ ದಮೇತಬ್ಬತಂ ನಾತಿವತ್ತಾ, ತೇ ಸತ್ತೇ ಸನ್ಧಾಯ "ದನ್ತೇಪಿ ದಮೇತಿಯೇವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇಪಿ ಹಿ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾ ಏವಾತಿ, ಯತೋ ನೇ ಸತ್ಥಾ ದಮೇತಿ।

**ಅತ್ಥಪದ**ನ್ತಿ ಅತ್ಥಾಭಿಬ್ಯಞ್ಜಕಪದಂ, ವಾಕ್ಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಾಕ್ಯೇನ ಹಿ ಅತ್ಥಾಭಿಬ್ಯತ್ತಿ, ನ ನಾಮಾದಿಪದಮತ್ತೇನ। ಏಕಪದಭಾವೇನ ಚ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೋ ಸತ್ಥು ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿಭಾವೋ ದಸ್ಸಿತೋ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಭಗವಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ**ತಿ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ। ತಾ ಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧಾಪಿ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಭಾವೇನ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಅಪದಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ದಿಸಾ,** ದಿಸಾ ವಿಯಾತಿ ವಾ **ದಿಸಾ**। **ಅಸಜ್ಜಮಾನಾ**ತಿ ನ ಸಜ್ಜಮಾನಾ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಸ್ಸಙ್ಗಚಾರಾ। **ಧಾವನ್ತಿ** ಜವನವುತ್ತಿಯೋಗತೋ। **ಏಕಂಯೇವ ದಿಸಂ ಧಾವತಿ,** ಅತ್ತನೋ ಕಾಯಂ ಅಪರಿವತ್ತೇನ್ತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸತ್ಥಾರಾ ಪನ ದಮಿತಾ ಪುರಿಸದಮ್ಮಾ ಏಕಿರಿಯಾಪಥೇನೇವ ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ ಧಾವನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಏಕಪಲ್ಲಙ್ಕೇನೇವ ನಿಸಿನ್ನಾ"**ತಿ। **ಅಟ್ಠ ದಿಸಾ**ತಿ ಚ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇತಂ, ಲೋಕಿಯೇಹಿ ಅಗತಪುಬ್ಬಂ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿದಿಸಂ, ಅಮತದಿಸಞ್ಚ ಪಕ್ಖನ್ದನತೋ।

೧೪೦. ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ, ಇಧಲೋಕತ್ಥೋ । ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಸೇನ ಸಮ್ಪರೇತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಮಾ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ ಸಮ್ಪರಾಯೋ, ಪರಲೋಕೋ, ತತ್ಥ ನಿಯುತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ, ಪರಲೋಕತ್ಥೋ। ಪರಮೋ ಉತ್ತಮೋ ಅತ್ಥೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತೇಹಿ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಪರಮತ್ಥೇಹಿ। ಯಥಾರಹ**ನ್ತಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ। ತೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ಯೋ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಂ ಯಂ ಅರಹತಿ, ತದನುರೂಪಂ। **ಅನುಸಾಸತೀ**ತಿ ವಿನೇತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ ಪತಿಟ್ಠಪೇತಿ, ಸಹ ಅತ್ಥೇನ ವತ್ತತೀತಿ **ಸತ್ಥೋ,** ಭಣ್ಡಮೂಲೇನ ವಾಣಿಜ್ಜಾಯ ದೇಸನ್ತರಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಜನಸಮೂಹೋ। ಹಿತುಪದೇಸಾದಿವಸೇನ ಪರಿಪಾಲೇತಬ್ಬೋ ಸಾಸಿತಬ್ಬೋ ಸೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಸತ್ಥಾ,** ಸತ್ಥವಾಹೋ। ಸೋ ವಿಯ ಭಗವಾತಿ ಆಹ **"ಸತ್ಥಾ ವಿಯಾತಿ ಸತ್ಥಾ, ಭಗವಾ ಸತ್ಥವಾಹೋ"**ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿನಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಸತ್ಥವಾಹೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸತ್ಥೇ**ತಿ ಸತ್ಥಿಕೇ ಜನೇ। ಕಂ ತಾರೇನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಕನ್ತಾರೋ,** ನಿರುದಕೋ ಅರಞ್ಞಪ್ಪದೇಸೋ। ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಪನ ಇತರೋಪಿ ಅರಞ್ಞಪ್ಪದೇಸೋ ತಥಾ ವುಚ್ಚತಿ। **ಚೋರಕನ್ತಾರ**ನ್ತಿ ಚೋರೇಹಿ ಅಧಿಟ್ಠಿತಕನ್ತಾರಂ। ತಥಾ **ವಾಳಕನ್ತಾರಂ। ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕನ್ತಾರ**ನ್ತಿ ದುಲ್ಲಭಭಿಕ್ಖಂ ಕನ್ತಾರಂ। **ತಾರೇತೀ**ತಿ ಅಖೇಮನ್ತಟ್ಠಾನಂ ಅತಿಕ್ಕಾಮೇತಿ। **ಉತ್ತಾರೇತೀ**ತಿಆದಿ ಉಪಸಗ್ಗೇನ ಪದಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ **ಉತ್ತಾರೇತೀ**ತಿ

ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಉಪನೇನ್ತೋ ತಾರೇತಿ। **ನಿತ್ತಾರೇತೀತಿ** ಅಖೇಮನ್ತಟ್ಠಾನತೋ ನಿಕ್ಖಾಮೇನ್ತೋ ತಾರೇತಿ। **ಪತಾರೇತೀತಿ** ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ತಾರೇತಿ, ಹತ್ಥೇನ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಯ ತಾರೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ತಾರಣುತ್ತಾರಣಾದಿಖೇಮಟ್ಠಾನೇ ಠಪನಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಸಮ್ಪಾಪೇತೀ"**ತಿ। **ಸತ್ತೇತಿ** ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತೇ। ಮಹಾಗಹನತಾಯ, ಮಹಾನತ್ಥತಾಯ, ದುನ್ನಿತ್ಥರಣತಾಯ ಚ ಜಾತಿಯೇವ ಕನ್ತಾರೋ ಜಾತಿಕನ್ತಾರೋ, ತಂ **ಜಾತಿಕನ್ತಾರಂ**।

**ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ** ಉಕ್ಕಟ್ಠಸತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ। ದೇವಮನುಸ್ಸಾ ಏವ ಹಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಸತ್ತಾ, ನ ತಿರಚ್ಛಾನಾದಯೋ। **ಭಬ್ಬಪುಗ್ಗಲಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನಾತಿ** ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಸ್ಸ ಯೋಗ್ಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದನವಸೇನ। **ಏತನ್ತಿ** "ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿ ಏತಂ ವಚನಂ। **ಭಗವತೋತಿ** ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನಂ ಯಥಾ "ಉಪಜ್ಝಾಯತೋ ಅಜ್ಝೇತೀ"ತಿ, ಭಗವತೋ ಸನ್ತಿಕೇತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿನ್ತಿ** ತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಆದಿಕಂ ಮಗ್ಗಫಲಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಬಲವಕಾರಣಂ।

**ಗಗ್ಗರಾಯಾತಿ** ಗಗ್ಗರಾಯ ನಾಮ ರಞ್ಞೋ ದೇವಿಯಾ, ತಾಯ ವಾ ಕಾರಿತತ್ತಾ "ಗಗ್ಗರಾ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಾಯ। **ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಗ್ಗಹೇಸೀತಿ** "ಧಮ್ಮೋ ಏಸೋ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಧಮ್ಮಸಞ್ಞಾಯ ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿ, ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಚ ಪಸನ್ನಚಿತ್ತೋ ಪರಿಸಪರಿಯನ್ತೇ ನಿಪಜ್ಜಿ। **ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸೀತಿ** ತಸ್ಸ ಸೀಸೇ ದಣ್ಡಸ್ಸ ಠಪಿತಭಾವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ತತ್ಥ ದಣ್ಡಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾಸಿ। ಮಣ್ಡೂಕೋಪಿ ದಣ್ಡೇ ಠಪಿತೇಪಿ ಉಪ್ಪೀಳಿತೇಪಿ ಧಮ್ಮಗತೇನ ಪಸಾದೇನ ವಿಸ್ಸರಮಕರೋನ್ತೋವ ಕಾಲಮಕಾಸಿ। ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತಾನಂ ಅಯಂ ಧಮ್ಮತಾ, ಯಾ "ಕುತೋಹಂ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಕಿಂ ನು ಖೋ ಕಮ್ಮಮಕಾಸಿ"ನ್ತಿ ಆವಜ್ಜನಾ। ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಪುರಿಮಭವಸ್ಸ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಆಹ **"ಅರೇ ಅಹಮ್ಪಿ ನಾಮ ಇಧ ನಿಬ್ಬತ್ತೋ"**ತಿ । **ಭಗವತೋ ಪಾದೇ ವನ್ದಿ** ಕತಞ್ಞುತಾಸಂವಡ್ಢಿತೇನ ಪೇಮಗಾರವಬಹುಮಾನೇನ।

**ಭಗವಾ ಜಾನನ್ತೋವ** ಮಹಾಜನಸ್ಸ ಕಮ್ಮಫಲಂ, ಬುದ್ಧಾನುಭಾವಞ್ಚ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಕಾತುಕಾಮೋ "ಕೋ ಮೇ ವನ್ದತೀ"ತಿ ಗಾಥಾಯ **ಪುಚ್ಛಿ**। ತತ್ಥ **ಕೋತಿ** ದೇವನಾಗಯಕ್ಖಗನ್ಧಬ್ಬಾದೀಸು ಕೋ, ಕತಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೇತಿ** ಮಮ। **ಪಾದಾನೀತಿ** ಪಾದೇ। **ಇದ್ಧಿಯಾತಿ** ಇಮಾಯ ಏವರೂಪಾಯ ದೇವಿದ್ಧಿಯಾ। **"ಯಸಸಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಏದಿಸೇನ ಪರಿವಾರೇನ, ಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಚ। **ಜಲನ್ತಿ** ವಿಜ್ಜೋತಮಾನೋ। **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇನಾತಿ** ಅತಿವಿಯ ಕನ್ತೇನ ಕಮನೀಯೇನ ಸುನ್ದರೇನ। **ವಣ್ಣೇನಾತಿ** ಛವಿವಣ್ಣೇನ ಸರೀರವಣ್ಣನಿಭಾಯ। **ಸಬ್ಬಾ ಓಭಾಸಯಂ ದಿಸಾತಿ** ಸಬ್ಬಾ ದಸಪಿ ದಿಸಾ ಪಭಾಸೇನ್ತೋ, ಚನ್ದೋ ವಿಯ, ಸೂರಿಯೋ ವಿಯ ಚ ಏಕೋಭಾಸಂ ಏಕಾಲೋಕಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಪನ ಭಗವತಾ ಪುಚ್ಛಿತೋ ದೇವಪುತ್ತೋ ಅತ್ತಾನಂ ಪವೇದೇನ್ತೋ **"ಮಣ್ಡೂಕೋಹಂ ಪುರೇ ಆಸಿ"**ನ್ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪುರೇತಿ** ಪುರಿಮಜಾತಿಯಂ। **"ಉದಕೇ"**ತಿ ಇದಂ ತದಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಂ। **"ಉದಕೇ ಮಣ್ಡೂಕೋ"**ತಿ ಏತೇನ ಉದ್ಧಮಾಯಿಕಾದಿಕಸ್ಸ ಥಲೇ ಮಣ್ಡೂಕಸ್ಸ ನಿವತ್ತನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ। ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಚರೋ, ಗುನ್ನಂ ಘಾಸೇಸನಟ್ಠಾನಂ। ಇಧ ಪನ ಗೋಚರೋ ವಿಯಾತಿ ಗೋಚರೋ, ವಾರಿ ಉದಕಂ ಗೋಚರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ವಾರಿಗೋಚರೋ**। ಉದಕಚಾರೀಪಿ ಹಿ ಕೋಚಿ ಕಚ್ಛಪಾದಿ ಅವಾರಿಗೋಚರೋಪಿ ಹೋತೀತಿ "ವಾರಿಗೋಚರೋ"ತಿ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ತವ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಸರೇನ ಕರವೀಕರುತಮಞ್ಜುನಾ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ ತವ ಧಮ್ಮಂ "ಧಮ್ಮೋ ಏಸೋ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಸರೇ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ। ಅನಾದರೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಅವಧಿ ವಚ್ಛಪಾಲಕೋತಿ** ವಚ್ಛೇ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಗೋಪಾಲದಾರಕೋ ಮಮ ಸಮೀಪಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ದಣ್ಡಮೋಲುಬ್ಭ ತಿಟ್ಠನ್ತೋ ಮಮ ಸೀಸೇ ದಣ್ಡಂ ಸನ್ನಿರುಮ್ಭಿತ್ವಾ ಮಂ ಮಾರೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಸಿತಂ ಕತ್ವಾತಿ** "ತಥಾ ಪರಿತ್ತತರೇನಾಪಿ ಪುಞ್ಞಾನುಭಾವೇನ ಏವಂ ಅತಿವಿಯ ಉಳಾರಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲಬ್ಭನ್ತೀ"ತಿ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೋ ಭಾಸುರತರಧವಲವಿಪ್ಫುರನ್ತದಸ್ಸನಕಿರಣಾವಲೀಹಿ ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ತಂ ಪದೇಸಂ ಓಭಾಸೇನ್ತೋ ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ। ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ಹಿ ಸೋ –

"ಮುಹುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಪಸಾದಸ್ಸ, ಇದ್ಧಿಂ ಪಸ್ಸ ಯಸಞ್ಚ ಮೇ।
ಆನುಭಾವಞ್ಚ ಮೇ ಪಸ್ಸ, ವಣ್ಣಂ ಪಸ್ಸ ಜುತಿಞ್ಚ ಮೇ॥

"ಯೇ ಚ ತೇ ದೀಘಮದ್ಧಾನಂ, ಧಮ್ಮಂ ಅಸ್ಸೋಸುಂ ಗೋತಮ।
ಪತ್ತಾ ತೇ ಅಚಲಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಗನ್ತ್ವಾ ನ ಸೋಚರೇ"ತಿ॥ (ವಿ॰ ವ॰ ೮೫೯-೮೬೦)।

ಇಮಾ ದ್ವೇ ಗಾಥಾ ವತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಮಿ।

೧೪೧. **ಯಂ ಪನ ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಯ**ನ್ತಿ ಅನಿಯಮಿತವಚನಂ। ತಥಾ **ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ। **ಪನಾ**ತಿ ವಚನಾಲಙ್ಕಾರಮತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ **ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀ**ತಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ। **ಪನಾ**ತಿ ವಾ ವಿಸೇಸತ್ಥದೀಪಕೋ ನಿಪಾತೋ। ತೇನ "ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚ ಸತ್ಥು ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮ್ಬೋಧೋ ವುತ್ತೋ। "ಬುದ್ಧೋ"ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ತದಞ್ಞಸ್ಸಪಿ ಞೇಯ್ಯಸ್ಸಾವಬೋಧೋ। ಪುರಿಮೇನ ವಾ ಸತ್ಥು ಪಟಿವೇಧಞಾಣಾನುಭಾವೋ, ಪಚ್ಛಿಮೇನ ದೇಸನಾಞಾಣಾನುಭಾವೋ। **ಪೀ**ತಿ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ವಿಸೇಸೋ ಜೋತೀಯತಿ। ಸಬ್ಬಸೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ವಿಮೋಕ್ಖೋ, ಅಗ್ಗಮಗ್ಗೋ। ತಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅಗ್ಗಫಲಂ, ತತ್ಥ ಭವಂ ತಸ್ಮಿಂ ಲದ್ಧೇ ಲದ್ಧಬ್ಬತೋ **ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಞಾಣಂ,** ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧಞಾಣಂ। **ಏವಂ ಪವತ್ತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ -

"ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ವಿಸವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ, ಖೀಣಾಸವಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ, ನಿರುಪಲೇಪಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತರಾಗೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತದೋಸೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತವೀತಮೋಹೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕನ್ತನಿಕ್ಕಿಲೇಸೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಏಕೋ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಬುದ್ಧೋ, ಅಬುದ್ಧಿವಿಹತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾ ಬುದ್ಧೋ। ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ ಮಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಪಿತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಾತರಾ ಕತಂ, ನ ಭಗಿನಿಯಾ ಕತಂ, ನ ಮಿತ್ತಾಮಚ್ಚೇಹಿಕತಂ, ನ ಞಾತಿಸಾಲೋಹಿತೇಹಿ ಕತಂ, ನ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಹಿ ಕತಂ, ನ ದೇವತಾಹಿ ಕತಂ। ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಮೇತಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬೋಧಿಯಾ ಮೂಲೇ ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಬುದ್ಧೋ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧೯೨) -

ಅಯಂ **ನಿದ್ದೇಸಪಾಳಿನಯೋ**। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ತಸ್ಸಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪಾಳಿಯಾ ಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ದ್ವೀಸು ಏಕೇನಾಪಿ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಯೋ ವಾ"**ತಿ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ।

ತತ್ಥ ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಅವಗನ್ತಾ "ಅವಗತೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ **ಬುಜ್ಝಿತಾ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಬುದ್ಧೋ** ಸುದ್ಧಕತ್ತುವಸೇನ। ಯಥಾ ಪಣ್ಣಸೋಸಾ ವಾತಾ "ಪಣ್ಣಸುಸಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ **ಬೋಧೇತಾ ಪಜಾಯಾತಿ ಬುದ್ಧೋ** ಹೇತುಕತ್ತುವಸೇನ, ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಚೇತ್ಥ ಅನ್ತೋನೀತೋ।

**ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಬುಜ್ಝನಸಮತ್ಥಾಯ ಬುದ್ಧಿಯಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬದಸ್ಸಾವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಅಞ್ಞೇನ ಅಬೋಧನೀತೋ ಸಯಮೇವ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸವಿತಾಯ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನಾನಾಗುಣವಿಸವನತೋ ಪದುಮಮಿವ ವಿಕಸನಟ್ಠೇನ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖೀಣಾಸವಸಙ್ಖಾತೇನ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಛಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ನಿದ್ದಕ್ಖಯವಿಬುದ್ಧೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸನಿದ್ದಕ್ಖಯವಿಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತೋತಿ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಗಮನತ್ಥಾನಂ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥತಾಯ ಬುದ್ಧಿಅತ್ಥಾನಮ್ಪಿ ಗಮನತ್ಥತಾ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಏಕಾಯನಮಗ್ಗಂ ಗತತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕೋ ಅನುತ್ತರಂ**

**ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ನ ಪರೇಹಿ ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋ, ಅಥ ಖೋ ಸಯಮೇವ ಅನುತ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬುದ್ಧಿವಿಹತತ್ತಾ ಬುದ್ಧಿಪಟಿಲಾಭಾ ಬುದ್ಧೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಿ ಬುದ್ಧಂ ಬೋಧೋತಿ ಅನತ್ಥನ್ತರಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ರತ್ತಗುಣಯೋಗತೋ ರತ್ತೋ ಪಟೋ, ಏವಂ ಬುದ್ಧಗುಣಯೋಗತೋ ಬುದ್ಧೋತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪರಂ **ಬುದ್ಧೋತಿ ನೇತಂ ನಾಮ**ನ್ತಿಆದಿ ಅತ್ಥಾನುಗತಾಯಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಬೋಧನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಇಮಿನಾಪಿ ಕಾರಣೇನ ಭಗವಾ ಬುದ್ಧೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೧೪೨. **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಭಗವತೋ। **ಗುಣವಿಸಿಟ್ಠಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮಗರುಗಾರವಾಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ತತೋ ಏವ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಹಿ ಉತ್ತಮಸ್ಸ ಗರುನೋ ಗಾರವವಸೇನ ವುತ್ತವಚನಮಿದಂ ಭಗವಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಲೋಕನಾಥೋ ಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಸೀಲಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ, ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ ಚ ಅಪರಿಮಾಣಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉತ್ತಮಗಾರವಟ್ಠಾನನ್ತಿ।

**ಭಗವಾತಿ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠವಾಚಕಂ ವಚನಂ ಸೇಟ್ಠಗುಣಸಹಚರಣತೋ "ಸೇಟ್ಠ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ವಚನಂ, ಅತ್ಥೋ। ತಸ್ಮಾ ಯೋ "ಭಗವಾ"ತಿ ವಚನೇನ ವಚನೀಯೋ ಅತ್ಥೋ, ಸೋ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭಗವಾತಿ ವಚನಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಗಾರವಯುತ್ತೋ**ತಿ ಗರುಭಾವಯುತ್ತೋ ಗರುಗುಣಯೋಗತೋ, ಗರುಕರಣಂ ವಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಅರಹತೀತಿ ಗಾರವಯುತ್ತೋ, ಗಾರವಾರಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಗುಣವಿಸೇಸಹೇತುಕಂ "ಭಗವಾ"ತಿ ಇದಂ ಭಗವತೋ ನಾಮನ್ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭಜಿತುಕಾಮೋ ನಾಮಂಯೇವ ತಾವ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರವಸೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ವಾ ನಾಮ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಆವತ್ಥಿಕ**ನ್ತಿ ಅವತ್ಥಾಯ ವಿದಿತಂ ತಂ ತಂ ಅವತ್ಥಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಂ ವೋಹರಿತಂ। ತಥಾ **ಲಿಙ್ಗಿಕಂ** ತೇನ ತೇನ ಲಿಙ್ಗೇನ ವೋಹರಿತಂ। **ನೇಮಿತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತತೋ ಆಗತಂ। **ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ಯದಿಚ್ಛಾಯ ಪವತ್ತಂ, ಯದಿಚ್ಛಾಯ ಆಗತಂ **ಯದಿಚ್ಛಕಂ**। ಪಠಮೇನ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಬಾಲೋ, ಯುವಾ, ವುಡ್ಢೋತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ದುತಿಯೇನ ಮುಣ್ಡೋ, ಜಟೀತಿ ಏವಮಾದಿಂ, ತತಿಯೇನ ಬಹುಸ್ಸುತೋ, ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ, ಝಾಯೀತಿ ಏವಮಾದಿಂ, ಚತುತ್ಥೇನ ಅಘಮರಿಸನಂ ಪಾವಚನನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। "ನೇಮಿತ್ತಿಕ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕವಸೇನ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತುಂ **"ನ ಮಹಾಮಾಯಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **"ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಇದಂ ನಾಮಂ ಅರಿಯಾಯ ಜಾತಿಯಾ ಜಾತಕ್ಖಣೇಯೇವ ಜಾತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯದಿ ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಖೀಣಾಸವೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ಆಹ **"ಸಹ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪಟಿಲಾಭಾ"**ತಿ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಹಿ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ನಿಪ್ಫಜ್ಜಮಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಬುದ್ಧಗುಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ವಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿಕ"ನ್ತಿ। **ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾನಿಮಿತ್ತಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಸಿದ್ಧಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ಯಂಗುಣನಿಮಿತ್ತಾ ಹಿ ಸಾ, ತೇ ಸತ್ಥು ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಾತಿ ಗುಣಾ ವಿಯ ಸಾಪಿ ಸಚ್ಛಿಕತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನ ಪರೇಸಂ ವೋಹಾರಮತ್ತೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೪೩. **ವದನ್ತೀ**ತಿ ಮಹಾಥೇರಸ್ಸ ಗರುಭಾವತೋ ಬಹುವಚನೇನಾಹ, ಸಙ್ಗೀತಿಕಾರೇಹಿ ವಾ ಕತಮನುವಾದಂ ಸನ್ಧಾಯ। ಇಸ್ಸರಿಯಾದಿಭೇದೋ ಭಗೋ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಭಗೀ**। **ಅಕಾಸಿ ಭಗ್ಗ**ನ್ತಿ ರಾಗಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಂ ಭಗ್ಗಂ ಅಕಾಸಿ, ಭಗ್ಗವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹೂಹಿ ಞಾಯೇಹೀ**ತಿ ಕಾಯಭಾವನಾದಿಕೇಹಿ ಅನೇಕೇಹಿ ಭಾವನಾಕ್ಕಮೇಹಿ। **ಸುಭಾವಿತತ್ತನೋ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವಿತಸಭಾವಸ್ಸ। ಪಚ್ಚತ್ತೇ ಚೇತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ।

**ನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಯಂ ನಿದ್ದೇಸನಯೋ -

“ಭಗವಾತಿ ಗಾರವಾಧಿವಚನಮೇತಂ। ಅಪಿಚ ಭಗ್ಗರಾಗೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗದೋಸೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗಮೋಹೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗಮಾನೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗದಿಟ್ಠೀತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗತಣ್ಹೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಗ್ಗಕಿಲೇಸೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಜಿ ವಿಭಜಿ ಪವಿಭಜಿ ಧಮ್ಮರತನನ್ತಿ ಭಗವಾ, ಭವಾನಂ ಅನ್ತಕರೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಾವಿತಕಾಯೋ ಭಾವಿತಸೀಲೋ ಭಾವಿತಚಿತ್ತೋ ಭಾವಿತಪಞ್ಞೋತಿ ಭಗವಾ, ಭಜಿ ವಾ ಭಗವಾ ಅರಞ್ಞವನಪತ್ಥಾನಿ ಪನ್ತಾನಿ ಸೇನಾಸನಾನಿ ಅಪ್ಪಸದ್ದಾನಿ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಾನಿ ವಿಜನವಾತಾನಿ ಮನುಸ್ಸರಾಹಸ್ಸೇಯ್ಯಕಾನಿ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪಾನೀತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಚೀವರಪಿಣ್ಡಪಾತಸೇನಾಸನಗಿಲಾನಪಚ್ಚಯಭೇಸಜ್ಜಪರಿಕ್ಖಾರಾನನ್ತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಅತ್ಥರಸಸ್ಸ ಧಮ್ಮರಸಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸ ಅಧಿಸೀಲಸ್ಸ ಅಧಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಯಾತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನನ್ತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಂ ನವನ್ನಂ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀನನ್ತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ದಸನ್ನಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನಂ ದಸನ್ನಂ ಕಸಿಣಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಅಸುಭಸಮಾಪತ್ತಿಯಾತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ಚತುನ್ನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಬಲಾನಂ ಸತ್ತನ್ನಂ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಅರಿಯಸ್ಸ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸಾತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೀ ವಾ ಭಗವಾ ದಸನ್ನಂ ತಥಾಗತಬಲಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವೇಸಾರಜ್ಜಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಂ ಛನ್ನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಛನ್ನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ಭಗವಾ, ಭಗವಾತಿ ನೇತಂ ನಾಮಂ…ಪೇ॰… ಸಚ್ಛಿಕಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಯದಿದಂ ಭಗವಾ”ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೮೩)।

ಏತ್ಥ ಚ “**ಗಾರವಾಧಿವಚನ**”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಯದಿಪಿ ಗಾಥಾಯಂ ಆಗತಪದಾನುಕ್ಕಮೇನ ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ, ಯಥಾರಹಂ ಪನ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ನಿದ್ದೇಸಭಾವೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತ್ಥ **ಗಾರವಾಧಿವಚನ**ನ್ತಿ ಗರೂನಂ ಗರುಭಾವವಾಚಕಂ ವಚನಂ। **ಭಜೀ**ತಿ ಭಾಗಸೋ ಕಥೇಸಿ। ತೇನಾಹ “**ವಿಭಜೀ**”ತಿ। **ಧಮ್ಮರತನ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಫಲಾದಿಅರಿಯಧಮ್ಮರತನಂ। ಪುನ **ಭಜೀ**ತಿ ಸೇವಿ। **ಭಾಗೀ**ತಿ ಭಾಗಧೇಯ್ಯವಾ। ಪುನ **ಭಾಗೀ**ತಿ ಭಜನಸೀಲೋ। **ಅತ್ಥರಸಸ್ಸಾ**ತಿ ಅತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ರಸಸ್ಸ। ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇ ಹಿ ಠತ್ವಾ ಧಮ್ಮಂ ಕಥೇನ್ತಸ್ಸ, ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಚ ತದತ್ಥಂ ಆರಬ್ಭ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಅತ್ಥರಸೋ। ಧಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭ **ಧಮ್ಮರಸೋ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦)। **ವಿಮುತ್ತಿರಸಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಭೂತಸ್ಸ, ವಿಮುತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ವಾ ರಸಸ್ಸ। **ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನ**ನ್ತಿ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾದೀನಂ ದಸನ್ನಂ ಸಞ್ಞಾಭಾವನಾನಂ। **ಛನ್ನಂ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ “ಭಗವಾ”ತಿ ಸದ್ದಸಿದ್ಧಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**೧೪೪**. ಯದಿಪಿ “ಭಾಗ್ಯವಾ”ತಿಆದೀಹಿ ಪದೇಹಿ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಅತ್ಥೋ “ಭಗೀ ಭಜೀ”ತಿ ನಿದ್ದೇಸಗಾಥಾಯ ಸಙ್ಗಹಿತೋ ಏವ, ತಥಾಪಿ ಪದಸಿದ್ಧಿ ಅತ್ಥವಿಭಾಗಅತ್ಥಯೋಜನಾದಿಸಹಿತೋ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ ತತೋ ಅಞ್ಞಾಕಾರೋತಿ ವುತ್ತಂ “**ಅಯಂ ಪನ ಅಪರೋ ನಯೋ**”ತಿ। **ಆದಿಕ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ವಣ್ಣವಿಕಾರೋ , ವಣ್ಣಲೋಪೋ, ಧಾತುಅತ್ಥೇನ ನಿಯೋಜನಞ್ಚಾತಿ ಇಮಂ ತಿವಿಧಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸದ್ದನಯೇನಾ**ತಿ ಬ್ಯಾಕರಣನಯೇನ। ಪಿಸೋದರಾದೀನಂ ಸದ್ದಾನಂ ಆಕತಿಗಣಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ “**ಪಿಸೋದರಾದಿಪಕ್ಖೇಪಲಕ್ಖಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ**”ತಿ। ಪಕ್ಖಿಪನಮೇವ ಲಕ್ಖಣಂ। ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಕರಣಂ ಹಿ ಪಕ್ಖಿಪನಂ। **ಪಾರಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಂ ಪಾರಮಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ। **ಭಾಗ್ಯ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಂ। ತತ್ಥ ಮಗ್ಗಕುಸಲಂ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ, ಇತರಂ ಲೋಕಿಯಸುಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ, ಇತರಮ್ಪಿ ವಾ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಂ ಪರಿಯಾಯತೋ ಲೋಕುತ್ತರಸುಖನಿಬ್ಬತ್ತಕಂ ಸಿಯಾ।

ಲೋಭಾದಯೋ ಏಕಕವಸೇನ ಗಹಿತಾ। ತಥಾ ವಿಪರೀತಮನಸಿಕಾರೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ, ಅಹಿರಿಕಾದಯೋ ದುಕವಸೇನ। ಲೋಭಾದಯೋ ಚ ಪುನ “**ತಿವಿಧಾಕುಸಲಮೂಲ**”ನ್ತಿ ತಿಕವಸೇನ ಗಹಿತಾ। ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿ-ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿರಾಗಮಲಾದಿರಾಗವಿಸಮಾದಿಕಾಮಸಞ್ಞಾದಿಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿತಣ್ಹಾಪಪಞ್ಚಾದಯೋ **ತಿವಿಧದುಚ್ಚರಿತಾ**ದಯೋ। ಸುಭಸಞ್ಞಾದಿಕಾ **ಚತುಬ್ಬಿಧವಿಪರಿಯೇಸಾ**। “ಚೀವರಹೇತು ವಾ ಭಿಕ್ಖುನೋ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಿಣ್ಡಪಾತ , ಸೇನಾಸನ, ಇತಿಭವಾಭವಹೇತು ವಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯) ಏವಮಾಗತಾ **ಚತ್ತಾರೋ ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಾ**। “ಬುದ್ಧೇ ಕಙ್ಖತಿ, ಧಮ್ಮೇ, ಸಙ್ಘೇ,

ಸಿಕ್ಖಾಯ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಕುಪಿತೋ ಹೋತಿ ಅನತ್ತಮನೋ ಆಹತಚಿತ್ತೋ ಖೀಲಜಾತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೧೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೦೫; ೯.೭೧; ವಿಭ॰ ೯೪೧) ಏವಮಾಗತಾನಿ **ಪಞ್ಚ ಚೇತೋಖೀಲಾನಿ।** "ಕಾಮೇ ಅವೀತರಾಗೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ರೂಪೇ ಅವೀತರಾಗೋ, ಯಾವದತ್ಥಂ ಉದರಾವದೇಹಕಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮೬) ಆಗತಾ **ಪಞ್ಚ ವಿನಿಬನ್ಧಾ।** ರೂಪಾಭಿನನ್ದನಾದಯೋ **ಪಞ್ಚಾಭಿನನ್ದನಾ।** ಕೋಧೋ, ಮಕ್ಖೋ, ಇಸ್ಸಾ, ಸಾಠೇಯ್ಯಂ, ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ, ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸೋತಿ ಇಮಾನಿ **ಛ ವಿವಾದಮೂಲಾನಿ।** ರೂಪತಣ್ಹಾದಯೋ **ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ।**

ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಭವರಾಗಮಾನಾವಿಜ್ಜಾ **ಸತ್ತಾನುಸಯಾ।** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ **ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ।** "ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ, ಪರಿಯೇಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಲಾಭೋ, ಲಾಭಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಛನ್ದರಾಗೋ, ಛನ್ದರಾಗಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಜ್ಝೋಸಾನಂ, ಅಜ್ಝೋಸಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಪರಿಗ್ಗಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮಚ್ಛರಿಯಂ, ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಆರಕ್ಖಾ, ಆರಕ್ಖಾಧಿಕರಣಂ ದಣ್ಡಾದಾನಾದಯೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೦೩; ೩.೩೫೯) ಏತೇ **ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ।** ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತವಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ, ದ್ವೇ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ, ಸೋಳಸ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ, ಅಟ್ಠ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ, ಅಟ್ಠ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ , ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ, ಪಞ್ಚ ಪರಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಏತಾನಿ **ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ।** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸ ಉಪಾದಾಯ "ಅಸ್ಮೀ"ತಿ ಹೋತಿ, "ಇತ್ಥಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಏವಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ಇತ್ಥಂ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ಅಞ್ಞಥಾ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ಅಸಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಸಾತಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಸಿಯ"ನ್ತಿ, "ಇತ್ಥಂ ಸಿಯ"ನ್ತಿ, "ಏವಂ ಸಿಯ"ನ್ತಿ, "ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯ"ನ್ತಿ, "ಅಪಾಹಂ ಸಿಯ"ನ್ತಿ, "ಅಪಾಹಂ ಇತ್ಥಂ ಸಿಯ"ನ್ತಿ, "ಅಪಾಹಂ ಏವಂ ಸಿಯ"ನ್ತಿ, "ಅಪಾಹಂ ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯ"ನ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಅಟ್ಠಾರಸ, ಬಾಹಿರಸ್ಸುಪಾದಾಯ "ಇಮಿನಾ ಅಸ್ಮೀ"ತಿ ಹೋತಿ, "ಇಮಿನಾ ಇತ್ಥಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಇಮಿನಾ ಏವಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಇಮಿನಾ ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿಕಾ (ವಿಭ॰ ೯೭೫-೯೭೬) ವುತ್ತನಯಾ ಅಟ್ಠಾರಸಾತಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಅತೀತಾ ಛತ್ತಿಂಸ, ಅನಾಗತಾ ಛತ್ತಿಂಸ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಛತ್ತಿಂಸಾತಿ **ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ।**

**ಪಭೇದ**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥಾಯಂ ಯೋಜನಾ - ಲೋಭಪ್ಪಭೇದಾ ದೋಸಪ್ಪಭೇದಾ ಯಾವ ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಪ್ಪಭೇದಾತಿ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಸತ್ತಾನಂ ದರಥಪರಿಳಾಹಕರಾನಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನೇಕಾನಿ ಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಅಭಞ್ಜೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಆರಮ್ಮಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಹಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರವಿಭಾಗತೋ ಚ ಅನನ್ತಪ್ಪಭೇದಾ ಕಿಲೇಸಾತಿ। **ಸಙ್ಖೇಪತೋತಿ** ಏತ್ಥ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ **ಕಿಲೇಸಮಾರಂ,** ಸಮುದಯಪ್ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ **ಖನ್ಧಮಾರಂ,** ಸಹಾಯವೇಕಲ್ಲಕರಣವಸೇನ ಸಬ್ಬಥಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರಂ,** ಬಲವಿಧಮನವಿಸಯಾತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ **ದೇವಪುತ್ತಮಚ್ಚುಮಾರಞ್ಚ ಅಭಞ್ಜಿ** ಭಗ್ಗೇ ಅಕಾಸಿ। **ಪರಿಸ್ಸಯಾನನ್ತಿ** ಉಪದ್ದವಾನಂ। ಸಮ್ಪತಿ, ಆಯತಿಞ್ಚ ಸತ್ತಾನಂ ಅನತ್ಥಾವಹತ್ತಾ ಮಾರಣಟ್ಠೇನ ವಿಬಾಧನಟ್ಠೇನ ಕಿಲೇಸಾವ ಮಾರೋತಿ **ಕಿಲೇಸಮಾರೋ।** ವಧಕಟ್ಠೇನ ಖನ್ಧಾವ ಮಾರೋತಿ **ಖನ್ಧಮಾರೋ।** ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ವಧಕಂ ರೂಪಂ 'ವಧಕಂ ರೂಪ'ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೫)। ಜಾತಿಜರಾದಿಮಹಾಬ್ಯಸನನಿಬ್ಬತ್ತನೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರೋವ ಮಾರೋತಿ **ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಮಾರೋ।** ಸಂಕಿಲೇಸನಿಮಿತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಗುಣಮಾರಣಟ್ಠೇನ ದೇವಪುತ್ತೋವ ಮಾರೋತಿ **ದೇವಪುತ್ತಮಾರೋ।** ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಸ್ಸ, ಜೀವಿತಪರಿಕ್ಖಾರಾನಞ್ಚ ಜಾನಿಕರಣೇನ ಮಹಾಬಾಧರೂಪತ್ತಾ ಮಚ್ಚು ಏವ ಮಾರೋತಿ **ಮಚ್ಚುಮಾರೋ।**

**ಸತಪುಞ್ಞಲಕ್ಖಣಧರಸ್ಸಾತಿ** ಅನೇಕಸತಪುಞ್ಞನಿಬ್ಬತ್ತಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣವಹತೋ **ರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ,** ಇತರಾಸಂ ಫಲಸಮ್ಪದಾನಂ ಮೂಲಭಾವತೋ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಚ। **ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿ** ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ, ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾದೀನಂ। ಭಾಗ್ಯವತಾಯ ಲೋಕಿಯಾನಂ **ಬಹುಮತಭಾವೋ।** ಭಗ್ಗದೋಸತಾಯ ಪರಿಕ್ಖಕಾನಂ ಬಹುಮತಭಾವೋತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಪುಞ್ಞವನ್ತಂ ಹಿ **ಗಹಟ್ಠಾ** ಖತ್ತಿಯಾದಯೋ ಅಭಿಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಪಹೀನದೋಸಂ **ಪಬ್ಬಜಿತತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾದಯೋ** "ದೋಸವಿನಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತೀ"ತಿ।

**ಅಭಿಗತಾನಞ್ಚ ನೇಸಂ ಕಾಯಚಿತ್ತದುಕ್ಖಾಪನಯನೇ ಪಟಿಬಲಭಾವೋ, ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ** ಉಪಕಾರಸಬ್ಭಾವತೋ। ರೂಪಕಾಯಂ ತಸ್ಸ ಪಸಾದಚಕ್ಖುನಾ, ಧಮ್ಮಕಾಯಂ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ದಿಸ್ವಾ ದುಕ್ಖದ್ವಯಸ್ಸ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನತೋ ಉಪಗತಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ **ಉಪಕಾರಿತಾ,** "ಪುಬ್ಬೇ ಆಮಿಸದಾನಧಮ್ಮದಾನೇಹಿ ಮಯಾ ಅಯಂ ಲೋಕಗ್ಗಭಾವೋ ಅಧಿಗತೋ, ತಸ್ಮಾ ತುಮ್ಹೇಹಿಪಿ ಏವಮೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ನಿಯೋಜನೇನ ಅಭಿಗತಾನಂ **ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸುಖೇಹಿ ಸಂಯೋಜನಸಮತ್ಥತಾ ಚ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।**

**ಸಕಚಿತ್ತೇ ಇಸ್ಸರಿಯಂ** ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಸೀಭಾವಾಪಾದನಂ, ಯೇನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾದೀಸು ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಿತಾದಿವಿಹಾರಸಿದ್ಧಿ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಿದ್ಧಿಆದಿಕೋ ಇದ್ಧಿವಿಧೋಪಿ ಚಿತ್ತಿಸ್ಸರಿಯಮೇವ ಚಿತ್ತಭಾವನಾಯ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಇಜ್ಝನತೋ। **ಅಣಿಮಾಲಘಿಮಾದಿಕನ್ತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಹಿಮಾ ಪತ್ತಿ ಪಾಕಮ್ಮಂ ಈಸಿತಾ ವಸಿತಾ ಯತ್ಥಕಾಮಾವಸಾಯಿತಾತಿ ಇಮೇ ಛಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಣುಭಾವಕರಣಂ **ಅಣಿಮಾ।** ಲಹುಭಾವೋ **ಲಘಿಮಾ** ಆಕಾಸೇ ಪದಸಾ ಗಮನಾದಿನಾ। ಮಹತ್ತಂ **ಮಹಿಮಾ** ಕಾಯಸ್ಸ ಮಹನ್ತತಾಪಾದನಂ। ಇಟ್ಠದೇಸಪ್ಪತ್ತಿ **ಪತ್ತಿ।** ಅಧಿಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಇಚ್ಛಿತನಿಪ್ಫಾದನಂ **ಪಾಕಮ್ಮಂ।** ಸಯಂವಸಿತಾ ಇಸ್ಸರಭಾವೋ **ಈಸಿತಾ।** ಇದ್ಧಿವಿಧೇ ವಸೀಭಾವೋ **ವಸಿತಾ।** ಆಕಾಸೇನ ವಾ ಗಚ್ಛತೋ, ಅಞ್ಞಂ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ಕರೋತೋ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ವೋಸಾನಪ್ಪತ್ತಿ **ಯತ್ಥಕಾಮಾವಸಾಯಿತಾ।** "ಕುಮಾರಕರೂಪಾದಿದಸ್ಸನ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಏವಮಿದಂ ಅಟ್ಠವಿಧಂ **ಲೋಕಿಯಸಮ್ಮತಂ** ಇಸ್ಸರಿಯಂ। ತಂ ಪನ ಭಗವತೋ ಇದ್ಧಿವಿಧನ್ತೋಗಧಂ, ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಞ್ಚಾತಿ ಆಹ **"ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಂ ಅತ್ಥೀ"**ತಿ।

ಕೇಸಞ್ಚಿ ಪದೇಸವುತ್ತಿ, ಅಯಥಾಭೂತಗುಣಸನ್ನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ ಅಪರಿಸುದ್ಧೋ ಚ ಯಸೋ ಹೋತಿ, ನ ಏವಂ ತಥಾಗತಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಕೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಇಧ ಅಧಿಗತಸತ್ಥುಗುಣಾನಂ ಆರುಪ್ಪೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಭಗವತೋ ಗುಣೇ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಾನಂ ಯಸೋ ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಕೋ"ತಿ। ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತತ್ತಾ ಏವ **ಅತಿವಿಯ ಪರಿಸುದ್ಧೋ।** ಅನವಸೇಸಲಕ್ಖಣಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರಾ। ಸಬ್ಬಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಿರೀ** ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಸೋಭಾ। "ತಿಣ್ಣೋ ತಾರೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ಯಂ ಯಂ ಏತೇನ** ಲೋಕನಾಥೇನ **ಇಚ್ಛಿತಂ** ಮನೋವಚೀಪಣಿಧಾನವಸೇನ, **ಪತ್ಥಿತಂ** ಕಾಯಪಣಿಧಾನವಸೇನ। **ತಥೇವಾತಿ** ಪಣಿಧಾನಾನುರೂಪಮೇವ। ವೀರಿಯಪಾರಮಿಭಾವಪ್ಪತ್ತೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನೋ ಚ **ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮಸಙ್ಖಾತೋ ಪಯತ್ತೋ।**

**ಭೇದೇಹೀ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕದುಕಪದಸಂಹಿತೇಹಿ ಪಭೇದೇಹಿ। **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನ ಕೇವಲಂ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** ಆಗತಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಯೋವ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಅಥ ಖೋ ಸಙ್ಗಹಾದಯೋ, ಸಮಯವಿಮುತ್ತಾದಯೋ, ಠಪನಾದಯೋ , ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಯೋ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ** ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸತ್ತಸ್ಸ ಹಿಂಸನಂ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಕರಣಂ। **ಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ** ಸಮೇಚ್ಚಸಮ್ಭೂಯಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕತಭಾವೋ। **ಸನ್ತಾಪಟ್ಠೋ** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾದೀಹಿ ಸನ್ತಪ್ಪನಂ ಪರಿದಹನಂ। **ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೋ** ಜರಾಯ, ಮರಣೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ವಿಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬತಾ। **ಸಮುದಯಸ್ಸ ಆಯೂಹನಟ್ಠೋ** ದುಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ। **ನಿದಾನಟ್ಠೋ** "ಇದಂ ತಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ನಿದದನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮುಟ್ಠಾಪನಂ। **ಸಂಯೋಗಟ್ಠೋ** ಸಂಸಾರದುಕ್ಖೇನ ಸಂಯೋಜನಂ। **ಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೋ** ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ನಿವಾರಣಂ। ನಿರೋಧಸ್ಸ **ನಿಸ್ಸರಣಟ್ಠೋ** ಸಬ್ಬೂಪಧೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಸಭಾವತ್ತಾ ತತೋ ವಿನಿಸ್ಸಟತಾ, ತನ್ನಿಸ್ಸರಣನಿಮಿತ್ತತಾ ವಾ। **ವಿವೇಕಟ್ಠೋ** ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರವಿಸಂಯುತ್ತತಾ। **ಅಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ** ಕೇನಚಿಪಿ ಪಚ್ಚಯೇನ ಅನಭಿಸಙ್ಖತತಾ। **ಅಮತಟ್ಠೋ** ನಿಚ್ಚಸಭಾವತ್ತಾ ಮರಣಾಭಾವೋ, ಸತ್ತಾನಂ ಮರಣಾಭಾವಹೇತುತಾ ವಾ। **ಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೋ। **ಹೇತುಅತ್ಥೋ** ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾಪಕಭಾವೋ। **ದಸ್ಸನಟ್ಠೋ** ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣಂ। **ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೋ** ಚತುಸಚ್ಚದಸ್ಸನೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಆಧಿಪಚ್ಚಕರಣಂ, ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಭಾವೋ ವಾ ವಿಸೇಸತೋ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿವಚನತೋ। ಸತಿಪಿ ಹಿ ಝಾನಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಭಾವೇ "ಝಾನಾಧಿಪತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಅವತ್ವಾ "ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ" ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ "ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಭಾವೇ ವಿಸೇಸೋ"ತಿ। ಏತೇ ಚ ಪೀಳನಾದಯೋ ಸೋಳಸಾಕಾರಾ ನಾಮ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅಞ್ಞೇಸು

ರೋಗಗಣ್ಡಾದಿಆಕಾರೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಏತೇವ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹನ್ತೀತಿ? ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಚ ಸಚ್ಚನ್ತರದಸ್ಸನತೋ ಚ ಆವಿಭಾವತೋ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಪರತೋ ಸಚ್ಚಕಥಾಯಮೇವ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

**ದಿಬ್ಬವಿಹಾರೋ** ಕಸಿಣಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ। ಮೇತ್ತಾದಿಜ್ಝಾನಾನಿ **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ**। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ **ಅರಿಯವಿಹಾರೋ**। ಕಾಮೇಹಿ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯತಾವಸೇನ ಏಕೀಭಾವೋ **ಕಾಯವಿವೇಕೋ**। ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿನಾ ನೀವರಣಾದೀಹಿ ವಿವಿತ್ತಚಿತ್ತತಾ **ಚಿತ್ತವಿವೇಕೋ**। **ಉಪಧಿವಿವೇಕೋ** ನಿಬ್ಬಾನಂ। **ಅಞ್ಞೇತಿ** ಲೋಕಿಯಾಭಿಞ್ಞಾದಿಕೇ।

ಕಿಲೇಸಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಭವೇಸು ಪರಿಬ್ಭಮನಂ, ಸೋ ಚ ತಣ್ಹಾಪ್ಪಧಾನೋತಿ ವುತ್ತಂ "**ತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತಂ ಗಮನ**"ನ್ತಿ। **ವನ್ತನ್ತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಮುಖೇನ ಉಗ್ಗಿರಿತಂ ಪುನ ಅಪಚ್ಚಾವಮನವಸೇನ ಛಡ್ಡಿತಂ। **ಭಗವಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ನಿರುತ್ತಿನಯೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಯಥಾ...ಪೇ॰... ಮೇಖಲಾ**"ತಿ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ, ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ, ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ, ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ, ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ, ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ। ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಭಾಗವಾ ಭತವಾ ಭಾಗೇ, ಭಗೇ ಚ ವನಿ ಭತ್ತವಾ।
ಭಗೇ ವಮಿ ತಥಾ ಭಾಗೇ, ವಮೀತಿ ಭಗವಾ ಜಿನೋ॥

ತತ್ಥ ಕಥಂ **ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಸೀಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ನಿರತಿಸಯಾ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಸೀಲಂ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾ ವಿಮುತ್ತಿ ವಿಮುತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಂ, ಹಿರೀ ಓತ್ತಪ್ಪಂ, ಸದ್ಧಾ ವೀರಿಯಂ, ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ, ಸಮಥೋ ವಿಪಸ್ಸನಾ, ತೀಣಿ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ತೀಣಿ ಸುಚರಿತಾನಿ, ತಯೋ ಸಮ್ಮಾವಿತಕ್ಕಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಫಲಾನಿ, ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ, ಚತುಯೋನಿಪರಿಚ್ಛೇದಕಞಾಣಾನಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯವಂಸಾ, ಚತ್ತಾರಿ ವೇಸಾರಜ್ಜಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಪಧಾನಿಯಙ್ಗಾನಿ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ, ಪಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ ಧಾತುಯೋ, ಪಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಾಯತನಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನಿ, ಛ ಗಾರವಾ, ಛ ನಿಸ್ಸಾರಣೀಯಾ ಧಾತುಯೋ, ಛ ಸತತವಿಹಾರಾ, ಛ ಅನುತ್ತರಿಯಾನಿ, ಛ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾ ಸಞ್ಞಾ, ಛ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಛ ಅಸಾಧಾರಣಞಾಣಾನಿ, ಸತ್ತ ಅಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ಅರಿಯಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ಅರಿಯಧನಾನಿ, ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ, ಸತ್ತ ಸಪ್ಪುರಿಸಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ನಿಜ್ಜರವತ್ಥೂನಿ, ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ, ಸತ್ತದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಪುಗ್ಗಲದೇಸನಾ, ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಿತಿದೇಸನಾ, ಸತ್ತಖೀಣಾಸವಬಲದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠಪಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭಹೇತುದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ಸಮ್ಮತ್ತಾನಿ, ಅಟ್ಠಲೋಕಧಮ್ಮಾತಿಕ್ಕಮಾ, ಅಟ್ಠ ಆರಮ್ಭವತ್ಥೂನಿ, ಅಟ್ಠಅಕ್ಖಣದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ಮಹಾಪುರಿಸವಿತಕ್ಕಾ, ಅಟ್ಠಅಭಿಭಾಯತನದೇಸನಾ, ಅಟ್ಠ ವಿಮೋಕ್ಖಾ, ನವ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನವ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಪಧಾನಿಯಙ್ಗಾನಿ, ನವಸತ್ತಾವಾಸದೇಸನಾ, ನವ ಆಘಾತಪಟಿವಿನಯಾ, ನವ ಸಞ್ಞಾ, ನವ ನಾನತ್ತಾ, ನವ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಾ, ದಸ ನಾಥಕಾರಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ದಸ ಕಸಿಣಾಯತನಾನಿ, ದಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ, ದಸ ಸಮ್ಮತ್ತಾನಿ, ದಸ ಅರಿಯವಾಸಾ, ದಸ ಅಸೇಕ್ಖಧಮ್ಮಾ, ದಸ ತಥಾಗತಬಲಾನಿ, ಏಕಾದಸ ಮೇತ್ತಾನಿಸಂಸಾ, ದ್ವಾದಸ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಾಕಾರಾ, ತೇರಸ ಧುತಗುಣಾ, ಚುದ್ದಸ ಬುದ್ಧಞಾಣಾನಿ, ಪಞ್ಚದಸ ವಿಮುತ್ತಿಪರಿಪಾಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸೋಳಸವಿಧಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ, ಸೋಳಸ ಅಪರನ್ತಪನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಾ, ಏಕೂನವೀಸತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ, ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ , ಪಞ್ಞಾಸ ಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಾನಿ, ಪರೋಪಞ್ಞಾಸ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತಸತ್ತತಿಞಾಣವತ್ಥೂನಿ, ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಮಾಪತ್ತಿಸಞ್ಚಾರಿಮಹಾವಜಿರಞಾಣಂ, ಅನನ್ತನಯಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಪವಿಚಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣದೇಸನಾಞಾಣಾನಿ, ತಥಾ ಅನನ್ತಾಸು ಲೋಕಧಾತೂಸು ಅನನ್ತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ

ಆಸಯಾದಿವಿಭಾವನಞಾಣಾನಿ ಚಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭೇದಾ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಾ ನಿರತಿಸಯಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತವಿಭಾಗಾ ಗುಣಭಾಗಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಭಾಗವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ಆ-ಕಾರಸ್ಸ ರಸ್ಸತ್ತಂ ಕತ್ವಾ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ತಾವ ಭಾಗವಾತಿ ಭಗವಾ।

> ಯಸ್ಮಾ ಸೀಲಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ, ಗುಣಭಾಗಾ ಅಸೇಸತೋ।
> ವಿಜ್ಜನ್ತಿ ಸುಗತೇ ತಸ್ಮಾ, "ಭಗವಾ"ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ॥

ಕಥಂ **ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಸಬ್ಬಲೋಕಹಿತಾಯ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಮಾಪನ್ನೇಹಿ ಮನುಸ್ಸತ್ತಾದಿಕೇ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮೇ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಕತಮಹಾಭಿನೀಹಾರೇಹಿ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತೇಹಿ ಪರಿಪೂರೇತಬ್ಬಾ ದಾನಪಾರಮೀ, ಸೀಲನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಞ್ಞಾವೀರಿಯಖನ್ತಿಸಚ್ಚಅಧಿಟ್ಠಾನಮೇತ್ತಾಉಪೇಕ್ಖಾಪಾರಮೀತಿ ದಸ ಪಾರಮಿಯೋ, ದಸ ಉಪಪಾರಮಿಯೋ, ದಸ ಪರಮತ್ಥಪಾರಮಿಯೋತಿ ಸಮತಿಂಸ ಪಾರಮಿಯೋ, ದಾನಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಙ್ಗಹವತ್ಥೂನಿ, ಸಚ್ಚಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ, ಅತ್ತಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ನಯನ, ಧನ, ರಜ್ಜ, ಪುತ್ತದಾರಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಪಞ್ಚ ಮಹಾಪರಿಚ್ಚಾಗಾ, ಪುಬ್ಬಯೋಗೋ, ಪುಬ್ಬಚರಿಯಾ, ಧಮ್ಮಕ್ಖಾನಂ, ಞಾತತ್ಥಚರಿಯಾ, ಲೋಕತ್ಥಚರಿಯಾ, ಬುದ್ಧತ್ಥಚರಿಯಾತಿ ಏವಮಾದಯೋ, ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಪುಞ್ಞಸಮ್ಭಾರಞಾಣಸಮ್ಭಾರಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಮಹಾಭಿನೀಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಪ್ಪಾನಂ ಸತಸಹಸ್ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಾನಿ ಯಥಾ ಹಾನಭಾಗಿಯಾ, ಸಂಕಿಲೇಸಭಾಗಿಯಾ, ಠಿತಿಭಾಗಿಯಾ ವಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಉತ್ತರುತ್ತರಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ನಿರನ್ತರಂ ಅನವಸೇಸತೋ ಭತಾ ಸಮ್ಭತಾ ಅಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಭತವಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಭಗವಾ"ತಿ ವುತ್ತೋ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಗ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ಭತವಾ**ತಿ ತೇಯೇವ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಭರಿ ಸಮ್ಭರಿ, ಪರಿಪೂರೇಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಮ್ಪಿ ಭತವಾತಿ ಭಗವಾ।

> ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಯಾ ಸಬ್ಬೇ, ದಾನಪಾರಮಿಆದಿಕೇ।
> ಸಮ್ಭಾರೇ ಭತವಾ ನಾಥೋ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಭಗವಾ ಮತೋ॥

ಕಥಂ **ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**? ಯೇ ತೇ ಚತುವೀಸತಿಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಸಙ್ಖ್ಯಾ ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಕಸಮಾಪತ್ತಿಭಾಗಾ, ತೇ ಅನವಸೇಸತೋ ಲೋಕಹಿತತ್ಥಂ, ಅತ್ತನೋ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರತ್ಥಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ನಿಚ್ಚಕಪ್ಪಂ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ ಬಹುಲಮಕಾಸೀತಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇಸು, ಕುಸಲಾದೀಸು, ಖನ್ಧಾದೀಸು ಚ ಯೇ ತೇ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಅಭಿಸಮಯಭಾಗಾ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ "ಚಕ್ಖುಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ…ಪೇ॰… ಜರಾಮರಣಂ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ…ಪೇ॰… ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಪಹಾತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪಹಾತಬ್ಬಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ…ಪೇ॰… ಜರಾಮರಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೋ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೧) ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಭಾಗಾ, "ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅನೇಕಭೇದಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಭಾಗಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ವನಿ ಭಜಿ ಯಥಾರಹಂ ಗೋಚರಭಾವನಾಸೇವನಾನಂ ವಸೇನ ಸೇವಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ ಯೇ ಇಮೇ ಸೀಲಾದಯೋ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ಸಾವಕೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಾ ಗುಣಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಗುಣಭಾಗಾ, "ಕಿನ್ತಿ ನು ಖೋ ತೇ ವೇನೇಯ್ಯಸನ್ತಾನೇಸು ಪತಿಟ್ಠಪೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ವನಿ ಅಭಿಪತ್ಥಯಿ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಅಭಿಪತ್ಥನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಫಲಾವಹಾ ಅಹೋಸಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ।

> ಯಸ್ಮಾ ಞೇಯ್ಯಸಮಾಪತ್ತಿ-ಗುಣಭಾಗೇ ತಥಾಗತೋ।
> ಭಜಿ ಪತ್ಥಯಿ ಸತ್ತಾನಂ, ಹಿತಾಯ ಭಗವಾ ತತೋ॥

ಕಥಂ **ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ**? ಸಮಾಸತೋ ತಾವ ಕತಪುಞ್ಞೇಹಿ ಪಯೋಗಸಮ್ಪನ್ನೇಹಿ ಯಥಾವಿಭವಂ ಭಜೀಯನ್ತೀತಿ ಭಗಾ, ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ। ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯೇ ತಾವ ತಥಾಗತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋ ಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ, ಯತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ನಿರವಸೇಸತೋ ಬುದ್ಧಕಾರಕಧಮ್ಮೇ ಸಮನ್ನಾನೇನ್ತೋ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇ ಪರಿಪಾಚೇಸಿ। ಬುದ್ಧಭೂತೋ ಪನ ತೇ ನಿರವಜ್ಜಸುಖೂಪಸಂಹಿತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಲೋಕುತ್ತರೇಪಿ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಪದೇಸರಜ್ಜಇಸ್ಸರಿಯಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿದೇವರಜ್ಜಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿವಸೇನ, ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತಿಞಾಣದಸ್ಸನಮಗ್ಗಭಾವನಾಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾದಿಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮವಸೇನ ಚ ಅನೇಕವಿಹಿತೇ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣೇ ಭಗೇ ವನಿ ಭಜಿ ಸೇವಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಗೇ ವನೀತಿ ಭಗವಾ।

ಯಾ ತಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಲೋಕೇ, ಯಾ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪುಥೂ।
ಸಬ್ಬಾ ತಾ ಭಜಿ ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾಪಿ ಭಗವಾ ಮತೋ॥

ಕಥಂ **ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ**? ಭತ್ತಾ ದಳ್ಹಭತ್ತಿಕಾ ಅಸ್ಸ ಬಹೂ ಅತ್ಥೀತಿ ಭತ್ತವಾ। ತಥಾಗತೋ ಹಿ ಮಹಾಕರುಣಾಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾದಿಅಪರಿಮಿತನಿರುಪಮಪ್ಪಭಾವಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗೀಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸತ್ತುತ್ತಮೋ ಸಬ್ಬಾನತ್ಥಪರಿಹಾರಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿರವಸೇಸಹಿತಸುಖವಿಧಾನತಪ್ಪರಾಯ ನಿರತಿಸಯಾಯ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾಯ ಪಜಾಯ ಅಚ್ಚನ್ತುಪಕಾರಿತಾಯ ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾದಿಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಗುಣವಿಸೇಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತರೂಪಕಾಯತಾಯ ಯಥಾಭುಚ್ಚಗುಣಾಧಿಗತೇನ "ಇತಿಪಿ ಸೋ ಭಗವಾ"ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೇನ ಲೋಕತ್ತಯಬ್ಯಾಪಿನಾಸುವಿಪುಲೇನ, ಸುವಿಸುದ್ಧೇನ ಚ ಥುತಿಘೋಸೇನ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ, ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಾಸು ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾಸನ್ತುಟ್ಠಿಆದೀಸು ಸುಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವತೋ, ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಾದಿನಿರತಿಸಯಗುಣವಿಸೇಸಸಮಙ್ಗಿಭಾವತೋ ಚ "ರೂಪಪ್ಪಮಾಣೋ ರೂಪಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಘೋಸಪ್ಪಮಾಣೋ ಘೋಸಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಲೂಖಪ್ಪಮಾಣೋ ಲೂಖಪ್ಪಸನ್ನೋ, ಧಮ್ಮಪ್ಪಮಾಣೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಸನ್ನೋ"ತಿ ಏವಂ ಚತುಪ್ಪಮಾಣಿಕೇ ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೇ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪಸಾದಾವಹಭಾವೇನ ಸಮನ್ತಪಾಸಾದಿಕತ್ತಾ ಅಪರಿಮಾಣಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಆದರಬಹುಮಾನಗಾರವಾಯತನತಾಯ ಪರಮಪೇಮಸಮ್ಭತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ। ಯೇ ತಸ್ಸ ಓವಾದೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಾ ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕೇನಚಿ ಅಸಂಹಾರಿಯಾ ತೇಸಂ ಸಮ್ಭತ್ತಿ ಸಮಣೇನ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇನ ವಾ ದೇವೇನ ವಾ ಮಾರೇನ ವಾ ಬ್ರಹ್ಮುನಾ ವಾತಿ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ಅತ್ತನೋ ಜೀವಿತಪರಿಚ್ಚಾಗೇಪಿ ತತ್ಥ ಪಸಾದಂ ನ ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ವಾ ಆಣಂ ದಳ್ಹಭತ್ತಿಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ -

"ಯೋ ವೇ ಕತಞ್ಞೂ ಕತವೇದಿ ಧೀರೋ,
ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ ದಳ್ಹಭತ್ತಿ ಚ ಹೋತೀ"ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೭೮)।

"ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ , ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಠಿತಧಮ್ಮೋ ವೇಲಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಏವಮೇವ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಯಂ ಮಯಾ ಸಾವಕಾನಂ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ ಪಞ್ಞತ್ತಂ, ತಂ ಮಮ ಸಾವಕಾ ಜೀವಿತಹೇತುಪಿ ನಾತಿಕ್ಕಮನ್ತೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೪೫; ಚೂಳವ॰ ೩೮೫) ಚ।

ಏವಂ ಭತ್ತವಾತಿ ಭಗವಾ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಏಕಸ್ಸ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ಇತರಸ್ಸ ಗ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ।

ಗುಣಾತಿಸಯಯುತ್ತಸ್ಸ , ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಹಿತೇಸಿನೋ।
ಸಮ್ಭತ್ತಾ ಬಹವೋ ಸತ್ಥು, ಭಗವಾ ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ॥

ಕಥಂ **ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ**? ಯಸ್ಮಾ ತಥಾಗತೋ ಬೋಧಿಸತ್ತಭೂತೋಪಿ ಪುರಿಮಾಸು ಜಾತೀಸು ಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇನ್ತೋ ಭಗಸಙ್ಖಾತಂ ಸಿರಿಂ, ಇಸ್ಸರಿಯಂ, ಯಸಞ್ಚ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ ಖೇಳಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಛಡ್ಡಯಿ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ **ಸೋಮನಸ್ಸಕುಮಾರಕಾಲೇ** (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೨೧೧ ಆದಯೋ) **ಹತ್ಥಿಪಾಲಕುಮಾರಕಾಲೇ** (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೩೭ ಆದಯೋ) **ಅಯೋಘರಪಣ್ಡಿತಕಾಲೇ** (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೩೬೩ ಆದಯೋ) **ಮೂಗಪಕ್ಖಪಣ್ಡಿತಕಾಲೇ** (ಜಾ॰ ೨.೨೨.೧ ಆದಯೋ) **ಚೂಳಸುತಸೋಮಕಾಲೇ**ತಿ (ಜಾ॰ ೨.೧೭.೧೯೫ ಆದಯೋ) ಏವಮಾದೀಸು ನೇಕ್ಖಮ್ಮಪಾರಮಿಪೂರಣವಸೇನ ದೇವರಜ್ಜಸದಿಸಾಯ ರಜ್ಜಸಿರಿಯಾ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಅತ್ತಭಾವಾನಂ ಪರಿಮಾಣಂ ನತ್ಥಿ। ಚರಿಮತ್ತಭಾವೇಪಿ ಹತ್ಥಗತಂ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ ದೇವಲೋಕಾಧಿಪಚ್ಚಸದಿಸಂ ಚತುದೀಪಿಸ್ಸರಿಯಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ ಸತ್ತರತನಸಮುಜ್ಜಲಂ ಯಸಞ್ಚ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ನಿರಪೇಕ್ಖೋ ಪಹಾಯ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇ ಸಿರಿಆದಿಕೇ ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ ಭಾನಿ ನಾಮ ನಕ್ಖತ್ತಾನಿ, ತೇಹಿ ಸಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಭಗಾ, ಸಿನೇರುಯುಗನ್ಧರಉತ್ತರಕುರುಹಿಮವನ್ತಾದಿಭಾಜನಲೋಕವಿಸೇಸಸನ್ನಿಸ್ಸಯಾ ಸೋಭಾ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿಯಭಾವತೋ। ತೇಪಿ ಭಗವಾ ವಮಿ ತನ್ನಿವಾಸಸತ್ತಾವಾಸಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಛನ್ದರಾಗಪ್ಪಹಾನೇನ ಪಜಹೀತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ಭಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಚಕ್ಕವತ್ತಿಸಿರಿಂ ಯಸ್ಮಾ, ಯಸಂ ಇಸ್ಸರಿಯಂ ಸುಖಂ।
ಪಹಾಸಿ ಲೋಕಚಿತ್ತಞ್ಚ, ಸುಗತೋ ಭಗವಾ ತತೋ॥

ಕಥಂ **ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ**? ಭಾಗಾ ನಾಮ ಸಭಾವಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ತೇ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಾದಿವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ರೂಪವೇದನಾದಿವಸೇನ, ಅತೀತಾದಿವಸೇನ ಚ ಅನೇಕವಿಧಾ, ತೇ ಚ ಭಗವಾ "ಸಬ್ಬಂ ಪಪಞ್ಚಂ, ಸಬ್ಬಂ ಯೋಗಂ, ಸಬ್ಬಂ ಗನ್ಥಂ, ಸಬ್ಬಂ ಸಂಯೋಜನಂ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಮತಂ ಧಾತುಂ ಸಮಧಿಗಚ್ಛನ್ತೋ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಛಡ್ಡಯಿ ನ ಪಚ್ಚಾವಮಿ। ತಥಾ ಹೇಸ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಮೇವ ಪಥವಿಂ ಆಪಂ ತೇಜಂ ವಾಯಂ, ಚಕ್ಖುಂ ಸೋತಂ ಘಾನಂ ಜಿವ್ಹಂ ಕಾಯಂ ಮನಂ, ರೂಪೇ ಸದ್ದೇ ಗನ್ಧೇ ರಸೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰… ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ವೇದನಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಸಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಸಞ್ಞಂ, ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಚೇತನಂ…ಪೇ॰… ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಜಂ ಚೇತನಂ, ರೂಪತಣ್ಹಂ …ಪೇ॰… ಧಮ್ಮತಣ್ಹಂ, ರೂಪವಿತಕ್ಕಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿತಕ್ಕಂ, ರೂಪವಿಚಾರಂ…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮವಿಚಾರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಭಾಗವಸೇನಪಿ ಸಬ್ಬೇವ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅನವಸೇಸತೋ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ ಅನಪೇಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ಛಡ್ಡಯಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ –

"ಯಂ ತಂ, ಆನನ್ದ, ಚತ್ತಂ ವನ್ತಂ ಮುತ್ತಂ ಪಹೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಟ್ಠಂ, ತಂ ತಥಾಗತೋ ಪುನ ಪಚ್ಚಾವಮಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೮೩)।

ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ। ಅಥ ವಾ **ಭಾಗೇ ವಮೀ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇ ಸಾವಜ್ಜಾನವಜ್ಜೇ ಹೀನಪಣೀತೇ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಸಪ್ಪಟಿಭಾಗೇ ಧಮ್ಮೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಞಾಣಮುಖೇನ ವಮಿ ಉಗ್ಗಿರಿ ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಪರಿಚ್ಚಜಿ ಪಜಹಿ, ಪರೇಸಞ್ಚ ತಥತ್ತಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ –

"ಧಮ್ಮಾಪಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦)। ಕುಲ್ಲೂಪಮಂ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ, ನೋ ಗಹಣತ್ಥಾಯಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦)।

ಏವಮ್ಪಿ ಭಾಗೇ ವಮೀತಿ ಭಗವಾ।

ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತಾದಿ-ಧಮ್ಮಭೇದಾ ಮಹೇಸಿನಾ।

ಕಣ್ಹಾ ಸುಕ್ಕಾ ಯತೋ ವನ್ತಾ, ತತೋಪಿ ಭಗವಾ ಮತೋ॥

ತೇನ ವುತ್ತಂ -

“ಭಾಗವಾ ಭತವಾ ಭಾಗೇ, ಭಗೇ ಚ ವನಿ ಭತ್ತವಾ।
ಭಗೇ ವಮಿ ತಥಾ ಭಾಗೇ, ವಮೀತಿ ಭಗವಾ ಜಿನೋ”ತಿ॥

ಏತ್ಥ ಚ ಯಸ್ಮಾ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿವಸೇನ ದುವಿಧಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ, ತಾಸು ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾಞಾಣಸಮ್ಪದಾಭೇದತೋ ದುವಿಧಾ, ಆನುಭಾವಸಮ್ಪದಾದೀನಂ ತದವಿನಾಭಾವೇನ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಪಯೋಗಾಸಯಭೇದತೋ ದುವಿಧಾ। ತತ್ಥ ಪಯೋಗತೋ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಾದಿನಿರಪೇಕ್ಖಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಿಕಧಮ್ಮೂಪದೇಸೋ, ಆಸಯತೋ ಪಟಿವಿರುದ್ಧೇಸುಪಿ ನಿಚ್ಚಂ ಹಿತೇಸಿತಾ, ಞಾಣಪರಿಪಾಕಕಾಲಾಗಮನಾದಿಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ, ಆಮಿಸಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿನಾಪಿ ಅತ್ಥಚರಿಯಾ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಹೋತಿಯೇವ। ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವಿಭಾವನವಸೇನ ಪಾಳಿಯಂ “ಅರಹ”ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **“ಅರಹ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪದೇನ ಪಹಾನಸಮ್ಪದಾವಸೇನ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ। **“ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ, ಲೋಕವಿದೂ”**ತಿ ಚ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಞಾಣಸಮ್ಪದಾವಸೇನ। ನನು ಚ “ಲೋಕವಿದೂ”ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತಾ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ವಿಭಾವೀಯತಿ, ಅತ್ಥಿ ಪನ ವಿಸೇಸೋ, “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾನುಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋ, “ಲೋಕವಿದೂ”ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಆನುಭಾವೋ ವಿಭಾವಿತೋತಿ। **“ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ। **“ಸುಗತೋ”**ತಿ ಪನ ಇಮಿನಾ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ವಿಭಾವಿತಾ। **“ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ”**ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಭಗವತೋ ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ವಿಭಾವಿತಾ। **“ಬುದ್ಧೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಭಗವತೋ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ವಿಭಾವಿತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ವತ್ವಾ “ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಾಹ “ಅತ್ತನಾಪಿ ಬುಜ್ಝಿ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಸತ್ತೇ ಬೋಧೇಸೀ”ತಿಆದಿ। **“ಭಗವಾ”**ತಿ ಚ ಇಮಿನಾಪಿ ಸಮುದಾಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಭಗವತೋ ಸಬ್ಬಾ ಅತ್ತಹಿತಸಮ್ಪತ್ತಿ, ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿ ಚ ವಿಭಾವಿತಾ।

ಅಪರೋ ನಯೋ - ಹೇತುಫಲಸತ್ತೂಪಕಾರವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಿವಿಧಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾ। ತತ್ಥ “ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವಿಜ್ಜಾಚರಣಸಮ್ಪನ್ನೋ ಲೋಕವಿದೂ”ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಫಲಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ವಿಭಾವಿತಾ। “ಅನುತ್ತರೋ ಪುರಿಸದಮ್ಮಸಾರಥಿ ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ”ನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತೂಪಕಾರವಸೇನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ಪಕಾಸಿತಾ। “ಬುದ್ಧೋ”ತಿ ಇಮಿನಾ ಫಲವಸೇನ, ಸತ್ತೂಪಕಾರವಸೇನ ಚ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ವಿಭಾವಿತಾ। “ಸುಗತೋ ಭಗವಾ”ತಿ ಪನ ಇಮೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಹೇತುಫಲಸತ್ತೂಪಕಾರವಸೇನ ಬುದ್ಧಗುಣಾ ವಿಭಾವಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**೧೪೫**. **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ। **ಏವ**ನ್ತಿ “ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ**ತಿ ಬುದ್ಧಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಸಮಯೇ। **ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ರಾಗೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ, ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪತ್ತೇಹಿ ರಾಗೇಹಿ ಸಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಅರಞ್ಞಮಿವ ಚೋರೇಹಿ ತೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಿತನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಭಾವತೋ, ಪರಿಯುಟ್ಠಿತರಾಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ವಾ ರಾಗಸ್ಸ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ, ತಂ ತಂಸಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಉಪಚರಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏತಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ **ರಾಗೇನಾ**ತಿ ರಾಗೇನ ಹೇತುನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಜುಗತಮೇವಾ**ತಿ ಪಗೇವ ಕಾಯವಙ್ಕಾದೀನಂ ಅಪನೀತತ್ತಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅನುಜುಭಾವಕರಾನಂ ಮಾಯಾದೀನಂ ಅಭಾವತೋ, ರಾಗಾದಿಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾಭಾವೇನ ವಾ ಓನತಿಉನ್ನತಿವಿರಹತೋ ಉಜುಭಾವಮೇವ ಕತಂ। ಅಥ ವಾ

**ಉಜುಗತಮೇವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವೀಥಿಂ ಓತಿಣ್ಣತಾಯ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚವಿಗಮನತೋ ಮಜ್ಝಿಮಸಮಥನಿಮಿತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಉಜುಭಾವಮೇವ ಗತಂ। **ತಥಾಗತಂ ಆರಬ್ಭಾ**ತಿ ತಥಾಗತಗುಣೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ।

**ಇಚ್ಚಸ್ಸಾ**ತಿ ಇತಿ ಅಸ್ಸ। "ಸೋ ಭಗವಾ ಇತಿಪಿ ಅರಹ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಬುದ್ಧಗುಣೇ ಅನುವಿತಕ್ಕಯತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏವನ್ತಿ** "ನೇವ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಬುದ್ಧಗುಣಪೋಣಾ**ತಿ ಬುದ್ಧಗುಣನಿನ್ನಾ। **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಪವತ್ತನ್ತೀ"**ತಿ ಏತೇನ ಬುದ್ಧಗುಣಸಙ್ಖಾತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿತಕ್ಕಾಹತಂ, ವಿತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ, ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅನುಮಜ್ಜನಞ್ಚ ಕರೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಭಾವನಾವಸೇನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನನಿಪ್ಫಾದಿಕಾ ಬಲವತೀ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಪೀತಿಮನಸ್ಸ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪೀತಿಸಹಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ। **ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥಾ**ತಿ ಕಾಯಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧೀನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾ ಸುಖುಮಾವತ್ಥಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಾ ಕಿಲೇಸಾ। **ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನ್ತೀ**ತಿ ಸನ್ನಿಸೀದನ್ತಿ। **ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಏಕಕ್ಖಣೇ**ತಿ ಯದಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಾ ಭಾವನಾ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ, ತದಾ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸಾ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಸುವಿಸದಾನಿ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಭಾವನಾಯ ಪಗುಣತಾಯ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಟುಕಿಚ್ಚಾವ ಹೋನ್ತಿ, ಬಲವತೀ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪೀತಿಪದಟ್ಠಾನಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಸವಿಸೇಸಾ ಜಾಯತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಪದಟ್ಠಾನಂ ಸುಖಂ ಥಿರತರಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ, ಸುಖೇನ ಅನುಬ್ರೂಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಏವಂ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಉಪರೂಪರಿ ಪಟುಪಟುತರಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಭಾವನಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಸಮಥಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಞ್ಚ ಏಕರಸಭಾವೇನ ಪಟುತಮಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ **ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ ಭಗವತಾ –

> "ಯಸ್ಮಿಂ , ಮಹಾನಾಮ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ತಥಾಗತಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ, ನೇವಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ರಾಗಪರಿಯುಟ್ಠಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦)।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಝಾನಂ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಪನ ಗಮ್ಭೀರತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಗಮ್ಭೀರೇ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಗಮ್ಭೀರೇ ಉದಕೇ ಪತಿತನಾವಾ ವಿಯ ಸಮಥಭಾವನಾ ಪತಿಟ್ಠಂ ನ ಲಭತಿ, "ಗಮ್ಭೀರತಾಯಾ"ತಿ ಚ ಇಮಿನಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮತಾಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಗಮ್ಭೀರೋ ನ ಪಞ್ಞತ್ತಿ। ನನು ಚ ತಜ್ಜಾಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ಗಯ್ಹತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಗಯ್ಹತಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ, ಭಾವನಾಯ ಪನ ವಡ್ಢಮಾನಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಸಭಾವೇಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ನನು ಚ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಪಿ ಕತ್ಥಚಿ ಅಪ್ಪನಾ ಸಮಿಜ್ಝತಿ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಾದೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ ಸಮಿಜ್ಝತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಏಕಪ್ಪಕಾರೇ ಆರಮ್ಮಣೇ, ಇದಂ ಪನ ನಾನಪ್ಪಕಾರನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ನಾನಪ್ಪಕಾರಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಾಧಿಮುತ್ತತಾಯಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಮ್ಪಿ ಯಥಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಸು ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಭಾವನಾ ಅವತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಮಿಧ ಕಸ್ಮಾ ನ ಹೋತೀತಿ? ವಿಸಮೋಯಂ ಉಪಞ್ಞಾಸೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತಿಪಿ ಕೋಟ್ಠಾಸಬಹುಭಾವೇ ಏಕಪ್ಪಕಾರೇನೇವ ಭಾವನಾ ವತ್ತತಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಸ್ಸೇವ ಗಹಣತೋ, ಇಧ ಪನ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಗುಣಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತ್ತಾ, ನ ಅಯಮೇಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಗುಣೇ ಠಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ ಭಾವನಾಬಲೇನ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಬುದ್ಧಗುಣೇಸು ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೇಸು ಸದ್ಧಾಯ ಬಲವಭಾವತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ **"ಅಧಿಮುತ್ತತಾಯಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯದಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಂ ಝಾನಂ ಹೋತಿ, ಕಥಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತೀತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ತದೇತ"**ನ್ತಿಆದಿ।

**ಸಗಾರವೋ ಹೋತಿ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ,** ಸತ್ಥು ಗುಣಸರೀರಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಉಪಟ್ಠಹನತೋ। ತತೋಯೇವ **ಸದ್ಧಾವೇಪುಲ್ಲಂ** ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸದಿಸಂ ಸದ್ಧಾಮಹತ್ತಂ। ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಅನುಸ್ಸರಣವಸೇನ ಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತತ್ತಾ **ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಂ**। ತೇಸಂ ಪರಮಗಮ್ಭೀರತಾಯ, ನಾನಪ್ಪಕಾರತಾಯ ಚ **ಪಞ್ಞಾವೇಪುಲ್ಲಂ**। ತೇಸಂ ಉಳಾರಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತತಾಯ **ಪುಞ್ಞವೇಪುಲ್ಲಞ್ಚ ಅಧಿಗಚ್ಛತಿ**। **ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಬಹುಲೋ ಹೋತಿ** ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಟ್ಠಾನೀಯತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ। **ಭಯಭೇರವಸಹೋ** ಬುದ್ಧಗುಣಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಭಯಭೇರವಾಭಿಭವನತೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಅನುಸ್ಸರೇಥ ಸಮ್ಬುದ್ಧಂ, ಭಯಂ ತುಮ್ಹಾಕ ನೋ ಸಿಯಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰

೧.೨೪೯ ಥೋಕಂ ವಿಸದಿಸಂ)। **ದುಕ್ಖಾಧಿವಾಸನಸಮತ್ಥೋ** ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಾ ಸರೀರದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪದುಮಪಲಾಸೇ ಉದಕಸ್ಸ ವಿಯ ವಿನಿವಟ್ಟನತೋ । **ಸಂವಾಸಸಞ್ಞನ್ತಿ** ಸಹವಾಸಸಞ್ಞಂ। **ಬುದ್ಧಭೂಮಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಮತಿ** ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಮಹನ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ। ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಭಾವನಾಯ ಸಬ್ಬದಾ ಬುದ್ಧಗುಣಾನಂ ಚಿತ್ತೇ ವಿಪರಿವತ್ತನತೋ ವುತ್ತಂ **"ಸಮ್ಮುಖಾ ಸತ್ಥಾರಂ ಪಸ್ಸತೋ ವಿಯಾ"**ತಿ। **ಉತ್ತರಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ**ತಿ ಇಮಾಯ ಭಾವನಾಯ ಉಪರಿ ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಪ್ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತೋ। **ಸುಗತಿಪರಾಯಣೋ**ತಿ ಸುಗತಿಸಮ್ಪರಾಯೋ।

**ಅಪ್ಪಮಾದ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಮಜ್ಜನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಯೋಗಂ। **ಕಯಿರಾಥಾ**ತಿ ಕರೇಯ್ಯ। **ಸುಮೇಧಸೋ**ತಿ ಸುನ್ದರಪಞ್ಞೋ । **ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಾಯಾ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾದಿಸಮತ್ಥೇನ ಸತ್ಥರಿ ಸಗಾರವಭಾವಾದಿಹೇತುಭೂತೇನ ಮಹತಾ ಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಾಯ।

### ೨. ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೪೭. **ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ, ಸಭಾವತ್ಥೋ ಚ ಆದಿತೋ ವುತ್ತೋಯೇವಾತಿ ತಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಭಾವನಾವಿಧಾನಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವಿಯ "ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸಮನ್ನಾಗತೇನಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ನನು ಏತಾ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಛ ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ವಸೇನ ದೇಸನಂ ಆರುಳ್ಹಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ "ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಾದಿಗುಣಾನಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಮ್ಪಿ ಇಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಅವೇಚ್ಚಪ್ಪಸಾದಸಮನ್ನಾಗತೇನಾ"ತಿ ಇಧ ನ ವುತ್ತಂ, ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಪನ ಸುಖೇನ ಇಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ತಥಾಪಿ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತತ್ತಾ ಚ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅಯಞ್ಚ ವಿಚಾರೋ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತೇವ।

೧೪೮. **ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋಪೀ**ತಿ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। **ಇತರೇಸೂ**ತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಾದಿಪದೇಸು। **ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೋವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಾದಿಅತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನೇತೇ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೇಪಿ ಸಮ್ಭವನ್ತೇವ। ತಥಾ ಹಿ **ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ** ಬಹುಸ್ಸುತೇನ ಆಗತಾಗಮೇನ ಪರಮೇನ ಸತಿನೇಪಕ್ಕೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ ಪಞ್ಞವತಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾದಿವಿಸೇಸತೋ ಸಯಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ**। ಆಚರಿಯಪಯಿರುಪಾಸನಾಯ ವಿನಾ ನ ಲಬ್ಭಾತಿ ಚೇ? ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಪಿ ಸಮಾನೇ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಯೇನೇವ ಸಿಜ್ಝನತೋ, ತಥಾ ಸತ್ಥುಸನ್ದಸ್ಸನೇಪಿ। "ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಜಯತೀ"ತಿ ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ತಿತ್ಥಿಯನಿಮ್ಮದ್ದನೇ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋವ ಲಬ್ಭತಿ , ಕಿಲೇಸಜಯೇ ಪರಿಯಾಯತೋ ಪರಮ್ಪರಾಹೇತುಭಾವತೋ। "ಸನ್ದಿಟ್ಠಂ ಅರಹತೀ"ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೇವ, ಸಬ್ಬಸೋ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಂ, ವೋದಾನಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಬ್ರೂಹನಞ್ಚ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। ಅಯಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ "ಯೇ ಖೋ ತ್ವಂ, ಗೋತಮಿ, ಧಮ್ಮೇ ಜಾನೇಯ್ಯಾಸಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸರಾಗಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ನೋ ವಿರಾಗಾಯ, ಸಞ್ಞೋಗಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ನೋ ವಿಸಞ್ಞೋಗಾಯ, ಸಉಪಾದಾನಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ನೋ ಅನುಪಾದಾನಾಯ। ಏಕಂಸೇನ, ಗೋತಮಿ, ಧಾರೇಯ್ಯಾಸಿ 'ನೇಸೋ ಧಮ್ಮೋ, ನೇಸೋ ವಿನಯೋ, ನೇತಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನ'"ನ್ತಿ (ಚೂಳವ॰ ೪೦೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೫೩), "ಧಮ್ಮಾಪಿ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಪಗೇವ ಅಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೦) ಚ ಏವಮಾದೀಹಿ ಸುತ್ತಪದೇಹಿ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। ಅಕಾಲಿಕಾಧಿಗಮುಪಾಯತಾಯ **ಅಕಾಲಿಕೋ**। ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಪರಿಸುದ್ಧತಾಹಿ ಏಹಿಪಸ್ಸವಿಧಿಂ ಅರಹತೀತಿ **ಏಹಿಪಸ್ಸಿಕೋ**। ತತೋ ಏವ ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ ಉಪನಯನಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಾ ತತ್ಥ ಉಪನಯನಂ ಅರಹತೀತಿ **ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ**। ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ಪರಿಚಯೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಅತ್ಥವೇದಂ, ಧಮ್ಮವೇದಞ್ಚ ಲಭನ್ತೇಹಿ **ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿಞ್ಞೂಹೀ**ತಿ। ಏವಂ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕಾದಿಪದೇಸು ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ಯುಜ್ಜತೇವ।

**ಸಾ**ತಿ ಗಾಥಾ। **ಸಮನ್ತಭದ್ರಕತ್ತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಸುನ್ದರತ್ತಾ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅವಯವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಸಮುದಾಯೋ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕೋಚಿ ನತ್ಥಿ, ಯೇಸು ಪನ ಅವಯವೇಸು ಸಮುದಾಯರೂಪೇನ ಅವೇಕ್ಖಿತೇಸು "ಗಾಥಾ"ತಿ

ಸಮಞ್ಞಾ, ತಂ ತತೋ ಭಿನ್ನಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ಸಂಸಾಮಿವೋಹಾರಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಪಠಮೇನ ಪಾದೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। **"ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ನಾತಿಬಹುವಿಭಾಗಂ ಯಥಾನುಸನ್ಧಿನಾ ಏಕಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಇತರಸ್ಸ ಪನ ತೇನೇವ ದೇಸೇತಬ್ಬಧಮ್ಮವಿಭಾಗೇನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಭಾಗಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ। **ನಿದಾನೇನಾತಿ** ಕಾಲದೇಸದೇಸಕಪರಿಸಾದಿಅಪದಿಸನಲಕ್ಖಣೇನ ನಿದಾನಗನ್ಥೇನ। **ನಿಗಮನೇನಾತಿ** "ಇದಮವೋಚಾ"ತಿಆದಿಕೇನ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯), "ಇತಿ ಯಂ ತಂ ವುತ್ತಂ, ಇದಮೇತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭) ವಾ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥನಿಗಮನೇನ।

ಅಯಂ ಕಥಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸುತ್ತಪಿಟಕಸಂವಣ್ಣನಾತಿ ಕತ್ವಾ ಸುತ್ತಪಿಟಕವಸೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸುತ್ತಪಿಟಕವಿನಯಪಿಟಕಾನಂ ವಸೇನ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸನಿದಾನಸಉಪ್ಪತ್ತಿಕತ್ತಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸನಿದಾನಸಉಪ್ಪತ್ತಿಕತ್ತಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತನಿದಾನೇನ ಸನಿದಾನತಾಯ, ಸಅಟ್ಠುಪ್ಪತ್ತಿಕತಾಯ ಚ। **ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಅನುರೂಪತೋತಿ** ಸಿಕ್ಖಾಪದಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ, ಧಮ್ಮದೇಸನಾಯ ಚ ತಂತಂಸಿಕ್ಖಾಪದಭಾವೇನ ಪಞ್ಞಾಪಿಯಮಾನಸ್ಸ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯಾನುರೂಪಂ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಸ್ಸ ಅನುರೂಪತೋ। **ಅತ್ಥಸ್ಸಾತಿ** ದೇಸಿಯಮಾನಸ್ಸ ಚ ಸೀಲಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ। "ತಂ ಕಿಸ್ಸ ಹೇತು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೯)? ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೯೫) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹೇತೂಪಮಾಗಹಣೇನ **ಹೇತುದಾಹರಣಯುತ್ತತೋ।**

ಏವಂ ಸುತ್ತವಿನಯವಸೇನ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತೀಣಿ ಪಿಟಕಾನಿ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಕಲೋಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಾಸನಧಮ್ಮೋತಿ** -

> "ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ, ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಮ್ಪದಾ।
> ಸಚಿತ್ತಪರಿಯೋದಪನಂ, ಏತಂ ಬುದ್ಧಾನ ಸಾಸನ"ನ್ತಿ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೮೩; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೦) -

ಏವಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಸ್ಸ ಪಕಾಸಕೋ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮೋ। **ಸೀಲೇನ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ** ಸೀಲಮೂಲಕತ್ತಾ ಸಾಸನಸ್ಸ। ಸಮಥಾದೀಹಿ **ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ** ತೇಸಂ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವೇಮಜ್ಝಭಾವತೋ। **ನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ** ತದಧಿಗಮತೋ ಉತ್ತರಿಕರಣೀಯಾಭಾವತೋ। ಸಾಸನೇ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ ನಾಮ ಪಞ್ಞಾಯ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಸೀಲಂ, ಸಮಾಧಿ ಚ ಮೂಲನ್ತಿ ಆಹ **"ಸೀಲಸಮಾಧೀಹಿ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ। ಪಞ್ಞಾ ಪನ ಅನುಬೋಧಪಟಿವೇಧವಸೇನ ದುವಿಧಾತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗೇಹಿ ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ ಆಹ। ತಸ್ಸ ನಿಪ್ಫತ್ತಿ ಫಲಂ, ಕಿಚ್ಚಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ, ತತೋ ಪರಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಫಲನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ। ಫಲಗ್ಗಹಣೇನ ವಾ ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಮಾಹ, ಇತರೇನ ಇತರಂ, ತದುಭಯಞ್ಚ ಸಾಸನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಸಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಫಲನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ"**ತಿ।

ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸುಬೋಧಿತಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧತಾ, ತಾಯ **ಆದಿಕಲ್ಯಾಣೋ** ತಪ್ಪಭವತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಸೋ ಸಂಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ವೋದಾನಂ, ಪಾರಿಪೂರೀ ಚ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಾ, ತಾಯ **ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣೋ** ತಂಸರೀರತ್ತಾ। ಸತ್ಥಾರಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ತಥಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ **ಸಙ್ಘಸುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ,** ತಾಯ **ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣೋ,** ತಾಯ ಸಾಸನಸ್ಸ ಲೋಕೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವತೋ। **ತನ್ತಿ** ಸಾಸನಧಮ್ಮಂ। **ತಥತ್ತಾಯಾತಿ** ಯಥತ್ತಾಯ ಭಗವತಾ ಧಮ್ಮೋ ದೇಸಿತೋ, ತಥತ್ತಾಯ ತಥಭಾವಾಯ। ಸೋ ಪನ ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿ ಸಾವಕಬೋಧೀತಿ ತಿವಿಧೋ , ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಗುಣೇಹಿ ಅಗ್ಗಭಾವತೋ, ಇತರಬೋಧಿದ್ವಯಮೂಲತಾಯ ಚ ಪಠಮಾಯ ಬೋಧಿಯಾ **ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾ,** ಗುಣೇಹಿ ವೇಮಜ್ಝಭಾವತೋ ದುತಿಯಾಯ **ಮಜ್ಝೇಕಲ್ಯಾಣತಾ,** ತದುಭಯಾವರತಾಯ, ತದೋಸಾನತಾಯ ಚ ಸಾಸನಧಮ್ಮಸ್ಸ ತತಿಯಾಯ **ಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತಾ** ವುತ್ತಾ।

**ಏಸೋತಿ** ಸಾಸನಧಮ್ಮೋ। **ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋತಿ** ವಿಮುತ್ತಾಯತನಸೀಸೇ ಠತ್ವಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮ್ಭವತೋ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ -

“ಯಥಾ ಯಥಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸತ್ಥಾ ವಾ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ಅಞ್ಞತರೋ ವಾ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೋ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ , ತಥಾ ತಥಾ ಸೋ ತತ್ಥ ಲಭತಿ ಅತ್ಥವೇದಂ ಲಭತಿ ಧಮ್ಮವೇದ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೬)।

“ಯಸ್ಮಿಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಓಹಿತಸೋತೋ ಧಮ್ಮಂ ಸುಣಾತಿ, ಪಞ್ಚಸ್ಸ ನೀವರಣಾನಿ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಹೀನಾನಿ ಹೋನ್ತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೯) -

ಚ ಆದಿ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಾವಹನತೋ**ತಿ ಸಮಥಸುಖಸ್ಸ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಸ್ಸ ಚ ಸಮ್ಪಾದನತೋ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ -

“ಸೋ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖ”ನ್ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೭೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೩೮)।

ತಥಾ -

“ಯತೋ ಯತೋ ಸಮ್ಮಸತಿ, ಖನ್ಧಾನಂ ಉದಯಬ್ಬಯಂ।
ಲಭತೀ ಪೀತಿಪಾಮೋಜ್ಜಂ, ಅಮತಂ ತಂ ವಿಜಾನತಂ।
ಅಮಾನುಸೀ ರತೀ ಹೋತಿ, ಸಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಂ ವಿಪಸ್ಸತೋ”ತಿ ಚ॥ (ಧ॰ ಪ॰ ೩೭೪, ೩೭೩)।

**ತಥಾಪಟಿಪನ್ನೋ**ತಿ ಯಥಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಂ ಆವಹತಿ, ಯಥಾ ವಾ ಸತ್ಥಾರಾ ಅನುಸಿಟ್ಠಂ, ತಥಾ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಸಾಸನಧಮ್ಮೋ। **ತಾದಿಭಾವಾವಹನತೋ**ತಿ ಛಳಙ್ಗುಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ಇಟ್ಠಾದೀಸು ತಾದಿಭಾವಸ್ಸ ಲೋಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನುಪಲೇಪಸ್ಸ ಆವಹನತೋ। ಏಸ ಭಗವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೋ ಯಂ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಞ್ಚ ಪಕಾಸೇತಿ, ತಂ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಾತ್ಥಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಬ್ಯಞ್ಜನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

ತತ್ಥ ಅವಿಸೇಸೇನ ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾ, ಸಕಲೋ ಚ ತನ್ತಿಧಮ್ಮೋ **ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಕತಮೇಸಾನಂ ಖೋ, ಭನ್ತೇ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಭಗವನ್ತಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ನಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಅಹೋಸೀ”ತಿಆದಿ (ಪಾರಾ॰ ೧೮)। ಸಬ್ಬಸಿಕ್ಖಾನಂ ಮಣ್ಡಭೂತಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ **ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ**। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಖೀಣಾ ಜಾತಿ, ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಕತಂ ಕರಣೀಯ”ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೨೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೬)। **ಯಥಾನುರೂಪ**ನ್ತಿ ಯಥಾರಹಂ। ಸಿಕ್ಖತ್ತಯಸಙ್ಗಹಂ ಹಿ ಸಾಸನಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ **ಸಾತ್ಥಂ**। ಮಗ್ಗಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನತ್ಥತಾಯ। ಸಮ್ಪತ್ತಿಅತ್ಥೋ ಹಿ ಇಧ ಸಹ-ಸದ್ದೋ। ಇತರಂ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ **ಸಾತ್ಥಂ, ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ಞ್ಚ। ಯೇ ಪನೇತ್ಥ “ವಚನಸಭಾವಂ **ಸಾತ್ಥಂ,** ಅತ್ಥಸಭಾವಂ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**”ನ್ತಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಸುನ್ದರಂ, ತಥಾ ವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಸದ್ದತ್ಥಾ ಹಿ ಅಭಿನ್ನರೂಪಾ ವಿಯ ಹುತ್ವಾ ವಿನಿಯೋಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನೇಸಂ ಲೋಕಿಯಾಮಿಸ್ಸೀಭಾವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ। ಸತಿಪಿ ವಾ ಭೇದೇ “ಸಬ್ಯಞ್ಜನ”ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಯದಿ ತುಲ್ಯಯೋಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ “ಸಪುತ್ತೋ ಆಗತೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ, ಏವಂ ಸತಿ “ಅತ್ಥಪಟಿಸರಣಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಹೋಥ, ಮಾ ಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಸರಣಾ”ತಿ ಅತ್ಥಪ್ಪಧಾನವಾದೋ ಬಾಧಿತೋ ಸಿಯಾ, ಅಥ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾಮತ್ತಂ “ಸಲೋಮಕೋ ಸಪಕ್ಖಕೋ”ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಅಗ್ಗಹಿತಾ ಸಿಯಾ। ತಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

**ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನೇತ್ತಿನಯೇನಾಪಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಙ್ಕಾಸನ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯದಿಪಿ ನೇತ್ತಿಯಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಮುಖೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನತ್ಥಗ್ಗಹಣಂ ಹೋತೀತಿ “ಅಕ್ಖರಂ ಪದ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ದ್ವಾದಸಪದ) ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಿ ಪಠಮಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ, ಇಧ ಪನ ಪಾಳಿಯಂ “ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ”ನ್ತಿ ಆಗತತ್ತಾ ಅತ್ಥಪದಾನಿಯೇವ ಪಠಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಕಾಸನಂ ದೀಪನಂ **ಸಙ್ಕಾಸನಂ** “ಮಞ್ಞಮಾನೋ ಭಿಕ್ಖು ಬದ್ಧೋ ಮಾರಸ್ಸ, ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ಮುತ್ತೋ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೪) ವಿಯ। ತತ್ತಕೇನ ಹಿ ತೇನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಂ। ತೇನಾಹ

“ಅಞ್ಞಾತಂ ಭಗವಾ”ತಿಆದಿ। ಪಠಮಂ ಕಾಸನಂ **ಪಕಾಸನಂ**। ಆದಿಕಮ್ಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಅಯಂ ಪಸದ್ದೋ “ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಪಟ್ಠಪೇತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ವಿಯ। ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಖಂ ಚೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ ಉದ್ದೇಸಭಾವತೋ। ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಹಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಠಮಞ್ಚ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ । ಸಂಖಿತ್ತಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರವಚನಂ, ಸಕಿಂ ವುತ್ತಸ್ಸ ಪುನ ವಚನಞ್ಚ **ವಿವರಣವಿಭಜನಾನಿ**। ಯಥಾ “ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ”ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಕಿಂಯೇವ ಚ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ “ಕತಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ? ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿವರಣವಸೇನ, ವಿಭಜನವಸೇನ ಚ ಪುನ ವಚನಂ। ಮಜ್ಝಿಮಿನ್ದ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಖಮೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ ನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ। ವಿವಟಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತರಾಭಿಧಾನಂ, ವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪನಂ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಚಿತ್ತಪರಿತೋಸನಂ **ಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಞ್ಞಾಪನಾನಿ**। ಯಥಾ “ಫಸ್ಸೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨) ವಿವಟವಿಭತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ “ಕತಮೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ? ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಫುಸನಾ ಸಮ್ಫುಸನಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೨) ಉತ್ತಾನೀಕಿರಿಯಾ, ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಚ। ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಾಪೇಕ್ಖಮೇತಂ ಪದದ್ವಯಂ ಪಟಿನಿದ್ದೇಸಭಾವತೋ। “ಪಞ್ಞಾಪನಪಟ್ಠಪನವಿವರಣವಿಭಜನಉತ್ತಾನೀಕರಣಪಕಾಸನಅತ್ಥಪದಸಮಾಯೋಗತೋ”ತಿಪಿ ಪಾಠೋ।

ಕಥಂ ಪನಾಯಂ ಪಾಠವಿಕಪ್ಪೋ ಜಾತೋತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ನೇತ್ತಿಪಾಳಿಯಂ ಆಗತನಯೇನ ಪುರಿಮಪಾಠೋ। ತತ್ಥ ಹಿ -

“ಸಙ್ಕಾಸನಾ ಪಕಾಸನಾ,
ವಿವರಣಾ ವಿಭಜನುತ್ತಾನೀಕಮ್ಮಪಞ್ಞತ್ತಿ।
ಏತೇಹಿ ಛಹಿ ಪದೇಹಿ,
ಅತ್ಥೋ ಕಮ್ಮಞ್ಚ ನಿದ್ದಿಟ್ಠ”ನ್ತಿ॥ (ನೇತ್ತಿ॰ ೪ ದ್ವಾದಸಪದ) -

ದೇಸನಾಹಾರಯೋಜನಾಯ ಚ ಏತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ “ಸಙ್ಕಾಸನಾ ಪಕಾಸನಾ”ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಂ। ಪಚ್ಛಿಮೋ ಪನ “ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಪಟ್ಠಪೇತಿ ವಿವರತಿ ವಿಭಜತಿ ಉತ್ತಾನೀಕರೋತಿ ‘ಪಸ್ಸಥಾ’ತಿ ಚಾಹಾ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಸುತ್ತೇ ಆಗತನಯೇನ ಬ್ಯಞ್ಜನಮತ್ತಕತೋ। ಏವಞ್ಚ ನೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಾಠಾನಂ ವಿಸೇಸೋ, ನ ಅತ್ಥತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ “ಪಠಮಂ ಞಾಪನಂ **ಪಞ್ಞಾಪನಂ,** ಪಠಮಮೇವ ಠಪನಂ **ಪಟ್ಠಪನ**”ನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಪದಾನಿ ಸಙ್ಕಾಸನಪಕಾಸನಪದೇಹಿ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಸಿಟ್ಠಾನಿ। ಯಞ್ಚ ಪುರಿಮಪಾಠೇ ಛಟ್ಠಂ ಪದಂ “ಪಕಾರತೋ ಞಾಪನ”ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪನಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ದುತಿಯಪಾಠೇ ಪಕಾಸನಪದೇನ “ನಿಬ್ಬಿಸೇಸಂ ಪಕಾರತೋ ಕಾಸನ”ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। ಯಸ್ಮಾ ಞಾಪನಕಾಸನಾನಿ ಅತ್ಥಾವಭಾಸನಸಭಾವತಾಯ ಅಭಿನ್ನಾನಿ, ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ತೋಸನಂ, ಬುದ್ಧಿಯಾ ಚ ನಿಸಾನಂ ಯಾಥಾವತೋ ವತ್ಥುಸಭಾವಾವಭಾಸನೇ ಜಾಯತೀತಿ। ಏವಂ ಅತ್ಥಪದರೂಪತ್ತಾ ಪರಿಯತ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಯಥಾವುತ್ತಛಅತ್ಥಪದಸಮಾಯೋಗತೋ **ಸಾತ್ಥಂ** ಸಾಸನಂ।

**ಅಕ್ಖರಪದಬ್ಯಞ್ಜನಾಕಾರನಿರುತ್ತಿನಿದ್ದೇಸಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಉಚ್ಚಾರಣವೇಲಾಯಂ ಅಪರಿಯೋಸಿತೇ ಪದೇ ವಣ್ಣೋ **ಅಕ್ಖರಂ**। “ಏಕಕ್ಖರಂ ಪದಂ ಅಕ್ಖರ”ನ್ತಿ ಏಕೇ “ಆ ಏವಂ ಕಿರ ತ”ನ್ತಿಆದೀಸು ಆ-ಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ। “ವಿಸುದ್ಧಕರಣಾನಂ ಮನಸಾ ದೇಸನಾವಾಚಾಯ ಅಕ್ಖರಣತೋ ಅಕ್ಖರ”ನ್ತಿ ಅಞ್ಞೇ। ವಿಭತ್ತಿಯನ್ತಂ ಅತ್ಥಞಾಪನತೋ **ಪದಂ**। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಂ ಪದಾಭಿಹಿತಂ ಅತ್ಥಂ ಬ್ಯಞ್ಜೇತೀತಿ **ಬ್ಯಞ್ಜನಂ,** ವಾಕ್ಯಂ। “ಕಿರಿಯಾಪದಂ ಅಬ್ಯಯಕಾರಕವಿಸೇಸನಯುತ್ತಂ ವಾಕ್ಯ”ನ್ತಿ ಹಿ ವದನ್ತಿ। ಪಕಾರತೋ ವಾಕ್ಯವಿಭಾಗೋ **ಆಕಾರೋ**। ಆಕಾರಾಭಿಹಿತಂ ನಿಬ್ಬಚನಂ **ನಿರುತ್ತಿ**। ನಿಬ್ಬಚನವಿತ್ಥಾರೋ ನಿಸ್ಸೇಸುಪದೇಸತೋ **ನಿದ್ದೇಸೋ**। ಏತೇಸಂ ಅಕ್ಖರಾದೀನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಪದಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ**।

ತತ್ರಾಯಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಪದಸಮಾಯೋಗೋ, ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚ - ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಸಙ್ಕಾಸೇತಿ, ಪದೇಹಿ ಪಕಾಸೇತಿ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿವರತಿ, ಆಕಾರೇಹಿ ವಿಭಜತಿ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ಉತ್ತಾನೀಕರೋತಿ, ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ಪಞ್ಞಪೇತಿ, ತಥಾ ಅಕ್ಖರೇಹಿ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಪದೇಹಿ ವಿನೇತಿ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಂ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ವಿಪಞ್ಚೇತ್ವಾ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿನೇತಿ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಂ, ನಿರುತ್ತೀಹಿ ನೇತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೇಹಿ ವಿನೇತಿ ನೇಯ್ಯಂ। ಏವಞ್ಚಾಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಉಗ್ಘಟಿಯಮಾನೋ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞುಂ ವಿನೇತಿ, ವಿಪಞ್ಚಿಯಮಾನೋ ವಿಪಞ್ಚಿತಞ್ಞುಂ,

ನಿಯ್ಯಮಾನೋ ನೇಯ್ಯಂ। ತತ್ಥ ಉಗ್ಘಟನಾ ಆದಿ, ವಿಪಞ್ಚನಾ ಮಜ್ಝೇ, ನಯನಮನ್ತೇ। ಏವಂ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ತಿಧಾ ದೇಸಿತೋ ದೋಸತ್ತಯವಿಧಮನೋ ಗುಣತ್ತಯಾವಹೋ ತಿವಿಧವೇನೇಯ್ಯವಿನಯನೋತಿ। ಏವಮ್ಪಿ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣೋಯಂ ಧಮ್ಮೋ ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಪಾರಿಪೂರಿಯಾ "ಸಾತ್ಥೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನೋ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ "ಪರಿಪುಣ್ಣೋ, ಪರಿಸುದ್ಧೋ"ತಿ ಚ।

**ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರತಾ**ತಿಆದೀಸು **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ತನ್ತಿಅತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮೋ** ತನ್ತಿ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ತನ್ತಿಯಾ, ತನ್ತಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಚ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ। **ದೇಸನಾ** ಮನಸಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾಯ ತನ್ತಿಯಾ ದೇಸನಾ। ತೇ ಪನೇತೇ ಅತ್ಥಾದಯೋ ಯಸ್ಮಾ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ಮನ್ದಬುದ್ಧೀಹಿ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ, ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ **ಗಮ್ಭೀರಾ**। ಅಥ ವಾ **ಅತ್ಥೋ** ನಾಮ ಹೇತುಫಲಂ। **ಧಮ್ಮೋ** ಹೇತು। **ದೇಸನಾ** ಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಯಥಾಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮಾಭಿಲಾಪೋ, ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರಾದಿವಸೇನ ವಾ ಕಥನಂ। **ಪಟಿವೇಧೋ** ಅಭಿಸಮಯೋ, ಅತ್ಥಾನುರೂಪಂ ಧಮ್ಮೇಸು, ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥೇಸು, ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಾನುರೂಪಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಅವಬೋಧೋ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬೋ ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತೋ ಅವಿಪರೀತಸಭಾವೋ। ತೇಪಿ ಚೇತೇ ಅತ್ಥಾದಯೋ ಯಸ್ಮಾ ಅನುಪಚಿತಕುಸಲಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ದುಪ್ಪಞ್ಞೇಹಿ ಸಸಾದೀಹಿ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದೋ ದುಕ್ಖೋಗಾಹಾ, ಅಲಬ್ಭನೇಯ್ಯಪತಿಟ್ಠಾ ಚ, ತಸ್ಮಾ **ಗಮ್ಭೀರಾ**। ತೇಸು ಪಟಿವೇಧಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರತಾಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರತಾಹಿ ಸಾತ್ಥ**"ನ್ತಿ ಅತ್ಥಗುಣದೀಪನತೋ। ತಾಸಂ ಧಮ್ಮದೇಸನಾನಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾದೇಸನಾಗಮ್ಭೀರತಾಹಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**"ನ್ತಿ ತಾಸಂ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿದೀಪನತೋ।

ಅತ್ಥೇಸು ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**। ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಸು ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಅತ್ಥವಿಸಯತ್ತಾ ಆಹ "**ಅತ್ಥಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯತೋ ಸಾತ್ಥ**"ನ್ತಿ, ಅತ್ಥಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಸತಿ ತದಭಾವತೋ। **ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ತನ್ತಿ । **ನಿರುತ್ತೀ**ತಿ ತನ್ತಿಪದಾನಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ವಚನಂ। ತತ್ಥ ಪಭೇದಗತಾನಿ ಞಾಣಾನಿ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಆಹ "**ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಸಯತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ, ಅಸತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತದಭಾವತೋ। **ಪರಿಕ್ಖಕಜನಪ್ಪಸಾದಕ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಹೇತುಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪರಿಕ್ಖಕಜನಾನಂ ಕಿಂಕುಸಲಗವೇಸೀನಂ ಪಸಾದಾವಹಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸಾತ್ಥಂ**। ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುನೋ ಅನುಮಾನಂ ನದೀಪೂರೇನ ವಿಯ ಉಪರಿ ವುಟ್ಠಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ। ಸಾತ್ಥಕತಾ ಪನಸ್ಸ ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯತಾಯ, ಸಾ ಪರಮಗಮ್ಭೀರಸಣ್ಹಸುಖುಮಭಾವತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ "ಗಮ್ಭೀರೋ ದುದ್ದಸೋ"ತಿಆದಿ (ಮಹಾವ॰ ೮)। **ಲೋಕಿಯಜನಪ್ಪಸಾದಕನ್ತಿ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಜನಸ್ಸ ಪಸಾದಾವಹಂ, ತಸ್ಮಾ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ**। ಲೋಕಿಯಜನೋ ಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ತುಸ್ಸತಿ, ಇಧಾಪಿ ಫಲೇನ ಹೇತುನೋ ಅನುಮಾನಂ। ಸಬ್ಯಞ್ಜನತಾ ಪನಸ್ಸ ಸದ್ಧೇಯ್ಯತಾಯ, ಸಾ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಾದಿಭಾವತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಥ ವಾ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯತೋ ಸಾತ್ಥ**"ನ್ತಿ ಪಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನತಾಯ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನತಂ ಆಹ, ತತೋ ಪರಿಕ್ಖಕಜನಪ್ಪಸಾದಕಂ। **ಸದ್ಧೇಯ್ಯತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾಪದಟ್ಠಾನತಾಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನತಂ, ತತೋ ಲೋಕಿಯಜನಪ್ಪಸಾದಕನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಗಮ್ಭೀರಾಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಸಾತ್ಥ**ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯತೋ ಅಗಾಧಾಪಾರತಾಯ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನಂ ಅಞ್ಞಥಾ ತದಭಾವತೋ। **ಉತ್ತಾನಪದತೋ ಸಬ್ಯಞ್ಜನ**ನ್ತಿ ಸುಬೋಧಸದ್ದತಾಯ ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪನ್ನಂ, ಪರಮಗಮ್ಭೀರಸ್ಸಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಭಾವಾಪಾದನತೋ। ಸಙ್ಖೇಪೇಸ ಪರಮಸ್ಸ ಅತ್ಥದ್ವಯಸ್ಸ ಪಭೇದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ತಥಾ ಚೇವ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಂವಣ್ಣಿತಂ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ವಿಕಪ್ಪಸ್ಸ, ಸಮುಚ್ಚಯಸ್ಸ ವಾ ಅಗ್ಗಹಣಂ। **ಉಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಸ್ಸ ವೋದಾನತ್ಥಸ್ಸ ಅವುತ್ತಸ್ಸ **ಅಭಾವತೋ**। **ಸಕಲಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವೇನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಭಾಗೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣತಾಯ। **ಅಪನೇತಬ್ಬಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಸ್ಸ।

**ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಯಾದಿಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ। **ಅಧಿಗಮಬ್ಯತ್ತಿತೋ**ತಿ ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧೇನ ಅಧಿಗಮವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಬ್ಭಾವತೋ **ಸಾತ್ಥಂ** ಕಪಿಲವತಾದಿ ವಿಯ ತುಚ್ಛಂ ನಿರತ್ಥಕಂ ಅಹುತ್ವಾ ಅತ್ಥಸಮ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ। **ಪರಿಯತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಪರಿಚಯೇನ। **ಆಗಮಬ್ಯತ್ತಿತೋ**ತಿ ದುರಕ್ಖಾತಧಮ್ಮೇಸು ಪರಿಚಯಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸಮ್ಮೋಹಂ ಅಜನೇತ್ವಾ

ಬಾಹುಸಚ್ಚವೇಯ್ಯತ್ತಿಯಸಬ್ಭಾವತೋ **ಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ**। ಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ಸತಿ ಆಗಮಬ್ಯತ್ತೀತಿ। **ಸೀಲಾದಿಪಞ್ಚಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಯುತ್ತತೋತಿ** ಸೀಲಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಅವಿರಹಿತತ್ತಾ। **ಕೇವಲಪರಿಪುಣ್ಣಂ** ಅನವಸೇಸೇನ ಸಮನ್ತತೋ ಪುಣ್ಣಂ ಪೂರಿತಂ। **ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತೋತಿ** ದಿಟ್ಠಿಮಾನಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾಭಾವತೋ। **ನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯಾತಿ** ವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ನಿಸ್ಸರಣಾಯ। **ಲೋಕಾಮಿಸನಿರಪೇಕ್ಖತೋತಿ** ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ತಣ್ಹಾಸನ್ನಿಸ್ಸಯಸ್ಸ ಅನಿಸ್ಸಯನತೋ।

ಏವಂ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾದಿಅಪದೇಸೇನ ಸತ್ಥು ಪುರಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯವಸೇನ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಚ್ಛಿಮವೇಸಾರಜ್ಜದ್ವಯವಸೇನಾಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅತ್ಥವಿಪಲ್ಲಾಸಾಭಾವತೋ ವಾ ಸುಟ್ಠು ಅಕ್ಖಾತೋತಿ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವಿಪಲ್ಲಾಸಮಾಪಜ್ಜತೀತಿ** ತೇಸಂ ಧಮ್ಮೇ "ಅನ್ತರಾಯಿಕಾ"ತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಾಕಾದೀನಂ ಅನ್ತರಾಯಿಕತ್ತಾಭಾವತೋ ಏಕಂಸೇನ ಅಪಾಯೂಪಪತ್ತಿಹೇತುತಾಯ ಅಭಾವತೋ। **ನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾಭಾವತೋತಿ** ಅತಮ್ಮಯತಾಭಾವತೋ, ಸಂಸಾರತೋ ಚ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾತಿ ವುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಚ್ಚಯಞ್ಞಕಿರಿಯಾಪಕತಿಪುರಿಸನ್ತರಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ತತೋ ನಿಯ್ಯಾನಿಕತ್ತಾಭಾವತೋ ವಿಪರೀತೋ ಏವ ಹೋತಿ। **ತೇನಾತಿ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಪಲ್ಲಾಸಾಪಜ್ಜನೇನ। **ತೇ** ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ। **ತಥಾಭಾವಾನತಿಕ್ಕಮನತೋತಿ** ಕಮ್ಮನ್ತರಾಯಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಅನ್ತರಾಯಿಕಭಾವಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಧಮ್ಮಾನಂ ನಿಯ್ಯಾನಿಕಭಾವಸ್ಸ ಕದಾಚಿಪಿ ಅನತಿವತ್ತನತೋ।

**ನಿಬ್ಬಾನಾನುರೂಪಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾತಿ** ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತವಿನಿಸ್ಸಟಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನುರೂಪಾಯ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರನಿಸ್ಸರಣೂಪಾಯಭೂತಾಯ ಸಪುಬ್ಬಭಾಗಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಕ್ಖಾತತ್ತಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪಟಿಪದಾನುರೂಪಸ್ಸಾತಿ** ಸಬ್ಬದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಿಕಭೂತಾ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಮತ್ತೇನಾಪಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅನಾಮಸನೀಯಾ ಯಾದಿಸೀ ಪಟಿಪದಾ, ತದನುರೂಪಸ್ಸ। **ಸುಪಞ್ಞತ್ತಾತಿ** ಸೀಲಾದಿಕ್ಖನ್ಧತ್ತಯಸಙ್ಗಹಿತಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಿಪ್ಪಭೇದಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಪಹಾಯಿಕಭಾವೇನ ಸುಟ್ಠು ಸಮ್ಮದೇವ ವಿಹಿತಾ। **ಸಂಸನ್ದತಿ** ಕಿಲೇಸಮಲವಿಸುದ್ಧಿತಾಯ **ಸಮೇತಿ**। ಏವಂ ಮಗ್ಗನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಪಟಿಪದಾಪಟಿಪಜ್ಜನೀಯಭಾವೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುರೂಪತಾಯ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಿವಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಚೇತ್ಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅನ್ತದ್ವಯನ್ತಿ** ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಂ, ಕಾಮಸುಖಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಂ, ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಂ, ಪತಿಟ್ಠಾನಾಯೂಹನನ್ತಿ ಏವಂ ಪಭೇದಂ ಅನ್ತದ್ವಯಂ। **ಅನುಪಗಮ್ಮಾತಿ** ಅನುಪಗನ್ತ್ವಾ, ಅನುಪಗಮನಹೇತು ವಾ। **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಕಿಲೇಸಾನೀತಿ** ಸುಟ್ಠು ವೂಪಸನ್ತಕಿಲೇಸಾನಿ, ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಹೀನದೋಸಾನಿ। **ಸಸ್ಸತಾದಿಸಭಾವವಸೇನಾತಿ** "ಸಸ್ಸತಞ್ಚ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮಿ ಅಮತಞ್ಚ ತಾಣಞ್ಚ ಲೇಣಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಸಸ್ಸತಾದಿಭಾವಕಿತ್ತನವಸೇನ।

೧೪೮. **"ರಾಗಾದೀನಂ ಅಭಾವಂ ಕರೋನ್ತೇನ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇನ ಸಾಮಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಮಮ ರಾಗಾದಯೋ ಪಹೀನಾ"ತಿ ಸಯಂ ಅತ್ತನಾ ಅನಞ್ಞನೇಯ್ಯೇನ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿ, ಸನ್ದಿಟ್ಠಿ ಏವ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕೋ**।

**ತೇನ ತೇನ** ಅರಿಯಸಾವಕೇನ **ಪರಸದ್ಧಾಯ** ಪರಸ್ಸ ಸದ್ದಹನೇನ ಪರನೇಯ್ಯೇನ **ಗನ್ತಬ್ಬತಂ ಹಿತ್ವಾ** ಞಾಪೇತಬ್ಬತಂ ಪಹಾಯ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ** ಕರಣಭೂತೇನ। **ಪಸತ್ಥಾ ದಿಟ್ಠಿ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿ** ಯಥಾ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಿಲೇಸೇ ಜಯತಿ, ಅರಿಯಫಲಂ ತಾಯ ಏವ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಣಭೂತಾಯ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣೇನ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೀಭೂತಾಯ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಿಲೇಸೇ ಜಯತೀತಿ ಯೋಜನಾ।

**ಭಾವನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ** ಮಗ್ಗಧಮ್ಮೋ। **ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ** ನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮೋ। ಫಲಮ್ಪಿ ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಸಕದಾಗಾಮಿವಿಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಉಪರಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ ಪರಿಯಾಯತೋ **"ದಿಸ್ಸಮಾನೋ ವಟ್ಟಭಯಂ ನಿವತ್ತೇತೀ"**ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತಿ।

೧೪೯. **ನಾಸ್ಸ ಕಾಲೋ**ತಿ ನಾಸ್ಸ ಆಗಮೇತಬ್ಬೋ ಕಾಲೋ ಅತ್ಥಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಸ್ಸ "ಉಪಪಜ್ಜೇ, ಅಪರಪರಿಯಾಯೇ"ತಿಆದಿನಾ ಫಲದಾನಂ ಪತಿ ಆಗಮೇತಬ್ಬೋ ಕಾಲೋ ಅತ್ಥಿ, ನ ಏವಮೇತಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ನ ಪಞ್ಚಾಹಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪಕಟ್ಠೋ**ತಿ ದೂರೋ। ಫಲದಾನಂ ಪತಿ ಕಾಲೋ ಪಕಟ್ಠೋ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಕಾಲಿಕೋ,** ಕಾಲನ್ತರಫಲದಾಯೀ। ತೇನಾಹ **"ಅತ್ತನೋ ಫಲದಾನೇ"**ತಿ। **ಪತ್ತೋ**ತಿ ಉಪನೀತೋ। **ಇದನ್ತಿ** "ಅಕಾಲಿಕೋ"ತಿ ಪದಂ।

೧೫೦. **ವಿಧಿನ್ತಿ** ವಿಧಾನಂ, "ಏಹಿ ಪಸ್ಸಾ"ತಿ ಏವಂಪವತ್ತವಿಧಿವಚನಂ। **ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ**ತಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। **ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಮಲವಿರಹೇನ ಸಬ್ಬಥಾ ವಿಸುದ್ಧತ್ತಾ। ಅಮನುಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕದಾಚಿ ಪಯೋಜನವಸೇನ ಯಥಾಸಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬಂ ಭವೇಯ್ಯಾತಿ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಮನುಞ್ಞಭಾವಪ್ಪಕಾಸನೇನಾ"**ತಿ।

೧೫೧. ಉಪನೇತಬ್ಬೋತಿ ಉಪನೇಯ್ಯೋ, ಉಪನೇಯ್ಯೋವ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋತಿ ಇಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಆಹ **"ಉಪನೇತಬ್ಬೋತಿ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ"**ತಿ। ಚಿತ್ತೇ ಉಪನಯನಂ ಉಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ಆಹ **"ಇದಂ ಸಙ್ಖತೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇ ಯುಜ್ಜತೀ"**ತಿ। **ಚಿತ್ತೇ ಉಪನಯನನ್ತಿ** ಪನ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೂಪನಯನೇ ಅಧಿಪ್ಪೇತೇ ಅಸಙ್ಖತೇಪಿ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ "ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸಙ್ಖಾತಂ **ಉಪನಯನಂ ಅರಹತೀತಿ ಓಪನೇಯ್ಯಿಕೋ"**ತಿ। **ಅಲ್ಲೀಯನನ್ತಿ** ಫುಸನಂ। **ನಿಬ್ಬಾನಂ ಉಪನೇತಿ** ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೫೨. **ವಿಞ್ಞೂಹೀ**ತಿ ವಿದೂಹಿ, ಪಟಿವಿದ್ಧಸಚ್ಚೇಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಪನ ಏಕಂಸತೋ ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂಆದಯೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಉಗ್ಘಟಿತಞ್ಞೂಆದೀಹೀ"**ತಿ। **"ಪಚ್ಚತ್ತ"**ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ "ಪತಿ ಅತ್ತನೀ"ತಿ ಭುಮ್ಮವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತನಿ ಅತ್ತನೀ"**ತಿ। **ವೇದಿತಬ್ಬೋ**ತಿ ವುತ್ತಂ, ಕಥಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಭಾವಿತೋ ಮೇ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **"ಮೇ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಪಚ್ಚತ್ತ"ನ್ತಿ ಪದೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅನ್ವಯತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ನ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। **"ವಿಞ್ಞೂಹೀ"**ತಿ ಇದಂ ಅನ್ತೋಗಧಾವಧಾರಣನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಬಾಲಾನಂ ಪನ ಅವಿಸಯೋ ಚೇಸಾ"**ತಿ ಆಹ।

ಏವಂ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣತಾದಿನಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅನುರೂಪದೇಸನಾಯ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪದಂ ಕಾರಣವಚನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಕತ್ತಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಧಮ್ಮೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಾಮಂ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಕಿಲೇಸೇ ವಿದ್ಧಂಸೇತಿ, ಸನ್ದಸ್ಸನಞ್ಚ ಅರಹತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೋ** ದುರಕ್ಖಾತೇ ತಿತ್ಥಿಯಧಮ್ಮೇ ತದಭಾವತೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೧೫೩. **ತಸ್ಸೇವನ್ತಿ**ಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

### ೩. ಸಙ್ಘಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೫೪. **ಅರಿಯಸಙ್ಘಗುಣಾ**ತಿ ಆರಕತ್ತಾ ಕಿಲೇಸೇಹಿ, ಅನಯೇ ನ ಇರಿಯನತೋ, ಅಯೇ ಚ ಇರಿಯನತೋ, ಸದೇವಕೇನ ಚ ಲೋಕೇನ "ಸರಣ"ನ್ತಿ ಅರಣೀಯತೋ ಅರಿಯೋ ಚ ಸೋ ಸಙ್ಘೋ ಚ, ಅರಿಯಾನಂ ವಾ ಸಙ್ಘೋ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ, ತಸ್ಸ ಗುಣಾ।

೧೫೫. ಯಂ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ "ಸುಟ್ಠು ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿಪದಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ಅನಿವತ್ತಿಧಮ್ಮೇ ಕತ್ವಾ ಪಜಹನತೋ ಪಯೋಜನಾಭಾವಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಅನಿವತ್ತಿಧಮ್ಮಾ, ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಏಕಂಸತೋ ಅನುಲೋಮೀತಿ। ತತೋ ಏವ ಅಪಚ್ಚನೀಕಾ, ಅನುಧಮ್ಮಭೂತಾ ಚ, ತಸ್ಸಾ **ಚ** ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ ಅರಿಯಸಙ್ಘೋ "ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ"ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಟ್ಠು ಪಟಿಪನ್ನೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **"ಅನಿವತ್ತಿಪಟಿಪದ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಜುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪುನಪ್ಪುನಂ ನಿವತ್ತನೇ ಹಿ ಸತಿ ಉಜುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ। **"ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಂ ಅಪಚ್ಚನೀಕಪಟಿಪದ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಞಾಯಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ। ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅನುಲೋಮನೇನ, ಅಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ಚಸ್ಸಾ ಞಾಯತೋ।

“**ಧಮ್ಮಾನುಧಮ್ಮಪಟಿಪದ**”ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಾಮೀಚಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ಅನುಚ್ಛವಿಕಭಾವದೀಪನತೋ। ಏತೇನ ಪಠಮಪದಸ್ಸ ಪಪಞ್ಚನಿದ್ದೇಸೋ, ಇತರಾನಿ ತೀಣಿ ಪದಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ “**ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ।

ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನೇನ ಕಿಚ್ಚಸಿದ್ಧಿತೋ ಅರಿಯಭಾವಾವಹಂ ಸವನಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಸವನಂ ನಾಮಾತಿ ವುತ್ತಂ “**ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸುಣನ್ತೀತಿ ಸಾವಕಾ**”ತಿ, ತೇನ ಅರಿಯಾ ಏವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಸತ್ಥು ಸಾವಕಾ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಸಾಮಞ್ಞತಾಯಾತಿ** ಅರಿಯೇನ ಸೀಲೇನ, ಅರಿಯಾಯ ಚ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮಾನಭಾವೇನ। ಅರಿಯಾನಞ್ಹಿ ಸೀಲದಿಟ್ಠಿಯೋ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣಂ ವಿಯ ನಿನ್ನಾನಾಕರಣಂ ಮಗ್ಗೇನಾಗತತ್ತಾ। ತೇನ ತೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಠಿತಾಪಿ ಸಂಹತಾವ। ತೇನಾಹ “**ಸಙ್ಘಾತಭಾವಮಾಪನ್ನೋ**”ತಿ। ಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಾದಿಪಾಪಧಮ್ಮಸಮುಚ್ಛೇದೇನ **ಉಜು**। ತತೋ ಏವ ಗೋಮುತ್ತವಙ್ಕಾಭಾವೇನ **ಅವಙ್ಕಾ**। ಚನ್ದಲೇಖಾವಙ್ಕಾಭಾವೇನ **ಅಕುಟಿಲಾ**। ನಙ್ಗಲಕೋಟಿವಙ್ಕಾಭಾವೇನ **ಅಜಿಮ್ಹಾ**। ಅವಙ್ಕಾದಿಭಾವೇನ ವಾ **ಉಜು**। ಪರಿಸುದ್ಧಟ್ಠೇನ **ಅರಿಯಾ**। ಅಪಣ್ಣಕಭಾವೇನ ಞಾಯತಿ ಕಮತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ವಾ ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಞಾಯೋ**। ವಟ್ಟದುಕ್ಖನಿಯ್ಯಾನಾಯ **ಅನುಚ್ಛವಿಕತ್ತಾ**। ಅನುರೂಪತ್ತಾ **ಸಾಮೀಚಿ** ಓಪಾಯಿಕಾತಿಪಿ **ಸಙ್ಖಂ** ಸಮಞ್ಞಂ **ಗತಾ** ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿ, ತಾಯ ಸಮಙ್ಗಿತಾಯ **ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ** “ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿ ಕತ್ವಾ। ವತ್ತಮಾನತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಪಟಿಪನ್ನ**-ಸದ್ದೋ ಯಥಾ “ಸೋತಾಪತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿ (ಪು॰ ಪ॰ ೧೦೮)। **ಅತೀತಂ ಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಮಗ್ಗಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಂ ವದತಿ। ಉಭಯೇನ ಚ ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, “ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ ಚ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಾ”ತಿ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ ಗಹಿತಾನಂ ಸಮೂಹೋ “ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಏವಂ ಆದಿಪದತ್ಥನಿದ್ದೇಸಭಾವೇನ ಇತರಪದಾನಂ ಅತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ಅವೋಮಿಸ್ಸಕಂ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಅಪಿಚಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠ**ನ್ತಿ ಸತ್ಥಾರಾ ಯಥಾ ಅನುಸಿಟ್ಠಂ, ತಥಾ ಅನುಸಾಸನೀಅನುರೂಪನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಅವಿರಜ್ಝನಕಪಟಿಪದಂ, ಅನವಜ್ಜಪಟಿಪತ್ತಿನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಸ್ವಾಕ್ಖಾತೇ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಪುರಿಮಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ದುತಿಯಪದಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ನನು ಚ ದುತಿಯಪದೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೇಪಿ ಪಠಮಂ ಪದಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ? ನ ತಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತತ್ತಾ। ಸಾ ಪನ ಸಾವಕಾನಂ ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದಾ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪದಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ “ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪನ್ನತ್ತಾ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ । ಉಭಯಸ್ಸಾಪಿ ವಾ ಸುಪ್ಪಟಿಪನ್ನಭಾವಸಾಧನತ್ತಾ ಉಭಯಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಪಿ-ಸದ್ದೇನ ಉಭಯಂ ಸಮುಚ್ಚಿನೋತಿ।

ಕಿಲೇಸಜಿಮ್ಹವಸೇನ ಅನ್ತದ್ವಯಗಾಹೋತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ತಂ ಪಹಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾ ಕಾಯಾದಿವಙ್ಕಪ್ಪಹಾಯಿನೀ ಉಜುಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಮಜ್ಝಿಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ...ಪೇ॰... ಉಜುಪ್ಪಟಿಪನ್ನೋ**”ತಿ।

ಞಾಯೋ ನಾಮ ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥತಾಯ ಆದಿತ್ತಂ ಚೇಲಂ, ಸೀಸಂ ವಾ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾಪಿ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಮೇವಾತಿ ಆಹ “**ಞಾಯೋ ವುಚ್ಚತಿ ನಿಬ್ಬಾನ**”ನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬಾಯನಕಿರಿಯಾಮುಖೇನ ಚೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ , ಮಗ್ಗಞಾಣಾದೀಹಿ ವಾ ಞಾಯತಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಸಚ್ಛಿಕರೀಯತಿ ಚಾತಿ **ಞಾಯೋ ನಿಬ್ಬಾನ**ನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಗುಣಸಮ್ಭಾವನಾಯ ಪರೇಹಿ ಕಯಿರಮಾನಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾದಿಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಂ ಅರಹನ್ತೀತಿ **ಸಾಮೀಚಿಕಮ್ಮಾರಹಾ**।

೧೫೬. **ಯದಿದ**ನ್ತಿ ಅನ್ತೋಗಧಲಿಙ್ಗವಚನಭೇದೋ ನಿಪಾತೋತಿ ತಸ್ಸ ವಚನಭೇದೇನ ಅತ್ಥಮಾಹ “**ಯಾ ಇಮಾನೀ**”ತಿ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಪಕಾರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ, ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಇತರಾನಿ ತೀಣಿ ಯುಗಳಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆಹ “**ಏವಂ ಚತ್ತಾರಿ ಪುರಿಸಯುಗಳಾನಿ ಹೋನ್ತೀ**”ತಿ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಏತಂ “ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ”ತಿ ಬಹುವಚನವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಪದಂ। ಪುರಿಸಾ ಚ ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ಚ **ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ**। ತತ್ಥ “**ಪುರಿಸಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಠಮಾಯ ಪಕತಿಯಾ ಗಹಣಂ, “**ಪುಗ್ಗಲಾ**”ತಿ ಪನ ದುತಿಯಾಯಪಿ ಸತ್ತಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ** ಕೀದಿಸಾನಂ? ಆನೇತ್ವಾ ಹುನಿತಬ್ಬಾನನ್ತಿ

ಅಧಿಕಾರತೋ ಪಾಕಟೋಯಮತ್ಥೋ। **ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ** ವಾ ಪಚ್ಚತ್ತವಚನಂ "ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನ"ನ್ತಿ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಾಮಿವಸೇನ ಪರಿಣಾಮೇತಬ್ಬಂ, ಅಞ್ಞಥಾ ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ "ಆಹುನ"ನ್ತಿ ಸಮಞ್ಞಾ ಸಿಯಾ। ಆಹುನಂ ಅರಹತೀತಿ ವಾ **ಆಹುನೇಯ್ಯೋ**। **ಸಕ್ಕಾದೀನಮ್ಪಿ ವಾ ಆಹವನನ್ತಿ** ಸಕ್ಕಾದೀಹಿಪಿ ದಿಯ್ಯಮಾನಂ ದಾನಂ। **ಯತ್ಥ ಹುತಂ ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಆವಹನೀಯಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ಹುತಂ ದಧಿಆದಿ ಆಹುನೇಯ್ಯಗ್ಗಿಗಹಪತಗ್ಗಿದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಗ್ಗೀಸು ಹುತತೋ ಉಳಾರಫಲನ್ತಿ **ತೇಸಂ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಂ **ಲದ್ಧಿ**। **ಹುತನ್ತಿ** ದಿನ್ನಂ। **ನಿಕಾಯನ್ತರೇತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕವಾದಿನಿಕಾಯೇ।

**ರಪೇತ್ವಾ** ೧೬೫ **ತೇತಿ** ತೇ ಪಿಯಮನಾಪೇ ಞಾತಿಮಿತ್ತೇ ಅಪನೇತ್ವಾ, ತೇಸಂ ಅದತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಏಸ** ಏಸೋ। **ಏಕಬುದ್ಧನ್ತರೇ ಚ ದಿಸ್ಸತೀತಿ** ಏಕಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧನ್ತರೇ ವೀತಿವತ್ತೇ ದಿಸ್ಸತಿ। **ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಕದಾಚಿ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇಪಿ ಕಪ್ಪೇ ವೀತಿವತ್ತೇತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣನ್ತಿ** ಪಟಿಪಕ್ಖೇಹಿ ಅವೋಮಿಸ್ಸಂ, ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸಕಞ್ಚೇತಂ। **ಪಿಯಮನಾಪತ್ತಕರಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ ಸೀಲಾದಯೋ, ತೇ ಅರಿಯಸಙ್ಘೇ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ಅಯಂ ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಞಾತಿಮಿತ್ತಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನ ಚಿರಸ್ಸೇವ ಸಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಅನವಟ್ಠಿತಾ ಚ ತೇಸು ಪಿಯಮನಾಪತಾ, ನ ಏವಮರಿಯಸಙ್ಘೋ। ತಸ್ಮಾ ಸಙ್ಘೋವ **ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋತಿ**। **ಪುಬ್ಬಕಾರನ್ತಿ** ಅಗ್ಗಕಿರಿಯಂ। **ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರೇನಾತಿ** ಆದರಗಾರವಬಹುಮಾನಾದಿನಾ, ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕರಣಾದಿನಾ ಚ ಸಬ್ಬೇನ ಪಕಾರೇನ। ಸ್ವಾಯಂ **ಪಾಹವನೀಯ**-ಸದ್ದೋ "ಪಾಹುನೇಯ್ಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಪರಿಯಾಯಭಾವೇನ।

ದಕ್ಖನ್ತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಾಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ವಡ್ಢನ್ತೀತಿ **ದಕ್ಖಿಣಾ**। ತಥಾಭಾವಕರಣೇನ **ದಕ್ಖಿಣಂ ಅರಹತಿ**। ಯಥಾ ಉಳಾರಾತಿವಿಪುಲುದ್ರಯಲಾಭೇನ ವಿಸೋಧಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಏವಂ ದಕ್ಖಿಣಾ ವಿಪುಲಫಲತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ **"ಮಹಪ್ಫಲಕರಣತಾಯ ವಿಸೋಧೇತೀ"**ತಿ।

ಪುಞ್ಞತ್ಥಿಕೇಹಿ ಅಞ್ಜಲಿ ಕರಣೀಯಾ ಏತ್ಥಾತಿ **ಅಞ್ಜಲಿಕರಣೀಯೋ**।

ಯದಿಪಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಅನುತ್ತರ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ನತ್ಥಿ ಇತೋ ಉತ್ತರಂ ವಿಸಿಟ್ಠನ್ತಿ ಹಿ **ಅನುತ್ತರಂ**। ಸಮಮ್ಪಿಸ್ಸ ಪನ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಸದಿಸ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಖಿತ್ತಂ ವುತ್ತಂ ಬೀಜಂ ಮಹಪ್ಫಲಭಾವಕರಣೇನ ತಾಯತಿ ರಕ್ಖತಿ, ಖಿಪನ್ತಿ ವಪನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಬೀಜಾನೀತಿ ವಾ ಖೇತ್ತಂ, ಕೇದಾರಾದಿ, ಖೇತ್ತಂ ವಿಯ ಖೇತ್ತಂ, ಪುಞ್ಞಾನಂ ಖೇತ್ತಂ **ಪುಞ್ಞಕ್ಖೇತ್ತಂ**। ಸೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

### ೪. ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೧೬೮**. ಅಹೋ ವತ ಸೀಲಾನಿ ಅಖಣ್ಡಾನಿ, ಅಹೋ ವತ ಅಚ್ಛಿದ್ದಾನೀತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಅಹೋ ವತಾತಿ** ಚ ಸಮ್ಭಾವನೇ ನಿಪಾತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಖಣ್ಡತಾದಿಗುಣವಸೇನಾ"**ತಿ। ಅಖಣ್ಡಭಾವಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪರಸ್ಸ ಸೀಲಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಾನಿ ಪಿಯಮನಾಪಭಾವಾವಹನೇನ ಕೇವಲಂ ಮೇತ್ತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಹೋನ್ತಿ, ನ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಾನಿ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾನೀ"**ತಿ। **ಚಾಗಾದೀಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

**ಯೇಸನ್ತಿ** ಸೀಲಾದೀನಂ। ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮಾದಾನೇ ಸಮಾದಾನಕ್ಕಮೇನ, ಏಕಜ್ಝಂ ಸಮಾದಾನೇ ಉದ್ದೇಸಕ್ಕಮೇನ ಸೀಲಾನಂ ಆದಿಅನ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪರಿಯನ್ತೇ ಛಿನ್ನಸಾಟಕೋ ವಿಯಾತಿ** ವತ್ಥನ್ತೇ, ದಸನ್ತೇ ವಾ ಛಿನ್ನವತ್ಥಂ ವಿಯ, ವಿಸದಿಸೂದಾಹರಣಂ ಚೇತಂ। ಏವಂ ಸೇಸಾನಿಪಿ ಉದಾಹರಣಾನಿ। ವಿನಿವೇಧವಸೇನ ಛಿನ್ನಸಾಟಕೋ **ವಿನಿವಿದ್ಧಸಾಟಕೋ**। ವಿಸಭಾಗವಣ್ಣೇನ ಗಾವೀ ವಿಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಸಬಲರಹಿತಾನಿ ವಾ **ಅಸಬಲಾನಿ**। ತಥಾ **ಅಕಮ್ಮಾಸಾನಿ**। ಸತ್ತವಿಧಮೇಥುನಸಂಯೋಗೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಸೀಲಕಥಾಯಂ ವುತ್ತೋ ಏವ। **ಕೋಧೂಪನಾಹಾದೀಹೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಮಕ್ಖಪಳಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಮಾನಾತಿಮಾನಾದಯೋ ಗಹಿತಾ। **ತಾನಿಯೇವ** ಅಖಣ್ಡಾದಿಗುಣಾನಿ ಸೀಲಾನಿ।

ಸೀಲಸ್ಸ **ತಣ್ಹಾದಾಸಬ್ಯತೋ** ಮೋಚನಂ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಭಾವಾಪಾದನಂ। ತತೋ ಏವ ತಂಸಮಙ್ಗೀಪುಗ್ಗಲೋ ಸೇರೀ ಸಯಂವಸೀ ಭುಜಿಸ್ಸೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಭುಜಿಸ್ಸಭಾವಕರಣೇನ ಭುಜಿಸ್ಸಾನೀ"**ತಿ। "ಇಮಿನಾಹಂ ಸೀಲೇನ ದೇವೋ ವಾ ಭವೇಯ್ಯಂ ದೇವಞ್ಞತರೋ ವಾ, ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ"ತಿ, "ಸೀಲೇನ ಸುದ್ಧೀ"ತಿ ಚ ಏವಮಾದಿನಾ **ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ** ಅಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ **ಅಯಂ ತೇ ಸೀಲೇಸು ದೋಸೋ**ತಿ ಚತೂಸು ವಿಪತ್ತೀಸು ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ವಿಪತ್ತಿಯಾ ದಸ್ಸನೇನ **ಪರಾಮಟ್ಠುಂ** ಅನುದ್ಧಂಸೇತುಂ। ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಪ್ಪಯೋಜನಾನಿ **ಸಮಾಧಿಸಂವತ್ತನಿಕಾನಿ।**

೧೫೯. **ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಗಾರವೋ**ತಿ ಸೀಲಧನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮಾದಾನತ್ತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಹೋತಿ। **ಸಭಾಗವುತ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಪನ್ನಸೀಲೇಹಿ ಸಭಾಗವುತ್ತಿಕೋ, ತಾಯ ಏವ ವಾ ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಭಾಗವುತ್ತಿ। ಯೋ ಹಿ ಸಿಕ್ಖಾಗಾರವರಹಿತೋ, ಸೋ ತಾಯ ವಿಸಭಾಗವುತ್ತಿ ನಾಮ ಹೋತಿ ವಿಲೋಮನತೋ। ಯಥಾ ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಛಿದ್ದಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಧಮ್ಮಾಮಿಸೇಹಿ ಪಟಿಸನ್ಥರಣಂ **ಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ।** ಸಿಕ್ಖಾಯ ಸಗಾರವತ್ತಾ ಏವ ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ** ಹೋತಿ। ಅತ್ತಾನುವಾದಭಯಂ ಪರಾನುವಾದಭಯಂ ದಣ್ಡಭಯಂ ದುಗ್ಗತಿಭಯನ್ತಿ ಏವಮಾದೀನಿ ಭಯಾನಿ ಇಮಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಾನೀತಿ ಆಹ **"ಅತ್ತಾನುವಾದಾದಿಭಯವಿರಹಿತೋ"**ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

### ೫. ಚಾಗಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೬೦. **ಪಕತಿಯಾ**ತಿ ಸಭಾವೇನ। **ಚಾಗಾಧಿಮುತ್ತೇನಾ**ತಿ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ತನ್ನಿನ್ನೇನ ತಪ್ಪೋಣೇನ। ನಿಚ್ಚಂ ಸದಾ ಪವತ್ತಾ ದಾನಸಂವಿಭಾಗಾ ಯಸ್ಸ ಸೋ **ನಿಚ್ಚಪವತ್ತದಾನಸಂವಿಭಾಗೋ,** ತೇನ। ಇಧಾಪಿ "ಪಕತಿಯಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಯಂ ಪರಸ್ಸ ಪಟಿಯತ್ತಂ ದಿಯ್ಯತಿ, ತಂ **ದಾನಂ।** ಯಂ ಅತ್ತನಾ ಪರಿಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಸಂವಿಭಜತಿ, ಸೋ **ಸಂವಿಭಾಗೋ। ಇತೋ ದಾನಿ ಪಭುತೀ**ತಿ ಇತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ದಾನಿ ಅಜ್ಜತಗ್ಗೇ ಅಜ್ಜದಿವಸಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ। **ಅದತ್ವಾ ನ ಭುಞ್ಜಿಸ್ಸಾಮೀತಿ** ದಾನಸಮಾದಾನಂ ಕತ್ವಾ । **ತಂದಿವಸ**ನ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಭಾವನಾರಮ್ಭದಿವಸೇ। ತತ್ಥ **ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ದಾನೇ ಪರಿಚ್ಚಾಗಚೇತನಾಯ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾದಿಗುಣವಸೇನಾ**ತಿ ವಿಗತಾನಿ ಮಲಮಚ್ಛೇರಾನಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೋ, ಚಾಗೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾ।** ತದಾದೀನಂ ಗುಣಾನಂ, ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ, ಆನಿಸಂಸಾನಂ ವಾ ವಸೇನ।

**ಸತಂ ಧಮ್ಮಂ ಅನುಕ್ಕಮ**ನ್ತಿ ಸಾಧೂನಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಂ ಪವೇಣಿಂ ಅನು ಅನು ಕಮನ್ತೋ ಓಕ್ಕಮನ್ತೋ, ಅವೋಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಾ। ಯೇ ಇಮೇ **ದಾಯಕಸ್ಸ ಲಾಭಾ** ಆಯುವಣ್ಣಸುಖಬಲಪಟಿಭಾನಾದಯೋ, ಪಿಯಭಾವಾದಯೋ ಚ ಭಗವತಾ **ಸಂವಣ್ಣಿತಾ** ಪಕಿತ್ತಿತಾ। **ಮನುಸ್ಸತ್ತಂ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತವಿಕಪ್ಪತ್ಥೋ, ತೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಾಟವಭಾವಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

**ಮಚ್ಛೇರಮಲೇನಾ**ತಿ ಮಚ್ಛೇರಸಙ್ಖಾತೇನ ಮಲೇನ। ಅಥ ವಾ ಮಚ್ಛೇರಞ್ಚ ಮಲಞ್ಚ ಮಚ್ಛೇರಮಲಂ, ತೇನ ಮಚ್ಛೇರೇನ ಚೇವ ಲೋಭಾದಿಮಲೇನ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಜಾಯನವಸೇನಾ**ತಿ ಯಥಾಸಕಂ ಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತನವಸೇನ। **ಕಣ್ಹಧಮ್ಮಾ**ನನ್ತಿ ಲೋಭಾದಿಏಕನ್ತಕಾಳಕಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ। **ವಿಗತತ್ತಾ**ತಿ ಪಹೀನತ್ತಾ। **ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರೇನ ಚೇತಸಾ**ತಿ ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ಕರಣವಚನಂ। **ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸತೋ**ತಿ ಗೇಹಂ ಆವಸನ್ತಸ್ಸ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸಮಾನಸ್ಸ। **ನಿಸ್ಸಯವಿಹಾರ**ನ್ತಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಿಹರಿತಬ್ಬವಿಹಾರಂ, ದೇವಸಿಕಂ ವಳಞ್ಜನಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ**ತಿ ಅಗಾರಂ ಆವಸನ್ತಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕರಾಗಾದಿಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಅಭಿಭುಯ್ಯ।

ಯೋ ಕಿಞ್ಚಿ ದೇನ್ತೋಪಿ ಸಾಪೇಕ್ಖೋವ ದೇತಿ, ಸೋ ಮುತ್ತಚಾಗೋ ನ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಪನ ನ ಏವನ್ತಿ **"ಮುತ್ತಚಾಗೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ವಿಸ್ಸಟ್ಠಚಾಗೋ**ತಿ ನಿರಪೇಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಬಹುಲೋ ಪುಗ್ಗಲೋ "ಲೋಹಿತಪಾಣೀ"ತಿ

ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ದಾನಬಹುಲೋ ಪುಗ್ಗಲೋ “ಪಯತಪಾಣೀ”ತಿ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ದಾತುಂ ಸದಾ ಧೋತಹತ್ಥೋಯೇವಾ**”ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ಸದಾತಿ** ನಿಚ್ಚಂ, ಅಭಿಣ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗೋತಿ ಅಧಿಕಾರತೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। **ಯಂ ಯಂ** ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ **ಪರೇ** ಯಾಚನಕಾ। ಯಾಚನೇ ಯೋಗೋ **ಯಾಚನಯೋಗೋ,** ಪರೇಹಿ ಯಾಚಿತುಂ ಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಾಜೇನ ಯುತ್ತೋತಿ** ದಾನೇನ ಯುತ್ತೋ ಸದಾ ಪರಿಚ್ಚಜನತೋ। **ಉಭಯೇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇ ದಾನೇ, ಸಂವಿಭಾಗೇ ಚ **ರತೋ** ಅಭಿರತೋ।

೧೬೦. ಯಥಾ ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಖಣ್ಡತಾದಿಗುಣವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಸೀಲಾನುಸ್ಸತಿಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತಿ, ಏವಂ ಪರಿಸುದ್ಧಉಳಾರಪರಿಚ್ಚಾಗಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನುಪಕ್ಕಿಲಿಟ್ಠಮೇವ ಅತ್ತನೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾದಿಗುಣವಸೇನಾ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ।

**ಭಿಯ್ಯೋಸೋತಿ** ಉಪರಿಪಿ। **ಮತ್ತಾಯ** ಪಮಾಣಸ್ಸ ಮಹತಿಯಾ ಮತ್ತಾಯ, ವಿಪುಲೇನ ಪಮಾಣೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚಾಗಾಧಿಮುತ್ತೋತಿ** ಪರಿಚ್ಚಾಗೇ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರೋ। ತತೋ ಏವ **ಅಲೋಭಜ್ಝಾಸಯೋ** ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅನಭಿಸಙ್ಗಚಿತ್ತೋ। ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕೇಸು ಮೇತ್ತಾಯನವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ ಹೋತೀತಿ **ಮೇತ್ತಾಯ** ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ **ಅನುಲೋಮಕಾರೀ** ಅನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿ। **ವಿಸಾರದೋತಿ** ವಿಸದೋ ಅತ್ತನೋವ ಗುಣೇನ ಕತ್ಥಚಿಪಿ ಅಮಙ್ಕುಭೂತೋ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ವಿಹಾರೀ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

## ೬. ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೬೧. **ಅರಿಯಮಗ್ಗವಸೇನಾತಿ** ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಗಮವಸೇನ। **ಸಮುದಾಗತೇಹೀತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ತದುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಆಗತೇಹಿ। ಯಾದಿಸಾ ಹಿ ಅರಿಯಾನಂ ಸನ್ತಾನೇ ಲೋಕಿಯಾಪಿ ಸದ್ಧಾದಯೋ, ನ ತಾದಿಸಾ ಕದಾಚಿಪಿ ಪೋಥುಜ್ಜನಿಕಾ ಸದ್ಧಾದಯೋ। ದಿಬ್ಬನ್ತೀತಿ **ದೇವಾ**। ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾರಾಜಾನೋ ಏತೇಸನ್ತಿ ಚತುಮಹಾರಾಜಾ, ತೇ ಏವ **ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ**। ತೇತ್ತಿಂಸ ಸಹಪುಞ್ಞಕಾರಿನೋ ತತ್ಥೂಪಪನ್ನಾತಿ ತಂಸಹಚರಿತಂ ಠಾನಂ ತಾವತಿಂಸಂ, ತನ್ನಿವಾಸಿನೋಪಿ ದೇವಾ ತಂಸಹಚರಣತೋ ಏವ **ತಾವತಿಂಸಾ**। ದುಕ್ಖತೋ ಯಾತಾ ಅಪಯಾತಾತಿ **ಯಾಮಾ**। ತುಸಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಇತಾ ಉಪಗತಾತಿ **ತುಸಿತಾ**। ಭೋಗಾನಂ ನಿಮ್ಮಾನೇ ರತಿ ಏತೇಸನ್ತಿ **ನಿಮ್ಮಾನರತಿನೋ**। ಪರನಿಮ್ಮಿತೇಸು ಭೋಗೇಸು ವಸಂ ವತ್ತೇನ್ತೀತಿ **ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿನೋ**। ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಕಾಯೋ ಸಮೂಹೋ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ತತ್ಥ ಭವಾತಿ **ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕಾ**। **ತತುತ್ತರೀತಿ** ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಯಿಕೇಹಿ ಉತ್ತರಿ, ಉಪರಿ ಪರಿತ್ತಾಭಾದಿಕೇ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾತಿ** “ಯಥಾರೂಪಾಯ ಮಗ್ಗೇನಾಗತಾಯ **ಸದ್ಧಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ, ಸೀಲೇನ ಸುತೇನ ಚಾಗೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತಾ ಇತೋ ಚುತಾ ತತ್ಥ ಉಪಪನ್ನಾ ತಾ ದೇವತಾ,** ಮಯ್ಹಮ್ಪಿ ತಥಾರೂಪಾ ಸದ್ಧಾ ಸೀಲಂ ಸುತಂ ಚಾಗೋ ಪಞ್ಞಾ ಚ ಸಂವಿಜ್ಜತೀ”ತಿ ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಕ್ಖಿಂ ಓತಾರೇನ್ತೇನ ವಿಯ **ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾದಿಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾ**।

ಯದಿ ಏವಂ **ಸುತ್ತೇ** (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಉಭಯಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಕಥನ್ತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ “**ಸುತ್ತೇ ಪನಾ**”ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುತ್ತನ್ತಿ** “ಅತ್ತನೋ ಚ, ತಾಸಞ್ಚ ದೇವತಾನ”ನ್ತಿ ಉಭಯಂ ಸಮಧುರಂ ವಿಯ **ಸುತ್ತೇ** (ಅಂ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦) ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ಖೋ **ತಂ** “ದೇವತಾನಂ ಸದ್ಧಞ್ಚ ಸೀಲಞ್ಚಾ”ತಿಆದಿವಚನಂ। **ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತಬ್ಬನ್ತಿ** “ವುತ್ತ”ನ್ತಿ ಪರತೋ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಕಿಮತ್ಥಂ ಪನ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪನನ್ತಿ ಆಹ “**ದೇವತಾನಂ ಅತ್ತನೋ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮಾನಗುಣದೀಪನತ್ಥನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬ**”ನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಸುತ್ತೇ ಯಥಾರುತವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ಗಯ್ಹತೀತಿ ಆಹ “**ಅಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಹೀ**”ತಿಆದಿ।

೧೬೨. **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ದೇವತಾ ಸಕ್ಖಿಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಂ ದಳ್ಹಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಸೀಲಚಾಗಾನುಸ್ಸತೀಸು ವಿಯ ಇಧಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಂ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಯುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ**

ಭಾವನಾರಮ್ಭೇ। **ಅಪರಭಾಗೇತಿ** ಯಥಾ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಇಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಭಾವನಾಕಾಲೇ। ಯದಿ ಅತ್ತನೋ ಏವ ಇಧ ಗುಣಾ ಅನುಸ್ಸರಿತಬ್ಬಾ, ಕಥಮಯಂ ದೇವತಾನುಸ್ಸತೀತಿ ಆಹ **"ದೇವತಾನಂ ಗುಣಸದಿಸಸದ್ಧಾದಿಗುಣಾನುಸ್ಸರಣವಸೇನಾ"**ತಿ। ತೇನ ಸದಿಸಕಪ್ಪನಾಯ ಅಯಂ ಭಾವನಾ "ದೇವತಾನುಸ್ಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ದೇವತಾನಂ, ತಾಸಂ ಗುಣಾನಂ ವಾ ಅನುಸ್ಸರಣೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಾ ಪವತ್ತಂ ದೇವತಾಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಂ ಉಪಾದಾಯ "ದೇವತಾನುಸ್ಸತೀ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಸಮಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ದೇವತಾ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಚಿತ್ತವಸೇನಾ"ತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

**ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

**೧೬೪. ಏತಾಸನ್ತಿ** ಏತಾಸಂ ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಅನುಸ್ಸತೀನಂ। **ವಿತ್ಥಾರದೇಸನಾಯನ್ತಿ** ವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಪವತ್ತದೇಸನಾಯಂ, **ಮಹಾನಾಮಸುತ್ತಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧) ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಭಗವಾತಿಆದೀನಂ ಅತ್ಥನ್ತಿ** ಭಗವಾತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥಂ। **ಅತ್ಥವೇದನ್ತಿ** ವಾ ಹೇತುಫಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತುಟ್ಠಿಮಾಹ। **ಧಮ್ಮವೇದನ್ತಿ** ಹೇತುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ತುಟ್ಠಿಂ। "ಆರಕತ್ತಾ ಅರಹ"ನ್ತಿ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಯಂ ತಂ ಭಗವತೋ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಂ, ಸೋ ಹೇತು। ಞಾಪಕೋ ಚೇತ್ಥ ಹೇತು ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಕಾರಕೋ, ಸಮ್ಪಾಪಕೋ ವಾ। ಯೋನೇನ ಞಾಯಮಾನೋ ಅರಹತ್ತತ್ಥೋ, ತಂ ಫಲಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಹೇತುಫಲವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸತಿಆದೀಸುಪಿ "ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಕಲ್ಯಾಣತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಾ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪದಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಹೇತುಅಪದೇಸೋ ಕತೋಯೇವಾತಿ। **ಧಮ್ಮೂಪಸಂಹಿತನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಹೇತುಹೇತುಫಲಸಞ್ಞಾತಗುಣೂಪಸಂಹಿತಂ। **ಗುಣೇತಿ** ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇ।

**೧೬೫. ಅರಿಯಸಾವಕಾನಞ್ಞೇವ ಇಜ್ಝನ್ತೀತಿ** ಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ ಇಜ್ಝನ್ತಿಯೇವಾತಿ ಉತ್ತರಪದಾವಧಾರಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅವಧಾರಣಞ್ಚ ತೇಸಂ ಸುಖಸಿದ್ಧಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ತೇನಾಹ **"ತೇಸಂ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ನ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಇಜ್ಝನ್ತೀತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ"ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ , ಕಸ್ಮಾ **ಮಹಾನಾಮಸುತ್ತಾದೀಸು** (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೦; ೧೧.೧೧) ಬಹೂಸು ಸುತ್ತೇಸು ಅರಿಯಸಾವಕಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ? ತೇಸಂ ಬಹುಲವಿಹಾರತಾಯಾತಿ ಆಚರಿಯಾ।

**ನಿಕ್ಖನ್ತನ್ತಿ** ನಿಗ್ಗತಂ ನಿಸ್ಸಟಂ। **ಮುತ್ತನ್ತಿ** ವಿಸ್ಸಟ್ಠಂ। **ವುಟ್ಠಿತನ್ತಿ** ಅಪೇತಂ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಗೇಧಮ್ಹಾತಿ** ಪಲಿಬೋಧತೋ। **ಇದಮ್ಪೀತಿ** ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಮಾಹ। **ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರಿತ್ವಾತಿ** ಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ, ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಸುಜ್ಝನ್ತೀತಿ** ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ।

**ಸಮ್ಬಾಧೇತಿ** ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿನಾ ಸಮ್ಪೀಳೇ ಸಂಕಟೇ ಘರಾವಾಸೇ। **ಓಕಾಸಾಧಿಗಮೋ** ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಾಯ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಓಕಾಸೋ। ಅನುಸ್ಸತಿಯೋ ಏವ **ಅನುಸ್ಸತಿಟ್ಠಾನಾನಿ। ವಿಸುದ್ಧಿಧಮ್ಮಾತಿ** ವಿಸುಜ್ಝನಸಭಾವಾ, ವಿಸುಜ್ಝಿತುಂ ವಾ ಭಬ್ಬಾ। **ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಧಮ್ಮತಾಯಾತಿ** ಪರಮತ್ಥವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಭಬ್ಬಭಾವೇನ। **ಉಪಕ್ಕಮೇನಾತಿ** ಪಯೋಗೇನ। **ಪರಿಯೋದಪನಾತಿ** ವಿಸೋಧನಾ।

**೧೬೬. ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀತಿ** ಏವಂ **ಮಹಾನಾಮಸುತ್ತಾದೀಸು** ಅನೇಕೇಸು ಸುತ್ತೇಸು ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸೇವ ವಸೇನ ಛಸು ಅನುಸ್ಸತೀಸು ದೇಸಿತಾಸುಪಿ। **ಯಸ್ಸಾನುಭಾವೇನಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಸ್ಸ ಬಲೇನ। **ಪೀತಿಂ ಪಟಿಲಭಿತ್ವಾತಿ** ಅನುಸ್ಸವವಸೇನ ಬುದ್ಧಾರಮ್ಮಣಂ ಪೀತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ।

ಛಅನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಸತ್ತಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೮. ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

## ಮರಣಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೭. **ಇತೋ**ತಿ ದೇವತಾನುಸ್ಸತಿಯಾ। ಸಾ ಹಿ ಛಸು ಅನುಸ್ಸತೀಸು ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಆಸನ್ನಾ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಾ ಚ। **ಅನನ್ತರಾಯಾ**ತಿ ತದನನ್ತರಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಮರಣಸ್ಸ ಸತಿ ಮರಣಸ್ಸತೀತಿ ಮರಣಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಮರಣ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಖನ್ಧಾನಂ ಭೇದೋ "ಜರಾಮರಣಂ ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ (ಧಾತು॰ ೭೧) ವಚನತೋ ಚುತಿಖನ್ಧಾನಂ ವಿನಾಸೋ ಮರಣನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ವಿನಾಸಭಾವೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಾನಂ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ **"ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ **ನಿದ್ದೇಸೇ** "ಕಳೇವರಸ್ಸ ನಿಕ್ಖೇಪೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸುಪಚ್ಛೇದೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೩೬; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೯೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೯೨, ೧೨೩)। ತತ್ಥ **ಏಕಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕೇನ ಭವೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ। **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಉಪಚ್ಛೇದೋ**ತಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ವಿಚ್ಛೇದೋ ಆಯುಕ್ಖಯಾದಿವಸೇನ ಅನ್ತರಧಾನಂ। **ಸಮುಚ್ಛೇದಮರಣ**ನ್ತಿ ಅರಹತೋ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸೋ ಉಚ್ಛೇದಭೂತಂ ಮರಣಂ। **ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತ**ನ್ತಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಖಣಸ್ಸ ಭಙ್ಗೋ ನಿರೋಧೋತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತಂ। **ಖಣಿಕಮರಣ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಖಣವನ್ತಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಮರಣಂ। ಯಂ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಉಪಾದಾಯ ರುಕ್ಖಾದಿಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನೇಪಿ ಅಲ್ಲತಾದಿವಿಗಮನಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮತವೋಹಾರೋ **ಸಮ್ಮುತಿಮರಣಂ। ನ ತಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತ**ನ್ತಿ ತಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಖಣಿಕಸಮ್ಮುತಿಮರಣಂ ಇಧ ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ನಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಅಬಾಹುಲ್ಲತೋ, ಅನುಪಟ್ಠಹನತೋ, ಅಸಂವೇಗವತ್ಥುತೋ ಚಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ** ಸತಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ। ಆಯುಆದೀನಂ ಖಯಕಾಲೇ ಮರಣಂ **ಕಾಲಮರಣಂ**। ತೇಸಂ ಅಪರಿಕ್ಖೀಣಕಾಲೇ ಮರಣಂ **ಅಕಾಲಮರಣಂ**। **"ಕಾಲಮರಣಂ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯೇನಾ"**ತಿ ಇದಂ ಯಥಾಧಿಕಾರಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಭವವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ವಿಪತ್ತಿಭವವಸೇನ ಪನ "ಪಾಪಕ್ಖಯೇನಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

**ಆಯುಸನ್ತಾನಜನಕಪಚ್ಚಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಆಯುಪ್ಪಬನ್ಧಸ್ಸ ಪವತ್ತಾಪನಕಾನಂ ಆಹಾರಾದಿಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ। **ವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕತ್ತಾ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಾನುರೂಪಂ ದಾತಬ್ಬವಿಪಾಕಸ್ಸ ದಿನ್ನತ್ತಾ। **ಗತಿಕಾಲಾಹಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೇನಾ**ತಿ ದೇವಾನಂ ವಿಯ ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಪಠಮಕಪ್ಪಿಯಾನಂ ವಿಯ ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಉತ್ತರಕುರುಕಾದೀನಂ ವಿಯ ಆಹಾರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವೇನ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉತುಸುಕ್ಕಸೋಣಿತಾದಿಂ ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹತಿ। **ಅಜ್ಜತನಕಾಲಪುರಿಸಾನಂ ವಿಯಾ**ತಿ **ವಿಯ**-ಸದ್ದೋ ಅಟ್ಠಾನೇ ಪಟ್ಠಪಿತೋ, ಅಜ್ಜತನಕಾಲಪುರಿಸಾನಂ ವಸ್ಸಸತಮತ್ತಪರಿಮಾಣಸ್ಸ ವಿಯ ಆಯುನೋ ಖಯವಸೇನಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಹಿ ಅನಾಗತೇಪಿ ಪರಮಾಯುನೋ ಸಙ್ಗಹೋ ಕತೋ ಹೋತಿ, ಅತೀತೇ ಪನ ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಕಾಲಾಹಾರಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಭಾವೇನ ಅನೇಕವಸ್ಸಸಹಸ್ಸ ಪರಿಮಾಣೋಪಿ ಆಯು ಅಹೋಸಿ। ಅಯಞ್ಚ ವಿಭಾಗೋ ವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಅನ್ತರಕಪ್ಪಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಲಾಬುರಾಜಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನನ್ದಯಕ್ಖನನ್ದಮಾಣವಕಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀ**ತಿ ಯಂ "ಕಾಲಮರಣಂ ಅಕಾಲಮರಣಂ, ತತ್ಥಾಪಿ ಪುಞ್ಞಕ್ಖಯಮರಣಂ ಆಯುಕ್ಖಯಮರಣಂ ಉಭಯಕ್ಖಯಮರಣಂ ಉಪಕ್ಕಮಮರಣ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಭೇದಂ ಮರಣಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ।

೧೭೮. **ಯೋನಿಸೋ**ತಿ ಉಪಾಯೇನ। **ಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಮರಣಾರಮ್ಮಣೋ ಮನಸಿಕಾರೋ। ಯೇನ ಪನ ಉಪಾಯೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ, ತಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯೋನಿಸೋ ಪವತ್ತಯತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಯೋನಿಸೋ ಪವತ್ತಯತೋ**ತಿ ಅನುಪಾಯೇನ ಸತಿಂ, ಸಂವೇಗಂ, ಞಾಣಞ್ಚ ಅನುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರತೋ। **ತದೇತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪೀ**ತಿ ಸೋಕಪಾಮೋಜ್ಜಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ, ಸಂವೇಗಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಂ, ಸನ್ತಾಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ಸತಿಸಂವೇಗಞಾಣವಿರಹತೋ ಹೋತಿ**। ಯೋ ಹಿ "ಮರಣಂ ನಾಮೇತಂ ಜಾತಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕ"ನ್ತಿ ಪಣ್ಡಿತಾನಂ ವಚನಂ ಸರತಿ, ತತ್ಥ

ಸಂವೇಗಜಾತೋ ಹೋತಿ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಚ, ತಸ್ಸ ಇಟ್ಠಜನಮರಣಾದಿನಿಮಿತ್ತಂ ಸೋಕಾದಯೋ ಅನೋಕಾಸಾವ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತಯತೋ ಏತೇ ದೋಸಾ, ತಸ್ಮಾ। **ತತ್ಥ ತತ್ಥಾ**ತಿ ಅರಞ್ಞಸುಸಾನಾದೀಸು। **ಹತಮತಸತ್ತೇ**ತಿ ಚೋರಾದೀಹಿ ಹತೇ, ಸರಸೇನ ಮತೇ ಚ ಸತ್ತೇ। ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಯೇಸಂ ತೇ ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀ, ತೇಸಂ **ದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ। ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। **ಏಕಚ್ಚಸ್ಸಾ**ತಿ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಞಾಣುತ್ತರಸ್ಸ।

೧೭೯. **ವಧಕಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ**ತಿ ಘಾತಕಸ್ಸ ವಿಯ ಪತಿ ಪತಿ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಆಸನ್ನಭಾವತೋ। **ಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿತೋ**ತಿ ಆರೋಗ್ಯಾದಿಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ವಿಯ ಜೀವಿತಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಪಜ್ಜನತೋ। **ಉಪಸಂಹರಣತೋ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಮರಣಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಮರಣಸ್ಸ ಉಪನಯನತೋ। **ಕಾಯಬಹುಸಾಧಾರಣತೋ**ತಿ ಸರೀರಸ್ಸ ಬಹೂನಂ ಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ। **ಆಯುದುಬ್ಬಲತೋ**ತಿ ಜೀವಿತಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲಭಾವತೋ। **ಅನಿಮಿತ್ತತೋ**ತಿ ಮರಣಸ್ಸ ವವತ್ಥಿತನಿಮಿತ್ತಾಭಾವತೋ । **ಅದ್ಧಾನಪರಿಚ್ಛೇದತೋ**ತಿ ಕಾಲಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಭಾವತೋ। **ಖಣಪರಿತ್ತತೋ**ತಿ ಜೀವಿತಕ್ಖಣಸ್ಸ ಇತ್ತರಭಾವತೋ।

**ವಧಕಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಯ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ವಧಕಸ್ಸ ವಿಯ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನತೋ**"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿವರನ್ತೋ "**ಯಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಚಾರಯಮಾನೋ**ತಿ ಆಗುರೇನ್ತೋ ಪಹರಣಾಕಾರಂ ಕರೋನ್ತೋ। **ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತೋವ** ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತೋ ಸಮೀಪೇ ಏವ। **ಜರಾಮರಣಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ** "ಯಥಾ ಹಿ ಅಹಿಚ್ಛತ್ತಕಮಕುಳಂ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಪಂಸುವಿರಹಿತಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಾ ಜರಾಮರಣವಿರಹಿತಾ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಉಪಮಾ। ಅಹಿಚ್ಛತ್ತಕಮಕುಳಂ ಕದಾಚಿ ಕತ್ಥಚಿ ಪಂಸುವಿರಹಿತಮ್ಪಿ ಭವೇಯ್ಯ, ಸತ್ತಾ ಪನ ಕಥಞ್ಚಿಪಿ ಜರಾಮರಣವಿರಹಿತಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಖಣಿಕಮರಣಂ ತಾವ ಉಪಮಾಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಮರಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ಯದಿಮೇ ಸತ್ತಾ ಜರಾಮರಣಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ನಿಬ್ಬತ್ತಿಸಮನನ್ತರಮೇವ ಮರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ತಥಾ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಅವಸ್ಸಂ ಮರಣತೋ**ತಿ ಅವಸ್ಸಂ ಮರಿತಬ್ಬತೋ, ಏಕನ್ತೇನ ಮರಣಸಬ್ಭಾವತೋ ವಾ। **ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪಬ್ಬತತೋ ಆಗತಾ। **ಹಾರಹಾರಿನೀ**ತಿ ಪವಾಹೇ ಪತಿತಸ್ಸ ತಿಣಪಣ್ಣಾದಿಕಸ್ಸ ಅತಿವಿಯ ಹರಣಸೀಲಾ। **ಸನ್ದತೇವಾ**ತಿ ಸವತಿ ಏವ। **ವತ್ತತೇವಾ**ತಿ ಪವಾಹವಸೇನ ವತ್ತತಿ ಏವ ನ ತಿಟ್ಠತಿ।

**ಯಮೇಕರತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಯಸ್ಸಂ ಏಕರತ್ತಿಯಂ, ಭುಮ್ಮತ್ಥೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ವಾ। **ಪಠಮ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ। **ಗಬ್ಭೇ**ತಿ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ। **ಮಾಣವೋ**ತಿ ಸತ್ತೋ। ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಸತ್ತಾ ರತ್ತಿಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ **ರತ್ತಿ**ಗ್ಗಹಣಂ। **ಅಬ್ಭುಟ್ಠಿತೋವಾ**ತಿ ಉಟ್ಠಿತಅಬ್ಭೋ ವಿಯ, ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ವಾ ಉಟ್ಠಿತೋವ ಮರಣಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸೋ ಯಾತೀ**ತಿ ಸೋ ಮಾಣವೋ ಯಾತಿ, ಪಠಮಕ್ಖಣತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗಚ್ಛತೇವ। **ಸ ಗಚ್ಛಂ ನ ನಿವತ್ತತೀ**ತಿ ಸೋ ಏವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೋ ಖಣಮತ್ತಮ್ಪಿ ನ ನಿವತ್ತತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಮರಣಂಯೇವ ಉಪಗಚ್ಛತಿ।

**ಕುನ್ನದೀನ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬತತೋ ಪತಿತಾನಂ ಖುದ್ದಕನದೀನಂ। **ಪಾತೋ ಆಪೋರಸಾನುಗತಬನ್ಧನಾನ**ನ್ತಿ ಪುರಿಮದಿವಸೇ ದಿವಾ ಸೂರಿಯಸನ್ತಾಪೇನ ಅನ್ತೋ ಅನುಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪುನ ರತ್ತಿಯಂ ಬನ್ಧನಮೂಲಂ ಉಪಗತೇನ ಆಪೋರಸೇನ ತಿನ್ತಸಿಥಿಲಬನ್ಧನತಾಯ ಪಾತೋ ಆಪೋರಸಾನುಗತಬನ್ಧನಾನಂ।

**ಅಚ್ಚಯನ್ತೀ**ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ। **ಉಪರುಜ್ಝತೀ**ತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಉದಕಮೇವ **ಓದಕಂ,** ಉದಕೋಘಂ ವಾ । ಯಸ್ಮಾ ಅಚ್ಚಯನ್ತಿ ಅಹೋರತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಜೀವಿತಂ ಉಪರುಜ್ಝತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಜೀವಿತಂ ಉಪರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಆಯು ಖೀಯತಿ ಮಚ್ಚಾನಂ। ಪಪತತೋ**ತಿ ಪಪತನತೋ **ಭಯಂ** ಸಾಮಿಕಾನಂ ರುಕ್ಖೇ ಠತ್ವಾ ಕಮ್ಮೇ ವಿನಿಯುಞ್ಜಿತುಕಾಮಾನಂ, ಹೇಟ್ಠಾ ಪವಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ। **ಉಗ್ಗಮನಂ ಪತಿ** ಉಗ್ಗಮನನಿಮಿತ್ತಂ। **ಮಾ ಮಂ ಅಮ್ಮ ನಿವಾರಯ** ಪಬ್ಬಜ್ಜಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಕೋಚಿ ಮಿತ್ತಮುಖಸತ್ತುರನ್ಧಗವೇಸೀ ಸಹ ವತ್ತಮಾನೋಪಿ ನ ಹನೇಯ್ಯ, ಅಯಂ ಪನ ಏಕಂಸೇನ ಹನತಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸಹಜಾತಿಯಾ ಆಗತತೋ**"ತಿ ವತ್ವಾ "**ಜೀವಿತಹರಣತೋ ಚಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೭೦. ನನ್ತಿ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ। **ಸುಖೀತಿ** ದಿಬ್ಬಸದಿಸೇಹಿ ಭೋಗೇಹಿ, ಆಧಿಪತೇಯ್ಯೇನ ಚ ಸುಖಸಮಙ್ಗೀ। **ದೇಹಬನ್ಧೇನಾತಿ** ಸರೀರೇನ। **ಅಸೋಕೋತಿ** ಅಸೋಕಮಹಾರಾಜಾ। **ಸೋಕಮಾಗತೋತಿ** ಸೋಚಿತಬ್ಬತಂ ಗತೋ।

**ಆರೋಗ್ಯಂ** ಯೋಬ್ಬನಾನಂ। ಬ್ಯಾಧಿಜರಾಪರಿಯೋಸಾನತಾ ಜೀವಿತಸ್ಸ ಮರಣಪರಿಯೋಸಾನತಾಯ ಉದಾಹರಣವಸೇನ ಆನೀತಾ, ಪಚ್ಚಯಭಾಗವಸೇನ ವಾ। ಲೋಕೋಯೇವ **ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ** ಯಥಾ ಸತ್ತಾವಾಸಾತಿ, ಸನ್ನಿವಸಿತಬ್ಬತಾಯ ವಾ ಸತ್ತನಿಕಾಯೋ **ಲೋಕಸನ್ನಿವಾಸೋ**। **ಅನುಗತೋತಿ** ಅನುಬನ್ಧೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೇನ ವಿಯ। **ಅನುಸಟೋತಿ** ಅನುಪವಿಟ್ಠೋ ಉಪವಿಸೇನ ವಿಯ। **ಅಭಿಭೂತೋತಿ** ಅಜ್ಝೋತ್ಥಟೋ ಮದ್ದಹತ್ಥೀಹಿ ವಿಯ। **ಅಬ್ಭಾಹತೋತಿ** ಪಹಟೋ ಭೂತೇಹಿ ವಿಯ।

**ಸೇಲಾತಿ** ಸಿಲಾಮಯಾ, ನ ಪಂಸುಆದಿಮಯಾ। **ವಿಪುಲಾತಿ** ಮಹನ್ತಾ ಅನೇಕಯೋಜನಾಯಾಮವಿತ್ಥಾರಾ। **ನಭಂ ಆಹಚ್ಚಾತಿ** ವಿಪುಲತ್ತಾ ಏವ ಆಕಾಸಂ ಅಭಿವಿಹಚ್ಚ ಸಬ್ಬದಿಸಾಸು ಫರಿತ್ವಾ। **ಅನುಪರಿಯೇಯ್ಯುನ್ತಿ** ಅನುವಿಚರೇಯ್ಯುಂ। **ನಿಪ್ಪೋಥೇನ್ತಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ಆಘಾತಿತಂ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ಅಧಿವತ್ತನ್ತೀತಿ** ಅಧಿಭವನ್ತಿ। ಕುಲೇನ ವಾ ರೂಪೇನ ವಾ ಸೀಲೇನ ವಾ ಸುತೇನ ವಾ ಸದ್ಧಾದೀಹಿ ವಾ ಸೇಟ್ಠೋತಿ ಸಮ್ಭಾವನಾಯ **ಖತ್ತಿಯಾದೀಸು ನ ಕಞ್ಚಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ**। ತೇಹಿ ಏವ ನಿಹೀನೋತಿ ಅವಮಞ್ಞಮಾನಾಯ **ಸುದ್ದಾದೀಸು ನ ಕಞ್ಚಿ ಪರಿವಜ್ಜೇತಿ**। ಅಞ್ಞದತ್ಥು **ಸಬ್ಬಮೇವ ಅಭಿಮದ್ದತಿ** ನಿಮ್ಮಥತಿ। ದಣ್ಡಾದಿಉಪಾಯಾ ಚ ತತ್ಥ ಅವಿಸಯಾ ಏವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ನ ತತ್ಥ ಹತ್ಥೀನಂ ಭೂಮೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಮನ್ತಯುದ್ಧೇನಾತಿ** ಆಥಬ್ಬಣವೇದವಿಹಿತೇನ ಮನ್ತಸಙ್ಗಾಮಪ್ಪಯೋಗೇನ। **ಧನೇನಾತಿ** ಧನದಾನೇನ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತವಿಕಪ್ಪನತ್ಥೋ। ತೇನ ಸಾಮಂ, ಭೇದಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೧೭೧. **ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಉಪಸಂಹರಣತೋತಿ** ಪರೇಹಿ ಮತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ "ತೇಪಿ ನಾಮ ಮತಾ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ಮಾದಿಸಾ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಮರಣಸ್ಸ ಉಪನಯನತೋ। **ಯಸಮಹತ್ತತೋತಿ** ಪರಿವಾರಮಹತ್ತತೋ, ವಿಭವಮಹತ್ತತೋ ಚ। **ಪುಞ್ಞಮಹತ್ತತೋತಿ** ಮಹಾಪುಞ್ಞಭಾವತೋ। **ಥಾಮಮಹತ್ತತೋತಿ** ವೀರಿಯಬಲಮಹತ್ತತೋ। **ಯುಧಿಟ್ಠಿಲೋ** ಧಮ್ಮಪುತ್ತೋ। **ಚಾನುರೋ** ಯೋ ಬಲದೇವೇನ ನಿಬ್ಬುದ್ಧಂ ಕತ್ವಾ ಮಾರಿತೋ।

**ಸಹ ಇದ್ಧೀಹೀತಿ** ವೇಜಯನ್ತಕಮ್ಪನನನ್ದೋಪನನ್ದದಮನಾದೀಸು ದಿಟ್ಠಾನುಭಾವಾಹಿ ಅತ್ತನೋ ಇದ್ಧೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ **ಮಚ್ಚುಮುಖಂ ಪವಿಟ್ಠೋ**।

**ಕಲಂ ನಗ್ಘನ್ತಿ ಸೋಳಸಿನ್ತಿ** ಸೋಳಸನ್ನಂ ಪೂರಣಭಾಗಂ ನ ಅಗ್ಘನ್ತಿ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಆಯಸ್ಮತೋ ಥೇರಸ್ಸ ಸಾರಿಪುತ್ತಸ್ಸ ಪಞ್ಞಂ ಸೋಳಸಭಾಗೇ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಏಕಂ ಭಾಗಂ ಸೋಳಸಧಾ ಗಹೇತ್ವಾ ಲದ್ಧಂ ಏಕಭಾಗಸಙ್ಖಾತಂ ಕಲಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪಞ್ಞಾ ನ ಅಗ್ಘನ್ತೀತಿ।

ಸಬ್ಬಸ್ಸಾಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮುಗ್ಘಾತೋ ಞಾಯೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಹೋತೀತಿ ಆಹ "**ಞಾಣವೀರಿಯಬಲೇನಾ**"ತಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೇಸು ಹಿ ಸಿದ್ಧೇಸು ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಸಿದ್ಧೋವ ಹೋತೀತಿ। ಏಕಾಕೀಭಾವೇನ **ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಕಪ್ಪಾ**। ಪರತೋಘೋಸೇನ ವಿನಾ ಸಯಮೇವ ಭೂತಾ ಪಟಿವಿದ್ಧಾಕುಪ್ಪಾತಿ **ಸಯಮ್ಭುನೋ**।

ಹತ್ಥಗತಸುವಣ್ಣವಲಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಙ್ಘಟ್ಟನಂ ವಂಸಕಳೀರಸ್ಸ ಕತ್ಥಚಿ ಅಸತ್ತತಾತಿ ಏವಮಾದಿಕಂ **ತಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ** ಕಾರಣಂ **ಆಗಮ್ಮ**। **ವೀಮಂಸನ್ತಾತಿ** ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತಿಯೋ ಉಪಪರಿಕ್ಖನ್ತಾ। ಮಹನ್ತಾನಂ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಏಸನಟ್ಠೇನ **ಮಹೇಸಯೋ**।

**ಏಕಚರಿಯನಿವಾಸೇನಾ**ತಿ ಏಕಚರಿಯನಿವಾಸಮತ್ತೇನ, ನ ಸೀಲಾದಿನಾ। ಖಗ್ಗಮಿಗಸಿಙ್ಗಸಮಾ ಉಪಮಾ ಯೇಸಂ, ಖಗ್ಗಮಿಗಸಿಙ್ಗಂ ವಾ ಸಮೂಪಮಾ ಯೇಸಂ ತೇ **ಖಗ್ಗಸಿಙ್ಗಸಮೂಪಮಾ**।

ತಮ್ಬನಖತುಙ್ಗನಖತಾದಿಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಪಟಿಮಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಪಾದತಾದೀಹಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಯ ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣೇಹಿ ವಿಚಿತ್ರೋ ಅಚ್ಛರಿಯಬ್ಭುತೋ ರೂಪಕಾಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಅಸೀತಿ...ಪೇ॰... ರೂಪಕಾಯೋ**। ಸಹ ವಾಸನಾಯ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಕ್ಖನ್ಧಾದಿಗುಣರತನೇಹಿ ಸಮಿದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಕಾಯೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಸಬ್ಬಾಕಾರ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮಕಾಯೋ**। **ಠಾನಸೋ**ತಿ ತಙ್ಖಣೇಯೇವ।

**ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಸಾ**ತಿ ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತರೂಪಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚ ವಿಞ್ಞಾಯಮಾನವಿಪುಲಾಪರಿಮೇಯ್ಯಬುದ್ಧಾನುಭಾವಸ್ಸ, **ವಸಂ ನಾಗತಂ** ಅನುಪಗಮನವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಮರಣಂ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಮರಣಸಾಮಞ್ಞೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಮರಣಸಾಮಞ್ಞತಾ,** ತಾಯ।

೧೭೨. **ಕಿಮಿಕುಲಾನ**ನ್ತಿ ಕಿಮಿಸಮೂಹಾನಂ, ಕಿಮಿಜಾತೀನಂ ವಾ। **ಜೀಯನ್ತೀ**ತಿ ಜರಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ।

**ನಿಕ್ಖನ್ತೇ**ತಿ ವೀತಿವತ್ತೇ। **ಪಟಿಹಿತಾಯಾ**ತಿ ಪಚ್ಛಾನುಗತಾಯ। **ಸೋ ಮಮಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ**ತಿ ಸಾ ಯಥಾವುತ್ತಾ ನ ಕೇವಲಂ ಕಾಲಕಿರಿಯಾವ, ಅಥ ಖೋ ಮಮ ಅತಿದುಲ್ಲಭಂ ಖಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಅನ್ತರಾಯೋ **ಅಸ್ಸ** ಭವೇಯ್ಯ। **ಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ ವಿಪತ್ತಿಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಸತ್ಥಕೇನ ವಿಯ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ ಕನ್ತನಕಾ ಮರಣಕಾಲೇ ಸನ್ಧಿಬನ್ಧನಚ್ಛೇದನಕವಾತಾ **ಸತ್ಥಕವಾತಾ**।

೧೭೩. **ಅಬಲ**ನ್ತಿ ಬಲಹೀನಂ। **ದುಬ್ಬಲ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಅಭಾವತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ದು**-ಸದ್ದೋ "ದುಸ್ಸೀಲೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೧೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೭೫) ದುಪ್ಪಞ್ಞೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೯) ವಿಯ। **ತದೇತಂ** ಆಯು। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ** ಸಮವುತ್ತಿತಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪವೇಸನಿಕ್ಖಮೋವ। **ಬಹಿ ನಿಕ್ಖನ್ತನಾಸಿಕವಾತೇ ಅನ್ತೋ ಅಪವಿಸನ್ತೇ, ಪವಿಟ್ಠೇ ವಾ ಅನಿಕ್ಖಮನ್ತೇ**ತಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ಪವೇಸನಿಕ್ಖಮೋ ವಿಯ ವುತ್ತಂ, ತಂ ನಾಸಿಕವಾತಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಧಿಮತ್ತತಾಯ** ಅಚ್ಚಾಸನ್ನಅಧಿಟ್ಠಾನಾದಿನಾ। ತದಭಾವೋ ಹಿ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಸಮವುತ್ತಿತಾ। **ಅತಿಸೀತೇನ** ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಪಜ್ಜನಂ ಮಹಿಂಸರಟ್ಠಾದೀಸು ಹಿಮಪಾತಕಾಲೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸತ್ತಾ ಸೀತೇನ ಭಿನ್ನಸರೀರಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। **ಅತಿಉಣ್ಹೇನ** ಅಭಿಭೂತಸ್ಸ ವಿಪಜ್ಜನಂ ಮರುಕನ್ತಾರೇ ಉಣ್ಹಾಭಿತತ್ತಾಯ ಪಥ್ಯಂ, ತತ್ಥ ಠಪಿತಂ ಉಪರಿ ಸಾಟಕಂ, ಪುತ್ತಞ್ಚ ಅಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮತಾಯ ಇತ್ಥಿಯಾ ದೀಪೇತಬ್ಬಂ। **ಮಹಾಭೂತಾನಂ** ಸಮವುತ್ತಿತಾ ಪಕೋಪಾಭಾವೋ । **ಪಥವೀಧಾತು**ಆದೀನಂ ಪಕೋಪೇನ ಸರೀರಸ್ಸ ವಿಕಾರಾಪತ್ತಿ ಪರತೋ **ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥಾಯಂ** ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ। **ಯುತ್ತಕಾಲೇ**ತಿ ಭುಞ್ಜಿತುಂ ಯುತ್ತಕಾಲೇ ಖುದ್ದಾಭಿಭೂತಕಾಲೇ।

೧೭೪. **ಅವವತ್ಥಾನತೋ**ತಿ ಕಾಲಾದಿವಸೇನ ವವತ್ಥಾನಾಭಾವತೋ। **ವವತ್ಥಾನ**ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ಅಸಙ್ಕರತೋ ವವತ್ಥಾನಂ, ನಿಚ್ಛಯೋ ಚಾತಿ ಆಹ "**ಪರಿಚ್ಛೇದಾಭಾವತೋ**"ತಿ। **ನ ನಾಯರೇ**ತಿ ನ ಞಾಯನ್ತಿ।

**ಇತೋ ಪರ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಪರ**ನ್ತಿ ಪರಂ ಅಞ್ಞಂ ಕಾಲನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಓರಕಾಲಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಪರಮಾಯುತೋ ಓರಕಾಲಂ ಏವ ಚೇತ್ಥ "ಪರ"ನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತತೋ ಪರಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ "**ವವತ್ಥಾನಾಭಾವತೋ**"ತಿ ವತ್ತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾತಿ। **ಅಬ್ಬುದಪೇಸೀ**ತಿಆದೀಸು "ಅಬ್ಬುದಕಾಲೇ ಪೇಸಿಕಾಲೇ"ತಿಆದಿನಾ **ಕಾಲ**-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಕಾಲೋ**ತಿ ಇಧ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಾದಿವೇಲಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ತೇನಾಹ "**ಪುಬ್ಬಣ್ಹೇಪಿ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। ಇಧೇವ ದೇಹೇನ

ಪತಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರತೋ**ತಿ ನಗರೇ ಜಾತಾನಂ ಗಾಮೇ, ಗಾಮೇ ಜಾತಾನಂ ನಗರೇ, ವನೇ ಜಾತಾನಂ ಜನಪದೇ, ಜನಪದೇ ಜಾತಾನಂ ವನೇತಿಆದಿನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರತೋ। **ಇತೋ ಚುತೇನಾ**ತಿ ಇತೋ ಗತಿತೋ ಚುತೇನ। **ಇಧ** ಇಮಿಸ್ಸಂ ಗತಿಯಂ। **ಯನ್ತಯುತ್ತಗೋಣೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಯನ್ತೇ ಯುತ್ತಗೋಣೋ ಯನ್ತಂ ನಾತಿವತ್ತತಿ, ಏವಂ **ಲೋಕೋ** ಗತಿಪಞ್ಚಕನ್ತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಉಪಮಾ।

೧೭೫. **ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ**ತಿ ವಸ್ಸಸತತೋ ಉಪರಿ "ದಸ ವಾ ವಸ್ಸಾನಿ, ವೀಸತಿ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ದುತಿಯಂ ವಸ್ಸಸತಂ ಅಪಾಪುಣನ್ತೋ ಅಪ್ಪಕಂ ವಾ ಜೀವತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗಮನೀಯೋ**ತಿ ಗನ್ತಬ್ಬೋ ಉಪಪಜ್ಜನವಸೇನ। **ಸಮ್ಪರಾಯೋ**ತಿ ಪರಲೋಕೋ।

**ಹೀಳೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪರಿಭವೇಯ್ಯ ನ ಸಮ್ಭಾವೇಯ್ಯ। ನನ್ತಿ ಆಯುಂ। **ಸುಪೋರಿಸೋ**ತಿ ಸಾಧುಪುರಿಸೋ ಪಞ್ಞವಾ। **ಚರೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಸುಚರಿತಂ ಚರೇಯ್ಯ। ತೇನಾಹ "**ಆದಿತ್ತಸೀಸೋವಾ**"ತಿ।

**ಸತ್ತಹಿ ಉಪಮಾಹೀ**ತಿ –

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ತಿಣಗ್ಗೇ ಉಸ್ಸಾವಬಿನ್ದು ಸೂರಿಯೇ ಉಗ್ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಖಿಪ್ಪಂಯೇವ ಪಟಿವಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಹೋತಿ। ಉದಕೇ ಉದಕಪುಬ್ಬುಳಂ। ಉದಕೇ ದಣ್ಡರಾಜಿ। ನದೀ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ ದೂರಙ್ಗಮಾ ಸೀಘಸೋತಾ ಹಾರಹಾರಿನೀ। ಬಲವಾ ಪುರಿಸೋ ಜಿವ್ಹಗ್ಗೇ ಖೇಳಪಿಣ್ಡಂ ಸಂಯೂಹಿತ್ವಾ ಅಕಸಿರೇನೇವ ವಮೇಯ್ಯ। ದಿವಸಂ ಸನ್ತತ್ತೇ ಅಯೋಕಟಾಹೇ ಮಂಸಪೇಸಿ ಪಕ್ಖಿತ್ತಾ ಖಿಪ್ಪಂಯೇವ ಪಟಿವಿಗಚ್ಛತಿ, ನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಾ ಹೋತಿ। ಗಾವೀ ವಜ್ಝಾ ಆಘಾತನಂ ನೀಯಮಾನಾ ಯಂ ಯದೇವ ಪಾದಂ ಉದ್ಧರತಿ, ಸನ್ತಿಕೇವ ಹೋತಿ ವಧಸ್ಸ, ಸನ್ತಿಕೇವ ಮರಣಸ್ಸ, ಏವಮೇವಂ ಖೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗೋವಜ್ಝೂಪಮಂ ಜೀವಿತಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪರಿತ್ತಂ ಲಹುಕಂ ಬಹುದುಕ್ಖಂ ಬಹುಪಾಯಾಸಂ ಮನ್ತಾಯಂ ಬೋದ್ಧಬ್ಬಂ, ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕುಸಲಂ, ಚರಿತಬ್ಬಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ನತ್ಥಿ ಜಾತಸ್ಸ ಅಮರಣ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೪) –

ಏವಮಾಗತಾಹಿ ಇಮಾಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಉಪಮಾಹಿ **ಅಲಙ್ಕತಂ**।

**ರತ್ತಿನ್ದಿವ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ। **ಭಗವತೋ ಸಾಸನ**ನ್ತಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಪಟಿವೇಧಾವಹಂ ಸತ್ಥು ಓವಾದಂ। **ಬಹುಂ ವತ ಮೇ ಕತಂ ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಬಹುಂ ವತ ಮಯಾ ಅತ್ತಹಿತಂ ಪಬ್ಬಜಿತಕಿಚ್ಚಂ ಕತಂ ಭವೇಯ್ಯ। **ತದನ್ತರ**ನ್ತಿ ತಂ ಖಣಂ ತತ್ತಕಂ ವೇಲಂ। **ಏಕಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ದಿವಸಂ ಯಾಪನಪ್ಪಹೋನಕಂ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ। **ದನ್ಧ**ನ್ತಿ ಮನ್ದಂ ಚಿರಾಯ। **ಅವಿಸ್ಸಾಸಿಯೋ** ಅವಿಸ್ಸಾಸನೀಯೋ।

೧೭೬. ಚಿತ್ತೇ ಧರನ್ತೇಯೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತವೋಹಾರೋ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅತಿಇತ್ತರೋ ಖಣೋ ಲಹುಪರಿವತ್ತಿಭಾವತೋ। ಯಥಾಹ ಭಗವಾ "ನಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಞ್ಞಂ ಏಕಧಮ್ಮಮ್ಪಿ ಸಮನುಪಸ್ಸಾಮಿ, ಯಂ ಏವಂ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ, ಯಥಯಿದಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮; ಕಥಾ॰ ೩೩೫)। ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತಂ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ ಲಹುಸಂ ಇತ್ತರನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪರಮತ್ಥತೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ "**ಪರಮತ್ಥತೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಾಯಂ "ಯೋ ಚಿರಂ ಜೀವತಿ, ಸೋ ವಸ್ಸಸತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತಾನಂ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೭; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೫; ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೭೪) ಜೀವಿತಪ್ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ಸಾ ಪಬನ್ಧವಿಸಯತ್ತಾ ವೋಹಾರವಸೇನಾತಿ ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। "**ಅತಿಪರಿತ್ತೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ –

> "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚತ್ತಾರೋ ದಳ್ಹಧಮ್ಮಾ ಧನುಗ್ಗಹಾ ಸುಸಿಕ್ಖಿತಾ ಕತಹತ್ಥಾ ಕತೂಪಾಸನಾ ಚತುದ್ದಿಸಾ ಠಿತಾ ಅಸ್ಸು, ಅಥ ಪುರಿಸೋ ಆಗಚ್ಛೇಯ್ಯ 'ಅಹಂ ಇಮೇಸಂ…ಪೇ॰… ಕತೂಪಾಸನಾನಂ ಚತುದ್ದಿಸಾ ಕಣ್ಡೇ ಖಿತ್ತೇ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತೇ ಪಥವಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹರಿಸ್ಸಾಮೀ'ತಿ। ಯಥಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಜವೋ, ಯಥಾ ಚ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಜವೋ, ತತೋ ಸೀಘತರೋ। ಯಥಾ ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಜವೋ, ಯಥಾ ಚ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಜವೋ,

> ಯಥಾ ಚ ಯಾ ದೇವತಾ ಚನ್ದಿಮಸೂರಿಯಾನಂ ಪುರತೋ ಧಾವನ್ತಿ, ತಾಸಂ ದೇವತಾನಂ ಜವೋ, ತತೋ ಸೀಘತರಂ ಆಯುಸಙ್ಖಾರಾ ಖೀಯನ್ತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೨೮) -

ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ತತ್ರ ಹಿ ಗಮನಸ್ಸಾದಾನಂ ದೇವಪುತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯೇನ ಪಟಿಮುಖಂ ಧಾವನ್ತಾನಂ ಸಿರಸಿ, ಪಾದೇ ಚ ಬದ್ಧಖುರಧಾರಾಸನ್ನಿಪಾತತೋಪಿ ಪರಿತ್ತಕೋ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ಸೋ ಖಣೋ ವುತ್ತೋ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಅತಿವಿಯ ಪರಿತ್ತತರೋ, ಯಸ್ಸ ಉಪಮಾಪಿ ನತ್ಥಿ। ತೇನೇವಾಹ "ಯಾವಞ್ಚಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಉಪಮಾಪಿ ನ ಸುಕರಾ, ಯಾವ ಲಹುಪರಿವತ್ತಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧.೪೮)। **ಜೀವಿತಕ್ಖಣೋತಿ** ಜೀವನಕ್ಖಣೋ। **ಏಕಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಮತ್ತೋಯೇವ** ಏಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಮತ್ತೇನೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವನಕ್ಖಣಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪವತ್ತಮಾನನ್ತಿ** ಪವತ್ತನ್ತಂ। **ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕನ್ತಿ** ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಮತ್ತವನ್ತಂ। **ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ನಿರುದ್ಧಮತ್ತೇತಿ** ಯೇನ ವತ್ತಮಾನಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇನ "ಜೀವತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ನಿರೋಧಂ ಭಙ್ಗಂ ಪತ್ತಮತ್ತೇ ತಂಸಮಙ್ಗೀ **ಸತ್ತೋ ನಿರುದ್ಧೋ** ಮತೋತಿ **ವುಚ್ಚತಿ**। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತೇನ ತೀಸುಪಿ ಕಾಲೇಸು ಸತ್ತಾನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವನಂ ನಾಮ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣವಸೇನೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ಜೀವಿತನ್ತಿ** ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। **ಸುಖದುಕ್ಖಾತಿ** ಸುಖದುಕ್ಖವೇದನಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಪಿ ಹಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾಸು ಏವ ಅನ್ತೋಗಧಾ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಭಾವತೋ। **ಅತ್ತಭಾವೋತಿ** ಜೀವಿತವೇದನಾವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸಿಟ್ಠಧಮ್ಮಾ ವುತ್ತಾ। **ಕೇವಲಾತಿ** ಅತ್ತನಾ, ನಿಚ್ಚಭಾವೇನ ವಾ ಅವೋಮಿಸ್ಸಾ। **ಏಕಚಿತ್ತಸಮಾಯುತ್ತಾತಿ** ಏಕೇಕೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸಹಿತಾ। **ಲಹುಸೋ ವತ್ತತಿ ಖಣೋತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತಾಯ ಲಹುಕೋ ಅತಿಇತ್ತರೋ ಜೀವಿತಾದೀನಂ ಖಣೋ ವತ್ತತಿ।

**ಯೇ ನಿರುದ್ಧಾ ಮರನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಚವನ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಚುತಿತೋ ಉದ್ಧಂ "ನಿರುದ್ಧಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಯೇ ಖನ್ಧಾ। **ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸ ವಾ ಇಧಾತಿ** ಯೇ ವಾ ಇಧ ಪವತ್ತಿಯಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಸ್ಸ ಧರನ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿರುದ್ಧಾ ಖನ್ಧಾ। **ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸದಿಸಾ** ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಏಕಸದಿಸಾ। ಕಥಂ? **ಗತಾ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾ** ಪುನ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಾನಾಭಾವೇನ ವಿಗತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಚುತಿಖನ್ಧಾ ನ ನಿವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ತತೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಖನ್ಧಾ, ತಸ್ಮಾ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಂ ಸತ್ತಾನಂ ಜೀವಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಅನಿಬ್ಬತ್ತೇನ ನ ಜಾತೋತಿ** ಅನುಪ್ಪನ್ನೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಜಾತೋ ನ ಹೋತಿ ಅಜಾತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ** ವತ್ತಮಾನೇನ ಚಿತ್ತೇನ **ಜೀವತಿ** ಜೀವಮಾನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಚಿತ್ತಭಙ್ಗಾ ಮತೋ ಲೋಕೋತಿ** ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಯಂ ಲೋಕೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಮತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ ನಿರುದ್ಧಸ್ಸ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ **ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪರಮತ್ಥಿಯಾ** ಯಾ ತಂ ತಂ ಧರನ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ "ತಿಸ್ಸೋ ಜೀವತಿ, ಫುಸ್ಸೋ ಜೀವತೀ"ತಿ ವಚನಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ವಿಸಯಭೂತಾ ಸನ್ತಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸಾ ಏತ್ಥ **ಪರಮತ್ಥಿಯಾ** ಪರಮತ್ಥಭೂತಾ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ "ನಾಮಗೋತ್ತಂ ನ ಜೀರತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೭೬)।

೧೭೭. **ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ** ಆಕಾರೇನ। **ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣಂ ಚಿತ್ತಂ। **ಆಸೇವನಂ ಲಭತೀತಿ** ಭಾವನಾಸೇವನಂ ಲಭತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಹಾಯ ಏಕತ್ತವಸೇನ ಮರಣಾರಮ್ಮಣಮೇವ ಹೋತೀತಿ। ತೇನಾಹ **"ಮರಣಾರಮ್ಮಣಾ ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ। ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಂ ಭೇದೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮಗತಿಕೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ಸಭಾವಧಮ್ಮತ್ತಾ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸಾ"**ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಜರಾಮರಣಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಿಚ್ಚಂ ಸಙ್ಖತಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦)। **ಸಂವೇಜನೀಯತ್ತಾತಿ** ಸಂವೇಗಜನನತೋ ಮಹಾಭೂತೇಸು ಮಹಾವಿಕಾರತಾ ವಿಯ ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಮರಣಂ ಅನುಸ್ಸರಿಯಮಾನಂ ಉಪರೂಪರಿ ಉಬ್ಬೇಗಮೇವ ಆವಹತೀತಿ ತತ್ಥ ನ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಯದಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮತ್ತಾ ಅಪ್ಪನಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನಂ ಏಕಚ್ಚಾನಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ ಕಥನ್ತಿ ಆಹ **"ಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನಂ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

**ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾನುಕ್ಕಮವಸೇನಾ**ತಿ ಹೇಟ್ಠಿಮವಿಸುದ್ಧಿಯಾ ಆನುಭಾವೇನ ಅಧಿಗತಾತಿಸಯಾಯ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾಯ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನವಿರಜ್ಜನಾದಿವಿಸಂಯೋಗಾಧಿಮುತ್ತಿಅಪ್ಪನಾಯ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಗಮೋತಿ ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾನುಕ್ಕಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನಂ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ। **ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮನಮತ್ತಂ ತತ್ಥ ಹೋತೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನೇ ಬ್ಯಾಪಾರೋ ನತ್ಥಿ। ಯಥಾಸಮಾಹಿತೇನ ಪನ ಚಿತ್ತೇನ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮನಮತ್ತಮೇವ ಭಾವನಾಯ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಪಿ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಂ ಅಪ್ಪೇತೀತಿ।

**ಸತತಂ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ ಹೋತಿ** ಸಂವೇಗಬಹುಲತ್ತಾ, ತತೋ ಏವಸ್ಸ ಸಬ್ಬಭವೇಸು ಅನಭಿರತಿಸಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭೋ। **ಜೀವಿತನಿಕನ್ತಿಂ ಜಹಾತಿ** ಮರಣಸ್ಸ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿತಾದಸ್ಸನತೋ। **ಪಾಪಗರಹೀ ಹೋತಿ** ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಪಟಿಲಾಭತೋ, ತತೋ ಏವ ಅಸನ್ನಿಧಿಬಹುಲತಾ, ವಿಗತಮಲಮಚ್ಛೇರತಾ ಚ। **ತದನುಸಾರೇನಾ**ತಿ ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾಪರಿಚಯಾನುಸಾರೇನ। **ಅಭಾವಿತಮರಣಾ**ತಿ ಅಭಾವಿತಮರಣಾನುಸ್ಸರಣಾ। **ಅಭಯೋ ಅಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ** ಪಗೇವ ಮರಣಸಞ್ಞಾಯ ಸೂಪಟ್ಠಿತತ್ತಾ।

### ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೭೮. ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೋ,** ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾಲೋ, ತಸ್ಮಾ। **ಅಞ್ಞತ್ರ** ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ, ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಪವತ್ತಪುಬ್ಬನ್ತಿ **ಅಪವತ್ತಪುಬ್ಬಂ**। ತತೋ ಏವ **ಸಬ್ಬತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅವಿಸಯಭೂತಂ**। ನನು ಚ **ಸುನೇತ್ತಸತ್ಥಾರಾದಯೋ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೪; ೭.೬೬, ೭೩), ಅಞ್ಞೇ ಚ ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ಸರೀರಂ "ಅಸುಭ"ನ್ತಿ ಜಾನಿಂಸು। ತಥಾ ಹಿ **ಸುಮೇಧತಾಪಸೇನ** ಸರೀರಂ ಜಿಗುಚ್ಛನ್ತೇನ ವುತ್ತಂ –

> "ಯನ್ನೂನಿಮಂ ಪೂತಿಕಾಯಂ, ನಾನಾಕುಣಪಪೂರಿತಂ।
> ಛಡ್ಡಯಿತ್ವಾನ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಂ, ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಅನತ್ಥಿಕೋ"ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೮) –

ಆದಿ। ಕಾಮಂ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ, ಅಞ್ಞೇ ಚ ತಾಪಸಾದಯೋ ಸರೀರಂ "ಅಸುಭ"ನ್ತಿ ಜಾನನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವೇನ ಪನ ನ ಜಾನನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅಞ್ಞತ್ರ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಾ**"ತಿಆದಿ। **ಸಂವೇಗಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ** ಯಾಥಾವತೋ ಕಾಯಸಭಾವಪ್ಪವೇದನತೋ। **ಅತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಅತ್ಥಾಯ। **ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾಯಾ**ತಿ ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಖೇಮಭಾವಾಯ। **ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತಿಅವಿಪ್ಪವಾಸಾಯ ಚ ಸತ್ತಟ್ಠಾನಿಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಾಯ ಚ। **ಞಾಣದಸ್ಸನಪಟಿಲಾಭಾಯಾ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಾಧಿಗಮಾಯ। **ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಫಲಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯಾ**ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಜ್ಜಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಧಿಮುತ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನೀತಿ ಏತೇಸಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕರಣಾಯ। ಅಮತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಧಿಗಮಹೇತುತಾಯ, ಅಮತಸದಿಸಾತಪ್ಪಕಸುಖಸಹಿತತಾಯ ಚ ಕಾಯಗತಾಸತಿ "**ಅಮತ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ। **ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಝಾನಸಮಾಪಜ್ಜನೇನ ವಳಞ್ಜನ್ತಿ। **ಪರಿಹೀನ**ನ್ತಿ ಜಿನಂ। **ವಿರದ್ಧ**ನ್ತಿ ಅನಧಿಗಮೇನ ವಿರಜ್ಝಿತಂ। **ಆರದ್ಧ**ನ್ತಿ ಸಾಧಿತಂ ನಿಪ್ಫಾದಿತಂ। ಅನೇಕೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಪಸಂಸಿತ್ವಾ ಯಂ ತಂ ಕಾಯಗತಾಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ । ಕತ್ಥ ಪನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ? **ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೩ ಆದಯೋ)। ತತ್ಥ ಹಿ "ಕಥಂ ಭಾವಿತಾ ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ"ತಿಆದಿನಾ ಅಯಂ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ – ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾ ಭಾವಿತಾ, ಕೇನ ಚ ಪಕಾರೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತಾ ಆನಾಪಾನಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಮಹಪ್ಫಲಾ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯಾನಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಅರತಿರತಿಸಹನತಾದೀನಞ್ಚ ಸಂಸಿದ್ಧಿಯಾ ಮಹಾನಿಸಂಸಾ ಚ ಹೋತೀತಿ? **ಆನಾಪಾನಪಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಆನಾಪಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾವಧಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಯದಿಪಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ ಇಜ್ಝತಿ, ಸಮ್ಮಸನವಾರೋ ಪನ ತತ್ಥ ಸಾತಿಸಯೋತಿ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಮ್ಪಿ "**ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ ಕಾಯೋ ಏವಂಧಮ್ಮೋ ಏವಂಭಾವೀ

ಏವಂಅನತೀತೋ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೯; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧೨) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಸುಭಾನಿಚ್ಚತಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಕಾಯೇ ಆದೀನವಸ್ಸ ವಿಭಾವನವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಆಗತತ್ತಾ **"ನವಸಿವಥಿಕ...ಪೇ॰... ವುತ್ತಾನೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ್ಥ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀಸೂತಿ** ಏತೇಸು ಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬೇಸು ಆಗತಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀಸು। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿವಸೇನಾತಿ** ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಭಾವನಾವಸೇನ। ಯೋ ಉಪರಿ "ಕರೀಸಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗ"ನ್ತಿ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಕೋಟ್ಠಾಸೋ ಗಯ್ಹತಿ, ತಂ ಇಧ **ಪಾಳಿಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜೇನೇವ ಸಙ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ದೇಸನಾ ಆಗತಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜೇನ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ"**ತಿ ಆಹ । **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ। ಕಾಯಂ ಗತಾ, ಕಾಯೇ ವಾ ಗತಾ ಸತಿ **ಕಾಯಗತಾಸತೀತಿ** ಸತಿಸೀಸೇನ ಇದಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಯೋಜನಾ।

೧೭೯. **ಚತುಮಹಾಭೂತಿಕ**ನ್ತಿ ಚತುಮಹಾಭೂತಸನ್ನಿಸ್ಸಯಂ। **ಪೂತಿಕಾಯ**ನ್ತಿ ಪೂತಿಭೂತಂ ಪರಮದುಗ್ಗನ್ಧಕಾಯಂ। ಠಾನಗಮನಾವತ್ಥಂ ಸರೀರಂ ಸನ್ಧಾಯ, ತಸ್ಸ ವಾ ಅವಯವೇಸು ಸಬ್ಬಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಪಾದತಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ **"ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ"**ತಿ। **ತಿರಿಯಂ ತಚಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನನು ಕೇಸಲೋಮನಖಾನಂ, ತಚಸ್ಸ ಚ ಅತಚಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತಾ ಅತ್ಥೀತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ತಚಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಬಹುಲತಾಯ ಪನ ಕಾಯಸ್ಸ ತಚಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತಾ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತಚೋ ಪರಿಯನ್ತೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ತಚಪರಿಯನ್ತೋತಿ ಏತೇನ ಪನ ವಚನೇನ ಕಾಯೇಕದೇಸಭೂತೋ ತಚೋ ಗಹಿತೋ ಏವ, ತಪ್ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಚ ಕೇಸಾದಯೋ ತದನುಪವಿಟ್ಠಮೂಲಾ ತಚಪರಿಯನ್ತಾವ ಹೋನ್ತೀತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಸಮೂಹೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಕಾಯೋ ತಚಪರಿಯನ್ತೋ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ಅತ್ಥೀತಿ** ವಚನವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನಿಪಾತಪದಂ ವಾ ಏತಂ। ತಸ್ಮಾ ತೀಸುಪಿ ಸಙ್ಖ್ಯಾಸು ತದೇವಸ್ಸ ರೂಪಂ। ತೇನಾಹ **"ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತೀ"**ತಿ। ಅಕ್ಖರಚಿನ್ತಕೇಹಿ ಸರೀರೇ ಕಾಯ-ಸದ್ದಂ ವಣ್ಣೇನ್ತೇಹಿಪಿ ಅಸುಚಿಸಮುದಾಯಭಾವೇನೇವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಅಸುಚಿಸಞ್ಚಯತೋ"ತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ ನಂ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕುಚ್ಛಿತಾನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆಯಭೂತತೋತಿ** ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತತ್ತಾ। **"ಪೂರಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। "ಕೇ ಪನ ತೇ ಪಕಾರಾ? ಯೇಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಅಸುಚಿ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ತೇ ಕೇಸಾದಿಕೇ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಾಳಿಯಂ "ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏತೇ ಕೇಸಾದಯೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ"**ತಿ। ಆಕಾರಾ ಪಕಾರಾತಿ ಹಿ ಏಕೋ ಅತ್ಥೋತಿ। **ಏವಂ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ** "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ನಖಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ"ತಿ ಪದತ್ತಯೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ಪರಿತೋತಿ** ತಿರಿಯಂ, ಸಮನ್ತತೋ ವಾ ಪಾದತಲಕೇಸಮೂಲೇಸು ಚ ತಚಸ್ಸ ಲಬ್ಭನತೋ। **ಸುಚಿಭಾವ**ನ್ತಿ ಸುಚಿನೋ ಸಬ್ಭಾವಂ, ಸುಚಿಮೇವ ವಾ।

೧೮೦. ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಉಗ್ಗಹೇ ಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಸತ್ತವಿಧೋ ವಿಧಿ **"ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ವಾ ಞಾಣಂ। **ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ।

**ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಾ ವಾತಿ** ಸಜ್ಝಾಯಂ ಕರೋನ್ತಾ ಏವ। ತೇಸಂ ಕಿರ ಚತ್ತಾರೋ ಮಾಸೇ ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಾನಂ ಸಜ್ಝಾಯಮಗ್ಗೇನೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಉಪಧಾರೇನ್ತಾನಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ ವಿಭೂತತರಾ ಹುತ್ವಾ ಖಾಯಿಂಸು, ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾ ಸಣ್ಠಾಸಿ, ತೇ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇ ಝಾನಂ ಅಪ್ಪೇತ್ವಾ ಝಾನಪಾದಕಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ದಸ್ಸನಮಗ್ಗಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿಂಸು। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಸಜ್ಝಾಯನ್ತಾ ವ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಅಹೇಸು"**ನ್ತಿ।

**ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ತಚಪಞ್ಚಕಾದಿವಸೇನೇವ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ। ಪಥವೀಧಾತುಬಹುಲಭಾವತೋ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಸ್ಸ ಕರೀಸಾವಸಾನೇ ತನ್ತಿಆರೋಪನಮಾಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ಮಂಸಂ, ನ್ಹಾರು, ಅಟ್ಠಿ, ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ ವಕ್ಕಂ, ವಕ್ಕಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಂ, ಅಟ್ಠಿ, ನ್ಹಾರು, ಮಂಸಂ, ತಚೋ, ದನ್ತಾ, ನಖಾ, ಲೋಮಾ, ಕೇಸಾತಿ** ಏವಂ ವಕ್ಕಪಞ್ಚಕಾದೀಸು ಅನುಲೋಮಸಜ್ಝಾಯಂ ವತ್ವಾ ಪಟಿಲೋಮಸಜ್ಝಾಯೋ ಪುರಿಮೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ ವುತ್ತೋ। ಸ್ವಾಯಂ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೬) ವಿಸುಂ ತಿಪಞ್ಚಾಹಂ, ಪುರಿಮೇಹಿ ಏಕತೋ

ತಿಪಞ್ಚಾಹನ್ತಿ ಛಪಞ್ಚಾಹಂ ಸಜ್ಝಾಯೋ ವುತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಆದಿಅನ್ತದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮಸಜ್ಝಾಯೇಪಿ ಹಿ ಪಟಿಲೋಮಸಜ್ಝಾಯೋ ಅನ್ತಿಮೋ ಹೋತಿ, ಸಜ್ಝಾಯಪ್ಪಕಾರನ್ತರಂ ವಾ ಏತಮ್ಪೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**ಹತ್ಥಸಙ್ಖಲಿಕಾತಿ** ಅಙ್ಗುಲಿಪನ್ತಿಮಾಹ।

**ಮನಸಾ ಸಜ್ಝಾಯೋತಿ** ಚಿತ್ತೇನ ಚಿನ್ತನಮಾಹ, ಯಂ ಮಾನಸಂ "ಜಪ್ಪನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಮ್ಮದೇವ ಅಜ್ಝಾಯೋತಿ ವಾ ಸಜ್ಝಾಯೋ, ಚಿನ್ತನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚಿರತರಂ ಸುಟ್ಠು ಪವತ್ತನೇನ ಪಗುಣಭೂತಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತನ್ತಿ ಸಮಾವಜ್ಜಿತ್ವಾ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಕತ್ಥಚಿ ಅಸಜ್ಜಮಾನಾ ನಿರನ್ತರಮೇವ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತದನುಸಾರೇನ ತದತ್ಥೋಪಿ ವಿಭೂತತರೋ ಹುತ್ವಾ ಖಾಯತೀತಿ ಆಹ **"ವಚಸಾ ಸಜ್ಝಾಯೋ ಹಿ...ಪೇ॰... ಪಟಿವೇಧಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಸ್ಸಾತಿ** ಅಸುಭಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಸ್ಸ।

ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಣ್ಣಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ವವತ್ಥಾನಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ಸಣ್ಠಾನಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ, ಕಸ್ಸಚಿ ದಿಸಾವಿಭಾಗಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ, ಕಸ್ಸಚಿ ಪತಿಟ್ಠಿತೋಕಾಸಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ, ಕಸ್ಸಚಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಚ್ಛೇಜ್ಜಗ್ಗಹಣಮುಖೇನಾತಿ ವಣ್ಣಾದಿತೋ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಾವಹಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕೇಸಾದೀನಂ ವಣ್ಣೋ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ಅತ್ತನೋ ಭಾಗೋ ಸಭಾಗೋ, ಸಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ **ಸಭಾಗಪರಿಚ್ಛೇದೋ,** ಹೇಟ್ಠುಪರಿತಿರಿಯಪರಿಯನ್ತೇಹಿ, ಸಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಕೇಸನ್ತರಾದೀಹಿ ಚ ಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಮಿಸ್ಸಕತಾವಸೇನಾತಿ** ಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತರೇಹಿ ಅವೋಮಿಸ್ಸಕತಾವಸೇನ। ಅಸಭಾಗೋ ಹಿ ಇಧ **"ವಿಸಭಾಗೋ"**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ನ ವಿರುದ್ಧಸಭಾಗೋ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಕೇಸಾದಿಸದ್ದತೋ ಏವ ಲಬ್ಭತಿ। ಸದ್ದನ್ತರತ್ಥಾಪೋಹನವಸೇನ ಸದ್ದೋ ಅತ್ಥಂ ವದತೀತಿ "ಕೇಸಾ"ತಿ ವುತ್ತೇ "ಅಕೇಸಾ ನ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ಕೇ ಪನ ತೇ ಅಕೇಸಾ? ಲೋಮಾದಯೋ, ನ ಚ ಘಟಾದೀಸು ಪಸಙ್ಗೋಪಕರಣೇನೇವ ತೇಸಂ ನಿವತ್ತಿತತ್ತಾ।

**ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನೇವ ಕಥಿತಂ** ಧಾತುವಿಭಾಗಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞತೋಪಿ ಅಗಹಿತತ್ತಾ। ತತ್ಥೇವ ವಿಸುಂ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ ಚ ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೋ **ಪಕ್ಕುಸಾತಿಸುತ್ತಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೨) ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ **ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿ** (ವಿಭ॰ ೧೭೨ ಆದಯೋ) ಚ। ಯಸ್ಸ ವಣ್ಣತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ ಕೇಸಾದಿ, **ತಂ** ಪುಗ್ಗಲಂ **ಸನ್ಧಾಯ ಝಾನಾನಿ** ಕೇಸಾದೀಸು ವಣ್ಣಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಾನಿ **ವಿಭತ್ತಾನಿ।** ಇತ್ವಾ ಆಚಿಕ್ಖಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಯದತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಧಾತುವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಧಾತಿ** ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬೇ। **ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೩ ಆದಯೋ) ಹಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಪಬ್ಬಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇಧ ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ।

೧೮೧. **ನ ಏಕನ್ತರಿಕಾಯಾತಿ** ಏಕನ್ತರಿಕಾಯಪಿ ನ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಪಗೇವ ದ್ವನ್ತರಿಕಾದಿನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ನ ಭಾವನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ, ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ ಏಕನ್ತರಿಕಾಯ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

**ಓಕ್ಕಮನವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿ** ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬೇ ಮಗ್ಗೇ। **ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾವ ಗನ್ತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ** ಗಹೇತಬ್ಬವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತಬ್ಬಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ** ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಪರಿಯೋಸಾನಾ ಮನಸಿಕಾರಮತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅವಿಭೂತಂ ಪನ ಹೋತಿ** ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಅಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ। ತತೋ ಏವ **ನ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹತಿ।**

**ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ** ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಮನಸಿ ಕರೋತೋಯೇವ ವಿಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತೇ ಸಾತಿಸಯಂ ಪಾಟಿಕ್ಕೂಲತೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಇಮಸ್ಸ ಪನ ಅತಿವಿಯ ದನ್ಧಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ವಿಭೂತತೋ ಉಪಟ್ಠಾನಮೇವ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾಯ ಸಣ್ಠಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತೀ"**ತಿ।

**ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇತಿ** "ಅಸುಚಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಕೇಸಾದೀಸು ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಂ ಅಸುಭಾನುಪಸ್ಸನಂ ಹಿತ್ವಾ ಸುಭಾದಿವಸೇನ ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಕೇಸಾದಯೋಪಿ ಇಧ "ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣಮೇವಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ರೂಪಾದಯೋ ಹಿ ನೀಲಾದಿವಸೇನ ಪುಥುಸಭಾವತಾಯ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ, ನಾನಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸಮಾಧಾನಂ **ಚೇತಸೋ** ವಿರೂಪೋ ಖೇಪೋತಿ **ವಿಕ್ಖೇಪೋ**। ಸೋ ಸತಿಂ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕತ್ವಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೇನ **ಪಟಿಬಾಹಿತಬ್ಬೋ**। **ಪರಿಹಾಯತೀತಿ** ಹಾಯತಿ। **ಪರಿಧಂಸತೀತಿ** ವಿನಸ್ಸತಿ।

**ಯಾ ಅಯಂ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿಆದಿಕಾ** ಲೋಕಸಙ್ಕೇತಾನುಗತಾ। **ಪಣ್ಣತ್ತೀತಿ** ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಣ್ಣತ್ತಿ। **ತಂ** ಕೇಸಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಂ। **ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ** ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವನಾಯ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ। ತಸ್ಸಾ ಉಗ್ಘಾಟಿತತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತೋ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತೇ **"ಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ**। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಿದಂ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ - ಮನುಸ್ಸಾ ವಿಯ ಯೋಗಾವಚರೋ। ಉದಪಾನಂ ವಿಯ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ। ತಾಲಪಣ್ಣಾದಿಸಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಕೇಸಾದಿಪಞ್ಞತ್ತಿ। ತೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಉದಪಾನೇ ನ್ಹಾನಪಿವನಾದಿ ವಿಯ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಸೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ। ಅಭಿಣ್ಹಸಞ್ಚಾರೇನ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಞ್ಞಾಣೇನ ವಿನಾ ಉದಪಾನೇ ಕಿಚ್ಚಕರಣಂ ವಿಯ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಮನಸಿಕಾರಬಲೇನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೇಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಭಾವನಾನುಯೋಗೋ। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ...ಪೇ॰... ಪಾಕಟೋ ಹೋತೀತಿ** "ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪) ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಕೇಸಾದಿಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। **ಅಥಾತಿ** ಪಚ್ಛಾ ಭಾವನಾಯ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಕಾಲೇ। **ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವೇಯೇವ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರೇಯೇವ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಂ।

ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಮುಞ್ಚನಂ **ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನಂ,** ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಮುಞ್ಚನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಥಂ ಪನ ಅನುಪಟ್ಠಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ। **ಪರಿಯೋಸಾನಕೋಟ್ಠಾಸಮೇವ ಆಹಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ತನ್ತಿಅನುಸಾರೇನ ಆದಿತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತತೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿಸ್ಸ ಮನಸಾ ಸಜ್ಝಾಯೋ ವಿಯ ಮನಸಿಕಾರೋ ತೇ ತೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಆಮಟ್ಠಮತ್ತೇ ಕತ್ವಾ ಗಚ್ಛತಿ, ನ ಲಕ್ಖಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ। ಯದಾ ಪನ ನೇ ಲಕ್ಖಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಸುಟ್ಠು ಉಪಧಾರೇನ್ತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ತದಾ ಕೇಚಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಕೇಚಿ ನ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪಟಿಪಜ್ಜನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅಥಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರಕಮ್ಮಂ **ತಾವ ಕಾತಬ್ಬಂ**। ಕೀವ ಚಿರನ್ತಿ? **ಯಾವ ದ್ವೀಸು ಉಪಟ್ಠಿತೇಸು,** ತೇಸಮ್ಪಿ ದ್ವಿನ್ನಂ **ಏಕೋ ಸುಟ್ಠುತರಂ ಉಪಟ್ಠಹತಿ** ತಾವ।

**ಉಕ್ಕುಟ್ಠುಕ್ಕುಟ್ಠಿಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಏಕತ್ಥಕತಾಯ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಯಾ ಕಮೇನ ಸಬ್ಬತಾಲೇಸು ಪತಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಪರಿಯನ್ತತಾಲಂ , ಆದಿತಾಲಞ್ಚ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ ತತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಕತಾಯ ಉಕ್ಕುಟ್ಠಿಯಾ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ದ್ವೇ ಭಿಕ್ಖಾತಿ** ದ್ವೀಸು ಗೇಹೇಸು ಲದ್ಧಭಿಕ್ಖಾ।

**ಅಪ್ಪನಾತೋತಿ** ಅಪ್ಪನಾಕಾರತೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಿಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಹೋತಿ ಉದಾಹು ಅಞ್ಞಥಾತಿ ವಿಚಾರಣಾಯಂ ಆಹ "**ಅಪ್ಪನಾಕೋಟ್ಠಾಸತೋ**"ತಿ, ಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಕೋಟ್ಠಾಸತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ "**ಕೇಸಾದೀಸೂ**"ತಿಆದಿ।

**ಅಧಿಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ।

**ಅನುಯುತ್ತೇನಾ**ತಿ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೇನ, ಭಾವೇನ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಲೇನಕಾಲ**ನ್ತಿ ಕಾಲೇ ಕಾಲೇ। **ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ** ಉಪಲಕ್ಖಿತಸಮಾಧಾನಾಕಾರೋ ಸಮಾಧಿ ಏವ। **ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತೇ ಕಾತಬ್ಬಂ, ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಮಾಧಿಕಾರಣಂ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ **ಸಮಾಧಿನಿಮಿತ್ತಂ,** ತಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಉಪೇಕ್ಖಾನಿಮಿತ್ತೇಸುಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಠಾನಂ** ಅತ್ಥೀತಿ ವಚನಸೇಸೋ। **ತಂ** ಭಾವನಾ **ಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ,** ಏತಸ್ಸ ಸಂವತ್ತನಸ್ಸ ಠಾನಂ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಂ** ವಾ ಮನಸಿಕರಣ**ಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಾಯ ಸಂವತ್ತೇಯ್ಯ,** ಏತಸ್ಸ ಠಾನಂ ಕಾರಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮುದು**ನ್ತಿ ಸುಭಾವಿತಭಾವೇನ ಮುದುಭೂತಂ, ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮುದುತ್ತಾ ಏವ **ಕಮ್ಮಞ್ಞಂ** ಕಮ್ಮಕ್ಖಮಂ ಕಮ್ಮಯೋಗ್ಗಂ। **ಪಭಸ್ಸರ**ನ್ತಿ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಗಮೇನ ಪರಿಸುದ್ಧಂ, ಪರಿಯೋದಾತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಚ ಪಭಙ್ಗೂ**ತಿ ಕಮ್ಮನಿಯಭಾವೂಪಗಮನೇನ ನ ಚ ಪಭಿಜ್ಜನಸಭಾವಂ ಸುದ್ಧನ್ತಂ ವಿಯ ಸುವಣ್ಣಂ ವಿನಿಯೋಗಕ್ಖಮಂ। ತೇನಾಹ "**ಸಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಯತಿ ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯಾ**"ತಿ।

**ಉಕ್ಕಂ ಬನ್ಧತೀ**ತಿ ಮೂಸಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। **ಆಲಿಮ್ಪೇತೀ**ತಿ ಆದೀಪೇತಿ ಜಾಲೇತಿ। **ತಞ್ಚಾ**ತಿ ತಂ ಪಿಳನ್ಧನವಿಕತಿಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಪಯೋಜನಂ **ಅಸ್ಸ** ಸುವಣ್ಣಕಾರಸ್ಸ **ಅನುಭೋತಿ** ಪಹೋತಿ ಸಾಧೇತಿ। **ಅಸ್ಸ** ವಾ ಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಸುವಣ್ಣಕಾರೋ **ಅನುಭೋತಿ** ಪಾಪುಣಾತಿ।

ಅಭಿಞ್ಞಾಯ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಞಾಣೇನ ಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸ್ಸ ಇದ್ಧಿವಿಧಪಚ್ಚನುಭವನಾದಿಕಸ್ಸ **ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸ್ಸ** । ಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಕ್ಖಂ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಸಕ್ಖಿ। ಸಕ್ಖಿನೋ ಭಬ್ಬತಾ **ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಾ,** ಸಕ್ಖಿಭವನನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಸಕ್ಖಿ ಚ ಸೋ ಭಬ್ಬೋ ಚಾತಿ ವಾ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಹಿ ಇದ್ಧಿವಿಧಾದೀನಂ ಭಬ್ಬೋ, ತತ್ಥ ಚ ಸಕ್ಖೀತಿ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಾ,** ತಂ **ಪಾಪುಣಾತಿ। ಸತಿ ಸತಿ ಆಯತನೇ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಬ್ಬಹೇತುಆದಿಕೇ ಕಾರಣೇ ಸತಿ।

**ಸೀತಿಭಾವ**ನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಕಿಲೇಸದರಥವೂಪಸಮಂ ವಾ। **ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಉದ್ಧಟಂ ಚಿತ್ತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಾತತೋ ರಕ್ಖಣವಸೇನ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತೀ**ತಿ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಕೋಸಜ್ಜಪಾತತೋ ರಕ್ಖಣವಸೇನ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸಮ್ಪಹಂಸೇತೀ**ತಿ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾಪವತ್ತಿಯಂ ಪಞ್ಞಾಯ ತೋಸೇತಿ, ಉತ್ತೇಜೇತಿ ವಾ। ಯದಾ ವಾ ನಿರಸ್ಸಾದಂ ಚಿತ್ತಂ ಭಾವನಾಯ ನ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ, ತದಾ ಜಾತಿಆದೀನಿ **ಸಂವೇಗವತ್ಥೂನಿ** (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೪೧೮; ಇತಿವು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೭) ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಸಮ್ಪಹಂಸೇತಿ ಸಮುತ್ತೇಜೇತಿ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತೀ**ತಿ ಯದಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಅಲೀನಂ ಅನುದ್ಧತಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಭಾವನಾವೀಥಿಂ ಓತಿಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ತದಾ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನೇಸು ಕಞ್ಚಿ ಬ್ಯಾಪಾರಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಮಪ್ಪವತ್ತೇಸು ಯುಗೇಸು ಸಾರಥಿ ವಿಯ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ ಉಪೇಕ್ಖಕೋವ ಹೋತಿ। **ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೋ**ತಿ ಪಣೀತೇ ಉತ್ತಮೇ ಮಗ್ಗಫಲೇ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ನಿನ್ನಪೋಣಪಬ್ಭಾರೋ।

**ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಧಿಂ ಸುಟ್ಠು ಉಗ್ಗಹಿತಂ ಪರಿಯಾಪುಣನಾದಿನಾ ಸುಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಕತ್ವಾ। **ಸುಟ್ಠು ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಧಿಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ। **ವಿಸೇಸ**ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಭಾವನಾಯ ವಿಸೇಸಂ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತನ್ತಿಂ ಪಗುಣಭಾವಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಭಿಯ್ಯೋ ಭಿಯ್ಯೋ ವಾಚಾಯ, ಮನಸಾ ಚ ಪರಿವತ್ತೇತ್ವಾ। **ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ದುಬ್ಬಿನಿಭೇದೋ ಅರಞ್ಞಸ್ಸ ವಾ ಗಹನಭೂತೋ ಪದೇಸೋ "ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತನ್ತಿಯಾ ಅತ್ಥತೋ ದುಬ್ಬಿನಿಭೇದೋ ಗಹನಭೂತೋ ಚ ಪದೇಸೋ "ಗಣ್ಠಿಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಪರಿಪುಚ್ಛನಾದಿಲದ್ಧೇನ ಞಾಣಫರಸುನಾ **ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ।**

**ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿಮಿತ್ತಂ, ಅಸುಭಾಕಾರೋ। ಏದಿಸೇನ ಪಯೋಜನೇನ ಉಜ್ಝನಮ್ಪಿ ಅನವಜ್ಜನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಉಜ್ಝಿತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಛಿನ್ನಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಮುಣ್ಡಿತಟ್ಠಾನೇ। **ವಟ್ಟತಿಯೇವ** ನಿಸ್ಸರಣಜ್ಝಾಸಯೇನ ಓಲೋಕನತೋ। **ಉಸ್ಸದವಸೇನಾ**ತಿ ಅಫಲಿತಾನಂ, ಫಲಿತಾನಂ ವಾ ಬಹುಲತಾವಸೇನ। **ದಿಸ್ವಾವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ** ದಸ್ಸನಯೋಗ್ಯತಾಯ ತಚಪಞ್ಚಕಸ್ಸ, ಇತರೇಸು ಸುತ್ವಾ ಚ ಞತ್ವಾ ಚ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

## ಕೋಟ್ಠಾಸವವತ್ಥಾಪನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೮೨. **ಅದ್ದಾರಿಟ್ಠಕವಣ್ಣಾ**ತಿ ಅಭಿನವಾರಿಟ್ಠಫಲವಣ್ಣಾ। **ಕಣ್ಣಚೂಳಿಕಾ**ತಿ ಉಪರಿಕಣ್ಣಸಕ್ಖಲಿಕಾಯ ಪರಭಾಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ,** ಕಥಂ? **ದ್ವೇ ಕೇಸಾ ಏಕತೋ ನತ್ಥೀ**ತಿ।

**ಆಸಯೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಯೋ, ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೮೪. **ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಕಾಳಕಾ** ಅಞ್ಞೇನ ವಣ್ಣೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಕಾಳಕಾ।

೧೮೫. ಪತ್ತಸದಿಸತ್ತಾ ನಖಾ ಏವ **ನಖಪತ್ತಾನಿ**। ನಖಾ **ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ**ತಿ ವಿಸುಂ ವವತ್ಥಿತತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ದ್ವೇ ನಖಾ ಏಕತೋ ನತ್ಥೀ**"ತಿ ಆಹ।

೧೮೬. **ದನ್ತಪಾಳಿಯಾ**ತಿ ದನ್ತಾವಲಿಯಾ। **ಯಾನಕಉಪತ್ಥಮ್ಭಿನೀ**ತಿ ಸಕಟಸ್ಸ ಧುರಟ್ಠಾನೇ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕದಣ್ಡೋ। ದನ್ತಾನಂ ಆಧಾರಭೂತಾ ಅಟ್ಠಿ **ಹನುಕಟ್ಠಿ**।

೧೮೭. **ಸಙ್ಕಡ್ಢಿಯಮಾನಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿಯಮಾನಾ। **ಕೋಸಕಾರಕಕೋಸೋ** ಉಪಲ್ಲಿಣ್ಡುಪೋಟ್ಟಲಕಂ, ಯಂ "ಕೋಸೇಯ್ಯಫಲ"ನ್ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಪುಟಬನ್ಧಉಪಾಹನೋ** ಸಕಲಪಿಟ್ಠಿಪಾದಚ್ಛಾದನಉಪಾಹನೋ। **ಆನಿಸದಂ** ಆಸನಪದೇಸೋ। **ತೂಣಿರೋ** ಸರಾವಾಸೋ। **ಗಲಕಞ್ಚುಕಂ** ಕಣ್ಠತ್ತಾಣಂ। **ಕೀಟಕುಲಾವಕಂ** ಖರಮುಖಕುಟಿ।

**ಅನುಲೋಮೇನ ಪಟಿಲೋಮೇನ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಂಸಪದೇಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬಾಹುನೋ ಪಿಟ್ಠಿಪದೇಸೇನ ಓತರಣಂ ಅನುಲೋಮೋ, ಮಣಿಬನ್ಧತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಬಾಹುನೋ ಪುರಿಮಭಾಗೇನ ಆರೋಹನಂ ಪಟಿಲೋಮೋ। **ತೇನೇವ ನಯೇನಾ**ತಿ ದಕ್ಖಿಣಹತ್ಥೇ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ ಅನುಲೋಮೇನ ಪಟಿಲೋಮೇನ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸುಖುಮಮ್ಪೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಓಳಾರಿಕಚಮ್ಮತೋ ಸುಖುಮಂ। ಅನ್ತೋಮುಖಚಮ್ಮಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ವಾ ತಚೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನತ್ತಾ ಯಂ ದುರುಪಲಕ್ಖಣೀಯಂ, ತಂ "ಸುಖುಮ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಞ್ಹಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಞಾಣೇನ ತಚಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ಛವಿಪಿ ತಚಗತಿಕಾ ಏವಾತಿ "ತಚೋ **ಉಪರಿ ಆಕಾಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ**"ತಿ ವುತ್ತೋ।

೧೮೮. **ನಿಸದಪೋತೋ** ಸಿಲಾಪುತ್ತಕೋ। **ಉದ್ಧನಕೋಟೀ**ತಿ ಮತ್ತಿಕಾಪಿಣ್ಡೇನ ಕತಉದ್ಧನಸ್ಸ ಕೋಟಿ। **ತಾಲಗುಳಪಟಲಂ** ನಾಮ ಪಕ್ಕತಾಲಫಲಲಸಿಕಂ ತಾಲಪಟ್ಟಿಕಾದೀಸು ಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಸುಕ್ಖಾಪೇತ್ವಾ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಗಹಿತಪಟಲಂ। **ಸುಖುಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಮಂಸತೋ ಸುಖುಮಂ। ಪಣ್ಡಿಕಮಂಸಾದಿಥೂಲಾನಂ ಸಕಲಸರೀರಸ್ಸ ಕಿಸಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮಂಸೇನ ಪಟಿಚ್ಛಾದಿತತ್ತಾ ವುತ್ತಂ "**ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ**"ನ್ತಿ।

೧೮೯. ಜಾಲಾಕಾರೋ ಕಞ್ಚುಕೋ **ಜಾಲಕಞ್ಚುಕೋ**। ವಿಸುಂ ವವತ್ಥಿತಭಾವೇನೇವ ನ್ಹಾರೂ **ತಿರಿಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾ**।

೧೯೦. ದನ್ತಾನಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ "**ಠಪೇತ್ವಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ದನ್ತಟ್ಠೀನೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಂ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿ, ಏಕಂ ಊರುಟ್ಠೀ**ತಿ **ಏಕ**-ಗ್ಗಹಣಂ "ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಾದೇ"ತಿ ಅಧಿಕತತ್ತಾ। **ಏವಂ ತಿಮತ್ತಾನೀ**ತಿ ಏವಂ ಮತ್ತಸದ್ದೇಹಿ ಆನಿಸದಟ್ಠಿಆದೀನಿ ಇಧ ಅವುತ್ತಾನಿಪಿ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ "ಅತಿರೇಕತಿಸತಅಟ್ಠಿಕಸಮುಸ್ಸಯ"ನ್ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೨೨) ಇದಞ್ಚ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ।

**ಕೀಳಾಗೋಳಕಾನಿ** ಸುತ್ತೇನ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಘಟ್ಟೇತ್ವಾ ಕೀಳನಗೋಳಕಾನಿ। **ಧನುಕದಣ್ಡೋ** ದಾರಕಾನಂ ಕೀಳನಕಖುದ್ದಕಧನುಕಂ। ತತ್ಥ **ಜಙ್ಘಟ್ಠಿಕಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಿತಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಜಣ್ಣುಕಟ್ಠಿಮ್ಹಿ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಠಿತಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತೇನ** ಊರುಟ್ಠಿನಾ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಠಾನಂ ಯಂ **ಕಟಿಟ್ಠಿನೋ,** ತಂ **ಅಗ್ಗಚ್ಛಿನ್ನಮಹಾಪುನ್ನಾಗಫಲ**ಸದಿಸಂ।

ಕುಮ್ಭಕಾರೇನ ನಿಪ್ಫಾದಿತಂ ಉದ್ಧನಂ **ಕುಮ್ಭಕಾರಿಕಉದ್ಧನಂ। ಸೀಸಕಪಟ್ಟವೇಠಕಂ** ವೇಠೇತ್ವಾ ಠಪಿತಂ ಸೀಸಮಯಂ ಪಟ್ಟಕಂ। ಯೇನ ಸುತ್ತಂ ಕನ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ತಕ್ಕಮ್ಹಿ ವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಪಿತಗೋಳಕಾ ವಟ್ಟನಾ ನಾಮ, ವಟ್ಟನಾನಂ ಆವಳಿ **ವಟ್ಟನಾವಳಿ**।

ಮಣ್ಡಲಾಕಾರೇನ ಛಿನ್ನವಂಸಕಳೀರಖಣ್ಡಾನಿ **ವಂಸಕಳೀರಚಕ್ಕಲಕಾನಿ। ಅವಲೇಖನಸತ್ಥಕಂ** ಉಚ್ಛುತಚಾವಲೇಖನಸತ್ಥಕಂ।

೧೯೧. **ವಕ್ಕಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ**ನ್ತಿ ವಕ್ಕಪರಿಯನ್ತೇನ ಭಾಗೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ।

೧೯೩. **ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ**ತಿ ಯಂ ಲೋಹಿತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ, ನಿಸ್ಸಯನಿಸ್ಸಯೋಪಿ "ನಿಸ್ಸಯೋ"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಭವತಿ ಹಿ ಕಾರಣಕಾರಣೇಪಿ ಕಾರಣವೋಹಾರೋ ಯಥಾ "ಚೋರೇಹಿ ಗಾಮೋ ದಡ್ಢೋ"ತಿ। ಅಥ ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ರೂಪಕಲಾಪೇ ಹದಯವತ್ಥು , ತಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಗತಿಕಮೇವ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ "ಯಂ ನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

೧೯೪. **ಪಣ್ಡುಕಧಾತುಕ**ನ್ತಿ ಪಣ್ಡುಸಭಾವಂ।

೧೯೫. **ಪರಿಯೋನಹನಮಂಸ**ನ್ತಿ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕಮಂಸಂ।

೧೯೬. **ಉದರಜಿವ್ಹಾಮಂಸ**ನ್ತಿ ಜಿವ್ಹಾಸಣ್ಠಾನಂ ಉದರಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸೇ ತಿಟ್ಠನಕಮಂಸಂ। "ನೀಲ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ನೀಲಂ ನಾಮ ಬಹುಧಾತುಕನ್ತಿ ಆಹ "**ನಿಗ್ಗುಣ್ಡಿಪುಪ್ಫವಣ್ಣ**"ನ್ತಿ।

೧೯೭. **ಪಪ್ಫಾಸಮಂಸ**ನ್ತಿ ಯಥಾಠಾನೇ ಏವ ಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಥೋಕಂ ಪರಿವತ್ತಕಮಂಸಂ। **ನಿರಸ**ನ್ತಿ ನಿಹೀನರಸಂ। **ನಿರೋಜ**ನ್ತಿ ನಿಪ್ಪಭಂ, ಓಜಾರಹಿತಂ ವಾ।

೧೯೮. **ಓಭಗ್ಗಾ**ತಿ ಅವಭುಜಿತ್ವಾ ಠಿತಾ। **ಸಕ್ಖರಸುಧಾವಣ್ಣ**ನ್ತಿ ಮರುಮ್ಬೇಹಿ ಕತಸುಧಾವಣ್ಣಂ। "ಸೇತಸಕ್ಖರಸುಧಾವಣ್ಣ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೇತಸಕ್ಖರವಣ್ಣಂ, ಸುಧಾವಣ್ಣಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೯೯. ಅನ್ತಸ್ಸ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಠಿತಪ್ಪದೇಸಾ **ಅನ್ತಭೋಗಟ್ಠಾನಾನಿ**। ತೇಸಂ ಬನ್ಧನಭೂತಂ ಅನ್ತಗುಣಂ ನಾಮಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ "**ಅನ್ತಗುಣನ್ತಿ ಅನ್ತಭೋಗಟ್ಠಾನೇಸು ಬನ್ಧನ**"ನ್ತಿ। **ಕುದ್ದಾಲಫರಸುಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಾನಂ ಅನ್ತಭೋಗೇ ಅಗಳನ್ತೇ ಏಕತೋ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ,** ಕಿಂ ವಿಯ? ಯನ್ತಸುತ್ತಕಮಿವ ಯನ್ತಫಲಕಾನೀತಿ। ಕಿಮಿವ ತತ್ಥ ಠಿತನ್ತಿ ಆಹ "**ಪಾದಪುಞ್ಛನ...ಪೇ॰... ಠಿತ**"ನ್ತಿ। ಪುರಿಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಆಬನ್ಧನಸ್ಸ, ದುತಿಯಂ ಠಾನಾಕಾರಸ್ಸ ನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೨೦೦. **ಅಸಿತಂ** ನಾಮ ಭುತ್ತಂ ಓದನಾದಿ। **ಪೀತಂ** ನಾಮ ಪಿವನವಸೇನ ಅಜ್ಝೋಹಟಪಾನಕಾದಿ। **ಖಾಯಿತಂ** ನಾಮ ಸಂಖಾದಿತಂ ಪಿಟ್ಠಮೂಲಫಲಖಜ್ಜಾದಿ। **ಸಾಯಿತಂ** ನಾಮ ಅಸ್ಸಾದಿತಂ ಅಮ್ಬಪಕ್ಕಮಧುಫಾಣಿತಾದಿ।

**ಯತ್ಥಾತಿ** ಯಸ್ಮಿಂ ಉದರೇ। **ಯನ್ತಿ** ಚ ಉದರಮೇವ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। ಯತ್ಥ ಪಾನಭೋಜನಾದೀನಿ ಪತಿತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸುವಾನವಮಥು** ಸಾರಮೇಯ್ಯವನ್ತಂ। **ವಿವೇಕನ್ತಿ** ವಿಭಾಗಂ।

೧೦೧. **ಹೇಟ್ಠಾನಾಭಿಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಮೂಲಾನಂ ಅನ್ತರೇತಿ** ಪುರಿಮಭಾಗವಸೇನ ನಾಭಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಾಪದೇಸಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಭಾಗವಸೇನ ಹೇಟ್ಠಿಮಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕಾನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ। **ವೇಳುನಾಳಿಕಸದಿಸೋ** ಪದೇಸೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೧೦೨. **ಸಮೋಹಿತನ್ತಿ** ನಿಚಿತಂ।

೧೦೪. ಪೂತಿಭಾವಂ ಆಪನ್ನಂ ಕುಕ್ಕುಟಣ್ಡಂ **ಪೂತಿಕುಕ್ಕುಟಣ್ಡಂ। ಉದ್ದೇಕೋ** ಪಿತ್ತಾದೀಹಿ ವಿನಾ ಕೇವಲೋ ಉದ್ಧಙ್ಗಮವಾತೋ।

೧೦೫. **ಆಚಾಮೋ** ಅವಸ್ಸಾವನಕಞ್ಜಿಕಂ।

೧೦೬. **ವಕ್ಕಹದಯಯಕನಪಪ್ಫಾಸೇ ತೇಮಯಮಾನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಯಕನಂ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಪೂರಣೇನೇವ ತೇಮೇತಿ, ಇತರಾನಿ ತೇಸಂ ಉಪರಿ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಪಗ್ಘರಣೇನಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೧೦೭. **ಉತುವಿಕಾರೋ** ಉಣ್ಹವಲಾಹಕಾದಿಹೇತುಕೋ। ವಿಸಮಚ್ಛಿನ್ನೋ ಭಿಸಾದಿಕಲಾಪೋ ವಿಸಮಂ ಉದಕಂ ಪಗ್ಘರತಿ, ಏವಮೇವಂ ಸರೀರಂ ಕೇಸಕೂಪಾದಿವಿವರೇಹಿ ಉಪರಿ, ಹೇಟ್ಠಾ, ತಿರಿಯಞ್ಚ ಸೇದಂ ವಿಸಮಂ ಪಗ್ಘರತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ವಿಸಮಚ್ಛಿನ್ನ**-ಗ್ಗಹಣಂ ಕತಂ।

೧೦೮. **ವಿಸಮಾಹಾರನ್ತಿ** ತದಾಪವತ್ತಮಾನಸರೀರಾವತ್ಥಾಯ ಅಸಪ್ಪಾಯಾಹಾರಂ, ಅತಿಕಟುಕಅಚ್ಚುಣ್ಹಾದಿವಿಸಭಾಗಾಹಾರಂ ವಾ। **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೫೬) ಪನ "ವಿಸಭಾಗಾಹಾರ"ನ್ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ ತದಾ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಧಾತೂನಂ ವಿಸಭಾಗತ್ತಾ।

೧೦೯. "**ನ್ಹಾನಕಾಲೇ**"ತಿ ಇದಂ ಉದಕಸ್ಸ ಉಪರಿ ಸಿನೇಹಸ್ಸ ಸಮ್ಭವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಸಿನೇಹಬಿನ್ದುವಿಸಟಸಣ್ಠಾನಾತಿ** ವಿಸಟಂ ಹುತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಭಮನ್ತಸಿನೇಹಬಿನ್ದುಸಣ್ಠಾನಾ। **ಉತುವಿಸಭಾಗೋ** ಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನೋ। **ಧಾತುವಿಸಭಾಗೋ** ಅನ್ತೋಸಮುಟ್ಠಾನೋ। **ತೇ ಪದೇಸಾತಿ** ತೇ ಹತ್ಥತಲಾದಿಪದೇಸಾ।

೧೧೦. **ಕಿಞ್ಚೀತಿ** ಉಣ್ಹಾದಿರಸಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ ಆಹಾರವತ್ಥು। **ನೇಸನ್ತಿ** ಸತ್ತಾನಂ। **ಹದಯಂ ಆಗಿಲಾಯತೀತಿ** ವಿಸಭಾಗಾಹಾರಾದಿಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹದಯಪ್ಪದೇಸೋ ವಿವತ್ತತಿ।

೧೧೧. ದಧಿನೋ ವಿಸ್ಸನ್ದನಅಚ್ಛರಸೋ **ದಧಿಮುತ್ತಂ। ಗಳಿತ್ವಾತಿ** ಸನ್ದಿತ್ವಾ। **ತಾಲುಮತ್ಥಕವಿವರೇನ ಓತರಿತ್ವಾತಿ** ಮತ್ಥಕವಿವರತೋ ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಾಲುಮತ್ಥಕೇನ ಓತರಿತ್ವಾ।

೧೧೨. ತೇಲಂ ವಿಯ ಸಕಟಸ್ಸ ನಾಭಿಅಕ್ಖಸೀಸಾನಂ **ಅಟ್ಠಿಸನ್ಧೀನಂ ಅಬ್ಭಞ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ। ಕಟಕಟಾಯನ್ತೀತಿ** "ಕಟ ಕಟಾ"ತಿ ಸದ್ದಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಅನುರವದಸ್ಸನಂ ಹೇತಂ। **ದುಕ್ಖನ್ತೀತಿ** ದುಕ್ಖಿತಾನಿ ಸಞ್ಜಾತದುಕ್ಖಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

೧೧೩. ಸಮೂಲಕೂಲಮಾಸಂ ಝಾಪೇತ್ವಾ ಛಾರಿಕಂ ಅವಸ್ಸಾವೇತ್ವಾ ಗಹಿತಯೂಸೋ **ಮಾಸಖಾರೋ।** ಉಚ್ಛಿಟ್ಠೋದಕಗಬ್ಭಮಲಾದೀನಂ ಛಡ್ಡನಟ್ಠಾನಂ **ಚನ್ದನಿಕಾ। ರವಣಘಟಂ** ನಾಮ ಪಕತಿಯಾ ಸಮ್ಮುಖಮೇವ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಆರಗ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಉದಕಸ್ಸ ಪವಿಸನಮುಖಂ ನತ್ಥಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಮುಖೇ ರವಣಘಟೇ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಆಯೂಹನನ್ತಿ** ಸಮೀಹನಂ।

೧೧೪. **ಏವಞ್ಹೀ**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿಗಮನಂ। ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಪಟಿಪತ್ತಿಮ್ಪಿ ನಿಗಮನವಸೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅನುಪುಬ್ಬತೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮಾವಸಾನೇ**ತಿ ಕೇಸಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಭಾವನಾಯ ಅವಸಾನೇ। **ಅಪುಬ್ಬಾಪರಿಯಮಿವಾ**ತಿ ಏಕಜ್ಝಮಿವ। **ಕೇಸಾತಿ ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ, ಪಕಾರತ್ಥೋ ವಾ, ಏವಮಾದಿನಾ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರತೋ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಧಮ್ಮಾ।

**ಬಹಿದ್ಧಾಪೀ**ತಿ ಸಸನ್ತಾನತೋ ಬಹಿಪಿ, ಪರಸನ್ತಾನಕಾಯೇಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮನಸಿಕಾರಂ ಉಪಸಂಹರತೀ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮನಸಿಕಾರಂ ಉಪನೇತಿ। ಯಥಾ ಇದಂ, ತಥಾ ಏತನ್ತಿ। **ಏವಂ ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪಾಕಟೇಸುಭೂತೇಸೂ**ತಿ ಯಥಾ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯೇ, ಏವಂ ಪರೇಸಮ್ಪಿ ಕಾಯೇ ಸಬ್ಬೇಸು ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನ ವಿಭೂತಭಾವೇನ ಉಪಟ್ಠಿತೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಕಸಿಣೇಸು ವಡ್ಢನಸದಿಸೋ ಯೋಗಿನೋ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

**ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ವಿಭಾವಿತಂ ವೀರಿಯಸಮತಾಯೋಜನಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯೇ ಕೇಸಾದಿಕೇ "ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ"ತಿ ಅಭಿಣ್ಹಸೋ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಯದಾ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಲದ್ಧಸಮಥಾನಿ ವಿಸದಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತದಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದೀನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ ಸಾತಿಸಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಸದ್ಧಮ್ಮೇಹಿ ಲದ್ಧೂಪತ್ಥಮ್ಭಾನಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಟುತರಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ। ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಸೋ ತಂಯೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆಸೇವನ್ತೋ ಭಾವೇನ್ತೋ ಬಹುಲೀಕರೋನ್ತೋ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ**ತಿ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾಪಿ। **ಸಾತಿ ಅಪ್ಪನಾ।**

ಯದಿ ಪನೇತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಾಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನ ಸಿಜ್ಝತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಕಾಯಗತಾಸತೀ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ನಾನಾವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಾದೀಸು ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಯ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಸತಿಯಾ ಕಿಚ್ಚಮೇತ್ಥ ಸಾತಿಸಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಸತಿಬಲೇನ ಇಜ್ಝನತೋ"**ತಿ।

ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು, ಅಧಿಕುಸಲೇಸು ಚ ಅರತಿಂ, ಕಾಮಗುಣೇಸು ಚ ರತಿಂ ಸಹತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ **ಅರತಿರತಿಸಹೋ** ಸರೀರಸಭಾವಚಿನ್ತನೇನ ಅನಭಿರತಿಯಾ ಪಹೀನತ್ತಾ। ತಥಾ ಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವನಾಯ ಅತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ಪರಿಕ್ಖೀಣತ್ತಾ **ಭಯಭೇರವಂ ಸಹತಿ,** ಸೀತಾದೀನಞ್ಚ **ಅಧಿವಾಸಕಜಾತಿಕೋ** ಹೋತಿ। ಅತ್ತಸಿನೇಹವಸೇನ ಹಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಭಯಭೇರವಂ ಹೋತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅನಧಿವಾಸನಂ। ಇಮಂ ಪನ ಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ನ ಕೇವಲಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮತ್ತಮೇವ, ಉತ್ತರಿಪಿ ಪಟಿವೇಧೋ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕೇಸಾದೀನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

### ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೧೫. ಯಂ ತಂ ಏವಂ ಪಸಂಸಿತ್ವಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ **"ಕಥಂ ಭಾವಿತೋ"**ತಿಆದಿಕಾಯ ಪುಚ್ಛಾಪಾಳಿಯಾ ಅತ್ಥೇ ವಿಭಾವಿತೇ ಥೋಮನಾಪಾಳಿಯಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವಿಭಾವಿತೋಯೇವ ಹೋತಿ ಭೇದಾಭಾವತೋ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಲಙ್ಘಿತ್ವಾ **"ಕಥಂ ಭಾವಿತೋ ಚಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಆರಭತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಇತೋ ಪಸಂಸಾಭಾವೋ "ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ"ತಿ ವಚನಞ್ಚ ವಿಸೇಸೋ। ತೇಸು ಪಸಂಸಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏವಂ ಪಸಂಸಿತ್ವಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಪಸಂಸಾ ಚ ತತ್ಥ ಅಭಿರುಚಿಜನನೇನ ಉಸ್ಸಾಹನತ್ಥಾ। ತಞ್ಹಿ ಸುತ್ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ "ಭಗವಾ ಇಮಂ ಸಮಾಧಿಂ ಅನೇಕೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಸಂಸತಿ, ಸನ್ತೋ ಕಿರಾಯಂ ಸಮಾಧಿ ಪಣೀತೋ ಚ ಅಸೇಚನಕೋ ಚ ಸುಖೋ ಚ ವಿಹಾರೋ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಚ ಠಾನಸೋ ಅನ್ತರಧಾಪೇತೀ"ತಿ

ಸಞ್ಜಾತಾಭಿರುಚಯೋ ಉಸ್ಸಾಹಜಾತಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತಿ। "ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಯೇ ಇಮೇ ಮಯಾ ನಿಬ್ಬಾನಮಹಾಸರಸ್ಸ ಓತರಣತಿತ್ಥಭೂತಾ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಅಸುಭಜ್ಝಾನಾದಯೋ ದೇಸಿತಾ, ನ ಕೇವಲಂ ತೇ ಏವ, ಅಯಮ್ಪಿ ಖೋತಿ ಭಗವಾ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತಂ ಸಮಾಧಿಂ ದೇಸನಾನುಭಾವೇನ ತೇಸಮ್ಪಿ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಆಸನ್ನಂ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಞ್ಚ ಕರೋನ್ತೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನವಸೇನ ಏವಮಾಹಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಮುಖೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ಸೋಳಸವತ್ಥುಕ**ನ್ತಿ ಚತೂಸು ಅನುಪಸ್ಸನಾಸು ಚತುನ್ನಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ ವಸೇನ ಸೋಳಸಟ್ಠಾನಂ। **ಸಬ್ಬಾಕಾರಪರಿಪೂರೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪಾಳಿಯಾ ಪದತ್ಥೋ ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋ ಉಪಮಾ ಚೋದನಾ ಪರಿಹಾರೋ ಪಯೋಜನನ್ತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣೋ। **ನಿದ್ದೇಸೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ವಿತ್ಥಾರೋ।

೧೧೯. **ಕಥ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪುಚ್ಛನಾಕಾರವಿಭಾವನಪದಂ। ಪುಚ್ಛಾ ಚೇತ್ಥ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾವಸೇನ ಅಞ್ಞಾಸಂ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಸಾ ಚ ಉಪರಿ ದೇಸನಂ ಆರುಳ್ಹಾನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಕಾರವಿಸೇಸಾನಂ ಆಮಸನವಸೇನಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಕಥನ್ತಿ...ಪೇ॰... ಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ**"ತಿ ಆಹ। **ಕಥಂ ಬಹುಲೀಕತೋ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧೀ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಕಥ**ನ್ತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಬಹುಲೀಕಾರಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿತ್ಥಾರೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। **ಬಹುಲೀಕತೋ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧೀ**ತಿ ತಥಾಪುಟ್ಠಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ "**ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತಿದಿಸತಿ। ತಥಾ ಸನ್ತಭಾವಾದಯೋಪಿ ತಸ್ಸ ಯೇಹಿ ಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಾರೇಹಿ ಸಿದ್ಧಾ, ತಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕಥಂ ಬಹುಲೀಕತೋ...ಪೇ॰... ವೂಪಸಮೇತೀತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

"ಪುನ ಚ ಪರಂ, ಉದಾಯಿ, ಅಕ್ಖಾತಾ ಮಯಾ ಸಾವಕಾನಂ ಪಟಿಪದಾ, ಯಥಾಪಟಿಪನ್ನಾ ಮೇ ಸಾವಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಭಾವೇನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೨೪೭) ಉಪ್ಪಾದನವಡ್ಢನಟ್ಠೇನ ಭಾವನಾ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತದುಭಯವಸೇನ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಭಾವಿತೋತಿ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ವಡ್ಢಿತೋ ವಾ**"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಭಾವಂ ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ ಇತೋ ಗತೋತಿ **ಭಾವಿತೋ,** ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ್ಪನ್ನೋ** ಪನ ಲದ್ಧಾಸೇವನೋ, **ಭಾವಿತೋ** ಪಗುಣಭಾವಂ ಆಪಾದಿತೋ, ವಡ್ಢಿತೋತಿ ಅತ್ಥೋ । **ಆನಾಪಾನಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯಾ**ತಿ ದೀಘರಸ್ಸಾದಿವಿಸೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜಗಾಹಿಕಾಯ, ತೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಾಯ, ಸತಿಯಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪುರಿಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಅತ್ಥೇ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಸತಿಯಾ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತವಚನತೋ, ದುತಿಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಭಾವೋಪಿ। ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಸಹಗತಾ ಹಿ ಸತಿ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತೀತಿ। **ಬಹುಲೀಕತೋ**ತಿ ಬಹುಲಂ ಪವತ್ತಿತೋ, ತೇನ ಆವಜ್ಜನಾದಿವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಮಾಹ। ಯೋ ಹಿ ವಸೀಭಾವಂ ಆಪಾದಿತೋ, ಸೋ ಇಚ್ಛಿತಿಚ್ಛಿತಕ್ಖಣೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪವತ್ತೀಯತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತೋ**"ತಿ। ಯಥಾ "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧), "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩) ಚ ಏವಮಾದೀಸು ಪಠಮಪದೇ ವುತ್ತೋ ಏವ-ಸದ್ದೋ ದುತಿಯಾದೀಸುಪಿ ವುತ್ತೋ ಏವ ಹೋತಿ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ ಆಹ "**ಉಭಯತ್ಥ ಏವಸದ್ದೇನ ನಿಯಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ**"ತಿ। ಉಭಯಪದನಿಯಮೇನ ಲದ್ಧಗುಣಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಯಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

**ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣಝಾನಮಾಹ। ತಂ ಹಿ ಅಸುಭೇಸು ಯೋಗಕಮ್ಮಭಾವತೋ, ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಚ "ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। "**ಕೇವಲ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಪಟಿವೇಧವಸೇನಾ**ತಿ ಝಾನಪಟಿವೇಧವಸೇನ। ಝಾನಞ್ಹಿ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ಇಜ್ಝನ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಮೇವ ಪವತ್ತತಿ, ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಪಟಿವಿಜ್ಝೀಯತಿ ಚಾತಿ "ಪಟಿವೇಧೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಓಳಾರಿಕಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ**ತಿ ಬೀಭಚ್ಛಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। **ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। **ಪರಿಯಾಯೇನಾ**ತಿ ಕಾರಣೇನ, ಲೇಸನ್ತರೇನ ವಾ। **ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಚೇತಬ್ಬತಂ ಪತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪರಮಸುಖುಮತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ಸನ್ತೇ ಹಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೇ ಆರಮ್ಮಣೇ

ಪವತ್ತಮಾನೋ ಧಮ್ಮೋ ಸಯಮ್ಪಿ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನೋವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ “**ಸನ್ತೋ ವೂಪಸನ್ತೋ ನಿಬ್ಬುತೋ**”ತಿ, ನಿಬ್ಬುತಸಬ್ಬಪರಿಳಾಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯ ತದಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಂ ಸನ್ತತಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಹಿ ದೀಪೇತಬ್ಬಾ।

ನಾಸ್ಸ ಸನ್ತಪಣೀತಭಾವಾವಹಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸೇಚನನ್ತಿ **ಅಸೇಚನಕೋ**। ಅಸೇಚನಕತ್ತಾ **ಅನಾಸಿತ್ತಕೋ**। ಅನಾಸಿತ್ತಕತ್ತಾ ಏವ **ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣೋ** ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸೋ ಪರಿಕಮ್ಮಾದಿನಾ। ತತೋ ಏವ **ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕೋ** ವಿಸುಂಯೇವೇಕೋ। **ಆವೇಣಿಕೋ** ಅಸಾಧಾರಣೋ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸರಸತೋ ಏವ ಸನ್ತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। **ಪರಿಕಮ್ಮಂ** ವಾ ಸನ್ತಭಾವನಿಮಿತ್ತಂ, **ಪರಿಕಮ್ಮನ್ತಿ** ಚ ಕಸಿಣಕರಣಾದೀನಿ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯೋಸಾನಂ, ತಾದಿಸಂ ಇಧ ನತ್ಥೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತದಾ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ನಿರಸ್ಸಾದತ್ತಾ ಅಸನ್ತಮಪ್ಪಣೀತಂ ಸಿಯಾ। **ಉಪಚಾರೇನ** ವಾ ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಸನ್ತತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಯಥಾ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ನೀವರಣವಿಗಮೇನ, ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವೇನ ಚ ಪರೇಸಂ ಸನ್ತತಾ ಹೋತಿ, ನ ಏವಮಿಮಸ್ಸ। ಅಯಂ ಪನ ಆದಿಸಮನ್ನಾ…ಪೇ॰… ಪಣೀತೋ ಚಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ಕೇಚೀತಿ** ಉತ್ತರವಿಹಾರವಾಸಿಕೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಅನಾಸಿತ್ತಕೋತಿ** ಉಪಸೇಚನೇನ ನ ಆಸಿತ್ತಕೋ। ತೇನಾಹ “**ಓಜವನ್ತೋ**”ತಿ, ಓಜವನ್ತಸದಿಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮಧುರೋತಿ** ಇಟ್ಠೋ, ಚೇತಸಿಕಸುಖಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಂ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನ, ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ವಾ ಸನ್ತಭಾವೇನ ಸುಖಗತಿಕತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಝಾನಸಮುಟ್ಠಾನಪಣೀತರೂಪಫುಟ್ಠಸರೀರತಾವಸೇನ ಪನ ಕಾಯಿಕಸುಖಪಟಿಲಾಭಸಂವತ್ತನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಿತಕಾಲೇ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ “**ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿತಕ್ಖಣೇ**”ತಿ ಇದಂ ಹೇತುಮ್ಹಿ ಭುಮ್ಮವಚನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತೇತಿ** ಝಾನೇನ ಸಕಸನ್ತಾನತೋ ಅನೀಹಟೇ ಅಪ್ಪಹೀನೇ। **ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತೇತಿ** ಅಕೋಸಲ್ಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ, ತತೋ ಸಮ್ಭೂತೇ। ಅವಿಜ್ಜಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಹಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ। **ಖಣೇನೇವಾತಿ** ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇನೇವ। **ಅನ್ತರಧಾಪೇತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅನ್ತರಧಾಪನಂ ವಿನಾಸನಂ, ತಂ ಪನ ಝಾನಕತ್ತುಕಸ್ಸ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತೀ**”ತಿ। **ವೂಪಸಮೇತೀತಿ** ವಿಸೇಸೇನ ಉಪಸಮೇತಿ। ವಿಸೇಸೇನ ಉಪಸಮನಂ ಪನ ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಸಮನಂ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಸುಟ್ಠು ಉಪಸಮೇತೀ**”ತಿ।

ನನು ಚ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಸಮಾಧಿ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇನೇವ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮೇ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ ವೂಪಸಮೇತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಅಯಮೇವ ಸಮಾಧಿ ಏವಂ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋತಿ? ಪುಬ್ಬಭಾಗತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ನಾನಾವಿತಕ್ಕವೂಪಸಮಸಬ್ಭಾವತೋ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ – “ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಾಯಾ”ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧; ಉದಾ॰ ೩೧)। ಅಪಿಚ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಞಾಣುತ್ತರಸ್ಸೇತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಞಾಣುತ್ತರಸ್ಸ ಚ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಂ ಇತರೇಹಿ ಸಾತಿಸಯಂ, ಯಥಾ ಸದ್ಧಾಧಿಮುತ್ತೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ। ತಸ್ಮಾ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ “**ಠಾನಸೋ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ ವೂಪಸಮೇತೀ**”ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ ನಿಮಿತ್ತಪಾತುಭಾವೇ ಸತಿ ಖಣೇನೇವ ಅಙ್ಗಪಾತುಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ ಅಯಮೇವ ಸಮಾಧಿ “ಠಾನಸೋ ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ ವೂಪಸಮೇತೀ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಯಥಾ ತಂ ಮಹತೋ ಅಕಾಲಮೇಘಸ್ಸ ಉಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಧಾರಾನಿಪಾತೇ ಖಣೇನೇವ ಪಥವಿಯಂ ರಜೋಜಲ್ಲಸ್ಸ ವೂಪಸಮೋ। ತೇನಾಹ – “ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಮಹಾಅಕಾಲಮೇಘೋ ಉಟ್ಠಿತೋ”ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೯೮೫; ಪಾರಾ॰ ೧೬೫)। ಸಾಸನಿಕಸ್ಸ ಝಾನಭಾವನಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತ್ತಾ**”ತಿ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಏಕಂಸೇನ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಾವ ಹೋತಿ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿಂ ಅಧಿಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಾದಕಭೂತೋ ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗಭಾವಂ ಉಪಗತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ ಆಹ “**ಅನುಪುಬ್ಬೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತೋ**”ತಿ।

ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ವಿರಾಗನಿರೋಧಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾನಂ ವಸೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಹೇಟ್ಠಾ ಪಪಞ್ಚವಸೇನ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ**”ತಿ ಆಹ, ಪಿಣ್ಡತ್ಥೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

೨೧೭. **ತಮತ್ಥನ್ತಿ** ತಂ "ಕಥಂ ಭಾವಿತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ। "ಇಧ ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೯೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೬೧) ಇಧ-ಸದ್ದೋ ಲೋಕಂ ಉಪಾದಾಯ ವುತ್ತೋ, "ಇಧೇವ ತಿಟ್ಠಮಾನಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೬೯) ಓಕಾಸಂ, "ಇಧಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭುತ್ತಾವೀ ಅಸ್ಸಂ ಪವಾರಿತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦) ಪದಪೂರಣಮತ್ತಂ, "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣಾತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೭೩) ಪನ ಸಾಸನಂ, "ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ಇಧಾಪಿ ಸಾಸನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಭಿಕ್ಖವೇ, ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿ ವತ್ವಾ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಯಞ್ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಗ್ಗಹಣಂ ಸೋಳಸ ಪಕಾರೇ ಸನ್ಧಾಯ। ತೇ ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಾಸನೇ। ಬಾಹಿರಕಾ ಹಿ ಜಾನನ್ತಾ ಆದಿತೋ ಚತುಪ್ಪಕಾರಮೇವ ಜಾನನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಞ್ಞಸಾಸನಸ್ಸ ತಥಾಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋ"**ತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭಾವಪಟಿಸೇಧನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತೇನ **"ಇಧ ಭಿಕ್ಖವೇ"**ತಿ ಇದಂ ಅನ್ತೋಗಧೇವಸದ್ದನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಸನ್ತಿ ಹಿ ಏಕಪದಾನಿಪಿ ಸಾವಧಾರಣಾನಿ ಯಥಾ "ವಾಯುಭಕ್ಖೋ"ತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ"**ತಿಆದಿ। ಪರಿಪುಣ್ಣಸಮಣಕರಣಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಸೋ, ಯೋ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ। **ಪರಪ್ಪವಾದಾ**ತಿ ಪರೇಸಂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾ ವಾದಾ ತಿತ್ಥಾಯತನಾನಿ।

ಅರಞ್ಞಾದಿಕಸ್ಸೇವ ಭಾವನಾನುರೂಪಸೇನಾಸನತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮಸ್ಸ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ದುದ್ದಮೋ ದಮಥಂ ಅನುಪಗತೋ ಗೋಣೋ **ಕೂಟಗೋಣೋ**। ಯಥಾ ಥನೇಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಖೀರಂ ನ ಪಗ್ಘರತಿ, ಏವಂ ದೋಹಪಟಿಬನ್ಧಿನೀ **ಕೂಟಧೇನು**। ರೂಪಸದ್ದಾದಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕೋ ಅಸ್ಸಾದೋ **ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿರಸೋ। ಪುಬ್ಬೇ ಆಚಿಣ್ಣಾರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜತೋ ಪುಬ್ಬೇ, ಅನಾದಿಮತಿ ವಾ ಸಂಸಾರೇ ಪರಿಚಿತಾರಮ್ಮಣಂ।

**ನಿಬನ್ಧೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಬನ್ಧೇಯ್ಯ। **ಸತಿಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪವತ್ತಾಯ ಸತಿಯಾ। **ಆರಮ್ಮಣೇ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣೇ। **ದಳ್ಹ**ನ್ತಿ ಥಿರಂ, ಯಥಾ ಸತೋಕಾರಿಸ್ಸ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೋ ಸಮಾಧಿ ಇಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ಥಾಮಗತಂ ಕತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಪದಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಏಕಚ್ಚಾನಂ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ, ಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಞ್ಚ ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಚೇವ ಅಞ್ಞಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇನ ಅಧಿಗತವಿಸೇಸಾನಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಸ್ಸ ಚ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತಂ।

**ವತ್ಥುವಿಜ್ಜಾಚರಿಯೋ ವಿಯ ಭಗವಾ** ಯೋಗೀನಂ ಅನುರೂಪನಿವಾಸಟ್ಠಾನುಪದಿಸನತೋ।

**ಭಿಕ್ಖು ದೀಪಿಸದಿಸೋ** ಅರಞ್ಞೇ ಏಕಿಕೋ ವಿಹರಿತ್ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖನಿಮ್ಮಥನೇನ ಇಚ್ಛಿತತ್ಥಸಾಧನತೋ। **ಫಲಮುತ್ತಮ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಮಾಹ। **ಪರಕ್ಕಮಜವಯೋಗ್ಗಭೂಮಿ**ನ್ತಿ ಭಾವನುಸ್ಸಾಹಜವಸ್ಸ ಯೋಗ್ಗಕರಣಭೂಮಿಭೂತಂ।

೨೧೮. **ಏವಂ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇಸೂ**ತಿ **ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ** (ವಿಭ॰ ೫೩೦), **ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ** ಚ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣೇಸು। **ರುಕ್ಖಸಮೀಪ**ನ್ತಿ "ಯಾವತಾ ಮಜ್ಝನ್ಹಿಕೇ ಕಾಲೇ ಸಮನ್ತಾ ಛಾಯಾ ಫರತಿ, ನಿವಾತೇ ಪಣ್ಣಾನಿ ಪತನ್ತಿ, ಏತ್ತಾವತಾ ರುಕ್ಖಮೂಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಮೀಪಟ್ಠಾನಂ। **ಅವಸೇಸಸತ್ತವಿಧಸೇನಾಸನ**ನ್ತಿ ಪಬ್ಬತಂ ಕನ್ದರಂ ಗಿರಿಗುಹಂ ಸುಸಾನಂ ವನಪತ್ಥಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಂ ಪಲಾಲಪುಞ್ಜನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ।

**ಉತುತ್ತಯಾನುಕೂಲಂ ಧಾತುಚರಿಯಾನುಕೂಲ**ನ್ತಿ ಗಿಮ್ಹಾದಿಉತುತ್ತಯಸ್ಸ, ಸೇಮ್ಹಾದಿಧಾತುತ್ತಯಸ್ಸ, ಮೋಹಾದಿಚರಿಯತ್ತಯಸ್ಸ ಚ ಅನುಕೂಲಂ। ತಥಾ ಹಿ ಗಿಮ್ಹಕಾಲೇ ಚ ಅರಞ್ಞಂ ಅನುಕೂಲಂ, ಹೇಮನ್ತೇ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ, ವಸ್ಸಕಾಲೇ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ, ಸೇಮ್ಹಧಾತುಕಸ್ಸ ಸೇಮ್ಹಪಕತಿಕಸ್ಸ ಅರಞ್ಞಂ, ಪಿತ್ತಧಾತುಕಸ್ಸ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ , ವಾತಧಾತುಕಸ್ಸ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ

ಅನುಕೂಲಂ, ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಅರಞ್ಞಂ, ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ, ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಂ ಅನುಕೂಲಂ। **ಅಲೀನಾನುದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕನ್ತಿ** ಅಸಙ್ಕೋಚಾವಿಕ್ಖೇಪಪಕ್ಖಿಕಂ। ಸಯನಞ್ಹಿ ಕೋಸಜ್ಜಪಕ್ಖಿಕಂ, ಠಾನಚಙ್ಕಮನಾನಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಿಕಾನಿ, ನ ಏವಂ ನಿಸಜ್ಜಾ। ತತೋ ಏವಸ್ಸ ಸನ್ತತಾ। **ನಿಸಜ್ಜಾಯ ದಳ್ಹಭಾವಂ** ಪಲ್ಲಙ್ಕಾಭುಜನೇನ, **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಪವತ್ತನಸುಖತಂ** ಉಪರಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಉಜುಕಟ್ಠಪನೇನ, **ಆರಮ್ಮಣಪರಿಗ್ಗಹೂಪಾಯಂ** ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಯಾ ಠಪನೇನ **ದಸ್ಸೇನ್ತೋ**। **ಊರುಬದ್ಧಾಸನನ್ತಿ** ಊರೂನಮಧೋಬನ್ಧನವಸೇನ ನಿಸಜ್ಜಾ। ಹೇಟ್ಠಿಮಕಾಯಸ್ಸ ಅನುಜುಕಂ ಠಪನಂ ನಿಸಜ್ಜಾ-ವಚನೇನೇವ ಬೋಧಿತನ್ತಿ **"ಉಜುಂ ಕಾಯ"**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ **ಕಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಉಪರಿಮಕಾಯವಿಸಯೋತಿ ಆಹ **"ಉಪರಿಮಸರೀರಂ ಉಜುಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ"**ತಿ। ತಂ ಪನ ಉಜುಕಟ್ಠಪನಂ ಸರೂಪತೋ, ಪಯೋಜನತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಟ್ಠಾರಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪಣಮನ್ತೀತಿ** ನ ಓನಮನ್ತಿ। **ನ ಪರಿಪತತೀತಿ** ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ ವೀಥಿಂ ನ ವಿಲಙ್ಘತಿ, ತತೋ ಏವ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ **ವುದ್ಧಿಂ ಫಾತಿಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ**। ಇಧ **ಪರಿ**-ಸದ್ದೋ **ಅಭಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಮಾನತ್ಥೋತಿ ಆಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖ"**ನ್ತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ನಿವಾರೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂಯೇವ ಪುರಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ** "ಪರಿಣಾಯಿಕಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬) ವಿಯ। **ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ** ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ನಿಗ್ಗಮನಟ್ಠೋ। ತಸ್ಮಾ **ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನನ್ತಿ** ಸಬ್ಬಥಾ ಗಹಿತಾಸಮ್ಮೋಸಂ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಸಮ್ಮೋಸಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ, ಪರಮಂ ಸತಿನೇಪಕ್ಕಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೧೦೯. **ಸತೋವಾತಿ** ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಏವ ಸರನ್ತೋ ಏವ **ಅಸ್ಸಸತಿ** ನಾಸ್ಸ ಕಾಚಿ ಸತಿವಿರಹಿತಾ ಅಸ್ಸಾಸಪ್ಪವತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸತೋ ಪಸ್ಸಸತೀತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಸತೋವ ಪಸ್ಸಸತೀತಿ ಏವ-ಸದ್ದೋ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಸತೋಕಾರೀತಿ** ಸತೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ, ಸತಿಯಾ ಏವ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ ಕತ್ತಾ, ಕರಣಸೀಲೋ ವಾ। ಯದಿ "ಸತೋವ ಅಸ್ಸಸತಿ ಸತೋ ಪಸ್ಸಸತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೯೭೭; ಪಾರಾ॰ ೧೬೫) ವುತ್ತಂ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ "ಅಸ್ಸಸತಿ ಪಸ್ಸಸತಿ"ಚ್ಚೇವ ಅವತ್ವಾ "ಸತೋಕಾರೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ? ಏಕರಸಂ ದೇಸನಂ ಕಾತುಕಾಮತಾಯ। ಪಠಮಚತುಕ್ಕೇ ಪದದ್ವಯಮೇವ ಹಿ ವತ್ತಮಾನಕಾಲವಸೇನ ಆಗತಂ, ಇತರಾನಿ ಅನಾಗತಕಾಲವಸೇನ। ತಸ್ಮಾ ಏಕರಸಂ ದೇಸನಂ ಕಾತುಕಾಮತಾಯ **ಸಬ್ಬತ್ಥ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೫ ಆದಯೋ) "ಸತೋಕಾರಿ"ಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ।

**ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾತಿ** ದೀಘಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ ವಿಭತ್ತಿಅಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೋ। **ದೀಘನ್ತಿ** ವಾ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪನ್ತಿ** ವಿಕ್ಖೇಪಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವತೋ "ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗಭಾವಂ ಪಜಾನತೋ। **ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತೀತಿ** ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಾ ಹೋತಿ। **ತಾಯ ಸತಿಯಾ ತೇನ ಞಾಣೇನಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸತಿಯಾ, ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಚ ಞಾಣೇನ। ಇದಂ ವುತ್ತ ಹೋತಿ - ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ, ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ವಾ ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಏವ ಹೋತಿ, ತಂ ಸಮ್ಪಜಾನನ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ, ಅಸಮ್ಮೋಹವಸೇನ ವಾ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ, ತದಧೀನಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ತಂಸಮಙ್ಗೀ ಯೋಗಾವಚರೋ ಸತೋಕಾರೀ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ। **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾತಿ** ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀ ಹುತ್ವಾ ಅಸ್ಸಸನಸ್ಸ ವಸೇನ। "ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾ"ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। ತಸ್ಸ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸಿನೋ ಅಸ್ಸಾಸಾ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸೀಅಸ್ಸಾಸಾ, ತೇಸಂ ವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿನಯನಯೇನ ಅನ್ತೋ ಉಟ್ಠಿತಸಸನಂ **ಅಸ್ಸಾಸೋ,** ಬಹಿ ಉಟ್ಠಿತಸಸನಂ **ಪಸ್ಸಾಸೋ**। ಸುತ್ತನ್ತನಯೇನ ಪನ ಬಹಿ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾಪಿ ಅನ್ತೋ ಸಸನತೋ **ಅಸ್ಸಾಸೋ,** ಅನ್ತೋ ಉಟ್ಠಹಿತ್ವಾಪಿ ಬಹಿ ಸಸನತೋ **ಪಸ್ಸಾಸೋ**। ಅಯಮೇವ ಚ ನಯೋ -

> "ಅಸ್ಸಾಸಾದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸತಿಯಾ ಅನುಗಚ್ಛತೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವಿಕ್ಖೇಪಗತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾರದ್ಧಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಇಞ್ಜಿತಾ ಚ ಫನ್ದಿತಾ ಚಾ"ತಿ, "ಪಸ್ಸಾಸಾದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸತಿಯಾ ಅನುಗಚ್ಛತೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಗತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಸಾರದ್ಧಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಇಞ್ಜಿತಾ ಚ ಫನ್ದಿತಾ ಚಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೫೭) -

ಇಮಾಯ **ಪಾಳಿಯಾ** ಸಮೇತಿ।

**ಪಠಮಂ ಅಬ್ಭನ್ತರವಾತೋ ಬಹಿ ನಿಕ್ಖಮತಿ,** ತಸ್ಮಾ ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮೇನ ಅಸ್ಸಾಸೋ ಪಠಮಂ ವುತ್ತೋತಿ ವದನ್ತಿ। **ತಾಲುಂ ಆಹಚ್ಚ ನಿಬ್ಬಾಯತೀತಿ** ತಾಲುಂ ಆಹಚ್ಚ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ತೇನ ಕಿರ ಸಮ್ಪತಿಜಾತೋ ಬಾಲದಾರಕೋ ಖಿಪಿತಂ ಕರೋತಿ। **ಏವಂ ತಾವಾ**ತಿಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನಂ। ಕೇಚಿ "ಏವಂ ತಾವಾತಿ ಅನೇನ ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮೇನ ಅಸ್ಸಾಸೋ ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನವಾತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

**ಅದ್ಧಾನವಸೇನಾ**ತಿ ಕಾಲದ್ಧಾನವಸೇನ। ಅಯಂ ಹಿ **ಅದ್ಧಾನ**-ಸದ್ದೋ ಕಾಲಸ್ಸ, ದೇಸಸ್ಸ ಚ ವಾಚಕೋ। ತತ್ಥ ದೇಸದ್ಧಾನಂ ಉದಾಹರಣಭಾವೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಕಾಲದ್ಧಾನವಸೇನ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ದೀಘರಸ್ಸತಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಓಕಾಸದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಓಕಾಸಭೂತಂ ಅದ್ಧಾನಂ। **ಫರಿತ್ವಾ**ತಿ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ। **ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾಪಿ** ಅನೇಕಕಲಾಪಭಾವೇನ। **ದೀಘಂ ಅದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ದೀಘಂ ಪದೇಸಂ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಸಣಿಕಂ ಪವತ್ತಿಯಾ ದೀಘಸನ್ತಾನತಾಯ "ದೀಘಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಹತ್ಥಿಆದಿಸರೀರೇ, ಸುನಖಾದಿಸರೀರೇ ಚ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ದೇಸದ್ಧಾನವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಕಾಲದ್ಧಾನವಸೇನೇವ ದೀಘರಸ್ಸತಾ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಸಣಿಕಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸಣಿಕಮೇವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಿ", "ಸೀಘಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ಸೀಘಮೇವ ನಿಕ್ಖಮನ್ತೀ"ತಿ ಚ ವಚನತೋ। **ಮನುಸ್ಸೇಸೂ**ತಿ ಸಮಾನಪ್ಪಮಾಣೇಸುಪಿ ಮನುಸ್ಸಸರೀರೇಸು। **ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತೀ**ತಿ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪ್ಪಬನ್ಧಂ ಪವತ್ತೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಸ್ಸಸನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸುನಖಸಸಾದಯೋ ವಿಯ ರಸ್ಸಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತಿ ಚ ಪಸ್ಸಸನ್ತಿ ಚಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಇದಂ ಪನ ದೀಘಂ, ರಸ್ಸಞ್ಚ ಅಸ್ಸಸನಂ, ಪಸ್ಸಸನಞ್ಚ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸರೀರಸಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಾನಂ। **ತೇ**ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ। **ಇತ್ತರಮದ್ಧಾನ**ನ್ತಿ ಅಪ್ಪಕಂ ಕಾಲಂ।

**ನವಹಾಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ಅಲದ್ಧವಿಸೇಸಸ್ಸ ಕೇವಲಂ ಅದ್ಧಾನವಸೇನ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಾ ತಯೋ ಆಕಾರಾ, ತೇ ಚ ಖೋ ಏಕಚ್ಚೋ ಅಸ್ಸಾಸಂ ಸುಟ್ಠು ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪಸ್ಸಾಸಂ, ಏಕಚ್ಚೋ ತದುಭಯನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಸೇನ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅಸ್ಸಸತಿಪಿ ಪಸ್ಸಸತಿಪೀತಿ ಏಕಜ್ಝಂ ವಚನಂ ಭಾವನಾಯ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ। ಛನ್ದವಸೇನ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ತಯೋ, ತಥಾ ಪಾಮೋಜ್ಜವಸೇನಾತಿ ಇಮೇಹಿ ನವಹಾಕಾರೇಹಿ।

ಕಾಮಂ ಚೇತ್ಥ ಏಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತಯೋ ಏವ ಆಕಾರಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತನ್ತಿವಸೇನ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಾಳಿಆರುಳ್ಹತ್ತಾ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಪರಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ **"ತತ್ರಾಯಂ ಭಿಕ್ಖು ನವಹಾಕಾರೇಹೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವಂ ಪಜಾನತೋ**ತಿ ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಪಜಾನತೋ, ತತ್ಥ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ। **ಏಕೇನಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಾದೀಸು ಚತೂಸು ಆಕಾರೇಸು ಏಕೇನ ಆಕಾರೇನ, ನವಸು ತೀಸು ವಾ ಏಕೇನ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ –

> "ದೀಘೋ ರಸ್ಸೋ ಚ ಅಸ್ಸಾಸೋ, ಪಸ್ಸಾಸೋಪಿ ಚ ತಾದಿಸೋ।
> ಚತ್ತಾರೋ ವಣ್ಣಾ ವತ್ತನ್ತಿ, ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ವ ಭಿಕ್ಖುನೋ"ತಿ॥

ಅಯಂ ಭಾವನಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ।

ಇದಾನಿ ಪಾಳಿವಸೇನೇವ ತೇ ನವ ಆಕಾರೇ, ಭಾವನಾವಿಧಿಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾಹಾ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಕಥಂ ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ಪಜಾನನವಿಧಿಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಚ್ಛತಿ। **ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸ**ನ್ತಿ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಂ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಂ। **ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇ**ತಿ "ಅದ್ಧಾನ"ನ್ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೇ ದೀಘೇ ಕಾಲೇ, ದೀಘಂ ಖಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕೋಟ್ಠಾಸಪರಿಯಾಯೋ ವಾ ಸಙ್ಖಾತ-ಸದ್ದೋ "ಥೇಯ್ಯಸಙ್ಖಾತ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಪಾರಾ॰ ೯೧) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಅದ್ಧಾನಸಙ್ಖಾತೇತಿ ಅದ್ಧಾನಕೋಟ್ಠಾಸೇ, ದೇಸಭಾಗೇತಿ

ಅತ್ಥೋ। **ಛನ್ದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬೇನಾಪರಂ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹನ್ತಿಯಾ ಲದ್ಧಸ್ಸಾದತ್ತಾ ತತ್ಥ ಸಾತಿಸಯೋ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಲಕ್ಖಣೋ ಕುಸಲಚ್ಛನ್ದೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಛನ್ದವಸೇನಾ**ತಿ ತಥಾಪವತ್ತಛನ್ದಸ್ಸ ವಸೇನ ಸವಿಸೇಸಂ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವುದ್ಧಿಂ ಫಾತಿಂ ಗಮೇನ್ತಸ್ಸ। **ತತೋ ಸುಖುಮತರ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಛನ್ದಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಪುರಿಮತೋ ಸುಖುಮತರಂ। ಭಾವನಾಬಲೇನ ಹಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧದರಥಪರಿಳಾಹತಾಯ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಸುಖುಮತರಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। **ಪಾಮೋಜ್ಜಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಸುಖುಮತರಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸನ್ತತರತಾಯ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನತಾಯ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸಹಗತೋ ಪಮೋದೋ ಖುದ್ದಿಕಾದಿಭೇದಾ ತರುಣಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಚಿತ್ತಂ ವಿವತ್ತತೀ**ತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅತಿವಿಯ ಸುಖುಮತರಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಪಟ್ಠಹನೇ ವಿಚೇತಬ್ಬಾಕಾರಪ್ಪತ್ತೇಹಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿನಿವತ್ತತೀತಿ ಕೇಚಿ। ಭಾವನಾಬಲೇನ ಪನ ಸುಖುಮತರಭಾವಪ್ಪತ್ತೇಸು ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇಸು ತತ್ಥ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪಕತಿಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸತೋ ಚಿತ್ತಂ ನಿವತ್ತತಿ। **ಉಪೇಕ್ಖಾ ಸಣ್ಠಾತೀ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಭೇದೇ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಪುನ ಝಾನನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಂ ಬ್ಯಾಪಾರಾಭಾವತೋ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಂ ಹೋತೀತಿ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತುಪೇಕ್ಖಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**ಇಮೇಹಿ ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಇಮೇಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ನವಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಪವತ್ತಾ। **ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಕಾಯೋ**ತಿ ದೀಘಾಕಾರಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾಪಿ ಸಮೂಹಟ್ಠೇನ ಕಾಯೋ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನನಿಮಿತ್ತಮ್ಪೇತ್ಥ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಸಮಞ್ಞಮೇವ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಟ್ಠಾನಂ ಸತೀ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। **ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಸಮಥವಸೇನ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ, ತನ್ನಿಸ್ಸಯಞ್ಚ ಕಾಯಂ "ರೂಪ"ನ್ತಿ, ಚಿತ್ತಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಚ "ಅರೂಪ"ನ್ತಿ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಚ ಞಾಣಂ, ತತ್ಥ ಯಥಾಭೂತಾವಬೋಧೋ। **ಕಾಯೋ ಉಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸೋ ಕಾಯೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸತಿ ಏತ್ಥ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ "ಕಾಯೋ ಉಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಇತರಕಾಯಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸಮ್ಮಸನಚಾರಸ್ಸಾಪಿ ಇಧ ಇಚ್ಛಿತತ್ತಾ। **ನೋ ಸತೀ**ತಿ ಸೋ ಕಾಯೋ ಸತಿ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। **ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಞ್ಚೇವ ಸತಿ ಚ** ಸರಣಟ್ಠೇನ, ಉಪತಿಟ್ಠನಟ್ಠೇನ ಚ। **ತಾಯ ಸತಿಯಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಸತಿಯಾ। **ತೇನ ಞಾಣೇನಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನೇವ ಞಾಣೇನ। **ತಂ ಕಾಯ**ನ್ತಿ ತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯಞ್ಚೇವ ತನ್ನಿಸ್ಸಯರೂಪಕಾಯಞ್ಚ। **ಅನುಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣೇನ ಚೇವ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣೇನ ಚ ಅನು ಅನು ಪಸ್ಸತಿ। **ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ**ತಿ ತೇನ ಅನುಪಸ್ಸನೇನ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಕಾಯೇ ಅಯಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಾ ಅಯಂ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಕಾಯೇ, ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತೇ ಕರಜಕಾಯೇ ಚ ಕಾಯಸ್ಸೇವ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ಅನುದಕಭೂತಾಯ ಮರೀಚಿಯಾ ಉದಕಾನುಪಸ್ಸನಾ ವಿಯ ನ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸಭಾವೇ ಕಾಯೇ ನಿಚ್ಚಾದಿಭಾವಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಅಥ ಖೋ ಯಥಾರಹಂ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಾನತ್ತಾಸುಭಭಾವಸ್ಸೇವಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಅಥ ವಾ ಕಾಯೇ "ಅಹ"ನ್ತಿ ವಾ "ಮಮ"ನ್ತಿ ವಾ "ಇತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ "ಪುರಿಸೋ"ತಿ ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಭಾವತೋ ತಾದಿಸಂ ಅನನುಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಕಾಯಮತ್ತಸ್ಸೇವ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ,** ತಾಯ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿಯೇವ ಉಪಟ್ಠಾನಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ,** ತಸ್ಸ ಭಾವನಾ ವಡ್ಢನಾ **ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾ**ತಿ।

**ಏಸ ನಯೋ**ತಿ "ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತವಿಧಿಂ ರಸ್ಸ-ಪದೇ ಅತಿದಿಸತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾದಸ್ಸಿತೇ "ಕಥಂ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಸನ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೯೭೭; ಪಾರಾ॰ ೧೬೫) ಆಗತೇ ಪಾಳಿನಯೇ। **ಇಧಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ರಸ್ಸಪದವಸೇನ ಆಗತೇ ಪಾಳಿನಯೇ।

**ಅಯನ್ತಿ** ಯೋಗಾವಚರೋ। **ಅದ್ಧಾನವಸೇನಾತಿ** ದೀಘಕಾಲವಸೇನ। **ಇತ್ತರವಸೇನಾತಿ** ಪರಿತ್ತಕಾಲವಸೇನ। **ಇಮೇಹಿ ಆಕಾರೇಹೀತಿ** ಇಮೇಹಿ ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ।

**ತಾದಿಸೋತಿ** ದೀಘೋ, ರಸ್ಸೋ ಚ। **ಚತ್ತಾರೋ ವಣ್ಣಾತಿ** ಚತ್ತಾರೋ ಆಕಾರಾ, ತೇ ಚ ದೀಘಾದಯೋ ಏವ। **ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ವ ಭಿಕ್ಖುನೋತಿ** ಗಾಥಾಬನ್ಧಸುಖತ್ಥಂ ರಸ್ಸಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ವಾ"**ತಿ, **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ, ತೇನ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

೧೧೦. **ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀತಿ** ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಪಟಿ ಪಟಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಮದೇವ ವೇದನಸೀಲೋ ಜಾನನಸೀಲೋ, ತಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವೇದೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ವಾ ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವೇದಮಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬ-ಗ್ಗಹಣೇನ ಅಸ್ಸಾಸಾದಿಕಾಯಸ್ಸ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನೇ ಸಿದ್ಧೇಪಿ ಅನೇಕಕಲಾಪಸಮುದಾಯಭಾವತೋ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಭಾಗಾನಂ ಸಂವೇದನದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪಟಿ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ। ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಂ-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣನ್ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಕಲಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಸಮಾನೇಪಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇಸು ಯೋಗಿನೋ ಪಟಿಪತ್ತಿವಿಧಾನೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂಯೇವ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ವಿಸುಂ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ಏವಂ ತಮೇವತ್ಥಂ ದೀಪೇತುಂ ಸತಿಪಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಮಾನತಾಯ "ಸಕಲಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪದದ್ವಯಸ್ಸ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋತಿ** ವಿಭೂತಂ ಕರೋನ್ತೋ, ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಭಾವೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಾಕಟೀಕರಣಂ ವಿಭಾವನಂ ತತ್ಥ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹನಂ ಞಾಣೇನೇವ ನೇಸಂ ಪವತ್ತನೇನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏವಂ ವಿದಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನೇವ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಪವತ್ತೇತಿ, ನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇನ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂಭೂತೋ ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದೀ ಅಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮಿ ಪಸ್ಸಸಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣವಿಸಟೇತಿ** ಅನೇಕಕಲಾಪತಾಯ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಭಾವೇನ ವಿಸಟೇ। **ಆದಿ ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ** ಸತಿಯಾ, ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ತಥಾ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಪವತ್ತತ್ತಾ। **ತಾದಿಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ** ಚತುತ್ಥಪುಗ್ಗಲಸದಿಸೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಪಗೇವ ಸತಿಂ, ಞಾಣಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ತೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಏವನ್ತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಸಬ್ಬಕಾಯಪಟಿಸಂವೇದನವಸೇನೇವ। **ಘಟತೀತಿ** ಉಸ್ಸಹತಿ। **ವಾಯಮತೀತಿ** ವಾಯಾಮಂ ಕರೋತಿ, ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಥಾಭೂತಸ್ಸಾತಿ** ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಂ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ। **ಸಂವರೋತಿ** ಸತಿ , ವೀರಿಯಮ್ಪಿ ವಾ। **ತಾಯ ಸತಿಯಾತಿ** ಯಾ ಆನಾಪಾನೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಾ ಸತಿ, ತಾಯ। **ತೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನಾತಿ** ಯೋ ಸೋ ತತ್ಥ ಸತಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೋ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋ, ತೇನ ಸದ್ಧಿನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಆಸೇವತೀತಿ** "ತಿಸ್ಸೋ ಸಿಕ್ಖಾಯೋ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮೇ ಆಸೇವತಿ। ತದಾಸೇವನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಿಕ್ಖನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ।

**ಪುರಿಮನಯೇತಿ** ಪುರಿಮಸ್ಮಿಂ ಭಾವನಾನಯೇ, ಪಠಮವತ್ಥುದ್ವಯೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥಾಪಿ ಕಾಮಂ ಞಾಣುಪ್ಪಾದನಂ ಲಬ್ಭತೇವ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಯಾಥಾವತೋ ದೀಘರಸ್ಸಭಾವಾವಬೋಧಸಬ್ಭಾವತೋ, ತಥಾಪಿ ತಂ ನ ದುಕ್ಕರಂ ಯಥಾಪವತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಗಹಣಮತ್ತಭಾವತೋತಿ ತತ್ಥ ವತ್ತಮಾನಕಾಲಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋ। ಇದಂ ಪನ ದುಕ್ಕರಂ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಖುರಧಾರಾಯಂ ಗಮನಸದಿಸಂ, ತಸ್ಮಾ ಸಾತಿಸಯೇನೇತ್ಥ ಪುಬ್ಬಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದೀಪೇತುಂ ಅನಾಗತಕಾಲಪ್ಪಯೋಗೋ ಕತೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಞಾಣುಪ್ಪಾದನಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಪಸ್ಸಮ್ಭನಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದನಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ "ಸಂವರಸಮಾದಾನಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

**ಕಾಯಸಙ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಂ। ಸೋ ಹಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಕರಜಕಾಯಪ್ಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ ತೇನ ಸಙ್ಖರೀಯತೀತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೋ ಪನ "ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೦೨) ಏವಮಾಗತೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಚೇತನಾಲಕ್ಖಣೋ ಸತಿಪಿ ದ್ವಾರನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿಯಾ, ತಬ್ಬಹುಲವುತ್ತಿಯಾ ಚ ಕಾಯದ್ವಾರೇನ ಲಕ್ಖಿತೋ, ಸೋ ಇಧ ನಾಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ**ತಿಆದೀಸು ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಪದಂ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ ನಾಮ ವೂಪಸಮನಂ, ತಞ್ಚ ತಥಾಪಯೋಗೇ ಅಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಪ್ಪಾದನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ತತ್ರಾ**ತಿ "ಓಳಾರಿಕಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ"ತಿ ಏತ್ಥ। **ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅನಾರದ್ಧಕಾಲೇ, ತತೋ ಏವ ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ। "ನಿಸೀದತಿ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯಾ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಹೋ, "ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಚಿತ್ತಪರಿಗ್ಗಹೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಾ ಹೋನ್ತೀ**"ತಿ। **ಕಾಯೋ**ತಿ ಕರಜಕಾಯೋ। **ಸದರಥಾ**ತಿ ಸಪರಿಳಾಹಾ, ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಸದರಥತಾ ಗರುಭಾವೇನ ವಿಯ ಓಳಾರಿಕತಾಯ ಅವಿನಾಭಾವಿನೀತಿ ಆಹ "**ಓಳಾರಿಕಾ**"ತಿ। **ಬಲವತರಾ**ತಿ ಸಬಲಾ ಥೂಲಾ। **ಸನ್ತಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ತಾವ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವೇನ ಏಕಗ್ಗಂ ಹುತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸನ್ತಂ ಹೋತಿ ವೂಪಸನ್ತಂ, ತತೋ ಏವ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಲಹುಮುದುಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವಪ್ಪತ್ತಾ, ತದನುಗುಣತಾಯ ಸೇಸಂ ತಿಸನ್ತತಿರೂಪನ್ತಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತೇ, ಕಾಯೇ ಚ ವೂಪಸನ್ತೇ ಪವತ್ತಮಾನೇ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಸನ್ತಸಭಾವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸುಖುಮತರಸುಖುಮತಮಾ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಯದಾ ಪನಸ್ಸ ಕಾಯೋಪೀ**"ತಿಆದಿ।

ಆಭುಜನಂ **ಆಭೋಗೋ,** "ಪಸ್ಸಮ್ಭೇಮೀ"ತಿ ಪಠಮಾವಜ್ಜನಾ। ಸಮ್ಮಾ ಅನು ಅನು ಆಹರಣಂ **ಸಮನ್ನಾಹಾರೋ,** ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ಥೇ ಅಪರಾಪರಂ ಪವತ್ತಆವಜ್ಜನಾ। ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಮನಸಿ ಕರಣಂ ಚಿತ್ತೇ ಠಪನಂ **ಮನಸಿಕಾರೋ**। ವೀಮಂಸಾ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ**।

**ಸಾರದ್ಧೇ**ತಿ ಸದರಥೇ ಸಪರಿಳಾಹೇ। **ಅಧಿಮತ್ತ**ನ್ತಿ ಬಲವಂ ಓಳಾರಿಕಂ। ಲಿಙ್ಗವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ ಹಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। "ಅಧಿಮತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ ಕಿರಿಯಾವಿಸೇಸನಂ ವಾ ಏತಂ। **ಸುಖುಮ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಕಾಯಮ್ಹೀ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಚಿತ್ತೇ ಚಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।

೨೨೦. ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಕರಿಯಮಾನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ನಾನಾವಜ್ಜನಂ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿಯ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಪಟಿಪಕ್ಖನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ಚ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೂಪಚಾರೇ ಚ ಓಳಾರಿಕೋತಿ ಸದಿಸೋ ವುತ್ತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೂಪಚಾರದ್ವಯೇಪಿ। ಅಥ ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತೋ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಾದಿವಸೇನ ಕಿಲಮತೋ ಯೋಗಿನೋ ಕಾಯಕಿಲಮಥಚಿತ್ತೂಪಘಾತಾದಿವಸೇನ, ವಿತಕ್ಕಾದಿಸಙ್ಖೋಭೇನ ಚ ಸಪರಿಫನ್ದತಾಯ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿಉಪಚಾರೇಸು ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅತಿಸುಖುಮೋ**ತಿ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಸುಖುಮೋ। ಸುಖುಮಭಾವೋಪಿಸ್ಸ ತತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ಕುತೋ ಓಳಾರಿಕತಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। ತೇನಾಹ "**ಅಪ್ಪವತ್ತಿಮೇವ ಪಾಪುಣಾತೀ**"ತಿ।

ಲಾಭಿಸ್ಸ ಸತೋ ಅನುಪುಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತಿಸಮಾಪಜ್ಜನವೇಲಂ, ಏಕಾಸನೇನೇವ ವಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಝಾನಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ** ಹೇಟ್ಠಿಮಹೇಟ್ಠಿಮಜ್ಝಾನತೋ ಉಪರೂಪರಿಝಾನೂಪಚಾರೇಪಿ ಸುಖುಮತರಂ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಸೋಪಚಾರಾನಂ ಝಾನಾನಂ ಉಪರೂಪರಿ ವಿಸೇಸವನ್ತತಾ, ಸನ್ತತಾ ಚ ಸಮ್ಭವೇಯ್ಯ, ಏಕಾವಜ್ಜನೂಪಚಾರಂ ವಾ ಸನ್ಧಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಏವಞ್ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತವಾದೇನ ಇಮಸ್ಸ ವಾದಸ್ಸ ಅವಿರೋಧೋ ಸಿದ್ಧೋ ಭಿನ್ನವಿಸಯತ್ತಾ। **ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಞೇವಾ**ತಿ ಉಭಯೇಸಮ್ಪಿ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವುಚ್ಚಮಾನೇನ ವಿಧಿನಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಮಿಚ್ಛನ್ತಿಯೇವ। "**ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಪವತ್ತಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ**

**ಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀ**"ತಿ ಇದಂ ಸದಿಸಸನ್ತಾನತಾಯ ವುತ್ತಂ। ನ ಹಿ ತೇ ಏವ ಓಳಾರಿಕಾ ಅಸ್ಸಾಸಾದಯೋ ಸುಖುಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಪಸ್ಸಮ್ಭನಾಕಾರೋ ಪನ ನೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ।

**ಮಹಾಭೂತಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ**ತಿ ಚತುಧಾತುಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಸಕಲರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ** ಭಾವನಾಯ ಉಪರೂಪರಿ ಪಣೀತಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ "**ರೂಪಾರೂಪಪರಿಗ್ಗಹೇ ಸುಖುಮೋ**"ತಿ। **ಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಿಕವಿಪಸ್ಸನಾ**ತಿ ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಮಾಹ। ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾ**। ತತೋ ಓರಂ **ದುಬ್ಬಲವಿಪಸ್ಸನಾ**। **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ"ತಿಆದಿನಾ ಸಮಥನಯೇ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ "ಅಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪವತ್ತೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಮಹಾಭೂತಪರಿಗ್ಗಹೇ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಪಸ್ಸನಾನಯೇಪಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ।

**ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಇಮಸ್ಸ "ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರ"ನ್ತಿ ಪದಸ್ಸ। **ಚೋದನಾಸೋಧನಾಹೀ**ತಿ ಅನುಯೋಗಪರಿಹಾರೇಹಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ।

**ಕಥ**ನ್ತಿ ಯಂ ಇದಂ "ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ…ಪೇ॰… ಸಿಕ್ಖತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೭೧) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಕಥಂ ಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ, ಯೋಗಿನೋ ಚ ಸಿಕ್ಖನಂ ಹೋತೀತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಯ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇ ಸರೂಪತೋ, ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತೋ, ವೂಪಸಮತೋ, ಅನುಯೋಗಪರಿಹಾರತೋ ಚ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕತಮೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಕಾಯಿಕಾ**ತಿ ರೂಪಕಾಯೇ ಭವಾ। **ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧಾ**ತಿ ಕಾಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ। ಕಾಯೇ ಸತಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಸತಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತತೋ ಏವ ತೇ ಅಕಾಯಸಮುಟ್ಠಾನಾಪಿ ಕಾಯೇನ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತೀತಿ **ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ**। **ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ**ತಿ ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯಂ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। ಓಳಾರಿಕಞ್ಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಅವೂಪಸನ್ತಸಭಾವಂ ಸನ್ನಿಸೀದಾಪೇನ್ತೋ "**ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ**"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ "**ನಿರೋಧೇನ್ತೋ**"ತಿ, ಸುಟ್ಠು ಸನ್ತಸಭಾವಂ ನಯನ್ತೋ "**ವೂಪಸಮೇನ್ತೋ**"ತಿ।

**ಯಥಾರೂಪೇಹೀ**ತಿ ಯಾದಿಸೇಹಿ। **ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇಹೀ**ತಿ ಓಳಾರಿಕೇಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇಹಿ। **ಆನಮನಾ**ತಿ ಅಭಿಮುಖಭಾವೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ನಮನಾ। **ವಿನಮನಾ**ತಿ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಪಸ್ಸತೋ ನಮನಾ। **ಸನ್ನಮನಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತೋ, ಸುಟ್ಠು ವಾ ನಮನಾ। **ಪಣಮನಾ**ತಿ ಪಚ್ಛತೋ ನಮನಾ। **ಇಞ್ಜನಾ**ದೀನಿ ಆನಮನಾದೀನಂ ವೇವಚನಾನಿ, ಅಧಿಮತ್ತಾನಿ ವಾ ಅಭಿಮುಖಂ ಚಲನಾದೀನಿ ಆನಮನಾದಯೋ, ಮನ್ದಾನಿ ಇಞ್ಜನಾದಯೋ। **ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ತಥಾರೂಪಂ ಆನಮನಾದೀನಂ ಕಾರಣಭೂತಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಪಸ್ಸಮ್ಭಿತೇ ಆನಮನಾದಯೋಪಿ ಪಸ್ಸಮ್ಭಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ।

**ಸನ್ತಂ ಸುಖುಮ**ನ್ತಿ ಯಥಾರೂಪೇಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಪರಿಪ್ಫನ್ದನಹೇತೂಹಿ ಆನಮನಾದಯೋ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾರೂಪಂ ದರಥಾಭಾವತೋ ಸನ್ತಂ, ಅನೋಳಾರಿಕತಾಯ ಸುಖುಮಂ। **ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರ**ನ್ತಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ವದತಿ। ಅಥ ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಪರಿಪ್ಫನ್ದನಹೇತುಭೂತೇ ಸುಖುಮಸುಖುಮತರೇ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತೇಪಿ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಪರಮಸುಖುಮತಾಯ ಕೋಟಿಪ್ಪತ್ತಂ ಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ "**ಸನ್ತಂ ಸುಖುಮಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರ**"ನ್ತಿ।

**ಇತೀ**ತಿಆದಿ ಚೋದಕವಚನಂ। ತತ್ಥ **ಇತೀ**ತಿ ಪಕಾರತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಕಿರಾ**ತಿ ಅರುಚಿಸೂಚನೇ, ಏವಂ ಚೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಯದಿ ಅತಿಸುಖುಮಮ್ಪಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತೀತಿ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇ**ತಿ ಏವಂ ಸತಿ ತಯಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇ ಲಬ್ಭಮಾನೇ। **ವಾತೂಪಲದ್ಧಿಯಾ**ತಿ ವಾತಸ್ಸ ಉಪಲದ್ಧಿಯಾ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, ಅಸ್ಸಾಸಾದಿವಾತಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಭಾವನಾ ಉಪ್ಪಾದನಾ ಪವತ್ತನಾ ನ ಹೋತಿ, ತೇ ಚ ತೇನ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತಬ್ಬಾತಿ

ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಞ್ಚ ಭಾವನಾತಿ** ಓಳಾರಿಕೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಭಾವನಾಯ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತ್ವಾ ಸುಖುಮಾನಂ ತೇಸಂ ಪಭಾವನಾ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಉಭಯೇಸಂ ತೇಸಂ ತೇನ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭೇತಬ್ಬತೋ। **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾತಿ** ಆನಾಪಾನಾರಮ್ಮಣಾಯ ಸತಿಯಾ ಚ ಪವತ್ತನಂ ನ ಹೋತಿ, ಆನಾಪಾನಾನಂ ಅಭಾವತೋ। ತತೋ ಏವ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ **ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಭಾವನಾ** ಉಪ್ಪಾದನಾಪಿ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಆರಮ್ಮಣೇನ ವಿನಾ ಸಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। **ನ ಚ ನಂ ತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನನ್ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ । ತಂ ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪಣ್ಡಿತಾ ಪಞ್ಞವನ್ತೋ ನ ಚೇವ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿಪಿ ತತೋ ನ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿಪೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಏವಂ ಚೋದಕೋ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಾವೂಪನಯನಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಚೋದೇತಿ।

ಪುನ **ಇತಿ ಕಿರಾತಿ**ಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಚೋದನಾಯ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾ। ತತ್ಥ **ಕಿರಾತಿ** "ಯದೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। ಇತಿ ಕಿರ ಸಿಕ್ಖತಿ, ಮಯಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಯದಿ ಸಿಕ್ಖತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇ**ತಿ ಏವಂ ಪಸ್ಸಮ್ಭನೇ ಸತಿ। **ಪಭಾವನಾ ಹೋತೀತಿ** ಯದಿಪಿ ಓಳಾರಿಕಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾ ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನ್ತಿ, ಸುಖುಮಾ ಪನ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪರಮಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಯಾ, ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಚ ಪಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತೇವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಯಥಾ ಕಥಂ ವಿಯಾತಿ** ಯಥಾವುತ್ತವಿಧಾನಂ ತಂ ಕಥಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಅತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ ತದತ್ಥಸಮ್ಪಟಿಪಾದನೇ ಓಪಮ್ಮನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇದಾನಿ ಓಪಮ್ಮಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀತಿ** ಓಪಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಕಂಸೇತಿ** ಕಂಸಭಾಜನೇ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ, ತೇಸಂ ಸದ್ದಾನಂ ಪವತ್ತಾಕಾರಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ಗಹಿತತ್ತಾ। **ಸುಮನಸಿಕತತ್ತಾತಿ** ಸುಟ್ಠು ಚಿತ್ತೇ ಠಪಿತತ್ತಾ। **ಸೂಪಧಾರಿತತ್ತಾತಿ** ಸಮ್ಮದೇವ ಉಪಧಾರಿತತ್ತಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖಿತತ್ತಾ। **ಸುಖುಮಕಾ ಸದ್ದಾತಿ** ಅನುರವೇ ಆಹ, ಯೇ ಅಪ್ಪಕಾ। ಅಪ್ಪತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ ಕ-ಸದ್ದೋ। **ಸುಖುಮಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಪೀತಿ** ಸುಖುಮೋ ಸದ್ದೋವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಸುಖುಮಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಂ, ತದಾರಮ್ಮಣತಾಯಪಿ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಕಾಮಂ ತದಾಸುಖುಮಾಪಿ ಸದ್ದಾ ನಿರುದ್ಧಾ, ಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಪನ ಸುಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುಖುಮತರಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಭಾವೇನಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ। ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ನಿರುದ್ಧಸ್ಸ ಸದ್ದಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಉಪಧಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅತಿಸುಖುಮಸದ್ದನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತತೇವ। **ಚಿತ್ತಂ ನ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಗಚ್ಛತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಸಮಾಧಾನಸಬ್ಭಾವತೋ।

**ಏವಂ ಸನ್ತೇ**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ನಿಗಮನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ಸುತ್ತಪದಸ್ಸ ಸದ್ಧಿಂ ಚೋದನಾಸೋಧನಾಹಿ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ತಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಭಾಗತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಸ್ಸಮ್ಭಯ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಸಬ್ಬಂ ವುತ್ತನಯತ್ತಾ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

೧೧೧. **ಆದಿಕಮ್ಮಿಕಸ್ಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನಾತಿ** ಸಮಥಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ವಿಪಸ್ಸನಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಇತರಚತುಕ್ಕೇಸುಪಿ ಲಬ್ಭತೇವ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಪಠಮಚತುಕ್ಕೇ। **ಪಞ್ಚಸನ್ಧಿಕ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಪಬ್ಬಂ, ಪಞ್ಚಭಾಗನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಗನ್ಥಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ। ತದತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛಾ **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪರಿಪುಚ್ಛನಾ** । ಅಥ ವಾ ಗನ್ಥತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಉಗ್ಗಹೋ**। ತತ್ಥ ಸಂಸಯಪರಿಪುಚ್ಛನಾ **ಪರಿಪುಚ್ಛಾ**। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತುಪಟ್ಠಾನಂ, ಏವಂ ಭಾವನಮನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ "ಏವಮಿಧ ನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪಟ್ಠಾತೀ"ತಿ ಉಪಧಾರಣಂ, ತಥಾ **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪ್ಪನಾ** "ಏವಂ ಝಾನಮಪ್ಪೇತೀ"ತಿ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಗಣನಾನುಬನ್ಧನಾಫುಸನಾನಂ ವಸೇನ ಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಠಪನಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿ, ತತೋ ಪರಮ್ಪಿ ವಾ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾದಿವಸೇನ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಭಾವಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಂ। ತೇನಾಹ **"ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಭಾವೂಪಧಾರಣನ್ತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ।

**ಅತ್ತನಾಪಿ ನ ಕಿಲಮತಿ** ಓಧಿಸೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಗ್ಗಣ್ಹನತೋ। ತತೋ ಏವ **ಆಚರಿಯಮ್ಪಿ ನ ವಿಹೇಸೇತಿ** ಧಮ್ಮಾಧಿಕರಣಮ್ಪಿ ಭಾವನಾಯ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪನತೋ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅತ್ತನೋ ಅಕಿಲಮನಆಚರಿಯಾವಿಹೇಸನಹೇತು। **ಥೋಕನ್ತಿ** ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ। ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತೋ **ಉಗ್ಗಹೋ,** ಸಬ್ಬೋಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಿಧಿ, ನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಉಗ್ಗಹಮತ್ತಂ। ಆಚರಿಯತೋ ಉಗ್ಗಹೋ **ಆಚರಿಯುಗ್ಗಹೋ,** ತತೋ। **ಏಕಪದಮ್ಪೀತಿ** ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಮ್ಪಿ।

೨೨೩. **ಅನುವಹನಾತಿ** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅನುಗಮನವಸೇನ ಸತಿಯಾ ನಿರನ್ತರಂ ಅನುಪವತ್ತನಾ। **ಫುಸನಾತಿ** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಗಣೇನ್ತಸ್ಸ ಗಣನಂ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ ತೇ ಸತಿಯಾ ಅನುಬನ್ಧನ್ತಸ್ಸ ಯಥಾ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತಸ್ಸ ಚ ನಾಸಿಕಗ್ಗಾದಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ನೇಸಂ ಫುಸನಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಗಣನಾದಿವಸೇನ ವಿಯ ಫುಸನಾವಸೇನ ವಿಸುಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ನತ್ಥಿ, ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಗಣನಾದಿ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧ ಫುಸನಾಗಹಣನ್ತಿ ದೀಪೇನ್ತೋ "**ಫುಸನಾತಿ ಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನ**"ನ್ತಿ ಆಹ। **ಠಪನಾತಿ** ಸಮಾಧಾನಂ। ತಂ ಹಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆಧಾನಂ ಠಪನಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಮಾಧಿ "ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿ ಸಣ್ಠಿತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧.೧೫) ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಸಮಾಧಿಪ್ಪಧಾನಾ ಪನ ಅಪ್ಪನಾತಿ ಆಹ "**ಠಪನಾತಿ ಅಪ್ಪನಾ**"ತಿ। ಅನಿಚ್ಚತಾದೀನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ **ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ**। ಪವತ್ತತೋ, ನಿಮಿತ್ತತೋ ಚ ವಿನಿವಟ್ಟನತೋ **ವಿವಟ್ಟನಾ** ನಾಮ **ಮಗ್ಗೋ**। ಸಕಲಸಂಕಿಲೇಸಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸದ್ಧಿಭಾವತೋ ಸಬ್ಬಸೋ ಸುದ್ಧೀತಿ **ಪಾರಿಸುದ್ಧಿ ಫಲಂ**। **ತೇಸನ್ತಿ** ವಿವಟ್ಟನಾಪಾರಿಸುದ್ಧೀನಂ। **ಪಟಿಪಸ್ಸನಾತಿ** ಪಟಿ ಪಟಿ ದಸ್ಸನಂ ಪೇಕ್ಖನಂ। ತೇನಾಹ "**ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ**"ತಿ।

**ಖಣ್ಡನ್ತಿ** ಏಕಂ ತೀಣಿ ಪಞ್ಚಾತಿ ಏವಂ ಗಣನಾಯ ಖಣ್ಡನಂ। **ಓಕಾಸೇತಿ** ಗಣನವಿಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। **ಗಣನನಿಸ್ಸಿತೋವ** ನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿಸ್ಸಿತೋ। "**ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಂ ನು ಖೋ**"ತಿ ಇದಂ ಚಿರತರಂ ಗಣನಾಯ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ತಥಾ ಲದ್ಧಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಮತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಏವಂ ಮಞ್ಞೇಯ್ಯ । "**ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇಸು ಯೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ**"ತಿ ಇದಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇಸು ಯಸ್ಸ ಏಕೋವ ಪಠಮಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಯಸ್ಸ ಪನ ಉಭೋಪಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇನ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಣೇತಬ್ಬಂ। "**ಯೋ ಉಪಟ್ಠಾತೀ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ದ್ವೀಸು ನಾಸಾಪುಟವಾತೇಸು ಯೋ ಪಾಕಟತರೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ಸೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದೀಪಿತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪವತ್ತಮಾನಂ ಪವತ್ತಮಾನನ್ತಿ** ಆಮೇಡಿತವಚನೇನ ನಿರನ್ತರಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಉಪಲಕ್ಖಣಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏವನ್ತಿ** ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಉಪಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ** ಗಣನಾವಸೇನ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪಾಭಾವತೋ।

ಪಲಿಘಸ್ಸ ಪರಿವತ್ತನಂ, ತಂ ಯತ್ಥ ನಿಕ್ಖಿಪನ್ತಿ, ಸೋ **ಪಲಿಘತ್ಥಮ್ಭೋ**। **ತಿಯಾಮರತ್ತಿನ್ತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಸಂಯೋಗೇ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। **ಪುರಿಮನಯೇನಾತಿ** ಸೀಘಗಣನಾಯ, ಗೋಪಾಲಕಗಣನಾಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕೋ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಚತ್ತಾರಿ ಪಞ್ಚಾತಿ** ಗಣನಾವಿಧಿದಸ್ಸನಂ। ತಸ್ಮಾ **ಅಟ್ಠಾತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯೇವ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠಾದೀನಿ ಪಾಪೇತಬ್ಬಾನಿ। **ಸೀಘಂ ಸೀಘಂ ಗಣೇತಬ್ಬಮೇವ**। ಕಸ್ಮಾತಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ, ನಿದಸ್ಸನಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ "**ಗಣನಪಟಿಬದ್ಧೇ ಹೀ**"ತಿಆದಿನಾ। ತತ್ಥ ಅರೀಯತಿ ತೇನ ನಾವಾತಿ ಅರಿತ್ತಂ, ಪಾಜನದಣ್ಡೋ। ಅರಿತ್ತೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಂ **ಅರಿತ್ತುಪತ್ಥಮ್ಭನಂ,** ತಸ್ಸ ವಸೇನ।

ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿ ನಾಮ ಠಪನಾಯಮೇವಾತಿ ಆಹ "**ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತಂ ವಿಯಾ**"ತಿ। ಅನ್ತೋ ಪವಿಸನ್ತಂ ವಾತಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ಅನ್ತೋ ಚಿತ್ತಂ ಪವೇಸೇತಿ ನಾಮ। ಬಹಿ ಚಿತ್ತನೀಹರಣೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ವಾತಬ್ಭಾಹತನ್ತಿ** ಅಬ್ಭನ್ತರಗತಂ ವಾತಂ ಬಹುಲಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ವಾತೇನ ತಂ ಠಾನಂ ಅಬ್ಭಾಹತಂ ವಿಯ, ಮೇದೇನ ಪೂರಿತಂ ವಿಯ ಚ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। **ನೀಹರತೋ** ಫುಟ್ಠೋಕಾಸಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ, ತಥಾ ಪನ ನೀಹರತೋ ವಾತಸ್ಸ ಗತಿಸಮನ್ನೇಸನಮುಖೇನ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ಚಿತ್ತಂ ವಿಧಾವತೀತಿ ಆಹ "**ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ವಿಕ್ಖಿಪತೀ**"ತಿ।

**ಏತನ್ತಿ** ಏತಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಜಾತಂ।

೨೨೪. **ಅನುಗಮನನ್ತಿ** ಪವತ್ತಪವತ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಸತಿಯಾ ಅನು ಅನು ಪವತ್ತನಂ ಅನುಗಚ್ಛನಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಞ್ಚ ಖೋ ನ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಾನುಗಮನವಸೇನಾ"**ತಿ। **ನಾಭಿ ಆದಿ** ತತ್ಥ ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಹಿ ಇಧ ಆದಿಚಿನ್ತಾ, ನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಮತ್ತವಸೇನ। ತಥಾ ಹಿ ತೇ ನಾಭಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ನಾಸಿಕಗ್ಗಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇವ। ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಗಮನಾಭಾವತೋ। ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಪನ ದೇಸನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಗತಿಸಮಞ್ಞಾ। **ಹದಯಂ ಮಜ್ಝನ್ತಿ** ಹದಯಸಮೀಪಂ ತಸ್ಸ ಉಪರಿಭಾಗೋ ಮಜ್ಝಂ। **ನಾಸಿಕಗ್ಗಂ ಪರಿಯೋಸಾನನ್ತಿ** ನಾಸಿಕಟ್ಠಾನಂ ತಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಸಮಞ್ಞಾಯ ತದವಧಿಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹೇತೇ "ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಸಮ್ಭವೋ ಅತ್ಥಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಬ್ಭನ್ತರಂ ಪವಿಸನವಾತಸ್ಸ ನಾಸಿಕಗ್ಗಂ ಆದೀ"**ತಿ। ಪವಿಸನನಿಕ್ಖಮನಪರಿಯಾಯೋ ಪನ ತಂಸದಿಸವಸೇನ ವುತ್ತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ವಿಕ್ಖೇಪಗತನ್ತಿ** ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಉಪಗತಂ, ವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಅಸಮಾಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾರದ್ಧಾಯಾತಿ** ಸದರಥಭಾವಾಯ। **ಇಞ್ಜನಾಯಾತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಚಲನಾಯ।

**ವಿಕ್ಖೇಪಗತೇನ ಚಿತ್ತೇನಾತಿ** ಹೇತುಮ್ಹಿ ಕರಣವಚನಂ, ಇತ್ಥಮ್ಭೂತಲಕ್ಖಣೇ ವಾ। **ಸಾರದ್ಧಾತಿ** ಸದರಥಾ। **ಇಞ್ಜಿತಾತಿ** ಇಞ್ಜನಕಾ ಚಲನಕಾ। ತಥಾ **ಫನ್ದಿತಾ**।

**ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನವಸೇನಾತಿ** ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನಾನುಗಮನವಸೇನ ನ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। "ಅನುಬನ್ಧನಾಯ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೇನ ಫುಸನಾವಸೇನ ಚ ಠಪನಾವಸೇನ ಚ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಯೇನಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿವರಿತುಂ **"ಗಣನಾನುಬನ್ಧನಾವಸೇನ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವಿಸುಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ನತ್ಥೀತಿ** ಗಣನಾಯ, ಅನುಬನ್ಧನಾಯ ಚ ವಿನಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕೇವಲಂ ಫುಸನಾವಸೇನ, ಠಪನಾವಸೇನ ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೋ ನತ್ಥಿ। ನನು ಫುಸನಾಯ ವಿನಾ ಠಪನಾಯ ವಿಯ, ಫುಸನಾಯ ವಿನಾ ಗಣನಾಯಪಿ ಮನಸಿಕಾರೋ ನತ್ಥಿಯೇವ? ಯದಿಪಿ ನತ್ಥಿ, ಗಣನಾ ಪನ ಯಥಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ ಮೂಲಭಾವತೋ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಏವಂ ಅನುಬನ್ಧನಾ ಠಪನಾಯ, ತಾಯ ವಿನಾ ಠಪನಾಯ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಸತಿಪಿ ಫುಸನಾಯ ನಾನನ್ತರಿಕಭಾವೇ ಗಣನಾನುಬನ್ಧನಾ ಏವ ಮೂಲಭಾವತೋ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತರಾಸಂ ತದಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಗಣನಾನುಬನ್ಧನಾವಸೇನ ವಿಯ ಹಿ ಫುಸನಾಠಪನಾವಸೇನ ವಿಸುಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ನತ್ಥೀ"**ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ತಾ ಕಸ್ಮಾ ಉದ್ದೇಸೇ ವಿಸುಂ ಗಹಿತಾತಿ ಆಹ **"ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **"ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಗಣೇನ್ತೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಗಣನಾಯ ಫುಸನಾ ಅಙ್ಗನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಗಣನಾಯ ಚ ಫುಸನಾಯ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"**ತಿ। **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ। **ತೇತಿ** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ। **ಸತಿಯಾ ಅನುಬನ್ಧನ್ತೋತಿ** ಗಣನಾವೀಥಿಂ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ ಸತಿಯಾ ನಿಬನ್ಧನ್ತೋ, ಫುಟ್ಠೋಕಾಸೇಯೇವ ತೇ ನಿರನ್ತರಂ ಉಪಧಾರೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತೋತಿ** ಯಥಾ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತೇ ನಿಮಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತೋ ಸಮಾದಹನ್ತೋ। **ಅನುಬನ್ಧನಾಯ ಚಾತಿಆದೀಸು** ಅನುಬನ್ಧನಾಯ ಚ ಫುಸನಾಯ ಚ ಠಪನಾಯ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋತಿ** ಯ್ವಾಯಂ "ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಗಣೇನ್ತೋ, ತತ್ಥೇವ ಗಣನಂ ಪಟಿಸಂಹರಿತ್ವಾ ತೇ ಸತಿಯಾ ಅನುಬನ್ಧನ್ತೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಅಯಮತ್ಥೋ। ಯಾ ಅಚ್ಚನ್ತಾಯ ನ ಮಿನೋತಿ ನ ವಿನಿಚ್ಛಿನಾತಿ, ಸಾ ಮಾನಸ್ಸ ಸಮೀಪೇತಿ **ಉಪಮಾ** ಯಥಾ "ಗೋಣೋ ವಿಯ ಗವಯೋ"ತಿ।

೨೨೫. **ಪಙ್ಗುಳೋತಿ** ಪೀಠಸಪ್ಪೀ। **ದೋಲಾ** ಪೇಙ್ಖೋಲೋ। **ಕೀಳತನ್ತಿ** ಕೀಳನ್ತಾನಂ। **ಮಾತಾಪುತ್ತಾನನ್ತಿ** ಅತ್ತನೋ ಭರಿಯಾಯ, ಪುತ್ತಸ್ಸ ಚ। **ಉಭೋ ಕೋಟಿಯೋತಿ** ಆಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪುರಿಮಕೋಟಿಂ, ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಕೋಟಿನ್ತಿ ದ್ವೇಪಿ ಕೋಟಿಯೋ। **ಮಜ್ಝನ್ತಿ** ದೋಲಾಫಲಕಸ್ಸೇವ ಮಜ್ಝಂ। ಉಪನಿಬನ್ಧನಥಮ್ಭೋ ವಿಯಾತಿ **ಉಪನಿಬನ್ಧನಥಮ್ಭೋ,** ನಾಸಿಕಗ್ಗಂ, ಮುಖನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ, ತಸ್ಸ **ಮೂಲೇ** ಸಮೀಪೇ **ಠತ್ವಾ**। ಕಥಂ ಠತ್ವಾ? ಸತಿಯಾ ವಸೇನ। ಸತಿಞ್ಹಿ ತತ್ಥ ಸೂಪಟ್ಠಿತಂ ಕರೋನ್ತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ತತ್ಥ

ರಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಅವಯವಧಮ್ಮೇನ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅಪದಿಸಿತಬ್ಬತೋ। **ನಿಮಿತ್ತೇ**ತಿ ನಾಸಿಕಗ್ಗಾದಿನಿಮಿತ್ತೇ। **ಸತಿಯಾ ನಿಸೀದನ್ತೋ**ತಿ ಸತಿವಸೇನ ನಿಸೀದನ್ತೋ। "ಸತಿಞ್ಹಿ ತತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಠಾನೇ ವಿಯ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇ।

೧೧೬. **ತೇ**ತಿ ನಗರಸ್ಸ ಅನ್ತೋಬಹಿಗತಾ ಮನುಸ್ಸಾ, ತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹಾ ಚ ಹತ್ಥಗತಾ।

೧೧೭. **ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾ**ತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥದಸ್ಸನತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಗಾಥಾಯಂ **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಪನಿಬನ್ಧನಾನಿಮಿತ್ತಂ। **ಅನಾರಮ್ಮಣಮೇಕಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಏಕಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜಾನತೋ ಚ ತಯೋ ಧಮ್ಮೇ**ತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸ್ಸಾಸೋ ಪಸ್ಸಾಸೋತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅವಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೇ। **ಭಾವನಾ**ತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಭಾವನಾ। **ನುಪಲಬ್ಭತೀ**ತಿ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ನ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ಅಯಂ ಚೋದನಾಗಾಥಾಯ ಅತ್ಥೋ, ದುತಿಯಾ ಪನ ಪರಿಹಾರಗಾಥಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವ।

**ಕಥ**ನ್ತಿ ತಾಸಂ ಅತ್ಥಂ ವಿವರಿತುಂ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। **ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ**ತಿಆದೀಸು ಪದಯೋಜನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಅಯಮತ್ಥನಿದ್ದೇಸೋ - ಇಮೇ ನಿಮಿತ್ತಾದಯೋ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಚಿತ್ತಸ್ಸ ಕಥಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ನ ಚಿಮೇ ನ ಚ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಅವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕಥಂ ನ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಅವಿದಿತಾ? ತೇಸಞ್ಹಿ ಅವಿದಿತತ್ತೇ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಕಥಂ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಪಧಾನಞ್ಚ ಭಾವನಾಯ ನಿಪ್ಫಾದಕಂ ವೀರಿಯಞ್ಚ ಕಥಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ನೀವರಣಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಕಂ ಸಮ್ಮದೇವ ಸಮಾಧಾನಾವಹಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗಸಙ್ಖಾತಂ ಪಯೋಗಞ್ಚ ಯೋಗೀ ಕಥಂ ಸಾಧೇತಿ, ಉಪರೂಪರಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಞ್ಚ ವಿಸೇಸಂ ಕಥಮಧಿಗಚ್ಛತೀತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಕಕಚೂಪಮಾಯ ಸಾಧೇತುಂ **"ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಭೂಮಿಭಾಗಸ್ಸ ವಿಸಮತಾಯ ಚಞ್ಚಲೇ ರುಕ್ಖೇ ಛೇದನಕಿರಿಯಾ ನ ಸುಕರಾ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಕಕಚದನ್ತಗತಿ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಆಹ **"ಸಮೇ ಭೂಮಿಭಾಗೇ"**ತಿ। **ಕಕಚೇನಾ**ತಿ ಖುದ್ದಕೇನ ಖರಪತ್ತೇನ। ತೇನಾಹ **"ಪುರಿಸೋ"**ತಿ। **ಫುಟ್ಠಕಕಚದನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಕಕಚದನ್ತಾನಂ ವಸೇನ। ತೇನ ಕಕಚದನ್ತೇಹಿ ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ನ ಆಗತೇ ವಾ ಗತೇ ವಾ ಕಕಚದನ್ತೇ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"**ತಿ। ಕಕಚಸ್ಸ ಆಕಡ್ಢನಕಾಲೇ ಪುರಿಸಾಭಿಮುಖಂ ಪವತ್ತಾ ಆಗತಾ। ಪೇಲ್ಲನಕಾಲೇ ತತೋ ವಿಗತಾ "ಗತಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। **ನ ಚ ಆಗತಾ ವಾ ಗತಾ ವಾ ಕಕಚದನ್ತಾ ಅವಿದಿತಾ ಹೋನ್ತಿ** ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಂ ಅಫುಸಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಾನಂ, ಆಗಚ್ಛನ್ತಾನಞ್ಚ ಕಕಚದನ್ತಾನಂ ಅಭಾವತೋ। **ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಛೇದನವೀರಿಯಂ । **ಪಯೋಗ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸೇವ ಛೇದನಕಿರಿಯಂ। **ವಿಸೇಸ**ನ್ತಿ ಅನೇಕಭಾವಾಪಾದನಂ, ತೇನ ಚ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ಪಯೋಜನವಿಸೇಸಂ।

**ಯಥಾ ರುಕ್ಖೋ**ತಿಆದಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ। ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಏತಾಯಾತಿ ಸತಿ ಉಪನಿಬನ್ಧನಾ ನಾಮ, ತಸ್ಸಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ **ಉಪನಿಬನ್ಧನಾನಿಮಿತ್ತಂ,** ನಾಸಿಕಗ್ಗಂ, ಮುಖನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ। **ಏವಮೇವಾ**ತಿ ಯಥಾಪಿ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ಕಕಚೇನ ರುಕ್ಖಂ ಛಿನ್ದನ್ತೋ ಆಗತಗತೇ ಕಕಚದನ್ತೇ ಅಮನಸಿಕರೋನ್ತೋಪಿ ಫುಟ್ಠಫುಟ್ಠಟ್ಠಾನೇಯೇವ ಸತಿಯಾ ಉಪಟ್ಠಪನೇನ ಆಗತಗತೇ ಕಕಚದನ್ತೇ ಜಾನಾತಿ, ಸುತ್ತಪದಞ್ಚ ಅವಿರಜ್ಝನ್ತೋ ಅತ್ಥಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧೇತಿ, ಏವಮೇವ। **ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ಮುಖನಿಮಿತ್ತೇ**ತಿ ದೀಘನಾಸಿಕೋ ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ಇತರೋ ಮುಖಂ ದಸನಂ ನಿಮೀಯತಿ ಛಾದೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಮುಖನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಲದ್ಧನಾಮೇ ಉತ್ತರೋಟ್ಠೇ।

**ಇದಂ ಪಧಾನ**ನ್ತಿ ಯೇನ ವೀರಿಯಾರಮ್ಭೇನ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಭಾವನಾಕಮ್ಮಕ್ಖಮಂ ಭಾವನಾಕಮ್ಮಯೋಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಇದಂ ವೀರಿಯಂ ಪಧಾನನ್ತಿ ಫಲೇನ ಹೇತುಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸಭೂತಾನಿ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। **ವಿತಕ್ಕಾ ವೂಪಸಮನ್ತೀ**ತಿ ತತೋ ಏವ ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಮಿಚ್ಛಾವಿತಕ್ಕಾ ಉಪಸಮಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ವಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ

ವಿತಕ್ಕವೂಪಸಮಾಪದೇಸೇನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಮಧಿಗಮಮಾಹ। **ಅಯಂ ಪಯೋಗೋ**ತಿ ಅಯಂ ಝಾನಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಹೇತುಭೂತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನುಯೋಗೋ ಪಯೋಗೋ। **ಸಂಯೋಜನಾ ಪಹೀಯನ್ತೀ**ತಿ ದಸಪಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ ಮಗ್ಗಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ। **ಅನುಸಯಾ ಬ್ಯನ್ತೀ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ತಥಾ ಸತ್ತಪಿ ಅನುಸಯಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನೇನ ಭಙ್ಗಮತ್ತಸ್ಸಪಿ ಅನವಸೇಸತೋ ವಿಗತನ್ತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನಂ ನಾಮ ಅನುಸಯನಿರೋಧೇನೇವ ಹೋತಿ, ಪಹೀನೇಸು ಚ ಸಂಯೋಜನೇಸು ಅನುಸಯಾನಂ ಲೇಸೋಪಿ ನ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಚ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಸಂಯೋಜನಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಅನುಸಯಾ ಬ್ಯನ್ತೀ ಹೋನ್ತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ**ತಿ ಇಮಂ ಸಮಾಧಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ಅಯಂ ಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನಾದಿಕೋ ಇಮಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವಿಸೇಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೇನ। **ಅನುಪುಬ್ಬನ್ತಿ** ಅನುಕ್ಕಮೇನ। **ಪರಿಚಿತಾ**ತಿ ಪರಿಚಿಣ್ಣಾ। ಅಯಂ ಹೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಯಥಾ ಬುದ್ಧೇನ ಭಗವತಾ ದೇಸಿತಾ , ತಥೇವ ಯೇನ ದೀಘರಸ್ಸಪಜಾನನಾದಿವಿಧಿನಾ ಅನುಪುಬ್ಬಂ ಪರಿಚಿತಾ ಸುಟ್ಠು ಭಾವಿತಾ, ತತೋ ಏವ ಪರಿಪುಣ್ಣಾ ಸೋಳಸನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಪುಣ್ಣಾ। ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಇಮಂ ಅತ್ತನೋ ಖನ್ಧಾದಿಲೋಕಂ ಪಞ್ಞೋಭಾಸೇನ ಪಭಾಸೇತಿ। ಯಥಾ ಕಿಂ ಅಬ್ಭಾ ಮುತ್ತೋವ ಚನ್ದಿಮಾ ಅಬ್ಭುಪಕ್ಕಿಲೇಸವಿಮುತ್ತೋ ಚನ್ದಿಮಾ ತಾರಕರಾಜಾ ವಿಯಾತಿ।

**ಇಧಾ**ತಿ ಕಕಚೂಪಮಾಯಂ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೋಗಿನೋ। **ಇಧಾ**ತಿ ವಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಉಪಮಾಭೂತಸ್ಸ ಕಕಚಸ್ಸ। ಆಗತಗತವಸೇನ ಯಥಾ ತಸ್ಸ ಪುರಿಸಸ್ಸ ಅಮನಸಿಕಾರೋ, ಏವಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ **ಆಗತಗತವಸೇನ ಅಮನಸಿಕಾರಮತ್ತಮೇವ ಪಯೋಜನಂ।**

೨೨೮. **ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ। **ಅವಸೇಸಝಾನಙ್ಗಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾ**ತಿ ಅಪ್ಪನಾವಿತಕ್ಕಾದಿಅವಸೇಸಝಾನಙ್ಗಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾತಿ ವದನ್ತಿ, ವಿಚಾರಾದೀತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ವಿತಕ್ಕಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾಭಾವತೋ। ಸೋ ಹಿ ಪಾಳಿಯಂ "ಅಪ್ಪನಾ ಬ್ಯಪ್ಪನಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೭) ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, ತಂಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ವಾ ಯಸ್ಮಾ ಝಾನಂ "ಅಪ್ಪನಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಥಾವೋಹಾರೋ, ಝಾನಙ್ಗೇಸು ಚ ಸಮಾಧಿ ಪಧಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ "ಅಪ್ಪನಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಅವಸೇಸಝಾನಙ್ಗಪಟಿಮಣ್ಡಿತಾ ಅಪ್ಪನಾಸಙ್ಖಾತಾ ಠಪನಾ ಚ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ"**ತಿ ಆಹ। **ಕಸ್ಸಚಿ ಪನ ಗಣನಾವಸೇನೇವ ಮನಸಿಕಾರಕಾಲತೋ ಪಭುತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **"ಅನುಕ್ಕಮತೋ...ಪೇ॰... ಲಙ್ಘನಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತೀ"**ತಿ ಏತ್ತಕೋ ಗನ್ಥೋ ಪರಿಹೀನೋ।

**ಸಾರದ್ಧಕಾಯಸ್ಸ** ಕಸ್ಸಚಿ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ। **ಓನಮತಿ** ಪಟ್ಟಿಕಾದೀನಂ ಪಲಮ್ಬನೇನ। **ವಿಕೂಜತೀ**ತಿ ಸದ್ದಂ ಕರೋತಿ। ಗತ್ತಾನಿಸದಕಪ್ಪರಾದೀನಂ ಸನ್ಧಿಟ್ಠಾನೇಸು **ವಲಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಲಿತಂ ಹೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಸಾರದ್ಧಕಾಯೋ ಗರುಕೋ ಹೋತೀತಿ ಕಾಯದರಥವೂಪಸಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಿಜ್ಝಮಾನೋ ಓಳಾರಿಕಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿರೋಧೋ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ತಸ್ಸ ಸಾಧನಂ ವಿಯ ವುತ್ತೋ। **ಓಳಾರಿಕಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿರೋಧವಸೇನಾ**ತಿ ಅನ್ವಯವಸೇನ ತದತ್ಥಸಾಧನಂ। ತತ್ಥ **ಕಾಯದರಥೇ ವೂಪಸನ್ತೇ**ತಿ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನಂ ಲಹುಮುದುಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವೇನ ಯೋ ಸೇಸತಿಸನ್ತತಿರೂಪಾನಮ್ಪಿ ಲಹುಆದಿಭಾವೋ, ಸೋ ಇಧ ಕಾಯಸ್ಸ ಲಹುಭಾವೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಲಹುಆದಿಭಾವೇನ ವಿನಾ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಲಹುಕಂ ಹೋತೀ"**ತಿ।

**ಓಳಾರಿಕೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಿರುದ್ಧೇ**ತಿಆದಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮ್ಪಿ ವಿಚೇತಬ್ಬಾಕಾರಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ವಿಚಯನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆನೀತಂ।

೨೨೯. **ಉಪರೂಪರಿ ವಿಭೂತಾನೀ**ತಿ ಭಾವನಾಬಲೇನ ಉದ್ಧಂ ಉದ್ಧಂ ಪಾಕಟಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। **ದೇಸತೋ**ತಿ ಪಕತಿಯಾ ಫುಸನದೇಸತೋ, ಪುಬ್ಬೇ ಅತ್ತನಾ ಫುಸನವಸೇನ ಉಪಧಾರಿತಟ್ಠಾನತೋ।

“**ಕತ್ಥ ನತ್ಥೀ**”ತಿ ಠಾನವಸೇನ, “**ಕಸ್ಸ ನತ್ಥೀ**”ತಿ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ವೀಮಂಸಿಯಮಾನಮತ್ಥಂ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ ವಿಭಾವೇತುಂ “**ಅನ್ತೋಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಉದಕೇ ನಿಮುಗ್ಗಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನಿರುದ್ಧೋಕಾಸತಾಯ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ನ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನ್ತೋಮಾತುಕುಚ್ಛಿಯಂ। ಯಥಾ ಮತಾನಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕಚಿತ್ತಾಭಾವತೋ, ಏವಂ ಅಸಞ್ಞೀಭೂತಾನಂ ಮುಚ್ಛಾಪರೇತಾನಂ, ಅಸಞ್ಞೀಸು ವಾ ಜಾತಾನಂ, ತಥಾ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾನಂ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಪನ ಧಮ್ಮತಾವಸೇನೇವ ನೇಸಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಂ, ತಥಾ ರೂಪಾರೂಪಭವಸಮಙ್ಗೀನಂ। ಕೇಚಿ ಪನ “ಅನುಪುಬ್ಬತೋ ಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ, ರೂಪಭವೇ ರೂಪಾನಂ ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಚ ಸುಖುಮಭಾವತೋ ರೂಪಭವಸಮಙ್ಗೀನಂ ನತ್ಥೀ”ತಿ ಕಾರಣಂ ವದನ್ತಿ। **ಅತ್ಥಿಯೇವ ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ** ಪರಿಯೇಸತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಯಥಾವುತ್ತಸತ್ತಟ್ಠಾನವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಪಕತಿಫುಟ್ಠವಸೇನಾ**ತಿ ಪಕತಿಯಾ ಫುಸನಟ್ಠಾನವಸೇನ। **ನಿಮಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸತಿಯಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸುಖಪ್ಪವತ್ತನತ್ಥಂ ಥಿರತರಸಞ್ಞಾನನಂ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಂ। ಥಿರಸಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನಾ ಹಿ ಸತಿ। **ಇಮಮೇವಾ**ತಿ ಇಮಂ ಏವ ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಕಣ್ಹಕುಟ್ಠಾಪನನಯೇನ ಉಪಟ್ಠಾಪನವಿಧಿಮೇವ। **ಅತ್ಥವಸ**ನ್ತಿ ಹೇತುಂ। **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಹಿ ಫಲಂ, ಸೋ ಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಸೋ ಅತ್ಥವಸೋತಿ। **ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಸ್ಸಾ**ತಿ ವಿನಟ್ಠಸ್ಸತಿಸ್ಸ। **ಅಸಮ್ಪಜಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞರಹಿತಸ್ಸ, ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ “ಇಮೇ ತೇ”ತಿ ಉಪಧಾರೇತುಂ, ಸಮ್ಮದೇವ ಪಜಾನಿತುಞ್ಚ ಸಮತ್ಥಾಹಿ ಸತಿಪಞ್ಞಾಹಿ ವಿರಹಿತಸ್ಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೨೨೦. **ಇತೋ ಅಞ್ಞಂ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। **ಗರುಕ**ನ್ತಿ ಭಾರಿಯಂ। ಸಾ ಚಸ್ಸ ಗರುಕತಾ ಭಾವನಾಯ ಸುದುಕ್ಕರಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ “**ಗರುಕಭಾವನ**”ನ್ತಿ। ಉಪರೂಪರಿ ಸನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ “ಬಲವತೀ ಸುವಿಸದಾ ಸೂರಾ ಚ ಸತಿಪಞ್ಞಾ ಚ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ಸುಖುಮಸ್ಸ ನಾಮ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಾಧನೇನಾಪಿ ಸುಖುಮೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ಯಥಾ ಹೀ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ಅನುಪಟ್ಠಹನ್ತಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಪರಿಯೇಸನುಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ “**ತಾಹಿ ಚ ಪನಾ**”ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಗೋಚರಮುಖೇ**ತಿ ಗೋಚರಾಭಿಮುಖೇ। **ಅನುಪದ**ನ್ತಿ ಪದಾನುಪದಂ। **ಚರಿತ್ವಾ**ತಿ ಗೋಚರಂ ಗಹೇತ್ವಾ। **ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ**ತಿ ಉಪನಿಬನ್ಧನಾನಿಮಿತ್ತಸಞ್ಞಿತಟ್ಠಾನೇ। **ಯೋಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ। **ಸತಿರಸ್ಮಿಯಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ**ತಿ ವಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಮಾಹ “**ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಠಾನೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ**”ತಿ। ನ ಹಿ ಉಪಮೇಯ್ಯೇ ಬನ್ಧನಯೋಜನಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಸುಂ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

೨೨೧. **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ, ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಇಧ ಏಕಜ್ಝಂ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ತೂಲಪಿಚುಆದಿಉಪಮತ್ತಯಂ ಉಗ್ಗಹೇ ಯುಜ್ಜತಿ, ಸೇಸಂ ಉಭಯತ್ಥ। **ಏಕಚ್ಚೇ**ತಿ ಏಕೇ ಆಚರಿಯಾ।

**ತಾರಕರೂಪಂ ವಿಯಾ**ತಿ ತಾರಕಾಯ ಪಭಾರೂಪಂ ವಿಯ। ಮಣಿಗುಳಿಕಾದಿಉಪಮಾ ಪಟಿಭಾಗೇ ವಟ್ಟನ್ತಿ। ಕಥಂ ಪನೇತಂ ಏಕಂಯೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನೇಕಾಕಾರತೋ ಉಪಟ್ಠಾತೀತಿ ಆಹ “**ತಞ್ಚ ಪನೇತ**”ನ್ತಿಆದಿ। **ಸುತ್ತನ್ತ**ನ್ತಿ ಏಕಂ ಸುತ್ತಂ। ಪಗುಣಪ್ಪವತ್ತಿಭಾವೇನ ಅವಿಚ್ಛೇದಂ, ಮಹಾವಿಸಯತಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯಾಹ “**ಮಹತೀ ಪಬ್ಬತೇಯ್ಯಾ ನದೀ ವಿಯಾ**”ತಿ। ಅತ್ಥಬ್ಯಞ್ಜನಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮನ್ತಭದ್ದಕಂ ಸುತ್ತಂ ಸಬ್ಬಭಾಗಮನೋಹರಾ ಸಬ್ಬಪಾಲಿಫುಲ್ಲಾ ವನಘಟಾ ವಿಯಾತಿ ಆಹ “**ಏಕಾ ವನರಾಜಿ ವಿಯಾ**”ತಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ - “ವನಪ್ಪಗುಮ್ಬೇ ಯಥ ಫುಸ್ಸಿತಗ್ಗೇ”ತಿ (ಖು॰ ಪಾ॰ ೬.೧೩; ಸು॰ ನಿ॰ ೨೩೬)। ನಾನಾನುಸನ್ಧಿಕಂ ನಾನಾಪೇಯ್ಯಾಲಂ ವಿವಿಧನಯನಿಪುಣಂ ಬಹುವಿಧಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮುಖಸುತ್ತನ್ತಂ ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ಸಮುಪಜೀವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ “**ಸೀತಚ್ಛಾಯೋ...ಪೇ॰... ರುಕ್ಖೋ ವಿಯಾ**”ತಿ। **ಸಞ್ಞಾನಾನತಾಯಾ**ತಿ ನಿಮಿತ್ತುಪಟ್ಠಾನತೋ ಪುಬ್ಬೇವ ಪವತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ನಾನಾವಿಧಭಾವತೋ।

**ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅಸ್ಸಾಸೋ, ಪಸ್ಸಾಸೋ, ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ। **ನತ್ಥೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬಭಾವೇನ ನತ್ಥಿ ನ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। **ನ ಚ ಉಪಚಾರ**ನ್ತಿ ಉಪಚಾರಮ್ಪಿ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಪಗೇವ ಅಪ್ಪನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಯಸ್ಸ ಪನಾತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಕ್ಖೋ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ವುತ್ತಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಮತ್ಥನತ್ಥಂ ಕಕಚೂಪಮಾಯಂ ಆಗತಾ **“ನಿಮಿತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿಕಾ ಗಾಥಾ ಪಚ್ಚಾನೀತಾ।

೨೩೨. **ನಿಮಿತ್ತೇ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ। **ಏವಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಏವ ಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ “ಪುನಪ್ಪುನಂ ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋಹೀ”ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ವೋಸಾನಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ**ತಿ “ನಿಮಿತ್ತಂ ನಾಮ ದುಕ್ಕರಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ, ತಯಿದಂ ಲದ್ಧಂ, ಹನ್ದಾಹಂ ದಾನಿ ಯದಾ ವಾ ತದಾ ವಾ ವಿಸೇಸಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ। **ವಿಸೀದೇಯ್ಯಾ**ತಿ “ಏತ್ತಕಂ ಕಾಲಂ ಭಾವನಮನುಯುತ್ತಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತಮ್ಪಿ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ಅಭಬ್ಬೋ ಮಞ್ಞೇ ವಿಸೇಸಸ್ಸಾ”ತಿ ವಿಸಾದಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ।

“ಇಮಾಯ ಪಟಿಪದಾಯ ಜರಾಮರಣತೋ ಮುಚ್ಚಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತ”ನ್ತಿ ವುತ್ತೇ ಕಥಂ ಸಙ್ಕೋಚಾಪತ್ತಿ, ಭಿಯ್ಯೋಸೋ ಮತ್ತಾಯ ಉಸ್ಸಾಹಮೇವ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ **“ನಿಮಿತ್ತಮಿದಂ…ಪೇ॰… ವತ್ತಬ್ಬೋ”**ತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಭಾಣಕಾ** ಆಹು। ಏವನ್ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇಯೇವ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಪನೇನ। **ಇತೋ ಪಭುತೀ**ತಿ ಇತೋ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। ಪುಬ್ಬೇ ಯಂ ವುತ್ತಂ “ಅನುಬನ್ಧನಾಯ ಚ ಫುಸನಾಯ ಚ ಠಪನಾಯ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೨೪), ತತ್ಥ ಅನುಬನ್ಧನಂ, ಫುಸನಞ್ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ **ಠಪನಾವಸೇನ ಭಾವನಾ ಹೋತೀ**ತಿ ಠಪನಾವಸೇನೇವ ಭಾವೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಪೋರಾಣೇಹಿ** ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋತಿ **“ನಿಮಿತ್ತೇ”**ತಿ ಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನಿಮಿತ್ತೇ**ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇ। **ಠಪಯಂ ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತೋ, ಠಪನಾವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಾನಾಕಾರ**ನ್ತಿ “ಚತ್ತಾರೋ ವಣ್ಣಾ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೧೯; ಪಾರಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧೬೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೧.೧೬೩) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ನಾನಾಕಾರಂ। ಆಕಾರಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ಹೇತಂ ಏಕವಚನಂ। **ವಿಭಾವಯ**ನ್ತಿ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ಅನ್ತರಧಾಪೇನ್ತೋ। ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ತೇ ಆಕಾರಾ ಅಮನಸಿಕರೋತೋ ಅನ್ತರಹಿತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ। **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ**ತಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ಯೋ ನಾನಾಕಾರೋ, ತಂ ವಿಭಾವಯಂ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಸಮ್ಭೂತೇ ವಾ ನಿಮಿತ್ತೇ। **ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಬನ್ಧತೀ**ತಿ ತಾಯ ಏವ ಠಪನಾಯ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ, ಅಪ್ಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೇ ಪನ “ವಿಭಾವಯನ್ತಿ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ವಿದಿತಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ”ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಧಿತಿಸಮ್ಪನ್ನತ್ತಾ **ಧೀರೋ** ಯೋಗೀ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇ ನಾನಾಕಾರಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ ನಾನಾಕಾರತೋ ತೇ ಪಜಾನನ್ತೋ ವಿದಿತೇ ಪಾಕಟೇ ಕರೋನ್ತೋ, ನಾನಾಕಾರಂ ವಾ ಓಳಾರಿಕೋಳಾರಿಕೇ ಪಸ್ಸಮ್ಭೇನ್ತೋ ವೂಪಸಮೇನ್ತೋ ತತ್ಥ ಯಂ ಲದ್ಧಂ ನಿಮಿತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಕಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಬನ್ಧತಿ ಅಪ್ಪೇತೀತಿ।

**ವಣ್ಣತೋ**ತಿ ಪಿಚುಪಿಣ್ಡತಾರಕರೂಪಾದೀಸು ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಿತವಣ್ಣತೋ। **ಲಕ್ಖಣತೋ**ತಿ ಖರಭಾವಾದಿಸಭಾವತೋ, ಅನಿಚ್ಚಾದಿಲಕ್ಖಣತೋ ವಾ। ರಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ ತಂ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ರಕ್ಖಣಂ ನಾಮ ತತ್ಥ ಪಟಿಲದ್ಧಸ್ಸ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಸ್ಸ ರಕ್ಖಣೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವುದ್ಧಿಂ ವಿರುಳ್ಹಿಂ ಗಮಯಿತ್ವಾ”**ತಿ।

೨೩೩. **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಿಸ್ಸಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯಂ। **ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಪತ್ತುಕಾಮೋ**ತಿ ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮೋ, ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮೋ ಚ, ತತ್ಥ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾವಿವಟ್ಟನಾವಸೇನ ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮೋ, ಸಲ್ಲಕ್ಖಣಾವಸೇನ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮೋತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ನಾಮರೂಪಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತೀ**ತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಥ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಯಥಾ ಹೀ**ತಿಆದಿ ಕಾಯಸ್ಸ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಸಮುದಯಭಾವದಸ್ಸನಂ। **ಕಮ್ಮಾರಗಗ್ಗರಿಯಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಾರಾನಂ ಉಕ್ಕಾಯಂ ಅಗ್ಗಿಧಮನಭಸ್ತಾ। **ಧಮಮಾನಾಯಾ**ತಿ ಧಮಯನ್ತಿಯಾ, ವಾತಂ ಗಾಹಾಪೇನ್ತಿಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಜ್ಜ**ನ್ತಿ ತದನುರೂಪಂ। **ಏವಮೇವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕಮ್ಮಾರಗಗ್ಗರೀ ವಿಯ ಕರಜಕಾಯೋ, ವಾಯಾಮೋ ವಿಯ ಚಿತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಕರಜಕಾಯಂ ಪನ ವಿನಾ ತೇಸಂ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ **“ಕಾಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ”**ತಿ ವುತ್ತಂ।

**ತಸ್ಸಾ**ತಿ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ। **ಪಚ್ಚಯಂ ಪರಿಯೇಸತೀ**ತಿ "ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುದಯಾ ರೂಪಸಮುದಯೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೫೦) ಅವಿಜ್ಜಾದಿಕಂ ಪಚ್ಚಯಂ ವೀಮಂಸತಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಕಙ್ಖಂ ವಿತರತೀ**ತಿ "ಅಹೋಸಿಂ ನು ಖೋ ಅಹಂ ಅತೀತಮದ್ಧಾನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಸೋಳಸವತ್ಥುಕಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಅತಿಕ್ಕಮತಿ ಪಜಹತಿ। "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೬೭; ೩೯೧; ೩.೮೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೮೧) ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ **ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನಂ**। **ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ**ತಿ ಪಟಿಪದಾಞಾಣದಸ್ಸನವಿಸುದ್ಧಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾಯ ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ **ಉಪ್ಪನ್ನೇ**। **ಓಭಾಸಾದಯೋ**ತಿ ಓಭಾಸೋ ಞಾಣಂ ಪೀತಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಸುಖಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಪಗ್ಗಹೋ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಉಪಟ್ಠಾನಂ ನಿಕನ್ತೀತಿ ಇಮೇ ಓಭಾಸಾದಯೋ ದಸ। **ಉದಯಂ ಪಹಾಯಾ**ತಿ ಉದಯಬ್ಬಯಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಗಹಿತಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಉದಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತೇಸಂ ಭಙ್ಗಸ್ಸೇವ ಅನುಪಸ್ಸನತೋ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಂ ಞಾಣಂ **ಪತ್ವಾ** ಆದೀನವಾನುಪಸ್ಸನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯ **ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋ**। ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾಪಟಿಸಙ್ಖಾನುಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾನುಲೋಮಞಾಣಾನಂ ಚೆಣ್ಣಪರಿಯನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಗೋತ್ರಭುಞಾಣಾನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರೇಸು **ವಿರಜ್ಜನ್ತೋ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತೋ**। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಹಿ ಅರಿಯೋ ವಿರಜ್ಜತಿ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯಥಾಕ್ಕಮೇನ ಚತ್ತಾರೋ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ"**ತಿ। ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಪಹೀನಾವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಸ್ಸ ಪಭೇದೇನ **ಏಕೂನವೀಸತಿಭೇದಸ್ಸ** । ಅರಹತೋ ಹಿ ಅವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಾಭಾವೇನ ಏಕೂನವೀಸತಿತಾ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಆನಾಪಾನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ।

**೨೩೪. ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾನಯೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ** ಪಠಮಚತುಕ್ಕವಸೇನ ಅಧಿಗತಝಾನಸ್ಸ ವೇದನಾಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ದೇಸಿತತ್ತಾ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಚತುಕ್ಕಾನಂ।

**ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದೀ**ತಿ ಪೀತಿಯಾ ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವೇದನಾಸೀಲೋ, ತಸ್ಸಾ ವಾ ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವೇದೋ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ವಾ ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವೇದಯಮಾನೋ। ತತ್ಥ ಕಾಮಂ ಸಂವೇದನ-ಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಪೀತಿಯಾ ಸಕ್ಕಚ್ಚಂ ವಿದಿತಭಾವೋ ಬೋಧಿತೋ ಹೋತಿ, ಯೇಹಿ ಪನ ಪಕಾರೇಹಿ ತಸ್ಸಾ ಸಂವೇದನಂ ಇಚ್ಛಿತಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಪಟಿ**-ಸದ್ದಗ್ಗಹಣಂ "ಪಟಿ ಪಟಿ ಸಂವೇದೀತಿ ಪಟಿಸಂವೇದೀ"ತಿ। ತೇನಾಹ **"ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹೀ"**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಕಥಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾವಚನಂ। **ಸಪ್ಪೀತಿಕೇ ದ್ವೇ ಝಾನೇ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಪೀತಿಸಹಗತಾನಿ ದ್ವೇ ಪಠಮದುತಿಯಝಾನಾನಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ತೇನ। "ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ"ತಿ ಹಿ ಪದಂ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಕತ್ತುಅತ್ಥೇ ಏತಂ ಸಾಮಿವಚನಂ। **ಸಮಾಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ**ತಿ ಸಮಾಪನ್ನಕ್ಖಣೇ। **ಝಾನಪಟಿಲಾಭೇನಾ**ತಿ ಝಾನೇನ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವೇನ। **ಆರಮ್ಮಣತೋ**ತಿ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ, ತದಾರಮ್ಮಣಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ **ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪಟಿಸಂವಿದಿತತ್ತಾ**। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಯಥಾ ನಾಮ ಸಪ್ಪಪರಿಯೇಸನಂ ಚರನ್ತೇನ ತಸ್ಸ ಆಸಯೇ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೇ ಸೋಪಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೋ ಗಹಿತೋ ಏವ ಹೋತಿ ಮನ್ತಾಗದಬಲೇನ ತಸ್ಸ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾ, ಏವಂ ಪೀತಿಯಾ ಆಸಯಭೂತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಸಂವಿದಿತೇ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಏವ ಹೋತಿ ಸಲಕ್ಖಣತೋ, ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚ ತಸ್ಸಾ ಗಹಣಸ್ಸ ಸುಕರತ್ತಾತಿ।

ಕಥಂ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಯ ತಿಕ್ಖವಿಸದಪ್ಪತ್ತಾಯ ವಿಸಯತೋ ದಸ್ಸನಕ್ಖಣೇ। **ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನಾ**ತಿ ಪೀತಿಯಾ ಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ, ಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಚ ಪಟಿವಿಜ್ಝನೇನ। ಯಂ ಹಿ ಯಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ, ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚ ಲಕ್ಖಣಂ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿದಿತೇ ಸೋ ಯಾಥಾವತೋ ವಿದಿತೋ ಏವ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀ"**ತಿ।

ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಳಿಯಾ ಏವ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ವುತ್ತಞ್ಹೇತ"**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾ**ತಿಆದೀಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। ತತ್ಥ ಪನ ಸತೋಕಾರಿತಾದಸ್ಸನವಸೇನ ಪಾಳಿ ಆಗತಾ, ಇಧ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದಿತಾವಸೇನ, ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ ಚ ಅತ್ಥತೋ ವಿಭತ್ತಾ ಏವ। ಅಪಿಚ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - **ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾ**ತಿ ದೀಘಸ್ಸ ಅಸ್ಸಾಸಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಜಾನತೋ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ **ಹೋತೀ**ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಂ ಅವಿಕ್ಖೇಪಂ ಪಜಾನತೋ**ತಿ ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಂ "ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಪಜಾನತೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ। **ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತೀ**ತಿ ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತಿ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಝಾನೇಪಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ತಾಯ ಸತಿಯಾ**ತಿ ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತಾಯ ತಾಯ ಸತಿಯಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನ **ತೇನ ಞಾಣೇನ** ಸುಪ್ಪಟಿವಿದಿತತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತದಾರಮ್ಮಣಾ ಸಾ ಪೀತಿ **ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತಿ**। **ದೀಘಂ ಪಸ್ಸಾಸವಸೇನಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಪಠಮಚತುಕ್ಕವಸೇನ ದಸ್ಸಿತಂ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದನಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ, ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ ವಿಭಾಗಸೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಆವಜ್ಜತೋ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಆವಜ್ಜತೋ**ತಿ ಝಾನಂ ಆವಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ। **ಸಾ ಪೀತೀ**ತಿ ಸಾ ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಪೀತಿ। **ಜಾನತೋ**ತಿ ಸಮಾಪನ್ನಕ್ಖಣೇ ಆರಮ್ಮಣಮುಖೇನ ಜಾನತೋ। ತಸ್ಸ ಸಾ ಪೀತಿ ಪಟಿಸಂವಿದಿತಾ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಪಸ್ಸತೋ**ತಿ ದಸ್ಸನಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋ**ತಿ ಝಾನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ। **ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಹತೋ**ತಿ "ಏತ್ತಕಂ ವೇಲಂ ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ ಭವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಝಾನಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ। ಏವಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಸೀಭಾವಾನಂ ವಸೇನ ಝಾನಸ್ಸ ಪಜಾನನಮುಖೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪೀತಿಯಾ ಪಟಿಸಂವೇದನಾ ದಸ್ಸಿತಾ।

ಇದಾನಿ ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಝಾನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಸಿಜ್ಝನ್ತಿ; ತೇಸಂ ಝಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಞ್ಚ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ವಸೇನ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸದ್ಧಾಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚತೋ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಧಿಮುಚ್ಚತೋ**ತಿ ಸದ್ದಹನ್ತಸ್ಸ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವೀರಿಯಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹತೋ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನಿತಬ್ಬಂ। **ಅಭಿಜಾನತೋ**ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾಯ ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಜಾನತೋ। **ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಪರಿಜಾನತೋ। **ಪಹಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಪಜಹತೋ। **ಭಾವಯತೋ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೋ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ** ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ , **ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಂ** ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಪೀತಿಯಾ ಏವ ವಸೇನ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದೀನಿ ಉದ್ಧರನ್ತಿ, ತಂ ಅಯುತ್ತಂ ಝಾನಾದಿಸಮುದಾಯಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ತತೋ ಪೀತಿಯಾ ನಿದ್ಧಾರಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ।

ಏತ್ಥ ಚ "ದೀಘಂ ಅಸ್ಸಾಸವಸೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮಚತುಕ್ಕವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದನಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ "ಆವಜ್ಜತೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪದೇಹಿ। "ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಅಭಿಜಾನತೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಪನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ। "ಸದ್ಧಾಯ ಅಧಿಮುಚ್ಚತೋ"ತಿಆದೀಹಿ ಉಭಯಥಾಪೀತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಸಮಥವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣತೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಯಂ ಪೀತಿಸೀಸೇನ ವೇದನಾ ಗಹಿತಾ, ನ ಸರೂಪತೋ ಏವಾತಿ? ಭೂಮಿವಿಭಾಗಾದಿವಸೇನ ವೇದನಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಚತುಧಾ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ। ಅಪಿಚ ವೇದನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ ಪೀತಿಯಾ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಸುಖಂ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಪೀತಿಸೀಸೇನ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಅವಸೇಸಪದಾನೀ**ತಿ "ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದೀ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪಟಿಸಂವೇದೀ"ತಿ ಪದಾನಿ ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದಿಪದೇ ಆಗತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಕ್ಕಾ ಹಿ "ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ ಹೋತಿ, ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ ಹೋತಿ ಆರಮ್ಮಣತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪೀತಿಟ್ಠಾನೇ ಸುಖಾದಿಪದಾನಿ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಸುಖಸಹಗತಾನಿ

ತೀಣಿ ಝಾನಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಝಾನಾನಿ ಸಮಾಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾತುಂ। ತೇನಾಹ **"ತಿಣ್ಣಂ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನಾ"**ತಿಆದಿ। **ವೇದನಾದಯೋತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸಞ್ಞಾ ಗಹಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ"**ತಿ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಭೂಮಿದಸ್ಸನತ್ಥನ್ತಿ** ಪಕಿಣ್ಣಕಸಙ್ಖಾರಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಭೂಮಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಸುಖನ್ತಿ ದ್ವೇ ಸುಖಾನೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ಸಮಥೇ ಕಾಯಿಕಸುಖಾಭಾವತೋ। **ಸೋತಿ** ಸೋ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತೋ ನಿರೋಧೋ। "ಇಮಸ್ಸ ಹಿ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಾಲೇ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೨೦) ವಿತ್ಥಾರತೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ಆಗತೋ, ಇಧ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರವಸೇನಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ।

ಏವಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ ಅತಿದೇಸೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಯದಞ್ಞಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚತುಕ್ಕೇ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಪಿಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪೀತಿಪದೇತಿ** "ಪೀತಿಪಟಿಸಂವೇದೀ"ತಿಆದಿನಾ ದೇಸಿತಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **ಪೀತಿಸೀಸೇನ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾತಿ** ಪೀತಿಅಪದೇಸೇನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಪೀತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ದ್ವೀಸು ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪದೇಸೂತಿ** "ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪಟಿಸಂವೇದೀ ಪಸ್ಸಮ್ಭಯಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರ"ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಪಟಿಸಂಯುತ್ತೇಸು ದ್ವೀಸು ಪದೇಸು। "ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿ (ಮಹಾವ॰ ೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೬; ಉದಾ॰ ೧) ವಚನತೋ ಚಿತ್ತೇನ ಪಟಿಬದ್ಧಾತಿ **ಚಿತ್ತಪಟಿಬದ್ಧಾ**। ತತೋ ಏವ ಕಾಮಂ ಚಿತ್ತೇನ ಸಙ್ಖರೀಯನ್ತೀತಿ **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ,** ಸಞ್ಞಾವೇದನಾದಯೋ, ಇಧ ಪನ ಉಪಲಕ್ಖಣಮತ್ತಂ ಸಞ್ಞಾ ವೇದನಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾತಿ ಆಹ **"ಸಞ್ಞಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾ"**ತಿ।

**೨೩೫**. ಚಿತ್ತಪಟಿಸಂವೇದೀತಿ ಏತ್ಥ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಚಿತ್ತಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ ಹೋತಿ ಆರಮ್ಮಣತೋ, ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಚ। ಕಥಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ? ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮಾಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಝಾನಪಟಿಲಾಭೇನಾತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ಆಹ **"ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ವಸೇನ ಚಿತ್ತಪಟಿಸಂವೇದಿತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ। **ಚಿತ್ತಂ ಮೋದೇನ್ತೋತಿ** ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಮೋದಯಮಾನೋ, ತಂ ವಾ ಪೀತಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಚಿತ್ತಂ ತಾಯ ಏವ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಮೋದಯಮಾನೋ। **ಪಮೋದೇನ್ತೋತಿ**ಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಾನಿ ಪೀತಿಪರಿಯಾಯಭಾವತೋ।

**ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಚಿತ್ತಂ ಆಮೋದೇತೀತಿ** ಝಾನಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಯ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭೂತಾಯ ಓದಗ್ಯಲಕ್ಖಣಾಯ ಝಾನಪೀತಿಯಾ ತಮೇವ ಝಾನಚಿತ್ತಂ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಚೇವ ಝಾನಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಚ ಪರಿಬ್ರೂಹೇನ್ತೋ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠಾಕಾರಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ ಆಮೋದೇತಿ ಪಮೋದೇತಿ ಚ। **ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಉಳಾರಂ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪೀತಿಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನಂ ವಿಪಸ್ಸನಾ**ಚಿತ್ತಂ** ತಾಯ ಏವ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾಯ ಪೀತಿಯಾ ಯೋಗಾವಚರೋ ಹಟ್ಠಪಹಟ್ಠಾಕಾರಂ ಪಾಪೇನ್ತೋ "ಆಮೋದೇತಿ ಪಮೋದೇತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

**ಸಮಂ ಠಪೇನ್ತೋತಿ** ಯಥಾ ಈಸಕಮ್ಪಿ ಲೀನಪಕ್ಖಂ, ಉದ್ಧಚ್ಚಪಕ್ಖಞ್ಚ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಅನೋನತಂ ಅನುನ್ನತಂ ಯಥಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಸಮತ್ತಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅವಿಸಮಂ, ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವಾ ಉಕ್ಕಂಸಗಮನೇನ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಠಿತಂ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಠಪೇನ್ತೋ। **ಲಕ್ಖಣಪಟಿವೇಧೇನಾತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾದಿಕಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಪಟಿ ಪಟಿ ವಿಜ್ಝನೇನ ಖಣೇ ಖಣೇ ಅವಬೋಧೇನ। **ಖಣಿಕಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾತಿ** ಖಣಮತ್ತಟ್ಠಿತಿಕೋ ಸಮಾಧಿ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ನಿರನ್ತರಂ ಏಕಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅನಭಿಭೂತೋ ಅಪ್ಪಿತೋ ವಿಯ ಚಿತ್ತಂ ನಿಚ್ಚಲಂ ಠಪೇತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯಾ"**ತಿಆದಿ।

**ಮೋಚೇನ್ತೋತಿ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ವಿವೇಚೇನ್ತೋ ವಿಸುಂ ಕರೋನ್ತೋ, ನೀವರಣಾನಿ ಪಜಹನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇತಿ** ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ। ಭಙ್ಗೋ ಹಿ ನಾಮ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ ಪರಮಾ ಕೋಟಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾಯ ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸಕೋ

ಯೋಗಾವಚರೋ ಚಿತ್ತಮುಖೇನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಗತಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ನಿಚ್ಚತೋ। ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖತ್ತಾ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಅನತ್ತಕತ್ತಾ ತದೇವ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ಸುಖತೋ। ಅನತ್ತತೋ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ನೋ ಅತ್ತತೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ, ನ ತಂ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ। ಯಞ್ಚ ನ ಅಭಿನನ್ದಿತಬ್ಬಂ, ನ ತಂ ರಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಮಾ ಭಙ್ಗದಸ್ಸನಾನುಸಾರೇನ "ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಸಙ್ಖಾರಗತೇ ದಿಟ್ಠೇ ತಸ್ಮಿಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದತಿ, ನೋ ನನ್ದತಿ। ವಿರಜ್ಜತಿ, ನೋ ರಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಏವಂ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನ್ತೋ ವಿರಜ್ಜನ್ತೋ ಲೋಕಿಯೇನೇವ ತಾವ ಞಾಣೇನ ರಾಗಂ ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತಿ, ನಾಸ್ಸ ಸಮುದಯಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ ಸೋ ಏವಂ ವಿರತ್ತೋ ಯಥಾ ದಿಟ್ಠಂ ಸಙ್ಖಾರಗತಂ, ತಥಾ ಅದಿಟ್ಠಂ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇನ ನಿರೋಧೇತಿ, ನೋ ಸಮುದೇತಿ। ನಿರೋಧಮೇವಸ್ಸ ಮನಸಿಕರೋತಿ, ನೋ ಸಮುದಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜತಿ, ನೋ ಆದಿಯತಿ। ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ? ಅಯಞ್ಹಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಅನುಪಸ್ಸನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನತೋ, ಸಙ್ಖತದೋಸದಸ್ಸನೇನ ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ ನಿಬ್ಬಾನೇ ತನ್ನಿನ್ನತಾಯ ಪಕ್ಖನ್ದನತೋ ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಚಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ ವುತ್ತನಯೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಚ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾತೋ ಚಿತ್ತಂ ಮೋಚೇನ್ತೋ ವಿಮೋಚೇನ್ತೋ ...ಪೇ...** ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಆದಾನತೋ **ಚಿತ್ತಂ ಮೋಚೇನ್ತೋ ವಿಮೋಚೇನ್ತೋ ಅಸ್ಸಸತಿ ಚೇವ ಪಸ್ಸಸತಿ ಚಾ**"ತಿ।

ತತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ, ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ**। ತೇಭೂಮಕಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಏತಂ ನಾಮಂ। **ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾತೋತಿ** ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇ "ನಿಚ್ಚಾ ಸಸ್ಸತಾ"ತಿ ಪವತ್ತಾಯ ಮಿಚ್ಛಾಸಞ್ಞಾಯ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಚಿತ್ತದಿಟ್ಠೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸುಖಸಞ್ಞಾದೀಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬಿದಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನಿಬ್ಬಿನ್ದನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ನನ್ದಿತೋತಿ** ಸಪ್ಪೀತಿಕತಣ್ಹಾತೋ। **ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ತಥಾ ವಿರಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ರಾಗತೋ ಮೋಚೇನ್ತೋ**"ತಿ। **ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾಯಾತಿ** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿರೋಧಸ್ಸ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯ। ಯಥಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿಯೇವ, ಆಯತಿಂ ಪುನಬ್ಭವವಸೇನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏವಂ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ ನಿರೋಧಾನುಪಸ್ಸನಾ। ಮುಞ್ಚಿತುಕಮ್ಯತಾ ಹಿ ಅಯಂ ಬಲಪ್ಪತ್ತಾ। ತೇನಾಹ "**ಸಮುದಯತೋ ಮೋಚೇನ್ತೋ**"ತಿ। ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಅನುಪಸ್ಸನಾ **ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಾ**। **ಆದಾನತೋತಿ** ನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಗಹಣತೋ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ವಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

೨೨೮. ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಅನುಪಸ್ಸೀ, ಅನಿಚ್ಚಸ್ಸ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನಸೀಲೋ **ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಅನಿಚ್ಚಂ, ಕಥಂ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಂ, ಕಾ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಕಸ್ಸ ವಾ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಚತುಕ್ಕಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬನ್ತಿ ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಅನಿಚ್ಚಂ ವೇದಿತಬ್ಬ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ ನಿಚ್ಚಂ ನಾಮ ಧುವಂ ಸಸ್ಸತಂ ಯಥಾ ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನ ನಿಚ್ಚನ್ತಿ **ಅನಿಚ್ಚಂ,** ಉದಯಬ್ಬಯವನ್ತಂ, ಅತ್ಥತೋ ಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಆಹ "**ಅನಿಚ್ಚನ್ತಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತಭಾವಾ**"ತಿ, ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತಸಬ್ಭಾವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭವೋ ಅತ್ತಲಾಭೋ **ಉಪ್ಪಾದೋ**। ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ತೇಸಂ ಖಣನಿರೋಧೋ ವಿನಾಸೋ **ವಯೋ**। ಜರಾಯ ಅಞ್ಞಥಾಭಾವೋ **ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ**। ಯಥಾ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದಾವತ್ಥಾಯ ಭಿನ್ನಾಯ ಭಙ್ಗಾವತ್ಥಾಯಂ ವತ್ಥುಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಠಿತಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಭಙ್ಗಾಭಿಮುಖಾವತ್ಥಾಯಮ್ಪಿ ವತ್ಥುಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಯತ್ಥ ಜರಾವೋಹಾರೋ। ತಸ್ಮಾ ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಜರಾ ಯುಜ್ಜತಿ, ಯಾ ಖಣಿಕಜರಾತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕಂಸೇನ ಚ ಉಪ್ಪಾದಭಙ್ಗಾವತ್ಥಾಸು ವತ್ಥುನೋ ಅಭೇದೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಅಞ್ಞಥಾ "ಅಞ್ಞೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಞ್ಞೋ ಭಿಜ್ಜತೀ"ತಿ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ । ತಯಿಮಂ ಖಣಿಕಜರಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಅಞ್ಞಥತ್ತ**"ನ್ತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರತೋ ಕಥಯಿಸ್ಸಾಮ।

ಯಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯಸ್ಸ ಭಾವಾ ಖನ್ಧೇಸು ಅನಿಚ್ಚಸಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಿಂ ಲಕ್ಖಣತ್ತಯೇ ಅನಿಚ್ಚತಾಸಮಞ್ಞಾತಿ "ಅನಿಚ್ಚತಾತಿ ತೇಸಂಯೇವ ಉಪ್ಪಾದವಯಞ್ಞಥತ್ತ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ವಿಸೇಸತೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ಖಣಿಕನಿರೋಧೇ ಅನಿಚ್ಚತಾವೋಹಾರೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಹುತ್ವಾ ಅಭಾವೋ ವಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ಅಭಾವಸ್ಸ ಹುತ್ವಾಗಹಣಂ। ತೇನ ಪಾಕಭಾವಪುಬ್ಬಕತ್ತಂ ವಿನಾಸಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸೇತಿ। **ತೇನೇವಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನಾಕಾರೇನೇವ। **ಖಣಭಙ್ಗೇನಾ**ತಿ ಖಣಿಕನಿರೋಧೇನ। **ತಸ್ಸಾ ಅನಿಚ್ಚತಾಯಾ**ತಿ ಖಣಿಕಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತಾಯ ಅನಿಚ್ಚತಾಯ। **ತಾಯ ಅನುಪಸ್ಸನಾಯಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾಯ। **ಸಮನ್ನಾಗತೋ**ತಿ ಸಮಙ್ಗಿಭೂತೋ ಯೋಗಾವಚರೋ।

**ಖಯೋ** ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಿನಾಸೋ, ವಿರಜ್ಜನಂ ತೇಸಂಯೇವ ವಿಲುಜ್ಜನಂ **ವಿರಾಗೋ,** ಖಯೋ ಏವ ವಿರಾಗೋ **ಖಯವಿರಾಗೋ,** ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ। ಅಚ್ಚನ್ತಮೇತ್ಥ ಏತಸ್ಮಿಂ ಅಧಿಗತೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿರಜ್ಜನ್ತಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ **ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗೋ,** ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತೇನಾಹ **"ಖಯವಿರಾಗೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಖಣಭಙ್ಗೋ, ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗೋ ನಿಬ್ಬಾನ"**ನ್ತಿ। **ತದುಭಯವಸೇನ ಪವತ್ತಾ**ತಿ ಖಯವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ, ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಆರಮ್ಮಣತೋ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಖಯವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿ, ತನ್ನಿನ್ನಭಾವತೋ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪನ ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಖಯವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ, ಆರಮ್ಮಣತೋ ಅಚ್ಚನ್ತವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **"ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಸ್ಮಾ ವಿರಾಗಾನುಪಸ್ಸೀ-ಪದೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ "ದ್ವೇ ನಿರೋಧಾ ಖಯನಿರೋಧೋ ಚ ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧೋ ಚಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಅತಿದಿಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ವಿರಾಗಟ್ಠಾನೇ ನಿರೋಧಪದಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಖಯೋ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಿನಾಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ಇಧ ವುತ್ತನಯೇನ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಪಹಾತಬ್ಬಸ್ಸ ತದಙ್ಗವಸೇನ ವಾ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ವಾ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ **ಪರಿಚ್ಚಾಗಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ**। ತಥಾ ಸಬ್ಬೂಪಧೀನಂ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗಭೂತೇ ವಿಸಙ್ಖಾರೇ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ತನ್ನಿನ್ನತಾಯ ವಾ ತದಾರಮ್ಮಣತಾಯ ವಾ ತತ್ಥ ಪಕ್ಖನ್ದನಂ **ಪಕ್ಖನ್ದನಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ**।

**ತದಙ್ಗವಸೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾ ತಾವ ತದಙ್ಗಪ್ಪಹಾನವಸೇನ ನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಂ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ಪರಿಚ್ಚಜನ್ತೀ ಚ ತಥಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಯೇ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿ ಗಹಣವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾ, ತಮ್ಮೂಲಕಾ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾ, ತದುಭಯಮೂಲಕಾ ಚ ವಿಪಾಕಕ್ಖನ್ಧಾ ಅನಾಗತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣವಸೇನ ಪರಿಚ್ಚಜತಿ, ತಥಾ ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾದಯೋ। ತೇನಾಹ **"ವಿಪಸ್ಸನಾ ಹಿ ತದಙ್ಗವಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಜತೀ"**ತಿ।

**ಸಙ್ಖತದೋಸದಸ್ಸನೇನಾ**ತಿ ಸಙ್ಖತೇ ತೇಭೂಮಕೇ ಸಙ್ಖಾರಗತೇ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿದೋಸದಸ್ಸನೇನ। ನಿಚ್ಚಾದಿಭಾವೇನ **ತಬ್ಬಿಪರೀತೇ**। **ತನ್ನಿನ್ನತಾಯಾ**ತಿ ತದಧಿಮುತ್ತತಾಯ। **ಪಕ್ಖನ್ದತೀ**ತಿ ಅನುಪವಿಸತಿ ಅನುಪವಿಸನ್ತಂ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಸದ್ಧಿಂ ಖನ್ಧಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇ ಪರಿಚ್ಚಜತೀ**ತಿ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸೇಸು ಪರಿಚ್ಚತ್ತೇಸು ಅವಿಪಾಕಧಮ್ಮತಾಪಾದನೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಾ, ತಮ್ಮೂಲಕಾ ಚ ಖನ್ಧಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿರಹಭಾವೇನ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತೀತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಮಗ್ಗೋ ಪರಿಚ್ಚಜತೀತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಭಯ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಞ್ಚ। ಮಗ್ಗಞಾಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಗೋತ್ರಭುಞಾಣಸ್ಸ ಅನು ಪಚ್ಛಾ ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನತೋ **"ಅನುಪಸ್ಸನಾ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

**ಸೋಳಸವತ್ಥುವಸೇನ ಚಾ**ತಿ ಸೋಳಸನ್ನಂ ವತ್ಥೂನಂ ವಸೇನಾಪಿ ವುಚ್ಚಮಾನಸನ್ತಭಾವಾದಿವಸೇನಾಪೀತಿ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ **ಚ**-ಸದ್ದೋ। "ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ ಭಾವಿತಾ"ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।

೨೩೭. **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿಸ್ಸ। ಕಾಮವಿತಕ್ಕಾದಿವಿತಕ್ಕುಪಚ್ಛೇದಸಮತ್ಥತಾಯಪಿ ಮಹಾನಿಸಂಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಯ**ನ್ತಿ ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿಸಮಾಧಿ। ಉಚ್ಚಾವಚೇಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತಿಯೇವ **ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ**

ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಧಾವನಂ।

**ವಿಜ್ಜಾ** ನಾಮ ಮಗ್ಗೋ। **ವಿಮುತ್ತಿ** ಫಲಂ। **ಮೂಲಭಾವೋ** ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಾದಕಭಾವೋ। **ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಪರಿಪೂರೇತಿ** ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅನುಪಸ್ಸನಾನಂ ವಸೇನ ತಸ್ಸಾ ಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। **ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ** ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಯ ವಿನಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। **ವಿಜ್ಜಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಪರಿಪೂರೇನ್ತಿ** ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಭಾವನಾಯ ತಾಸಂ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತಿಭಾವತೋ। **ಚರಿಮಕಾನನ್ತಿ** ಅನ್ತಿಮಕಾನಂ।

೨೩೮. **ನಿರೋಧವಸೇನಾತಿ** ನಿರುಜ್ಝನವಸೇನ। **ಭವಚರಿಮಕಾತಿ** ಭವವಸೇನ ಚರಿಮಕಾ ನಿಹೀನಭವಪವತ್ತಿನೋ। ತಥಾ **ಝಾನಚರಿಮಕಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಚುತಿಚರಿಮಕಾತಿ** ಚುತಿಯಾ ಚರಿಮಕಾ ಚುತಿಕ್ಖಣಪವತ್ತಿನೋ ಸಬ್ಬಪರಿಯೋಸಾನಕಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ತೀಸು ಭವೇಸು ನಿಹೀನೇ ಕಾಮಭವೇ ಪವತ್ತನತೋ। **ತೇತಿ** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ। **ಪುರತೋತಿ** ಹೇಟ್ಠಾ। ಯಸ್ಮಾ **ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಭಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೬ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ) ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಸೋಳಸಚಿತ್ತಕ್ಖಣಾಯುಕತಾ ವಿಭಾವಿತಾ, ತಸ್ಮಾ "**ಸೋಳಸಮೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪುರತೋತಿ** ವಾ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಅವಧಿಭಾವೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ತತೋ ಓರಂ ಸೋಳಸಮೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾತಿ ಏವಂ ಪನ ಅತ್ಥೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಸತ್ತರಸಚಿತ್ತಕ್ಖಣಾಯುಕತಾವ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ।

ಇಮೇ ಕಿರ ಇಮಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ "**ಆನಾಪಾನಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ**"ತಿ। ತಮೇವತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ **ಆಯುಅನ್ತರಂ** ನಾಮ ಜೀವಿತನ್ತರಂ ಜೀವನಕ್ಖಣಾವಧಿ। **ಧಮ್ಮತಾಯ ಏವಾತಿ** ಸಭಾವೇನೇವ, ರುಚಿವಸೇನೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಚನ್ದಾಲೋಕಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾತಿ** ಜುಣ್ಹಪಕ್ಖೇ ಪದೋಸವೇಲಾಯಂ ಸಮನ್ತತೋ ಆಸಿಞ್ಚಮಾನಖೀರಧಾರಂ ವಿಯ ಗಗನತಲಂ, ರಜತಪತ್ತಸದಿಸವಾಲಿಕಾಸನ್ಥತಞ್ಚ ಭೂಮಿಭಾಗಂ ದಿಸ್ವಾ "ರಮಣೀಯೋ ವತಾಯಂ ಕಾಲೋ, ದೇಸೋ ಚ ಮಮ ಅಜ್ಝಾಸಯಸದಿಸೋ, ಕೀವ ಚಿರಂ ನು ಖೋ ಅಯಂ ದುಕ್ಖಭಾರೋ ವಹಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಅತ್ತನೋ ಆಯುಸಙ್ಖಾರೇ ಉಪಧಾರೇತ್ವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣೇತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಲೇಖಂ ಕತ್ವಾತಿ** ಚಙ್ಕಮೇ ತಿರಿಯಂ ಲೇಖಂ ಕತ್ವಾ।

**ಅನುಯುಞ್ಜೇಥಾತಿ** ಅನುಯುಞ್ಜೇಯ್ಯ, ಭಾವೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

## ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೩೯. **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇನ ವಿರಾಗಾದಿಗುಣಾನುಸ್ಸರಣಪ್ಪಕಾರೇನ। **ಸಬ್ಬದುಕ್ಖೂಪಸಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸಾತಿ** ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಾದಿಭೇದಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ ಉಪಸಮ್ಮತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸಬ್ಬದುಕ್ಖೂಪಸಮೋತಿ ಸಙ್ಖಾತಬ್ಬಸ್ಸ।

"ಪಞ್ಞತ್ತಿಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀಸು ಅಸಭಾವೋಪಿ ಞಾಣೇನ ಧಾರೀಯತಿ ಅವಧಾರೀಯತೀತಿ ಧಮ್ಮೋತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ ತತೋ ನಿವತ್ತೇನ್ತೋ "**ಧಮ್ಮಾತಿ ಸಭಾವಾ**"ತಿ ಆಹ । ಭವನಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತಾ ಭಾವೋ, ಸಹ ಭಾವೇನಾತಿ **ಸಭಾವಾ,** ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥತೋ ಲಬ್ಭಮಾನರೂಪಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಸ್ಸ ಧಾರಣತೋ ಧಮ್ಮಾತಿ, ಯಥಾವುತ್ತೇನಟ್ಠೇನ ಸಭಾವಾತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಸಙ್ಗಮ್ಮಾತಿ** ಪಚ್ಚಯಸಮೋಧಾನಲಕ್ಖಣೇನ ಸಙ್ಗಮೇನ ಸನ್ನಿಪತಿತ್ವಾ। **ಸಮಾಗಮ್ಮಾತಿ** ತಸ್ಸೇವ ವೇವಚನಂ। **ಪಚ್ಚಯೇಹೀತಿ** ಅನುರೂಪೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ। **ಕತಾತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾ। **ಅಕತಾತಿ** ಕೇಹಿಚಿಪಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನ ಕತಾ। **ಅಸಙ್ಖತಾತಿ** ಬಹುವಚನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ। **ಅಗ್ಗಮಕ್ಖಾಯತೀತಿ** ಅಗ್ಗೋ ಅಕ್ಖಾಯತಿ, **ಮ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। ಸೋ ಅಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ **ವಿರಾಗೋತಿ** ಪಚ್ಚೇತಬ್ಬೋ, ವಿರಜ್ಜತಿ ಏತ್ಥ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮೋತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ

ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಮಾನೇನ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯಮಾನಾ ಮಾನಮದಾದಯೋ ತಂ ಪತ್ವಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ತಮಾಗಮ್ಮ...ಪೇ॰... ವಿನಸ್ಸನ್ತೀ"**ತಿ। ತತ್ಥ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೨೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೮) ಮಜ್ಜನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ ಏವ **ಮಾನಮದೋ**। ಪುರಿಸಭಾವಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಮದೋ **ಪುರಿಸಮದೋ**। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಜಾತಿಮದಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ನಿಮ್ಮದಾತಿ** ವಿಗತಮದಭಾವಾ। ಇಮಮೇವ ಹಿ ಅತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಮದಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮದಾ ನಿಮ್ಮದೀಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಅಮದಭಾವಂ ವಿನಾಸಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಮದನಿಮ್ಮದನೋ**। ಏಸೇವ ನಯೋ ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ। **ಕಾಮಪಿಪಾಸಾತಿ** ಕಾಮಾನಂ ಪಾತುಕಮ್ಯತಾ, ಕಾಮತಣ್ಹಾ। ಕಾಮಗುಣಾ ಏವ ಆಲಿಯನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾತಿ **ಕಾಮಗುಣಾಲಯಾ**। **ತೇಭೂಮಕಂ ವಟ್ಟ**ನ್ತಿ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸವಿಪಾಕವಟ್ಟಂ। ಏಸ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ। **ಅಪರಾಪರಭಾವಾಯಾತಿ** ಅಪರಾಪರಂ ಯೋನಿಆದಿತೋ ಯೋನಿಆದಿಭಾವಾಯ। **ಆಬನ್ಧನಂ** ಗಣ್ಠಿಕರಣಂ। **ಸಂಸಿಬ್ಬನಂ** ತುನ್ನಕಾರಣಂ। ನಿಕ್ಖಮನಂ, ನಿಸ್ಸರಣಞ್ಚಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಯ ವಿಸಂಯೋಗೋ ಏವಾತಿ ಆಹ **"ವಿಸಂಯುತ್ತೋ"**ತಿ।

ಯೇ ಗುಣೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಮದನಿಮ್ಮದನಾದಿನಾಮಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನೇ ನಿರುಳ್ಹಾನಿ, ತೇ ಮದನಿಮ್ಮದನತಾದಿಕೇ ಯಥಾವುತ್ತೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತನಿಬ್ಬಾನಗುಣೇ ಏವ ಗಹೇತ್ವಾ ಆಹ **"ಮದನಿಮ್ಮದನತಾದೀನಂ ಗುಣಾನಂ ವಸೇನಾ"**ತಿ, ನ ಪನ ಮದಾ ನಿಮ್ಮದೀಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಏವಮಾದಿಕೇ। ತೇ ಹಿ ಅರಿಯಮಗ್ಗಗುಣಾ । ಭಗವತಾ ಉಪಸಮಗುಣಾ ವುತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕತ್ಥ ಪನ ವುತ್ತಾತಿ? **ಅಸಙ್ಖತಸಂಯುತ್ತಾ**ದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೬೬ ಆದಯೋ)। ತತ್ಥ **ಸಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಅವಿತಥಂ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಹಿ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಸನ್ತಭಾವಾಭಾವತೋ ಏಕಂಸೇನೇವ ಸನ್ತತ್ತಾ ಅವಿಪರೀತಟ್ಠೇನ ಸಚ್ಚಂ। ತೇನಾಹ "ಏಕಂ ಹಿ ಸಚ್ಚಂ, ನ ದುತಿಯಮತ್ಥೀ"ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೦)। **ಪಾರ**ನ್ತಿ ಸಂಸಾರಸ್ಸ ಪರತೀರಭೂತಂ। ತೇನೇವಾಹ "ತಿಣ್ಣೋ ಪಾರಙ್ಗತೋ ಥಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿ (ಇತಿವು॰ ೬೯), "ಅಪ್ಪಕಾ ತೇ ಮನುಸ್ಸೇಸು, ಯೇ ಜನಾ ಪಾರಗಾಮಿನೋ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೮೫) ಚ। **ಸುದುದ್ದಸ**ನ್ತಿ ಪರಮಗಮ್ಭೀರತಾಯ, ಅತಿಸುಖುಮಸನ್ತಸಭಾವತಾಯ ಚ ಅನುಪಚಿತಞಾಣಸಮ್ಭಾರೇಹಿ ದಟ್ಠುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಸುಟ್ಠು ದುದ್ದಸಂ। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಜರಾ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಧಿಗತೇ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಜರಾಭಾವೋತಿ **ಅಜರಂ**। ತತೋ ಏವ ಜರಾದೀಹಿ ಅಪಲೋಕಿಯತಾಯ ಥಿರಟ್ಠೇನ **ಧುವಂ**। ತಣ್ಹಾದಿಪಪಞ್ಚಾಭಾವತೋ **ನಿಪ್ಪಪಞ್ಚಂ**। ನತ್ಥಿ ಏತ್ಥ ಮತನ್ತಿ **ಅಮತಂ**। ಅಸಿವಭಾವಕರಾನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವೇನ **ಸಿವಂ**। ಚತೂಹಿ ಯೋಗೇಹಿ ಅನುಪದ್ದುತತ್ತಾ **ಖೇಮಂ**। ವಿಸಙ್ಖಾರಭಾವೇನ ಅಚ್ಛರಿಯತಾಯ, ಅಭೂತಪುಬ್ಬತಾಯ ಚ **ಅಬ್ಭುತಂ**। ಸಬ್ಬಾಸಂ ಈತೀನಂ ಅನತ್ಥಾನಂ ಅಭಾವೇನ **ಅನೀತಿಕಂ**। ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾಯ **ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝಂ**। ಸಬ್ಬಸಂಕಿಲೇಸಮಲತೋ ಅಚ್ಚನ್ತಸುದ್ಧಿಯಾ ವಿಸೇಸತೋ ಸುದ್ಧೀತಿ **ವಿಸುದ್ಧಿ**। ಚತೂಹಿಪಿ ಓಘೇಹಿ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥರಣೀಯತಾಯ **ದೀಪಂ**। ಸಕಲವಟ್ಟದುಕ್ಖತೋ ಪರಿಪಾಲನಟ್ಠೇನ **ತಾಣಂ**।

"ಸಚ್ಚಞ್ಚ ವೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದಿಕಾ ಪಾಳಿ ಸಂಖಿತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅನನ್ತಅನಾಸವನಿಪುಣಅಜಜ್ಜರಅಪಲೋಕಿತಅನಿದಸ್ಸನಪಣೀತಅಚ್ಛರಿಯಅನೀತಿಕಧಮ್ಮಮುತ್ತಿಲೇಣಪರಾಯಣಗಮ್ಭೀರಾದಿವಚನೇಹಿ ಚ ಬೋಧಿತಾ ಇಧ ಅವುತ್ತಾ ಗುಣಾ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ತತ್ಥ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋ ವಾ ವಯನ್ತೋ ವಾತಿ **ಅನನ್ತೋ,** ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ। ಆಸವಾನಂ ಅನಾರಮ್ಮಣತಾಯ **ಅನಾಸವೋ**। ನಿಪುಣಞಾಣಗೋಚರತಾಯ **ನಿಪುಣೋ**। ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೋ ವಿಯ ಜರಾಯ ಅಜಜ್ಜರಿತತಾಯ **ಅಜಜ್ಜರೋ**। ಬ್ಯಾಧಿಆದೀಹಿ ಅಪಲೋಕಿಯತಾಯ **ಅಪಲೋಕಿತಂ**। ಅಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತಾಯ **ಅನಿದಸ್ಸನೋ**। ಅತಿತ್ತಿಕರಟ್ಠೇನ **ಪಣೀತೋ**। ಅಪಚುರತಾಯ **ಅಚ್ಛರಿಯೋ**। ಈತೀಹಿ ಅನಭಿಭವನೀಯಸಭಾವತ್ತಾ, ಅನೀತಿಕಭಾವಹೇತುತೋ ಚ **ಅನೀತಿಕಧಮ್ಮೋ**। ವಟ್ಟದುಕ್ಖಮುತ್ತಿನಿಮಿತ್ತತಾಯ **ಮುತ್ತಿ**। ಸಂಸಾರಂ ಭಯತೋ ಪಸ್ಸನ್ತೇಹಿ ನಿಲೀಯನೀಯತೋ **ಲೇಣಂ**। ತೇಸಂಯೇವ ಪರಾ ಗತೀತಿ **ಪರಾಯಣೋ**। ಪಕತಿಞಾಣೇನ ಅಲದ್ಧಪತಿಟ್ಠತಾಯ ಅಗಾಧಟ್ಠೇನ **ಗಮ್ಭೀರೋ**। ಕತಪುಞ್ಞೇಹಿಪಿ ದುಕ್ಖೇನ ಕಿಚ್ಛೇನ ಅನುಬುಜ್ಝಿತಬ್ಬತೋ **ದುರನುಬೋಧೋ**। ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ನ ತಕ್ಕಞಾಣೇನ ಅವಚರಿತಬ್ಬೋತಿ **ಅತಕ್ಕಾವಚರೋ** । ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹೇವ ವೇದಿತಬ್ಬತೋ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ **ಪಣ್ಡಿತವೇದನೀಯೋತಿ** ಏವಮತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

**ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸೇವ ಇಜ್ಝತಿ** ಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ನಿಬ್ಬಾನಗುಣಾನಂ ಪಾಕಟಭಾವತೋ। ಅಟ್ಠಾನೇ ಚಾಯಂ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ ವುತ್ತೋ, ಇಜ್ಝತಿ ಏವಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಸುಖಸಿದ್ಧಿವಸೇನ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ "**ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸೇವಾ**"ತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**"ತಿಆದಿ। **ಉಪಸಮಗರುಕೇನಾ**ತಿ ನಿಬ್ಬಾನನಿನ್ನೇನ। **ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ** ಯಥಾವುತ್ತಾ ಉಪಸಮಗುಣಾ। **ಸುಖಂ ಸುಪತೀ**ತಿಆದೀಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ಮೇತ್ತಾಕಥಾಯಂ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। **ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೋ** ಹೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಮುತ್ತತ್ತಾ।

ಅನುಸ್ಸತಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಅಟ್ಠಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೯. ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

## ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೪೦. **ಮೇತ್ತಂ** ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಂ। **ಭಾವೇತುಕಾಮೇನಾ**ತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತುಕಾಮೇನ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನಾ**ತಿ ವಿಸಮಂ ಅನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪಲ್ಲಙ್ಕಾಭುಜನೇನ ಸುಖನಿಸಿನ್ನೇನ।

**ಕಸ್ಮಾ**ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಕಾರಣಪುಚ್ಛಾ, ಅಞ್ಞಂ ಅಧಿಗನ್ತುಕಾಮೇನ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಕಿಮತ್ಥಿಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಮೇತ್ತಾ ನಾಮ ಅತ್ಥತೋ ಅದೋಸೋ। ತಥಾ ಹಿ **ಅದೋಸನಿದ್ದೇಸೇ** ''ಮೇತ್ತಿ ಮೇತ್ತಾಯನಾ ಮೇತ್ತಾಯಿತತ್ತ''ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೨) ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। **ಖನ್ತೀ**ತಿ ಚ ಇಧ ಅಧಿವಾಸನಕ್ಖನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಸಾ ಪನ ಅತ್ಥತೋ ಅದೋಸಪ್ಪಧಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾತಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಸಿಜ್ಝಮಾನಾಯ ತಿತಿಕ್ಖಾಖನ್ತಿ ಸಿದ್ಧಾ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **''ಖನ್ತಿ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬಾ''**ತಿ। ತೇನ ಖನ್ತಿಯಂ ಆನಿಸಂಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಸತ್ಥಿಕಾವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಅಭಿಭೂತೋ** ಪರಿಯುಟ್ಠಾನೇನ। **ಪರಿಯಾದಿನ್ನಚಿತ್ತೋ** ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಓಕಾಸಾಲಾಭೇನ। **ಆದೀನವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ** ಪಾಣಘಾತಾದಿವಸೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಸಮ್ಪರಾಯಿಕಾದಿಅನತ್ಥಮೂಲಭಾವತೋ।

**ಖನ್ತೀ ಪರಮಂ ತಪೋ**ತಿ ಪರಾಪಕಾರಸಹನಾದಿಕಾ ತಿತಿಕ್ಖಲಕ್ಖಣಾ ಖನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ ತಪೋ ಅಕತ್ತಬ್ಬಾಕರಣಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಲಕ್ಖಣಾಯ ಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮೂಲಭಾವತೋ। **ಖನ್ತಿಬಲಂ ಬಲಾನೀಕ**ನ್ತಿ ಪರಮಂ ಮಙ್ಗಲಭೂತಾ ಖನ್ತಿ ಏವ ಬಲಂ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಖನ್ತಿಬಲಂ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ ''ಖನ್ತಿಬಲಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ''ತಿ। ದೋಸಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖವಿಧಮನಸಮತ್ಥತಾಯ ಅನೀಕಭೂತೇನ ತೇನೇವ ಚ ಖನ್ತಿಬಲೇನ ಬಲಾನೀಕಂ। **ಖನ್ತ್ಯಾ ಭಿಯ್ಯೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಪರೇಸಞ್ಚ ಅನತ್ಥಪಟಿಬಾಹನೋ, ಅತ್ಥಾವಹೋ ಚ ಖನ್ತಿತೋ ಉತ್ತರಿ ಅಪಸ್ಸಯೋ ನತ್ಥಿ।

**ವಿವೇಚನತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನತ್ಥಾಯ। **ಖನ್ತಿಯಾ ಸಂಯೋಜನತ್ಥಾಯ** ಅತ್ತಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಭಾವನಂ ದೂಸೇನ್ತೀತಿ ದೋಸಾ, ಪುಗ್ಗಲಾಯೇವ ದೋಸಾ **ಪುಗ್ಗಲದೋಸಾ**। ಯೇಸು ಭಾವನಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಞ್ಞದತ್ಥು ವಿಪಜ್ಜತೇವ, ತೇ ಏವ ವುತ್ತಾ। **ಪಠಮ**ನ್ತಿ ವಕ್ಖಮಾನೇನ ಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತರುಪಸಂಹರಣನಯೇನ ವಿನಾ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ।

ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬೋ ಪಿಯೋ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೋ **ಅಪ್ಪಿಯೋ**। ಸೋ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ದುವಿಧೋ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಕಾರಕೋ, ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕೋತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಅತ್ತನೋ, ಪಿಯಸ್ಸ ಚ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕೋ, ಸೋ ವೇರಿಪುಗ್ಗಲೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯೋ ಪನ ಅತ್ತನೋ, ಪಿಯಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಕಾರಕೋ, ಅಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಕೋ, ''ಅತ್ಥಂ ಮೇ ನಾಚರೀ''ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೩೭), ''ಅಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಮೇ ಅಮನಾಪಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ಅಚರೀ''ತಿಆದಿನಾ ಚ ಆಘಾತವತ್ಥುಭೂತೋ, ಸೋ **ಅಪ್ಪಿಯೋ,** ಅನನುಕೂಲವುತ್ತಿಕೋ ಅನಿಟ್ಠೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲಿಙ್ಗವಿಸಭಾಗೇ**ತಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಾದಿನಾ ಲಿಙ್ಗೇನ ವಿಸದಿಸೇ। **ಓಧಿಸೋ**ತಿ ಭಾಗಸೋ। ''ತಿಸ್ಸ ದತ್ತಾ''ತಿಆದಿನಾ ಓಧಿಸಕನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಛಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು ಅಭಾವೇತಬ್ಬತಾಯ ಕಾರಣಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **''ಅಪ್ಪಿಯಂ ಹೀ''**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಪ್ಪಿಯಂ ಹಿ ಪಿಯಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತೋ ಕಿಲಮತೀ**ತಿ ದೋಸೇನ ಭಾವನಾಯ ಸಪರಿಸ್ಸಯತಮಾಹ। ಅಪ್ಪಿಯತಾ ಹಿ ಪಿಯಭಾವಸ್ಸ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖಾ, ನ ಚ ತಸ್ಸ ಪಿಯಟ್ಠಾನೇ ಠಪನೇನ ವಿನಾ ಭಾವನಾ ಸಿಜ್ಝತಿ। **ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕಂ ಮಜ್ಝತ್ತಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇನ್ತೋ ಕಿಲಮತೀ**ತಿ ರಾಗೇನ ಭಾವನಾಯ ಸಪರಿಸ್ಸಯತಮಾಹ ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಸ್ಸ ಗೇಹಸ್ಸಿತಪೇಮಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **''ಅಪ್ಪಮತ್ತಕೇಪೀ''**ತಿಆದಿ। **ಮಜ್ಝತ್ತಂ** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠತಾಹಿ ಮಜ್ಝಸಭಾವಂ ನೇವ ಪಿಯಂ ನಾಪ್ಪಿಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಗರುಟ್ಠಾನೇ ಪಿಯಟ್ಠಾನೇ ಚ ಠಪೇನ್ತೋ ಕಿಲಮತಿ** ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಸಮ್ಭಾವನೀಯಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬತಾನಂ ಅಭಾವಾ। ನ ಹಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಬ್ಬೇ ಭಾವನೀಯತಾ,

ಮನಾಪತಾ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾತಿ, ಪಿಯಗರುಭಾವಸಮ್ಪನ್ನೇ ಚ ಪರಮಂ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। **ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ** ಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತರಭಾವಾನುಪನಯನತೋ।

**ತಮೇವಾ**ತಿ ವಿಸಭಾಗಲಿಙ್ಗಮೇವ। ಲಿಙ್ಗಸಭಾಗೇತಿ ಅವಿಸೇಸೇತ್ವಾ **"ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ"**ತಿ ಆಹ। **ಭಿತ್ತಿಯುದ್ಧಮಕಾಸೀ**ತಿ ಸೀಲಂ ಅಧಿಟ್ಠಾಯ ಪಿಹಿತದ್ವಾರೇ ಗಬ್ಭೇ ಸಯನಪೀಠೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇನ್ತೋ ಮೇತ್ತಾಮುಖೇನ ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗೇನ ಅನ್ಧೀಕತೋ ಭರಿಯಾಯ ಸನ್ತಿಕಂ ಗನ್ತುಕಾಮೋ ದ್ವಾರಂ ಅಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಭಿತ್ತಿಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾಪಿ ನಿಕ್ಖಮಿತುಕಾಮತಾಯ ಭಿತ್ತಿಂ ಪಹರಿ। ತೇನಾಹ "ಮೇತ್ತಾಯನಾಮುಖೇನ ರಾಗೋ ವಞ್ಚೇತೀ"ತಿ (ನೇತ್ತಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೧), "ಅನ್ಧತಮಂ ತದಾ ಹೋತಿ, ಯಂ ರಾಗೋ ಸಹತೇ ನರ"ನ್ತಿ ಚ।

ಆದಾನನಿಕ್ಖೇಪಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇ ಅದ್ಧಾಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಭೂತೇ ಧರಮಾನತಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ವಿಯ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನೇ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧೇ ಇಧ ಸತ್ತಾದಿಗ್ಗಹಣಂ, ನ ತಿಯದ್ಧಗತೇತಿ ಆಹ **"ಕಾಲಕತೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಕಾಲಕತೇ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ ನ ಇಜ್ಝತೀತಿ? ಮೇತ್ತಾಬ್ಯಾಪಾರಸ್ಸ ಅಯೋಗ್ಯಟ್ಠಾನಭಾವತೋ। ನ ಹಿ ಮತಪುಗ್ಗಲೋ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾರಹೋ। ಯತ್ಥ ಸತಿ ಸಮ್ಭವೇ ಪಯೋಗತೋ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರೋ ಲಬ್ಭೇಯ್ಯ, ತತ್ಥೇವ ಮಾನಸೋ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರೋ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ದುಕ್ಖಾಪನಯನಮೋದಪ್ಪವತ್ತೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಕರುಣಾಭಾವನಾದೀನಮ್ಪಿ ಕಾಲಕತೇ ಅನಿಜ್ಝನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಞ್ಞತ್ಥ ಪಗುಣಮೇತ್ತಾಝಾನೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಕಾಲಕತಭಾವಂ ಅಜಾನನ್ತೋ ತಂ ಮೇತ್ತಾಯ ಫರಿತುಕಾಮೋ **"ಆಚರಿಯಂ ಆರಬ್ಭ ಮೇತ್ತಂ ಆರಭತೀ"**ತಿ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಪಗುಣಾವ ಮೇ ಮೇತ್ತಾಝಾನಸಮಾಪತ್ತೀ"**ತಿ। **ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ। **ಗವೇಸಾಹೀ**ತಿ "ಯಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸಮೇತ್ತಂ ಆರಭಸಿ, ಸೋ ಜೀವತಿ ನ ಜೀವತೀ"ತಿ ಜಾನಾಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೋ**ತಿ ಮೇತ್ತಂ ಕರೋನ್ತೋ, ಮೇತ್ತಂ ಭಾವೇನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

**೨೪೧**. ಅತ್ತನಿ ಭಾವನಾ ನಾಮ ಸಕ್ಖಿಭಾವತ್ಥಾತಿ ನಾನಾವಿಧಸುಖಾನುಬನ್ಧಅನವಜ್ಜಸುಖಅಬ್ಯಾಸೇಕಸುಖಾದಿ ಯಂ ಅತ್ತನಿ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ತಂ ನಿದಸ್ಸೇನ್ತೋ ತಸ್ಸ ವತ್ತಮಾನತಾಯ ಆಹ **"ಅಹಂ ಸುಖಿತೋ ಹೋಮೀ"**ತಿ। ಸರೀರಸುಖಂ ನಾಮ ಅನೇಕನ್ತಿಕಂ, ಈದಿಸಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನೋಕಾಸಂ ಚಿತ್ತದುಕ್ಖನ್ತಿ ತದಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ನಿದ್ದುಕ್ಖೋತಿ ವಾ"**ತಿ। ಹೋಮೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ತಥಾ **ಅವೇರೋ**ತಿಆದೀಸು, ವಿಸೇಸತೋ ಚ ದುಕ್ಖಾಭಾವೇ ಸುಖಸಞ್ಞಾ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾ ವೇರೀನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವೇರಸಞ್ಞಿತಾನಂ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅಭಾವತೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಬ್ಯಾಪಾದವಿರಹತೋ ಈಘಸಞ್ಞಿತಾಯ ಈತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ, ಅನವಜ್ಜಕಾಯಿಕಸುಖಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅವೇರೋ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೋ ಅನೀಘೋ ಸುಖೀ"**ತಿ। **ಅತ್ತಾನಂ ಪರಿಹರಾಮೀ**ತಿ ಏವಂಭೂತೋ ಹುತ್ವಾ ಮಮ ಅತ್ತಭಾವಂ ಪವತ್ತೇಮಿ, ಯಾಪೇಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಯಂ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತಂ, ತಂ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಏವಂ ಸನ್ತೇ**ತಿ ಏವಂ ಸತಿ, ಯದಿ ಅತ್ತನಿಪಿ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಯಂ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವತ್ವಾ ವಿಭಙ್ಗದೇಸನಾಯ ಸಮಾನಗತಿಕಂ ಸುತ್ತಪದಂ ಆಹರನ್ತೋ **"ಕಥಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

**ತ**ನ್ತಿ ವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ವಚನಂ। **ಅಪ್ಪನಾವಸೇನಾ**ತಿ ಅಪ್ಪನಾವಹಭಾವನಾವಸೇನ। **ಇದ**ನ್ತಿ "ಅಹಂ ಸುಖಿತೋ ಹೋಮೀ"ತಿಆದಿವಚನಂ। **ಸಕ್ಖಿಭಾವವಸೇನಾ**ತಿ ಅಹಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಸುಖಕಾಮಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸು ಮಯಾ ಅತ್ತನಿ ವಿಯ ಸುಖೂಪಸಂಹಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ಏವಂ ತತ್ಥ ಅತ್ತಾನಂ ಸಕ್ಖಿಭಾವೇ ಠಪನವಸೇನ। ತೇನಾಹ **"ಸಚೇಪಿ ಹೀ"**ತಿಆದಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಅತ್ತನಿ ಭಾವನಾ ಅಪ್ಪನಾವಹಾ ನ ಹೋತೀತಿ? ಅತ್ತಸಿನೇಹವಸೇನ ಸಪರಿಸ್ಸಯಭಾವತೋ। ಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತರೇ ಪನ ಭಾವಿತಭಾವನಸ್ಸ ತತ್ಥಾಪಿ ಸೀಮಸಮ್ಭೇದೋ ಹೋತಿಯೇವ।

**ಸಬ್ಬಾ ದಿಸಾ**ತಿ ಅನವಸೇಸಾ ದಸಪಿ ದಿಸಾ। **ಅನುಪರಿಗಮ್ಮ ಚೇತಸಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ ಪರಿಯೇಸನವಸೇನ ಅನುಗನ್ತ್ವಾ। **ನೇವಜ್ಝಗಾ ಪಿಯತರಮತ್ತನಾ ಕ್ವಚೀ**ತಿ ಸಬ್ಬುಸ್ಸಾಹೇನ ಪರಿಯೇಸನ್ತೋ ಅತಿಸಯೇನ ಅತ್ತತೋ ಪಿಯತರಂ ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ತಂ ಕತ್ಥಚಿ ದಿಸಾಯ ನೇವ ಅಧಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯ ನ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯ। **ಏವಂ ಪಿಯೋ ಪುಥು ಅತ್ತಾ ಪರೇಸ**ನ್ತಿ ಏವಂ ಕಸ್ಸಚಿ ಅತ್ತತೋ ಪಿಯತರಸ್ಸ ಅನುಪಲಬ್ಭನವಸೇನ ಪುಥು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅತ್ತಾ ಪಿಯೋ। **ತಸ್ಮಾ** ತೇನ ಕಾರಣೇನ, **ಅತ್ತಕಾಮೋ** ಅತ್ತನೋ ಹಿತಸುಖಂ ಇಚ್ಛನ್ತೋ, **ಪರಂ** ಸತ್ತಂ ಅನ್ತಮಸೋ ಕುನ್ಥಕಿಪಿಲ್ಲಿಕಮ್ಪಿ, **ನ ಹಿಂಸೇ** ನ ಹನೇಯ್ಯ, ನ ವಿಹೇಠೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಅಯಂ ನಯೋ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ, ಅತ್ತನೋ ಚ ಪಿಯತರಭಾವಂ ನಿದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತೇಸು ಕರುಣಾಯನಂ ವದತಾ ಭಗವತಾ ಸುಖೇಸಿತಾಯ "ಅತ್ತಾನಂ ಸಕ್ಖಿಭಾವೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ"ತಿ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ನಯದಸ್ಸನಂ ಕತಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೪೨. **ಸುಖಪವತ್ತನತ್ಥ**ನ್ತಿ ಸುಖೇನ ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಮೇತ್ತಾಯ ಪವತ್ತನತ್ಥಂ। **ಯ್ವಾಸ್ಸಾ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ। **ಪಿಯೋ**ತಿ ಇಟ್ಠೋ। **ಮನಾಪೋ**ತಿ ಮನವಡ್ಢನಕೋ। **ಗರೂ**ತಿ ಗುಣವಿಸೇಸವಸೇನ ಗರುಕಾತಬ್ಬೋ। **ಭಾವನೀಯೋ**ತಿ ಸಮ್ಭಾವೇತಬ್ಬೋ। **ಆಚರಿಯಮತ್ತೋ**ತಿ ಸೀಲಾದಿನಾ ಆಚರಿಯಪ್ಪಮಾಣೋ। **ಪಿಯವಚನಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅತ್ಥಚರಿಯಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸೀಲಸುತಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸದ್ಧಾದಿಕೇ, ಧುತಧಮ್ಮಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಾದಿಕೇ ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ।

**ಕಾಮ**ನ್ತಿ ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತಕಾರಿತಾಸುಖಸಿದ್ಧಿದೀಪನೋಯಂ ನಿಪಾತೋ। ತೇನೇತಂ ದೀಪೇತಿ - ತಾದಿಸಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಭಾವನಂ ಆರಭನ್ತೋ ಯೋಗೀ ಯುತ್ತಪ್ಪತ್ತಕಾರೀ, ಸುಖೇನ ಚಸ್ಸ ತತ್ಥ ಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತಿ, ತೇನ ಪನ ಯೋಗಿನಾ ತಾವತಾ ಸನ್ತೋಸೋ ನ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅಪ್ಪನಾ ಸಮ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿಆದಿ। **ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದ**ನ್ತಿ ಮರಿಯಾದಾಪನಯನಂ, ಅತ್ತಾ ಪಿಯೋ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ವೇರೀತಿ ವಿಭಾಗಾಕರಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತದನನ್ತರ**ನ್ತಿ ತತೋ ಪಿಯಮನಾಪಗರುಭಾವನೀಯತೋ, ತತ್ಥ ವಾ ಮೇತ್ತಾಧಿಗಮತೋ ಅನನ್ತರಂ। ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕೇ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ, ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇ ಪಟಿಲದ್ಧಂ ಮೇತ್ತಾಮನಸಿಕಾರಂ ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕೇ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಖೂಪಸಂಹಾರಕತಸ್ಸ ತಂ ಹೋತಿ ಪಗೇವ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತತ್ತಾ। ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕತೋ ಅನನ್ತರಂ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಮಜ್ಝತ್ತಂ ಪಿಯಗರುಟ್ಠಾನೇ ಠಪೇತುಂ ಸುಕರಭಾವತೋ। "ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕತೋ"ತಿ ಚ ಇದಂ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಪಗುಣಮನಸಿಕಾರಾಧಿಗಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿಸ್ಸ ಸೋಪಿ ಪಿಯಟ್ಠಾನೇ ಏವ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಮಜ್ಝತ್ತತೋ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇ**ತಿ ಮಜ್ಝತ್ತಪುಗ್ಗಲೇ ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೇನ ತತ್ಥ ಪಗುಣಮನಸಿಕಾರಾಧಿಗಮೇನ ಪಿಯಭಾವಂ ಉಪಸಂಹರಿತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲಂ ಭಾವನಾಯ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಠಪೇತ್ವಾ ತತೋ ಮಜ್ಝತ್ತತೋ ಪಿಯಭಾವೂಪಸಂಹಾರೇನ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇ **ಮೇತ್ತಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ**। "ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇ"ತಿ ಚ ಇದಂ ಪುರಿಮಾವತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಮುದುಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಪಿಯಗರುಟ್ಠಾನೀಯೋ, ಅತಿಪ್ಪಿಯೋ, ಮಜ್ಝತ್ತೋ, ವೇರೀತಿ ಚತೂಸು ಪುಗ್ಗಲಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪಠಮಂ ತಾವ ಪಿಯಗರುಟ್ಠಾನೀಯೇ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ವಸೀಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಥಾಪವತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಕೋಟ್ಠಾಸನ್ತರೂಪಸಂಹಾರತ್ಥಂ ಮುದುಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯೇ ಅತಿಪ್ಪಿಯಭಾವಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಪಿಯಭಾವಮತ್ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇನ್ತೇನ ಭಾವನಾ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬಾ, ತಮ್ಪಿ ವಸೀಭಾವಾಪಾದನೇನ ಮುದುಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಉದಾಸಿನಭಾವಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಪಿಯಭಾವಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಭಾವನಾ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬಾ, ಪುನ ತಮ್ಪಿ ವಸೀಭಾವಾಪಾದನೇನ ಮುದುಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಕತ್ವಾ ತದನನ್ತರಂ ವೇರಿಮ್ಹಿ ವೇರೀಸಞ್ಞಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವೂಪಟ್ಠಪನಮುಖೇನ ಪಿಯಭಾವಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೇನ ಭಾವನಾ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ತದನನ್ತರೇ ತದನನ್ತರೇ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ, ಝಾನಚಿತ್ತಂ ಉಪನೇತಬ್ಬಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ನತ್ಥಿ** ಕಮ್ಮಬಲೇನ ವಾ ಏತರಹಿ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಅನತ್ಥಕರಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಮಹಾಪುರಿಸಜಾತಿಕತ್ತಾ**ತಿ ಮಹಾಪುರಿಸಸಭಾವತ್ತಾ ಚಿರಕಾಲಪರಿಚಯಸಮಿದ್ಧಖನ್ತಿಮೇತ್ತಾನುದ್ದಯಾದಿಗುಣಸಮ್ಪನ್ನತಾಯ ಉಳಾರಜ್ಝಾಸಯತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಾದಿಸೋ ಹಿ ಸಬ್ಬಸಹೋ ಪರಾಪರಾಧಂ ತಿಣಾಯಪಿ ನ ಮಞ್ಞತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಅನತ್ಥಂ ಕರೋನ್ತೇಪಿ ಪರೇ ವೇರೀಸಞ್ಞಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ತೇನ ಯೋಗಿನಾ। ಅತ್ಥಿ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ।

೨೪೩. **ಪುರಿಮಪುಗ್ಗಲೇಸೂ**ತಿ ಪಿಯಾದೀಸು ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇಸು ಪುರಿಮೇಸು ಪುಗ್ಗಲೇಸು। **ಮೇತ್ತಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ**ತಿ ಪಟಿಘಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಮೇತ್ತಾಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ। **ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೇನ ಪಟಿಘಂ ಪಟಿವಿನೋದೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕೇಚಿ ಪನ "ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಸಮ್ಪಾದೇತ್ವಾ"ತಿ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನತೋ ವುಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ "ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬೇ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅಸತಿಯಾ ಅಮನಸಿಕಾರೇನ ಪಟಿಘಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಸಾಧಾರಣತೋ ತಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನಂ, ಸಮಾಪಜ್ಜನಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। ಇದಾನಿ ಪನ ತಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸಪಿ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸಪಿ ಯಥಾ ಪಟಿಘಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇದಂ ವುತ್ತಂ "**ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೇನ ಪಟಿಘಂ ವಿನೋದೇತಬ್ಬ**"ನ್ತಿ। ಮೇತ್ತಾಯನಮೇವ ಹಿ ಇಧ ಪಟಿಘವಿನೋದನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। **ನ ನಿಬ್ಬಾತೀ**ತಿ ನ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ।

**ಅನುಸಾರತೋ**ತಿ ಅನುಗಮನತೋ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಘಟಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ವಾಯಮಿತಬ್ಬಂ।

**ತಞ್ಚ ಖೋ** ಘಟನಂ ವಾಯಮನಂ। **ಇಮಿನಾ** ಇದಾನಿ ವಕ್ಖಮಾನೇನ ಆಕಾರೇನ।

ಉಭತೋ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ದಣ್ಡೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ **ಉಭತೋದಣ್ಡಕಂ,** ತೇನ। **ಓಚರಕಾ** ಲಾಮಕಾಚಾರಾ ಪಾಪಪುರಿಸಾ। **ತತ್ರಾಪೀ**ತಿ ತೇಸುಪಿ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನಿ ಓಕ್ಕನ್ತೇಸುಪಿ। **ತೇನಾ**ತಿ ಮನೋಪದೋಸೇನ। **ನ ಸಾಸನಕರೋ।** ಸಬ್ಬಪಾಪಸ್ಸ ಅಕರಣಂ ಹಿ ಸಾಸನಂ। **ತಸ್ಸೇವಾ**ತಿ ತತೋಪಿ। ನಿಸ್ಸಕ್ಕೇ ಹಿ ಇದಂ ಸಾಮಿವಚನಂ, ಸಮುಚ್ಚಯೇ ಚ **ಏವ**-ಸದ್ದೋ, ಪಠಮಂ ಕುದ್ಧಪುರಿಸತೋಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನಾ**ತಿ ಕುಜ್ಝನೇನ। **ಪಾಪಿಯೋ**ತಿ ಪಾಪತರೋ। ಸಾರಮ್ಭಾದಿಕಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾನುಬನ್ಧಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವತೋ ಕೋಧಸ್ಸ ಸಾವಜ್ಜತಂ ಇತ್ವಾಪಿ ಕುಜ್ಝನತೋ ಸಚೇ ಕೋಧೇ ಅನವಜ್ಜಸಞ್ಞೀ ಕುದ್ಧಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನ ಪಟಿಕುಜ್ಝೇಯ್ಯಾತಿ ಕೇಚಿ। **ಉಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ। ತೇನಾಹ "**ಅತ್ತನೋ ಚ ಪರಸ್ಸ ಚಾ**"ತಿ। ಅಥ ವಾ **ಉಭಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಉಭಯೇಸಂ ಲೋಕಾನಂ, ಇಧಲೋಕಪರಲೋಕಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಸಪತ್ತಕನ್ತಾ**ತಿ ಪಟಿಸತ್ತೂಹಿ ಇಚ್ಛಿತಾ। **ಸಪತ್ತಕರಣಾ**ತಿ ತೇಹಿ ಕಾತಬ್ಬಾ। **ಕೋಧನ**ನ್ತಿ ಕುಜ್ಝನಸೀಲಂ। **ಕೋಧನಾಯ**ನ್ತಿ ಕೋಧನೋ ಅಯಂ, **ಅಯ**ನ್ತಿ ಚ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ। **ಕೋಧಪರೇತೋ**ತಿ ಕೋಧೇನ ಅನುಗತೋ, ಪರಾಭಿಭೂತೋ ವಾ। **ದುಬ್ಬಣ್ಣೋವ ಹೋತೀ**ತಿ ಪಕತಿಯಾ ವಣ್ಣವಾಪಿ ಅಲಙ್ಕತಪಟಿಯತ್ತೋಪಿ ಮುಖವಿಕಾರಾದಿವಸೇನ ವಿರೂಪೋ ಏವ ಹೋತಿ ಏತರಹಿ, ಆಯತಿಂ ಚಾತಿ। ಕೋಧಾಭಿಭವಸ್ಸ ಏಕನ್ತಿಕಮಿದಂ ಫಲನ್ತಿ ದೀಪೇತುಂ "ದುಬ್ಬಣ್ಣೋ ವಾ"ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಕತ್ವಾ ಪುನ "**ಕೋಧಾಭಿಭೂತೋ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಪಚುರತ್ಥೋ**ತಿ ನ ಪಹೂತಧನೋ। **ನ ಭೋಗವಾ**ತಿ ಉಪಭೋಗಪರಿಭೋಗವತ್ಥುರಹಿತೋ। **ನ ಯಸವಾ**ತಿ ನ ಕಿತ್ತಿಮಾ।

**ಛವಾಲಾತ**ನ್ತಿ ಛವದಹನಾಲಾತಂ, ಚಿತಕಾಯಂ ಸನ್ತಜ್ಜನುಮ್ಮುಕ್ಕನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। **ಉಭತೋಪದಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಉಭೋಸು ಕೋಟೀಸು ದಡ್ಢಂ। **ಮಜ್ಝೇ ಗೂಥಗತ**ನ್ತಿ ವೇಮಜ್ಝಟ್ಠಾನೇ ಸುನಖಸ್ಸ ವಾ ಸಿಙ್ಗಾಲಸ್ಸ ವಾ ಉಹದೇನ ಗೂಥೇನ ಮಕ್ಖಿತಂ। **ಕಟ್ಠತ್ಥ**ನ್ತಿ ದಾರುಕಿಚ್ಚಂ। **ನೇವ ಫರತಿ** ನ ಸಾಧೇತಿ। **ತಥೂಪಮಾಹ**ನ್ತಿ ತಥೂಪಮಂ ತಾದಿಸಂ ಅಹಂ। **ಇಮ**ನ್ತಿ "ಸೋ ಚ ಹೋತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾಲೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಇತಿವು॰ ೯೧) ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸತ್ಥಾ ವದತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಾಮೇಸು ತಿಬ್ಬಸಾರಾಗತಾದಿನಾ ಸೀಲರಹಿತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಇಧ ಪನ ಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತಂ ಪದುಟ್ಠಮನಸಙ್ಕಪ್ಪತಾವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

**ಸೋ ದಾನಿ ತ್ವನ್ತಿ**ಆದಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಸುತ್ತಪದೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಓವದನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ।

೨೪೪. **ಯೋ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ**ತಿ ಕಾಯಸಮಾಚಾರಾದೀಸು ಯೋ ಯೋ ಸುಚರಿತಧಮ್ಮೋ। **ವೂಪಸನ್ತೋ**ತಿ ಸಂಯತೋ। **ಪರಿಸುದ್ಧೋ**ತಿ ಕಿಲೇಸಮಲವಿಗಮೇನ ವಿಸುದ್ಧೋ। ಕಿಲೇಸದಾಹಾಭಾವೇನ ವಾ ಉಪಸನ್ತೋ, ಅನವಜ್ಜಭಾವೇನ ಪರಿಸುದ್ಧೋ, ಕಾಯಸಮಾಚಾರಸ್ಸೇವ ಉಪಸಮೋ ಚಿರಕಾಲಂ ಸಂಯತಕಾಯಕಮ್ಮತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

**ತೇ**ತಿ ವಚೀಮನೋಸಮಾಚಾರೇ।

**ಸೋ**ತಿ ಉಪಸನ್ತವಚೀಸಮಾಚಾರೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। **ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕುಸಲೋ**ತಿ ಯಥಾ ಪರೇಹಿ ಛಿದ್ದಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಟಿಸನ್ಥರಣೇ ಕುಸಲೋ। **ಸಖಿಲೋ**ತಿ ಅಧಿವಾಸನಖನ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಖಿಲಭಾವೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸುಖಸಮ್ಭಾಸೋ**ತಿ ಪಿಯಕಥೋ। **ಸಮ್ಮೋದಕೋ**ತಿ ಸಮ್ಮೋದನೀಯಕಥಾಯ ಸಮ್ಮೋದನಸೀಲೋ। **ಉತ್ತಾನಮುಖೋ**ತಿ ವಿಕುಣಿತಮುಖೋ ಅಹುತ್ವಾ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸವಸೇನ ವಿಕಸಿತಮುಖೋ। **ಪುಬ್ಬಭಾಸೀ**ತಿ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಸಮಾಗತೋ ಪಟಿಸನ್ಥಾರವಸೇನ ಪಠಮಂಯೇವ ಆಭಾಸನಸೀಲೋ। **ಮಧುರೇನ ಸರೇನ ಧಮ್ಮಂ ಓಸಾರೇತಿ** ಸರಭಞ್ಞವಸೇನ। ಸರಭಾಣಂ ಪನ ಕರೋನ್ತೋ **ಪರಿಮಣ್ಡಲೇಹಿ** ಪರಿಪುಣ್ಣೇಹಿ ಪದೇಹಿ ಚ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಚ ಅಬ್ಯಾಕುಲೇಹಿ ಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇತಿ।

**ಸಬ್ಬಜನಸ್ಸ ಪಾಕಟೋ** ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ "**ಯೋ ಹೀ**"ತಿಆದಿ। **ಓಕಪ್ಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಸದ್ದಹಿತ್ವಾ। ಓಕಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಾ ಹಿ ಸದ್ಧಾ। **ಓಹಿತಸೋತೋ**ತಿ ಅವಹಿತಸೋತೋ, ಸುಸ್ಸುಸನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠಿಂಕತ್ವಾ** ಅತ್ಥಂ ಕತ್ವಾ, ಅತ್ಥಿಕೋ ವಾ ಹುತ್ವಾ।

"**ಏಕೋಪಿ ನ ವೂಪಸನ್ತೋ ಹೋತೀ**"ತಿ ಪಾಠೋ, ಏವರೂಪೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಿರಯತೋ ನಿರಯಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತೋ ಬಹುಕಾಲಂ ತತ್ಥೇವ ಸಂಸರತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಟ್ಠಮಹಾನಿರಯಸೋಳಸಉಸ್ಸದನಿರಯಪರಿಪೂರಕೋ ಭವಿಸ್ಸತೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಞ್ಜೀವಾದಯೋ ಅಟ್ಠ ಮಹಾನಿರಯಾ। ಅವೀಚಿಮಹಾನಿರಯಸ್ಸ ದ್ವಾರೇ ದ್ವಾರೇ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಕತ್ವಾ ಕುಕ್ಕುಳಾದಯೋ ಸೋಳಸ ಉಸ್ಸದನಿರಯಾ। **ಕಾರುಞ್ಞಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತಬ್ಬಂ** ಮಹಾದುಕ್ಖಭಾಗಿಭಾವತೋ। ಯಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಅವಿಹೇಸಾಭೂತಾ ದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ, ತತ್ಥ ಪಟಿಘೋ ಅನೋಕಾಸೋವಾತಿ ಆಹ "**ಕಾರುಞ್ಞಮ್ಪಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಆಘಾತೋ ವೂಪಸಮ್ಮತೀ**"ತಿ।

**ಇಮಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಸ್ಸಾ**ತಿ "ಯೋ ಯೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ।

೨೪೫. ಯಂ ವೇರೀ ದುಕ್ಖಾಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸೋ ತಸ್ಸ ವಸೇನ "**ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯೇ**"ತಿ ವುತ್ತೋ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಕಾಯೋ। **ಕಿನ್ತಿ** ಕಿಂ ಕಾರಣಂ। **ತಸ್ಸಾ**ತಿ ವೇರಿನೋ। **ಅವಿಸಯೇ**ತಿ ದುಕ್ಖಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅಗೋಚರೇ। **ಸಚಿತ್ತೇ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತೇ। **ಮಹಾನತ್ಥಕರನ್ತಿ** ಇಧಲೋಕತ್ಥಪರಲೋಕತ್ಥಪರಮತ್ಥಾನಂ ವಿರಾಧನವಸೇನ ಮಹತೋ ವಿಪುಲಸ್ಸ, ನಾನಾವಿಧಸ್ಸ ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಕಾರಣಂ। **ಮೂಲನಿಕನ್ತನನ್ತಿ** ಸೀಲಸ್ಸ ಮೂಲಾನಿ ನಾಮ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಖನ್ತಿಮೇತ್ತಾನುದ್ದಯಾ, ತೇಸಂ ಛಿನ್ದನಂ। ಕೋಧೋ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿವಸೇನ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಾದೀನಿ ಉಚ್ಛಿನ್ದತಿ। **ಜಳೋ**ತಿ ಅನ್ಧಬಾಲೋ।

**ಅನರಿಯಂ ಕಮ್ಮನ್ತಿ** ವೇರಿನಾ ಕತಮಹಾಪರಾಧಮಾಹ। **ಯೋ ಸಯನ್ತಿ** ಯೋ ತ್ವಂ ಸಯಮ್ಪಿ। **ದೋಸೇತುಕಾಮೋ**ತಿ ಕೋಧಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಕಾಮೋ। **ಯದಿ ಕರಿ** ಯದಿ ಅಕಾಸಿ। **ದೋಸುಪ್ಪಾದೇನಾ**ತಿ ದೋಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನೇನ। **ದುಕ್ಖಂ ತಸ್ಸ ಚ ನಾಮಾ**ತಿ

ದುಕ್ಖಞ್ಚ ನಾಮ ತಸ್ಸ ಅಪರಾಧಕಸ್ಸ। **ನಾಮಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಭಾವನೇ ನಿಪಾತೋ, ತೇನ ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಅನೇಕನ್ತಿಕನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಾಹಸಿ ವಾ ನ ವಾ"**ತಿ, ಕರಿಸ್ಸಸಿ ನ ವಾ ಕರಿಸ್ಸಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಹಿತಂ ಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಅತ್ತನೋ ಅಹಿತಾವಹಂ ದುಗ್ಗತಿಮಗ್ಗಂ।

**ಅಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ದೋಸೋ ತವ ಅಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಕಾರಾಪಕೋ, ಸತ್ತು ಪನ ತಸ್ಸ ವಸವತ್ತಿತಾಯ ದಾಸಸದಿಸೋತಿ ಅಟ್ಠಾನಂ ಪಚ್ಚಾಪಕಿರಿಯಾಯ। ತಸ್ಮಾ **ತಮೇವ ದೋಸಂ ಛಿನ್ದಸ್ಸು** ಉಚ್ಛಿನ್ದ। **ಖಣಿಕತ್ತಾ**ತಿ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ ಅತ್ತನೋ ಪವತ್ತಿಕಾಲಸಙ್ಖಾತೋ ಖಣೋ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಖಣಿಕಾ, ತಬ್ಭಾವತೋ ಖಣಪಭಙ್ಗುಭಾವತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಸ್ಸ ದಾನೀಧ ಕುಜ್ಝಸೀ**ತಿ ಅಪರಾಧಕಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಯೇಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ತೇ ಅಪರಾಧೋ ಕತೋ, ತೇ ತಂಖಣಂಯೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ನಿರುದ್ಧಾ। ಇದಾನಿ ಪನ ಅಞ್ಞೇ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಕಸ್ಸ ತ್ವಂ ಇಧ ಕುಜ್ಝಸಿ। ನ ಹಿ ಯುತ್ತಂ ಅನಪರಾಧೇಸು ಕುಜ್ಝನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತಂ ವಿನಾ ಕಸ್ಸ ಸೋ ಕರೇ**ತಿ ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಂ ಕರೋತಿ, ತಂ ದುಕ್ಖಕಿರಿಯಾಯ ವಿಸಯಭೂತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಿನಾ ಕಸ್ಸ ನಾಮ ಸೋ ದುಕ್ಖಕಾರಕೋ ದುಕ್ಖಂ ಕರೇ ಕರೇಯ್ಯ। **ಸಯಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಹೇತು ತ್ವಮಿತೀ**ತಿ ಏವಂ ಸಯಮ್ಪಿ ತ್ವಂ ಏತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇತು, ಏವಂ ಸಮಾನೇ ತಸ್ಸ ತುಯ್ಹಞ್ಚ ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವೇ **ಕಿಂ ಕಾರಣಾ ತಸ್ಸ ಕುಜ್ಝಸಿ** ನ ತುಯ್ಹನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**೧೪೬.** ಪರಲೋಕೇಪಿ ಅನುಗಾಮಿಭಾವತೋ ಕಮ್ಮಂಯೇವ ಸಕಂ ಸನ್ತಕಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ, ತೇಸಂ ಭಾವೋ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾ**। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನಾಮ ನಿಸೇಧನತ್ಥಾ, ನಿಸೇಧನಞ್ಚ ಭಾವಿನೋ ಕಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ ಆಹ **"ಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕರಿಸ್ಸಸೀ"**ತಿ। ಪಟಿಘವಸೇನ ಪನ ಪವತ್ತಕಮ್ಮಂ ಪಾಕಟಭಾವತೋ ಆಸನ್ನಂ, ಪಚ್ಚಕ್ಖಞ್ಚಾತಿ ಆಹ **"ಇದಞ್ಚಾ"**ತಿ। **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಬ್ಯತಿರೇಕೇ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಫಲನಿಸ್ಸನ್ದೇನ **"ನೇವ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬೋಧಿ"**ನ್ತಿಆದಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕತೋ ವುಚ್ಚಮಾನಮೇವತ್ಥಂ ಜೋತೇತೀತಿ। ನೇವ ಸಮತ್ಥನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ನಿರಯೇ ನಿಯುತ್ತಂ, ಜಾತನ್ತಿ ವಾ **ನೇರಯಿಕಂ**। **ಅತ್ತಾನಂಯೇವ ಓಕಿರತಿ** ದೋಸರಜೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**೧೪೭. ಸತ್ಥು ಪುಬ್ಬಚರಿಯಗುಣಾ** ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ಸತ್ಥು ಗಾರವೇನಾಪಿ ಪಟಿಘಂ ವೂಪಸಮೇಯ್ಯಾತಿ।

**ಬೋಧಿಸತ್ತೋಪಿ ಸಮಾನೋ** ನನು ತೇ ಸತ್ಥಾ ಚಿತ್ತಂ ನಪ್ಪದೂಸೇಸಿ, ಪಗೇವ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ದೇವಿಯಾ ಪದುಟ್ಠೇನಾ**ತಿ ದೇವಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪದುಬ್ಭಿನಾ ಮಿಚ್ಛಾಚಾರವಸೇನ ಅಪರದ್ಧೇನ। ಯತ್ಥ ಸುಸಾನೇ ಛವಸರೀರಂ ಛಡ್ಡೀಯತಿ, ತಂ **ಆಮಕಸುಸಾನಂ**। **ನಿಖಞ್ಞಮಾನೋ**ತಿ ನಿಖಣೀಯಮಾನೋ। **ಪುರಿಸಕಾರಂ ಕತ್ವಾ**ತಿ ಆವಾಟತೋ ನಿಕ್ಖಮನತ್ಥಾಯ ಬಾಹುಬಲೇನ ಪುರಿಸಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। **ಯಕ್ಖಾನುಭಾವೇನಾ**ತಿ ಅಡ್ಡವಿನಿಚ್ಛಯೇನ ಆರಾಧಿತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಯಕ್ಖಸ್ಸ ಆನುಭಾವೇನ। **ಸಿರಿಗಬ್ಭ**ನ್ತಿ ವಾಸಾಗಾರೇ।

**ಆಸೀಸೇಥೇವಾ**ತಿ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತೇ ಅತ್ಥೇ ಞಾಯತೋ ಅನವಜ್ಜತೋ ಆಸಂ ಕರೇಯ್ಯ। **ನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇಯ್ಯಾ**ತಿ "ಏವಂ ಕಿಚ್ಛಾಪನ್ನಸ್ಸ ಮೇ ಕುತೋ ಸೋತ್ಥಿಭಾವೋ"ತಿ ನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದೇಯ್ಯ। ವುತ್ತಞ್ಹಿ "ಆಪದಾಸು ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಥಾಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೫೩)। **ಯಥಾ ಇಚ್ಛಿ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಕಸ್ಸಚಿ ಪೀಳಂ ಅಕತ್ವಾ ರಜ್ಜೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ಅತ್ತಾನಂ ಇಚ್ಛಿಂ, **ತಥಾ ಅಹಂ ಅಹು**ನ್ತಿ **ಪಸ್ಸಾಮಿ**। **ವೋ**ತಿ ಹಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ।

**ಕಾಸಿರಞ್ಞಾ**ತಿ ಕಲಾಬುನಾ ಕಾಸಿರಾಜೇನ। **ಸಕಣ್ಟಕಾಹೀ**ತಿ ಅಯಕಣ್ಟಕೇಹಿ ಸಕಣ್ಟಕಾಹಿ।

**ಮಹಲ್ಲಕೋ**ತಿ ವುದ್ಧೋ ವಯೋಅನುಪ್ಪತ್ತೋ। **ರುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ।

**ಚಿತ್ತಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಕಾಲೋ**ತಿ ವಿಸೇವನಂ ಕಾತುಂ ಅದತ್ವಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದೇವ ದಮನಕಾಲೋ।

**ಪುಥುಸಲ್ಲೇನಾ**ತಿ ವಿಪುಲೇನ ಸಲ್ಲೇನ। **ನಾಗೋ**ತಿ ಹತ್ಥಿನಾಗೋ। **ವಧೀ**ತಿ ವಿಜ್ಝಿ, ಮಾರೇಸೀತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಂ ಠಾನಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಮಯಿ ಏವಂ ಕರಣಂ ನಾಮ ನ ತವ ವಸೇನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಕಸ್ಸ ವಾ** ರಞ್ಞೋ, ರಾಜಮತ್ತಸ್ಸ ವಾ **ಅಯಂ ಪಯೋಗೋ** ಉಯ್ಯೋಜನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಛಬ್ಬಣ್ಣರಸ್ಮೀ**ತಿ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತಾದಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಣ್ಣಮಯೂಖಾ। ಛಬ್ಬಣ್ಣಕಿರಣವನ್ತದನ್ತತಾಯ ಹಿ ತೇ ಹತ್ಥೀ “ಛದ್ದನ್ತಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಛದ್ದನ್ತವನ್ತತಾಯ।

**ಛಾತೋ**ತಿ ಜಿಘಚ್ಛಿತೋ। **ಖಾದೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಖಾದೇಯ್ಯಂ, ಅಯಮೇವ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಆಹಿತೋ**ತಿ ಸುಹಿತೋ। **ಸಮ್ಬಲ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಾಹಾರಂ। ತಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಉಪಚಾರೇನ ಪಥಸ್ಸ ಹಿತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ **“ಪಾಥೇಯ್ಯ”**ನ್ತಿಪಿ ವುತ್ತಂ। “ಮಿತ್ತದುಬ್ಭೀ ವತಾಯಂ ಅನ್ಧಬಾಲೋ”ತಿ ಕಾರುಞ್ಞೇನ **ಅಸ್ಸುಪುಣ್ಣೇಹಿ ನೇತ್ತೇಹಿ ತಂ ಪುರಿಸಂ ಉದಿಕ್ಖಮಾನೋ।**

**ಮಾ ಅಯ್ಯೋಸಿ ಮೇ ಭದನ್ತೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಮಾ**ತಿ ನಿಪಾತಮತ್ತಂ, **ಮಾ**ತಿ ವಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ, ತೇನ ಉಪರಿ ತೇನ ಕಾತಬ್ಬಂ ವಿಪ್ಪಕಾರಂ ಪಟಿಸೇಧೇತಿ। **ಅಯ್ಯೋ ಮೇ**ತಿ ಅಯ್ಯಿರಕೋ ತ್ವಂ ಮಮ ಅತಿಥಿಭಾವತೋ। **ಭದನ್ತೇ**ತಿ ಪಿಯಸಮುದಾಚಾರೋ। **ತ್ವಂ ನಾಮೇತಾದಿಸಂ ಕರೀ**ತಿ ತ್ವಮ್ಪಿ ಏವರೂಪಂ ಅಕಾಸಿ ನಾಮ।

ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತೋಪಿ ಪನ ಮಹಾಕಪಿ ಹುತ್ವಾ ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿಂ ಸಮ್ಪಾಪೇಸೀತಿ ಯೋಜನಾ।

**ಪೇಳಾಯ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಖುದ್ದಕಾಯ ಪೇಳಾಯ ಪಾದೇಹಿ ಕೋಟೇತ್ವಾ ಪಕ್ಖಿಪನ್ತೇಪಿ। **ಮದ್ದನ್ತೇಪೀ**ತಿ ದುಬ್ಬಲಭಾವಕರಣತ್ಥಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಮದ್ದನ್ತೇಪಿ। **ಅಲಮ್ಪಾನೇ**ತಿ ಏವಂನಾಮಕೇ ಅಹಿತುಣ್ಡಿಕೇ।

**ಪೀತಂ ವಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವುತ್ತತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ, ತೇನ ಓದಾತಮಞ್ಜಿಟ್ಠಾದಿಂ ಅವುತ್ತಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಚಿತ್ತಾನುವತ್ತನ್ತೋ**ತಿ ಚಿತ್ತಂ ಅನುವತ್ತನ್ತೋ। **ಹೋಮಿ ಚಿನ್ತಿತಸನ್ನಿಭೋ** ಏವಮಯಂ ಬಹುಲಾಭಂ ಲಭತೂತಿ। ಆನುಭಾವೇನ ಪನ **ಥಲಂ ಕರೇಯ್ಯ ಉದಕಂ...ಪೇ॰... ಛಾರಿಕಂ ಕರೇ। ಏವಂ** ಪನ **ಯದಿ ಚಿತ್ತವಸೀ ಹೇಸ್ಸಂ...ಪೇ॰... ಉತ್ತಮತ್ಥೋ ನ ಸಿಜ್ಝತೀ**ತಿ ತದಾ ಅತ್ತನಾ ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಂ ಆದೀನವಂ ದಸ್ಸೇತಿ ಭಗವಾ। ತತ್ಥ **ಉತ್ತಮತ್ಥೋ**ತಿ ಬುದ್ಧಭಾವಮಾಹ। **ಭೋಜಪುತ್ತೇಹೀ**ತಿ ಲುದ್ದಪುತ್ತೇಹಿ।

**ಅಳಾರಾ**ತಿ ಯೇನ ಸಯಂ ತದಾ ಲುದ್ದಹತ್ಥತೋ ಮೋಚಿತೋ, ತಂ ಸತ್ಥವಾಹಂ ನಾಮೇನ ಆಲಪತಿ। **ಅತಿಕಸ್ಸಾ**ತಿ ನಾಸಾಯ ಆವುತರಜ್ಜುಂ ಆಕಡ್ಢಿತ್ವಾ। **ಸಮ್ಪರಿಗಯ್ಹಾ**ತಿ ಕಾಳವೇತ್ತಲತಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ, ಅಚ್ಛರಿಯಾನಿ ದುಸ್ಸಹಾನಂ ಸಹನವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಅತಿವಿಯ ಅಯುತ್ತಂ ಅಪ್ಪತಿರೂಪಂ** ಪಟಿಘಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದನೇನ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಟಿಸಮಖನ್ತಿಗುಣಸ್ಸ ಸತ್ಥುಸಾಸನಾವೋಕ್ಕಮನಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ।

**೧೪೮**. “ಅನಮತಗ್ಗೋಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಂಸಾರೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೪; ೩.೯೯, ೧೦೦; ೫.೫೨೦; ಕಥಾ॰ ೭೫) ಆಗತಾನಿ ಸುತ್ತಪದಾನಿ ಅನಮತಗ್ಗಸದ್ದೋ, ತದತ್ಥೋ ವಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅನಮತಗ್ಗಿಯಾನಿ**।

ಅಜೇಹಿ ಗಮನಮಗ್ಗೋ **ಅಜಪಥೋ**। ಸಙ್ಕೂ ಲಗ್ಗಾಪೇತ್ವಾ ತೇ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಗಮನಮಗ್ಗೋ **ಸಙ್ಕುಪಥೋ**। **ಸಙ್ಕೂ**ತಿ ಅಙ್ಕುಸಾಕಾರೇನ ಕತದೀಘದಣ್ಡೋ ವುಚ್ಚತಿ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಪಾತಮಗ್ಗದುಗ್ಗಮಗ್ಗಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಉಭತೋಬ್ಯೂಳ್ಹೇ**ತಿ ಸಮ್ಪಹಾರತ್ಥಂ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಪಕ್ಖೇಹಿ ಗಾಳ್ಹಸನ್ನಾಹೇ। **ಅಞ್ಞಾನಿ ಚ ದುಕ್ಕರಾನಿ ಕರಿತ್ವಾ** ಧನಾಸಾಯ ಪಬ್ಬತವಿದುಗ್ಗನದೀವಿದುಗ್ಗಾದಿಪಕ್ಖನ್ದನವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಮಂ ಪೋಸೇಸಿ, ಉಪಕಾರಂ ಅಕಾಸಿ, ತತ್ರ ನಪ್ಪತಿರೂಪಂ ಮನಂ ಪದೂಸೇತು**ನ್ತಿ ಏವಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದನಞ್ಚ ಏತರಹಿ ದಿಸ್ಸಮಾನೇನ ಪುತ್ತಾದೀನಂ ಪೋಸನಾದಿನಾ ಅತೀತಸ್ಸ ಅನುಮಾನತೋ ಗಹಣವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**೧೪೯. ಮೇತ್ತಾಯಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಸಙ್ಖಾತಾಯ, ಮೇತ್ತಾಸಹಿತಾಯ ವಾ। **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಾನೇ। **ಆಸೇವಿತಾಯಾ**ತಿ ಆದರೇನ ಸೇವಿತಾಯ। **ಭಾವಿತಾಯಾ**ತಿ ವಡ್ಢಿತಾಯ। **ಬಹುಲೀಕತಾಯಾ**ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕತಾಯ। **ಯಾನೀಕತಾಯಾ**ತಿ ಯುತ್ತಯಾನಂ ವಿಯ ಕತಾಯ। **ವತ್ಥುಕತಾಯಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಾನವತ್ಥುಂ ವಿಯ ಕತಾಯ। **ಅನುಟ್ಠಿತಾಯಾ**ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಿತಾಯ। **ಪರಿಚಿತಾಯಾ**ತಿ ಪರಿಚಿಣ್ಣಾಯ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವಾಯ। **ಸುಸಮಾರದ್ಧಾಯಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಸಮ್ಪಾದಿತಾಯ। **ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ**ತಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಿನೋ। ಸೇಸಂ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

**೧೫೦. ಧಾತುವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ**ತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪಾದಿನಾ ಧಾತೂನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜನಂ। ಅಪರಾಧೋ ನಾಮ ಅಪರಜ್ಝನ್ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ರೂಪಧಮ್ಮಮುಖೇನ ಗಯ್ಹತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಕಿಂ ಕೇಸಾನಂ ಕುಜ್ಝಸೀ"**ತಿಆದಿ, ಕೇಸಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಅಪರಜ್ಝನಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಪರಮತ್ಥಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ವಿನಿಬ್ಭೋಗವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಥ ವಾ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಉಪಾದಾಯ, ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಉಪಾದಾಯಾತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ **ಉಪಾದಾಯ**-ಸದ್ದೋ ಯೋಜೇತಬ್ಬೋ। **ಕೋಧಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಂ ನ ಹೋತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಆರಗ್ಗೇ ಸಾಸಪಸ್ಸ, ಆಕಾಸೇ ಚ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಏವಮಸ್ಸ "ವೇರೀ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಕೋಧಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠಾನಂ ನ ಹೋತಿ, ಕೇಸಾದೀನಂ ಅಕುಜ್ಝಿತಬ್ಬತೋ, ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತಸ್ಸ ಚ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ।

**೧೫೧. ಸಂವಿಭಾಗೋ**ತಿ ಆಮಿಸಸಂವಿಭಾಗೋ। **ಪರಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಸ್ಸ। **ಭಿನ್ನಾಜೀವೋ**ತಿ ಅಪರಿಸುದ್ಧಾಜೀವೋ। **ತಸ್ಸೇವಂ ಕರೋತೋ**ತಿ ಏವಂ ಸಂವಿಭಾಗಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ದಾಯಕಸ್ಸ। **ಇತರಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಸ್ಸ। **"ಮಮ ಮಾತರಾ ಉಪಾಸಿಕಾಯ ದಿನ್ನೋ"**ತಿ ಇದಂ **"ಧಮ್ಮಿಯಲಾಭೋ"**ತಿ ಏತಸ್ಸ ಕಾರಣವಚನಂ। ತೇನ ಪನ ತಸ್ಸ ಆಗಮನಸುದ್ಧಿಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ಸಬ್ಬತ್ಥಸಾಧಕ**ನ್ತಿ "ಅತ್ತತ್ಥೋ ಪರತ್ಥೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕೋ ಅತ್ಥೋ ಸಮ್ಪರಾಯಿಕೋ ಅತ್ಥೋ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೬೯; ಚೂಳನಿ॰ ಮೋಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೮೫; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೩.೫) ಏವಮಾದೀನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅತ್ಥಾನಂ, ಹಿತಾನಂ, ಪಯೋಜನಾನಞ್ಚ ನಿಪ್ಫಾದಕಂ। **ಉನ್ನಮನ್ತಿ** ದಾಯಕಾ। **ನಮನ್ತಿ** ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾ।

**೧೫೨. ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಕಕಚೂಪಮೋವಾದಾನುಸ್ಸರಣಾದೀಹಿ ಅತ್ತನೋ ಓವದನಾಕಾರೇಹಿ। **ವೂಪಸನ್ತಪಟಿಘಸ್ಸಾ**ತಿ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲೇನ ವಿನೋದಿತಾಘಾತಸ್ಸ। **ತಸ್ಮಿಮ್ಪೀ**ತಿ ವೇರೀಪುಗ್ಗಲೇಪಿ। **ವೇರೀ**-ಗಹಣೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಅಪ್ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾಪಿ ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ವೇರಿಮ್ಹಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಮೇತ್ತಾಸಿದ್ಧಿತೋ, ಪಿಯತೋ ಪನ ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಣಂ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಸ್ಸ ದುಬ್ಬಿನಿಮೋಚಯಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಮೇತ್ತಾವಸೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯನವಸೇನ। **ಸಮಚಿತ್ತತ**ನ್ತಿ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರೇನ ಸಮಾನಚಿತ್ತತಂ। **ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋ** ಸಾ ಏವ ಸಮಚಿತ್ತತಾ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಪುಗ್ಗಲೇ। **ನಿಸಿನ್ನೇ**ತಿ ಭಾವೇನಭಾವಲಕ್ಖಣೇ ಭುಮ್ಮಂ।

**ಹಿತಮಜ್ಝತ್ತೇ**ತಿ ಪಿಯೇ, ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಚ। **ಚತುಬ್ಬಿಧೇ**ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧೇ ಜನೇ, ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಾನತ್ತ**ನ್ತಿ ಪಿಯಮಜ್ಝತ್ತಾದಿನಾನಾಕರಣಂ। **ಹಿತಚಿತ್ತೋವ ಪಾಣಿನ**ನ್ತಿ ಕೇವಲಂ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಚಿತ್ತೋ ಏವಾತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪನ "ಮೇತ್ತಾಯ ನಿಕಾಮಲಾಭೀ"ತಿ ವಾ "ಕುಸಲೀ"ತಿ ವಾ ಪವುಚ್ಚತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಅತ್ತಾದೀಸು ಪಸ್ಸತಿ ನಾನತ್ತನ್ತಿ। ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಹಿತಚಿತ್ತೋ ಕುಸಲೀತಿ ನ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಸಾತಿಸಯಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ವಸೇನ ಕುಸಲಿಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಇಮಸ್ಸ ಚ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾ ನ ವಿಸೇಸವತೀ। ಅಥ ವಾ **ನ ನಿಕಾಮಲಾಭೀ ಮೇತ್ತಾಯ** ಯತೋ ಅತ್ತಾದೀಸು ಪಸ್ಸತಿ ನಾನತ್ತಂ। **ಕುಸಲೀ**ತಿ ಪವುಚ್ಚತಿ, ಯಸ್ಮಾ ಹಿತಚಿತ್ತೋವ ಪಾಣಿನನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಗಾಮಸೀಮಾದಯೋ ವಿಯ ಗಾಮನ್ತರಾದೀಹಿ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾತೇ ಮೇತ್ತಾವಿಸಯೇ ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಂಕಿಣ್ಣಮರಿಯಾದಾರೂಪೇನ ಠಿತತ್ತಾ ಅತ್ತಾದಯೋ ಇಧ ಸೀಮಾ ನಾಮಾತಿ ಆಹ **"ಚತಸ್ಸೋ ಸೀಮಾಯೋ"**ತಿ। **ಸಮ್ಭಿನ್ನಾ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಂ ಸಮ್ಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಮಂ ಫರತಿ ಮೇತ್ತಾಯಾ"**ತಿಆದಿ

ವುತ್ತಂ। **ಮಹಾವಿಸೇಸೋತಿ** ಮಹನ್ತೋ ಭಾವನಾಯ ವಿಸೇಸೋ ಅತಿಸಯೋ। **ಪುರಿಮೇನ** ಪುರಿಮತೋ ಅತ್ತಾದಿನಾನತ್ತದಸ್ಸಿನಾ। **ನ ನಾಯತೀತಿ** ನ ಞಾಯತಿ।

**೧೫೩. ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಕಸಿಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದೀಸು ತಂತಂಕಸಿಣಮಣ್ಡಲಾದಿಪರಿಗ್ಗಹಮುಖೇನ ಭಾವನಾವಸೇನ ಲದ್ಧಂ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಝಾನಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವೇನ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ, ನ ಏವಮಿಧ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಯೋ ಪನಾಯಂ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋ ಲದ್ಧೋ, ಸ್ವೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಯಾತಿ ನಿಮಿತ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಲದ್ಧೇ ಭಾವನಾಯ ಸಾತಿಸಯತ್ತಾ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸಾ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾವ, ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಹಿತಮೇವ। ತೇನಾಹ **"ನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಉಪಚಾರಞ್ಚ ಲದ್ಧಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। **ತಮೇವ ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವ** ಅಕಿಚ್ಛೇನೇವ, ಪಗೇವ ಪರಿಪನ್ಥಸ್ಸ ವಿಸೋಧಿತತ್ತಾ।

**ಏತ್ತಾವತಾತಿ** ಏತ್ತಕೇನ ಭಾವನಾನುಯೋಗೇನ। **ಅನೇನ** ಯೋಗಿನಾ। **ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನ**ನ್ತಿಆದೀನಂ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ ಏವ।

**"ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರವಸೇನಾ"**ತಿ ಇದಂ ವಕ್ಖಮಾನಾಯ ವಿಕುಬ್ಬನಾಯ ತೇಸಂ ಸಾಧಾರಣತಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ** ನ ಉಪಚಾರಮತ್ತಲಾಭಿನೋ। ಪಗುಣಬಲವಭಾವಾಪಾದನೇನ ವೇಪುಲ್ಲಾದಿವಿಸೇಸಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಓಧಿಸೋ, ಅನೋಧಿಸೋ ಚ ದಿಸಾಫರಣಾದಿವಸೇನ ಝಾನಸ್ಸ ಪವಿಜಮ್ಭನಾ ವಿಕುಬ್ಬನಾ ವಿವಿಧಾ ಕಿರಿಯಾತಿ ಕತ್ವಾ।

**೧೫೪. ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನಾತಿ** ಉಪ್ಪಾದತೋ ಯಾವ ಭಙ್ಗಾ ಮೇತ್ತಾಯ ಸಹ ಪವತ್ತೇನ ಸಂಸಟ್ಠೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಮೇತ್ತಾಯ ಸಹಗತಂ, ತಾಯ ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿವಿಧಿನಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಆಗತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮೇತ್ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೇನಾ"**ತಿ। **ಚೇತೋ**-ಸದ್ದೋ "ಅಧಿಚೇತಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಪಾಚಿ॰ ೧೫೩; ಉದಾ॰ ೩೭) ಸಮಾಧಿಪರಿಯಾಯೋಪಿ ಹೋತೀತಿ ತತೋ ವಿಸೇಸೇತುಂ **"ಚೇತಸಾತಿ ಚಿತ್ತೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏತ**ನ್ತಿ ಏತಂ ಪದಂ। ದಿಸೋಧಿಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸತ್ತೋಧಿಪರಿಗ್ಗಹಮುಖೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಏಕಿಸ್ಸಾ ದಿಸಾಯ ಪಠಮಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ ಸತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯಾ"**ತಿ। ದಿಸಾಸು ಹಿ ಠಿತಸತ್ತಾ ದಿಸಾಗಹಣೇನ ಗಹಿತಾ। ತೇನಾಹ **"ಏಕದಿಸಾಪರಿಯಾಪನ್ನಸತ್ತಫರಣವಸೇನ ವುತ್ತ"**ನ್ತಿ। ಫರಣಞ್ಚ ಸಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಫುಸನಾ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ದಸ್ಸನಂ ಗಹಣಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಮೇವಾತಿ ಆಹ **"ಫರಿತ್ವಾತಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾಧಿಟ್ಠಿತ**ನ್ತಿ ಮೇತ್ತಾಝಾನುಪತ್ಥಮ್ಭಿತಂ। **ತಥಾತಿ** ನಿಯಮನಂ। ತಂ ಅನಿಯಮಾಪೇಕ್ಖಸಮ್ಬನ್ಧಿಭಾವತೋ ಉಪಮಾಕಾರನಿಯಮನಂ। **ದುತಿಯ**ನ್ತಿ ಉಪಮೇಯ್ಯದಸ್ಸನಂ, ಉಪಮೇಯ್ಯಞ್ಚ ನಾಮ ಉಪಮಂ, ತೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧಞ್ಚ ವಿನಾ ನತ್ಥೀತಿ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಪುರತ್ಥಿಮಾದೀಸೂ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಥಾ ದುತಿಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ **ತತಿಯಂ ಚತುತ್ಥ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। **ತದನನ್ತರ**ನ್ತಿ ಚ ಫರಣಾಪೇಕ್ಖಂ ಅನನ್ತರಗ್ಗಹಣಂ, ನ ಫರಿತಬ್ಬದಿಸಾಪೇಕ್ಖಂ ದಿಸಾನಂ ಅನಿದ್ದಿಟ್ಠರೂಪತ್ತಾ। ಫರಣಾನುಕ್ಕಮೇನ ಹಿ ತಾಸಂ ದುತಿಯಾದಿತಾ, ನ ಸರೂಪತೋ। ತೇನೇವಾಹ **"ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಏಕಂ ದಿಸ"**ನ್ತಿ। **ಇತೀತಿ** ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಚತಸ್ಸೋ, ಏವಂ ಉದ್ಧಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನಾಹ **"ಏತೇನೇವ ನಯೇನಾ"**ತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ। **ಪಾಳಿಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೯; ೩.೧೩೦; ವಿಭ॰ ೬೪೨) **ಅಧೋ ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪಿ-ಸದ್ದೋ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅಧೋದಿಸಮ್ಪಿ ತಿರಿಯಂ ದಿಸಮ್ಪೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಏತೇನೇವ **"ದುತಿಯ"**ನ್ತಿಆದೀಸುಪಿ ಪಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲುತ್ತನಿದ್ದಿಟ್ಠತಾ ದೀಪಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಏವಮೇವಾತಿ** ಇದಮ್ಪಿ ಇತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥದಸ್ಸನಂ। ಏತ್ಥ ಚ **"ಅಧೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಯಥಾ ನಿರಯೇಸು, ನಾಗಭವನಾದೀಸು, ಯತ್ಥ ತತ್ಥ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಹೇಟ್ಠಿಮದಿಸಾಯ ಸತ್ತಾ ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಏವಂ **"ಉದ್ಧ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ದೇವಲೋಕೇ, ಯತ್ಥ ತತ್ಥ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪರಿಮದಿಸಾಯಂ ಸತ್ತಾ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**ಮಜ್ಝತ್ತಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಅರಿಯಾನರಿಯದೇವಮನುಸ್ಸಾದಿಕೇ ಪಭೇದೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಈಸಕಮ್ಪಿ ಬಹಿ ಅವಿಕ್ಖಿಪಮಾನೋತಿ** ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನತೋ ಬಹಿ ವಿಕ್ಖೇಪಂ ಅನಾಪಜ್ಜನ್ತೋ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಥೋಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ತಮಾನೋ। **ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯಾತಿ** ವಾ ಸಬ್ಬೇನ ಅತ್ತಭಾವೇನ ಯಥಾ ಸಬ್ಬಭಾವೇನ ಅತ್ತನಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವೇ ಹಿತೇಸಿತಾ, ಏವಂ ಸಬ್ಬಧಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾಯ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೇತ್ತಾಯ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಸತ್ತವಿಸಯೋ **ಸಬ್ಬ**-ಸದ್ದೋ, ಸೋ ಚ ದೀಘಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಕಾಯಸಙ್ಖಾತಾ ಪಜಾ ಏತಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ ಸಬ್ಬಾವನ್ತೋತಿ ಪದತ್ಥತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಬ್ಬಾವನ್ತನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತವನ್ತ**"ನ್ತಿ ಆಹ। ಏತ್ಥ ಚ **ಸಬ್ಬಧೀತಿ** ದಿಸೋಧಿನಾ, ದೇಸೋಧಿನಾ ಚ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಂ ವುತ್ತಂ, **ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಾವನ್ತ**ನ್ತಿ ಸತ್ತೋಧಿನಾ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಅನೋಧಿಸೋ ದಸ್ಸನತ್ಥ"ನ್ತಿ । ಏಕಮೇವತ್ಥಂ ಪಕಾರತೋ ಪರಿಯಾಯೇನ್ತಿ ಞಾಪೇನ್ತೀತಿ **ಪರಿಯಾಯಾ,** ವೇವಚನಾನಿ। ವಿಪುಲಾದಿಸದ್ದಾ ಚೇತ್ಥ ತಾದಿಸಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ "**ವಿಪುಲೇನಾತಿ ಏವಮಾದಿಪರಿಯಾಯದಸ್ಸನತೋ**"ತಿ। ಪರಿಯಾಯದಸ್ಸನೇ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತಪದಾನಿಪಿ ಪುನ ಗಯ್ಹನ್ತಿ, ಯಥಾ "ಸದ್ಧಾ ಸದ್ದಹನಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨) ಏತ್ಥ ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಸದ್ಧಾಪದಂ ಪುನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾದಿಪರಿಯಾಯದಸ್ಸನೇ "ಸದ್ಧಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨) ವುತ್ತಂ। **ತಥಾಸದ್ದೋ ವಾ ಇತಿಸದ್ದೋ ವಾ ನ ವುತ್ತೋತಿ** "ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಅನುವತ್ತಕೋ ತಥಾ-ಸದ್ದೋ ಚ ಇತಿ-ಸದ್ದೋ ಚ ತೇಸಂ ಫರಣಾನನ್ತರಾದಿಟ್ಠಾನಂ ಅಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ತೇ ನ ವುತ್ತಾತಿ ಪುನ "**ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾತಿ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪುನ ವಚನಂ ನಿಗಮನನ್ತಿ ಆಹ "**ನಿಗಮನವಸೇನ ವಾ ಏತಂ ವುತ್ತ**"ನ್ತಿ। ನನು ಚ ಸಮಾಪನವಸೇನ ವುತ್ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಪುನ ವಚನಂ ನಿಗಮನನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ಓಧಿಸೋಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾನಂ ಸಮಾಪನೇ ಏವ ವುತ್ತತ್ತಾ। **ವಿಪುಲೇನಾತಿ** ಮಹನ್ತೇನ, ಮಹತ್ತಞ್ಚಸ್ಸ ಅಸುಭಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾದೀಸು ವಿಯ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಏಕದೇಸಮೇವ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅನವಸೇಸಗ್ಗಹಣವಸೇನಾತಿ ಆಹ "**ಫರಣವಸೇನ ವಿಪುಲತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ**"ತಿ।

ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥತಾದೀಹಿ ಮಹತ್ತಂ ಗತಂ, ಮಹನ್ತೇಹಿ ವಾ ಉಳಾರಚ್ಛನ್ದಚಿತ್ತವೀರಿಯಪಞ್ಞೇಹಿ ಗತಂ ಪಟಿಪನ್ನನ್ತಿ **ಮಹಗ್ಗತಂ**। ತಯಿದಂ ಯಸ್ಮಾ ಏಕನ್ತತೋ ರೂಪಾವಚರಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ "**ಭೂಮಿವಸೇನ ಮಹಗ್ಗತ**"ನ್ತಿ। ನಿರುಳ್ಹೋ ಹಿ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರೇಸು ಮಹಗ್ಗತವೋಹಾರೋ। **ಪಗುಣವಸೇನಾತಿ** ಪಕಾರತೋ ಗುಣಿತಂ ಬಹುಲೀಕತಂ ಪಗುಣಂ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ, ಸುಭಾವಿತಭಾವೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಂ ಹಿ ಪಮಾಣಂ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಅಪ್ಪಮಾಣಸತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ** ಅಪರಿಮಾಣಸತ್ತಾರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ। ಸಯಮ್ಪಿ ವೇರರಹಿತತ್ತಾ, ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ವೇರಾಭಾವಹೇತುತ್ತಾ ಚ **ಅವೇರಂ**। ತಯಿದಂ ದ್ವಯಂ ಯತೋ ಲಭತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಬ್ಯಾಪಾದಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪ್ಪಹಾನೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಚೇತಸೋ ಬ್ಯಾಪತ್ತಿವಸೇನ ಹನನತೋ ಬ್ಯಾಪಜ್ಜಂ, ಚೇತಸಿಕಂ ಅಸಾತಂ, ತದಭಾವತೋ **ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜಂ**। ತೇನಾಹ "**ನಿದ್ದುಕ್ಖ**"ನ್ತಿ। ತಂ ಪನಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜತ್ತಂ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ವಿಯ ನ ಸಭಾವತೋ, ಅಥ ಖೋ ಪಚ್ಚತ್ಥಿಕವಿವೇಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ದೋಮನಸ್ಸಪ್ಪಹಾನತೋ**"ತಿ ಆಹ। **ಅಯನ್ತಿ** ಇಧ ಯಥಾನೀತಂ **ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೬೪೨), ತೇಸು ತೇಸು ಚ **ಸುತ್ತಪದೇಸೇಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೯; ೨.೩೦೯, ೩೧೫) ಆಗತಂ ಮೇತ್ತಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರವಿಕುಬ್ಬನಮಾಹ।

**೨೫೫**. "**ತಥಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ "ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ, ಸತ್ತಹಾಕಾರೇಹಿ, ದಸಹಾಕಾರೇಹೀ"ತಿ ಆಕಾರವಿಭಾಗೇನ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೨) ವುತ್ತಾಯ ಚ ವಿಕುಬ್ಬನಾಯ ಮಜ್ಝೇ ಭಿನ್ನಸುವಣ್ಣಸ್ಸ ವಿಯ ಭೇದಾಭಾವಮುಪಸಂಹರತಿ ಓಧಿಸೋಫರಣಅನೋಧಿಸೋಫರಣದಿಸಾಫರಣವಸೇನ ದೇಸನಾಯ ಆಗತತ್ತಾ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತ್ಥ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೨) ವಿಯ ಸತ್ತೋಧಿ ನ ಗಹಿತೋತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। **ಯಮ್ಪೀತಿ** ವಿಕುಬ್ಬನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ।

ಇದಾನಿ ಭೇದಾಭಾವದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಉದ್ದೇಸತೋ ಆನೀತಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗಪಾಳಿಂ** ನಿದ್ದೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುತ್ತಾನಪದವಣ್ಣನಂ ಕಾತುಂ "**ತತ್ಥ ಚಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ।

**೨೫೭**. ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾತಿ** ಸಬ್ಬ-ಸದ್ದೋ ಕಾಮಂ ಪದೇಸಸಬ್ಬವಿಸಯೋ, ನ ಸಬ್ಬಸಬ್ಬವಿಸಯೋ ಯಥಾ "ಸಬ್ಬಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೧೯-೧೨೦), "ಸತ್ತಾ"ತಿ ಪನ ಪದೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಅತ್ತನೋ ವಿಸಯಂ ಅಸೇಸೇತ್ವಾವ ಪರಿಯಾದಿಯತೀತಿ ಆಹ **"ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಮೇತ"**ನ್ತಿ।

**ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪೇ। **ಸತ್ತೋತಿ** ಸಜ್ಜನಕಿಚ್ಚೇನ ಛನ್ದಾದಿಪರಿಯಾಯೇನ ಲೋಭೇನ ಆಸತ್ತೋ ಲಗ್ಗೋ। **ತತ್ರಾತಿ** ವಾ ಕರಣೇ ಭುಮ್ಮಂ, ತೇನ ಛನ್ದಾದಿನಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಯದಿ ಸತ್ತತಾಯ ಸತ್ತಾ, ಕಥಂ ವೀತರಾಗೇಸೂತಿ ಆಹ **"ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೇನಾ"**ತಿಆದಿ। ಅವೀತರಾಗೇಸು ರುಳ್ಹೀನ, ಅವೀತರಾಗೇಸು ವಾ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಖನ್ಧಸನ್ತಾನತಾಯ ತಂಸದಿಸೇಸು ವೀತರಾಗೇಸು ರುಳ್ಹೀನ ಸದ್ದೇನ। ಅಥ ವಾ ಕಿಞ್ಚಿ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸತಿಪಿ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ತನ್ನಿಮಿತ್ತಯುತ್ತೇ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಸಯೇ ಸಮ್ಮುತಿಯಾ ಚಿರಕಾಲತಾಯ ನಿಮಿತ್ತವಿರಹೇಪಿ ಪವತ್ತಿ ರುಳ್ಹೀ ನಾಮ ಯಥಾ "ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಗಾವೋ"ತಿ, ಏವಂ ಸತ್ತಸದ್ದಸ್ಸಾಪಿ ರುಳ್ಹೀಭಾವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಭೂತಪುಬ್ಬಗತಿಯಾ ವಾ ವೀತರಾಗೇಸು ಸತ್ತವೋಹಾರೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸತ್ವಯೋಗತೋತಿ** ಏತ್ಥ **ಸತ್ವಂ** ನಾಮ ಬುದ್ಧಿ, ವೀರಿಯಂ, ತೇಜೋ ವಾ, ತೇನ ಯೋಗತೋ ಸತ್ತಾ, ಯಥಾ "ನೀಲಗುಣಯೋಗತೋ ನೀಲೋ ಪಟೋ"ತಿ।

ಪಾಣನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಪಾಣನಂ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ **ಪಾಣನತಾ,** ತಾಯ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಸಮ್ಪಯೋಗೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಭೂತತ್ತಾತಿ** ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಜಾತತ್ತಾ। ಪೂರಣತೋ, ಗಲನತೋ ಚ **ಪುಗ್ಗಲಾತಿ** ನೇರುತ್ತಾ। ಸತ್ತಾ ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಾ ತಂತಂಸತ್ತನಿಕಾಯಂ ಪೂರೇನ್ತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾವತ್ಥನಿಪಾತಿತಾಯ ಚ ಗಲನ್ತಿ ಚವನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪರಿಞ್ಞಾತವತ್ಥುಕಾನಂ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಭವತಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿಧಾನಂ, ಚಿತ್ತಞ್ಚಾತಿ **ಅತ್ತಭಾವೋ, ಸರೀರಂ, ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಮೇವ ವಾ। ತನ್ತಿ** ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ । **ಉಪಾದಾಯಾತಿ** ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪಾದಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಂ ಕತ್ವಾ। **ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಸಮ್ಭವತೋತಿ** ಪರಮತ್ಥತೋ ಅಸನ್ತೇಪಿ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತೇ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತೇನ ಸಮ್ಭವತೋ।

**ಯಥಾ ಚ ಸತ್ತಾತಿ ವಚನ**ನ್ತಿ ಯಥಾ ಸತ್ತ-ಸದ್ದೋ ಯಥಾವುತ್ತೇನಟ್ಠೇನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪದೇಸವುತ್ತಿಪಿ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾಯಕೋ। **ಸೇಸಾನಿಪೀತಿ** ಪಾಣಾದಿವಚನಾನಿಪಿ। ತಾನಿಪಿ ಹಿ ರೂಪಾರೂಪಭವೂಪಗಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾದಿಸಮಙ್ಗೀನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾಭಾವತೋ ಅವಿನಿಪಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಪುಗಲನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಪದೇಸವುತ್ತೀನಿ। **ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಆರೋಪೇತ್ವಾ** ಯಥಾವುತ್ತಾಯ ರುಳ್ಹಿಯಾ ವಸೇನ ಕತ್ಥಚಿ ವಿಸಯೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಪಾಣಪುಗ್ಗಲಭಾವಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ। ಯದಿ ಸಾಧಾರಣತೋ ಸತ್ತವೇವಚನಾನೀತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ಮೇತ್ತಾ ವುಚ್ಚತಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಹೇವ ಆಕಾರೇಹಿ ವುತ್ತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಕಾಮಞ್ಚಾ"**ತಿಆದಿ। ಕೇಚಿ ಪನಾಹು "ನ ಖೋ ಪನೇತಾನಿ "ಸತ್ತಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ವೇವಚನತಾಮತ್ತಂ ಉಪಾದಾಯ ಗಹಿತಾನಿ, ಯತೋ ಜನ್ತುಆದೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣಂ ಆಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಅತ್ಥವಿಸೇಸಂ ಪನ ನಿಮಿತ್ತಭೂತಂ ಉಪಾದಾಯ ಗಹಿತಾನೀ"ತಿ, ತೇ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥತೋತಿ** ಸಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಸತ್ತಾ, ಪಾಣನಟ್ಠೇನ ಪಾಣಾತಿ ಏವಮಾದಿಅತ್ಥತೋ। ತೇಸಂ ತಂ ಮತಿಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅನೋಧಿಸೋಫರಣಾ ವಿರುಜ್ಝತೀ"**ತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಕೇಚಿ ಸತ್ತಾ, ಕೇಚಿ ಪಾಣಾ, ಕೇಚಿ ಪುಗ್ಗಲಾತಿ ಆಪಜ್ಜನತೋ। **ತಥಾ ಅತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಸತ್ತಾದಿಸದ್ದಾ ಸಪ್ಪದೇಸವಿಸಯಾತಿ ಏವಮತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ನಿಪ್ಪದೇಸವಿಸಯಾತಿ ಏವಮತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಇಮೇಸೂ"**ತಿಆದಿ। **ಪಞ್ಚಸು ಆಕಾರೇಸೂತಿ** "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ **ಪಾಳಿಯಂ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೨) ಆಗತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಭಾವನಾಕಾರೇಸು। **ಅಞ್ಞತರವಸೇನಾತಿ** ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ವಸೇನ।

**೨೫೮**. ಇದಾನಿ ದ್ವಾವೀಸತಿಯಾ ಭಾವನಾಕಾರೇಸು ಅಪ್ಪನಾ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏತ್ಥ ಚಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಬ್ಯಾಪಾದರಹಿತಾತಿ** ದೋಮನಸ್ಸಬ್ಯಾಪಾದರಹಿತಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ನ ಕೇವಲಂ ಯಥಾವುತ್ತಆಕಾರವಿಭಾಗಮತ್ತತೋ

ಅಪ್ಪನಾವಿಭಾಗೋ, ತಸ್ಮಾ। **ಇಮೇಸುಪಿ ಪದೇಸೂತಿ** "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿಕೋಟ್ಠಾಸೇಸುಪಿ। **ಯಂ ಯಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀತಿ** ಯದಿಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಭಿನಿವೇಸೇ ಅನೇಕಕೋಟ್ಠಾಸವಸೇನೇವ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇತಿ, ಭಾವನಾಯ ಸಮಿಜ್ಝನಕ್ಖಣೇ ಪನ ತತ್ಥ ಯಂ ಪಗುಣತರತಾಯ ಸುಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋತಿ, ಯಥಾ ತಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ। ತತ್ಥ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಂ, ಇಧ ಭಾವನಾಕಾರೋತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। **ಚತುನ್ನನ್ತಿ** ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ। ಬ್ಯಾಪನಿಚ್ಛಾಲೋಪೇನ ಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ।

**ಲಿಙ್ಗವಸೇನ ವುತ್ತಂ** ತೇಸಂ ಪಚುರತೋ ಲಬ್ಭಮಾನತ್ತಾ। ತತಿಯಾ ಪನ ಪಕತಿ ಯದಿಪಿ ಪಠಮದುಕೇನ ನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ದುತಿಯದುಕೇನ ಪನ ತಿಕೇನ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾ ಏವ।

**ಇತಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪೀತಿ** ಅನೋಧಿಸೋಫರಣೇ ವೀಸತಿ, ಓಧಿಸೋಫರಣೇ ಅಟ್ಠವೀಸತಿ, ದಿಸಾಫರಣೇ ಚತ್ತಾರಿ ಸತಾನಿ, ಅಸೀತಿ ಚಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ। ಸತ-ಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ।

**೨೫೮**. ಏವಂ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಆನಿಸಂಸೇ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಇತೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ಸೇಸಾ ಜನಾತಿ** ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಅಲಾಭಿನೋ। **ಸಮ್ಪರಿವತ್ತಮಾನಾತಿ** ದಕ್ಖಿಣೇನ ಪಸ್ಸೇನ ಅಸಯಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸೋ ಪರಿವತ್ತಮಾನಾ। **ಕಾಕಚ್ಛಮಾನಾತಿ** ಘುರುಘುರುಪಸ್ಸಾಸವಸೇನ ವಿಸ್ಸರಂ ಕರೋನ್ತಾ। **ಸುಖಂ ಸುಪತೀತಿ** ಏತ್ಥ ದುವಿಧಾಸುಪನಾ ಸಯನೇ ಪಿಟ್ಠಿಪ್ಪಸಾರಣಲಕ್ಖಣಾ, ಕಿರಿಯಾಮಯಚಿತ್ತೇಹಿ ಅವೋಕಿಣ್ಣಭವಙ್ಗಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ ಚ। ತತ್ಥಾಯಂ ಉಭಯಥಾಪಿ ಸುಖಮೇವ ಸುಪತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಸಣಿಕಂ ನಿಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಸಮೋಧಾಯ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಆಕಾರೇನ ಸಯತಿ, ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನೇಪಿ ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ **"ಏವಂ ಅಸುಪಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ।

ನಿದ್ದಾಕಾಲೇ ಸುಖಂ ಅಲಭಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖೇನ ಸುತ್ತತ್ತಾ ಏವ ಪಟಿಬುಜ್ಝನಕಾಲೇ ಸರೀರಖೇದೇನ ನಿತ್ಥುನನಂ, ವಿಜಮ್ಭನಂ, ಇತೋ ಚಿತೋ ವಿಪರಿವತ್ತನಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ನಿತ್ಥುನನ್ತಾ ವಿಜಮ್ಭನ್ತಾ ಸಮ್ಪರಿವತ್ತನ್ತಾ ದುಕ್ಖಂ ಪಟಿಬುಜ್ಝನ್ತೀ"**ತಿ। ಅಯಂ ಪನ ಸುಖೇನ ಸುತ್ತತ್ತಾ ಸರೀರಖೇದಾಭಾವತೋ ನಿತ್ಥುನನಾದಿರಹಿತೋವ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಏವಂ ಅಪ್ಪಟಿಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ"**ತಿಆದಿ। ಸುಖಪಟಿಬೋಧೋ ಚ ಸರೀರವಿಕಾರಾಭಾವೇನಾತಿ ಆಹ **"ಸುಖಂ ನಿಬ್ಬಿಕಾರ"**ನ್ತಿ।

**"ಭದ್ದಕಮೇವ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತೀ"**ತಿ ಇದಂ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬವಸೇನ, ದೇವತೂಪಸಂಹಾರವಸೇನ ಚಸ್ಸ ಭದ್ದಕಮೇವ ಸುಪಿನಂ ಹೋತಿ, ನ ಪಾಪಕನ್ತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ **"ಚೇತಿಯಂ ವನ್ದನ್ತೋ ವಿಯಾ"**ತಿಆದಿ। ಧಾತುಕ್ಖೋಭಹೇತುಕಮ್ಪಿ ಚಸ್ಸ ಬಹುಲಂ ಭದ್ದಕಮೇವ ಸಿಯಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಚಿತ್ತಜರೂಪಾನುಗುಣತಾಯ ಉತುಆಹಾರಜರೂಪಾನಂ।

**ಉರೇ ಆಮುತ್ತಮುತ್ತಾಹಾರೋ ವಿಯಾತಿ** ಗೀವಾಯ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಉರೇ ಲಮ್ಬಿತಮುತ್ತಾಹಾರೋ ವಿಯಾತಿ ಕೇಹಿಚಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಏಕಾವಲಿವಸೇನ ವುತ್ತಂ ಸಿಯಾ, ಅನೇಕರತನಾವಲಿಸಮೂಹಭೂತೋ ಪನ ಮುತ್ತಾಹಾರೋ ಅಂಸಪ್ಪದೇಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಕಟಿಪ್ಪದೇಸಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಾ ಪಲಮ್ಬನ್ತೋ ಉರೇ ಆಮುಕ್ಕೋಯೇವ ನಾಮ ಹೋತಿ।

**ತತ್ಥೇವಾತಿ** ಪಾಟಲಿಪುತ್ತೇಯೇವ। **ಸಕ್ಕಾ ನಿಸೀದಿತುಂ ವಾ ನಿಪಜ್ಜಿತುಂ ವಾ** ದೇಸಸ್ಸ ಖೇಮತಾಯ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪದೇಸಸ್ಸ ರಮಣೀಯತಾಯ ಚ।

ದಸಾವ ಅನ್ತೋ **ದಸನ್ತೋ,** ವತ್ಥಸ್ಸ ಓಸಾನನ್ತೋ।

**ಸಮಪ್ಪವತ್ತವಾಸನ್ತಿ** ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿಹಾರೇ ಸಮಪ್ಪವತ್ತವತ್ತವಾಸಂ। ಥೇರೋ ಕಿರ ಅತ್ತನಾ ಪವಿಟ್ಠಪವಿಟ್ಠವಿಹಾರೇ "ಅಹಮೇತ್ಥ ಆಗನ್ತುಕೋ"ತಿ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ ಅತ್ತನಾ ಕಾತಬ್ಬವತ್ತಾನಿ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೋ ಏವ ವಿಹಾಸಿ। ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ

ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಸಮಪ್ಪವತ್ತಮೇತ್ತಾವಿಹಾರವಾಸಂ। ಅಯಞ್ಹಿ ಥೇರೋ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮತೋ ಪುಬ್ಬೇಪಿ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರೀ ಅಹೋಸಿ।

**ವನನ್ತರೇ ಠಿತೋ**ತಿ ಥೇರೋ ಕಿರ ತಥಾ ಸಮಪ್ಪವತ್ತವಾಸವಸೇನ ಚರಮಾನೋ ಏಕದಿವಸಂ ಅಞ್ಞತರಂ ರಮಣೀಯಂ ವನನ್ತರಂ ದಿಸ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ರುಕ್ಖಮೂಲೇ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ತತೋ ಉಟ್ಠಿತೋ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಾವಜ್ಜನಹೇತುಕೇನ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸೇನ ಉದಾನೇನ್ತೋ "ಯಾವತಾ ಉಪಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಗಾಥಂ ಅಭಾಸಿ। ತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ವನನ್ತರೇ ಠಿತೋ**"ತಿ ಪಠಮಗಾಥಾ ಠಪಿತಾ। ತತ್ಥ **ಗಜ್ಜಮಾನಕೋ**ತಿ ಸೀಹಗಜ್ಜಿತಂ ಗಜ್ಜನ್ತೋ। **ಗುಣಮೇಸನ್ತೋ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಗುಣಸಮುದಯಂ ಗವೇಸನ್ತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತೋ।

ಮಣಿಲರುಕ್ಖೇ ನಿವಾಸಿತಾಯ ತಂ ದೇವತಂ "**ಮಣಿಲಿಯಾ**"ತಿ ವೋಹರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಾ ದೇವತಾಪಿ "**ಅಹಂ, ಭನ್ತೇ, ಮಣಿಲಿಯಾ**"ತಿ ಆಹ। ರುಕ್ಖದೇವತಾನಞ್ಹಿ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ನಿವಾಸರುಕ್ಖವಸೇನ ವೋಹಾರೋ ಯಥಾ ಫನ್ದನದೇವತಾತಿ। **ತತ್ಥೇವಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಲಪಬ್ಬತೇಯೇವ।

"**ಬಲವಪಿಯಚಿತ್ತತಾಯಾ**"ತಿ ಇಮಿನಾ ಬಲವಪಿಯಚಿತ್ತತಾಮತ್ತೇನಪಿ ಸತ್ಥಂ ನ ಕಮತಿ, ಪಗೇವ ಮೇತ್ತಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ** ಕೇನಚಿ ಪರಿಪನ್ಥೇನ ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ದೂರಸಮುಸ್ಸಾರಿತಭಾವತೋ ಖಿಪ್ಪಮೇವ ಸಮಾಧಿಯತಿ। ಆಸವಾನಂ ಖಯಾಯಾತಿ ಕೇಚಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇತೋ ಅಞ್ಞಕಮ್ಮಟ್ಠಾನವಸೇನ ಅಧಿಗತಜ್ಝಾನಾನಮ್ಪಿ ಸುಖಸುಪನಾದಯೋ ಆನಿಸಂಸಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಯಥಾಹ -

> "ಸುಖಂ ಸುಪನ್ತಿ ಮುನಯೋ, ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸುಸಮಾಹಿತಾ।
> ಸುಪ್ಪಬುದ್ಧಂ ಪಬುಜ್ಝನ್ತಿ, ಸದಾ ಗೋತಮಸಾವಕಾ"ತಿ॥ -

ಚ ಆದಿ, ತಥಾಪಿಮೇ ಆನಿಸಂಸಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಲಾಭಿನೋ ಅನವಸೇಸಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಾದೀನಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭಾವತೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾನಂ। ತೇನೇವಾಹ "ನಿಸ್ಸರಣಂ ಹೇತಂ, ಆವುಸೋ, ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ, ಯದಿದಂ ಮೇತ್ತಾ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೩)। ಬ್ಯಾಪಾದಾದಿವಸೇನ ಚ ಸತ್ತಾನಂ ದುಕ್ಖಸುಪನಾದಯೋತಿ ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೇಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು ಸಿದ್ಧೇಸು ಸುಖಸುಪನಾದಯೋ ಹತ್ಥಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತೀತಿ।

## ಕರುಣಾಭಾವನಾವಣ್ಣನಾ

**೨೫೯. ಕರುಣ**ನ್ತಿ ಕರುಣಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಂ। **ನಿಕ್ಕರುಣತಾಯಾ**ತಿ ವಿಹೇಸಾಯ, "ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ಪಾಣಿನಾ ವಾ ಲೇಡ್ಡುನಾ ವಾ ದಣ್ಡೇನ ವಾ ಸತ್ಥೇನ ವಾ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ವಾ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಹೇಠನಜಾತಿಕೋ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತವಿಹೇಠನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆದೀನವ**ನ್ತಿ ದೋಸಂ। ಯಥಾ ತಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಹೇಠನಾಯ ಪಾಪಕೋ ವಿಪಾಕೋ ಇಧ ಚೇವ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ। ತಥಾ ಹಿ ಯೋ ಸತ್ತೇ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪನೇನ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಚ್ಛೇದನೇನ ವಾ ಧನಜಾನಿಯಾ ವಾ ಅಲಾಭಾಯ ವಾ ಅವಾಸಾಯ ವಾ ಅನತ್ಥಾಯ ವಾ ಅಯಸತ್ಥಾಯ ವಾ ಪರಿಸಂಸಕ್ಕನೇನ ವಾ ಅನ್ತಮಸೋ ಯಥಾವಜ್ಜದಸ್ಸನೇನಪಿ ವಿಹೇಠೇತಿ, ತಸ್ಸ ಸೋ ಪಮಾದವಿಹಾರೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅಲಾಭಾಯಪಿ ಹೋತಿ, ಲದ್ಧಸ್ಸ ಪರಿಹಾನಾಯಪಿ ಹೋತಿ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ ಪಾಪಕೋ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೋ ಅಬ್ಭುಗ್ಗಚ್ಛತಿ, ಅವಿಸಾರದೋ ಪರಿಸಂ ಉಪಸಙ್ಕಮತಿ ಮಙ್ಕುಭೂತೋ, ಸಮ್ಮೂಳ್ಹೋ ಕಾಲಂ ಕರೋತಿ, ಕಾಯಸ್ಸ ಭೇದಾ ದುಗ್ಗತಿ ಪಾಟಿಕಙ್ಖಾ, ಸುಗತಿಯಮ್ಪಿ ಮನುಸ್ಸಭೂತೋ ದುಜ್ಜಚ್ಚೋಪಿ ಹೋತಿ ನೀಚಕುಲಿಕೋ, ದುಬ್ಬಣ್ಣೋಪಿ ಹೋತಿ ದುದ್ದಸಿಕೋ, ಬವ್ಹಾಬಾಧೋಪಿ ಹೋತಿ ರೋಗಬಹುಲೋ, ದುಗ್ಗತೋಪಿ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪನ್ನಪಾನೋ, ಅಪ್ಪಾಯುಕೋಪಿ ಹೋತಿ ಪರಿತ್ತಜೀವಿತೋತಿ

ಏವಮಾದಿಅನೇಕಾನತ್ಥಾನುಬನ್ಧಿತಾ ವಿಹೇಸಾಯ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಕರುಣಾಯ ಆನಿಸಂಸಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ನಿಕ್ಕರುಣತಾಯ ಆದೀನವಂ ಕರುಣಾಯ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ”**ತಿ। **“ಪಿಯೋ ಹೀ”**ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಾದೀಸು ಅನಾರಮ್ಭಸ್ಸ ಕಾರಣಮಾಹ। ಪಿಯಂ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಂ ಕರುಣಾಯಿತುಮಾರಭನ್ತಸ್ಸ ನ ತಾವ ಪಿಯಭಾವೋ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಅವಿಗತೇ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಕುತೋ ಕರುಣಾಯನಾ। ತೇನಾಹ **“ಪಿಯಟ್ಠಾನೇಯೇವ ತಿಟ್ಠತೀ”**ತಿ। ಸೇಸಪುಗ್ಗಲೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಲಿಙ್ಗವಿಸಭಾಗಕಾಲಕತಾನಂ** ಅಖೇತ್ತಭಾವೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

ಯತ್ಥ ಪನ ಪಠಮಂ ಆರಭಿತಬ್ಬಾ, ತಂ ಪಾಳಿನಯೇನೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಥಞ್ಚ ಭಿಕ್ಖೂ”**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ **ದುಗ್ಗತ**ನ್ತಿ ದಲಿದ್ದಂ। ಸೋ ಹಿ ಭೋಗಪಾರಿಜುಞ್ಞತೋ ಸುಖಸಾಧನಾನಂ ಅಭಾವೇನ ದುಕ್ಖಂ ಗತೋ ಉಪಗತೋ ದುಗ್ಗತೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ವಾ **ದುಗ್ಗತ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖೇನ ಸಮಙ್ಗೀಭಾವಂ ಗತಂ। **ದುರುಪೇತ**ನ್ತಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಹಿ ಉಪೇತಂ। ಗತಿಕುಲರೂಪಾದಿವಸೇನ ವಾ ತಮಭಾವೇ ಠಿತೋ **ದುಗ್ಗತೋ**। ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಹಿ ಉಪೇತತ್ತಾ ತಮಪರಾಯಣಭಾವೇ ಠಿತೋ **ದುರುಪೇತೋ**ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪರಮಕಿಚ್ಛಪ್ಪತ್ತ**ನ್ತಿ ಅತಿವಿಯ ಕಿಚ್ಛಮಾಪನ್ನಂ ಮಹಾಬ್ಯಸನಂ ನಿಮುಗ್ಗಂ। **ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮಾ**ತಿ ಸಾಧು ವತ।

**ವಧೇಥ ನ**ನ್ತಿ “ಘಾತೇಥ ನಂ ಚೋರ”ನ್ತಿ ಏವಂ ಪಹಿತಾಯ **ರಞ್ಞೋ ಆಣಾಯ ಖಾದನೀಯಮ್ಪಿ...ಪೇ॰... ದೇನ್ತಿ** “ಇದಾನೇವ ಮಾರಿಯಮಾನೋ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಸುಖಂ ಲಭತೂ”ತಿ। **ಸುಸಜ್ಜಿತೋ**ತಿ ಸುಖಾನುಭವನೇ ಸನ್ನದ್ಧೋ।

**ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನಾ**ತಿ ಯೇನ ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಏತರಹಿ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಪರಮಕಿಚ್ಛಾಪನ್ನೇ ಆಯತಿಂ ವಾ ದುಕ್ಖಭಾಗಿಮ್ಹಿ ಪುಗ್ಗಲೇ ಕರುಣಾಯಿತುಂ ಕರುಣಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ, ಏತೇನೇವ ನಯೇನ। **ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ**ತಿ ಪಿಯಾಯಿತಬ್ಬಪುಗ್ಗಲೇ। ಏತರಹಿ ವಾ ದಿಸ್ಸಮಾನಂ ಆಯತಿಂ ವಾ ಭಾವಿನಿಂ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಕರುಣಾ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಮಜ್ಝತ್ತವೇರೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯೋ ಹಿ ಸೋ ಕರುಣಾಯ ವತ್ಥುಭೂತೋ ದುವಿಧೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ವುತ್ತೋ, ಕಾಮಂ ತತ್ಥ ಕರುಣಾಭಾವನಾ ಸುಖೇನೇವ ಇಜ್ಝತಿ, ಇಮಿನಾ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನಾ ತತ್ಥ ಭಾವನಂ ಪಗುಣತರಂ ಕತ್ವಾ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕಾತುಂ ತದನನ್ತರಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ, ತತೋ ಮಜ್ಝತ್ತೇ, ತತೋ ವೇರಿಪುಗ್ಗಲೇ ಕರುಣಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ। ಭಾವೇನ್ತೇನ ಚ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಮುದುಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಕತ್ವಾ ತದನನ್ತರೇ ತದನನ್ತರೇ ಉಪಸಂಹರಿತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಸ ಪನ ವೇರಿಪುಗ್ಗಲೋ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಮಹಾಪುರಿಸಜಾತಿಕತ್ತಾ ವಾ ಅನತ್ಥಂ ಕರೋನ್ತೇಪಿ ವೇರಿಸಞ್ಞಾವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇನ ಮಜ್ಝತ್ತೇ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಕಮ್ಮನಿಯಂ ಜಾತಂ, ಇದಾನಿ ವೇರಿಮ್ಹಿ ಉಪಸಂಹರಾಮೀತಿ ಬ್ಯಾಪಾರೋವ ನ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ಥಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಸಚೇ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ।

ತತ್ಥ **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೪೦ ಆದಯೋ) ವುತ್ತನಯೇನ। **ತಂ ಮೇತ್ತಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ವೂಪಸಮೇತಬ್ಬ**ನ್ತಿ “ಅಥಾನೇನ ಪುರಿಮಪುಗ್ಗಲೇಸೂ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೪೩), “ಕಕಚೂಪಮಓವಾದಾದೀನಂ ಅನುಸ್ಸರತೋ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೪೩) ಚ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ ತಂ ಪಟಿಘಂ ವೂಪಸಮೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಏತರಹಿ ಮಹಾದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತೇ ಸುಖಿತೇಪಿ ಅಕತಕುಸಲತಾಯ ಆಯತಿಂ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಸೇನ ಕರುಣಾಯನವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಕತಕಲ್ಯಾಣೇಪಿ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯೋಪಿ ಚೇತ್ಥಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಬ್ಯಸನಾನಂ। **ವಟ್ಟದುಕ್ಖಂ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತತ್ತಾ**ತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನಾಪಿ ಅಕ್ಖಾನೇನ ಪರಿಯೋಸಾಪೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅನಾಗತಸ್ಸ ಆಪಾಯಿಕಸ್ಸ ಸುಗತೀಸುಪಿ ಜಾತಿಜರಾದಿಭೇದಸ್ಸಾತಿ ಅಪರಿಮಿತಸ್ಸ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅನತಿಕ್ಕನ್ತಭಾವತೋ। **ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಕರುಣಾಯಿತ್ವಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಸುಖಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಕತಕುಸಲತಾಯ ವಾ ಕತಾಕುಸಲತಾಯ ವಾತಿ ಸಬ್ಬಪಕಾರೇನಪಿ ಕರುಣಾಯ ವತ್ಥುಭಾವಸ್ಸ ಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೇ ಕರುಣಂ ಕತ್ವಾ ಕರುಣಾಭಾವನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ “ಅಥಾನೇನ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮೇತ್ತಾಯನ್ತೇನಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೪೩) **ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯಂ** ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ। **ತಂ ನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ। **ಮೇತ್ತಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾ**ತಿ ಯಥಾ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಯಂ “ಅಪ್ಪಕಸಿರೇನೇವಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೫೩) **ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾ** “ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ”ತಿಆದಿನಾ

(ವಿಸುದ್ಧಿ ೧.೨೫೩-೨೫೪) ತಸ್ಸಾ ವಡ್ಢನಾ ಚ ವುತ್ತಾ, ಏವಮಿಧ ಕರುಣಾಭಾವನಾಯಂ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಚ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ ಚ, ತಥೇವಸ್ಸಾ ವಡ್ಢನಾವಿಧಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ಅವಧಾರಣೇನ "ಪಠಮಂ ವೇರಿಪುಗ್ಗಲೋ ಕರುಣಾಯಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ಇದಂ ಯಥಾ ಪಾಳಿವಿರುದ್ಧಂ, ಏವಂ ಯುತ್ತಿವಿರುದ್ಧಮ್ಪೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ। ಪಠಮಂ ಹಿ ವೇರಿಂ ಸಮನುಸ್ಸರತೋ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ನ ಕರುಣಾ। ಅತ್ತಾಪಿ ಸಕ್ಖಿಭಾವೇನ ಕರುಣಾಯನವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಸೋ ಕಿಮಿತಿ ಪಚ್ಛಾ ಗಯ್ಹತೀತಿ। **"ಅಪ್ಪನಾ ವಡ್ಢೇತಬ್ಬಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ "ಕರುಣಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭, ೫೦೯; ೨.೩೦೯, ೩೧೫, ೪೫೨, ೪೭೧; ೩.೨೩೦) ವುತ್ತವಿಕುಬ್ಬನಾ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ।

ಕರುಣಾಪದಮತ್ತಮೇವ ಚಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ವಿಸೇಸೋತಿ ತಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ವುತ್ತವಿಕುಬ್ಬನಾ, ಮೇತ್ತಾಯ ವುತ್ತಆನಿಸಂಸಾ ಚ ಇಧ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ತತೋ ಪರಂ…ಪೇ॰… ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತತೋ ಪರನ್ತಿ** "ಕರುಣಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭, ೫೦೯; ೨.೩೦೯, ೩೧೫, ೪೫೨, ೪೭೧; ೩.೨೩೦) ವುತ್ತವಿಕುಬ್ಬನತೋ ಉಪರಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

## ಮುದಿತಾಭಾವನಾವಣ್ಣನಾ

೨೬೦. **ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಾದೀಸೂತಿ** ಪಿಯಮಜ್ಝತ್ತವೇರೀಸು ನ ಆರಭಿತಬ್ಬಾ। ಮುದಿತಾಭಾವನಾತಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಯೋಜನಾ। **ನ ಹೀ**ತಿಆದಿ ತತ್ಥ ಕಾರಣವಚನಂ। **ಪಿಯಭಾವಮತ್ತೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿ ಅತ್ಥೋ, ತೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಪಟಿಸನ್ಧಿಕತಾದಿಸಿದ್ಧಾ ನಿಚ್ಚಪ್ಪಹಂಸಿತಮುಖತಾ, ಪುಬ್ಬಭಾಸಿತಾ, ಸುಖಸಮ್ಭಾಸತಾ, ಸಖಿಲತಾ, ಸಮ್ಮೋದಕತಾತಿ ಏವಮಾದಿಕೇ ಮುದಿತಾಯ ಪದಟ್ಠಾನಭೂತೇ ವಿಸೇಸೇ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇತಿ, ಈದಿಸೇಹಿ ವಿಸೇಸೇಹಿ ವಿರಹಿತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಏವ**-ಕಾರೇನ ಪನ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸುಖಸಮಪ್ಪಿತತಾದಿಂ, ಮುದಿತಾಯ ಚ ಹೇತುಭೂತಂ ಪಮೋದಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇಪಿ ಹಿ ಪರಮಾಯ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಮುದಿತೇ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೇ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಮುದಿತೋಕಾಸಂ ಲಭೇಯ್ಯ। ವಕ್ಖತಿ ಹಿ "ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಂ ವಾ"ತಿಆದಿ। ಆದಿತೋ ಮಜ್ಝತ್ತಪುಗ್ಗಲಂ ಅನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಉದಾಸಿನತಾ ಸಣ್ಠಾತಿ, ವೇರಿಂ ಸಮನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಕೋಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ **"ಪಗೇವ ಮಜ್ಝತ್ತವೇರಿನೋ"**ತಿ।

ಪಮೋದಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸೋಣ್ಡಸದಿಸೋ ಸಹಾಯೋ **ಸೋಣ್ಡಸಹಾಯೋ**। **ಮುದಿತಮುದಿತೋವಾತಿ** ಪಸಾದಸೋಮ್ಮತಾಯ ಅತಿವಿಯ ಮುದಿತೋ ಏವ। ಪಸಾದೇ ಹಿ ಇದಂ ಆಮೇಡಿತಂ। ಏವಂ ಅಟ್ಠಕಥಾನಯೇನ ಆದಿತೋ ಮುದಿತಾಭಾವನಾಯ ವತ್ಥುಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಾಳಿನಯೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಂ ವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸುಖಿತನ್ತಿ** ಸಞ್ಜಾತಸುಖಂ, ಸುಖಪ್ಪತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಜ್ಜಿತನ್ತಿ** ಸುಖಾನುಭವನೇ ಸನ್ನದ್ಧಂ ಪಟಿಯತ್ತಸುಖಸಾಧನಂ। **ಅಹೋ ಸಾಧೂತಿ** ತಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಪುಬ್ಬಪಮೋದನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ಪುನ **ಅಹೋ ಸುಟ್ಠೂತಿ** ತಸ್ಸ ಪಮೋದನಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಪಿಯಂ ಮನಾಪನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ಮನಾಪ**-ಗ್ಗಹಣೇನ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಏಕೇ।

**ಅತೀತೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅತೀತೇ। **ಅನಾಗತೇತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ನ ಹಿ ಭವನ್ತರಗತೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾ ರುಹತಿ। ಯದಿ ಏವಂ, ಅತೀತಾನಾಗತೇ ಕಥನ್ತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ। "ಸೋ ಏವಾಯಂ ದತ್ತೋ ತಿಸ್ಸೋ"ತಿ ಅದ್ಧಾಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಾಯ ವಿಜ್ಜಮಾನಭಾವೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ। ಕಥಂ ಪನಸ್ಸ ಅನಾಗತೇ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತೀತಿ? ಆದೇಸಾದಿತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾಯ ವಾ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅನುಮಾನತೋ ಲದ್ಧಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ।

**ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇತಿ** ಸೋಣ್ಡಸಹಾಯಸಙ್ಖಾತೇ ಅತಿಪ್ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ, ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ಚ। ದುವಿಧೋಪಿ ಚೇಸ ಇಧ ಪಿಯಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ "ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ। **ಅನುಕ್ಕಮೇನಾತಿ** ಅತಿಪ್ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೋ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲೋ ಮಜ್ಝತ್ತೋ ವೇರೀತಿ

ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಗುಣಂ, ಮುದುಂ, ಕಮ್ಮನಿಯಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ಸೇಸೇಸು ಉಪಸಂಹರಣಾನುಕ್ಕಮೇನ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚತೂಸು ಜನೇಸು ಸಮಚಿತ್ತತಾವ **ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋ** ಸೀಮಾ ಸಮ್ಭಿಜ್ಜತಿ ಏತಾಯಾತಿ ಕತ್ವಾ। ಭಾವನಾಯ ಪನ ತಥಾ ಬಹುಸೋ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಪುರಿಮಸಿದ್ಧಂ ಹೇತುಂ, ಇತರಂ ಫಲಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಚಿತ್ತತಾಯ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। ಯಥಾವುತ್ತಸೀಮಾಭಾವೋ ವಾ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದೋತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಮಚಿತ್ತತಾಯ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಂ ಕತ್ವಾ"**ತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

## ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಾವಣ್ಣನಾ

೨೬೧. **ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನನ್ತಿ** ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪುರಿಮಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತ್ತಯನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಚತುತ್ಥಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಮೇತ್ತಾದೀಸು ಪಟಿಲದ್ಧತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನೇನಾ"**ತಿ। **ಪಗುಣತತಿಯಜ್ಝಾನಾತಿ** ಸುಭಾವಿತಂ ವಸೀಭಾವಂ ಪಾಪಿತಂ ಪಗುಣಂ, ತಥಾರೂಪಾ ತತಿಯಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಜ್ಝಾನತೋ। ಅಪ್ಪಗುಣಂ ಹಿ ಉಪರಿಝಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ ನ ಹೋತಿ। ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ತತಿಯಗ್ಗಹಣಂ। **ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತೂತಿಆದಿವಸೇನಾತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ "ನಿದ್ದುಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿ ಏವಮಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಸತ್ತಕೇಲಾಯನಂ** ಸತ್ತೇಸು ಮಮಾಯನಂ ಮಮತ್ತಕರಣಂ, ತಥಾ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಯೋಗೋ **ಸತ್ತಕೇಲಾಯನಮನಸಿಕಾರಯುತ್ತತ್ತಂ,** ತಸ್ಮಾ। ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ರಾಗಗೇಹಸ್ಸಿತದೋಮನಸ್ಸಸೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಆಸನ್ನವುತ್ತಿತಾಯ ಯಥಾರಹಂ **ಪಟಿಘಾನುನಯಸಮೀಪಚಾರಿತಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಥ ವಾ "ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತು, ದುಕ್ಖತೋ ಮುಚ್ಚನ್ತು ಮೋದನ್ತೂ"ತಿ ಹಿತೇಸಿತಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ತಿಸ್ಸನ್ನಮ್ಪಿ ಅನುನಯಸ್ಸ ಆಸನ್ನಚಾರಿತಾ। ಸತಿ ಚ ತಬ್ಬಿಪರಿಯಾಯೇ ಲೋಹಿತಪ್ಪಕೋಪೇ ಪುಬ್ಬೋ ವಿಯ ಲದ್ಧೋಕಾಸಮೇವೇತ್ಥ ಪಟಿಘನ್ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ತಾಸಂ ಪಟಿಘಾನುನಯಸಮೀಪಚಾರಿತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

**"ಸೋಮನಸ್ಸಯೋಗೇನ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ"**ತಿ ಇದಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಇದಮಾದೀನವದಸ್ಸನನ್ತಿ। ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪನ ಓಳಾರಿಕಭಾವೇ ವುಚ್ಚಮಾನೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಯೋಗೇನೇವ ಓಳಾರಿಕತಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಸಿಯಾ, ತಾಹಿಪಿ ತಾಸಂ ಸಮಾಯೋಗಸಮ್ಭವತೋ, ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಚ ತದಭಾವತೋ। ನ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾನಂಯೇವ ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ, ತಂತಂಝಾನಸಮತಿಕ್ಕಮೇನೇವ ಚ ತಂತಂಝಾನಿಕಾ ಮೇತ್ತಾದಯೋಪಿ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಾ ಏವ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಝಾನಸಾಮಞ್ಞೇನ ವಿಯ ಮೇತ್ತಾದಿಸಾಮಞ್ಞೇನ ವೋಹಾರಮತ್ತಂ। **ಪುರಿಮಾಸೂತಿ** ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಮುದಿತಾಸು। **ಸನ್ತಭಾವತೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಸತ್ತಕೇಲಾಯನಾದಿಅನುಪಸನ್ತಭಾವಾಭಾವತೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸನ್ತಭಾವತೋ। "ಸನ್ತಭಾವತೋ"ತಿ ಚ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸುಖುಮತಾ ಪಣೀತತಾ ವಿದೂರಕಿಲೇಸತಾ ವಿಪುಲಫಲತಾತಿ ಏವಮಾದಯೋಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಆನಿಸಂಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಪಕತಿಮಜ್ಝತ್ತೋತಿ** ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾರಣಂ ಅನಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಪಕತಿಯಾ ಸಭಾವೇನೇವ ಇಮಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉದಾಸಿನಪಕ್ಖೇ ಠಿತೋ। **ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾತಿ** ಅತ್ತನಾ ಕತಕಮ್ಮವಸೇನೇವ ಅಯಮಾಯಸ್ಮಾ ಆಗತೋ ಗಚ್ಛತಿ ಚ, ತ್ವಮ್ಪಿ ಅತ್ತನಾ ಕತಕಮ್ಮವಸೇನೇವ ಆಗತೋ ಗಚ್ಛಸಿ ಚ, ನ ತಸ್ಸ ತವ ಪಯೋಗೇನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುಖಂ ವಾ ಉಪನೇತುಂ, ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಅಪನೇತುಂ ಲಬ್ಭಾ, ಕೇವಲಂ ಪನೇತಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಜುಕಮ್ಮಂ, ಯದಿದಂ ಮೇತ್ತಾಯನಾದಿನಾ ಸತ್ತೇಸು ಕೇಲಾಯನಂ। ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಅರಿಯೇಹಿ ಗತಮಗ್ಗೋ ಚೇಸ ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದಾಭೂತೋ, ಯದಿದಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತತಾತಿ ಏವಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಜಿಗುಚ್ಛಾಮುಖೇನ ಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ ಸಮುಪಜಾತಗಾರವಬಹುಮಾನಾದರೋ ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸವಿಸೇಸಂ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಿ, ತಸ್ಸ ತಥಾ ಪಟಿಪಜ್ಜತೋ ಪಕತಿಯಾಪಿ ಉದಾಸಿನತ್ತಾ ಸಾತಿಸಯಂ ತತ್ಥ ಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಸಣ್ಠಾತಿ । ಭಾವನಾಬಲೇನ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ, ಕಿಲೇಸಾ ಸನ್ನಿಸಿನ್ನಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ತಂ ಉಪೇಕ್ಖಂ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಾದೀಸು ಉಪಸಂಹರತಿ। ತೇನಾಹ **"ಉಪೇಕ್ಖಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಾದೀಸೂ"**ತಿ। **ಏಕಂ ಪುಗ್ಗಲನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ **ಏಕ**-ಸದ್ದೋ "ಇತ್ಥೇಕೇ ಅಭಿವದನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ವಿಯ। ಏಕವಚನೇನೇವ ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಖ್ಯಾವಿಸೇಸೋ ಸಿದ್ಧೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞಂ ಏಕಂ ಪುಗ್ಗಲನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಅತ್ತಾನಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **"ನೇವ ಮನಾಪ"**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಿಯಪುಗ್ಗಲಂ, ಅತಿಪ್ಪಿಯಸಹಾಯಕಞ್ಚ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಅತ್ತಾನಮ್ಪಿ ವಾ ಅತ್ತನಿ

ಅಮನಾಪತಾಯ ಅಭಾವತೋ। **“ನ ಅಮನಾಪ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪ್ಪಿಯಂ, ವೇರಿಪುಗ್ಗಲಞ್ಚ, ಪಾರಿಸೇಸತೋ ಮಜ್ಝತ್ತಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಆಪನ್ನಂ। ಇತಿ **“ಏಕಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ನೇವ ಮನಾಪಂ ನಾಮನಾಪ”**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತ್ತನೋ, ಪಿಯಾದೀನಞ್ಚ ಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಉದಾಸಿನಪುಗ್ಗಲಂ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** “ಯ್ವಾಸ್ಸ ಪಕತಿಮಜ್ಝತ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ। ಅತ್ತಸಿನೇಹಸ್ಸ ಬಲವಭಾವತೋ ವೇರಿತೋಪಿ ಅತ್ತನಿ ಮಜ್ಝತ್ತತಾಯ ದುರೂಪಸಂಹಾರತ್ತಾ “ಇಮೇಸು ಚ ಅತ್ತನಿ ಚಾ”ತಿ ಅತ್ತಾ ಪಚ್ಛಾ ವುತ್ತೋ। **ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** “ಅಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಆಸನ್ನಪೀತಿಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೮೭) ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯೇನ। ಯಂ ಹಿ ಹೇಟ್ಠಾ “ಪಗುಣತತಿಯಜ್ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಾಯಾ”ತಿಆದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೮೭) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು, ಚತುತ್ಥಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇ ಚ ಆದೀನವಾನಿಸಂಸದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಇದಂ ಪನ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಆದೀನವಂ, ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ಚ ಆನಿಸಂಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಚತುತ್ಥಾಧಿಗಮಾಯ ಯೋಗಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತಂ “ಪಥವೀಸದ್ದಂ ಅಪನೇತ್ವಾ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

**ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸೂತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸೇಸಕಸಿಣಾನಿ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಕಾಮಂ ಕಸಿಣಾನಾಪಾನೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾದಿತಾಯ ಅತ್ಥೇವ ಸಭಾಗತಾ, ತಂ ಪನ ಅಕಾರಣಂ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಿಸದಿಸತಾಯಾತಿ ಆಹ **“ಆರಮ್ಮಣವಿಸಭಾಗತಾಯಾ”**ತಿ। ನನು ಚ ಅಞ್ಞಥಾವ ಕಸಿಣಾದಿಭಾವನಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭಾವನಾತಿ ಭಾವನಾವಸೇನಾಪಿ ಯಥಾವುತ್ತಜ್ಝಾನಾನಂ ಅತ್ಥೇವ ವಿಸದಿಸತಾತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಭಾವನಾವಸೇನ ಪನ ವಿಸದಿಸತಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನ ಏಕನ್ತಿಕಂ ಕಾರಣಂ। ತಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞಥಾವ ಮೇತ್ತಾದಿಭಾವನಾ , ಅಞ್ಞಥಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಾ। ತಥಾಪಿ ಸತ್ತೇಸು ಯಥಾಪವತ್ತಿತಂ ಹಿತೇಸಿತಾದಿಆಕಾರಂ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಆಮಸನ್ತೀ, ತತೋ ವಿನಿವತ್ತಮಾನರೂಪೇನ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾಕಾರೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ “ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಕಸ್ಸ ರುಚಿಯಾ ಸುಖಿತಾ ವಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ”ತಿಆದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೬೩)। ಆರಮ್ಮಣಸಭಾಗತಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಅತ್ಥೀತಿ ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಇಜ್ಝತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **“ಮೇತ್ತಾದೀಸೂ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಮೇತ್ತಾದೀಸೂತಿ** ಮೇತ್ತಾದೀಸು ನಿಪ್ಫಾದೇತಬ್ಬೇಸು, ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

**ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

೨೬೨. **ಬ್ರಹ್ಮುತ್ತಮೇನಾತಿ** ಏತ್ಥ ಸಮ್ಮುತಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಉಪಪತ್ತಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವಿಸುದ್ಧಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋತಿ ತಿವಿಧಾ ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ।

“ಸಮ್ಪನ್ನಂ ಸಾಲಿಕೇದಾರಂ, ಸುವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ ಕೋಸಿಯ।
ಪಟಿವೇದೇಮಿ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮೇ, ನ ನೇ ವಾರೇತುಮುಸ್ಸಹೇ॥ (ಜಾ॰ ೧.೧೪.೧)।

ಪರಿಬ್ಬಜ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮೇ, ಪಚನ್ತಞ್ಞೇಪಿ ಪಾಣಿನೋ”ತಿ॥ (ಪಾಚಿ॰ ೬೪೭) -

ಚ ಏವಮಾದೀಸು ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಸದ್ದೇನ ಸಮ್ಮುತಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವುತ್ತಾ।

“ಅಪಾರುತಾ ತೇಸಂ ಅಮತಸ್ಸ ದ್ವಾರಾ,
ಯೇ ಸೋತವನ್ತೋ ಪಮುಞ್ಚನ್ತು ಸದ್ಧಂ।
ವಿಹಿಂಸಸಞ್ಞೀ ಪಗುಣಂ ನ ಭಾಸಿಂ,
ಧಮ್ಮಂ ಪಣೀತಂ ಮನುಜೇಸು ಬ್ರಹ್ಮೇ”॥

“ಅಥ ಖೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಹಮ್ಪತೀ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೭೧; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮೩; ೨.೩೪೦; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೨; ಮಹಾವ॰ ೯) ಚ ಏವಮಾದೀಸು ಬ್ರಹ್ಮಸದ್ದೇನ ಉಪಪತ್ತಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವುತ್ತಾ। “ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತೀ”ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೪೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೮; ೫.೧೧; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೪೪) ವಚನತೋ “ಬ್ರಹ್ಮ”ನ್ತಿ ಅರಿಯಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ, ತತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತತ್ತಾ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರಿಯಾ ವಿಸುದ್ಧಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ನಾಮ ಪರಮತ್ಥಬ್ರಹ್ಮತಾಯ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ “ಬ್ರಹ್ಮಾತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಥಾಗತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನ”ನ್ತಿ ವಚನತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಉತ್ತಮಬ್ರಹ್ಮಾ ನಾಮ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೇಹಿ ಗುಣೇಹಿ ಉಕ್ಕಂಸಪಾರಮಿಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಉತ್ತಮೋ, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಸೋ ಉತ್ತಮೋ ಚಾತಿ ವಾ **ಬ್ರಹ್ಮುತ್ತಮೋ,** ಭಗವಾ। ತೇನ **ಕಥಿತೇ** “ಸೋ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ”ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೫೫೬; ೩.೩೦೮; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೭೭, ೪೫೯, ೫೦೯; ೨.೩೦೯, ೩೧೫, ೪೫೧, ೪೭೧) ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ದೇಸಿತೇ। **ಇತೀ**ತಿ ಏವಂ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಭಾವನಾಕ್ಕಮೇನ ಚೇವ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಕ್ಕಮೇನ ಚ **ವಿದಿತ್ವಾ** ಜಾನಿತ್ವಾ। **ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ ತಂತಂಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಪಟಿನಿಯತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಕಿಣ್ಣಕಂ ವಿಸಟಂ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಿತಾ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಾ।

**ಮೇಜ್ಜತೀ**ತಿ ಧಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕತ್ತುನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಮೇವ ಕತ್ತಾರಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ಸಿನಿಯ್ಹತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸತ್ತೇಸು ಬ್ಯಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಲೂಖಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಂ ಞಾಣಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಹಿತಾಕಾರಪವತ್ತಿವಸೇನ ಸಿನೇಹನಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ನ ತಣ್ಹಾಯನವಸೇನ। ತಂ ಹಿ ಮೋಹಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಲುಬ್ಭನಸಭಾವಂ, ಇದಂ ಪನ ಅದುಸ್ಸನಸಭಾವಂ ಅಲೋಭಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ। ನನು ಚ ತಣ್ಹಾಸಿನೇಹೋಪಿ ಬ್ಯಾಪಾದವಿರೋಧೀ ತೇನ ಸಹಾನವಟ್ಠಾನತೋ। ಯದಿಪಿ ತೇನ ಸಹ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ನಪ್ಪವತ್ತತಿ, ವಿರೋಧೀ ಪನ ನ ಹೋತಿ ಅಪ್ಪಹಾಯಕತೋ। ಮೇಜ್ಜತೀತಿ **ಮಿತ್ತೋ,** ಹಿತಜ್ಝಾಸಯೋ ಖನ್ಧಪ್ಪಬನ್ಧೋ, ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಮಿತ್ತೇ ಭವಾ, ಮಿತ್ತೇ ವಾ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇ ಪಿಯೇ ಪುಗ್ಗಲೇ ಭವಾ, ಮಿತ್ತಸ್ಸ ಏಸಾ ಪವತ್ತಿ ಮೇಜ್ಜನವಸೇನ ವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

**ಕರೋತೀತಿ ಕರುಣಾ,** ಕಿಂ ಕರೋತಿ, ಕೇಸಂ, ಕಿಂ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಹದಯಕಮ್ಪನ”**ನ್ತಿ। **ಕಮ್ಪನ**ನ್ತಿ ಚ ಪರೇಸಂ ದುಕ್ಖಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಅಪನೇತುಕಾಮಸ್ಸ ಅಸಹನಾಕಾರೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಥತ್ತಂ। ತಯಿದಂ ಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂಯೇವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **“ಸಾಧೂನ”**ನ್ತಿ। ಸಪ್ಪುರಿಸಾ ಹಿ ಸಪರಹಿತಸಾಧನೇನ “ಸಾಧೂ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ವಿನಾಸೇತೀ**ತಿ ಅದಸ್ಸನಂ ಗಮೇತಿ, ಅಪನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನೇತ್ಥ ಹಿಂಸನಂ ಅಪನಯನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ ಹಿ ಕರುಣಾ। **ಫರಣವಸೇನಾ**ತಿ ಫುಸನವಸೇನ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆರಮ್ಮಣಕರಣಞ್ಚೇತ್ಥ ದುಕ್ಖಿತೇಸು ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರೇನೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**ಮೋದನ್ತಿ ತಾಯಾ**ತಿ ಮೋದನಕಿರಿಯಾಯ ಮುದಿತಾಯ ಕರಣಭಾವನಿದ್ದೇಸೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಉಪಚಾರಸಿದ್ಧೋ, ಮುದಿತಾವಿನಿಮುತ್ತೋ ನತ್ಥಿ ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ಕತ್ತಾತಿ ತಮೇವ ಕತ್ತುಭಾವೇನ ನಿದ್ದಿಸತಿ **“ಸಯಂ ವಾ ಮೋದತೀ”**ತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಉಪಚಾರನಿದ್ದೇಸೋವ। ಧಮ್ಮಾನಂ ಅವಸವತ್ತನತೋತಿ ವಸವತ್ತಿಭಾವನಿವಾರಣತ್ಥಂ **“ಮೋದನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ ಮುದಿತಾ”**ತಿ ಆಹ।

ಪಿಯಾದೀಸು ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದನಮುಖೇನ ಉದಾಸಿನಭಾವಸಞ್ಞಾತಾ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ। ತೇನಾಹ **“ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತೂ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ಉಪೇಕ್ಖತೀ**ತಿ ಕತ್ತುನಿದ್ದೇಸೇ ಕಾರಣಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

೨೬೩. **ಹಿತೋ** ನಾಮ ಅತ್ಥಚರೋ, ತಸ್ಮಾ **ಹಿತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಚರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ, ಹಿತಾಕಾರಸ್ಸ ವಾ ಪವತ್ತನಲಕ್ಖಣಾ। **ಹಿತೂಪಸಂಹಾರರಸಾ**ತಿ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಸ್ಸ ಉಪನಯನಕಿಚ್ಚಾ, ಉಪನಯನಸಮ್ಪತ್ತಿಕಾ ವಾ। “ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ”ತಿಆದಿನಾ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೩೭; ವಿಭ॰ ೯೦೯) ಪವತ್ತನಕಸ್ಸ ಆಘಾತಸ್ಸ ವಿನಯನಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ,

ಞಾಣಸ್ಸ ಗೋಚರಭಾವಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಯತ್ಥ ವಾ ಸಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಆಘಾತವಿನಯನಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಆಘಾತವಿನಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ।** ಅಮನಾಪಾನಮ್ಪಿ ಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲೇ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಿತಾರೂಪೇನ, ಪಗೇವ ಮನಾಪಾನಂ ಯಂ ಮನಾಪಭಾವದಸ್ಸನಂ, ತಥಾಪವತ್ತೋ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ, ತಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ಮನಾಪಭಾವದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಬ್ಯಾಪಾದೂಪಸಮೋ**ತಿ ಬ್ಯಾಪಾದಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ವೂಪಸಮೋ। **ಸಮ್ಪತ್ತೀ**ತಿ ಸಮ್ಪಜ್ಜನಂ ಸಮ್ಮದೇವ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ। **ಸಿನೇಹಸಮ್ಭವೋ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸಿನೇಹಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ। **ವಿಪತ್ತೀ**ತಿ ವಿನಾಸೋ। ಮೇತ್ತಾಮುಖೇನ ಹಿ ರಾಗೋ ವಞ್ಚೇತಿ।

ಕರುಣಾದೀನಂ ಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ಸತ್ತಾನಂ ಪವತ್ತದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಪನಯನಾಕಾರೋ। ಅಪನಯನಂ ಪನ ಹೋತು ವಾ ಮಾ ವಾ, ಯೋ ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರೋ, ತಥಾಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ।** ಅಪನೇತುಕಾಮತಾಯ ಪರೇಸಂ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಅಸಹನಂ ಅನಧಿವಾಸನಂ **ಪರದುಕ್ಖಾಸಹನಂ।** ನ ವಿಹಿಂಸಾ ಅವಿಹಿಂಸಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಅವಿಹೇಠನಂ। ತಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಿ, ವಿಹಿಂಸಾಯ ವಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಅವಿಹಿಂಸಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ವಿಹಿಂಸೂಪಸಮೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿಹಿಂಸನ್ತಿ ಏತಾಯ ಸತ್ತೇ, ವಿಹಿಂಸನಂ ವಾ ನೇಸಂ ತನ್ತಿ ವಿಹಿಂಸಾ , ಸತ್ತಾನಂ ವಿಹೇಠನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತೋ ಕರುಣಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತೋ ಪಟಿಘಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। ಕರುಣಾಮುಖೇನ ಸೋಕೋ ವಞ್ಚೇತೀತಿ ಆಹ "**ಸೋಕಸಮ್ಭವೋ ವಿಪತ್ತೀ**"ತಿ।

**ಪಮೋದನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಮೋದನಲಕ್ಖಣಾ। **ಅನಿಸ್ಸಾಯನರಸಾ**ತಿ ಇಸ್ಸಾಯನಸ್ಸ ಉಸೂಯನಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವಕಿಚ್ಚಾ। ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಪನ್ತಸೇನಾಸನೇಸು, ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಅಸಹನಂ ಅರಮಣಂ ಅರತಿಇಚ್ಚೇವ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಸಾ ವಿಹನನಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಸ ವಾ ವಿಘಾತಂ ವೂಪಸಮಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಅರತಿವಿಘಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ।**

ಪಹಾಸೋ ಗೇಹಸಿತಪೀತಿವಸೇನ ಪಹಟ್ಠಭಾವೋ ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ। **ಸತ್ತೇಸು ಸಮಭಾವದಸ್ಸನರಸಾ**ತಿ ಪಿಯಾದಿಭೇದೇಸು ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಉದಾಸಿನವುತ್ತಿಯಾ ಸಮಭಾವಸ್ಸೇವ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಾ, ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖಣತೋ ಸಮಭಾವೇನೇವ ತೇಸಂ ಗಹಣಕಿಚ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತ್ತೇಸು ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಾನಂ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ತತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುನಯಾನಂ ವೂಪಸಮನಾಕಾರೇನ ವುತ್ತಿಯಾ ತೇಸಂ ವೂಪಸಮಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತೀತಿ **ಪಟಿಘಾನುನಯವೂಪಸಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಏವಂ ಪವತ್ತಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "**ಏವ**"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಬ್ಯತಿರೇಕಮುಖೇನ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರದುಕ್ಖಾಪನಯನಸಮ್ಪತ್ತಿಪಮೋದನಾಕಾರೇನ ಪಚ್ಚಾಮಸನ್ತೋ ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಪಟಿಸೇಧನಮುಖೇನ ಪವತ್ತಂ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಞಾಣಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ, ನ ಯಂ ಕಿಞ್ಚೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

**೧೮೪. ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಞ್ಚೇವ ಭವಸಮ್ಪತ್ತಿ ಚಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರೋ ಚಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ನೇಸಂ ಸಾಧಾರಣಪಯೋಜನಂ। ತಥಾ "ಸುಖಂ ಸುಪತೀ"ತಿಆದಯೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧; ೧೧.೧೫) ಏಕಾದಸಾನಿಸಂಸಾ। ತೇ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾ ಏವಾತಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾ।

ನಿಸ್ಸರತಿ ಅಪಗಚ್ಛತಿ ಏತೇನಾತಿ **ನಿಸ್ಸರಣಂ,** ಪಹಾಯಕಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತೇಹಿ ಪಞ್ಚಪಿ ನೀವರಣಾನಿ, ತದೇಕಟ್ಠಾ ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕದಸ್ಸನವಸೇನ ಪನ ಬ್ಯಾಪಾದಾದಯೋ **ಪಾಳಿಯಂ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೨೬; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೧೩) ವುತ್ತಾ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ರಾಗನಿಸ್ಸರಣತಾವಚನಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಸಮತ್ಥಿತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**೨೩೫. ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತೇಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು। ಮೇತ್ತಾ ಸತ್ತೇಸು ಯಥಾರಹಂ ದಾನಪಿಯವಚನಾದಿಸೀಲಸುತಾದಿಗುಣಗಹಣವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸತ್ತಾನಂ ಮನಾಪಭಾವದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ"ತಿ। ರಾಗೋಪಿ ತತ್ಥ ಯಥಾ ತಥಾ ಗುಣಗ್ಗಹಣಮುಖೇನೇವ ಪವತ್ತತಿ ಮನಾಪಸಞ್ಞಾಪಲೋಭತೋತಿ ಆಹ **"ಗುಣದಸ್ಸನಸಭಾಗತಾಯಾ"**ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮಿತ್ತಮುಖಸಪತ್ತೋ ವಿಯ ತುಲ್ಯಾಕಾರೇನ ದೂಸನತೋ **ರಾಗೋ** ಮೇತ್ತಾಯ **ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ, ಸೋ ಲಹುಂ ಓತಾರಂ ಲಭತಿ** ಸತಿಸಮ್ಮೋಸಮತ್ತೇನಾಪಿ ಮೇತ್ತಂ ಅಪನೇಯ ತಸ್ಸಾ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹತ್ತಾ । **ತತೋತಿ** ರಾಗತೋ, ರಾಗಸ್ಸ ವಾ ಓತಾರಲಾಭತೋ। **ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯಾತಿ** ಸಭಾಗಸ್ಸ, ಸಭಾಗೇನ ವಾ ವಿಸಭಾಗತಾಯ। ಸತ್ತೇಸು ಹಿ ಮನಾಪಾಕಾರಗಾಹಿನೋ ಮೇತ್ತಾಸಭಾಗಸ್ಸ ತಬ್ಬಿಪರೀತಸಭಾವೋ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ತೇನ ವಿಸಭಾಗೋ। ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಓತಾರಂ ಲಭಮಾನೋ ಚಿರೇನೇವ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದೂರೇ ಠಿತಸಪತ್ತೋ ವಿಯ ಮೇತ್ತಾಯ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ। **ತತೋತಿ** ಬ್ಯಾಪಾದತೋ। **ನಿಬ್ಭಯೇನಾತಿ** ಅನುಸ್ಸಙ್ಕನಪರಿಸಙ್ಕನೇನ, ಲದ್ಧಪತಿಟ್ಠಾಯ ಮೇತ್ತಾಯ ಬ್ಯಾಪಾದೇನ ದುಪ್ಪಧಂಸಿಯತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **"ಮೇತ್ತಾಯಿಸ್ಸತೀ"**ತಿಆದಿ।

**ಇಟ್ಠಾನನ್ತಿ** ಪಿಯಾನಂ। **ಕನ್ತಾನನ್ತಿ** ಕಮನೀಯಾನಂ। **ಮನಾಪಾನನ್ತಿ** ಮನವಡ್ಢನಕಾನಂ। ತತೋ ಏವ ಮನೋ ರಮೇನ್ತೀತಿ **ಮನೋರಮಾನಂ**। **ಲೋಕಾಮಿಸಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾನನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾನಂ। **ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತೋತಿ** ಅಪ್ಪಟಿಲಾಭೇನ ಅಹಮಿಮೇ ನ ಲಭಾಮೀತಿ ಪರಿತಸ್ಸತೋ। **ಅತೀತನ್ತಿ** ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ। **ನಿರುದ್ಧನ್ತಿ** ನಿರೋಧಪ್ಪತ್ತಂ। **ವಿಪರಿಣತನ್ತಿ** ಸಭಾವವಿಗಮೇನ ವಿಗತಂ। **ಸಮನುಸ್ಸರತೋತಿ** ಅನುತ್ಥುನನವಸೇನ ಚಿನ್ತಯತೋ। **ಗೇಹಸಿತನ್ತಿ** ಕಾಮಗುಣನಿಸ್ಸಿತಂ। **"ಆದಿನಾ"**ತಿ ಇಮಿನಾ "ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ಸದ್ದಾನ"ನ್ತಿ ಏವಮಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ವಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಸಭಾಗತಾಯಾತಿ** ಯೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಭೋಗಾದಿವಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಕರುಣಾ ಪವತ್ತತಿ, ತೇಸು ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಅಯೋನಿಸೋ ಆಭೋಗೇ ಸತಿ ಯಥಾವುತ್ತದೋಮನಸ್ಸಮುಖೇನ ಸೋಕೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸೋ ಕರುಣಾಯ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ। ಸೋಕೋ ಹಿ ಇಧ ದೋಮನಸ್ಸಸೀಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯಾತಿ** ಏತ್ಥ ಸತ್ತೇಸು ದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾಕಾರಸ್ಸ ಕರುಣಾಸಭಾಗಸ್ಸ ತೇಸು ದುಕ್ಖೂಪನಯನಾಕಾರೋ ವಿಹೇಸಾಸಭಾವೋ ವಿಸಭಾಗೋತಿ ತಾಯ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯ ಸಾ ಓತಾರಂ ಲಭಮಾನಾ ಚಿರೇನೇವ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದೂರೇ ಠಿತಸಪತ್ತೋ ವಿಯ ಕರುಣಾಯ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ವುತ್ತಾ।

**ಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಸಭಾಗತಾಯಾತಿ** ಯೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಭೋಗಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಮುದಿತಾ ಪವತ್ತತಿ, ತೇಸು ತನ್ನಿಮಿತ್ತಮೇವ ಅಯೋನಿಸೋ ಆಭೋಗೇ ಸತಿ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ರೂಪಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೬) ವುತ್ತಸೋಮನಸ್ಸಮುಖೇನ ಪಹಾಸೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಸೋ ಚ ಮುದಿತಾಯ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕೋ। ಪಹಾಸೋ ಹಿ ಇಧ ಸೋಮನಸ್ಸಸೀಸೇನ ವುತ್ತೋ। **ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯಾತಿ** ಭೋಗಾದಿಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ ಮುದಿತೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಪಮೋದನಾಕಾರಸ್ಸ ಮುದಿತಾಸಭಾಗಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅನಭಿರಮನಾಕಾರಾ ಅರತಿ ವಿಸಭಾಗಾತಿ ತಾಯ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯ ಸಾ ಓತಾರಂ ಲಭಮಾನಾ ಚಿರೇನೇವ ಲಭೇಯ್ಯಾತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದೂರೇ ಠಿತಸಪತ್ತೋ ವಿಯ ಮುದಿತಾಯ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ವುತ್ತಾ। **ಪಮುದಿತೋ ಚಾತಿ**ಆದಿ ಮುದಿತಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಅಯಮ್ಪಿ ಅರತಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಲದ್ಧಬ್ಬಗುಣದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತಅರತಿನಿಗ್ಗಹದಸ್ಸನವಸೇನ। ಕಾಯಚಿತ್ತವಿವೇಕಪಟಿಪಕ್ಖಾಯ ವಾ ಅರತಿಯಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾಯ ಮುದಿತಾಯ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅರತಿ ಸುವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇಯ್ಯಾ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏಕದೇಸೇನ ಅರತಿ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸೂತಿ** ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಧಮ್ಮೇಸು।

ಬಾಲಕರಧಮ್ಮಯೋಗತೋ **ಬಾಲಸ್ಸ**। ಅತ್ತಹಿತಪರಹಿತಬ್ಯಾಮೂಳ್ಹತಾಯ **ಮೂಳ್ಹಸ್ಸ**। ಪುಥೂನಂ ಕಿಲೇಸಾದೀನಂ ಜನನಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ **ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ**। ಕಿಲೇಸೋಧೀನಂ ಮಗ್ಗೋಧೀಹಿ ಅಜಿತತ್ತಾ **ಅನೋಧಿಜಿನಸ್ಸ,** ಓಧಿಜಿನಾ ವಾ ಸೇಕ್ಖಾ ಓಧಿಸೋವ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಜಿತತ್ತಾ। ತೇನ ಇಮಸ್ಸ ಓಧಿಜಿತಭಾವಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಸತ್ತಮಭವಾದಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಪವತ್ತನವಿಪಾಕಸ್ಸ ಅಜಿತತ್ತಾ **ಅವಿಪಾಕಜಿನಸ್ಸ,** ವಿಪಾಕಜಿನಾ ವಾ ಅರಹನ್ತೋ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ। ತೇನಸ್ಸ ಅಸೇಕ್ಖತ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಅನೇಕಾದೀನವೇ

ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ಮೂಲಭೂತೇ ಸಮ್ಮೋಹೇ ಆದೀನವಾನಂ ಅದಸ್ಸನಸೀಲತಾಯ **ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಾವಿನೋ**। ಆಗಮಾಧಿಗಮಾಭಾವಾ **ಅಸ್ಸುತವತೋ**। ಏದಿಸೋ ಏಕಂಸೇನ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ತಸ್ಸ ಅನ್ಧಪುಥುಜ್ಜನಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನಪಿ **"ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವರೂಪಾತಿ** ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಸಮ್ಮೋಹಪುಬ್ಬಿಕಾ। **ರೂಪಂ ಸಾ ನಾತಿವತ್ತತೀತಿ** ರೂಪಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮನಾಯ ಕಾರಣಂ ನ ಹೋತಿ, ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಕಿಲೇಸೇ ನಾತಿವತ್ತತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸರಹಿತಂ ಅಞ್ಞಾಣಮೇವ **ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾ**। **ದೋಸಗುಣಾವಿಚಾರಣವಸೇನ ಸಭಾಗತ್ತಾತಿ** ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಮೇತ್ತಾದಯೋ ವಿಯ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿವಸೇನ ಗುಣದೋಸೇ ಅವಿಚಾರೇನ್ತೀ ಕೇವಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾ ಸತ್ತೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಗುಣದೋಸಂ ಅಚಿನ್ತೇನ್ತೀ ಕೇವಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ದೋಸಗುಣಾವಿಚಾರಣವಸೇನ ಸಭಾಗಾ। ತಸ್ಮಾ ಸಾ ಲಹುಂ ಓತಾರಂ ಲಭತೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾಯ ಆಸನ್ನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ವುತ್ತಾ। **ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯಾತಿ** ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಸ್ಸ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಭಾಗಸ್ಸ ತತ್ಥ ಅನುರೋಧವಿರೋಧಪವತ್ತಿಆಕಾರಾ ರಾಗಪಟಿಘಾ ವಿಸಭಾಗಾತಿ ತಾಯ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾಯ ತೇ ಓತಾರಂ ಲಭಮಾನಾ ಚಿರೇನೇವ ಲಭೇಯ್ಯುನ್ತಿ ಪುರಿಸಸ್ಸ ದೂರೇ ಠಿತಸಪತ್ತೋ ವಿಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ ದೂರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ ವುತ್ತಾ।

೨೬೬. **ಕತ್ತುಕಾಮತಾ ಛನ್ದೋ ಆದಿ** "ಛನ್ದಮೂಲಕಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೮೩) ವಚನತೋ, ಅಥ ವಾ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತೇಸಿತಾದುಕ್ಖಾಪನಯನಕಾಮತಾದಿನಾ ಅನವಜ್ಜಾಭಿಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಪವತ್ತನತೋ "ಕತ್ತುಕಾಮತಾ ಛನ್ದೋ ಆದೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋಪಿ ಹಿ ಸತ್ತೇಸು ಅನಿರಾಕತಹಿತಚ್ಛನ್ದೋಯೇವ "ತತ್ಥ ಅಬ್ಯಾವಟತಾ ಅಪಣ್ಣಕಪಟಿಪದಾ"ತಿ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತಿ ಮಾತಾ ವಿಯ ಸಕಿಚ್ಚಪಸುತೇ ಪುತ್ತೇ। **ನೀವರಣಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ತದೇಕಟ್ಠಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕತ್ಥಚಿ ಸತ್ತಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಸಙ್ಖಾರಗ್ಗಹಣಮೇವ ಹೋತಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ಯಥಾ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕಾ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೭; ಖು॰ ಪಾ॰ ೪.೧), ನ ಏವಮಿಧಾತಿ ಆಹ **"ಪಞ್ಞತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಏಕೋ ವಾ ಸತ್ತೋ ಅನೇಕೇ ವಾ ಸತ್ತಾ ಆರಮ್ಮಣ"**ನ್ತಿ। **ಪಞ್ಞತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನಾತಿ** ಪಞ್ಞತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಧಮ್ಮವಸೇನ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ "ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೩) ಭಾವನಾಯಂ ಸುಖಾದಿಗ್ಗಹಣಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭತಿ। ತಂ ಪನ "ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೭; ಥೇರಗಾ॰ ೬೭೬; ನೇತ್ತಿ॰ ೫) ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅನಿಚ್ಚಲಕ್ಖಣಗಹಣಂ ವಿಯ ಅಪ್ಪಧಾನಭೂತಂ, ಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿ ಏವ ಪಧಾನಭಾವೇನ ಗಯ್ಹತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಉಪಚಾರೇ ವಾ ಪತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣವಡ್ಢನಂ** ತತ್ಥಾಪಿ ಸೀಮಾಸಮ್ಭೇದಸಿದ್ಧಿತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಏಕಮಾವಾಸಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ** ಏತ್ಥ "ಸತ್ತೇ ಮೇತ್ತಾಯ ಫರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಞಾಣೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಾ ರಚ್ಛಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತಬ್ಬಾತಿ ಯೋಜನಾ। ರಚ್ಛಾಗಹಣೇನ ರಚ್ಛಾವಾಸಿನೋ ಸತ್ತಾ ಗಹಿತಾ ಯಥಾ ಏಕಂ ದಿಸನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

೨೬೭. **ಕಸಿಣಾನಂ ನಿಸ್ಸನ್ದೋತಿ** ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಂ ನಿಸ್ಸನ್ದಫಲಸದಿಸಾ **ಆರುಪ್ಪಾ** ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ, ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾವ ಸಿಜ್ಝನತೋ। ತೇಹಿ ವಿನಾ ಅಸಿಜ್ಝನತೋತಿ ಕೇಚಿ। **ಸಮಾಧಿನಿಸ್ಸನ್ದೋತಿ** ರೂಪಜ್ಝಾನಸಮಾಧೀನಂ, ಹೇಟ್ಠಿಮಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಸಮಾಧೀನಞ್ಚ ನಿಸ್ಸನ್ದೋ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ತೇ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾವ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತೋ । **ವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸನ್ದೋ** ವಿಪಸ್ಸನಾನುಭಾವೇನ ಲದ್ಧಬ್ಬತೋ, ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನೇವ ಚ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ। **ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾನಿಸ್ಸನ್ದೋ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ**। ಯಥಾಹ "ದ್ವೀಹಿ ಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ"ತಿಆದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೮೬೮)। **"ಪುರಿಮಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತ್ತಯನಿಸ್ಸನ್ದೋ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ತೀಣಿ ಝಾನಾನಿ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸೇವ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋ, ನ ಇತರಸ್ಸಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತಮೇವತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ಪಾಕಟತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವ।

೨೬೮. **ಸಿಯಾತಿ** ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ ಸಿಯಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಪರಿವಿತಕ್ಕೋ। **ಏತ್ಥಾತಿ** ಏತೇಸು ಮೇತ್ತಾದೀಸು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಇತರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ ಅತ್ತಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಮತ್ತಾನಿ। ಇಮಾನಿ ಪನ "ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰

ಮ॰ ೨.೨೨) ಪರಹಿತಪಟಿಪತ್ತಿಭೂತಾನಿ। ತಸ್ಮಾ ಸತ್ತೇಸು ಸಮ್ಮಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಭಾವೇನ ಸೇಟ್ಠಾ ಏತೇ ವಿಹಾರಾ। **ಬ್ರಹ್ಮಾನೋತಿ** ಉಪಪತ್ತಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋ। ತೇ ಹಿ ಇಧ ಝಾನಭಾವನಾಯ ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ತತ್ಥ ಯಾವತಾಯುಕಂ ವಿನೀವರಣಚಿತ್ತಾವ ಹೋನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ "**ನಿದ್ದೋಸಚಿತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತೀ**"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಬ್ರಹ್ಮಾನೋತಿ** ವಾ ಸಕಲಬುದ್ಧಗುಣಹೇತುಭೂತಾನಂ ದಾನಪಾರಮಿತಾದೀನಂ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಪೂರಣವಸೇನ ಬ್ರೂಹಿತಗುಣಾ ಮಹಾಸತ್ತಾ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ। ತೇ ಹಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಹಿತೇಸನೇನ, ಅಹಿತಾಪನಯನೇನ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಪಮೋದನೇನ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿವಜ್ಜಿತಾಗತಿಗಮನಮಜ್ಝತ್ತಭಾವಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಚ ನಿದ್ದೋಸಚಿತ್ತಾ ವಿಹರನ್ತಿ। **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ತೇ ಉಪಪತ್ತಿಬ್ರಹ್ಮಾನೋ, ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ವಾ, ಏವಂ ಏತೇಹಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಮಙ್ಗೀಭೂತಾ।

೨೬೯. **ಚತಸ್ಸೋವಾತಿಆದಿಪಞ್ಹಸ್ಸಾತಿ** ಚತಸ್ಸೋತಿಆದಿಕಸ್ಸ ತಿವಿಧಸ್ಸ ಪಞ್ಹಸ್ಸ। **ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿವಸಾತಿ** ಏತ್ಥ ಬ್ಯಾಪಾದಸಂಕಿಲೇಸಾದಿತೋ ವಿಸುಜ್ಝನುಪಾಯೋ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿಮನಸಿಕಾರವಿಸೇಸಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। **ಆಸಂ** ಮೇತ್ತಾದೀನಂ। **ಅಪ್ಪಮಾಣೇತಿ** ಪಮಾಣರಹಿತೇ। **ಯೇನಾತಿ** ಯೇನ ಕಾರಣೇನ। **ತನ್ತಿ** ತಸ್ಮಾ। **ದ**-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ।

ಬ್ಯಾಪಾದಬಹುಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಪಕ್ಖಪಾತವಸೇನ ಅನಾಭುಜನಮನಾಭೋಗೋ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯ್ವಾಯಂ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಸತ್ತೇಸು ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ, ತಮೇವ ಉಪಮಾಯ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯಸ್ಮಾ ಚ ಯಥಾ ಮಾತಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ವುತ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿಅತ್ಥಸ್ಸ ಉಪಮೇಯ್ಯಭಾವಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅತ್ಥುಪನಯನತ್ಥೋ "**ಯಸ್ಮಾ ಚಾ**"ತಿ **ಚ**-ಸದ್ದೋ। **ಪರಿಯಾಯೇತಿ** ವಾರೇ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಪರಿವತ್ತನಕ್ಕಮೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಬ್ಯಾವಟಾತಿ** ಅನುಸ್ಸುಕ್ಕಾ। **ತಥಾತಿ** ಯಥಾ ಮಾತಾ ದಹರಾದೀಸು ಪುತ್ತೇಸು, ತಥಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ಮೇತ್ತಾಯನಾದಿವಸಿಕೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಂಕಿಲೇಸಧಮ್ಮಾ ಯಥಾರಹಂ ದೋಸಮೋಹರಾಗಪಕ್ಖಿಯಾ, ತೇಹಿ ಚ ವಿಸುಜ್ಝನುಪಾಯೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ, ಹಿತೂಪಸಂಹಾರಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಚ ಸತ್ತೇಸು ಮನಸಿಕಾರೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಾದಿವಸಾ ಚತಸ್ಸೋವ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ। **ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಏತಾ ಭಾವೇತುಕಾಮೇನ** ನ ಏಕೇಕನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಸತಿ ಹಿ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಹೇ ಕಮೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಹಿತೇಸಿತಾ ಮೇತ್ತಾಯನನ್ತಿ ಆಹ "**ಏವಂ ಪತ್ಥಿತಹಿತಾನ**"ನ್ತಿ। **ಸಮ್ಭಾವೇತ್ವಾ ವಾತಿ** "ಇಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಯಂ ನಿರಯಾದೀಸು ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪರಿಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ವಾ। ದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿವಸೇನ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ತತೋ ಪರನ್ತಿ** ತತೋ ಹಿತಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಆದಿತೋ ಪರಂ। **ಕತ್ತಬ್ಬಾಭಾವತೋತಿ** ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಪಕಾರಸ್ಸ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ। **ಅಯಂ ಕಮೋತಿ** ಅಯಂ ಇಮಾಸಂ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾನಂ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಪವತ್ತನಕ್ಕಮೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ "ಇಮಿನಾವ ಕಮೇನ ಏತಾಸಂ ಪವತ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ"ತಿ। ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ಹಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಭಾವನಾನಂ ಕಮನಿಯಮೋ ನತ್ಥಿ, ಯಂ ವಾ ತಂ ವಾ ಪಠಮಂ ಭಾವೇತುಂ ಲಬ್ಭಾ, ದೇಸನಾಕ್ಕಮವಸೇನ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ।

**ಏಕಸತ್ತಸ್ಸಾಪೀತಿ** ಏಕಸ್ಸಾಪಿ ಸತ್ತಸ್ಸ। ಅಪ್ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛೇದಗ್ಗಹಣಂ ನತ್ಥಿ, ನ ಚ ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸತ್ತಗ್ಗಹಣಂ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪಾದಿಗ್ಗಹಣಂ ಹೋತೀತಿ ಅಪ್ಪನಾಪತ್ತಿಯಾ ಅಪರಾಮಾಸಸತ್ತಗ್ಗಹಣಮುದ್ಧಭೂತಾನಂ ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ಏಕಸತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಗೋಚರತಾ ವುತ್ತಾ। **ಏವಂ ಪಮಾಣಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಯಥಾ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದೀಸು ಅತಿರೇಕುದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತೇ ಪದೇಸೇ ನಿಮಿತ್ತಂ ಗಯ್ಹತಿ, ಏವಂ ಪಮಾಣಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ। **ಸಕಲಫರಣವಸೇನಾತಿ** ನಿರವಸೇಸಫರಣವಸೇನ।

೨೭೦. **ನಿಸ್ಸರಣತ್ತಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯಂ ಯಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣಂ, ತಂ ತಸ್ಸ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಮೇವ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಕಾಮಾನಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ, ರೂಪಾನಂ ಆರುಪ್ಪಾ, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ , ಏವಂ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಿತಾನಂ ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾರತೀನಂ

ನಿಸ್ಸರಣಭೂತಾ ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಮುದಿತಾ ನ ಸೋಮನಸ್ಸರಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ನಿಸ್ಸರಣಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚ ಪುಬ್ಬಭಾಗಿಯಾನಂ ತಾಸಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಪಯೋಗೋಪಿ ಅನುಞ್ಞಾತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಅನಿಸ್ಸರಣಭಾವತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಯಾ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಕರುಣಾಮುದಿತಾನಂ ಪವತ್ತಿಂ ಆಚರಿಯಾ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರುಪೇಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಂ ವಿನಾ ವತ್ತತಿ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಉಪೇಕ್ಖಾ ವಿಯ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಉಪೇಕ್ಖಾ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಂ ವಿನಾ ವತ್ತತೀತಿ।

೧೭೦. **ಸಾತಸಹಗತನ್ತಿ** ಸುಖಸಹಗತಂ। **ತಸ್ಮಾತಿ** ಯಸ್ಮಾ "ತತೋ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಖೂ"ತಿಆದಿಕಾಯ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೬೩) ದೇಸನಾಯ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾನಂ ಸವಿತಕ್ಕಾದಿಭಾವೋ ವಿಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಭಾವೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ। **ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಿಕಾತಿ** ಚೋದಕಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಏವಞ್ಚ ಸತೀತಿ** ಯದಿ ಮೂಲಸಮಾಧಿಮ್ಹಿ ವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಅನನ್ತರಂ ವುತ್ತತಾಯ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೇಸು ಪಕ್ಖಿಪತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋಪಿ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಿಕಾ ಸಿಯುಂ, ನ ಪನ ಹೋನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ದೇಸಿತತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ, ಹೋನ್ತು ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಯೋ ಆನಾಪಾನಭಾವನಾವಸೇನ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಿಕಾತಿ ವದೇಯ್ಯಾತಿ ಆಸಙ್ಕನ್ತೋ ಆಹ "**ವೇದನಾದೀಸೂ**"ತಿಆದಿ। **ಬ್ಯಞ್ಜನಚ್ಛಾಯಾಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾತಿ** "ಮೇತ್ತಾ ಮೇ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ ಭಾವಿತಾ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪಕಾಸಿತೋ ಏವ ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿ "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಮೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಿತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀಹಿಪಿ ಬ್ಯಞ್ಜನೇಹಿ ಪಕಾಸಿತೋತಿ ಬ್ಯಞ್ಜನತೋ ಲಬ್ಭಮಾನಸಮಾಧಿಚ್ಛಾಯಾಮತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಭಯತ್ಥ ಲಬ್ಭಮಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುತ್ತತ್ಥಂ ಹಿ ಅಞ್ಞಥಾ ವದನ್ತೋ ಅಯಥಾವಾದಿತಾಯ ಸತ್ಥಾರಂ ಅಪವದನ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ಮಾ ಭಗವನ್ತಂ ಅಬ್ಭಾಚಿಕ್ಖೀ**"ತಿ।

೧೭೧. "ತಯಿಮಂ ದೋಸಂ ಪರಿಹರಿತುಕಾಮೇನ ನ ಸಬ್ಬಂ ಸುತ್ತಂ ನೀತತ್ಥಮೇವ, ತಸ್ಮಾ ಗರುಕುಲತೋ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಮಗ್ಗಿತಬ್ಬೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಗಮ್ಭೀರಂ ಹೀ**"ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ತತ್ಥ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಯಞ್ಹೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ಆಯಾಚಿತಾ ಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಏತೇನಾತಿ ಆಯಾಚಿತಧಮ್ಮದೇಸನೋ, ತಂ **ಆಯಾಚಿತಧಮ್ಮದೇಸನಂ। ಏವಮೇವಾತಿ** ಗರಹನೇ ನಿಪಾತೋ, ಮುಧಾ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ** ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾರಮ್ಮಣೇತಿ ಅತ್ಥೋ । ಯಸ್ಮಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ನಾಮ ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾಯಂ "**ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತವಸೇನಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಚಿತ್ತಂ ಠಿತಂ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ** ಬಹಿದ್ಧಾ ಅವಿಕ್ಖಿಪ್ಪಮಾನಂ ಏಕಗ್ಗಭಾವೇ ಠಿತಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತತೋ ಏವ **ಸುಸಣ್ಠಿತಂ,** ಸುಟ್ಠು ಸಮಾಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ** ಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾ। **ಪಾಪಕಾತಿ** ಲಾಮಕಾ। **ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾತಿ** ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದಯೋ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಟ್ಠೇನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಪವತ್ತಿತುಂ ಓಕಾಸಾದಾನೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಖೇಪೇತ್ವಾ ನ ಚ ಠಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಇಮಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಸಮಾಧಾನಸ್ಸ ಕಾರಣಮಾಹ।

**ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಮತ್ತೋತಿ** ಭಾವನಮನುಯುತ್ತೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಮತ್ತಂ ನಾತಿಸುಭಾವಿತಂ ಸಮಾಧಾನಂ। ತಂ ಪನ ಉಪರಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾನಂ ಸಮಾಧಿವಿಸೇಸಾನಂ ಮೂಲಕಾರಣಭಾವತೋ "**ಮೂಲಸಮಾಧೀ**"ತಿ ವುತ್ತೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಮತ್ತೋ "ಅಜ್ಝತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸಣ್ಠಪೇಮಿ ಸನ್ನಿಸಾದೇಮಿ ಏಕೋದಿಂ ಕರೋಮಿ ಸಮಾದಹಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಖಣಿಕಸಮಾಧಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಯಥೇವ ಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ "ಆರದ್ಧಂ ಖೋ ಪನ ಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ವೀರಿಯಂ ಅಹೋಸಿ ಅಸಲ್ಲೀನಂ…ಪೇ॰… ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗ"ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧; ಪಾರಾ॰ ೧೧) ವತ್ವಾ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೧೧) ಪಠಮಂ ವುತ್ತಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ "ಖಣಿಕಸಮಾಧೀ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ। **ಸೋ ಏವ ಸಮಾಧೀತಿ** ಮೂಲಸಮಾಧಿಮಾಹ।

**ಅಸ್ಸಾತಿ** ಭಿಕ್ಖುನೋ, ಅಸ್ಸ ವಾ ಮೂಲಸಮಾಧಿಸ್ಸ। **ಭಾವನನ್ತಿ** ವಡ್ಢನಂ। **ಅಯಂ ಸಮಾಧೀತಿ** ಚ ಮೂಲಸಮಾಧಿಯೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಏವಂ ಭಾವಿತೋತಿ** ಯಥಾ ಅರಣಿಸಹಿತೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ಅಗ್ಗಿ ಗೋಮಯಚುಣ್ಣಾದೀಹಿ ವಡ್ಢಿತೋ ಗೋಮಯಗ್ಗಿಆದಿಭಾವಂ ಪತ್ತೋಪಿ ಅರಣಿಸಹಿತೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಮೂಲಗ್ಗೀತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಮೂಲಸಮಾಧಿ ಏವ ಮೇತ್ತಾದಿವಸೇನ ವಡ್ಢಿತೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ।

**ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು** ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮೇನ ಭಾವನಾನಯೇನ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸು ಸವಿತಕ್ಕಾದಿಭಾವವಸೇನ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನಸಮ್ಪಾಪನವಿಧಿನಾ ಮೂಲಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಭಾವನಾ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಕರುಣಾದಿಭಾವನಾಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದೀಸುಪಿ ಭಾವನಾವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾದಿಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಭಾವನಾವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಸವಕ್ಖಯಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಕರುಣಾ ಮೇ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತೀ"**ತಿಆದಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾಪರಿಯೋಸಾನಾಯ ದೇಸನಾಯ ಅರಹತ್ತಾಧಿಗಮಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಕಥಿತತ್ತಾ ಪುನ "ತತೋ ತ್ವಂ, ಭಿಕ್ಖು, ಇಮಂ ಸಮಾಧಿಂ ಸವಿತಕ್ಕಮ್ಪೀ"ತಿಆದಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೬೩) ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತನ್ತಿ? ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾಯ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸಾ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಭಾವೇನ ವತ್ತಮಾನಾ ಯಥಾವುತ್ತಜ್ಝಾನಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸನ್ತೀ ವಿಸೇಸತೋ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಭೂಮಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಕೇಚಿ।

ಪುನ **ಯತೋ ಖೋ ತೇ**ತಿಆದಿ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಲದ್ಧಬ್ಬಫಾಸುವಿಹಾರದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ **ಗಗ್ಘಸೀ**ತಿ ಗಮಿಸ್ಸಸಿ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ "ಸವಿತಕ್ಕಮ್ಪೀ"ತಿಆದಿಕಾ ದೇಸನಾ ಮೇತ್ತಾದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಾ, ನ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಾ। **"ತಥೇವಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಗನ್ಥನ್ತರೇನಪಿ ತಮೇವತ್ಥಂ ಸಮತ್ಥೇತಿ। ತತ್ಥ **ತಥೇವಾ**ತಿ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಸೇನೇವ। **ಅಭಿಧಮ್ಮೇ**ತಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಕಣ್ಡೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೫೧ ಆದಯೋ), ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು (ವಿಭ॰ ೬೮೪ ಆದಯೋ) ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಭಿಧಮ್ಮಪ್ಪದೇಸೇಸು।

೨೬೩. **ಸುಭಪರಮಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ **ಸುಭ**-ಸದ್ದೋ "ಸುಭನ್ತೇವ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೧೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೬೬) ಏವಂ ವುತ್ತಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತೋ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ। **ಪರಮ**-ಸದ್ದೋ ಉಕ್ಕಂಸತ್ಥೋ। ಸುಭೋ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖೋ ಪರಮೋ ಉಕ್ಕಂಸೋ ಪರಮಾ ಕೋಟಿ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಸುಭಪರಮಾ, ಮೇತ್ತಾಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ, ತತೋ ಪರಂ ತಾಯ ಸಾಧೇತಬ್ಬಂ ನತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಸಾಧಾರಣಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಸುಖಾದಯೋ ಇಧ ಅನವಸರಾ। ಇತರೇತರವಿಸಿಟ್ಠಾಪೇತೇ ವಿಸೇಸಾ, ಪಗೇವ ಪರೇಹಿ। ತೇನಾಹ **"ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸದಿಸೋ ಆನುಭಾವವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ"**ತಿ। **ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ಕತ್ವಾ।

**ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ**ತಿ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖಾದಿಕಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ಇದಾನಿ ತಮತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಸ್ಸ ಮೇತ್ತಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಪರಿಚಯಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಭಾವನಾವಸೇನ ಸತ್ತಸಞ್ಞಿತೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರೇನೇವ ಗಹಣಸ್ಸ ಪರಿಚಿತತ್ತಾ। ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರಭೂತಮ್ಪಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರೇನೇವ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತಿ, ಪಗೇವ ಸಭಾವತೋ। "ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲ"ನ್ತಿ ತತ್ಥಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿರತಿವಸೇನ ನಿರಾಸಙ್ಕಂ ಪವತ್ತತಿ, ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಚ ಸುಖೇನ, ಸುಟ್ಠು ಚ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಯತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ವಿಮೋಕ್ಖಪರಿಯಾಯೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನಾಹ **"ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಕೂಲೇಸೂ"**ತಿಆದಿ। ಯಥಾವುತ್ತೋ ಚ ಅತ್ಥೋ ಅನತ್ಥಚರಣಾದಿಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಸಚೇತನೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಆಘಾತಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಪರಿಚಯಾ ಅಚೇತನೇಪಿ ವಾತಾತಪಾದಿಕೇ ಆಘಾತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬೋ। **ನ ತತೋ ಪರ**ನ್ತಿ ತತೋ ಸುಭವಿಮೋಕ್ಖತೋ ಪರಂ ಕಸ್ಸಚಿ ವಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ನ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಭಿಹನನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಅಭಿಘಾತೋ, ದಣ್ಡೋ ಅಭಿಘಾತೋ ಯಸ್ಸ ತಂ ದಣ್ಡಾಭಿಘಾತಂ, ತಂ ಆದಿ ಯಸ್ಸ ತಂ ದಣ್ಡಾಭಿಘಾತಾದಿ, ದಣ್ಡಾಭಿಘಾತಾದಿ ರೂಪಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಯಸ್ಸ ತಂ **ದಣ್ಡಾಭಿಘಾತಾದಿರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ**। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ **"ಸತ್ತದುಕ್ಖ"**ನ್ತಿ, ದಣ್ಡಪ್ಪಹಾರಾದಿಜನಿತಂ ಕರಜರೂಪಹೇತುಕಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕದುಕ್ಖನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರೂಪೇ ಆದೀನವೋ ಸುಪರಿವಿದಿತೋ ಹೋತಿ** ಕರುಣಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ರೂಪನಿಮಿತ್ತತ್ತಾ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಕರುಣಾಯ ಚ ಪರದುಕ್ಖಾಸಹನರಸತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ತತ್ಥ** ಆಕಾಸೇ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಕ್ಖನ್ದತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಾನಂ ಅಭಾವೋ ವಿವರಮುಪಗಮೋತಿ।

**ತೇನ ತೇನಾ**ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಯೋಜನಾ - ತೇನ ತೇನ ಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಆದಿನಾ ಪಾಮೋಜ್ಜಕಾರಣೇನ ಪಮುದಿತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಪಾಮೋಜ್ಜವಿಞ್ಞಾಣಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ "ಸಾಧು ವತಾಯಂ ಸತ್ತೋ ಪಮೋದತೀ"ತಿ ಮುದಿತಾಯ ಪವತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ ಪಮುದಿತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ದಸ್ಸನೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಗ್ಗಹಣಪರಿಚಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ।

**ಅನುಕ್ಕಮಾಧಿಗತ**ನ್ತಿ ಆಕಾಸಕಸಿಣವಜ್ಜೇ ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ಕಸಿಣೇ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಾನುಕ್ಕಮೇನ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಯ ಅಧಿಗತಂ। ಆಕಾಸನಿಮಿತ್ತಂ ಗೋಚರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಆಕಾಸನಿಮಿತ್ತಗೋಚರಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಆಕಾಸನಿಮಿತ್ತಗೋಚರೇ** ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣೇ। **ಚಿತ್ತಂ ಉಪಸಂಹರತೋ**ತಿ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಾಧಿಗಮಾಯ ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ನೇನ್ತಸ್ಸ, ತಥಾ ಭಾವಯತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತತ್ಥಾ**ತಿ ತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣೇ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಚಿತ್ತಂ। **ಪಕ್ಖನ್ದತೀ**ತಿ ಅನುಪವಿಸತಿ ವಿಮೋಕ್ಖಭಾವೇನ ಅಪ್ಪೇತಿ।

**ಆಭೋಗಾಭಾವತೋ**ತಿ "ಸುಖಿತಾ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೨೩) ಸುಖಾಸೀಸನಾದಿವಸೇನ ಆಭುಜನಾಭಾವತೋ। ಸತ್ತಾನಂ ಸುಖಾಸೀಸನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಮೇತ್ತಾದಿಭಾವನಾವ ಪರಮತ್ಥಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ಸತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವನಾ ಪನ ತಥಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಸತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀತಿ ಆಹ **"ಉಪೇಕ್ಖಾವಿಹಾರಿಸ್ಸ ಸುಖದುಕ್ಖಾದಿಪರಮತ್ಥಗ್ಗಾಹವಿಮುಖಭಾವತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗ್ಗಹಣದುಕ್ಖಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತೀ"**ತಿ। ನನು ಚ "ಕಮ್ಮಸ್ಸಕಾ ಸತ್ತಾ, ತೇ ಕಸ್ಸ ರುಚಿಯಾ ಸುಖಿತಾ ವಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನಪಿ ಪರಮತ್ಥಗ್ಗಹಣಮುಖೇನೇವ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರೋಪಿ ಸತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಂ ಪನ ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ, ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪನ ಕೇವಲಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನೇವ ಸತ್ತೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೀತಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಏವ ವಿಸಯೇ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ। ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗ್ಗಹಣದುಕ್ಖತಾ ಚ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಪರಾಮಾಸಸತ್ತಗ್ಗಹಣಮುದ್ಧಭೂತತಾಯ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

**೨೬೪. ಸಬ್ಬಾಪೇತಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಏತಾ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ। **ದಾನಾದೀನ**ನ್ತಿ ಪಾರಮಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಾನಂ ದಾನಾದೀನಂ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮಾನಂ। **ಸಬ್ಬಕಲ್ಯಾಣಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ, ಸಮತಿಂಸಾಯ ಪಾರಮಿತಾನಂ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಬುದ್ಧಯಾನಿಯಾನಞ್ಚ, ಸಬ್ಬೇಹಿ ವಾ ಸುನ್ದರಸಭಾವಾನಂ। ನ ಹಿ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮೇಹಿ ಆನುಭಾವತೋ ಉಕ್ಕಟ್ಠಾ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಬುದ್ಧಧಮ್ಮೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ ನತ್ಥಿ। **ಪರಿಪೂರಿಕಾ**ತಿ ಪರಿವುದ್ಧಿಕರಾ। ಅಧಿಟ್ಠಾನಾನಿ ವಿಯ ಹಿ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಪಾರಮಿತಾನಂ ಪಾರಿಪೂರಿಕರಾ। **"ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಾಯಾ"**ತಿಆದಿನಾ ಮೇತ್ತಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾದೀನಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಸ್ಸ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭಾವದಸ್ಸನಮುಖೇನ ಚತೂಹಿ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಪಗೇವ ಅಭಿಸಙ್ಖತತ್ತಾ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತಾ ದಾನಾದಿಪಾರಮಿಯೋ ಪೂರೇತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ಹೋನ್ತಿ, ನಾಞ್ಞಥಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಇಮಸ್ಸ ದಾತಬ್ಬಂ, ಇಮಸ್ಸ ನ ದಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, "ಇದಂ ದಾತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ನ ದಾತಬ್ಬನ್ತಿ ಚ ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತೋ। ದೇಯ್ಯಪಟಿಗ್ಗಾಹಕವಿಕಪ್ಪರಹಿತಾ ಹಿ ದಾನಪಾರಮಿತಾ। ಯಥಾಹ -

"ಯಥಾಪಿ ಕುಮ್ಭೋ ಸಮ್ಪುಣ್ಣೋ, ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಧೋಕತೋ।
ವಮತೇವುದಕಂ ನಿಸ್ಸೇಸಂ, ನ ತತ್ಥ ಪರಿರಕ್ಖತೀ"ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೧೮)।

"ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ಇದಂ "ಸುಖನಿದಾನ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾಪಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ, "ದೇನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ। ತೇನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೇನ ವಿಯ ದಾನಧಮ್ಮೇನಾಪಿ ಮಹಾಸತ್ತಾನಂ ಲೋಕಸ್ಸ ಬಹೂಪಕಾರತಾ ವುತ್ತಾ ಹೋತಿ, ತಥಾ ತಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮನತೋ। ತದತ್ಥದೀಪನತ್ಥಂ ಹಿ "ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ"ತಿ ವತ್ವಾಪಿ "ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ತೇಸ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ। **ಉಪಘಾತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ "ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಹೇತ್ಥ ಪದಯೋಜನಾ - ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಉಪಘಾತಂ ಪರಿವಜ್ಜಯನ್ತಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ

ಸುಖನಿದಾನಂ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯನ್ತೀತಿ। ಸತ್ತಕಾಲವಿಕಪ್ಪರಹಿತಾ ಹಿ ಸೀಲಪಾರಮಿತಾ, ಲೋಕತ್ಥಮೇವ ಚಸ್ಸ ಫಲಂ ಪರಿಣಮೀಯತಿ। **ನೇಕ್ಖಮ್ಮಂ ಭಜನ್ತೀ**ತಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಸೀಲಂ ಪರಿಪೂರತಿ, ನ ಗಹಟ್ಠಸ್ಸ। ಇಧಾಪಿ "ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸುಖನಿದಾನ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಬೋಧಿಸತ್ತಾ ಕಾಲವಿಭಾಗಂ ಕತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ ಅನುತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಸೀಲಂ ವಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತಿ, ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಞ್ಚೇತಂ ಝಾನಾದಿನೇಕ್ಖಮ್ಮಭಜನಸ್ಸಾಪಿ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಸುಖನಿದಾನತಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾವ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ಹಿತಾಹಿತೇಸೂ**ತಿ ಅತ್ಥಾನತ್ಥೇಸು। **ಅಸಮ್ಮೋಹತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸಮ್ಮೋಹವಿದ್ಧಂಸನಾಯ। **ಪಞ್ಞಂ ಪರಿಯೋದಪೇನ್ತೀ**ತಿ ಯೋಗವಿಹಿತಂ ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದಿಂ ಅಸ್ಸುತಂ ಸುಣನ್ತಾ ಸುತಂ ವೋದಪೇನ್ತಾ ಅಹಂಕಾರಮಮಂಕಾರಾದಿಂ ವಿಧುನನ್ತಾ ಞಾಣಂ ವಿಸೋಧೇನ್ತಿ। "ಅಹಂ ಮಮಾ"ತಿ ವಿಕಪ್ಪರಹಿತಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಪಾರಮಿತಾ। **ಹಿತಸುಖತ್ಥಾಯಾ**ತಿ ಸತ್ತಾನಂ ಹಿತಸುಖಾದಿವುದ್ಧಿಯತ್ಥಮೇವ। **ನಿಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಸತತಂ ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅವೋಕಿಣ್ಣಂ। **ವೀರಿಯಮಾರಭನ್ತೀ**ತಿ ಯಥಾ ಸತ್ತಾನಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ಹಿತಸುಖಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಭಿವಡ್ಢತಿ, ಏವಂ ಪರಕ್ಕಮಂ ಕರೋನ್ತಿ। ಸಙ್ಕೋಚವಿಕ್ಖೇಪರಹಿತಾ ಹಿ ವೀರಿಯಪಾರಮಿತಾ। **"ವೀರಭಾವಂ ಪತ್ತಾಪೀ"**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅಪರದ್ಧಾನಂ ನಿಗ್ಗಹಸಮತ್ಥತಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ನಾನಪ್ಪಕಾರಕಂ ಅಪರಾಧಂ ಖಮನ್ತೀ**ತಿ ಮಮ್ಮಚ್ಛೇದನಾಕಾರೇನ ಅತ್ತನಿ ಪವತ್ತಿತಂ ನಾನಾವಿಧಂ ಅಪರಾಧಂ ಸಹನ್ತಿ। ಅತ್ತಪರವಿಕಪ್ಪವಿರಹಿತಾ ಹಿ ದೋಸಸಹನಾ ಖನ್ತಿಪಾರಮಿತಾ।

**ಪಟಿಞ್ಞಂ ನ ವಿಸಂವಾದೇನ್ತೀ**ತಿ ಅವಿಸಂವಾದನಸಾಮಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಸ್ಸಪಿ ಅನರಿಯವೋಹಾರಸ್ಸ ಅಕರಣಮಾಹ। ಪಟಿಞ್ಞಾತೇ, ಅಪಟಿಞ್ಞಾತೇ ಚ ದಿಟ್ಠಾದಿಕೇ ಮಿಚ್ಛಾವಿಕಪ್ಪರಹಿತಾ ಹಿ ಸಚ್ಚಪಾರಮಿತಾ। **ಅವಿಚಲಾಧಿಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಯಥಾಸಮಾದಿನ್ನೇಸು ದಾನಾದಿಧಮ್ಮೇಸು ನಿಚ್ಚಲಾಧಿಟ್ಠಾಯಿನೋ ಅಚಲಸಮಾದಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಾ, ಸಮಾದಿನ್ನೇಸು ಚ ಬುದ್ಧಕರಧಮ್ಮೇಸು ಸಮ್ಮದೇವ ಅವಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಪಾರಮಿತಾ। **ತೇಸೂ**ತಿ ಸತ್ತೇಸು। **ಅವಿಚಲಾಯಾ**ತಿ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಅಕಮ್ಪನೀಯಾಯ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಜ್ಝಾಸಯತಾದಿಆಕಾರೇನ। ಯಥಾ ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಾಧಿಟ್ಠಾನಾ ಪಾರಮಿಯೋ, ಏವಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಾಪಿ। ತಥಾ ಹಿ ಯಥಾಪಟಿಞ್ಞಂ ಪರಾನುಗ್ಗಹಾಯ ಪಾರಮೀನಂ ಅನುಟ್ಠಾನೇನ ಸಚ್ಚಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖಪರಿಚ್ಚಾಗತೋ ಚಾಗಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ಪಾರಮೀಹಿ ಸಚಿತ್ತುಪಸಮತೋ ಉಪಸಮಾಧಿಟ್ಠಾನಂ, ತಾಹಿ ಪರಹಿತೂಪಾಯಕೋಸಲ್ಲತೋ ಪಞ್ಞಾಧಿಟ್ಠಾನಂ। ಏವಂ ಪಚ್ಚೇಕಮ್ಪಿ ಪಾರಮಿತಾಸು ಯಥಾರಹಂ ನೇತಬ್ಬಂ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನ ಪಾರಮಿತಾಸು ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿಯಂ **ಚರಿಯಾಪಿಟಕವಣ್ಣನಾಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ। ತಥಾ ದಸಬಲಞಾಣಾದಿಕೇತಿ। **ಏತಾವ ಹೋನ್ತೀ**ತಿ ಏತಾ ಹೋನ್ತಿ ಏವಾತಿ ಯೋಜನಾ।

ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ನವಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೧೦. ಆರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

### ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಣ್ಣನಾ

೨೭೫. **ಉದ್ದಿಟ್ಠೇಸೂತಿ** "ಚತ್ತಾರೋ ಆರುಪ್ಪಾ"ತಿ ಏವಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠೇಸು, ನಿದ್ಧಾರಣೇ ಚೇತಂ ಭುಮ್ಮಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ಚತೂಸು ಆರುಪ್ಪೇಸೂ"**ತಿ। ತತ್ಥ ರೂಪವಿವೇಕೇನ ಅರೂಪಂ, ಅರೂಪಮೇವ ಆರುಪ್ಪಂ ಝಾನಂ, ಇಧ ಪನ ತದತ್ಥಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತಂ ಭಾವೇತುಕಾಮೋ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ರೂಪಾಧಿಕರಣ**ನ್ತಿ ರೂಪಹೇತು। ಹೇತುಅತ್ಥೋ ಹಿ ಏತ್ಥ **ಅಧಿಕರಣ**-ಸದ್ದೋ "ಕಾಮಾಧಿಕರಣ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೮-೧೬೯) ವಿಯ। ದಣ್ಡನಟ್ಠೇನ ದಣ್ಡೋ, ಮುಗ್ಗರಾದಿ। ಪರಪೀಳಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ತಸ್ಸ ಆದಾನಂ **ದಣ್ಡಾದಾನಂ**। ಸತ್ತಾನಂ ಸಸನಟ್ಠೇನ **ಸತ್ಥಂ,** ಆವುಧಂ। ಭಣ್ಡನಂ **ಕಲಹೋ**। ವಿರೋಧೋ **ವಿಗ್ಗಹೋ**। ನಾನಾವಾದೋ **ವಿವಾದೋ**। **ಏತ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ದಣ್ಡಾದಾನಾದಿಕಂ। **ಸಬ್ಬಸೋತಿ** ಅನವಸೇಸತೋ। **ಆರುಪ್ಪೇ** ಅರೂಪಭಾವೇ, ಆರುಪ್ಪೇ ವಾ ಭವೇ। **ರೂಪಾನಂಯೇವಾತಿ** ದಿಟ್ಠಾದೀನವಾನಂ ರೂಪಾನಂಯೇವ, ನ ಅರೂಪಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ನಿಬ್ಬಿದಾಯಾತಿ** ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ನಿಬ್ಬಿನ್ದನತ್ಥಾಯ। **ವಿರಾಗಾಯಾತಿ** ವಿರಜ್ಜನತ್ಥಾಯ। **ನಿರೋಧಾಯಾತಿ** ನಿರುಜ್ಝನತ್ಥಾಯ। ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ದಣ್ಡಾದಾನಾದೀನ**ನ್ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದಿಕಂ ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಹೇತುಕಂ ಅನತ್ಥಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ನ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಮೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕರಜರೂಪೇತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಾದೀನವಾಧಿಕರಣಭಾವಯೋಗ್ಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ, ಓಳಾರಿಕರೂಪೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆದೀನವ**ನ್ತಿ ದೋಸಂ। **ತಸ್ಸಾತಿ** ರೂಪಸ್ಸ। **ಆಲೋಕೋತಿ** ವಣ್ಣವಿಸೇಸೋ ಏವಾತಿ ತತ್ಥ ಪವತ್ತಂ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಸಿಯಾ ಆಕಾಸನಿಮಿತ್ತಂ ಉಗ್ಗಹೇತುಂ, ನ ಪನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಉಗ್ಘಾಟನಾ ನಾಮ ರೂಪನಿಮಿತ್ತೇನೇವ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಠಪೇತ್ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಕಸಿಣಂ ನವಸೂ"**ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಆಲೋಕಕಸಿಣಮ್ಪಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಸೂ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಪನ ಠಪನೇ ಕಾರಣಂ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಕರಜರೂಪಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹೋತಿ ತಸ್ಸ ಅನಾಲಮ್ಬನತೋ।

ಯದಿ ಏವಂ ಕಸ್ಮಾ "ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಸೇನಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ನನು ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಿಪಿ ತಸ್ಸ ಅನಾಲಮ್ಬನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನತೋ ಪನ ಸನ್ತಸಭಾವೇನ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಸುಟ್ಠು ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ **"ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಸೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ । ಕೇಚಿ "ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ನಿರುಜ್ಝನತೋ, ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ ಚಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ಅಕಾರಣಂ, ಇತರೇಸಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಾನಂ ಸಮ್ಭವತೋ, ಹೇಟ್ಠಿಮಜ್ಝಾನಾನಞ್ಚ ಅಕಾಮಧಾತುಸಂವತ್ತನೀಯತೋ। **ತಪ್ಪಟಿಭಾಗಮೇವಾತಿ** ಕರಜರೂಪಪಟಿಭಾಗಮೇವ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹಸಮ್ಭವತೋ। ಸದಿಸಞ್ಚ ನಾಮ ತಂ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮನೇನಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯ **"ಕಥಂ? ಯಥಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಕಥ**ನ್ತಿ ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾ। **ಯಥಾತಿ** ಓಪಮ್ಮತ್ಥೇ ನಿಪಾತೋ। **ಲೇಖಾಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಕಾಳವಣ್ಣಾದಿನಾ ಕತಪರಿಕಮ್ಮಾಯ ಲೇಖಾಯ ಚಿತ್ತಂ। **ಫಲಿತನ್ತರ**ನ್ತಿ ವಿವರಂ। **ದಿಸ್ವಾತಿ** ದೂರತೋ ದಿಸ್ವಾ। **ಸಮಾನರೂಪಸದ್ದಸಮುದಾಚಾರ**ನ್ತಿ ಸದಿಸರೂಪಸಣ್ಠಾನಸರಪ್ಪಯೋಗಂ।

**ಆರಮ್ಮಣವಸೇನಾತಿ** "ಮಮ ಚಕ್ಖು ಸೋಭನಂ, ಮಮ ಕಾಯೋ ಥಿರೋ, ಮಮ ಪರಿಕ್ಖಾರಾ ಸುನ್ದರಾ"ತಿ ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ। **ಕರಜರೂಪಸಮಙ್ಗಿಕಾಲೋತಿ** ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತಭಾವರೂಪೇನ ಚೇವ ಆರಮ್ಮಣರೂಪೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಕಾಲೋ। **ತಮ್ಪೀತಿ** ಕಸಿಣರೂಪಸ್ಸಪಿ। ಸಾಮಿಅತ್ಥೇ ಹಿ ಇದಂ ಉಪಯೋಗವಚನಂ। ಭಯಸನ್ತಾಸಅದಸ್ಸನಕಾಮತಾ ವಿಯ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮತಾತಿ ಯೋಜನಾ। ಇದಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ನಿಬ್ಬಿದಾವಿರಾಗನಿರೋಧಾನಂ ಸಾಧಾರಣವಚನಂ। ತೇ ಹಿ ತಯೋ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಭಯಸನ್ತಾಸಅದಸ್ಸನಕಾಮತಾ ವುತ್ತಾ। ಏಕೋ ಕಿರ ಸುನಖೋ ವನೇ ಸೂಕರೇನ ಪಹಟಮತ್ತೋ ಪಲಾತೋ, ಸೋ ಅರೂಪದಸ್ಸನವೇಲಾಯ ಭತ್ತಪಚನಉಕ್ಖಲಿಂ ದೂರತೋ ದಿಸ್ವಾ ಸೂಕರಸಞ್ಞಾಯ ಭೀತೋ ಉತ್ತಸನ್ತೋ ಪಲಾಯಿ,

ಪಿಸಾಚಭೀರುಕೋ ಪುರಿಸೋ ರತ್ತಿಭಾಗೇ ಅಪರಿಚಿತೇ ದೇಸೇ ಮತ್ಥಕಚ್ಛಿನ್ನಂ ತಾಲಕ್ಖನ್ಧಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಿಸಾಚಸಞ್ಞಾಯ ಭೀತೋ ಉತ್ತಸನ್ತೋ ಮುಚ್ಛಿತೋ ಪಪತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **"ಸೂಕರಾ...ಪೇ॰... ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ।

೨೭೩. ಏವನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಂ ಓಪಮ್ಮತ್ಥಂ ನಿಗಮೇನ್ತೋ ಆಹ। **ಸೋತಿ** ಯೋಗಾವಚರೋ। ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ರೂಪನ್ತಿ** ಕಸಿಣರೂಪಂ। **ಸನ್ತವಿಮೋಕ್ಖತೋತಿ** ಅರೂಪಜ್ಝಾನತೋ। ತಾನಿ ಹಿ "ಯೇ ತೇ ಸನ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ರೂಪೇ ಆರುಪ್ಪಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೭೨; ೧೦.೯) ಸನ್ತವಿಮೋಕ್ಖಾತಿ ಆಗತಾ। ಸನ್ತತಾಸಿದ್ಧಿ ಚಸ್ಸ ಅನುಸ್ಸುತಿತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। **ಯಥೇವಾತಿ ಏವ**-ಕಾರೇನ ಯೇನ ಪಕಾರೇನ ಏತಂ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ದುವಙ್ಗಿಕಂ, ಏವಂ ಆರುಪ್ಪಾನಿಪೀತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾವಸೇನ ದುವಙ್ಗಿಕತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ವಿಯ ದುವಙ್ಗಿಕತಾಮತ್ತಂ। ನನು ಚೇತ್ಥಾಪಿ ದುವಙ್ಗಿಕತಾಮತ್ತಮೇವ ಭೂಮಿಭೇದತೋತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ಉಪಮೋಪಮೇಯ್ಯಭಾವಸ್ಸ ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣತೋ।

**ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ। **ನಿಕನ್ತಿನ್ತಿ** ಅಪೇಕ್ಖಂ। **ಪರಿಯಾದಾಯಾತಿ** ಆದೀನವದಸ್ಸನೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ, ಅನಪೇಕ್ಖೋ ಹುತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಣೇನೇವ ಪಣೀತತೋ, ಸುಖುಮತೋ ಚ ಮನಸಿಕಾರೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸನ್ತತೋ ಅನನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ"**ತಿ। **ಪತ್ಥರಿತ್ವಾತಿ** ಪಗೇವ ವಡ್ಢಿತಂ, ತದಾ ವಡ್ಢನವಸೇನ ವಾ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ। **ತೇನಾತಿ** ಕಸಿಣರೂಪೇನ। **ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ ಕಸಿಣನ್ತಿ** ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಕಸಿಣರೂಪಂ ಅಪನೇತಿ। ಉಗ್ಘಾಟನವಿಧಿಂ ಪನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಉಗ್ಘಾಟೇನ್ತೋ ಹೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸಂವೇಲ್ಲೇತೀತಿ** ಪಟಿಸಂಹರತಿ। **ಅಞ್ಞದತ್ಥೂತಿ** ಏಕಂಸೇನ। **ನೇವ ಉಬ್ಬಟ್ಟತೀತಿ** ನೇವ ಉಟ್ಠಹತಿ। **ನ ವಿವಟ್ಟತೀತಿ** ನ ವಿನಿವಟ್ಟತಿ। **ಇಮಸ್ಸಾತಿ** ಇಮಸ್ಸ ಕಸಿಣರೂಪಸ್ಸ। **ಅಮನಸಿಕಾರನ್ತಿ** ಮನಸಿ ಅಕರಣಂ ಅಚಿನ್ತನಂ। **ಮನಸಿಕಾರಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** "ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಕಸಿಣರೂಪಂ ನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ, ತೇನ ಚ ಫುಟ್ಠೋಕಾಸಂ "ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಯದಾ ತಂ ಭಾವನಾನುಭಾವೇನ ಆಕಾಸಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತದಾ ಸೋ ಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತಿ ನಾಮ, ತಞ್ಚ ತೇನ ಉಗ್ಘಾಟಿತಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಮತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾಯತೀ"**ತಿ। **ಸಬ್ಬಮೇತನ್ತಿ** ತಿವಿಧಮ್ಪೇತಂ **ಏಕಮೇವ** ಪರಿಯಾಯಭಾವತೋ।

**"ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತೀ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ? ನನು ರೂಪಾವಚರಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಯೇವ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಚಸ್ಸ ನ ನೇಸಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ಝಾನತೋ ಪರಿಹಾಯೇಯ್ಯ? ಯಂ ಪನೇಕೇ ವದನ್ತಿ "ಅತ್ಥೇವ ಸುಖುಮಾನಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇಯ್ಯಾನಿ ನೀವರಣಾನಿ, ತಾನಿ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಂ। ನ ಹಿ ಮಹಗ್ಗತಕುಸಲೇಸು ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲೇಸು ವಿಯ ಓಧಿಸೋ ಪಹಾನಂ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ಯೋ ಪನ ರೂಪಾವಚರೇಹಿ ಆರುಪ್ಪಾನಂ ಉಳಾರಫಲತಾದಿವಿಸೇಸೋ, ಸೋ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ಸನ್ತತರಪಣೀತತರಭಾವೇನ ತೇಸುಯೇವ ಪುರಿಮಪುರಿಮೇಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। "ವಿಕ್ಖಮ್ಭನ್ತೀ"ತಿ ಪನ ವಚನಂ ವಣ್ಣಭಣನವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ ಅಞ್ಞತ್ಥಾಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಹೀನಾನಂ ಉಪರಿ ಪಹಾನಂ ವುಚ್ಚತಿ। ಯೇ ಪನ "ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಹಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೂಪಚಾರಾದೀಸು ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾವಚನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ। **ಸತಿ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀತಿ** ಆಕಾಸನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಸತಿ ಸಮ್ಮಾ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸತಿಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾನುಗುಣಾನಂ ಸದ್ಧಾಪಞ್ಞಾಮಾನಂ ಸಕಿಚ್ಚಯೋಗಂ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಉಪಚಾರೇನಾತಿ** ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇನ। **ಇಧಾಪೀತಿ** ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಂ। ತಂ ಹಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ। **ಸೇಸನ್ತಿ** "ಸೇಸಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಾನೀ"ತಿಆದಿ। ಯಂ ಇಧ ವತ್ತಬ್ಬಮವುತ್ತಂ, ತಂ ಪನ **ಪಥವೀಕಸಿಣನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೧ ಆದಯೋ) ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಪಥವೀಕಸಿಣೇ ವುತ್ತನಯಮೇವಾ"**ತಿ।

ಏವಂ ಯಂ ತತ್ಥ ಅವಿಸಿಟ್ಠಂ, ತಂ ಅತಿದಿಸಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿಸಿಟ್ಠಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಯಾನಪ್ಪುತೋಳಿ ಕುಮ್ಭಿಮುಖಾದೀನ**ನ್ತಿ ಓಗುಣ್ಠನಸಿವಿಕಾದಿಯಾನಾನಂ ಮುಖಂ ಯಾನಮುಖಂ, ಪುತೋಳಿಯಾ ಖುದ್ದಕದ್ವಾರಸ್ಸ ಮುಖಂ ಪುತೋಳಿಮುಖಂ, ಕುಮ್ಭಿಮುಖನ್ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಮುಖ-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। **ಆಕಾಸಂಯೇವ** ಯಾನಮುಖಾದಿಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ। **ಪರಿಕಮ್ಮಮನಸಿಕಾರೇನಾ**ತಿ ಪರಿಕಮ್ಮಭೂತೇನ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನೇನ। ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಅನುಲೋಮಂ ಉಪಚಾರೋತಿ ಚ ಅನತ್ಥನ್ತರಞ್ಹೇತಂ। **ಪೇಕ್ಖಮಾನೋ** ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ।

೨೭೭. **ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನಾ**ತಿ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ ದಣ್ಡಾದಾನಸಮ್ಭವದಸ್ಸನಾದಿನಾ ಸಬ್ಬೇನ ರೂಪಧಮ್ಮೇಸು, ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿರೂಪನಿಮಿತ್ತೇಸು, ತದಾರಮ್ಮಣಜ್ಝಾನೇಸು ಚ ದೋಸದಸ್ಸನಾಕಾರೇನ, ತೇಸು ಏವ ವಾ ರೂಪಾದೀಸು ನಿಕನ್ತಿಪ್ಪಹಾನಅನಾವಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾದಿನಾ। **ರೂಪಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ರೂಪನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ “ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಮಗ್ಗಂ ಭಾವೇತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೦; ವಿಭ॰ ೬೨೫) ಯಥಾ ರೂಪಭವೋ ರೂಪಂ। **ರೂಪೀ**ತಿ ಹಿ ರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ** ಕಸಿಣರೂಪಂ **ರೂಪನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ** ಪುರಿಮಪದಲೋಪೇನ ಯಥಾ “ದೇವದತ್ತೋ ದತ್ತೋ”ತಿ। **ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಕಸಿಣರೂಪಾನಿ ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ, ಪುರಿಮಪದಲೋಪೇನ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರೂಪಜ್ಝಾನಕಸಿಣರೂಪೇಸು ರೂಪವೋಹಾರೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ। ರೂಪೇ ರೂಪಜ್ಝಾನೇ ತಂಸಹಗತಾ ಸಞ್ಞಾ **ರೂಪಸಞ್ಞಾ। ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚಾತಿ ಚ**-ಸದ್ದೇನ ಯಥಾವುತ್ತಂ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ, ತೇನ ಪಾಳಿಯಂ “ರೂಪಸಞ್ಞಾನ”ನ್ತಿ ಸರೂಪೇಕಸೇಸೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ವಿರಾಗಾ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛನತೋ। **ನಿರೋಧಾ**ತಿ ತಪ್ಪಟಿಬನ್ಧಛನ್ದರಾಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ನಿರೋಧನತೋ। ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕಾತುಂ **“ಕಿಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ವಿರಾಗಾ ಅನವಸೇಸಾನಂ ನಿರೋಧಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಏತ್ಥ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ।

**“ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಿರತ್ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ನ ಹೋತೀ”**ತಿ ಇದಂ ಯಸ್ಮಾ ಇಮಾನಿ ಝಾನಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ನ ಅಙ್ಗಾತಿಕ್ಕಮೇನಾತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ ವಿನಾ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಾಸು ಚ ಸಞ್ಞಾಸು ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಮೇವ ಹೋತೀ”ತಿ ಆಹ। ಅವತ್ವಾ ವುತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿಆದೀಸು ಕುಸಲಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಸಮಾಪನ್ನಗ್ಗಹಣಂ, ವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾವಸೇನ ಉಪಪನ್ನಗ್ಗಹಣಂ, ಕಿರಿಯಾಸಞ್ಞಾವಸೇನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಗ್ಗಹಣಂ। ಅರಹತೋ ಹಿ ಝಾನಾನಿ ವಿಸೇಸತೋ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರೋ। ಯದಿ ಸಞ್ಞಾಸಮತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಅನುನಿಪ್ಫಾದೀಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವಿಭಙ್ಗೇ ಚ ಅವುತ್ತೋ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇಧ ಗಹಿತೋತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **“ಯಸ್ಮಾ ಪನಾ”**ತಿಆದಿ। **ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮವಸೇನಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕತಾ,** “ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚೇತಂ ಅಧಿವಚನ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಭಙ್ಗೇ ವಿಯ ಸಞ್ಞಾಸಮತಿಕ್ಕಮಮೇವ ಅವತ್ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೨೭೮. **ಪಟಿಘಾತೇನಾ**ತಿ ಪಟಿಹನನೇನ ವಿಸಯೀವಿಸಯಸಮೋಧಾನೇನ। **ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ**ತಿಆದೀಸು ಪುರಿಮಂ ಪುರಿಮಂ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಅತ್ಥವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ ಝಾನಸಮಙ್ಗಿಕಾಲೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತೀತಿ ತಸ್ಸ ಇಧೇವ ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಅನುಯೋಗಮುಖೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಕಾಮಞ್ಚೇತಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ** ಪಟಿಪಜ್ಜನಕಾನಂ। **ಏತಾಸಂ** ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ। **ಏತ್ಥ** ಪಠಮಾರುಪ್ಪಕಥಾಯಂ। **ವಚನಂ** ಅತ್ಥಙ್ಗಮವಸೇನ।

ಕಿಂ ವಾ ಪಸಂಸಾಕಿತ್ತನೇನ, ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಪನ ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ ಇಧೇವ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಅಥ ವಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಭಾವಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ನಾಮ ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ ಪಹೀನತಾಯ ವಾ ಪಚ್ಚಯಾಭಾವೇನ ವಾ। ತೇಸು ರೂಪಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅಭಾವೋ ಪಚ್ಚಯಾಭಾವಮತ್ತೇನ, ನ ಪಟಿಪಕ್ಖಾಧಿಗಮೇನಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **“ಕಿಞ್ಚಾಪೀ”**ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ತಾ**ತಿ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ । **ರೂಪಾವಚರ**ನ್ತಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ। **ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾ**ತಿ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಹರನ್ತಸ್ಸ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ಸನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ನ ಪಹೀನತ್ತಾ ನ ಸನ್ತೀ**ತಿ ನ ತದಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ ಪಹೀನಭಾವೇನ ನ ಸನ್ತಿ ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ "**ನ ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಾಯ ರೂಪಾವಚರಭಾವನಾ ಸಂವತ್ತತೀ**"ತಿ। ನನು ಚ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾಪಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ಏವಾತಿ ಚೋದನಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ರೂಪಾಯತ್ತಾ ಚ ಏತಾಸಂ ಪವತ್ತೀ**"ತಿ। **ಅಯಂ ಪನ ಭಾವನಾ**ತಿ ಅರೂಪಭಾವನಮಾಹ। **ಧಾರೇತು**ನ್ತಿ ಅವಧಾರೇತುಂ। **ಇಧಾ**ತಿ ಅರೂಪಜ್ಝಾನೇ। ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರವಚನಾದೀಹಿ **ಆನೇಞ್ಜತಾ**। "ಯೇ ತೇ ಸನ್ತಾ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ಅತಿಕ್ಕಮ್ಮ ರೂಪೇ ಆರುಪ್ಪಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೭೨; ೧೦.೯) **ಸನ್ತವಿಮೋಕ್ಖತಾ ಚ ವುತ್ತಾ**।

೧೭೯. ದೋಸದಸ್ಸನಪುಬ್ಬಕಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವನಾವಸೇನ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಮಹತಾಪಿ ಸದ್ದೇನ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ। ತಥಾ ಪನ ನ ಸುಪ್ಪಹೀನತ್ತಾ ಸಬ್ಬರೂಪಾವಚರಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಾನಂ ಸಿಯಾ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪನ ಅಪ್ಪಕಮ್ಪಿ ಸದ್ದಂ ನ ಸಹತೀತಿ ತಂ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸದ್ದೋ ಕಣ್ಟಕೋತಿ ವುತ್ತಂ। ಆರುಪ್ಪಭಾವನಾಯ ಅಭಾವೇ ಚುತಿತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿರಹಾನಂ ರೂಪಸಞ್ಞಾಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಯಾವ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಪ್ಪವತ್ತಿ, ತಾವ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಪಾದನೇನ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ, ಅತ್ಥಙ್ಗಮೋ ಚ ವುತ್ತೋ। ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಸು ಪನ ಯಾ ತಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏಕನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಿತಾ, ತಾ ಅನೋಕಾಸತಾಯ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಆರುಪ್ಪಭಾವನಾಯ ನಿವಾರಿತತ್ತಾ, ಅನಿವಾರಿತತ್ತಾ ಚ ಕಾಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ತಾಸಂ ಅಮನಸಿಕಾರೋ ಅನಾವಜ್ಜನಂ ಅಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಂ, ಜವನಪಟಿಪಾದಕೇನ ವಾ ಭವಙ್ಗಮನಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅಕರಣಂ ಅಪ್ಪವೇಸನಂ ವುತ್ತಂ।

ತೇನ ಚ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಹೇತೂನಂ ರೂಪಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಥಿರಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸಙ್ಖೇಪತೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಅಪಿಚ ಇಮೇಹಿ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವಣ್ಣೋ ಕಥಿತೋ ಸೋತೂನಂ ಉಸ್ಸಾಹಜನನತ್ಥಂ, ಪಲೋಭನತ್ಥಞ್ಚ। ಯೇ ಹಿ ಅಕುಸಲಾ ಏವಂಗಾಹಿನೋ "ಸಬ್ಬಸ್ಸಾದರಹಿತೇ ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತಿತಸಞ್ಞಾಯ ಕೋ ಆನಿಸಂಸೋ"ತಿ, ತೇ ತತೋ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹತೋ ನಿವತ್ತೇತುಂ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಝಾನಸ್ಸ ಆನಿಸಂಸೋ ಕಥಿತೋ। ತಂ ಹಿ ಸುತ್ವಾ ತೇಸಂ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ "ಏವಂ ಸನ್ತಾ ಕಿರಾಯಂ ಸಮಾಪತ್ತಿ ಏವಂ ಪಣೀತಾ, ಹನ್ದಸ್ಸಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನತ್ಥಂ ಉಸ್ಸಾಹಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ।

೧೮೦. **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ಆಕಾಸಸ್ಸ। ಉಪ್ಪಾದೋ ಏವ ಅನ್ತೋ **ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋ,** ತಥಾ **ವಯನ್ತೋ**। ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ಹಿ ಅಹುತ್ವಾ ಸಮ್ಭವತೋ, ಹುತ್ವಾ ಚ ವಿನಸ್ಸನತೋ ಉದಯವಯಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೋ। ಆಕಾಸೋ ಪನ ಅಸಭಾವಧಮ್ಮತ್ತಾ ತದುಭಯಾಭಾವತೋ ಅನನ್ತೋ ವುತ್ತೋ। ಅಜಟಾಕಾಸಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾಕಾಸಾನಂ ಇಧ ಅನಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "**ಆಕಾಸೋತಿ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೋ ವುಚ್ಚತೀ**"ತಿ ಆಹ। ಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಘಾಟೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟೋ, ತದೇವ **ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಂ**। **ಮನಸಿಕಾರವಸೇನಾಪೀ**ತಿ ರೂಪವಿವೇಕಮತ್ತಗ್ಗಹಣೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಅನನ್ತಫರಣಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಪರಿಕಮ್ಮಮನಸಿಕಾರವಸೇನಾಪಿ। **ಅನನ್ತಂ ಫರತೀ**ತಿ ಅಗ್ಗಹಿತಪರಿಚ್ಛೇದತಾಯ ಅನನ್ತಂ ಕತ್ವಾ ಪರಿಕಮ್ಮಸಮ್ಫುಸ್ಸಪುಬ್ಬಕೇನ ಝಾನಸಮ್ಫಸ್ಸೇನ ಫುಸತಿ। ಯಥಾ ಭಿಸಗ್ಗಮೇವ ಭೇಸಜ್ಜಂ, ಏವಂ **ಆಕಾಸಾನನ್ತಮೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಂ** ಸಂಯೋಗಪರಸ್ಸ ತ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ಝಾನಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ "**ಆಯತನಮಸ್ಸಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇ ಆಯತನ-ಸದ್ದಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ। ಕಾರಣಾಕರಸಞ್ಜಾತಿದೇಸನಿವಾಸಟ್ಠೇಪಿ ಆಯತನ-ಸದ್ದೋ ಇಧ ಯುಜ್ಜತೇವ।

### ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೧೮೧. ಚಿಣ್ಣೋ ಚರಿತೋ ಪಗುಣಿಕತೋ ಆವಜ್ಜನಾದಿಲಕ್ಖಣೋ ವಸೀಭಾವೋ ಏತೇನಾತಿ ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೋ, ತೇನ **ಚಿಣ್ಣವಸೀಭಾವೇನ**। ರೂಪಾವಚರಸಞ್ಞಂ ಅನತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಅನಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ, ತಂಸಹಗತಸಞ್ಞಾಮನಸಿಕಾರಸಮುದಾಚಾರಸ್ಸ ಹಾನಭಾಗಿಯಭಾವಾವಹತೋ, ತಂಸಮತಿಕ್ಕಮೇನೇವ ತದಞ್ಞೇಸಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಸಿದ್ಧಿತೋ ಚ ವುತ್ತಂ "**ಆಸನ್ನರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಾ**"ತಿ। ವೀಥಿಪಟಿಪನ್ನಾಯ ಭಾವನಾಯ ಉಪರೂಪರಿವಿಸೇಸಾವಹಭಾವತೋ,

ಪಣೀತಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋ ಚ ಪಠಮಾರುಪ್ಪತೋ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಂ ಸನ್ತತರಸಭಾವನ್ತಿ ಆಹ **“ನೋ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಮಿವ ಸನ್ತಾ”**ತಿ ವಕ್ಖತಿ ಹಿ “ಸುಪ್ಪಣೀತತರಾ ಹೋನ್ತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಇಧಾ”ತಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೯೦)। **ಅನನ್ತಂ ಅನನ್ತನ್ತಿ** ಕೇವಲಂ “ಅನನ್ತಂ ಅನನ್ತ”ನ್ತಿ **ನ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ** ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಂ, “ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ ಪನ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, “ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ ವಾ।

**ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇ ವಿಞ್ಞಾಣನಿಮಿತ್ತೇ। **ಚಿತ್ತಂ ಚಾರೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಭಾವನಾಚಿತ್ತಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ। **ಆಕಾಸಫುಟೇ ವಿಞ್ಞಾಣೇತಿ** ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣೇ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇ। **ಅಪ್ಪೇತೀತಿ** ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮಭಾವನಾಭಾವತೋ ಇದಂ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಂ ವಿಯ। **ಅಪ್ಪನಾನಯೋ ಪನೇತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವಾತಿ** ಏತ್ಥ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನೇ ಪುರಿಮಭಾಗೇ ತೀಣಿ, ಚತ್ತಾರಿ ವಾ ಜವನಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಾನಿ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। “ಚತುತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಅರೂಪಾವಚರ”ನ್ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೭೪) ಪಠಮಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನೇ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ, ಅಥ ವಾ **ಅಪ್ಪನಾನಯೋತಿ** ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಝಾನಸ್ಸ ಅಪ್ಪನಾನಯೋ ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮಭಾವನಾವಸೇನ ಆರುಪ್ಪಂ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, “ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಸ್ಸೇವ ಹಿ ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮನಮತ್ತಂ ತತ್ಥ **ಹೋತೀ**”ತಿ **ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೭೭) ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೮೨. **ಸಬ್ಬಸೋತಿ** ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪಠಮಾರುಪ್ಪೇ “ಆಸನ್ನರೂಪಜ್ಝಾನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾ, ಅಸನ್ತಸಭಾವತಾ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಸಬ್ಬೇನ ದೋಸದಸ್ಸನಾಕಾರೇನ, ತತ್ಥ ವಾ ನಿಕನ್ತಿಪಹಾನಅನಾವಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾದಿಆಕಾರೇನ, ಸಬ್ಬಂ ವಾ ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾಭೇದತೋ ಅನವಸೇಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸ್ವಾಯಮತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಞಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ಆಹ **“ಸಬ್ಬಸೋತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾ”**ತಿ। ಝಾನಸ್ಸ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನತಾ ಬಾಹಿರತ್ಥಸಮಾಸವಸೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾತಿ ಆಹ **“ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಝಾನಮ್ಪಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನ”**ನ್ತಿ । ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಪನ ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಸಮಾಸವಸೇನಾತಿ ಸನ್ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪೀ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **“ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾ”**ತಿ ಇದಂ “ನಾಸ್ಸ ಅನ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಪದಸಿದ್ಧಿಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಏವಂ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನಪಿ ಆಯತನ-ಸದ್ದೇನ ಇಧ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಥಾ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸಞ್ಜಾಯತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಸಞ್ಜಾತಿ, ಸಞ್ಜಾತಿ ಏವ ದೇಸೋ **ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ। ಝಾನಂ** ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ। **ಆರಮ್ಮಣಂ** ಅಮನಸಿಕರಣೇನ। **ಉಭಯಮ್ಪಿ** ವಾ ಉಭಯತಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಝಾನಸ್ಸಪಿ ಹಿ ಅನಾವಜ್ಜನಂ, ಜವನಪಟಿಪಾದಕೇನ ವಾ ಭವಙ್ಗಮನಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅಕರಣಂ ಅಮನಸಿಕರಣಂ, ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಅಪ್ಪವತ್ತನಂ **ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣನ್ತಿ** ಅತ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಭವತೋ **ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ** ಸಾಮಞ್ಞನಿದ್ದೇಸೇನ, ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವಾ।

ಪುಬ್ಬೇ ಅನನ್ತಸ್ಸ ಆಕಾಸಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅತ್ತನೋ ಫರಣಾಕಾರೇನೇವ “ಅನನ್ತ”ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬತ್ತಾ “ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಪುನ **“ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವಾ ಅನನ್ತ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಸೋ ಮನಸಿಕರಣವಸೇನಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನಾಹ **“ಅನವಸೇಸತೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ‘ಅನನ್ತ’ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ”**ತಿ। **ಝಾನವಿಭಙ್ಗೇಪಿ** ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಯಂ ಪನ ವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಏವಂ ವಾ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ತಂಯೇವ ಆಕಾಸಂ ಫುಟಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಮನಸಿ ಕರೋತೀತಿ। ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ಯುತ್ತೋ ವಿಯ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಂಯೇವ ಆಕಾಸಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಫುಟಂ ತೇನ ಗಹಿತಾಕಾರಂ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನನ್ತಂ ಫರತೀತಿ। ಯಂ ಹಿ ಆಕಾಸಂ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಸಮಙ್ಗೀ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಅನನ್ತಂ ಫರತಿ, ತಂ ಫರಣಾಕಾರಸಹಿತಮೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಸಮಙ್ಗೀ ಅನನ್ತಂ ಫರತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಅನನ್ತಫರಣಾಕಾರೇನ ಇಧ ಅನನ್ತತಾ, ನ ಆಕಾಸಸ್ಸ ವಿಯ ಉಪ್ಪಾದನ್ತಾದಿಅಭಾವೇನಾತಿ **“ನಾಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ ಅನನ್ತ”**ನ್ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವಾಹ। **“ರುಳ್ಹೀಸದ್ದೋ”**ತಿ ಇಮಿನಾ “ವಿಞ್ಞಾಣಾನಞ್ಚ”ನ್ತಿ ಏತಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೇ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ-ಸದ್ದೋ ನಿರುಳ್ಹೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಂ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನೇನ ಅಞ್ಚೀಯತಿ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಆಲಮ್ಬೀಯತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚನ್ತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವಾತಿ ಆಹ **“ಸೇಸಂ ಪುರಿಮಸದಿಸಮೇವಾ”**ತಿ।

## ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೨೮೩**. ತತಿಯಾರುಪ್ಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಸದಿಸಂ, ತಂ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಅಪುಬ್ಬಮೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ತತ್ಥ **ತಸ್ಸೇವಾತಿ** ಯಂ ಆರಬ್ಭ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಪವತ್ತಂ, ತಸ್ಸೇವ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ **“ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾ”**ತಿ। ಏತೇನ ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **“ಆರಮ್ಮಣಭೂತಸ್ಸಾ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ತಸ್ಸ ಅನಾರಮ್ಮಣಭೂತಂ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। **ಅಭಾವೋತಿ** ನತ್ಥಿತಾ। **ಸುಞ್ಞತಾತಿ** ರಿತ್ತತಾ। **ವಿವಿತ್ತಾಕಾರೋತಿ** ವಿವೇಕೋ। ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಪಗಮಮೇವ ವದತಿ। “ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ”ತಿ ವತ್ವಾ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾತಿ** ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಮನಸಿ ಅಕತ್ವಾ ಅಚಿನ್ತೇತ್ವಾ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ, ತೇನ ತೀಸು ಪಕಾರೇಸು ಏಕೇನಪಿ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

**ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾವಸಙ್ಖಾತೇ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿನಿಮಿತ್ತೇ। **ಆಕಾಸೇ ಫುಟೇತಿ** ಆಕಾಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ। “ಆಕಾಸಫುಟೇ”ತಿ ವಾ ಪಾಠೋ। **ಸುಞ್ಞವಿವಿತ್ತನತ್ಥಿಭಾವೇತಿ** ಸುಞ್ಞಭಾವೇ, ವಿವಿತ್ತಭಾವೇ, ನತ್ಥಿಭಾವೇ ಚಾತಿ ಯೇನ ಆಕಾರೇನ ಭಾವಿತಂ, ತಸ್ಸ ಗಹಣತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ **ಸುಞ್ಞವಿವಿತ್ತನತ್ಥಿಭಾವೇತಿ** ಸುಞ್ಞವಿವಿತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತೇ ನತ್ಥಿಭಾವೇ, ತೇನ ವಿನಾಸಾಭಾವಮೇವ ದಸ್ಸೇತಿ, ನ ಪುರೇ ಅಭಾವಾದಿಕೇ।

**ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತೇತಿ** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಜ್ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತೇ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ಅಪಗಮಸಙ್ಖಾತೇ ನತ್ಥಿಭಾವೇ ಯಥಾವುತ್ತೇ ಅಪ್ಪನಾಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ। ಸೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಭಾವಮೇವ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಹರತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಪುರಿಸೋ ಕತ್ಥಚಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸುಞ್ಞಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ, ನತ್ಥಿಭಾವಮೇವ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಂ ಠಾನನ್ತಿ** ತಂ ಸನ್ನಿಪಾತಟ್ಠಾನಂ। **“ಪರಿಕಮ್ಮಮನಸಿಕಾರೇನ ಅನ್ತರಹಿತೇ”**ತಿ ಇಮಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಾಭಾವೇನ ತಸ್ಸ ಅನ್ತರಧಾನಂ ನ ನಟ್ಠತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ - ಯಥಾ ಸೋ ಪುರಿಸೋ ತತ್ಥ ಸನ್ನಿಪತಿತಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘಂ ದಿಸ್ವಾ ಗತೋ, ತತೋ ಸಬ್ಬೇಸು ಭಿಕ್ಖೂಸು ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಅಪಗತೇಸು ಆಗನ್ತ್ವಾ ತಂ ಠಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ಸುಞ್ಞಮೇವ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ತತೋಪಿ ಅಪಗತಕಾರಣಂ, ಏವಮಯಂ ಯೋಗಾವಚರೋ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಜ್ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ನತ್ಥೀತಿ ಪರಿಕಮ್ಮಮನಸಿಕಾರೇನ ತಸ್ಮಿಂ ಅಪಗತೇ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ತಸ್ಸ ನತ್ಥಿಭಾವಮೇವ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ನ ತಸ್ಸ ಅಪಗಮನಕಾರಣಂ ವೀಮಂಸತಿ ಝಾನಸ್ಸ ತಾದಿಸಾಭೋಗಾಭಾವತೋತಿ। **ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾತಿ** ಏತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**೨೮೪**. ನತ್ಥಿತಾ ಪರಿಯಾಯಾಸುಞ್ಞವಿವಿತ್ತಭಾವಾತಿ “ನತ್ಥೀ”ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥಂ ವದನ್ತೇನ ಸುಞ್ಞವಿವಿತ್ತಪದಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನಿ। ಆಮೇಡಿತವಚನಂ ಪನ ಭಾವನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। ವಿಭಙ್ಗೇಪಿ ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ವುತ್ತೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **“ಯಮ್ಪಿ ವಿಭಙ್ಗೇ”**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ತಞ್ಞೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಭಾವೇತೀತಿ** ಯಂ ಪುಬ್ಬೇ “ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿ ಮನಸಿ ಕತಂ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಂಯೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ । ತಂಯೇವ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಪಠಮೇನ ವಿಯ ರೂಪನಿಮಿತ್ತಂ ತತಿಯೇನಾರುಪ್ಪೇನಾಭಾವೇತೀತಿ। **ಖಯತೋ ಸಮ್ಮಸನನ್ತಿ** ಭಙ್ಗಾನುಪಸ್ಸನಮಾಹ। ಸಾ ಹಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನಂ ಭಙ್ಗಾಭಾವಮೇವ ಪಸ್ಸನ್ತೀ “ವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅಭಾವೇತೀ”ತಿಆದಿನಾ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಲಭತೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **“ಖಯತೋ ಸಮ್ಮಸನಂ ವಿಯ ವುತ್ತ”**ನ್ತಿ।

**ಅಸ್ಸಾತಿ** ಪಾಠಸ್ಸ। ಪುನ **ಅಸ್ಸಾತಿ** ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ। **ಅಭಾವೇತೀತಿ** ಅಭಾವಂ ಕರೋತಿ। ಯಥಾ ಞಾಣಸ್ಸ ನ ಉಪತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂ ಕರೋತಿ ಅಮನಸಿಕರಣತೋ। ತತೋ ಏವ **ವಿಭಾವೇತಿ** ವಿಗತಭಾವಂ ಕರೋತಿ, ವಿನಾಸೇತಿ ವಾ ಯಥಾ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ತಥಾ ಕರಣತೋ। ತೇನೇವ **ಅನ್ತರಧಾಪೇತಿ** ತಿರೋಭಾವಂ ಗಮೇತಿ। **ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ** ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿಯಾ ಏವಮತ್ಥೋ, ನ ಇತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಅಯುಜ್ಜಮಾನಕತ್ತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಅಸ್ಸಾತಿ** ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವಸ್ಸ। **ಕಿಞ್ಚನನ್ತಿ** ಕಿಞ್ಚಿಪಿ। ಸಭಾವಧಮ್ಮಸ್ಸ ಅಪ್ಪಾವಸೇಸತಾ ನಾಮ ಭಙ್ಗೋ ಏವ ಸಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿ ಅಸ್ಸ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ನತ್ಥೀ"**ತಿ। ಸತಿ ಹಿ ಭಙ್ಗಮತ್ತೇಪಿ ತಸ್ಸ ಸಕಿಞ್ಚನತಾ ಸಿಯಾ। **ಅಕಿಞ್ಚನನ್ತಿ** ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಕಾರಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ವಿಭಾವನಮಾಹ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

### ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕಥಾವಣ್ಣನಾ

೨೮೫. **ನೋ ಚ ಸನ್ತಾತಿ** ಯಥಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸವಿಸೇಸಾ ಸನ್ತಾ, ಏವಮಯಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿ ನೋ ಚ ಸನ್ತಾ ತದಭಾವತೋ। ಯಾ ಅಯಂ ಖನ್ಧೇಸು ಪಚ್ಚಯಯಾಪನೀಯತಾಯ, ರೋಗಮೂಲತಾಯ ಚ ರೋಗಸರಿಕ್ಖತಾ, ದುಕ್ಖತಾಸೂಲಯೋಗಾದಿನಾ ಗಣ್ಡಸರಿಕ್ಖತಾ, ಪೀಳಾಜನನಾದಿನಾ ಸಲ್ಲಸರಿಕ್ಖತಾ ಚ, ಸಾ ಸಞ್ಞಾಯ ಸತಿ ಹೋತಿ, ನಾಸತೀತಿ ವುತ್ತಂ **"ಸಞ್ಞಾ ರೋಗೋ, ಸಞ್ಞಾ ಗಣ್ಡೋ, ಸಞ್ಞಾ ಸಲ್ಲ"**ನ್ತಿ। ಸಾ ಚೇತ್ಥ ಪಟುಕಿಚ್ಚಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವತೋ ಓಳಾರಿಕಸಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ನ ಕೇವಲಂ ಸಞ್ಞಾ ಏವ, ಅಥ ಖೋ ವೇದನಾಚೇತನಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಪನ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। **ಏತಂ ಸನ್ತನ್ತಿ** ಏತಂ ಅಸನ್ತಭಾವಕರರೋಗಾದಿಸರಿಕ್ಖಸಞ್ಞಾವಿರಹತೋ ಸನ್ತಂ। ತತೋ ಏವ **ಪಣೀತಂ**। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ ಆಹ **"ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ"**ತಿ ? ತದಪದೇಸೇನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಜ್ಝಾನಮಾಹ **"ಆದೀನವ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ರೋಗಾದಿಸರಿಕ್ಖಸಞ್ಞಾದಿಸಬ್ಭಾವೋಪಿ ಆದೀನವೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ನ ಆಸನ್ನವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾವ। **ಉಪರೀತಿ** ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪೇ। **ಸಾ ವಾತಿ** ಸಾ ಏವ। **ವತ್ತಿತಾತಿ** ಪವತ್ತಿತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಾ ವಳಞ್ಜಿತಾ।

**ತಸ್ಮಿಂ ನಿಮಿತ್ತೇತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇ ಝಾನನಿಮಿತ್ತೇ। **ಮಾನಸನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಂ "ಮನೋ ಏವ ಮಾನಸ"ನ್ತಿ ಕತ್ವಾ, ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರಂ ವಾ। ತಂ ಹಿ ಮನಸಿ ಭವನ್ತಿ ಮಾನಸನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಝಾನಾನುಗುಣತಾಯ ಸಮಾಪತ್ತಿಪರಿಯಾಯೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಹ **"ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಸಮಾಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇಸು ಚತೂಸು ಖನ್ಧೇಸೂ"**ತಿ, ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇಸೂತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

೨೮೬. ಯಥಾವುತ್ತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ಆಯತನಂ ಕಾರಣಮಸ್ಸಾತಿ **ಝಾನಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ,** ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಂ ಝಾನಸ್ಸ ಕಾರಣನ್ತಿ **ಆರಮ್ಮಣಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನ**ನ್ತಿ ಏವಂ ವಾ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**ಯಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಭಾವತೋತಿ** ಯಾದಿಸಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅತ್ಥಿಭಾವೇನ। ಯಾ ಹಿ ಸಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಸಞ್ಞಾತಿಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸಞ್ಞಾಸಭಾವಾನಾತಿವತ್ತನತೋ ಅಸಞ್ಞಾತಿಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಸಾ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತನ್ತಿ** ತಂ ಝಾನಂ। **ತಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುನ್ತಿ** ಏತ್ಥ **ತನ್ತಿ** ತಂ ಸಸಾಪಟಿಪದಂ, ಯಥಾವುತ್ತಸಞ್ಞಂ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಅಧಿಗಮುಪಾಯನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀತಿ** ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಧಮ್ಮಂ ಉದ್ಧರನ್ತೇನ ಸಞ್ಞಾವನ್ತಮುಖೇನ ಸಞ್ಞಾ ಉದ್ಧಟಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ। ಸಾ ಪನ ಪಟಿಪದಾ ಯತ್ಥ ಪವತ್ತತಿ, ಯಥಾ ಚ ಪವತ್ತತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತೀ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಹಿ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋತಿ। **ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮಾತಿ** ಯಾ ನಾಮ।

**ನತ್ಥಿಭಾವಮ್ಪೀ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸುಞ್ಞತಮ್ಪಿ, ಏವಂ ಸುಖುಮಮ್ಪೀತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯಾ**ತಿ ಸನ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ತಬ್ಭಾವೋ ಸನ್ತಾರಮ್ಮಣತಾ, ತಾಯ, ನ ಝಾನಸನ್ತತಾಯ। ನ ಹಿ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನತೋ ಸನ್ತಾ।

ಚೋದಕೋ "ಯಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ನ ತತ್ಥ ಆದೀನವದಸ್ಸನಂ ಭವೇಯ್ಯ। ಅಸತಿ ಚ ಆದೀನವದಸ್ಸನೇ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಏವ ನ ಸಿಯಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸನ್ತತೋ ಚೇ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಕಥಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ಹೋತೀ"**ತಿ ಆಹ। ಇತರೋ **"ಅಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾಯಾ"**ತಿ ಪರಿಹಾರಮಾಹ, ತೇನ ಆದೀನವದಸ್ಸನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸೋ ಹೀ**ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಪಾಕಟತರಂ ಕರೋತಿ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಿಂ ಝಾನೇ ಅಭಿರತಿ, ತತ್ಥ ಆವಜ್ಜನಸಮಾಪಜ್ಜನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಸಾ ಪನಸ್ಸ ತತಿಯಾರುಪ್ಪೇ ಸಬ್ಬಸೋ ನತ್ಥಿ, ಕೇವಲಂ ಅಞ್ಞಾಭಾವತೋ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಮತ್ತಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಕಿಞ್ಚಾಪೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

**ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾವ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ತೇಸಂ ಸಿಪ್ಪೀನಂ ಜೀವಿಕಂ ತಿಣಾಯಪಿ ಅಮಞ್ಞಮಾನೋ ತೇ ವೀತಿವತ್ತತಿಯೇವ। **ಸೋ**ತಿ ಯೋಗಾವಚರೋ। **ತ**ನ್ತಿ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಸಮಾಪತ್ತಿಂ। **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ "ಸನ್ತಾ ವತಾಯಂ ಸಮಾಪತ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ। **ತ**ನ್ತಿ ಯಾಯ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಂ ಸಞ್ಞಂ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಹಿ ದೇಸನಾ। **ಪರಮಸುಖುಮ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಸುಖುಮಭಾವಂ। **ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಉಕ್ಕಂಸಗತಸುಖುಮತಾಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಸೇಸತಾಮತ್ತಂ ಸಮಾಪತ್ತಿಂ। ತೇನಾಹ **"ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಸಙ್ಖಾರ"**ನ್ತಿ। ಅನ್ತಮತಿಚ್ಚ **ಅಚ್ಚನ್ತಂ**। ಯತೋ ಸುಖುಮತಮಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಥಾಪರಮುಕ್ಕಂಸಗತಸುಖುಮಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹಿ ತಚ್ಛನ್ತಿಯಾ ವಿಯ ಪವತ್ತಮಾನಾಯ ಭಾವನಾಯ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಙ್ಖಾರಾ ತತ್ಥ ಅನ್ತಿಮಕೋಟ್ಠಾಸತಂ ಪಾಪಿತಾ, ತತೋ ಪರಂ ನಿರೋಧೋ ಏವ, ನ ಸಙ್ಖಾರಪ್ಪವತ್ತೀತಿ। ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ **"ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತೀ"**ತಿ।

**೨೮೭. ಯಂ ತಂ** ಚತುಕ್ಖನ್ಧಂ। **ಅತ್ಥತೋ**ತಿ ಕುಸಲಾದಿವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠಪರಮತ್ಥತೋ। ವಿಸೇಸತೋ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾಯ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಇಧ ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ"**ತಿ। **ಓಳಾರಿಕಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ**ತಿ ಯದಿಪಿ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪವಿಪಾಕಸಞ್ಞಾಯ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಕುಸಲಸಞ್ಞಾ ಓಳಾರಿಕಾ, ತಥಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಫಲಸಞ್ಞಾಹಿ, ತಥಾಪಿ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾ ನಾಮ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಪರಿಯಾಪನ್ನಾಯ ವಿಯ ಚತುವೋಕಾರೇಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಸಞ್ಞಾಯ ವಿಯ ಓಳಾರಿಕಾಯ ಅಭಾವತೋ। **ಸುಖುಮಾಯಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸುಖುಮಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಭಾವತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ। **ನೇವಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ-ಕಾರೋ ಅಭಾವತ್ಥೋ, **ನಾಸಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನ-ಕಾರೋ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ, ಅ-ಕಾರೋ ಅಭಾವತ್ಥೋವ, ಅಸಞ್ಞಂ ಅನಸಞ್ಞಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ**ತಿ ಏಕದೇಸಭಾವೇನ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪೇ। ದುತಿಯೇ ಅತ್ಥವಿಕಪ್ಪೇ **ನೇವಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ-ಕಾರೋ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ। ತಥಾ **ನಾಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ನ-ಕಾರೋ, **ಅ**-ಕಾರೋ ಚ ಅಞ್ಞತ್ಥೋ ಏವಾತಿ ತೇನ ದ್ವಯೇನ ಸಞ್ಞಾಭಾವೋ ಏವ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಧಮ್ಮಾಯತನಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಆಯತನಭಾವೋ ವುತ್ತೋವಾತಿ **"ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ।

ಕಿಂ ಪನ ಕಾರಣಂ, ಯೇನೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾವ ಏದಿಸೀ ಜಾತಾತಿ ಅನುಯೋಗಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ನ ಕೇವಲ"**ನ್ತಿಆದಿ। ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾ "ನಾನತ್ತಕಾಯಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಿನೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೧, ೩೫೯; ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೨೪) ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ **ಏಸ ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಕಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ಸಭಾವತೋ ಅತ್ಥೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಕಞ್ಚಿ ವಿಸೇಸಂ ಉಪಾದಾಯ ನತ್ಥೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಾಸಙ್ಖಾತೋ ಅತ್ಥೋ।

ಅತಿಥೋಕಮ್ಪಿ ಯಂ **ತೇಲಮತ್ಥಿ ಭನ್ತೇತಿ ಆಹ** ಅಕಪ್ಪಿಯಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ, ತದೇವ **ನತ್ಥಿ, ಭನ್ತೇ, ತೇಲನ್ತಿ ಆಹ** ನಾಳಿಪೂರಣಂ ಉಪಾದಾಯ। ತೇನಾಹ "**ತತ್ಥ ಯಥಾ**"ತಿಆದಿ।

ಯದಿ ಆರಮ್ಮಣಸಞ್ಜಾನನಂ ಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ, ತಂ ಸಞ್ಞಾ ಸಮಾನಾ ಕಥಮಯಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಆಹ "**ದಹನಕಿಚ್ಚಮಿವಾ**"ತಿಆದಿ। ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏವ ಹೇಸಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತತೋ ಏವ ಚ ಞಾಣಸ್ಸ ಸುಗಯ್ಹಾಪಿ ನ ಹೋತಿ। ತೇನಾಹ "**ನಿಬ್ಬಿದಾಜನನಮ್ಪಿ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀ**"ತಿ। **ಅಕತಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ** ಅಕತವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತಸಮ್ಮಸನಚಾರೋ। **ಪಕತಿವಿಪಸ್ಸಕೋತಿ** ಪಕತಿಯಾ ವಿಪಸ್ಸಕೋ। ಖನ್ಧಾದಿಮುಖೇನ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ದ್ವಾರಾಲಮ್ಬನೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಪಸ್ಸಕೋ ಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯ ತಬ್ಬಿಸಯಉದಯಬ್ಬಯಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಾದೇತುಂ, ಯಥಾ ಪನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಸೋಪೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನವಸೇನೇವಾತಿ** ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮೇ ಅವಿನಿಬ್ಭುಜ್ಜ ಏಕತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಕಲಾಪತೋ ಸಮೂಹತೋ ಸಮ್ಮಸನವಸೇನ ನಯವಿಪಸ್ಸನಾಸಙ್ಖಾತಕಲಾಪಸಮ್ಮಸನವಸೇನ। ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮೇ ವಿನಿಬ್ಭುಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಸರೂಪತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಸಮ್ಮಸನಂ **ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾ । ಏವಂ ಸುಖುಮತ್ತಂ ಗತಾ** ಯಥಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾಪಿ ನಾಮ ಅನುಪದಂ ನ ವಿಪಸ್ಸನೇಯ್ಯಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

**ಥೇರಸ್ಸಾತಿ** ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಥೇರಸ್ಸ। **ಅಞ್ಞಾಹಿಪೀತಿ** ಏತ್ಥ ಅಯಮಪರಾ ಉಪಮಾ - ಏಕೋ ಕಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಪುರಿಸಂ ಮನುಞ್ಞಂ ಮತ್ತಿಕಭಾಜನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಂ ದಿಸ್ವಾ ಯಾಚಿ "ದೇಹಿ ಮೇ ಇಮಂ ಭಾಜನ"ನ್ತಿ। ಸೋ ಸುರಾಸಿತ್ತತಂ ಸನ್ಧಾಯ "ನಾಯ್ಯೋ ಸಕ್ಕಾ ದಾತುಂ, ಸುರಾ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಆಹ। ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಅತ್ತನೋ ಸಮೀಪೇ ಠಿತಂ ಪುರಿಸಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಆಹ "ತೇನ ಹಿ ಇಮಸ್ಸ ಪಾತುಂ ದೇಹೀ"ತಿ। ಇತರೋ "ನತ್ಥಯ್ಯೋ"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಸ ಅಯೋಗ್ಯಭಾವಂ ಉಪಾದಾಯ "ಅತ್ಥೀ"ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ಪಾತಬ್ಬತಾಯ ತತ್ಥ ಅಭಾವತೋ "ನತ್ಥೀ"ತಿಪಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಜಾತಂ, ಏವಂ ಇಧಾಪೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ, ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭಾವನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋ, ಏವಂ ಕೋಚಿ ಭಾವನಾಕಾರೋ ನ ಗಹಿತೋತಿ? ಕೇಚಿ ತಾವ ಆಹು - "ಭಾವನಾಕಾರೋ ನಾಮ ಸೋಪಚಾರಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಯಥಾಸಕಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ, ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚೇತ್ಥ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಧಮ್ಮಾ। ತೇ ಪನ ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಏಕಸ್ಸ ವಾ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಧಮ್ಮಸ್ಸ ವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ ಸಿಯುಂ, ಸಬ್ಬೇ ಏವ ವಾ। ತತ್ಥ ಪಠಮಪಕ್ಖೇ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಗಹಣಂ ಆಪನ್ನನ್ತಿ 'ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣ'ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೇ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ದುತಿಯಪಕ್ಖೇ ಪನ ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಝಾನಸ್ಸ 'ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞ'ನ್ತಿ ಮನಸಿಕಾರೇ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನತಾ ವಾ ಸಿಯಾ, ಅಭಾವಾರಮ್ಮಣತಾ ವಾ। ಸಬ್ಬಥಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಭಾವೋ ನ ಲಬ್ಭತೀ"ತಿ। ತದಿದಮಕಾರಣಂ ತಥಾ ಝಾನಸ್ಸ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ। ನ ಹಿ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಭಾವನಾ ವಿಞ್ಞಾಣಮಾಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ವಾ ಆಮಸನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ, ಕಿಞ್ಚರಹಿ? ತತಿಯಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ಸನ್ತತಂ।

ಯದಿ ಏವಂ, ಕಸ್ಮಾ ಪಾಳಿಯಂ "ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ನ ಗಹಿತನ್ತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ಗಹಿತತಂ **ಸುತ್ತೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೨೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨), **ವಿಭಙ್ಗೇ** (ವಿಭ॰ ೬೦೭ ಆದಯೋ) ಪನ ಗಹಿತಮೇವ। ಯಥಾಹ - "ತಞ್ಞೇವ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೧೯)। ಅಥ ಕಸ್ಮಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** ವಿಯ ಸುತ್ತೇ ಭಾವನಾಕಾರೋ ನ ಗಹಿತೋತಿ? ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ, ದೇಸನಾವಿಲಾಸತೋ ಚ। ಯೇ ಹಿ ವೇನೇಯ್ಯಾ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸು ಆರುಪ್ಪೇಸು "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ, ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ಭಾವನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋ, ಏವಂ ಅಗ್ಗಹಿತೇ ಏವ ತಸ್ಮಿಂ ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸುತ್ತೇ ತಥಾ ದೇಸನಾ ಕತಾ, ಸುತ್ತನ್ತಗತಿಕಾವ ಅಭಿಧಮ್ಮೇ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** (ವಿಭ॰ ೬೦೫ ಆದಯೋ) ಉದ್ದೇಸದೇಸನಾ। ಯೇ ಪನ ವೇನೇಯ್ಯಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ವುತ್ತೇಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ ತಮತ್ಥಂ ಪಟಿವಿಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ

**ವಿಭಙ್ಗೇ** ಭಾವನಾಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಧಮ್ಮಿಸ್ಸರೋ ಪನ ಭಗವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಧಮ್ಮಾನಂ ದೇಸೇತಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಂ ಜಾನನ್ತೋ ಕತ್ಥಚಿ ಭಾವನಾಕಾರಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಭಾವನಾಕಾರಂ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಸಾ ಚ ದೇಸನಾ ಯಾವದೇವ ವೇನೇಯ್ಯವಿನಯತ್ಥಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೋ। ಸುತ್ತನ್ತದೇಸನಾ ವಾ ಪರಿಯಾಯಕಥಾತಿ ತತ್ಥ ಭಾವನಾಕಾರೋ ನ ಗಹಿತೋ, ಅಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾ ಪನ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಕಥಾತಿ ತತ್ಥ ಭಾವನಾಕಾರೋ ಗಹಿತೋತಿ ಏವಮ್ಪೇತ್ಥ ಭಾವನಾಕಾರಸ್ಸ ಗಹಣೇ, ಅಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಕಾರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಪರೇ ಪನ ಭಣನ್ತಿ – "ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪೇ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಸುತ್ತೇ** ಭಾವನಾಕಾರಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣಂ, ಸ್ವಾಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಅನುಪುಬ್ಬಭಾವನಾಜನಿತೋ। ಸಾ ಚ ಅನುಪುಬ್ಬಭಾವನಾ ಪಹಾನಕ್ಕಮೋಪಜನಿತಾ ಪಹಾತಬ್ಬಸಮತಿಕ್ಕಮೇನ ಝಾನಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬತೋ। ತಥಾ ಹಿ ಕಾಮಾದಿವಿವೇಕವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮಪೀತಿವಿರಾಗಸೋಮನಸ್ಸತ್ಥಙ್ಗಮಮುಖೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ದೇಸಿತಾನಿ, ರೂಪಸಞ್ಞಾದಿಸಮತಿಕ್ಕಮಮುಖೇನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಝಾನಾನಿಯೇವ, ಅಥ ಖೋ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸೀಲಂ, ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನವಸೇನೇವ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬತೋ ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಸಮತಿಕ್ಕಮದಸ್ಸನಮುಖೇನೇವ ದೇಸನಾ ಆರುಳ್ಹಾ। ತಥಾ ಹಿ "ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ ಪಹಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ಪಟಿವಿರತೋ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೮, ೧೯೪) ಸೀಲಸಂವರೋ, "ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ದಿಸ್ವಾ ನ ನಿಮಿತ್ತಗ್ಗಾಹೀ ಹೋತಿ ನಾನುಬ್ಯಞ್ಜನಗ್ಗಾಹೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೩; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೧, ೪೨೧; ೩.೧೫, ೭೫) ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ, "ನೇವ ದವಾಯ ನ ಮದಾಯಾ"ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩, ೪೨೨; ೨.೨೪; ೩.೭೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೩; ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೫೮; ಮಹಾನಿ॰ ೨೦೬; ವಿಭ॰ ೫೧೮) ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಮಿಚ್ಛಾಜೀವಂ ಪಹಾಯ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೮) ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿ, "ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝೇನ ಚೇತಸಾ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೧೭; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೧೨, ೪೨೫; ೩.೧೬, ೭೫) ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗೋ, "ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ಅಸ್ಮಿಮಾನಸಮುಗ್ಘಾತಾಯ, ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಿನೋ, ಮೇಘಿಯ, ಅನತ್ತಸಞ್ಞಾ ಸಣ್ಠಾತಿ, ಅನತ್ತಸಞ್ಞೀ ಅಸ್ಮಿಮಾನಸಮುಗ್ಘಾತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಆಸವಾನಂ ಖಯಾ ಅನಾಸವಂ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ಸಯಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ ಸಚ್ಛಿಕತ್ವಾ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿಪಕ್ಖಧಮ್ಮಪ್ಪಹಾನವಸೇನೇವ ದೇಸಿತಾ। ತಸ್ಮಾ ಝಾನಾನಿ ದೇಸೇನ್ತೋ ಭಗವಾ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೨೬; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೩) ಪಹಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಸಮತಿಕ್ಕಮದಸ್ಸನಮುಖೇನೇವ ದೇಸೇಸಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಕಾಮಾದಿವಿವೇಕವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವೂಪಸಮಪೀತಿವಿರಾಗಸೋಮನಸ್ಸತ್ಥಙ್ಗಮಮುಖೇನ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಿ ದೇಸಿತಾನಿ, ರೂಪಸಞ್ಞಾದಿಸಮತಿಕ್ಕಮಮುಖೇನ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನೀ"ತಿ। ತತ್ಥ ಯಥಾ ರೂಪಾವಚರಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಾಧಿಗತೇಹಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀಹಿ ವಿಯ ಸದ್ಧಾದೀಹಿಪಿ ತಿಕ್ಖವಿಸದಸೂರಸಭಾವೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀನಂ ನೀವರಣಾನಂ, ತದೇಕಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಪಾಪಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನತೋ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಂ, ಸನ್ತಂ, ಪಣೀತಞ್ಚ ಹೋತಿ; ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀನಿ ಪನ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇನ ಓಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನತೋ ತತೋ ಸಾತಿಸಯಂ ಸಣ್ಹಸುಖುಮಸಣ್ಹಸುಖುಮತರಾದಿಭಾವಪ್ಪತ್ತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಅರೂಪಾವಚರಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ರೂಪವಿರಾಗಭಾವನಾಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತತಾಯಪಿ ಅಙ್ಗಸನ್ತತಾಯಪಿ ಪಾಕತಿಕಪರಿತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಯ ಸಬ್ಬರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮೇಹಿ ಸನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಆರಮ್ಮಣಸನ್ತಭಾವೇನಾಪಿ ಹಿ ತದಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ ಸನ್ತಸಭಾವಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಸತಿಪಿ ಧಮ್ಮತೋ, ಮಹಗ್ಗತಭಾವೇನಾಪಿ ಚ ಅಭೇದೇ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥತೋ ಆರುಪ್ಪಂ ಅಙ್ಗತೋಪಿ ಸನ್ತಮೇವ, ಯತಸ್ಸ ಸನ್ತವಿಮೋಕ್ಖತಾ ವುತ್ತಾ। ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಾದೀನಿ ಪನ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಾದಿತೋ ಅಙ್ಗತೋ, ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಸನ್ತಸನ್ತತರಸನ್ತತಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಾನಿ ತಥಾ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಸಮಾಯೋಗತೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೋ

ಪಠಮಜ್ಝಾನೂಪಚಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂತಂಪಹಾತಬ್ಬಸಮತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸನ್ತಸುಖುಮಭಾವಂ ಆಪಾದೇನ್ತೋ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪೇ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಂ ಪಾಪೇತಿ। ಯತೋ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಂ ಯಥಾ ಅನುಪದಧಮ್ಮವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಕತಿವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸಾಪಿ ನಿಬ್ಬಿದುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ತಥಾ ಸಯಂ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಧಮ್ಮೇಸು ಪವತ್ತಮಾನಂ ತೇ ಯಾಥಾವತೋ ವಿಭಾವೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಯಥಾ ತದಞ್ಞಜ್ಝಾನಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಆರಮ್ಮಣಂ। ಕೇವಲಂ ಪನ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿಮತ್ತಮೇವಸ್ಸ ತತ್ಥ ಹೋತಿ , ತಯಿದಂ ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನಾಪಿ ನಾಮ ವಿಭೂತಾಕಾರತಾಯ ಠಾತುಂ ಅಪ್ಪಹೋನ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣೇ ಕಿಂ ಪಹೋತಿ। ತಸ್ಮಾ ತದಸ್ಸ ಅವಿಭೂತಕಿಚ್ಚತಂ ದಿಸ್ವಾ ಸತ್ಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ತೀಸು ಠಾನೇಸು ಭಾವನಾಕಾರಂ ವತ್ವಾ ತಾದಿಸೋ ಇಧ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ದೀಪೇತುಂ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪದೇಸನಾಯಂ **ಸುತ್ತೇ** ಭಾವನಾಕಾರಂ ಪರಿಯಾಯದೇಸನತ್ತಾ ನ ಕಥೇಸಿ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಸಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ ಅತ್ಥೇವಾತಿ ಅತಿಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಂ ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ತಂಯೇವ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿ (ವಿಭಂ ೬೧೯) **ವಿಭಙ್ಗೇ** ವುತ್ತಂ ಯಥಾಧಮ್ಮಸಾಸನಭಾವತೋ, ಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ ವಾ **ವಿಭಙ್ಗೇ** "ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ ತದಾ ಯೋಗಿನೋ ತಸ್ಸ ವಿಭೂತಭಾವತೋ। ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಪನ **ಸುತ್ತೇ** ಭಾವನಾಕಾರೋ ನ ಗಹಿತೋ ಅವಿಭೂತಭಾವತೋ। ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಆದಿತೋ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ಯಥಾ ತಂ? ಬುದ್ಧಾನುಸ್ಸತಿಆದಿ। ಕಿಞ್ಚಿ ಮಜ್ಝೇ, ಯಥಾ ತಂ? ಆನಾಪಾನಸ್ಸತಿ। ಕಿಞ್ಚಿ ಉಭಯತ್ಥ, ಯಥಾ ತಂ? ಉಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಆದಿ। ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಅವಿಭೂತಂ ಭಾವನಾಯ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಆರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅವಿಭೂತಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪೇ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸತ್ಥಾರಾ **ಸುತ್ತೇ** ಭಾವನಾಕಾರೋ ನ ಗಹಿತೋ, ನ ಸಬ್ಬೇನ ಸಬ್ಬಂ ಅಭಾವತೋತಿ ನಿಟ್ಠಮೇತ್ಥ ಗನ್ತಬ್ಬಂ।

### ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

**೧೮೮. ಅಸದಿಸರೂಪೋತಿ** ದ್ವತ್ತಿಂಸಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಅಸೀತಿಅನುಬ್ಯಞ್ಜನಬ್ಯಾಮಪ್ಪಭಾಕೇತುಮಾಲಾದೀಹಿ ರೂಪಗುಣೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣರೂಪಕಾಯೋ, ಸಭಾವತ್ಥೋ ವಾ **ರೂಪ**-ಸದ್ದೋ "ಯಂ ಲೋಕೇ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೪೦೦; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೩; ವಿಭ॰ ೨೦೩) ವಿಯ। ತಸ್ಮಾ **ಅಸದಿಸರೂಪೋತಿ** ಅಸದಿಸಸಭಾವೋ, ತೇನ ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಾದಿಗುಣವಿಸೇಸಸಮಾಯೋಗದೀಪನತೋ ಸತ್ಥು ಧಮ್ಮಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಅಸದಿಸತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಹೋತಿ। **ಇತೀತಿ** ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ। **ತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಆರುಪ್ಪೇ। **ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ** ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಅಸಾಧಾರಣಂ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಝಾನೇ ಪತಿನಿಯತಮೇವ ಅತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಾಧಾರಣಭಾವತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಪಕಿಣ್ಣಕಂ ವಿಸಟಂ ಅತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾಪಿ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಾ।

**೧೮೯. ರೂಪನಿಮಿತ್ತಾತಿಕ್ಕಮತೋತಿ** ಕಸಿಣರೂಪಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕಮನತೋ। **ಆಕಾಸಾತಿಕ್ಕಮತೋತಿ** ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕಮನತೋ। **ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತಿತವಿಞ್ಞಾಣಾತಿಕ್ಕಮತೋತಿ** ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅತಿಕ್ಕಮನತೋ, ನ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಾತಿಕ್ಕಮನತೋ। ತದತಿಕ್ಕಮತೋ ಹಿ ತಸ್ಸೇವ ವಿಭಾವನಂ ಹೋತಿ। ದುತಿಯಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣವಿಭಾವನೇ ಹಿ ತದೇವ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಸಿಯಾ, ನ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ, ನ ಚ ಆರಮ್ಮಣೇ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ಅನಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ವಿಭಾವನಾತಿಕ್ಕಮೋ ಯುಜ್ಜತಿ। **ಪಾಳಿಯಞ್ಚ** "ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸತೋ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಸತೋ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ತಂಯೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಭಾವೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ವುತ್ತಂ "ತಂಯೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಅಭಾವೇತೀ"ತಿ, "ತಂಯೇವ ಅಭಾವೇತೀ"ತಿ ವಾ। "ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ದ್ವಯಂ ವುತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಞ್ಚ। ತಸ್ಮಿಂ ದ್ವಯೇ ಯೇನ ಕೇನಚಿ, ಯತೋ ವಾ ವುಟ್ಠಿತೋ, ತೇನೇವ ಪಧಾನನಿದ್ದಿಟ್ಠೇನ ತಂ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಸಮ್ಬನ್ಧೇ ಆಪನ್ನೇ "ಅಯಞ್ಚ

ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮಭಾವನಾ"ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸ್ಸ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ವಿಞ್ಞಾಣವಚನಂ। ತಸ್ಮಾ ಪರಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ಅಭಾವನಾತಿಕ್ಕಮೋ ವುತ್ತೋ।

೨೯೦. **ಏವಂ ಸನ್ತೇಪೀ**ತಿ ಅಙ್ಗಾತಿಕ್ಕಮೇ ಅಸತಿಪಿ। **ಸುಪ್ಪಣೀತತರಾ**ತಿ ಸುಟ್ಠು ಪಣೀತತರಾ, ಸುನ್ದರಾ ಪಣೀತತರಾ ಚಾತಿ ವಾ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಾಸಾದತಲಾನಂ, ಸಾಟಿಕಾನಞ್ಚ ತಬ್ಭಾವತೋ, ಪಮಾಣತೋ ಚ ಸಮಭಾವೇ ಉಪರೂಪರಿ ಪನ ಕಾಮಗುಣಾನಂ, ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾದೀನಞ್ಚ ವಿಸೇಸೇನ ಪಣೀತತರಾದಿಭಾವೋ ವಿಯ ಏತಾಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಆರುಪ್ಪಭಾವತೋ, ಅಙ್ಗತೋ ಚ ಸತಿಪಿ ಸಮಭಾವೇ ಭಾವನಾವಿಸೇಸಸಿದ್ಧೋ ಪನ ಸಾತಿಸಯೋ ಉಪರೂಪರಿ ಪಣೀತತರಾದಿಭಾವೋತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತಿ **"ಯಥಾ ಹೀ"**ತಿಆದಿನಾ।

೨೯೧. **ನಿಸ್ಸಿತೋ**ತಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತೋ। **ದುಟ್ಠಿತಾ**ತಿ ನ ಸಮ್ಮಾ ಠಿತಾ, ದುಕ್ಖಂ ವಾ ಠಿತಾ। **ತನ್ನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ತೇನ ನಿಸ್ಸಿತಂ, ಠಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತನ್ನಿಸ್ಸಿತ**ನ್ತಿ ವಾ ತಂ **ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗಂ ಪುರಿಸಂ** ನಿಸ್ಸಾಯ ಠಿತಂ ಪುರಿಸನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮಣ್ಡಪಲಗ್ಗಞ್ಹಿ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ತೇನ ವಿನಾಭೂತೇ ವಿವಿತ್ತೇ ಬಹಿ ಓಕಾಸೇ ಠಾನಂ ವಿಯ ಆಕಾಸಲಗ್ಗವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿವೇಕೇ ತದಪಗಮೇ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ಠಾನನ್ತಿ।

೨೯೨. **ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತೇವ, ಅಞ್ಞಾಭಾವೇನ ತಂ ಇದ**ನ್ತಿ "ಆಸನ್ನವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕರೂಪಾಸನ್ನಾಕಾಸಾರಮ್ಮಣವಿಞ್ಞಾಣಾಪಗಮಾರಮ್ಮಣಂ, ನೋ ಚ ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ಚ ದಿಟ್ಠಾದೀನವಮ್ಪಿ ತಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಇದಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಜ್ಝಾನಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭಾವಯೋಗ್ಯಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅಲಾಭೇನ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ ಏವ। **"ಸಬ್ಬದಿಸಮ್ಪತಿ"**ನ್ತಿ ಇದಂ ಜನಸ್ಸ ಅಗತಿಕಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ವುತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಜೀವಿಕಂ। **ವತ್ತತೀ**ತಿ ಜೀವತಿ।

೨೯೩. **ಆರುಳ್ಹೋ**ತಿಆದೀಸು ಅಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯಥಾ ಕೋಚಿ ಪುರಿಸೋ ಅನೇಕಪೋರಿಸಂ ದೀಘನಿಸ್ಸೇಣಿಂ ಆರುಳ್ಹೋ ತಸ್ಸ ಉಪರಿಮಪದೇ ಠಿತೋ ತಸ್ಸಾ ನಿಸ್ಸೇಣಿಯಾ ಬಾಹುಮೇವ ಓಲುಬ್ಭತಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಲಾಭತೋ, ಯಥಾ ಚ ಪಂಸುಪಬ್ಬತಸ್ಸ, ಮಿಸ್ಸಕಪಬ್ಬತಸ್ಸ ವಾ ಅಗ್ಗಕೋಟಿಂ ಆರುಳ್ಹೋ ತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಮೇವ ಓಲುಬ್ಭತಿ, ಯಥಾ ಚ **ಗಿರಿಂ** ಸಿಲಾಪಬ್ಬತಂ ಆರುಳ್ಹೋ ಪರಿಪ್ಫನ್ದಮಾನೋ ಅಞ್ಞಾಭಾವತೋ ಅತ್ತನೋ ಜಣ್ಣುಕಮೇವ ಓಲುಬ್ಭತಿ, **ತಥಾ** ಏತಂ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಂ ತಂ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಂ ಓಲುಬ್ಭಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಅವಿಭತ್ತಂ, ತಂ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಆರುಪ್ಪನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ದಸಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

# ೧೧. ಸಮಾಧಿನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ

## ಆಹಾರೇಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವನಾವಣ್ಣನಾ

**೨೯೪**. ಉದ್ದೇಸೋ ನಾಮ ನಿದ್ದೇಸತ್ಥೋ ಮುದುಮಜ್ಝಿಮಪಞ್ಞಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ, ಆಗತೋ ಚ ಭಾರೋ ಅವಸ್ಸಂ ವಹಿತಬ್ಬೋತಿ ಆಹ **"ಏಕಾ ಸಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾಯ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾಯ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ"**ತಿ। ತತ್ಥಾಯಂ **ಸಞ್ಞಾ-**ಸದ್ದೋ "ರೂಪಸಞ್ಞಾ ಸದ್ದಸಞ್ಞಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾನಿ॰ ೧೪) ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣೇ ಧಮ್ಮೇ ಆಗತೋ, "ಅನಿಚ್ಚಸಞ್ಞಾ ದುಕ್ಖಸಞ್ಞಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಪಸ್ಸನಾಯಂ ಆಗತೋ, "ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಸೋಪಾಕರೂಪಸಞ್ಞಾತಿ ವಾ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕತ್ಥಾ ಉದಾಹು ನಾನತ್ಥಾ"ತಿಆದೀಸು ಸಮಥೇ ಆಗತೋ। ಇಧ ಪನ ಸಮಥಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಆಹಾರೇ ಹಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣಂ, ತಪ್ಪಭಾವಿತಂ ವಾ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಇಧ "ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಿಂ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬೇದವಿರಾಗುಪ್ಪಾದನಾಯ ತಪ್ಪಸಙ್ಗೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಆಹಾರಂ ಕಿಚ್ಚಪ್ಪಭೇದಾದೀನವೋಪಮ್ಮೇಹಿ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ।

ತತ್ಥ **ಆಹರತೀ**ತಿ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖಾತೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಠಿತಿಯಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಆನೇತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ ಪವತ್ತೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಬಳಂ ಕರೀಯತೀತಿ ಕಬಳೀಕಾರೋ, ವತ್ಥುವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ, ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಓಜಾಲಕ್ಖಣೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಕಬಳೀಕಾರೋ ಚ ಸೋ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಆಹಾರೋ ಚಾತಿ **ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ**। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಫುಸತೀತಿ **ಫಸ್ಸೋ**। ಅಯಂ ಹಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಫುಸನಾಕಾರೇನೇವ ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸೋ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಚೇತಯತೀತಿ ಚೇತನಾ, ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿಸನ್ದಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಮನೋಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ಚೇತನಾ **ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ**। ಉಪಪತ್ತಿಪರಿಕಪ್ಪನವಸೇನ ವಿಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಂ**। ಏವಮೇತ್ಥ ಸಾಮಞ್ಞತ್ಥತೋ, ವಿಸೇಸತ್ಥತೋ ಚ ಆಹಾರಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ಚತ್ತಾರೋವ ವುತ್ತಾ, ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮಾ ಕಿಂ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ? ನೋ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪನ ತಥಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ ಅಞ್ಞಥಾ ಚಾತಿ ಸಮಾನೇಪಿ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಅತಿರೇಕಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಹಾರಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಕಥಂ? ಏತೇಸು ಹಿ ಪಠಮೋ ಸಯಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಕಲಾಪೇ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತೋವ ಓಜಟ್ಠಮಕಂ ರೂಪಂ ಆಹರತಿ, ದುತಿಯೋ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಆಹರತಿ, ತತಿಯೋ ತೀಸು ಭವೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಹರತಿ, ಚತುತ್ಥೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ನಾಮರೂಪಂ ಆಹರತಿ। ತೇನಾಹ **"ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ"**ತಿಆದಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಮ್ಮಜಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಓಜಾ ಸತಿ ಪಚ್ಚಯಲಾಭೇ ದ್ವೇ ತಿಸ್ಸೋ ಪವೇಣಿಯೋ ಘಟೇನ್ತೀ ಓಜಟ್ಠಮಕರೂಪಂ ಆಹರತಿ, ಸುಖವೇದನೀಯಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೋ ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ಯಥಾರಹಂ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಆಹರತಿ, ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೋ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ ಕಾಮಭವಾದೀಸು ತೀಸು ಭವೇಸು ಯಥಾರಹಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಅವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಹರತಿ, ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ನಾಮಂ ರೂಪಂ, ನಾಮರೂಪಞ್ಚ ಆಹರತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಟ್ಠೇನ ಇಮೇ ಏವ ಧಮ್ಮಾ ಆಹಾರಾತಿ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಏವಂ ಅರೂಪಿನೋ ಆಹಾರಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅರೂಪಿನೋ ಆಹಾರಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೧೫)। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸನ್ತತಿಯಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ, ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಚ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಆಹಾರಾತಿ ವುತ್ತಾ। ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ ಹಿ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಭಕ್ಖಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ, ನಾಮಕಾಯೇ ವೇದನಾಯ ಫಸ್ಸೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾ, ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। ಯಥಾಹ "ಸೇಯ್ಯಥಾಪಿ,

ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಯಂ ಕಾಯೋ ಆಹಾರಟ್ಠಿತಿಕೋ, ಆಹಾರಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅನಾಹಾರೋ ನೋ ತಿಟ್ಠತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೮೩)। ತಥಾ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿ (ಉದಾ॰ ೧; ಮಹಾವ॰ ೧; ನೇತ್ತಿ॰ ೨೪)।

**ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೇ**ತಿ ಕಬಳೀಕಾರೇ ಆಹಾರೇ **ನಿಕನ್ತಿ** ತಣ್ಹಾ, **ತಂ ಭಯಂ** ಅನತ್ಥಾವಹತೋ। ಗಧಿತಸ್ಸ ಹಿ ಆಹಾರಪರಿಭೋಗೋ ಅನತ್ಥಾಯ ಹೋತಿ। ಹೇತುಅತ್ಥೇ ಭುಮ್ಮಂ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸು। **ನಿಕನ್ತೀ**ತಿ ನಿಕಾಮನಾ ಛನ್ದರಾಗೋ । ಭಾಯತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಭಯಂ, ನಿಕನ್ತಿ ಏವ ಭಯಂ **ನಿಕನ್ತಿಭಯಂ**। ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಹೇತು ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಛನ್ದರಾಗೋ ಭಯಂ ಭಯಾನಕಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಿಕಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಅನತ್ಥಸ್ಸ ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವತೋ। ತೇನೇವಾಹ "ಕಬಳೀಕಾರೇ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಹಾರೇ ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋ, ಅತ್ಥಿ ನನ್ದೀ, ಅತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾ, ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರುಳ್ಹ"ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪; ಕಥಾ॰ ೨೯೬; ಮಹಾನಿ॰ ೭)। **ಉಪಗಮನಂ** ಅಪ್ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೇನ ಸಮೋಧಾನಂ ಸಙ್ಗತಿ ಸುಖವೇದನೀಯಾದಿಫಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿ **ಭಯಂ** ಭಯಾನಕಂ ತೀಹಿ ದುಕ್ಖತಾಹಿ ಅಪರಿಮುಚ್ಚನತೋ। ತೇನಾಹ "ಸುಖವೇದನೀಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಫಸ್ಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಸುಖಾ ವೇದನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೨೯), ತಸ್ಸ ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ...ಪೇ॰... ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಉದಾ॰ ೧)। ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ಉಪಪಜ್ಜತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಉಪಪತ್ತಿ,** ಉಪಪಜ್ಜನಂ ವಾ **ಉಪಪತ್ತಿ,** ಖಿಪನಂ **ಭಯಂ** ಭಯಾನಕಂ ಉಪಪತ್ತಿಮೂಲಕೇಹಿ ಬ್ಯಸನೇಹಿ ಅಪರಿಮುತ್ತತೋ। ತೇನಾಹ "ಅವಿದ್ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಞ್ಞಞ್ಚೇ ಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ, ಪುಞ್ಞುಪಗಂ ಭವತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ। ಅಪುಞ್ಞಞ್ಚೇ ಸಙ್ಖಾರಂ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತಿ, ಅಪುಞ್ಞುಪಗಂ ಭವತಿ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೫೧)। **ಪಟಿಸನ್ಧೀ**ತಿ ಭವನ್ತರಾದೀಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಾನಂ, ತಂ **ಭಯಂ** ಭಯಾನಕಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿನಿಮಿತ್ತೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ಅವಿಮುಚ್ಚನತೋ। ತೇನಾಹ "ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಚೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆಹಾರೇ ಅತ್ಥಿ ರಾಗೋ, ಅತ್ಥಿ ನನ್ದೀ, ಅತ್ಥಿ ತಣ್ಹಾ, ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ತತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿರುಳ್ಹ"ನ್ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೬೪)।

**ಪುತ್ತಮಂಸೂಪಮೇನ** ಓವಾದೇನ **ದೀಪೇತಬ್ಬೋ** ನಿಚ್ಛನ್ದರಾಗಪರಿಭೋಗಾಯ। ಏವಂ ಹಿ ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಭಯಂ ನ ಹೋತಿ। ನಿಚ್ಚಮ್ಮಾ ಗಾವೀ ಯಂ ಯಂ ಠಾನಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ನಂ ಪಾಣಿನೋ ಖಾದನ್ತಿಯೇವ। ಏವಂ ಫಸ್ಸೇ ಸತಿ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವೇದನಾ ಚ ದುಕ್ಖಸಲ್ಲಾದಿತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾತಿ ಫಸ್ಸೇ ಆದೀನವಂ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಉಪಗಮನಭಯಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ನಿಚ್ಚಮ್ಮಗಾವೂಪಮೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ"**ತಿ। ಏಕಾದಸಹಿ ಅಗ್ಗೀಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಆದಿತ್ತಾ ಭವಾ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸುಸದಿಸಾತಿ ಪಸ್ಸತೋ ಉಪಪತ್ತಿಭಯಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ ಅಙ್ಗಾರಕಾಸೂಪಮೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ"**ತಿ। ಚೋರಸದಿಸಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅನತ್ಥಪಾತತೋ, ಪಹಾರಸದಿಸೀ ವೇದನಾ ದುರಧಿವಾಸತೋತಿ ಸಮ್ಮದೇವ ಪಸ್ಸತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭಯಂ ನ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ ಸತ್ತಿಸತೂಪಮೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ"**ತಿ।

ಏವಂ ಕಿಚ್ಚಾದಿಮುಖೇನ ಆಹಾರೇಸು ಆದೀನವಂ ವಿಭಾವೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಯಥಾಧಿಪ್ಪೇತಂ ಆಹಾರಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತೋ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮೇಸು ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಾದಾಯರೂಪನಿದ್ದೇಸೇಪಿ** "ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೫೯೫) ಆಗತತ್ತಾ ತತೋ ವಿಸೇಸೇನ್ತೋ **"ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಪ್ಪಭೇದೋ"**ತಿ ಆಹ, ಭೂತಕಥನಂ ವಾ ಏತಂ। ತತ್ಥ **ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಪ್ಪಭೇದೋ**ತಿ ಅಸಿತಬ್ಬಪಾತಬ್ಬಖಾಯಿತಬ್ಬಸಾಯಿತಬ್ಬವಿಭಾಗೋ ಕಾಲಭೇದವಚನಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವತೋ ಯಥಾ "ದುದ್ಧ"ನ್ತಿ। **ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಯಥಾ ಫಸ್ಸಾಹಾರಾದಿನಿವತ್ತನಂ, ಏವಂ ಓಜಾಹಾರನಿವತ್ತನಮ್ಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸವತ್ಥುಕೋ ಏವ ಹಿ ಆಹಾರೋ ಇಧ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭೂತೋ, ತೇನ ಆಹರೀಯತೀತಿ ಆಹಾರೋತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಆಹರತೀತಿ ಆಹಾರೋತಿ ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಓಜಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ಥೇ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅತ್ಥೇ। **ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಭಾವನಂ ವದತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಪನಾ"ತಿಆದಿ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೫)।

**ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮತೋ, ಅತ್ಥತೋ ಚ ಸುಗ್ಗಹಿತಂ ಸುಮನಸಿಕತಂ ಸೂಪಧಾರಿತಂ ಕತ್ವಾ। ತೇನಾಹ "**ಉಗ್ಗಹತೋ ಏಕಪದಮ್ಪಿ ಅವಿರಜ್ಝನ್ತೇನಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಉಗ್ಗಹತೋತಿ** ಆಚರಿಯುಗ್ಗಹತೋ। **ಏಕಪದಮ್ಪೀತಿ** ಏಕಮ್ಪಿ ಪದಂ, ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಮ್ಪಿ ವಾ, ಪದೇಸಮತ್ತಮ್ಪೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದಸಹಾಕಾರೇಹೀತಿ** ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಅನ್ತಿಮಜೀವಿಕಾಭಾವತೋ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಅಲಾಭಲಾಭೇಸು ಪರಿತಸ್ಸನಗೇಧಾದಿಸಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ಭುತ್ತಸ್ಸ ಸಮ್ಮದಜನನತೋ, ಕಿಮಿಕುಲಸಂವದ್ಧನತೋತಿ ಏವಮಾದೀಹಿಪಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ? ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ "ಅನ್ತಮಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಜೀವಿಕಾನಂ ಯದಿದಂ ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯಂ, ಅಭಿಸಾಪೋಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಲೋಕಸ್ಮಿಂ 'ಪಿಣ್ಡೋಲೋ ವಿಚರಸಿ ಪತ್ತಪಾಣೀ'"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೮೦), "ಅಲದ್ಧಾ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿತಸ್ಸತಿ, ಲದ್ಧಾ ಚ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಗಧಿತೋ ಮುಚ್ಛಿತೋ ಅಜ್ಝೋಸನ್ನೋ ಅನಾದೀನವದಸ್ಸಾವೀ ಅನಿಸ್ಸರಣಪಞ್ಞೋ ಪರಿಭುಞ್ಜತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೨೪), "ಭುತ್ತೋ ಚ ಆಹಾರೋ ಕಸ್ಸಚಿ ಕದಾಚಿ ಮರಣಂ ವಾ ಮರಣಮತ್ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಆವಹತಿ, ಉಕ್ಕೋಟಕಾದಯೋ, ತಕ್ಕೋಟಕಾದಯೋ ಚ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಕುಲಪ್ಪಭೇದಾ ಕಿಮಯೋ ಚ ನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನ್ತೀ"ತಿ।

ವುಚ್ಚತೇ - ಅನ್ತಿಮಜೀವಿಕಾಭಾವೋ ತಾವ ಚಿತ್ತಸಂಕಿಲೇಸವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸತೋ ಪಗೇವ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬೋ "ಮಾಹಂ ಛವಾಲಾತಸದಿಸೋ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ। ತಥಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಅಲಾಭಲಾಭೇಸುಪಿ ಪರಿತಸ್ಸನಗೇಧಾದಿಸಮುಪ್ಪತ್ತಿನಿವಾರಣಂ ಪಗೇವ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ ಸುಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನವತೋ ತದಭಾವತೋ। ಭತ್ತಸಮ್ಮದೋ ಅನೇಕನ್ತಿಕೋ, ಪರಿಭೋಗನ್ತೋಗಧೋ ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿಮಿಕುಲಸಂವದ್ಧನಂ ಪನ ನ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಸಙ್ಗಹಿತಮೇವ ವಾ "ದಸಹಾಕಾರೇಹೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಯಮಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ। ಇಮಿನಾ ವಾ ನಯೇನ ಇತರೇಸಮ್ಪೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಯಥಾಸಮ್ಭವಮೇತ್ಥ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ತಥಾ ಹಿ ಘರಗೋಳಿಕವಚ್ಚಮೂಸಿಕಜತುಕವಚ್ಚಾದಿಕಂ ಸಮ್ಭವನ್ತಂ ಗಹಿತಂ, ನ ಏಕನ್ತಿಕನ್ತಿ। ತಥಾ ಪರಿಯೇಸನಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

**ಗಮನತೋತಿ**ಆದೀಸು ಪಚ್ಛಾಗಮನಮ್ಪಿ ಗಮನಸಭಾಗತ್ತಾ ಗಮನೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಪಟಿಕ್ಕಮನಸಾಲಾದಿಉಪಸಙ್ಕಮನಂ ವಿಯ ಪರಿಯೇಸನೇ ಸಮಾನಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಹಿ ಅಸುಚಿಟ್ಠಾನಕ್ಕಮನವಿರೂಪದುಗ್ಗನ್ಧದಸ್ಸನಘಾಯನಾಧಿವಾಸನೇಹಿ। **ಗಮನತೋತಿ** ಭಿಕ್ಖಾಚಾರವಸೇನ ಗೋಚರಗಾಮಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಗಮನತೋ। **ಪರಿಯೇಸನತೋತಿ** ಗೋಚರಗಾಮೇ ಭಿಕ್ಖತ್ಥಂ ಆಹಿಣ್ಡನತೋ। **ಪರಿಭೋಗತೋತಿ** ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಭುಞ್ಜನತೋ। ಉಭಯಂ ಉಭಯೇನ ಆಸಯತಿ, ಏಕಜ್ಝಂ ಪವತ್ತಮಾನೋಪಿ ಕಮ್ಮಬಲವವತ್ಥಿತೋ ಹುತ್ವಾ ಮರಿಯಾದವಸೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಸಯತಿ ತಿಟ್ಠತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಆಸಯೋ, ಆಮಾಸಯಸ್ಸ ಉಪರಿ ತಿಟ್ಠನಕೋ ಪಿತ್ತಾದಿಕೋ। ಮರಿಯಾದತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಮಾಕಾರೋ, ತತೋ **ಆಸಯತೋ**। ನಿದಧಾತಿ ಯಥಾಭುತ್ತೋ ಆಹಾರೋ ನಿಚಿತೋ ಹುತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ನಿಧಾನಂ, ಆಮಾಸಯೋ, ತತೋ **ನಿಧಾನತೋ**। **ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋತಿ** ಗಹಣೀಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಮ್ಮಜತೇಜೇನ ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ। **ಪರಿಪಕ್ಕತೋತಿ** ಯಥಾಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ವಿಪಕ್ಕಭಾವತೋ। **ಫಲತೋತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಿತೋ। **ನಿಸ್ಸನ್ದತೋತಿ** ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಸ್ಸನ್ದನತೋ। **ಸಮ್ಮಕ್ಖನತೋತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ಮಕ್ಖನತೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾತಿ ಯೋಜನಾ। ತಂತಂಕಿರಿಯಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಪಟಿಪಾಟಿವಸೇನ ಚಾಯಂ ಗಮನತೋತಿಆದಿಕಾ ಅನುಪುಬ್ಬೀ ಠಪಿತಾ, ಸಮ್ಮಕ್ಖನಂ ಪನ ಪರಿಭೋಗಾದೀಸು ಲಬ್ಭಮಾನಮ್ಪಿ ನಿಸ್ಸನ್ದವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಾ ಠಪಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

**೨೯೫. ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೇತಿ** ಇದಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಾನುಭಾವೇತಿ ವದನ್ತಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥಕಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಹರಣಾದಿಸಿದ್ಧಂ ವಾ ಧಮ್ಮಸುಧಮ್ಮತಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಯೋಗಾವಚರೇನ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಏವಂ ಮಹಾನುಭಾವೇ ನಾಮ ಸಾಸನೇ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನಾಮ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಭಾವನೇ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಬ್ಬಜಿತೇನ ಗಾಮಾಭಿಮುಖೇನ ಗನ್ತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ಅಯಞ್ಚ ಗಮನಾದಿತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಯೋಗಿನೋ ನ ಅತ್ತುದ್ದೇಸಿಕಾವ, ಅಥ ಖೋ ಅನುದ್ದೇಸಿಕಾಪೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಕಲರತ್ತಿ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಧುರದ್ವಯಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇಸಿ। **ಪರಿವೇಣನ್ತಿ** ಪರಿವೇಣಙ್ಗಣಂ। **ವೀಸತಿಂಸವಾರೇತಿ**

ಏತ್ಥ ಸನ್ತತಿಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ವಾರಪರಿಚ್ಛೇದೋತಿ ಕೇಚಿ, ಅಪರೇ ಪನ “ಉಣ್ಹಾಸನೇನಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ। ನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನಞ್ಹಿ ಅಪ್ಪತ್ತಾ ಭಾವನಾ ಫರಣಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ನಿಸಜ್ಜಾವಸೇನ ಕಾಯಕಿಲಮಥಂ ನ ವಿನೋದತಿಯೇವಾತಿ ಇರಿಯಾಪಥಚಲನಂ ಹೋತಿಯೇವ। ವೀಸತಿಂಸಗ್ಗಹಣಂ ಪನ ಯಥಾಸಲ್ಲಕ್ಖಿತಭಿಕ್ಖಾಚರಣವೇಲಾವಸೇನ। ಅಥ ವಾ ಗಮನತೋ ಯಾವ ಸಮ್ಮುಖ್ಪನಮನಸಿಕಾರೋ ಏಕೋ ವಾರೋ, ಏವಂ ವೀಸತಿಂಸವಾರೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಮನಸಿ ಕರಿತ್ವಾ। **ನಿಜನಸಮ್ಬಾಧಾನೀ**ತಿ ಜನಸಮ್ಬಾಧರಹಿತಾನಿ, ತೇನ ಅಪ್ಪಾಕಿಣ್ಣತಂ, ಅಪ್ಪಸದ್ದತಂ, ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸತಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತಿ। ತತೋ ಏವ **ಪವಿವೇಕಸುಖಾನಿ** ಜನವಿವೇಕೇನ ಇಟ್ಠಾನಿ, ಪವಿವೇಕಸ್ಸ ವಾ ಝಾನಾನುಯೋಗಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾನಿ। ಯಸ್ಮಾ **ಛಾಯೂದಕಸಮ್ಪನ್ನಾನಿ,** ತಸ್ಮಾ **ಸೀತಲಾನಿ**। ಯಸ್ಮಾ **ಸುಚೀನಿ,** ತಸ್ಮಾ **ರಮಣೀಯಭೂಮಿಭಾಗಾನೀ**ತಿ ಪುರಿಮಾನಿ ದ್ವೇ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಕಾರಣವಚನಾನಿ। **ಅರಿಯ**ನ್ತಿ ನಿದ್ದೋಸಂ। **ವಿವೇಕರತಿ**ನ್ತಿ ಝಾನಾನುಯೋಗರತಿಂ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಯೋಗಾವಚರಾನಂ ವಸನಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಸುಜಗ್ಗಿತಂ ಸುಸಮ್ಮಟ್ಠಮೇವ ಹೋತಿ, ಕದಾಚಿ ಪನ ಜಗ್ಗನತೋ ಪಚ್ಛಾ ಏವಮ್ಪಿ ಸಿಯಾತಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯ ಸಮ್ಭವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **“ಪಾದರಜಘರಗೋಲಿಕವಚ್ಚಾದಿಸಮ್ಪರಿಕಿಣ್ಣ”**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ **ಪಚ್ಚತ್ಥರಣ**ನ್ತಿ ಭೂಮಿಯಾ ಛವಿರಕ್ಖಣತ್ಥಂ ಅತ್ಥರಿತಬ್ಬಂ ಚಿಮಿಲಿಕಾದಿಅತ್ಥರಣಮಾಹ। **ಜತುಕಾ** ಖುದ್ದಕವಗ್ಗುಲಿಯೋ। **ಉಪಹತತ್ತಾ**ತಿ ದೂಸಿತತ್ತಾ। **ತತೋ**ತಿ ತತೋ ತತೋ। ಅಪ್ಪೇಕದಾ **ಉಲೂಕಪಾರಾವತಾದೀಹೀ**ತಿ ಇಧಾಪಿ “ಅಪ್ಪೇಕದಾ”ತಿ ಪದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ಉದಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲಾದೀಹೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಕಚವರಾದಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ಪರಿವೇಣತೋ ವಿಹಾರಙ್ಗಣಪ್ಪವೇಸಮಗ್ಗೋ **ವಿಹಾರರಚ್ಛಾ**।

**ವಿತಕ್ಕಮಾಳಕೇ**ತಿ “ಕತ್ಥ ನು ಖೋ ಅಜ್ಜ ಭಿಕ್ಖಾಯ ಚರಿತಬ್ಬ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿತಕ್ಕನಮಾಳಕೇ। **ಗಾಮಮಗ್ಗ**ನ್ತಿ ಗಾಮಗಾಮಿಮಗ್ಗಂ। **ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಮಗ್ಗೋ**ತಿ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕವನ್ತೋ ಮಗ್ಗೋ। **ದಟ್ಠಬ್ಬೋ ಹೋತೀ**ತಿ ದಸ್ಸನೇನ ಗಮನಂ ಉಪಲಕ್ಖೇತಿ।

**ಗಣ್ಡಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇನ್ತೇನಾ**ತಿಆದಿ ಏವಮಜ್ಝಾಸಯೇನ ನಿವಾಸನಾದಿ ಕಾತಬ್ಬನ್ತಿ ವತ್ತದಸ್ಸನಂ, ಗಣ್ಡರೋಗಿನಾ ವಾತಾತಪಾದಿಪರಿಸ್ಸಯವಿನೋದನತ್ಥಂ ಗಣ್ಡಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಯಮಾನೇನ ವಿಯ। ಅಥ ವಾ ಗಣ್ಡಂ ವಿಯ ಗಣ್ಡಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದಯಮಾನೇನಾತಿ ಏಕಂ ಗಣ್ಡ-ಸದ್ದಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ ಭವತಿ। “ಗಣ್ಡೋತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಪಞ್ಚನ್ನೇತಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಅಧಿವಚನ”ನ್ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೯.೧೫; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೩) ವಚನತೋ **ಗಣ್ಡೋ**ತಿ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯೋ, ವಿಸೇಸತೋ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖತಾಸೂಲಯೋಗತೋ, ಅಸುಚಿಪಗ್ಘರಣತೋ, ಉಪ್ಪಾದಜರಾಭಙ್ಗೇಹಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಪಕ್ಕಪಭಿಜ್ಜನತೋ। **ವಣಚೋಳಕ**ನ್ತಿ ವಣಪಟಿಚ್ಛಾದಕವತ್ಥಖಣ್ಡಂ। **ನೀಹರಿತ್ವಾ**ತಿ ಥವಿಕತೋ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ। **ಕುಣಪಾನಿಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಗರಹಾಯಂ ಏವರೂಪಾನಿಪಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಭವನ್ತೀತಿ, ಸಮ್ಭವದಸ್ಸನೇ ವಾ ಇದಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಸಮ್ಭವತೀತಿ। **ಅಧಿವಾಸೇತಬ್ಬೋ**ತಿ ಖಮಿತಬ್ಬೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಆಹಾರಸ್ಸ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋ। **ಗಾಮದ್ವಾರೇ**ತಿ ಗಾಮದ್ವಾರಸಮೀಪೇ, ಉಮ್ಮಾರಬ್ಭನ್ತರೇ ವಾ। **ಗಾಮರಚ್ಛಾ** ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ ಠಿತಾ **ಓಲೋಕೇತಬ್ಬಾ ಹೋನ್ತಿ** ಯುಗಮತ್ತದಸ್ಸಿನಾಪಿ ಸತಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ಪಚ್ಚತ್ಥರಣಾದೀ**ತಿ ಘರಗೋಲಿಕವಚ್ಚಾದಿಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಪಚ್ಚತ್ಥರಣಾದಿಕಂ। **ಅನೇಕಕುಣಪಪರಿಯೋಸಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದುನ್ನಿವತ್ಥದುಪ್ಪಾರುತಮನುಸ್ಸಸಮಾಕುಲಾನಂ ಗಾಮರಚ್ಛಾನಂ ಓಲೋಕನಮ್ಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಮೇವಾತಿ। **ಅಹೋ ವತಾ**ತಿ ಗರಹನೇ ನಿಪಾತೋ। **ಭೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಾಲಪನಂ। ಯಾವಞ್ಚಿದಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲೋ ಆಹಾರೋ ಯದತ್ಥಂ ಗಮನಮ್ಪಿ ನಾಮ ಏವಂ ಜೇಗುಚ್ಛಂ, ದುರಧಿವಾಸನಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

೨೯೬. **ಗಮನಪಟಿಕ್ಕೂಲ**ನ್ತಿ ಗಮನಮೇವ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಗಮನಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ। **ಅಧಿವಾಸೇತ್ವಾಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ “ಏತ್ತಕೇನಾಪಿ ಮುತ್ತಿ ನತ್ಥಿ, ಇತೋ ಪರಮ್ಪಿ ಮಹನ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಸಕಲಂ ಅಧಿವಾಸೇತಬ್ಬಮೇವಾ”ತಿ ವಕ್ಖಮಾನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ। **ಸಙ್ಘಾಟಿಪಾರುತೇನಾ**ತಿ ಸಙ್ಘಾಟಿಯಾ ಕಪ್ಪನಪಾರುಪನೇನ ಪಾರುತಸರೀರೇನ। **ಯತ್ಥಾ**ತಿ ಯಾಸು

ವೀಥೀಸು। **ಯಾವ ಪಿಣ್ಡಿಕಮಂಸಾಪೀತಿ** ಯಾವ ಜಙ್ಘಪಿಣ್ಡಿಕಮಂಸಪ್ಪದೇಸಾಪಿ। **ಉದಕಚಿಕ್ಖಲ್ಲೇತಿ** ಉದಕಮಿಸ್ಸೇ ಕದ್ದಮೇ। **ಏಕೇನ ಚೀವರನ್ತಿ** ಏಕೇನ ಹತ್ಥೇನ ನಿವತ್ಥಚೀವರಂ। ಮಚ್ಛಾ ಧೋವೀಯನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಮಚ್ಛಧೋವನಂ,** ಉದಕಂ। ಸಮ್ಮಿಸ್ಸ-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। **ಓಳಿಗಲ್ಲಾನಿ** ಉಚ್ಛಿಟ್ಠೋದಕಗಬ್ಭಮಲಾದೀನಂ ಸಕದ್ದಮಾನಂ ಸನ್ದನಟ್ಠಾನಾನಿ, ಯಾನಿ ಜಣ್ಣುಮತ್ತಅಸುಚಿಭರಿತಾನಿಪಿ ಹೋನ್ತಿ। **ಚನ್ದನಿಕಾನಿ** ಕೇವಲಾನಂ ಉಚ್ಛಿಟ್ಠೋದಕಗಬ್ಭಮಲಾದೀನಂ ಸನ್ದನಟ್ಠಾನಾನಿ । **ಯತೋತಿ** ಓಳಿಗಲ್ಲಾದಿತೋ। **ತಾ ಮಕ್ಖಿಕಾತಿ** ತತ್ಥ ಸಣ್ಡಸಣ್ಡಚಾರಿನೋ ನೀಲಮಕ್ಖಿಕಾ। **ನಿಲೀಯನ್ತೀತಿ** ಅಚ್ಛನ್ತಿ।

**ದದಮಾನಾಪೀತಿ**ಆದಿ ಸತಿಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸದ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾಯೋಗ್ಯಂ ಪನ ಅಸದ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತನಕಅಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ ಆರದ್ಧಂ। **ತುಣ್ಹೀ ಹೋನ್ತಿ** ಸಯಮೇವ ರಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛಿಸ್ಸತೀತಿ। **ಗಚ್ಛಾತಿ** ಅಪೇಹಿ। **ರೇತಿ** ಅಮ್ಭೋ। **ಮುಣ್ಡಕಾತಿ** ಅನಾದರಾಲಪನಂ। **ಸಮುದಾಚರನ್ತೀತಿ** ಕಥೇನ್ತಿ। ಪಿಣ್ಡೋಲ್ಯಸ್ಸ ಅನ್ತಿಮಜೀವಿಕಾಭಾವೇನಾಹ **"ಕಪಣಮನುಸ್ಸೇನ ವಿಯ ಗಾಮೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಮಿತಬ್ಬ"**ನ್ತಿ।

೧೯೭. **ತತ್ಥಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಪತ್ತಗತೇ ಆಹಾರೇ। **ಲಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ** "ಉಚ್ಛಿಟ್ಠಂ ನು ಖೋ ಅಯಂ ಮಯ್ಹಂ ದಾತುಕಾಮೋ"ತಿ ಆಸಙ್ಕೇಯ್ಯಾತಿ, **ಸೇದೋ ಪಗ್ಘರಮಾನೋ** ಆಹಾರಸ್ಸ ವಾ ಉಣ್ಹತಾಯ, ಭಿಕ್ಖುನೋ ವಾ ಸಪರಿಳಾಹತಾಯಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। **ಸುಕ್ಖಥದ್ಧಭತ್ತಮ್ಪೀತಿ** ಸುಕ್ಖತಾಯ ಥದ್ಧಮ್ಪಿ ಭತ್ತಂ, ಪಗೇವ ತಕ್ಕಕಞ್ಜಿಕಾದಿನಾ ಉಪಸಿತ್ತನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ತೇನ ಸೇದೇನ ಕಿಲಿನ್ನತಾಯ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಂ ವದತಿ।

**ತಸ್ಮಿನ್ತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ। **ಸಮ್ಭಿನ್ನಸೋಭೇತಿ** ಸಬ್ಬಸೋ ವಿನಟ್ಠಸೋಭೇ। **ವೇಮಜ್ಝತೋ ಪಟ್ಠಾಯಾತಿ** ಜಿವ್ಹಾಯ ಮಜ್ಝತೋ ಪಟ್ಠಾಯ। **ದನ್ತಗೂಥಕೋ** ದನ್ತಮಲಂ। **ವಿಚುಣ್ಣಿತಮಕ್ಖಿತೋತಿ** ಉಭಯೇಹಿ ದನ್ತೇಹಿ ವಿಚುಣ್ಣಿತೋ ಖೇಳಾದೀಹಿ ಸಮುಪಲಿತ್ತೋ। ಏವಂಭೂತಸ್ಸ ಚಸ್ಸ ಯಾಯಂ ಪುಬ್ಬೇ ವಣ್ಣಸಮ್ಪದಾ, ಗನ್ಧಸಮ್ಪದಾ, ಅಭಿಸಙ್ಖಾರಸಮ್ಪದಾ ಚ, ಸಾ ಏಕಂಸೇನ ವಿನಸ್ಸತಿ, ರಸೋ ಪನ ನಸ್ಸೇಯ್ಯ ವಾ ನ ವಾತಿ ಆಹ **"ಅನ್ತರಹಿತವಣ್ಣಗನ್ಧಸಙ್ಖಾರವಿಸೇಸೋ"**ತಿ। **ಸುವಾನದೋಣಿಯನ್ತಿ** ಸಾರಮೇಯ್ಯಾನಂ ಭುಞ್ಜನಕಅಮ್ಬಣೇ। **ಸುವಾನವಮಥು ವಿಯಾತಿ** ವನ್ತಸುನಖಛಡ್ಡನಂ ವಿಯ। **ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಆಪಾಥಂ ಅತೀತತ್ತಾ ಅಜ್ಝೋಹರಿತಬ್ಬೋ ಹೋತೀತಿ** ಉಕ್ಕಂಸಗತಂ ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತಿ।

೧೯೮. **ಪರಿಭೋಗನ್ತಿ** ಅಜ್ಝೋಹರಣಂ। ಏಸ ಆಹಾರೋ ಅನ್ತೋ ಪವಿಸಮಾನೋ ಬಹಲಮಧುಕತೇಲಮಕ್ಖಿತೋ ವಿಯ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅನ್ತೋತಿ** ಕೋಟ್ಠಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ। ನಿಧಾನಮನುಪಗತೋ ಆಮಾಸಯಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋಯೇವ ಆಹಾರೋ ಪಿತ್ತಾದೀಹಿ ವಿಮಿಸ್ಸಿತೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಪವಿಸಮಾನೋ"**ತಿ। ಆಮಾಸಯಪಕ್ಕಾಸಯವಿನಿಮುತ್ತೋ ಕೋಯಮಾಸಯೋ ನಾಮಾತಿ ಆಸಙ್ಕಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ **"ಯಸ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಪಿತ್ತಮೇವಾಸಯೋ **ಪಿತ್ತಾಸಯೋ। ಅಧಿಕೋ ಹೋತೀತಿ** ವುತ್ತಂ ಮನ್ದಪುಞ್ಞಬಾಹುಲ್ಲತೋ ಲೋಕಸ್ಸ। **ಏವಂ ಆಸಯತೋತಿ** ಜೇಗುಚ್ಛೋ ಹುತ್ವಾ ಅನ್ತೋ ಪವಿಟ್ಠೋ ಜೇಗುಚ್ಛತರೇಹಿ ಪಿತ್ತಾದೀಹಿ ವಿಮಿಸ್ಸಿತೋ ಅತಿವಿಯ ಜೇಗುಚ್ಛೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಆಸಯತೋ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಾ।

೧೯೯. **ನಿಧಾನತೋತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸೋತಿ** ಆಹಾರೋ। **ದಸವಸ್ಸಿಕೇನಾತಿ** ಜಾತಿಯಾ ದಸವಸ್ಸೇನ ಸತ್ತೇನ। **ಓಕಾಸೇತಿ** ಆಮಾಸಯಸಙ್ಖಾತೇ ಪದೇಸೇ।

೨೦೦. **ಏವರೂಪೇತಿ** ಏದಿಸೇ, ದಸವಸ್ಸಾನಿ ಯಾವ ವಸ್ಸಸತಂ ಅಧೋತವಚ್ಚಕೂಪಸದಿಸೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನಿಧಾನನ್ತಿ** ನಿಧಾತಬ್ಬತಂ। **ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇತಿ** ಸಚೇ ಪನ "ದಸವಸ್ಸಿಕೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೯೯) ಯಥಾವುತ್ತೋ ಪಕಾರೋ ಏತಸ್ಸಾತಿ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ, ತಸ್ಮಿಂ। **ಪರಮನ್ಧಕಾರತಿಮಿಸೇತಿ** ಅತಿವಿಯ ಅನ್ಧಕರಣಮಹಾತಮಸಿ। ಅತಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛೇ ಪದೇಸೇ ಪರಮಜೇಗುಚ್ಛಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕತ್ಥ ಕಿಂ ವಿಯಾತಿ ಆಹ **"ಯಥಾ ನಾಮಾ"**ತಿಆದಿ। ಕಾಲಮೇಘೇನ ಅಭಿವುಟ್ಠೇ ಆವಾಟೇ ಬಹುಸೋ ವಸ್ಸನೇನ ಏಕಚ್ಚಂ ಅಸುಚಿಜಾತಂ ಉಪ್ಪಿಲವಿತ್ವಾ ವಿಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾತಿ **ಅಕಾಲಮೇಘ-**

ಗ್ಗಹಣಂ। **ತಿಣಪಣ್ಣಕಿಲಞ್ಜಖಣ್ಡ**-ಗ್ಗಹಣಂ ನ ಅಸುಭಸ್ಸಾಪಿ ಅಸುಭೇನ ಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾಯ ಅಸುಭಭಾವಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಕಾಯಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಕುಥಿತಕುಥನಸಞ್ಜಾತಫೇಣಪುಬ್ಬುಳಕಾಚಿತೋ**ತಿ ಗಹಣಿತೇಜೇನ ಪಕ್ಕುಥಿತನಿಪ್ಪಕ್ಕತಾಯ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಫೇಣಪುಬ್ಬುಳನಿಚಿತೋ। **ಅಪರಿಪಕ್ಕತೋ**ತಿ ಅಪರಿಪಕ್ಕಭಾವತೋ।

೩೦೧. **ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಧಾತುಯೋ ವಿಯಾ**ತಿ ಯಥಾ ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಧಾತುಯೋ ವಿಧಿನಾ ತಾಪಿಯಮಾನಾ ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಕೇ ಮುಞ್ಚನ್ತಿಯೋ ಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿಭಾವಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಏವಮಯಂ। ಅಯಂ ಪನ ಆಹಾರೋ ಕಾಯಗ್ಗಿನಾ ಪರಿಪಕ್ಕೋ ಫೇಣಪುಬ್ಬುಳಕೇ ಮುಞ್ಚನ್ತೋ ಸಣ್ಹಂ ಕರೋನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ "ಸಣ್ಹಕರಣೀ"ತಿ ಲದ್ಧನಾಮಕೇ ನಿಸದೇ ಪಿಸಿತ್ವಾ ನಾಳಿಕೇ ಖುದ್ದಕವೇಳುನಾಳಿಕಾಯಂ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಮತ್ತೇನ ಪಕ್ಖಿಪ್ಪಮಾನಪಣ್ಡುಮತ್ತಿಕಾ ವಿಯ ಕರೀಸಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪಕ್ಕಾಸಯಂ ಪೂರೇತಿ, ಮುತ್ತಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಮುತ್ತವತ್ಥಿಂ ಪೂರೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಗಹಣಿಯಾ ಇನ್ಧನಭಾಗೋ ವಿಯ ಕಿಮಿಭಕ್ಖಭಾಗೋ ಚ ಅಪಾಕಟೋವ । ರಸಭಾಗೋ ಫಲತೋ ಪಕಾಸೀಯತಿ, ಅಪರಿಪಕ್ಕಸಭಾಗಾ ಚ ತೇತಿ ತೇ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಕರೀಸಮುತ್ತಭಾಗಾ ಏವೇತ್ಥ ದಸ್ಸಿತಾ।

೩೦೨. ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸ್ಸ ನಾಮ ಫಲೇನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಪಚ್ಚಮಾನೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। **ನಖದನ್ತಾದೀನೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನ ಕೇವಲಂ ತಚಾದೀನಿ ಏವ **ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಪಾಳಿಯಂ** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೪; ಖು॰ ಪಾ॰ ೩.ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರ) ಆಗತಾನಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಕ್ಖಿಗೂಥಕಣ್ಣಗೂಥದನ್ತಮಲಜಲ್ಲಿಕಾಸಮ್ಭವಾದೀನಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಕೋಟ್ಠಾಸವಿನಿಮುತ್ತಾನಿ ಅಸುಭಾನಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ "**ನಾನಾಕುಣಪಾನೀ**"ತಿ ಆಹಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೦೩. **ನಿಸ್ಸನ್ದಮಾನೋ**ತಿ ವಿಸ್ಸವನ್ತೋ, ಪಗ್ಘರನ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಆದಿನಾ ಪಕಾರೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ನಾಸಿಕಾಯ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾ, ಮುಖೇನ ಖೇಳೋ, ಕದಾಚಿ ಪಿತ್ತಂ, ಸೇಮ್ಹಂ, ಲೋಹಿತಂ ವಮತಿ, ವಚ್ಚಮಗ್ಗೇನ ಉಚ್ಚಾರೋ, ಪಸ್ಸಾವಮಗ್ಗೇನ ಪಸ್ಸಾವೋ, ಸಕಲಕಾಯೇ ಲೋಮಕೂಪೇಹಿ ಸೇದಜಲ್ಲಿಕಾತಿ ಏವಂಪಕಾರಂ ಅಸುಚಿಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। "**ಪಠಮದಿವಸೇ**"ತಿ ಇದಂ ನಿಸ್ಸನ್ದದಿವಸಾಪೇಕ್ಖಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇನಾಹ "**ದುತಿಯದಿವಸೇ ನಿಸ್ಸನ್ದೇನ್ತೋ**"ತಿ। **ವಿಕುಣಿತಮುಖೋ**ತಿ ಜಿಗುಚ್ಛಾವಸೇನ ಸಙ್ಕುಚಿತಮುಖೋ। ತೇನಾಹ "**ಜೇಗುಚ್ಛೀ**"ತಿ। **ಮಙ್ಕುಭೂತೋ**ತಿ ವಿಮನಕಜಾತೋ "ಇಮಮ್ಪಿ ನಾಮ ಪೋಸೇಮೀ"ತಿ। **ರತ್ತೋ**ತಿ ವತ್ಥಂ ವಿಯ ರಙ್ಗಜಾತೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಪರಿಣಾಮಾಕಾರೇನ ಛನ್ದರಾಗೇನ ರತ್ತೋ। **ಗಿದ್ಧೋ**ತಿ ಅಭಿಕಙ್ಖನಸಭಾವೇನ ಅಭಿಗಿಜ್ಝನೇನ ಗಿದ್ಧೋ ಗೇಧಂ ಆಪನ್ನೋ। **ಗಧಿತೋ**ತಿ ದುಮ್ಮೋಚನೀಯಭಾವೇನ ಗನ್ಥಿತೋ ವಿಯ ತತ್ಥ ಪಟಿಬದ್ಧೋ। **ಮುಚ್ಛಿತೋ**ತಿ ರಸತಣ್ಹಾಯ ಮುಚ್ಛಂ ಮೋಹಂ ಆಪನ್ನೋ। **ವಿರತ್ತೋ**ತಿ ವಿಗತರಾಗೋ। **ಅಟ್ಟೀಯಮಾನೋ**ತಿ ದುಕ್ಖಿಯಮಾನೋ। **ಹರಾಯಮಾನೋ**ತಿ ಲಜ್ಜಮಾನೋ। **ಜಿಗುಚ್ಛಮಾನೋ**ತಿ ಹೀಳೇನ್ತೋ।

**ನವದ್ವಾರೇಹೀ**ತಿ ಪಾಕಟಾನಂ ಮಹನ್ತಾನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಲೋಮಕೂಪವಿವರೇಹಿಪಿ ಸನ್ದತೇವಾತಿ। **ನಿಲೀಯತೀ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಅದಸ್ಸೇನ್ತೋ ನಿಗೂಹತಿ, ಸಙ್ಕುಚತಿ ವಾ। **ಏವ**ನ್ತಿ ಏಕೇನ ದ್ವಾರೇನ ಪವೇಸನಂ ಅನೇಕೇಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಅನೇಕಧಾ ನಿಕ್ಖಾಮನಂ, ಪಕಾಸನಂ ಪವೇಸನಂ, ನಿಗೂಳ್ಹಂ ನಿಕ್ಖಾಮನಮ್ಪೀತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತೇನ ಪವೇಸನಂ, ಮಙ್ಕುಭೂತೇನ ನಿಕ್ಖಾಮನಂ, ಸಾರತ್ತೇನ ಪವೇಸನಂ, ವಿರತ್ತೇನ ನಿಕ್ಖಾಮನನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ।

೩೦೪. **ಪರಿಭೋಗಕಾಲೇಪೀ**ತಿ **ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪವಿಟ್ಠಮತ್ತೋಪಿ ನಾಮ ಪವೇಸದ್ವಾರಂ ಜೇಗುಚ್ಛಂ ಕರೋತಿ, ಪಗೇವ ಲದ್ಧಪರಿವಾಸೋ ಪರಿಪಾಕಪ್ಪತ್ತೋ ಇತರದ್ವಾರಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏಸ** ಆಹಾರೋ। **ಗನ್ಧಹರಣತ್ಥ**ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಗನ್ಧಾಪನಯನತ್ಥಂ। **ಕಾಯಗ್ಗಿನಾ**ತಿ ಗಹಣಿತೇಜಾನುಗತೇನ ಕಾಯುಸ್ಮಾನಾ। **ಫೇಣುದ್ದೇಹಕ**ನ್ತಿ ಫೇಣಾನಿ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಉಟ್ಠಪೇತ್ವಾ। **ಪಚ್ಚಿತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಪಾಕಂ ಗನ್ತ್ವಾ। **ಉತ್ತರಮಾನೋ**ತಿ ಉಪ್ಪಿಲವನ್ತೋ। **ಸೇಮ್ಹಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಿತ್ತಾದಿಕೇ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಕರೀಸಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸೇದಜಲ್ಲಿಕಾದಿಕೇ। **ಇಮಾನಿ ದ್ವಾರಾನಿ** ಮುಖಾದೀನಿ। **ಏಕಚ್ಚ**ನ್ತಿ ಪಸ್ಸಾವಮಗ್ಗಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। ಚೋಕ್ಖಜಾತಿಕಾ ಪನ

ಮುಖಾದೀನಿಪಿ ಧೋವಿತ್ವಾ ಹತ್ಥಂ ಪುನ ಧೋವನ್ತಿಯೇವ। ಪುನ **ಏಕಚ್ಚನ್ತಿ** ವಚ್ಚಮಗ್ಗಂ। **ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುನ್ತಿ** ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಆಹಾರತ್ಥಾಯ ಗಮನಪರಿಯೇಸನಾನಂ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾ ವುತ್ತಾ। ಪರಿಭೋಗಸ್ಸ ತನ್ನಿಸ್ಸಯತೋ, ಆಸಯನಿಧಾನಾನಂ ತಂಸಮ್ಬನ್ಧತೋ, ಇತರೇಸಂ ತಬ್ಬಿಕಾರತೋತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕಿಮಿಭಕ್ಖಭಾವೋಪಿ ಹಿಸ್ಸ ವಿಕಾರಪಕ್ಖೇಯೇವ ಠಪೇತಬ್ಬೋತಿ।

**೩೦೫. ತಂ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ** ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರವಸೇನ ಉಪಟ್ಠಿತಂ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಭಾವನಾಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ, ನ ಉಗ್ಗಹಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಂ। ಯದಿ ಹಿ ತತ್ಥ ಉಗ್ಗಹನಿಮಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತೇನಪಿ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಚ ಸತಿ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತೇನ ಝಾನೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ನ ಚ ಭವತಿ, ಕಸ್ಮಾ? ಭಾವನಾಯ ನಾನಾಕಾರತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮಭಾವೇನ ಚ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವತೋ। ತೇನಾಹ **"ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸ್ಸ ಸಭಾವಧಮ್ಮತಾಯ ಗಮ್ಭೀರತ್ತಾ"**ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಯದಿಪಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರವಸೇನ ಭಾವನಾ ಪವತ್ತತಿ। ಯೇ ಪನ ಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತೇ ಏವ ಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾ, ನ ಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣಮುಖೇನಪಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಯೇವ ಆರಬ್ಭ ಭಾವನಾಯ ಪವತ್ತನತೋ, ಸಭಾವಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಸಭಾವೇನೇವ ಗಮ್ಭೀರಭಾವತೋ ನ ತತ್ಥ ಝಾನಂ ಅಪ್ಪೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಗಮ್ಭೀರಭಾವತೋ ಹಿ ಪುರಿಮಸಚ್ಚದ್ವಯಂ ದುದ್ದಸಂ ಜಾತನ್ತಿ। ಯದಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಕಥಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ "ಸಞ್ಞಾ" ಇಚ್ಚೇವ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ।

ಇದಾನಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಭಾವನಾಯ ಆನಿಸಂಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇಮಞ್ಚ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ರಸತಣ್ಹಾಯಾತಿ** ಮಧುರಾದಿರಸವಿಸಯಾಯ ತಣ್ಹಾಯ। **ಪತಿಲೀಯತೀತಿ** ಸಙ್ಕುಚತಿ ಅನೇಕಾಕಾರಂ ತತ್ಥ ಪಟಿಕ್ಕೂಲತಾಯ ಸಣ್ಠಿತತ್ತಾ। **ಪತಿಕುಟತೀತಿ** ಅಪಸಕ್ಕತಿ ನ ವಿಸರತಿ। **ಪತಿವತ್ತತೀತಿ** ನಿವತ್ತತಿ। **ಕನ್ತಾರನಿತ್ಥರಣತ್ಥಿಕೋತಿ** ಮಹತೋ ದುಬ್ಭಿಕ್ಖಕನ್ತಾರಸ್ಸ ನಿತ್ಥರಣಪ್ಪಯೋಜನೋ। **ವಿಗತಮದೋತಿ** ಮಾನಮದಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ ನಿಮ್ಮದೋ, ಮದಾಭಾವಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಚಸ್ಸ ದವಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಾದೀನಮ್ಪಿ ಅಭಾವೋ ಗಹಿತೋಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಪರಿಞ್ಞಾಮುಖೇನಾತಿ** ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರತೋ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಜಾನನದ್ವಾರೇನ। **ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ ರಾಗೋತಿ** ಅನತಿವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಪಞ್ಚಸು ಕಾಮಗುಣೇಸು ನಿಯುತ್ತೋ, ತಪ್ಪಯೋಜನೋ ವಾ ರಾಗೋ। **ಪರಿಞ್ಞಂ** ಸಮತಿಕ್ಕಮಂ **ಗಚ್ಛತಿ**। ರಸತಣ್ಹಾಯ ಹಿ ಸಮ್ಮದೇವ ವಿಗತಾಯ ರೂಪತಣ್ಹಾದಯೋಪಿ ವಿಗತಾ ಏವ ಹೋನ್ತಿ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾಯ ಉಕ್ಕಂಸಗಮನತೋ। ಸತಿ ಚ ವಿಸಯಿಸಮತಿಕ್ಕಮೇ ವಿಸಯೋ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತೋ ಏವ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಸೋ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಞ್ಞಾಮುಖೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ಪರಿಜಾನಾತೀ"**ತಿ। ರೂಪಾಯತನಾದೀಸು ಹಿ ಪರಿಞ್ಞಂ ಗಚ್ಛನ್ತೇಸು ತನ್ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾನಿ, ತಗ್ಗಾಹಕಾ ಪಸಾದಾ ಚ ಸುಖೇನೇವ ಪರಿಞ್ಞಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ। **ಅಪರಿಪಕ್ಕಾದೀತಿ ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಸಯನಿಧಾನಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಅಪರಿಪಕ್ಕಂ** ತಾವ ಉದರಿಯಮೇವ। ಆಸಯಗ್ಗಹಣೇನ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಪುಬ್ಬಲೋಹಿತಾನಂ, ಪರಿಪಕ್ಕಗ್ಗಹಣೇನ ಕರೀಸಮುತ್ತಾನಂ, ಫಲಗ್ಗಹಣೇನ ಕೇಸಾದೀನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ಆಹ **"ಕಾಯಗತಾಸತಿಭಾವನಾಪಿ ಪಾರಿಪೂರಿಂ ಗಚ್ಛತೀ"**ತಿ। **ಅಸುಭಸಞ್ಞಾಯಾತಿ** ಅಸುಭಭಾವನಾಯ, ಅವಿಞ್ಞಾಣಕಅಸುಭಭಾವನಾನುಯೋಗಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅನುಲೋಮಪಟಿಪದಂ ಪಟಿಪನ್ನೋ ಹೋತಿ** ಪಟಿಕ್ಕೂಲಾಕಾರಗ್ಗಹಣೇನ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಸುಚಿದುಗ್ಗನ್ಧಜೇಗುಚ್ಛಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣತೋ। **ಇಮಂ ಪನ ಪಟಿಪತ್ತಿನ್ತಿ** ಇಮಂ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾಭಾವನಂ। **ಅಮತಪರಿಯೋಸಾನತನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬಾನನಿಟ್ಠಿತಂ ಆಹಾರೇ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಸಞ್ಞಾಭಾವನಾಸಞ್ಜಾತಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಡ್ಢೇತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆಹಾರೇಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವನಾವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

**ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಭಾವನಾವಣ್ಣನಾ**

**೩೦೬. “ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಸ್ಸ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ ಅನುಪ್ಪತ್ತೋ**”ತಿ ಉದ್ದೇಸೋ ನಾಮ ನಿದ್ದೇಸತ್ಥೋ ಮುದುಮಜ್ಝಪಞ್ಞಾಬಾಹುಲ್ಲತೋ , ಆಗತೋ ಚ ಭಾರೋ ಅವಸ್ಸಂ ವಹಿತಬ್ಬೋತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಸತಿಪಿ ವಿಸಯಭೇದೇನ ವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಭೇದೇ ವವತ್ಥಾನಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಪನ ತಂ ಅಭಿನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “**ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನ**”ನ್ತಿ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಾ ಸತಿಪಿ ವಿಸಯಭೇದೇ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಂ ತಸ್ಸ ಏಕವಿಸಯತಾವಾತಿ “ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಯದಿಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತತಿ, ಅಪರಭಾಗೇ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಏಕಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಹೋತಿ, ನ ಸಬ್ಬೇಸು, ಏವಮಿಧಾಪೀತಿ। ತತ್ಥ ಸಿಯಾ - ಯಥಾ ಪಟಿಕ್ಕೂಲಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಅಭೇದತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತತಿ, ಏವಂ ಇಧ ಧಾತುಭಾವಸಾಮಞ್ಞೇನ ಅಭೇದತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತತೀತಿ “ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ? ನಯಿದಮೇವಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಟಿಕ್ಕೂಲವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ, ಇಧ ಪನ ಸಭಾವಸರಸಲಕ್ಖಣತೋ ಧಾತುಯೋ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ, ನ ಧಾತುಭಾವಸಾಮಞ್ಞತೋ। ತೇನೇವಾಹ “**ಸಭಾವೂಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ**”ನ್ತಿ। ಕಿಂ ವಾ ಏತೇನ ಪಪಞ್ಚೇನ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಏಕೂನಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಹಿ ಅಸಂಸಟ್ಠಂ ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ ನಾಮ ಏಕಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಏಕಂ ವವತ್ಥಾನ”ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। “ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಭಾವನಾನಿದ್ದೇಸೋ”ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ ಭಾವನಾವ? ಸಚ್ಚಂ ಭಾವನಾವ, ಸಕಿಂ ಪವತ್ತಂ ಪನ ವವತ್ಥಾನಂ, ತಸ್ಸ ಬಹುಲೀಕಾರೋ ಭಾವನಾತಿ ವಚನಭೇದೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಥಂ ಪನ ಭಾವನಾ ನಿದ್ದಿಸೀಯತಿ ತಸ್ಸಾ ವಚೀಗೋಚರಾತಿಕ್ಕನ್ತಭಾವತೋತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ಭಾವನತ್ಥೇ ಭಾವನಾವೋಹಾರತೋ। ಭಾವನತ್ಥೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೋ ಇಧ “ಭಾವನಾ”ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ।

**ಸಭಾವೂಪಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ**ತಿ ಕಕ್ಖಳತ್ತಾದಿಕಸ್ಸ ಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಉಪಧಾರಣವಸೇನ। ಇದಂ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ನ ಪಣ್ಣತ್ತಿಮತ್ತಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ, ನೀಲಕಸಿಣಾದಿಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ನ ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ, ನಾಪಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪಥವೀಆದೀನಂ ಸಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ। ತೇನ ವುತ್ತಂ “ಸಭಾವೂಪಲಕ್ಖಣವಸೇನಾ”ತಿ, ಕಕ್ಖಳತ್ತಾದಿಕಸ್ಸ ಸಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಉಪಧಾರಣವಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಞಾಣವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ನ ಯೇವಾಪನಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ನಾಪಿ ವಿತಕ್ಕಾದಿವಿನಿಚ್ಛಯೋ । **ಧಾತುಮನಸಿಕಾರೋ**ತಿ ಧಾತೂಸು ಮನಸಿಕಾರೋ, ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಆರಬ್ಭ ಭಾವನಾಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾತಬ್ಬತೋ ಕಮ್ಮಂ, ಯೋಗಿನೋ ಸುಖವಿಸೇಸಾನಂ ಕಾರಣಭಾವತೋ ಠಾನಞ್ಚಾತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಸಭಾವಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಯೋಗಕಮ್ಮಂ। ತೇನಾಹ “**ಧಾತುಮನಸಿಕಾರೋ, ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥತೋ ಏಕ**”ನ್ತಿ। **ತಯಿದಂ** ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ। “**ದ್ವಿಧಾ ಆಗತ**”ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇ ನಾತಿಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರವಸೇನ ಆಗತಂ, ತಸ್ಮಾ “ತಿಧಾ ಆಗತ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ? ನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಪಭೇದತೋ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ, ಬಾಹಿರಾನಞ್ಚ ಧಾತೂನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ । ಅಥ ವಾ **ದ್ವಿಧಾ ಆಗತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ದ್ವಿಧಾವ ಆಗತನ್ತಿ ನ ಏವಂ ನಿಯಮೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಅಥ ಖೋ ದ್ವಿಧಾ ಆಗತಮೇವಾತಿ, ತೇನ ತತಿಯಸ್ಸಾಪಿ ಪಕಾರಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಿದ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಚ ನಾತಿಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರನಯೋ “ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಚಾ”ತಿ ಏತ್ಥ ಆವುತ್ತಿವಸೇನ, **ಚ**-ಸದ್ದೇನೇವ ವಾ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಥ ವಾ ಯೋ ನಾತಿಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರನಯೇನ ಅತಿಸಙ್ಖೇಪಪಟಿಕ್ಖೇಪಮುಖೇನ ಲಬ್ಭಮಾನೋ ವಿತ್ಥಾರಭಾಗೋ, ತಂ ವಿತ್ಥಾರನಯನ್ತೋಗಧಮೇವ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ “ದ್ವಿಧಾ ಆಗತ”ನ್ತಿ। ಏವಞ್ಚ ಕತ್ವಾ “ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ ವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತ”ನ್ತಿ ಇದಞ್ಚ ವಚನಂ ಸಮತ್ಥಿತಂ ಹೋತಿ। “**ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ**”ತಿ ಚ ಇದಂ ನಿದಸ್ಸನಮತ್ತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, **ಸತಿಪಟ್ಠಾನ**(ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೮ ಆದಯೋ; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೧೧ ಆದಯೋ) **ಕಾಯಗತಾಸತಿಸುತ್ತಾದೀಸು**ಪಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೩ ಆದಯೋ) ತಥೇವ ಆಗತತ್ತಾ। **ರಾಹುಲೋವಾದೇ**ತಿ

ಮಹಾರಾಹುಲೋವಾದೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೩ ಆದಯೋ)। **ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇ**ತಿ ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತೇ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೨ ಆದಯೋ), ಅಭಿಧಮ್ಮೇ ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇ (ವಿಭ॰ ೧೭೨ ಆದಯೋ) ಚ।

ಕಾಮಂ **ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ** ಅತ್ಥೇನ ಉಪಮಂ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ದೇಸನಾ ಆಗತಾ, ಉಪಮಾ ಚ ನಾಮ ಯಾವದೇವ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥವಿಭಾವನತ್ಥಾತಿ ಉಪಮಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಮೇಯ್ಯತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಸೇಯ್ಯಥಾಪೀ**"ತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿ ಆನೀತಾ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಧಾತುವಸೇನ, ತತ್ಥಪಿ ಚತುಮಹಾಭೂತವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ? ಸತ್ತಸುಞ್ಞತಾಸನ್ದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಏತ್ಥ ಧಾತುವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಓಳಾರಿಕಭಾವೇನ ಸುಪಾಕಟತಾಯ, ಏಕಚ್ಚವೇನೇಯ್ಯಜನಚರಿತಾನುಕುಲತಾಯ ಚ ಮಹಾಭೂತವಸೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಪಥವೀಧಾತೂ**ತಿಆದೀಸು ಧಾತುತ್ಥೋ ನಾಮ ಸಭಾವತ್ಥೋ, ಸಭಾವತ್ಥೋ ನಾಮ ಸುಞ್ಞತತ್ಥೋ, ಸುಞ್ಞತತ್ಥೋ ನಾಮ ನಿಸ್ಸತ್ತತ್ಥೋ। ಏವಂ ಸಭಾವಸುಞ್ಞತನಿಸ್ಸತ್ತತ್ಥೇನ ಪಥವೀಯೇವ ಧಾತು **ಪಥವೀಧಾತು**। **ಆಪೋಧಾತು**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪಥವೀಧಾತೂ**ತಿ ಸಹಜರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಧಾತು, ತಥಾ **ಆಪೋಧಾತೂ**ತಿ ಆಬನ್ಧನಧಾತು, **ತೇಜೋಧಾತೂ**ತಿ ಪರಿಪಾಚನಧಾತು, **ವಾಯೋಧಾತೂ**ತಿ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಧಾತೂತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಸಮಾಸೋ, ಭಾವತ್ಥೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪರತೋ ಆಗಮಿಸ್ಸತಿ।

**ಏವಂ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸಾ**ತಿಆದೀಸು **ಏವ**ನ್ತಿ ಯಥಾದಸ್ಸಿತಂ ಪಾಳಿಂ ಪಚ್ಚಾಮಸತಿ। ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರದೇಸನಾತಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ "**ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸಾ**"ತಿ। ಯಥಾ ವತ್ಥಯುಗಂ ಅರಹತೀತಿ ವತ್ಥಯುಗಿಕೋ, ಏವಂ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅರಹತಿ, ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪಯೋಜನೋತಿ ವಾ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ, ತಸ್ಸ **ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಸ್ಸ**।

**ಛೇಕೋ**ತಿ ತಂತಂಸಮಞ್ಞಾಯ ಕುಸಲೋ, ಯಥಾಜಾತೇ ಸೂನಸ್ಮಿಂ ನಙ್ಗುಟ್ಠಖುರವಿಸಾಣಾದಿವನ್ತೇ ಅಟ್ಠಿಮಂಸಾದಿಅವಯವಸಮುದಾಯೇ ಅವಿಭತ್ತೇ ಗಾವೀಸಮಞ್ಞಾ, ನ ವಿಭತ್ತೇ, ವಿಭತ್ತೇ ಪನ ಅಟ್ಠಿಮಂಸಾದಿಅವಯವಸಮಞ್ಞಾತಿ ಜಾನನಕೋ। **ಗೋಘಾತಕೋ**ತಿ ಜೀವಿಕತ್ಥಾಯ ಗುನ್ನಂ ಘಾತಕೋ। **ಅನ್ತೇವಾಸೀ**ತಿ ಕಮ್ಮಕರಣವಸೇನ ತಸ್ಸ ಸಮೀಪವಾಸೀ ತಸ್ಸ ತನ್ನಿಸ್ಸಾಯ ಜೀವನತೋ। **ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ**ತಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಅಞ್ಞಂ ವಿನಿವಿಜ್ಝಿತ್ವಾ। **ಮಹಾಪಥಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ**ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಪಥಾನಂ ತಾಯ ಏವ ವಿನಿವಿಜ್ಝನಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಪಥಾ ಚತೂಹಿ ದಿಸಾಹಿ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸಮೋಹಿತಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಠಾನಂ ಚತುಮಹಾಪಥಾನಂ, ತಸ್ಮಿಂ **ಚತುಮಹಾಪಥೇ**। ವಿಲೀಯನ್ತಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತಿ ವಿಭಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಬೀಲಾ, ಭಾಗಾ, **ವ**-ಕಾರಸ್ಸ ಬ-ಕಾರಂ, ಇ-ಕಾರಸ್ಸ ಚ ಈ-ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ। ತಮೇವ ಹಿ ಭಾಗತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಕತ್ವಾ**"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಠಿತ-ಸದ್ದೋ "ಠಿತೋ ವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೫.೨೮) ವಿಯ ಠಾನಸಙ್ಖಾತಇರಿಯಾಪಥಸಮಙ್ಗಿತಾಯ, ಗತಿನಿವತ್ತಿಅತ್ಥತಾಯ ವಾ ಠಾ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಅಞ್ಞತ್ಥ ಠಪೇತ್ವಾ ಗಮನಂ ಸೇಸಇರಿಯಾಪಥಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಬೋಧಕೋ, ಇಧ ಪನ ಯಥಾ ತಥಾ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರಬೋಧಕೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋತಿ ಆಹ "**ಚತುನ್ನಂ ಇರಿಯಾಪಥಾನಂ ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಆಕಾರೇನ ಠಿತತ್ತಾ ಯಥಾಠಿತ**"ನ್ತಿ । ತತ್ಥ **ಆಕಾರೇನಾ**ತಿ ಠಾನಾದಿನಾ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೇನ। ಠಾನಾದಯೋ ಹಿ ಇರಿಯಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಯ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನತಾಯ "ಇರಿಯಾಪಥಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ಯಥಾಠಿತ**ನ್ತಿ ಯಥಾಪವತ್ತಂ। ಯಥಾವುತ್ತಟ್ಠಾನಮೇವೇತ್ಥ ಪಣಿಧಾನನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ "**ಯಥಾಠಿತತ್ತಾವ ಯಥಾಪಣಿಹಿತ**"ನ್ತಿ। **ಠಿತ**ನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಾನಸಙ್ಖಾತಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ। **ಪಣಿಹಿತ**ನ್ತಿ ತದಞ್ಞಇರಿಯಾಪಥಸಮಾಯೋಗಪರಿದೀಪನಂ। **ಠಿತ**ನ್ತಿ ವಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಸಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಅವಟ್ಠಾನಪರಿದೀಪನಂ। **ಪಣಿಹಿತ**ನ್ತಿ ಪಚ್ಚಯಕಿಚ್ಚವಸೇನ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಕಾರತೋ ನಿಹಿತಂ ಪಣಿಹಿತನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಧಾತುಸೋ**ತಿ ಧಾತುಂ ಧಾತುಂ ಪಥವೀಆದಿಧಾತುಂ ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೀ**ತಿ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖತಿ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ಪಸ್ಸತಿ।

ಯಥಾ ಛೇಕೋತಿಆದಿನಾ ಪಾಳಿಯಾ ಸದ್ದತ್ಥವಿವರಣವಸೇನ ವುತ್ತಮೇವತ್ಥಂ ಇದಾನಿ ಭಾವತ್ಥವಿಭಾವನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಯಥಾ ಗೋಘಾತಕಸ್ಸಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪೋಸೇನ್ತಸ್ಸಾತಿ** ಮಂಸೂಪಚಯಪರಿಬ್ರೂಹನಾಯ ಕುಣ್ಡಕಭತ್ತಕಪ್ಪಾಸಟ್ಠಿಆದೀಹಿ ಸಂವಡ್ಢೇನ್ತಸ್ಸ। **ವಧಿತಂ ಮತನ್ತಿ** ಹಿಂಸಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಮತಂ। **ಮತನ್ತಿ** ಚ ಮತಮತ್ತಂ। ತೇನೇವಾಹ **"ತಾವದೇವಾ"**ತಿ। **ಗಾವೀತಿ ಸಞ್ಞಾ ನ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ** ಯಾನಿ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ಗಾವೀಸಮಞ್ಞಾ, ಮತಮತ್ತಾಯಪಿ ಗಾವಿಯಾ ತೇಸಂ ಸನ್ನಿವೇಸಸ್ಸ ಅವಿನಟ್ಠತ್ತಾ। **ಬಿಲಾಸೋತಿ** ಬಿಲಂ ಬಿಲಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಭಜಿತ್ವಾತಿ** ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾತತೋ ಮಂಸಂ ವಿವೇಚೇತ್ವಾ, ತತೋ ವಾ ವಿವೇಚಿತಂ ಮಂಸಂ ಭಾಗಸೋ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವಾಹ **"ಮಂಸಸಞ್ಞಾ ಪವತ್ತತೀ"**ತಿ। **ಪಬ್ಬಜಿತಸ್ಸಪಿ** ಅಪರಿಗ್ಗಹಿತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ। **ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗನ್ತಿ** ಸನ್ತತಿಸಮೂಹಕಿಚ್ಚಘನಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜನಂ ವಿವೇಚನಂ। **ಧಾತುಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತೋತಿ** ಯಥಾವುತ್ತಂ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕತ್ವಾ ಧಾತುಸೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ। **ಸತ್ತಸಞ್ಞಾತಿ** ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತಸಞ್ಞಾತಿ ವದನ್ತಿ, ವೋಹಾರವಸೇನ ಪವತ್ತಸತ್ತಸಞ್ಞಾಯಪಿ ತದಾ ಅನ್ತರಧಾನಂ ಯುತ್ತಮೇವ ಯಾಥಾವತೋ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನತೋ। ಏವಂ ಹಿ ಸತಿ ಯಥಾವುತ್ತಓಪಮ್ಮತ್ಥೇನ ಓಪಮೇಯ್ಯತ್ಥೋ ಅಞ್ಞದತ್ಥು ಸಂಸನ್ದತಿ ಸಮೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ **"ಧಾತುವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ತಿಟ್ಠತೀ"**ತಿ।

೩೦೭. ಏವಂ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಆಗತಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೂಪಮೇ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಏವನ್ತಿ** ಇಮಿನಾ **ರಾಹುಲೋವಾದ-** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೩ ಆದಯೋ) **ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇಸು** (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೨ ಆದಯೋ; ವಿಭ॰ ೧೭೨ ಆದಯೋ) ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗಮನಮೇವ ಉಪಸಂಹರತಿ, ನ ಸಬ್ಬಂ ದೇಸನಾನಯಂ ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ತತ್ಥ ದೇಸನಾನಯಸ್ಸ ಆಗತತ್ತಾ।

**ತತ್ರಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ಯಥಾದಸ್ಸಿತೇ ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೂಪಮಪಾಠೇ। **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾತಿ** ಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾ। **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಪಚ್ಚತ್ತನ್ತಿ** ಪದದ್ವಯೇನಾಪಿ ತಂತಂಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಉಭಯಮ್ಪಿ ನಿಯಕಸ್ಸ ಅಧಿವಚನ"**ನ್ತಿ। ಸಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ ಪನ ಅತ್ತನಿ ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವೂಪಗಮನವಸೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಿಚ್ಚ ಪವತ್ತಂ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ**। ತಂತಂಸನ್ತತಿಪರಿಯಾಪನ್ನತಾಯ **ಪಚ್ಚತ್ತಂ**। ತೇನೇವಾಹ **"ಅತ್ತನಿ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಅತ್ತಾನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಪಚ್ಚತ್ತ"**ನ್ತಿ। **ಕಕ್ಖಳನ್ತಿ** ಕಥಿನಂ। ಯಸ್ಮಾ ತಂ ಥದ್ಧಭಾವೇನ ಸಹಜಾತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಥದ್ಧ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಖರಿಗತನ್ತಿ** ಖರೀಸು ಖರಸಭಾವೇಸು ಗತಂ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, ಖರಸಭಾವಮೇವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಖರಸಭಾವಂ ಫರುಸಾಕಾರೇನ ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ಫರುಸಾಕಾರಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ **"ಫರುಸ"**ನ್ತಿ। ತೇನಾಹ **"ದುತಿಯಂ ಆಕಾರವಚನ"**ನ್ತಿ। **ಉಪಾದಿನ್ನಂ** ನಾಮ ಸರೀರಟ್ಠಕಂ। ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನತಂ ಸನ್ಧಾಯ ಉಪಾದಿನ್ನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಮ್ಪಿ, ತಣ್ಹಾದೀಹಿ ಆದಿನ್ನಗಹಿತಪರಾಮಟ್ಠವಸೇನ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಉಪಾದಿನ್ನಮೇವಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಉಪಾದಿನ್ನನ್ತಿ ದಳ್ಹಂ ಆದಿನ್ನ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ "ಮಮ"ನ್ತಿ ಗಹಿತಂ "ಅಹ"ನ್ತಿ ಪರಾಮಟ್ಠನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ** ಕಥೇತುಕಮ್ಯತಾಪುಚ್ಛಾವಾಚೇತಿ ಆಹ **"ತಂ ಕತಮನ್ತಿ ಚೇತಿ ಅತ್ಥೋ"**ತಿ। **ತತೋತಿ** ಪಚ್ಛಾ। **ತನ್ತಿ** ತಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾದಿಭೇದತೋ ದಸ್ಸಿತಂ ಪಥವೀಧಾತುಂ। **ದಸ್ಸೇನ್ತೋತಿ** ವತ್ಥುವಿಭಾಗೇನ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜೇನೇವ ಸಙ್ಗಹೇತ್ವಾ ಇಧ ಪಾಳಿಯಂ ವಿಸುಂ ನ ಉದ್ಧಟಂ, **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಮಗ್ಗೇ** (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೪) ಪನ ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ ವಿಸುಂ ಗಹಿತನ್ತಿ ತಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ ಥದ್ಧಭಾವಾಧಿಕತಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಕೋಟ್ಠಾಸೇಸುಯೇವ **"ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಥವೀಧಾತು ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ"**ತಿ ಆಹ। **"ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚೀ"**ತಿ ವಾ ಇಮಿನಾ ಪಾಳಿಯಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತಸ್ಮಾ ಇಧ **"ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚೀ"**ತಿ ಇದಂ ಪುಬ್ಬಾಪರಾಪೇಕ್ಖಂ "ಮತ್ಥಲುಙ್ಗಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಥವೀಧಾತು ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ವಚನತೋ। ಪುನ **ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ** ಅವಸೇಸೇಸು ತೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ತೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ** ತಿಪ್ಪಕಾರೇಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। ನ ಹಿ ತೇ ತಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ।

**ವಿಸ್ಸನ್ದನಭಾವೇನಾ**ತಿ ಪಗ್ಘರಣಸಭಾವೇನ। **ಅಪ್ಪೋತೀ**ತಿ ವಿಸರತಿ। **ಪಪ್ಪೋತೀ**ತಿ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಸಸಮ್ಭಾರಆಪವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ವಿಸ್ಸನ್ದನಭಾವೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಪಥವೀಸಙ್ಖಾತಂ ತಂ ತಂ ಠಾನಂ ವಿಸರತಿ, ಪಾಪುಣಾತಿ ಚ, ಲಕ್ಖಣಾಪವಸೇನೇವ ವಾ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯತಾಯ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಸಙ್ಖಾತಂ ತಂ ತಂ ಠಾನಂ ದ್ರವಭಾವಸಿದ್ಧೇನ ವಿಸ್ಸನ್ದನಭಾವೇನ ಆಬನ್ಧತ್ತಂ, ಆಸತ್ತತ್ತಂ, ಅವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣಞ್ಚ ಕರೋನ್ತಂ "ಅಪ್ಪೋತಿ ಪಪ್ಪೋತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತೀತಿ।

**ತೇಜನವಸೇನಾ**ತಿ ನಿಸಿತಭಾವೇನ ತಿಕ್ಖಭಾವೇನ। **ವುತ್ತನಯೇನಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ "ನಾನಾವಿಧೇಸೂ"ತಿ ಆಪೋಧಾತುಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ। **ಕುಪಿತೇನಾ**ತಿ ಖುಭಿತೇನ। **ಉಸುಮಜಾತೋ**ತಿ ಉಸ್ಮಾಭಿಭೂತೋ। **ಜೀರತೀ**ತಿ ಜಿಣ್ಣೋ ಹೋತಿ। ತೇಜೋಧಾತುವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಜರಾಪವತ್ತಿ ಪಾಕಟಜರಾವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇನ್ದ್ರಿಯವೇಕಲ್ಲತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸರೀರೇ ಪಕತಿಉಸುಮಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಉಣ್ಹಭಾವೋ **ಸನ್ತಾಪೋ,** ಸರೀರಸ್ಸ ದಹನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಹಾದಾಹೋ **ಪರಿದಾಹೋ**ತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಯೇನ ಜೀರೀಯತೀ**ತಿ ಚ ಏಕಾಹಿಕಾದಿಜರರೋಗೇನ ಜರೀಯತೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸತಕ್ಖತ್ತುಂ ತಾಪೇತ್ವಾ ತಾಪೇತ್ವಾ ಸೀತುದಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಉದ್ಧಟಾ ಸಪ್ಪಿ **"ಸತಧೋತಸಪ್ಪೀ"**ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಅಸಿತ**ನ್ತಿ ಭುತ್ತಂ। **ಖಾಯಿತ**ನ್ತಿ ಖಾದಿತಂ। **ಸಾಯಿತ**ನ್ತಿ ಅಸ್ಸಾದಿತಂ। **ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಪಾಕಂ ಗಚ್ಛತೀ**ತಿ ಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ಗಹಣಿಯಾ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಸಮ್ಮಾಪರಿಪಾಕೋಪಿ ಪನ ವಿಸಮವೇಪಾಕಿನಿಯಾ ತಸ್ಸಾ ಏವ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ರಸಾದಿಭಾವೇನಾ**ತಿ ರಸರುಧಿರಮಂಸಮೇದನ್ಹಾರುಅಟ್ಠಿಅಟ್ಠಿಮಿಞ್ಜಸುಕ್ಕವಸೇನ। **ವಿವೇಕ**ನ್ತಿ ಪುಥುಭಾವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸದಿಸಭಾವಂ। ಅಸಿತಾದಿಭೇದಸ್ಸ ಹಿ ಆಹಾರಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮೇ ರಸೋ ಹೋತಿ, ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ರಸಧಾತು ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ "ರಸಸ್ಸ ಪರಿಣಾಮೇ ರುಧಿರ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಂ ನೇತಬ್ಬಂ।

**ವಾಯನವಸೇನಾ**ತಿ ಸಮುದೀರಣವಸೇನ, ಸವೇಗಗಮನವಸೇನ ವಾ। **ಉಗ್ಗಾರಹಿಕ್ಕಾದೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಉದ್ದೇಕಖಿಪನಾದಿಪವತ್ತನಕವಾತಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ । **ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಪಿತ್ತಸೇಮ್ಹಲಸಿಕಾಕೇವಲದುಗ್ಗನ್ಧಾದಿನೀಹರಣಕಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯದಿಪಿ ಕುಚ್ಛಿ-ಸದ್ದೋ ಉದರಪರಿಯಾಯೋ, ಕೋಟ್ಠ-ಸದ್ದೇನ ಪನ ಅನ್ತನ್ತರಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ತದವಸಿಟ್ಠೋ ಉದರಪ್ಪದೇಸೋ ಇಧ ಕುಚ್ಛಿ-ಸದ್ದೇನ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಆಹ **"ಕುಚ್ಛಿಸಯಾ ವಾತಾತಿ ಅನ್ತಾನಂ ಬಹಿವಾತಾ"**ತಿ। **ಸಮಿಞ್ಜನಪಸಾರಣಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆಲೋಕನವಿಲೋಕನಉದ್ಧರಣಾತಿಹರಣಾದಿಕಾ ಸಬ್ಬಾ ಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। **"ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾವಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಸರೀರಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ ದೀಪೇತಿ। ನ ಹಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ ಅತ್ಥೀತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಕಥಂ "ಪಸ್ಸಾಸೋತಿ ಬಹಿನಿಕ್ಖಮನನಾಸಿಕವಾತೋ, ದೀಘನಾಸಿಕಸ್ಸ ನಾಸಿಕಗ್ಗಂ, ಇತರಸ್ಸ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಂ ಫುಸನ್ತೋ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ ವಚನಂ? ತಂ ನಿಕ್ಖಮನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿಯಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ, ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಆಪೋಧಾತುಆದೀನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ನಿದ್ದೇಸಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ। ತತ್ಥ ಆಪೋಧಾತುನಿದ್ದೇಸೇ "ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಸಮ್ಭವಸ್ಸ, ತೇಜೋಧಾತುನಿದ್ದೇಸೇ ಸರೀರೇ ಪಾಕತಿಕಉಸ್ಮಾಯ, ವಾಯೋಧಾತುನಿದ್ದೇಸೇ ಧಮನಿಜಾಲಾನುಸಟಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಚಮ್ಮಖೀಲಪೀಳಕಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಕವಾಯುನೋ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸಮಿಞ್ಜನಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಕವಾತಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾವ। ಯದಿ ಏವಂ, ಕಥಂ "ಪುರಿಮಾ ಪಞ್ಚ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ವಚನಂ? ನ ಹಿ ಸಮಿಞ್ಜನಾದಿನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ ಏವ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರಿನೋ ವಾತಾ, ಅಥ ಖೋ ತದಞ್ಞೇಪೀತಿ ನತ್ಥಿ ವಿರೋಧೋ।

**ಇತೀ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪರಾಮಸನಂ। ತೇನಾಹ **"ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಹೀ"**ತಿಆದಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತೇ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇನ ಅಯಂ ವಣ್ಣನಾ ನ ಕೇವಲಂ ಮಹಾಹತ್ಥಿಪದೂಪಮಸ್ಸೇವ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೦೦ ಆದಯೋ), ಅಥ ಖೋ **ಮಹಾರಾಹುಲೋವಾದ-** (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೧೧೩ ಆದಯೋ) **ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಸುತ್ತಾನಮ್ಪಿ** (ಮ॰ ನಿ॰ ३.३४೨ ಆದಯೋ) ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ದಸ್ಸಿತಂ ಹೋತಿ। ಭಾವನಾನಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತಥಾ ಹಿ ವುತ್ತಂ "ಏವಂ ರಾಹುಲೋವಾದಧಾತುವಿಭಙ್ಗೇಸುಪೀ"ತಿ।

೩೦೮. **ಭಾವನಾನಯೇ**ತಿ ಭಾವನಾಯ ನಯೇ। ಯೇನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಭಾವನಾವಿಧಿಮ್ಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ। ಯಸ್ಮಾ ಯೇಸಂ "ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ"ತಿ ಇಮೇಸಂ ದುವಿಧಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಸೇನ ಇದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದ್ವಿಧಾ ಆಗತಂ ದ್ವಿಧಾ ದೇಸಿತಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೋಪಿ ತೇಸಂ ದ್ವಿಧಾವ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋತಿ ತಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। **ಲೋಮಾ ಪಥವೀಧಾತೂತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಆದಿಅತ್ಥೋ । **ಏವಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಧಾತುಪರಿಗ್ಗಹೋ**ತಿ "ಕೇಸಾ ಪಥವೀಧಾತು, ಲೋಮಾ ಪಥವೀಧಾತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಏವಂ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೋ। **ಪಪಞ್ಚತೋ**ತಿ ದನ್ಧತೋ ಸಣಿಕತೋ। **ಯಂ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಕೇಸಾದೀಸು ಯಂ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಂ ಕಕ್ಖಳಭಾವೋ। **ಯಂ ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣನ್ತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ**ತಿ ವತ್ಥುಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತತೋ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ। **ಅಸ್ಸಾ**ತಿ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ। **ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾಕಟಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಯೋಗಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ ತದೇವ ಲಕ್ಖಣಂ ವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ವಾ ಲಕ್ಖಣಸ್ಸ ಸುಟ್ಠು ಉಪಟ್ಠಾನತೋ ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಮನಸಿಕಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಭೂತಂ ವಿಸದಂ ಹೋತಿ, ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಾಟವೇನ ಸಂಖಿತ್ತರುಚಿಭಾವತೋ। ಸಬ್ಬಸೋ ಮನ್ದಪಞ್ಞಸ್ಸ ಭಾವನಾವ ನ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಆಹ "**ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸಾ**"ತಿ। **ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ**ತಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ। **ಅನ್ಧಕಾರಂ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಅನುಪಟ್ಠಾನತೋ ಅನ್ಧಂ ವಿಯ ಕರೋನ್ತಂ ಅಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। **ಪುರಿಮನಯೇನಾ**ತಿ "ಕೇಸಾ ಪಥವೀಧಾತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ। ವತ್ಥುಆಮಸನೇನ **ವಿತ್ಥಾರತೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಪಾಕಟಂ ಹೋತಿ** ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ, ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಅಖಿಪ್ಪನಿಸನ್ತಿತಾಯ ವಿತ್ಥಾರರುಚಿಭಾವತೋ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾವುತ್ತಮತ್ಥಂ ಉಪಮಾಯ ವಿಭಾವೇತುಂ "**ಯಥಾ ದ್ವೀಸು ಭಿಕ್ಖೂಸೂ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಪೇಯ್ಯಾಲಮುಖನ್ತಿ** ಪೇಯ್ಯಾಲಪಾಳಿಯಾ ಮುಖಭೂತಂ ದ್ವಾರಭೂತಂ ಆದಿತೋ ವಾರಂ, ವಾರದ್ವಯಂ ವಾ। **ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ**ತಿ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಜ್ಝಾಯಿತ್ವಾ। **ಉಭತೋಕೋಟಿವಸೇನೇವಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಾರಸ್ಸ ಆದಿಅನ್ತಗ್ಗಹಣವಸೇನೇವ। **ಓಟ್ಠಪರಿಯಾಹತಮತ್ತನ್ತಿ** ಓಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಫುಸನಮತ್ತಂ। ಯಥಾ ಗನ್ಥಪರಿವತ್ತನೇ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸಙ್ಖೇಪೋ ರುಚ್ಚತಿ, ನ ವಿತ್ಥಾರೋ। ಇತರಸ್ಸ ಚ ವಿತ್ಥಾರೋ ರುಚ್ಚತಿ, ನ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ಏವಂ ಭಾವನಾನಯೇಪೀತಿ ಉಪಮಾಸಂಸನ್ದನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

**ತಸ್ಮಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ವಿತ್ಥಾರೋ ಸಪ್ಪಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ। ಯಸ್ಮಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಅನುಯುಞ್ಜಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಸೀಲವಿಸೋಧನಾದಿಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರಸಮ್ಪನ್ನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಮೇವಾತಿ ಇಧ ನ ಆಮಟ್ಠಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಿವೇಕಟ್ಠಕಾಯಸ್ಸ, ವಿವೇಕಟ್ಠಚಿತ್ತಸ್ಸೇವ ಚ ಭಾವನಾ ಇಜ್ಝತಿ , ನ ಇತರಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ರಹೋಗತೇನ ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನಾ**"ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ **ರಹೋಗತೇನಾ**ತಿ ರಹಸಿ ಗತೇನ, ಏಕಾಕಿನಾ ಭಾವನಾನುಕೂಲಟ್ಠಾನಂ ಉಪಗತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಟಿಸಲ್ಲೀನೇನಾ**ತಿ ಪತಿ ಪತಿ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣತೋ ಚಿತ್ತಂ ನಿಸೇಧೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಸಲ್ಲೀನೇನ, ತತ್ಥ ಸಂಸಿಲಿಟ್ಠಚಿತ್ತೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ರೂಪಕಾಯಂ ಆವಜ್ಜೇತ್ವಾ**ತಿ ಉದ್ಧಂ ಪಾದತಲಾ, ಅಧೋ ಕೇಸಮತ್ಥಕಾ, ತಿರಿಯಂ ತಚಪರಿಯನ್ತಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ಕರಜಕಾಯಂ ಧಾತುವಸೇನ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ಯಸ್ಮಾ ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ ಅಯಂ ಕಾಯೋ, ತಸ್ಮಾ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತು ತೇಜೋಧಾತು ವಾಯೋಧಾತೂ"ತಿ ಚತುಮಹಾಭೂತವಸೇನ ಸಮನ್ನಾಹರಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಾನಿ ತಾಸಂ ಧಾತೂನಂ ಲಕ್ಖಣತೋ, ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರತೋ ಚ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ **ಥದ್ಧಭಾವೋ**ತಿ ಲಕ್ಖಣಮಾಹ। ಥದ್ಧತ್ತಲಕ್ಖಣಾ ಹಿ ಪಥವೀಧಾತು। **ಖರಭಾವೋ**ತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರಂ, ಞಾಣೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾಕಾರನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ದ್ರವಭಾವೋ** ಲಕ್ಖಣಂ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಪಗ್ಘರಣಸಭಾವತ್ತಾ। **ಆಬನ್ಧನಂ** ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ। **ಉಣ್ಹಭಾವೋ** ಲಕ್ಖಣಂ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಮಾಸಭಾವತ್ತಾ। **ಪರಿಪಾಚನಂ** ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ। **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ** ಲಕ್ಖಣಂ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಸಭಾವತ್ತಾ। **ಸಮುದೀರಣಂ** ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ, ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ ಚ ನಾಮ ಧಾತೂನಂ

ಸಕಿಚ್ಚಕರಣವಸೇನ ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಭೂತಾಕಾರೋ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಉಭಯಗ್ಗಹಣಂ? ಪುಗ್ಗಲಜ್ಝಾಸಯತೋ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಹಿ ಧಾತುಯೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ತಾ ಸಭಾವತೋ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಸಕಿಚ್ಚಕರಣತೋ, ಯೋ ರಸೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ರಾಯಂ ಯೋಗೀ ಧಾತುಯೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೋ ಆದಿತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಲಕ್ಖಣತೋ, ಸರಸತೋಪಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ। ತೇನಾಹ **"ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಥದ್ಧಭಾವೋ ವಾ ಖರಭಾವೋ ವಾ...ಪೇ॰... ಏವಂ ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**"ತಿ। ತತ್ಥ **ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ**ತಿ ಪರಿಗ್ಗಾಹಕಭೂತೇನ ಞಾಣೇನ ಧಾತುಯೋ ಲಕ್ಖಣತೋ, ರಸತೋ ವಾ ಪರಿಚ್ಛಿಜ್ಜ ಗಹೇತ್ವಾ। ಅಯಂ ತಾವ ಸಂಖಿತ್ತತೋ ಭಾವನಾನಯೇ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೋ।

ಏವಂ ಪನ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಅತ್ಥಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಪಥವೀಧಾತು ಥದ್ಧಭಾವೋ ವಾ ಖರಭಾವೋ ವಾ, ಆಪೋಧಾತು ದ್ರವಭಾವೋ ವಾ ಆಬನ್ಧನಭಾವೋ ವಾ, ತೇಜೋಧಾತು ಉಣ್ಹಭಾವೋ ವಾ ಪರಿಪಾಚನಭಾವೋ ವಾ, ವಾಯೋಧಾತು ವಿತ್ಥಮ್ಭನಭಾವೋ ವಾ ಸಮುದೀರಣಭಾವೋ ವಾ"ತಿ ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂಯೇವ ಧಾತುಯೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೇನ ಕಾಲಸತಮ್ಪಿ ಕಾಲಸಹಸ್ಸಮ್ಪಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ, ತಕ್ಕಾಹತಂ ವಿತಕ್ಕಪರಿಯಾಹತಂ ಕಾತಬ್ಬಂ। ತಸ್ಸೇವಂ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಯಂ ಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಸುಪಾಕಟಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತದೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತರಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ "ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೇನ ಹಿ ಅನುಪುಬ್ಬತೋ, ನಾತಿಸೀಘತೋ, ನಾತಿಸಣಿಕತೋ, ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಬಾಹನತೋ, ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ, ಅನುಪಟ್ಠಾನಮುಞ್ಚನತೋ, ಲಕ್ಖಣತೋ, ತಯೋ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಾತಿ ಇಮೇಹಿ ದಸಹಾಕಾರೇಹಿ ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲಂ ಅನುಟ್ಠಾತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ಅನುಪುಬ್ಬತೋ**ತಿ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿತೋ ಆಚರಿಯಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ಉಗ್ಗಹಿತಪಟಿಪಾಟಿತೋ, ಸಾ ಚ ದೇಸನಾಪಟಿಪಾಟಿಯೇವ । ಏವಂ ಅನುಪುಬ್ಬತೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತೇನಾಪಿ ನಾತಿಸೀಘತೋ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಅತಿಸೀಘತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಹಿ ಅಪರಾಪರಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರೋ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪನ ಅವಿಭೂತಂ ಹೋತಿ, ನ ವಿಸೇಸಂ ಆವಹತಿ। ತಸ್ಮಾ **ನಾತಿಸೀಘತೋ** ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ಚ ನಾತಿಸೀಘತೋ, ಏವಂ **ನಾತಿಸಣಿಕತೋ**ಪಿ। ಅತಿಸಣಿಕತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತೋ ಹಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ವಿಸೇಸಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ। ಅತಿಸೀಘಂ ಅತಿಸಣಿಕಞ್ಚ ಮಗ್ಗಂ ಗಚ್ಛನ್ತಾ ಪುರಿಸಾ ಏತ್ಥ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬಾ। **ವಿಕ್ಖೇಪಪಟಿಬಾಹನತೋ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪುಥುತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚೇತಸೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ ಪಟಿಬಾಹಿತಬ್ಬೋ। ಬಹಿದ್ಧಾ ವಿಕ್ಖೇಪೇ ಹಿ ಸತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾ ಪರಿಹಾಯತಿ ಪರಿಧಂಸತಿ। ಏಕಪದಿಕಮಗ್ಗಗಾಮೀ ಪುರಿಸೋ ಚೇತ್ಥ ನಿದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ। **ಪಣ್ಣತ್ತಿಸಮತಿಕ್ಕಮನತೋ**ತಿ "ಯಾ ಅಯಂ ಪಥವೀಧಾತೂ"ತಿಆದಿಕಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿ, ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಲಕ್ಖಣೇಸು ಏವ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಕಕ್ಖಳಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಏವ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಸುಪಾಕಟಾನಿ ಸುವಿಭೂತಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ। ತಸ್ಸೇವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಆಸೇವನಂ ಲಭತಿ। ಸಬ್ಬೋ ರೂಪಕಾಯೋ ಧಾತುಮತ್ತತೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ ಸುಞ್ಞೋ ನಿಸ್ಸತ್ತೋ ನಿಜ್ಜೀವೋ ಯನ್ತಂ ವಿಯ ಯನ್ತಸುತ್ತೇನ ಅಪರಾಪರಂ ಪರಿವತ್ತಮಾನೋ। ಸಚೇ ಪನ ಬಹಿದ್ಧಾಪಿ ಮನಸಿಕಾರಂ ಉಪಸಂಹರತಿ, ಅಥಸ್ಸ ಆಹಿಣ್ಡನ್ತಾ ಮನುಸ್ಸತಿರಚ್ಛಾನಾದಯೋ ಸತ್ತಾಕಾರಂ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಧಾತುಸಮೂಹವಸೇನೇವ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಕರಿಯಮಾನಾ ಕಿರಿಯಾ ಧಾತುಮಯೇನ ಯನ್ತೇನ ಪವತ್ತಿಯಮಾನಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪಟ್ಠಾತಿ, ತೇಹಿ ಅಜ್ಝೋಹರಿಯಮಾನಂ ಪಾನಭೋಜನಾದಿ ಧಾತುಸಙ್ಘಾತೇ ಪಕ್ಖಿಪ್ಪಮಾನೋ ಧಾತುಸಙ್ಘಾತೋ ವಿಯ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಅಥಸ್ಸ ತಥಾ ಲದ್ಧಾಸೇವನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಯದಿ ಅಚ್ಚಾರದ್ಧವೀರಿಯತಾಯ ಉದ್ಧಚ್ಚವಸೇನ ವಾ ಅತಿಲೀನವೀರಿಯತಾಯ ಕೋಸಜ್ಜವಸೇನ ವಾ ಭಾವನಾವಿಧಿಂ ನ ಓತರೇಯ್ಯ, ತದಾ **ಅಧಿಚಿತ್ತಸುತ್ತಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೩), **ಅನುತ್ತರಸೀತಿಭಾವಸುತ್ತಂ** (ಅ॰ ನಿ॰ ೬.೮೫), **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸುತ್ತ**ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೯೪-೧೯೫) ಇಮೇಸು ತೀಸು ಸುತ್ತೇಸು ಆಗತನಯೇನ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ತಯೋ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಾ**"ತಿ। ಏವಂ ಪನ ವೀರಿಯಸಮತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಲಕ್ಖಣೇ ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಯದಾ ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಲದ್ಧಸಮತಾನಿ ಸುವಿಸದಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತದಾ

ಅಸದ್ಧಿಯಾದೀನಂ ದೂರೀಭಾವೇನ ಸಾತಿಸಯಂ ಥಾಮಪ್ಪತ್ತೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಬಲೇಹಿ ಲದ್ಧೂಪತ್ಥಮ್ಭಾನಿ ವಿತಕ್ಕಾದೀನಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಪಟುತರಾನಿ ಹುತ್ವಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಉಜುವಿಪಚ್ಚನೀಕತಾಯ ನೀವರಣಾನಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಾನಿಯೇವ ಹೋನ್ತಿ ಸದ್ಧಿಂ ತದೇಕಟ್ಠೇಹಿ ಪಾಪಧಮ್ಮೇಹಿ। ಏತ್ತಾವತಾ ಚಾನೇನ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಂ ಸಮಧಿಗತಂ ಹೋತಿ ಧಾತುಲಕ್ಖಣಾರಮ್ಮಣಂ । ತೇನ ವುತ್ತಂ "**ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತೂತಿ...ಪೇ॰... ಉಪಚಾರಮತ್ತೋ ಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**"ತಿ।

ತತ್ಥ **ಧಾತುಮತ್ತತೋ**ತಿ ವಿಸೇಸನಿವತ್ತಿಅತ್ಥೋ **ಮತ್ತ**-ಸದ್ದೋ। ತೇನ ಯಂ ಇತೋ ಬಾಹಿರಕಾ, ಲೋಕಿಯಮಹಾಜನೋ ಚ "ಸತ್ತೋ ಜೀವೋ"ತಿಆದಿಕಂ ವಿಸೇಸಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಂ ವಿಕಪ್ಪನಾಮತ್ತೇನೇವ ಸಮಾರೋಪೇನ್ತಿ, ತಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ನಿಸ್ಸತ್ತತೋ ನಿಜ್ಜೀವತೋ**"ತಿ। **ಆವಜ್ಜಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಸಮನ್ನಾಹರಿತಬ್ಬಂ। **ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭಾವನಾವಸೇನ ಧಾತುಮತ್ತತೋ ಧಾತುಲಕ್ಖಣಂ ಮನಸಿ ಠಪೇತಬ್ಬಂ। **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬ**ನ್ತಿ ತದೇವ ಧಾತುಲಕ್ಖಣಂ ಪತಿ ಪತಿ ಅವೇಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ಭಾವನಾಸಿದ್ಧೇನ ಞಾಣಚಕ್ಖುನಾ ಅಪರಾಪರಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಂ।

**ತಸ್ಸೇವಂ ವಾಯಮಮಾನಸ್ಸಾ**ತಿ ತಸ್ಸ ಯೋಗಿನೋ ಏವಂ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇನ ಭಾವನಂ ಅನುಯುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ, ತತ್ಥ ಚ ಭಾವನಾಅನುಯೋಗೇ ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ, ಸಾತಚ್ಚಕಾರಿತಾಯ, ಸಪ್ಪಾಯಸೇವಿತಾಯ, ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಸಲ್ಲಕ್ಖಣೇನ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಅನುಪವತ್ತನೇನ, ಕಾಯೇ ಚ ಜೀವಿತೇ ಚ ನಿರಪೇಕ್ಖವುತ್ತಿತಾಯ, ಅನ್ತರಾ ಸಙ್ಕೋಚಂ ಅನಾಪಜ್ಜನ್ತೇನ ಭಾವನಂ ಉಸ್ಸುಕ್ಕಾಪೇತ್ವಾ ಉಸ್ಸೋಳ್ಹಿಯಂ ಅವಟ್ಠಾನೇನ ಸಮ್ಮದೇವ ವಾಯಾಮಂ ಪಯೋಗಂ ಪರಕ್ಕಮಂ ಪವತ್ತೇನ್ತಸ್ಸ। **ಧಾತುಪ್ಪಭೇದಾವಭಾಸನಪಞ್ಞಾಪರಿಗ್ಗಹಿತೋ**ತಿ ಪಥವೀಆದೀನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಭಾವಲಕ್ಖಣಾವಭಾಸನೇನ ಅವಭಾಸನಕಿಚ್ಚಾಯ ಭಾವನಾಪಞ್ಞಾಯ ಆದಿಮಜ್ಝಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಅವಿಜಹನೇನ ಸಬ್ಬತೋ ಗಹಿತೋ ಮಹಗ್ಗತಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ಉಪಚಾರಮತ್ತೋ ಸಿಖಾಪ್ಪತ್ತೋ ಕಾಮಾವಚರಸಮಾಧಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಉಪಚಾರಸಮಾಧೀ**ತಿ ಚ ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಪ್ಪನಂ ಹಿ ಉಪೇಚ್ಚ ಚಾರೀ ಸಮಾಧಿ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ, ಅಪ್ಪನಾ ಚೇತ್ಥ ನತ್ಥಿ। ತಾದಿಸಸ್ಸ ಪನ ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ಸಮಾನಲಕ್ಖಣತಾಯ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಅಪ್ಪನಾ ನ ಹೋತೀತಿ? ತತ್ಥ ಕಾರಣಮಾಹ "**ಸಭಾವಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ**"ತಿ। ಸಭಾವಧಮ್ಮೇ ಹಿ ತಸ್ಸ ಗಮ್ಭೀರಭಾವತೋ ಅಸತಿ ಭಾವನಾವಿಸೇಸೇ ಅಪ್ಪನಾಝಾನಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಂ ಪನ ಝಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವನಾನುಕ್ಕಮವಸೇನ, ಆರುಪ್ಪಂ ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮಭಾವನಾವಸೇನ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ **ಮರಣಾನುಸ್ಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೧೭೭) ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ।

ಏವಂ ರೂಪಕಾಯೇ ಅವಿಸೇಸೇನ ಚತುನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನವಸೇನ ಧಾತುಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಿಆದೀನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ **ಸುತ್ತೇ** ಆಗತಂ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅಥ ವಾ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಯೇ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ವುತ್ತಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಠಿತಾ ಸನ್ನಿವೇಸವಿಸಿಟ್ಠಾ ಕಟ್ಠವಲ್ಲಿತಿಣಮತ್ತಿಕಾಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಯಥಾ ಅಗಾರಸಮಞ್ಞಾ, ನ ತತ್ಥ ಕೋಚಿ ಅಗಾರೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಏವಂ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಸನ್ನಿವೇಸವಿಸಿಟ್ಠಾನಿ ಪವತ್ತಮಾನಾನಿ ಅಟ್ಠಿನ್ಹಾರುಮಂಸಚಮ್ಮಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಸರೀರಸಮಞ್ಞಾ, ನ ಏತ್ಥ ಕೋಚಿ ಅತ್ತಾ ಜೀವೋ। ಕೇವಲಂ ತೇಹಿ ಪರಿವಾರಿತಮಾಕಾಸಮತ್ತನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ದೇಸನಾ ಸತ್ತಸುಞ್ಞತಾಸನ್ದಸ್ಸನಪರಾತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ವಿಭಾವೇನ್ತೋ "**ನಿಸ್ಸತ್ತಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥ**"ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಅಟ್ಠಿಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿಕಾದಿಭೇದಂ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಉಸ್ಸಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಠಿತಂ ಅತಿರೇಕತಿಸತಭೇದಂ ಅಟ್ಠಿಂ ಉಪಾದಾಯ। **ನ್ಹಾರುಞ್ಚಾ**ತಿ ತಮೇವ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಂ ಆಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ನವಸತಪ್ಪಭೇದಂ ನ್ಹಾರುಂ। **ಮಂಸ**ನ್ತಿ ತಮೇವ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟಂ ಅನುಲಿಮ್ಪಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ನವಪೇಸಿಸತಪ್ಪಭೇದಂ ಮಂಸಂ। **ಚಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಮಚ್ಛಿಕಪತ್ತಕಚ್ಛಾಯಾಯ ಛವಿಯಾ ಸಞ್ಛಾದಿತಂ ಸಕಲಸರೀರಂ ಪರಿಯೋನನ್ಧಿತ್ವಾ ಠಿತಂ ಬಹಲಚಮ್ಮಂ **ಪಟಿಚ್ಚ** ಉಪಾದಾಯ। ಸಬ್ಬತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ। **ಆಕಾಸೋ ಪರಿವಾರಿತೋ**ತಿ ಯಥಾ ಭಿತ್ತಿಪಾದಾದಿವಸೇನ ಠಪಿತಂ ಕಟ್ಠಂ, ತಸ್ಸೇವ ಆಬನ್ಧನವಲ್ಲಿ, ಅನುಲೇಪನಮತ್ತಿಕಾ, ಛಾದನತಿಣನ್ತಿ ಏತಾನಿ ಕಟ್ಠಾದೀನಿ ಅನ್ತೋ, ಬಹಿ ಚ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ಆಕಾಸೋ **ಅಗಾರನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ,** ಗೇಹನ್ತಿ ಪಣ್ಣತ್ತಿಂ ಲಭತಿ, ಏವಮೇವ ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠಿಆದೀನಿ ಅನ್ತೋ, ಬಹಿ ಚ ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಠಿತೋ ಆಕಾಸೋ

ತಾನೇವ ಅಟ್ಠಿಆದೀನಿ ಉಪಾದಾಯ **ರೂಪನ್ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ,** ಸರೀರನ್ತಿ ವೋಹಾರಂ ಲಭತಿ। ಯಥಾ ಚ ಕಟ್ಠಾದೀನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಙ್ಖಂ ಗತಂ ಅಗಾರಂ ಲೋಕೇ "ಖತ್ತಿಯಗೇಹಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗೇಹ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮಿದಮ್ಪಿ "ಖತ್ತಿಯಸರೀರಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸರೀರ"ನ್ತಿ ವೋಹರೀಯತಿ, ನತ್ಥೇತ್ಥ ಕೋಚಿ ಸತ್ತೋ ವಾ ಜೀವೋ ವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

**ತೇತಿ** ತೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾತಿ ಯೋಜನಾ। **ತಂತಂಅನ್ತರಾನುಸಾರಿನಾತಿ** ಅಟ್ಠಿನ್ಹಾರೂನಂ ನ್ಹಾರುಮಂಸಾನಂ ಮಂಸಚಮ್ಮಾನನ್ತಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ವಿವರಾನುಪಾತಿನಾ ಞಾಣಸಙ್ಖಾತೇನ **ಹತ್ಥೇನ**। **ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾತಿ** ಅನೇಕಕ್ಖತ್ತುಂ ವಿನಿವೇಠೇತ್ವಾ। ಅಥ ವಾ **ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾತಿ** ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಅನ್ತರಾನುಸಾರಿನಾ ಞಾಣಹತ್ಥೇನ ವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕತ್ವಾ। **ಏತೇಸೂತಿ** ಸಕಲಮ್ಪಿ ಅತ್ತನೋ ರೂಪಕಾಯಂ ಚತುಧಾ ಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತೇಸು ಯಥಾವುತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠಿಆದೀಸು ಚತೂಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ಪುರಿಮನಯೇನೇವಾತಿ** "ಯೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಥದ್ಧಭಾವೋ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ, ತಂ ಅನನ್ತರನಯೇ ವುತ್ತಾಕಾರೇನೇವ ವತ್ತಬ್ಬಂ।

೩೦೯. ವಿತ್ಥಾರತೋ ಆಗತೇ ಪನ "ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನೇ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಯೋಜನಾ। **ಏವಂ** ಇದಾನಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾಕಾರೇನ **ವೇದಿತಬ್ಬೋ** ಭಾವನಾನಯೋ। **"ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಹಿ ಧಾತುಯೋ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ"**ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಆದಿತೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರಾ ಧಾತುಯೋ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ? ವತ್ಥುಸೀಸೇನ ಧಾತೂನಂಯೇವ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತ್ತಾ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। **ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇತಿ** "ಗೋಚರಗಾಮತೋ ನಾತಿದೂರನಾಚ್ಚಾಸನ್ನತಾದೀಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೇ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೫೩) ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೇ। **ಕತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೇನಾತಿ** ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಾದಿಕಂ ಕತಂ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಏತೇನಾತಿ ಕತಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚೋ, ತೇನಸ್ಸ ಸೀಲವಿಸೋಧನಾದಿ ಪನ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನುಗ್ಗಹಣತೋ ಪಗೇವ ಸಿದ್ಧಂ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋತಿ** ಸಮ್ಭರೀಯನ್ತಿ ಏತೇನ ಬುದ್ಧಿವೋಹಾರಾತಿ ಸಮ್ಭಾರೋ, ತನ್ನಿಮಿತ್ತಂ। ಕಿಂ ಪನೇತಂ? ಪಥವೀಆದಿ। ಕೇಸಾದೀಸು ಹಿ ವೀಸತಿಯಾ ಆಕಾರೇಸು "ಪಥವೀ"ತಿ ಬುದ್ಧಿವೋಹಾರಾ ಪಥವೀನಿಮಿತ್ತಕಾ ಥದ್ಧತಂ ಉಪಾದಾಯ ಪವತ್ತನತೋ। ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಪಥವೀಸಮ್ಭಾರೋ ನಾಮ ಸವಿಸೇಸಾಯ ತಸ್ಸಾ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಕೇಸಾದಯೋ ಸಹ ಸಮ್ಭಾರೇಹೀತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಾ। ಆಪೋಕೋಟ್ಠಾಸಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಸಙ್ಖೇಪೋ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪೋ, ತತೋ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋ ಭಾವೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಯೋಜನಾ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವೀಸತಿಯಾ, ದ್ವಾದಸಸು, ಚತೂಸು, ಛಸು ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಥವೀಆದಿಕಾ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಧಾತುವವತ್ಥಾನಂ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋ ಭಾವನಾ। ತೇನಾಹ **"ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ವೀಸತಿಯಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂ"**ತಿಆದಿ।

**ಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿತೋತಿ** ಸಸಮ್ಭಾರಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಂ ವಿಭಾಗತೋ ಕೇಸಾದಿಕೇ ವೀಸತಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪುಬ್ಬೇ ವಿಯ ಏಕಜ್ಝಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಭಾಗತೋ ಪಥವೀಧಾತುಭಾವೇನ ವವತ್ಥಾಪನಂ। ಆಪೋಕೋಟ್ಠಾಸಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪತೋತಿ** ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಲಕ್ಖಣಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ, ಇಧ ಪನ ಥದ್ಧತಾದಿ। ತಸ್ಮಾ ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಾದಿವನ್ತತಾಯ ಸಹ ಲಕ್ಖಣೇಹೀತಿ ಸಲಕ್ಖಣಾ, ಕೇಸಾದಯೋ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಆಕಾರಾ। ತೇಸಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಕೇಸಾದಿಕೇ ವೀಸತಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಏಕಜ್ಝಂ ಗಹೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ಥದ್ಧತಾದಿಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಲಕ್ಖಣಂ ವವತ್ಥಪೇತ್ವಾ ಭಾವನಾ ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪತೋ ಭಾವನಾ। ಏಸ ನಯೋ ಆಪೋಕೋಟ್ಠಾಸಾದೀಸುಪಿ। **ಸಲಕ್ಖಣವಿಭತ್ತಿತೋತಿ** ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಾದಿನಾ ಸಲಕ್ಖಣಾನಂ ಕೇಸಾದೀನಂ ವಿಭಾಗತೋ ಕೇಸಾದೀಸು ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಆಕಾರೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಥದ್ಧತಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ಲಕ್ಖಣಾನಂ ವವತ್ಥಾಪನವಸೇನ ಭಾವನಾ।

ಏವಂ ಚತೂಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಂ ಭಾವನಾನಯಂ ನಿದ್ದಿಸಿತುಂ **"ಕಥಂ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋ ಭಾವೇತೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಥಾ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತಿಕ್ಖತಾಯ ಪರೋಪರಿಯತ್ತಸಬ್ಭಾವತೋ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಮುದಿನ್ದ್ರಿಯತಾವಸೇನ ದುವಿಧೋತಿ। ತತ್ಥ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಠಮನಯೋ ವುತ್ತೋ, ಮುದಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ವಸೇನ ದುತಿಯೋ। ಏವಂ

ನಾತಿತಿಕ್ಖಪಞ್ಞೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ವಿಸದಿನ್ದ್ರಿಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋ, ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪತೋ ಚ ಭಾವನಾನಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಯೋ ಪನ ನಾತಿವಿಸದಿನ್ದ್ರಿಯೋ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿತೋ, ಸಲಕ್ಖಣವಿಭತ್ತಿತೋ ಚ ಭಾವನಾನಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸ ಏವಂ ವವತ್ಥಾಪಯತೋ ಏವ ಧಾತುಯೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ ಸವಿಸೇಸಂ ಧಾತೂನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೩೦೦. **ಯಸ್ಸಾ**ತಿ ನಾತಿವಿಸದಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಸನ್ಧಾಯ ವದತಿ। **ಏವಂ ಭಾವಯತೋ**ತಿ ಸಸಮ್ಭಾರಸಙ್ಖೇಪತೋ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸ। ಯೇನ ವಿಧಿನಾ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಕುಸಲೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಸತ್ತವಿಧೋ ವಿಧಿ **"ಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಂ ವಾ ಞಾಣಂ। ಏವಂ **ಮನಸಿಕಾರಕೋಸಲ್ಲ**ಮ್ಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ**ತಿ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ಕೇಸಾದಿಕೇ ದ್ವತ್ತಿಂಸವಿಧೇ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ। **"ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರೇ"**ತಿ ಚ ಇದಂ ತೇಜವಾಯುಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ವವತ್ಥಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಂ ತತ್ಥ ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ಕಾತಬ್ಬ**ನ್ತಿ "ವಚಸಾ ಮನಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಉಗ್ಗಹಕೋಸಲ್ಲುದ್ದೇಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ "ಅನುಪುಬ್ಬಮುಞ್ಚನಾದಿವಸೇನಾ"ತಿ ಪದಂ, ತಾವ ಆಗತಂ ಸಬ್ಬಂ ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ ಕಾತಬ್ಬಂ ಸಮ್ಪಾದೇತಬ್ಬಂ। **ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನಾ**ತಿ ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನದಿಸೋಕಾಸಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ। ಅಯಞ್ಚ ವಣ್ಣಾದಿವಸೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ ಧಾತುಪಟಿಕ್ಕೂಲವಣ್ಣಮನಸಿಕಾರಾನಂ ಸಾಧಾರಣೋ ಪುಬ್ಬಭಾಗೋತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಧಾತುಮನಸಿಕಾರಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಅವಸಾನೇ ಏವಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ"**ತಿ ವುತ್ತಂ।

೩೦೧. **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಏತೇ "ಸೀಸಕಟಾಹಪಲಿವೇಠನಚಮ್ಮಂ ಕೇಸಾ"ತಿ ಏವಂ ವೋಹರಿಯಮಾನಾ ಭೂತುಪಾದಾಯಧಮ್ಮಾ "ಮಯಿ ಕೇಸಾ ಜಾತಾ, ಮಯಮೇತ್ಥ ಜಾತಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸುಞ್ಞಾ। ಇಮಿನಾ ಕಾರಣಸ್ಸ ಚ ಫಲಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಯಾಪಾರತಾಯ ಧಾತುಮತ್ತತಂ ಸನ್ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇನ ಚ ಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾನಮ್ಪಿ ಏವಮೇವ ಅಬ್ಯಾಪಾರತಾ ದೀಪಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ತಾನಿ, ತೇಸಂ ಕಾರಣಾನಿ ಚ ತಥಾ ತಥಾ ಆಭುಜಿತ್ವಾ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಚ್ಚಯಭಾವಂ ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ। **ಇತೀ**ತಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಪರಾಮಸನಂ। **ಅಚೇತನೋ**ತಿ ನ ಚೇತನೋ, ಚೇತನಾರಹಿತೋ ವಾ। **ಅಬ್ಯಾಕತೋ**ತಿ ಅಬ್ಯಾಕತರಾಸಿಪರಿಯಾಪನ್ನೋ। **ಸುಞ್ಞೋ**ತಿ ಅತ್ತಸುಞ್ಞೋ। ತತೋ ಏವ **ನಿಸ್ಸತ್ತೋ**। ಥದ್ಧಲಕ್ಖಣಾಧಿಕತಾಯ **ಥದ್ಧೋ**। ತತೋ ಏವ **ಪಥವೀಧಾತೂ**ತಿ ಏವಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ।

೩೦೨. **ಸುಞ್ಞಗಾಮಟ್ಠಾನೇ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸುಞ್ಞಗಾಮ**ಗ್ಗಹಣಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ವೇದಕವಿರಹದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕಾಯಸ್ಸ।

೩೦೩. **ಮಧುಕಟ್ಠಿಕೇ**ತಿ ಮಧುಕಬೀಜಾನಿ।

೩೦೪. ಗೇಹಥಮ್ಭಾನಂ ಆಧಾರಭಾವೇನ ಠಪಿತಸಿಲಾಯೋ **ಪಾಸಾಣಉದುಕ್ಖಲಕಾನೀ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ।

೩೦೫. ದುಗ್ಗನ್ಧಾದಿಭಾವೇ ಚಸ್ಸ ಸದಿಸಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಅಲ್ಲಗೋಚಮ್ಮ**ಗ್ಗಹಣಂ।

೩೦೬. ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಮಂಸಪೇಸೀನಂ ಬಹಲತಾಯ **ಮಹಾಮತ್ತಿಕ**ಗ್ಗಹಣಂ।

೩೦೭. **ಕುಟ್ಟದಾರೂಸೂ**ತಿ ದಾರುಕುಟ್ಟಿಕಾಯ ಕುಟಿಯಾ ಭಿತ್ತಿಪಾದಭೂತೇಸು ಕಟ್ಠೇಸು।

೩೦೮. ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಆಧಾರಭಾವೋ ವಿಯ ಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಆಧೇಯ್ಯಭಾವೋಪಿ ಅಸಮನ್ನಾಹಾರಸಿದ್ಧೋತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಪಣ್ಹಿಕಟ್ಠಿಗೋಪ್ಫಕಟ್ಠಿಂ ಉಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಠಿತ"**ನ್ತಿಆದಿಂ ವತ್ವಾ ಪುನ **"ಸೀಸಟ್ಠಿಗೀವಟ್ಠಿಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

೩೧೯. **ಸಿನ್ನವೇತ್ತಗ್ಗಾದೀಸೂತಿ** ಸೇದಿತವೇತ್ತಕಳೀರಾದೀಸು।

೩೨೧. ಉರಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾಟೋ ಪಞ್ಜರಸದಿಸತಾಯ **"ಉರಟ್ಠಿಪಞ್ಜರ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। ತಸ್ಸ ಅಧಿರಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ **ಜಿಣ್ಣಸನ್ದಮಾನಿಕಪಞ್ಜರಂ** ನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ಗಹಿತಂ।

೩೨೨. **ಯಮಕಮಂಸಪಿಣ್ಡೇತಿ** ಮಂಸಪಿಣ್ಡಯುಗಳೇ।

೩೨೩. ಕಿಲೋಮಕಸ್ಸ ಸೇತವಣ್ಣತಾಯ **"ಪಿಲೋತಿಕಪಲಿವೇಠಿತೇ"**ತಿ ಪಿಲೋತಿಕಂ ನಿದಸ್ಸನಭಾವೇನ ವುತ್ತಂ। **ಏವಮೇವ ನ ವಕ್ಕಹದಯಾನಿ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತೀತಿ** ಏತ್ಥ ನ ವಕ್ಕಹದಯಾನಿ ಜಾನನ್ತಿ "ಮಯಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಾನೀ"ತಿ, ನ ಸಕಲಸರೀರೇ ಚ ಮಂಸಂ ಜಾನಾತಿ "ಅಹಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಕಿಲೋಮಕೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನ"ನ್ತಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

೩೨೪. **ಕೋಟ್ಠಮತ್ಥಕಪಸ್ಸನ್ತಿ** ಕುಸೂಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಮತ್ಥಕಪಸ್ಸಂ।

೩೨೫. **ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಮನ್ತರೇತಿ** ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಪ್ಪದೇಸಾನಂ ವೇಮಜ್ಝೇ, ಥನಪ್ಪದೇಸೋ ಚ ಅಬ್ಭನ್ತರವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೨೭. **ಏಕವೀಸತಿಅನ್ತಭೋಗೇತಿ** ಏಕವೀಸತಿಯಾ ಠಾನೇಸು ಓಭಗ್ಗೋಭಗ್ಗೇ ಅನ್ತಮಣ್ಡಲೇ।

೩೨೮. ಆಮಾಸಯೇ ಠಿತೋ ಪರಿಭುತ್ತಾಹಾರೋ ಉದರಿಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತನ್ತಿ ಆಹ **"ಉದರಿಯಂ ಉದರೇ ಠಿತಂ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತ"**ನ್ತಿ।

೩೩೧. ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಸಂಸರಣಲೋಹಿತಂ ವಿಯ, ಕಾಯುಸ್ಮಾ ವಿಯ ಚ ಕಮ್ಮಜರೂಪಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿಕನ್ತಿ ಆಹ **"ಆಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಬದ್ಧಂ ಸಕಲಸರೀರಂ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತ"**ನ್ತಿ। ಪಟಿಬದ್ಧತಾವಚನೇನ ಚಸ್ಸ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಸತಿ ಸಬ್ಭಾವಮೇವ ದೀಪೇತಿ, ನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಸ ವಿಯ ಏಕನ್ತಕಮ್ಮಜತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಪಿತ್ತಕೋಸಕೇತಿ** ಮಹಾಕೋಸಾಟಕೀಕೋಸಸದಿಸೇ ಪಿತ್ತಾಧಾರೇ। **ಯೂಸಭೂತೋತಿ** ರಸಭೂತೋ।

೩೩೨. ಉಚ್ಛಿಟ್ಠೋದಕಗಬ್ಭಮಲಾದೀನಂ ಛಡ್ಡನಟ್ಠಾನಂ ಚನ್ದನಿಕಾ, ತಸ್ಸಂ **ಚನ್ದನಿಕಾಯಂ**।

೩೩೩. ಪುಬ್ಬಾಸಯೋ ಮನ್ದಪಞ್ಞಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿದೇವ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನಾಹ **"ಪುಬ್ಬೋ ಅನಿಬದ್ಧೋಕಾಸೋ"**ತಿ।

೩೩೪. **ಪಿತ್ತಂ ವಿಯಾತಿ** ಅಬದ್ಧಪಿತ್ತಂ ವಿಯ। **ಸಕಲಸರೀರನ್ತಿ** ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಬದ್ಧಂ ಸಬ್ಬಂ ಸರೀರಪ್ಪದೇಸಂ। **ವಕ್ಕಹದಯಯಕನಪಪ್ಫಾಸಾನಿ ತೇಮೇನ್ತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಯಕನಂ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಪೂರಣೇನ, ಇತರಾನಿ ತೇಸಂ ಉಪರಿ ಥೋಕಂ ಥೋಕಂ ಪಗ್ಘರಣೇನ ಚ ತೇಮೇತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಹೇಟ್ಠಾ ಲೇಡ್ಡುಖಣ್ಡಾದೀನಿ ತೇಮಯಮಾನೇತಿ** ತೇಮಕತೇಮಿತಬ್ಬಾನಂ ಅಬ್ಯಾಪಾರತಾಸಾಮಞ್ಞನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಏವ ಉಪಮಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ನ ಠಾನಸಾಮಞ್ಞನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸನ್ನಿಚಿತಲೋಹಿತೇನ ಹಿ ತೇಮೇತಬ್ಬಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಹೇಟ್ಠಾ, ಕಸ್ಸಚಿ ಉಪರಿ ಠಿತತಾ **ಕಾಯಗತಾಸತಿನಿದ್ದೇಸೇ** (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೨೦೬) ದಸ್ಸಿತಾತಿ। ಯಕನಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾಭಾಗಟ್ಠಾನಂ "ಮಯಿ ಲೋಹಿತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ ನ ಜಾನಾತಿ, ವಕ್ಕಾದೀನಿ "ಅಮ್ಹೇ ತೇಮಯಮಾನಂ ಲೋಹಿತಂ ಠಿತ"ನ್ತಿ ನ ಜಾನನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

೩೩೬. **ಪತ್ಥಿನ್ನಸಿನೇಹೋತಿ** ಥಿನಭಾವಂ ಘನಭಾವಂ ಗತಸಿನೇಹೋ। ಸಕಲಸರೀರೇ ಮಂಸನ್ತಿ ಯೋಜನಾ, ತಞ್ಚ ಥೂಲಸರೀರಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಮೇದಸ್ಸ ಸತಿಪಿ ಪತ್ಥಿನ್ನತಾಯ ಘನಭಾವೇ ಮಂಸಸ್ಸ ವಿಯ ನ ಬದ್ಧತಾತಿ ವುತ್ತಂ

“**ಪತ್ಥಿನ್ನಯೂಸೋ**”ತಿ। ತೇನೇವಸ್ಸ ಆಪೋಕೋಟ್ಠಾಸತಾ।

೩೩೭. **ಉದಕಪುಣ್ಣೇಸು ತರುಣತಾಲಟ್ಠಿಕೂಪಕೇಸೂತಿ** ನಾತಿಪರಿಣತಾನಂ ಸಜಲಕಾನಂ ಅಗ್ಗತೋ ಛಿನ್ನಾನಂ ತಾಲಸಲಾಟುಕಾನಂ ವಿವರಾನಿ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

೩೩೮. ವಸಾಯ ಅತ್ತನೋ ಆಧಾರೇ ಅಭಿಬ್ಯಾಪನಮುಖೇನ ಅಬ್ಯಾಪಾರತಾಸಾಮಞ್ಞಂ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಚಾಮಗತತೇಲಂ ನಿದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

೩೩೯. **ಖೇಳುಪ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯೇ** ಅಮ್ಬಿಲಗ್ಗಮಧುರಗ್ಗಾದಿಕೇ।

೩೪೩. ಕೇಸಾದೀಸು ಮನಸಿಕಾರಂ ಪವತ್ತೇತ್ವಾ ತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪವತ್ತೇತಬ್ಬೋ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ವಿಭತ್ತಿಂ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। **ಯೇನ ಸನ್ತಪ್ಪತೀತಿ** ಯೇನ ಕಾಯೋ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ಅಯಂ ಸನ್ತಪ್ಪನಕಿಚ್ಚೋ। **ತೇಜೋತಿ** ತಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಾಕಾರೋ ಏವ ಪಚ್ಚಾಮಟ್ಠೋ। **ಯೇನ ಜೀರೀಯತೀತಿ**ಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

೩೪೪. **ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸವಸೇನಾತಿ** ಅನ್ತೋಪವಿಸನಬಹಿನಿಕ್ಖಮನನಾಸಿಕಾವಾತಭಾವೇನ। “**ಏವಂ ಪವತ್ತಮನಸಿಕಾರಸ್ಸಾ**”ತಿ ಇಮಿನಾ ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿತೋ ಪವತ್ತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಮನಸಿಕಾರಸ್ಸ। **ಧಾತುಯೋ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತೀತಿ** ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಧಾತುಯೋ ವಿಭೂತಾ ಹೋನ್ತಿ। ಇಧಾಪಿ ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

೩೪೫. **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ತೇಸುಯೇವ ವೀಸತಿಯಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು। **ಪರಿಪಾಚನಲಕ್ಖಣಂ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ “ತತ್ಥೇವಾ”ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।

ಪುನ **ತತ್ಥೇವಾತಿ** ತೇಸುಯೇವ ದ್ವಾದಸಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ಸಂವಿಗ್ಗಹತಾಯ ತತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ ಆಪೋಧಾತುಆದಯೋ ನ್ಹಾನಿಯಚುಣ್ಣಾದೀಸು ಉದಕಾದಯೋ ವಿಯ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ “**ತತ್ಥೇವ ಆಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣ**”ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಸನ್ತಪ್ಪನಾದಿತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಪನ ವಾಯೋಧಾತುಆದಯೋ ನ ತಥಾ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಕತ್ವಾ “**ತೇನ ಅವಿನಿಭುತ್ತ**”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ನ ತತ್ಥೇವಾತಿ। ಯದಿ ಏವಂ, ವಾಯುಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಕಥಂ ತತ್ಥೇವಾತಿ? ವಾಯುಕೋಟ್ಠಾಸಾಪಿ ಹಿ ಉದ್ಧಙ್ಗಮವಾತಾದಯೋ ಪಿಣ್ಡಾಕಾರೇನೇವ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಪನ ಸನ್ತಪ್ಪನಾದಿತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ನಾಯಂ ದೋಸೋ। ತತ್ಥ **ತೇನಾತಿ** ತೇನ ತೇಜೇನ। **ಅವಿನಿಭುತ್ತನ್ತಿ** ಅವಿನಾಭೂತಂ, ತಂತಂಕಲಾಪಗತವಸೇನ ವಾ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। **ಏವಂ ವವತ್ಥಾಪಯತೋತಿ** ವುತ್ತಾಕಾರೇನ ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪತೋ ಧಾತುಯೋ ವವತ್ಥಾಪೇನ್ತಸ್ಸ । **ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** “ತಸ್ಸೇವಂ ವಾಯಮಮಾನಸ್ಸಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೦೮) ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ।

೩೪೭. **ಏವಮ್ಪಿ ಭಾವಯತೋತಿ** ಸಲಕ್ಖಣಸಙ್ಖೇಪತೋ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಭಾವೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ। **ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನಾತಿ** ಸಸಮ್ಭಾರವಿಭತ್ತಿತೋ **ಭಾವನಾಯಂ** ವುತ್ತೇನ ನಯೇನ। **ಏವನ್ತಿ** ಯಥಾ ಕೇಸೇ, ಏವಂ। **ಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸೂತಿ** ಏಕಚತ್ತಾಲೀಸಭೇದೇಸು ಸೇಸಸಬ್ಬಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಏವಮೇತ್ಥ ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಧಾತುಸತಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಹೋ ವುತ್ತೋ ಹೋತಿ। ಭಾವನಾವಿಧಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಇದಾನಿ ವಚನತ್ಥಾದಿಮುಖೇನಪಿ ಧಾತೂಸು ಮನಸಿಕಾರವಿಧಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ “**ವಚನತ್ಥತೋ**”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ವಚನತ್ಥತೋತಿ** ಯಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಉಗ್ಗಹಣಂ ವಚನವಸೇನ ಹೋತಿ ವಚನದ್ವಾರೇನ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಆದಿತೋ

ಗಹೇತಬ್ಬತೋ, ತಸ್ಮಾ ವಚನತ್ಥತೋಪಿ ಧಾತೂನಂ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬತಾ ವುತ್ತಾ। **ಕಲಾಪತೋ**ತಿ ವಚನತ್ಥವಸೇನ ವಿಸೇಸತೋ, ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಚ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಯಸ್ಮಾ ತಾ ಪಿಣ್ಡಸೋ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಪಚ್ಚೇಕಂ, ತಸ್ಮಾ ಕಲಾಪತೋಪಿ ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬತಾ ವುತ್ತಾ। ತೇ ಪನ ಕಲಾಪಾ ಪರಮಾಣುಪರಿಮಾಣಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಂ ಪಥವೀಧಾತುಆದೀನಂ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸರೀರೇ ಪರಿಮೇಯ್ಯಪರಿಚ್ಛೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಚುಣ್ಣತೋ** ಮನಸಿಕಾತಬ್ಬತಾ ವುತ್ತಾ। ಸೋ ಪನಾಯಂ ತಾಸಂ ಚುಣ್ಣತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಸಙ್ಘಾಟವಸೇನ ಹೋತೀತಿ ನಿಬ್ಬಟ್ಟಿತಸರೂಪಮೇವ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೇನ ಸಲಕ್ಖಣವಿಭತ್ತಿತೋ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿನಿವೇಸೇ ಯಸ್ಮಾ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ವಸೇನ ಧಾತೂಸು ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾಸು "ಏತ್ತಕಾ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಏತ್ತಕಾ ಚಿತ್ತಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ಅಯಂ ವಿಭಾಗೋ ಞಾತಬ್ಬೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ **ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ।

ಏವಂ ಪರಿಞ್ಞಾತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ ತಾಸಂ ಸದ್ದಾನುಸಾರೇನ ವಿನಾ ವಿಸೇಸಸಾಮಞ್ಞಪರಿಗ್ಗಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ನಾನತ್ತೇಕತ್ತತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಲಕ್ಖಣವಿಸೇಸತೋ ವಿನಿಭುತ್ತರೂಪಾಪಿ ಏತಾ ಅನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನತಾಯ ಪದೇಸೇನ ಅವಿನಿಭುತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ವಿನಿಬ್ಭೋಗಾವಿನಿಬ್ಭೋಗತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಸತಿಪಿ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗವುತ್ತಿಯಂ ಕಾಚಿದೇವ ಕಾಸಞ್ಚಿ ಸಭಾಗಾ, ಕಾಚಿ ವಿಸಭಾಗಾತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ವಿಸೇಸೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗಾಪಿ ಧಾತುಯೋ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಈದಿಸಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸಯುತ್ತಾ, ಬಾಹಿರಾ ತಬ್ಬಿಪರೀತಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರವಿಸೇಸತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಸಜಾತಿಸಙ್ಗಹಾದಿಕೋ ಧಾತುಸಙ್ಗಹವಿಸೇಸೋಪಿ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಸಙ್ಗಹತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಸನ್ಧಾರಣಾದೀಹಿ ಯಥಾಸಕಕಿಚ್ಚೇಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೂಪತ್ಥಮ್ಭಭಾವತೋಪಿ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಪಚ್ಚಯತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಅಬ್ಯಾಪಾರನಯತೋ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಅಸಮನ್ನಾಹಾರತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋ। ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮವಿಸೇಸತೋ, ಪಚ್ಚಯಭಾವವಿಸೇಸತೋ ಚ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ **ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗತೋ** ಮನಸಿಕಾರೋ ವುತ್ತೋತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ತೇರಸನ್ನಂ ಆಕಾರಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇ ಕಾರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಪಕಾರೇಹಿ, ಕಾರಣೇಹಿ ವಾ।

**೩೪೭.** ತತ್ಥ **ಪತ್ಥಟತ್ತಾ**ತಿ ಪುಥುತ್ತಾ, ತೇನ ಪುಥುಭಾವತೋ ಪುಥುವೀ, ಪುಥುವೀ ಏವ ಪಥವೀತಿ ನಿರುತ್ತಿನಯೇನ ಸದ್ದತ್ಥಮಾಹ। ಪತ್ಥನಟ್ಠೇನ ವಾ ಪಥವೀ, ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇನ ಪತ್ಥಾಯತಿ ಉಪತಿಟ್ಠತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। "**ಅಪ್ಪೋತೀ**"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ ಏವ। **ಆಪೀಯತೀ**ತಿ ಸೋಸೀಯತಿ, ಪಿವೀಯತೀತಿ ಕೇಚಿ। "ಅಯಂ ಪನತ್ಥೋ ಸಸಮ್ಭಾರಾಪೇ ಯುಜ್ಜತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ಲಕ್ಖಣಾಪೇಪಿ ಯುಜ್ಜತೇವ। ಸೋಪಿ ಹಿ ಫರುಸಪಾಚನವಿಸೋಸನಾಕಾರೇನ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯೇನ ಪೀಯಮಾನೋ ವಿಯ ಪವತ್ತತೀತಿ। **ಅಪ್ಪಾಯತೀ**ತಿ ಬ್ರೂಹೇತಿ। ಪರಿಬ್ರೂಹನರಸಾ ಹಿ ಆಪೋಧಾತು। **ತೇಜತೀ**ತಿ ನಿಸೇತಿ, ತಿಕ್ಖಭಾವೇನ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಂ ಉಸ್ಮಾಪಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಾಯತೀ**ತಿ ಸಮೀರೇತಿ, ದೇಸನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವೇನ ಭೂತಸಙ್ಘಾತಂ ಗಮೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ತಾವ ವಿಸೇಸತೋ ವಚನತ್ಥಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವತ್ತುಂ "**ಅವಿಸೇಸೇನ ಪನಾ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣತೋ**ತಿ ಯಥಾ ತಿತ್ಥಿಯಪರಿಕಪ್ಪಿತೋ "ಪಕತಿ ಅತ್ತಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿಕೋ ಸಭಾವತೋ ನತ್ಥಿ, ನ ಏವಮೇತಾ। ಏತಾ ಪನ ಸಲಕ್ಖಣಂ ಸಭಾವಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಧಾತುಯೋ। **ದುಕ್ಖಾದಾನತೋ**ತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಿದಹನತೋ। ಏತಾ ಹಿ ಧಾತುಯೋ ಕಾರಣಭಾವೇನ ವವತ್ಥಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಅಯಲೋಹಾದಿಧಾತುಯೋ ವಿಯ ಅಯಲೋಹಾದಿಂ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ವಿದಹನ್ತಿ। **ದುಕ್ಖಾಧಾನತೋ**ತಿ ಅನಪ್ಪಕಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಿಧಾನಮತ್ತತೋ ಅವಸವತ್ತನತೋ, ತಂ ವಾ ದುಕ್ಖಂ ಏತಾಹಿ ಕಾರಣಭೂತಾಹಿ ಸತ್ತೇಹಿ ಅನುವಿಧೀಯತಿ, ತಥಾವಿಹಿತಞ್ಚ ತಂ ಏತಾಸ್ವೇವ ಧೀಯತಿ ಠಪೀಯತೀತಿ ಏವಂ ದುಕ್ಖಾಧಾನತೋ, ಧಾತುಯೋ। ಅಪಿಚ "ನಿಜ್ಜೀವಟ್ಠೋ ಧಾತುಟ್ಠೋ"ತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ತಥಾ ಹಿ ಭಗವಾ "ಛಧಾತುರೋಯಂ ಭಿಕ್ಖು

ಪುರಿಸೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೪೩-೩೪೫) ಜೀವಸಞ್ಞಾಸಮೂಹನನತ್ಥಂ ಧಾತುದೇಸನಂ ಅಕಾಸೀತಿ। ಇತಿ ವಚನತ್ಥಮುಖೇನಪಿ ಅಸಾಧಾರಣತೋ, ಸಾಧಾರಣತೋ ಚ ಧಾತೂನಂ ಸರಸಲಕ್ಖಣಮೇವ ವಿಭಾವೀಯತೀತಿ ಆಹ **"ಏವಂ ವಿಸೇಸಸಾಮಞ್ಞವಸೇನ ವಚನತ್ಥತೋ ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ಮನಸಿಕಾರೋ ಪನ ವಚನತ್ಥಮುಖೇನ ಧಾತುಯೋ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೪೮. **ಆಕಾರೇಹೀ**ತಿ ಪಕಾರೇಹಿ। ಅಥ ವಾ ಆಕರೀಯನ್ತಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಧಾತುಯೋತಿ ಆಕಾರಾ, ಕೋಟ್ಠಾಸಾ। **ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸೇನ ವಿಸಿಟ್ಠರೂಪಾನಂ ವಣ್ಣಾದೀನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಮವಧಾನತೋ ಸನ್ನಿವೇಸವಿಸೇಸವಸೇನ ಸಹಾವಟ್ಠಾನತೋ ತಂ ಉಪಾದಾಯ। **ಕೇಸಾತಿ ಸಮ್ಮುತಿ** ಸಮಞ್ಞಾಮತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ತೇಸಂಯೇವ ವಿನಿಬ್ಭೋಗಾ**ತಿ ತೇಸಂಯೇವ ವಣ್ಣಾದೀನಂ ವಿನಿಬ್ಭುಜನತೋ। ಯಥಾ ಹಿ ವಣ್ಣಾದಯೋ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಯ ವಿನಿಬ್ಭುಜ್ಜಮಾನಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಪರಮತ್ಥತೋ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ವಣ್ಣಾದಿಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಪರಮತ್ಥತೋ ಕೇಸಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಯೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಸಮುದಿತೇ ಉಪಾದಾಯ "ಕೇಸಾ"ತಿ ಸಮ್ಮುತಿ, ತೇಸು ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಕತೇಸು ನತ್ಥಿ "ಕೇಸಾ"ತಿ ಸಮ್ಮುತಿ, ವೋಹಾರಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ।

**"ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಕಲಾಪಮತ್ತಮೇವಾ"**ತಿ ಇದಂ ಕೇಸಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಉಪಾದಾಯಭೂತೇ ವಣ್ಣಾದಿಕೇ ಏಕತ್ತೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ತೇಸಂ ಅಟ್ಠಧಮ್ಮಮತ್ತಭಾವತೋ। **ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನೋ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ**ತಿ ಕೇಸೇಸು ತಾವ ಕೇಸಮೂಲಂ, ಏವಂ ಲೋಮಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ದಸಧಮ್ಮಕಲಾಪೋಪೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅಸಿತಾದಿಪರಿಪಾಚಕೋ ತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸೋ ನವಧಮ್ಮಕಲಾಪೋಪೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯದಿಮೇ ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಯಥಾರಹಂ ಅಟ್ಠನವದಸಧಮ್ಮಸಮೂಹಭೂತಾ , ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಪಥವೀಆದಿಧಾತುಮತ್ತತೋ ಮನಸಿ ಕರೀಯನ್ತೀತಿ ಆಹ **"ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ। ಯಸ್ಮಾ ಅಯಂ ಧಾತುಮನಸಿಕಾರೋ ಯಾವದೇವ ಸತ್ತಸಞ್ಞಾಸಮುಗ್ಘಾಟನತ್ಥೋ, ಧಮ್ಮವಿನಿಬ್ಭೋಗೋ ಚ ಸಾತಿಸಯಂ ಸತ್ತಸಞ್ಞಾಸಮುಗ್ಘಾಟಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಏವಂ ಧಮ್ಮವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಉದರಿಯಂ ಕರೀಸಂ ಪುಬ್ಬೋ ಮುತ್ತನ್ತಿ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಅಸಿತಾದಿಪರಿಪಾಚಕತೇಜೋ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನೋ, ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸವಾತೋ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೋತಿ ಛ ಏಕಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಸೇದೋಅಸ್ಸು ಖೇಳೋ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಉತುಚಿತ್ತವಸೇನ ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಸೇಸಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ।

ತೇಸು ಅಸಿತಾದಿಪರಿಪಾಚಕೇ ತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಏಕೋ ಕಲಾಪೋ ಜೀವಿತನವಕೋ, ಅಞ್ಞೇಸು ಏಕಸಮುಟ್ಠಾನೇಸು ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನೋ, ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೋ ವಾ ಏಕೇಕೋ ಅಟ್ಠಕೋ, ದ್ವಿಸಮುಟ್ಠಾನೇಸು ಉತುಚಿತ್ತವಸೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಅಟ್ಠಕಾ, ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನೇಸು ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾ ತಯೋ ತಯೋ ಅಟ್ಠಕಾ, ಉತುಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೇಸು ಸದ್ದನವಕಾ, ಅಟ್ಠಸು ತೇಜೋವಾಯೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಅಟ್ಠ ಜೀವಿತನವಕಾ, ಸೇಸೇಸು ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಕಾಯಭಾವದಸಕದ್ವಯಸಹಿತಾ, ಚಕ್ಖಾದಿಸಞ್ಞಿತೇಸು ಮಂಸಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾವತ್ಥುದಸಕಸಹಿತಾ ಚಾತಿ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನಕೇ ರೂಪಕಾಯೇ ಭೇದಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಏಕತ್ತವಸೇನ ಗಯ್ಹಮಾನಾ ಸತ್ತಚತ್ತಾಲೀಸಾಧಿಕಸತರೂಪಕಲಾಪಾ ರೂಪವಿಭಾಗತೋ ಸಾಧಿಕಂ ದಿಯಡ್ಢರೂಪಸಹಸ್ಸಂ ಹೋತಿ, ಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ಪನ ಅವಯವವಿಭಾಗೇನ ತದವಯವಕಲಾಪಾನಂ ಭೇದೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಭೇದತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ । ಏವಂ ಧಮ್ಮವಿಭಾಗತೋ ಅನೇಕಭೇದಭಿನ್ನಾಪಿ ಇಮೇ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಉಸ್ಸದಗ್ಗಹಣೇನ ಚತುಧಾತುವಸೇನೇವ ವವತ್ಥಪೇತಬ್ಬಾ। ತೇನಾಹ **"ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪನ... ಪೇ॰... ಮನಸಿ ಕಾತಬ್ಬಾ"**ತಿ। ತತ್ಥ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೪೯. **ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಪಮಾಣೇನಾ**ತಿ ಆರೋಹಪರಿಣಾಹೇಹಿ ಮಜ್ಝಿಮಸರೀರೇ ಲಬ್ಭಮಾನೇನ ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಪರಿಮಾಣೇನ। **ಪರಿಗ್ಗಯ್ಹಮಾನಾ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಪರಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ಗಯ್ಹಮಾನಾ। **ಪರಮಾಣುಭೇದಸಞ್ಚುಣ್ಣಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಯಥಾ "ಅಙ್ಗುಲಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮೋ

ಭಾಗೋ ಯವೋ, ಯವಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮೋ ಭಾಗೋ ಊಕಾ, ಊಕಾಯ ಅಟ್ಠಮೋ ಭಾಗೋ ಲಿಕ್ಖಾ, ಲಿಕ್ಖಾಯ ಅಟ್ಠಮೋ ಭಾಗೋ ರಥರೇಣು, ರಥರೇಣುಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮೋ ಭಾಗೋ ತಜ್ಜಾರೀ, ತಜ್ಜಾರಿಯಾ ಅಟ್ಠಮೋ ಭಾಗೋ ಅಣು, ಏವಂ ಅಣುನೋ ಅಟ್ಠಮೋ ಭಾಗೋ ಪರಮಾಣು ನಾಮಾ"ತಿ ಕೇಚಿ। **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೧೫) ಪನ "ಸತ್ತಧಞ್ಞಮಾಸಪ್ಪಮಾಣಂ ಏಕಂ ಅಙ್ಗುಲಂ, ಸತ್ತಊಕಾಪಮಾಣೋ ಏಕೋ ಧಞ್ಞಮಾಸೋ, ಸತ್ತಲಿಕ್ಖಾಪಮಾಣಾ ಏಕಾ ಊಕಾ, ಛತ್ತಿಂಸರಥರೇಣುಪ್ಪಮಾಣಾ ಏಕಾ ಲಿಕ್ಖಾ, ಛತ್ತಿಂಸತಜ್ಜಾರಿಪ್ಪಮಾಣೋ ಏಕೋ ರಥರೇಣು, ಛತ್ತಿಂಸಅಣುಪ್ಪಮಾಣಾ ಏಕಾ ತಜ್ಜಾರೀ, ಛತ್ತಿಂಸಪರಮಾಣುಪ್ಪಮಾಣೋ ಏಕೋ ಅಣೂ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಾ ಅಣುನೋ ಛತ್ತಿಂಸತಿಮಭಾಗಮತ್ತೋ ಪರಮಾಣು ನಾಮ ಆಕಾಸಕೋಟ್ಠಾಸಿಕೋ ಮಂಸಚಕ್ಖುಸ್ಸ ಅಗೋಚರೋ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಭೂತೋ। ತಂ ಸನ್ಧಾಯಾಹ "**ಪರಮಾಣುಭೇದಸಞ್ಚುಣ್ಣಾ**"ತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಪರಮಾಣುಪ್ಪಭೇದೇನ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಭೂತಾ। **ಸುಖುಮರಜಭೂತಾ**ತಿ ತತೋಯೇವ ಅತಿವಿಯ ಸುಖುಮರಜಭಾವಂ ಗತಾ।

**ದೋಣಮತ್ತಾ ಸಿಯಾ**ತಿ ಸೋಳಸ ನಾಳಿಮತ್ತಾ। ಇಧಾಪಿ "ಮಜ್ಝಿಮೇನ ಪಮಾಣೇನಾ"ತಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। ತೇನ "ಪಕತಿಯಾ ಚತುಮುಟ್ಠಿಕಂ ಕುಡುವಂ, ಚತುಕುಡುವಂ ನಾಳಿ, ತಾಯ ನಾಳಿಯಾ ಸೋಳಸ ನಾಳಿಯೋ ದೋಣಂ, ತಂ ಪನ ಮಗಧನಾಳಿಯಾ ದ್ವಾದಸ ನಾಳಿಯೋ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಸಙ್ಗಹಿತಾ**ತಿ ಯಥಾ ನ ವಿಪ್ಪಕಿರತಿ, ಏವಂ ಆಬನ್ಧನವಸೇನ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತ್ವಾ ಗಹಿತಾ। **ಅನುಪಾಲಿತಾ**ತಿ ಯಥಾ ಪಗ್ಘರಣಸಭಾವಾಯ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಕಿಲಿನ್ನಭಾವಂ, ಪಿಚ್ಛಿಲಭಾವಂ ವಾ ನಾಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಅನುರಕ್ಖಿತಾ। **ವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ**ತಿ ಸಞ್ಜಾತವಾಯುನಾ ಅತಿವಿಯ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ ಪಾಪಿತಾ। **ನ ವಿಕಿರತಿ ನ ವಿದ್ಧಂಸತೀ**ತಿ ಸುಖುಮರಜಭೂತಾಪಿ ಪಥವೀಧಾತು ಆಬನ್ಧನಪರಿಪಾಚನಸಮುದೀರಣಕಿಚ್ಚಾಹಿ ಆಪೋತೇಜೋವಾಯೋಧಾತೂಹಿ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಾ ಸಿನೇಹೇನ ತೇಮಿತಾ ತೇಜಸಾ ಪರಿಪಕ್ಕಾ ವಾಯುನಾ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ ಪಾಪಿತಾ ಪಿಟ್ಠಚುಣ್ಣಾ ವಿಯ ನ ಇತೋ ಚಿತೋ ಚ ವಿಕಿರತಿ ನ ವಿದ್ಧಂಸತಿ, ಅಥ ಖೋ ಪಿಣ್ಡಿತಾ ಘನಭೂತಾ ಹುತ್ವಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇನ ಗಹೇತಬ್ಬತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ತೇನಾಹ "**ಅವಿಕಿರಿಯಮಾನಾ**"ತಿಆದಿ। ತತ್ಥ **ವಿಕಪ್ಪ**ನ್ತಿ ವಿಭಾಗಂ। ಯದಿಪಿ ತೇಜೋವಾಯೋಧಾತುಯೋಪಿ ಸವಿಗ್ಗಹಾ ರೂಪಧಮ್ಮಭಾವತೋ, ಯಾದಿಸೋ ಪನ ಘನಭಾವೋ ಪಥವೀಆಪೋಧಾತೂಸು ಲಬ್ಭತಿ , ನ ತಾದಿಸೋ ತೇಜೋವಾಯೋಧಾತೂಸು ಲಬ್ಭತೀತಿ ಮೇಯ್ಯಭಾವಾಭಾವತೋ ತತ್ಥ ಚುಣ್ಣಭೇದೋ ನ ಉದ್ಧಟೋ। ತಥಾ ಹಿ ಸಸಮ್ಭಾರತೇಜೋವಾಯೂಸುಪಿ ಮೇಯ್ಯಭಾವೋ ನ ಲಬ್ಭತೇವ।

**ಯೂಸಗತಾ**ತಿ ಯೂಸಭಾವಂ ದ್ರವಭಾವಂ ಗತಾ। ತತೋ ಏವ **ಆಬನ್ಧನಾಕಾರಭೂತಾ। ನ ಪಗ್ಘರತೀ**ತಿ ನ ಓಗಳತಿ। **ನ ಪರಿಸ್ಸವತೀ**ತಿ ನ ವಿಸ್ಸನ್ದತಿ। **ಪೀಣಿತಪೀಣಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀ**ತಿ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಬ್ರೂಹನರಸತಾಯ ವುತ್ತಂ।

**ಉಸುಮಾಕಾರಭೂತಾ**ತಿ ಏತೇನ ಕಾಯೇ ಪಾಕತಿಕಉಸ್ಮಾಪಿ ಗಹಣೀಸಞ್ಞಿತಾಯ ತಸ್ಸಾಯೇವ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ವಸೇನ ಹೋತೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಪರಿಪಾಚೇತೀ**ತಿ ಸನ್ತೇಜೇತಿ। ಸಾ ಹಿ ಯಥಾಭುತ್ತಸ್ಸ ಆಹಾರಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾ ಪರಿಣಾಮನೇನ ರಸಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಭಾವಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ ಇಮಂ ಕಾಯಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ ಸನ್ತೇಜೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತೇನೇವಾಹ "**ನ ಪೂತಿಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀ**"ತಿ। ಕಮ್ಮೂಪನಿಸ್ಸಯಾಯ, ಚಿತ್ತಪ್ಪಸಾದಹೇತುಕಾಯ ಚ ಸರೀರೇ ವಣ್ಣಸಮ್ಪದಾಯ ತೇಜೋಧಾತು ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯೋ, ಪಗೇವ ಉತುಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾಯ ರೂಪಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾವುತ್ತತೇಜೋಧಾತೂತಿ ಆಹ "**ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚಸ್ಸ ಆವಹತೀ**"ತಿ।

**ಸಮುದೀರಣವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಮುದೀರಣಂ** ಅನುಪೇಲ್ಲನಂ, ವಿಸೋಸನನ್ತಿ ಕೇಚಿ। **ವಿತ್ಥಮ್ಭನಂ** ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಸ್ಸ ಥಮ್ಭಿತತ್ತಾಪಾದನಂ, ಉಪ್ಪೀಲನನ್ತಿ ಏಕೇ। **ತಾಯಾ**ತಿ ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಾಯ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ। **ಅಪರಾಯಾ**ತಿ ಸಮುದೀರಣಲಕ್ಖಣಾಯ। ಸಾ ಹಿ ಪೇಲ್ಲನಸಭಾವಾ। ತೇನಾಹ "**ಸಮಬ್ಭಾಹತೋ**"ತಿ। ಸಮಬ್ಭಾಹನಞ್ಚ ರೂಪಕಲಾಪಸ್ಸ ದೇಸನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಭಾವೋ। **ಅವಘಟ್ಟನಂ** ಆಸನ್ನತರುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ। **ಲಾಳೇತೀ**ತಿ ಪರಿವತ್ತೇತಿ। ಇದಾನಿ ಯದತ್ಥಂ ಚುಣ್ಣತೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಆಗತೋ, ತಂ ನಿಗಮನವಸೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಏವಮೇತ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಧಾತುಯನ್ತ**ನ್ತಿ ಸುತ್ತೇನ ವಿಯ

ಯನ್ತರೂಪಕಂ ಅಸತಿಪಿ ಕತ್ತುಭೂತೇ ಅತ್ತನಿ ಚಿತ್ತವಸೇನ ಧಾತುಮಯಂ ಯನ್ತಂ ಪವತ್ತತಿ, ಇಧಾಪಿ ಮನಸಿಕಾರವಿಧಿ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

೩೫೦. ಯದಿಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಲಕ್ಖಣಾದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತಾ ಏವ, ತಥಾಪಿ ತೇ ಅನವಸೇಸತೋ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹವಿಧಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ**"ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಲಕ್ಖೀಯತಿ ಏತೇನಾತಿ ಲಕ್ಖಣಂ, ಕಕ್ಖಳತ್ತಂ ಲಕ್ಖಣಮೇತಿಸ್ಸಾತಿ **ಕಕ್ಖಳತ್ತಲಕ್ಖಣಾ**। ನನು ಚ ಕಕ್ಖಳತ್ತಮೇವ ಪಥವೀಧಾತೂತಿ? ಸಚ್ಚಮೇತಂ, ತಥಾಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಾವಿಞ್ಞಾತಸದ್ದತ್ಥತಾವಸೇನ ಅಭಿನ್ನೇಪಿ ಧಮ್ಮೇ ಕಪ್ಪನಾಸಿದ್ಧೇನ ಭೇದೇನ ಏವಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಏವಂ ಹಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾವಬೋಧೋ ಹೋತೀತಿ। ಅಥ ವಾ ಲಕ್ಖೀಯತೀತಿ ಲಕ್ಖಣಂ, ಕಕ್ಖಳತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಲಕ್ಖಿಯಮಾನಾ ಧಾತು ಕಕ್ಖಳತ್ತಲಕ್ಖಣಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸಾಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಪತಿಟ್ಠಾನರಸಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವಕಿಚ್ಚಾ। ತತೋ ಏವ ನೇಸಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಾಕಾರೇನ ಞಾಣಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪತಿಟ್ಠತೀತಿ **ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**। ಪದಟ್ಠಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮತಾಯ ನ ಉದ್ಧಟಂ, ಸಾಧಾರಣಭಾವಸಬ್ಭಾವತೋ ವಾ ದೂರಕಾರಣಂ ವಿಯ। ಯಥಾ ವಾ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸವಾರವಣ್ಣನಾದೀಸು ರಸಾದಿನಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯವನ್ತತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಉದ್ಧಟಂ, ನ ಏವಮಿಧ। ಇಧ ಪನ ಧಾತೂನಂ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣವಿಸೇಸವಿಭಾವನಪರಾಯ ಚೋದನಾಯ ಅಞ್ಞಧಮ್ಮಭೂತಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ನ ಉದ್ಧಟನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಬ್ರೂಹನರಸಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ವಡ್ಢನಕಿಚ್ಚಾ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ ನೇಸಂ ಪೀಣಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಙ್ಗಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಬಾಹಿರಉದಕಂ ವಿಯ ನ್ಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಸ್ಸ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಸಙ್ಗಹಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। **ಮದ್ದವಾನುಪ್ಪದಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಬಾಹಿರಗ್ಗಿ ವಿಯ ಜತುಲೋಹಾದೀನಂ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಾನಂ ಮುದುಭಾವಾನುಪ್ಪದಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। **ಅಭಿನೀಹಾರೋ** ಭೂತಸಙ್ಘಾಟಸ್ಸ ದೇಸನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭಾವೋ, ನೀಹರಣಂ ವಾ ಬೀಜತೋ ಅಙ್ಕುರಸ್ಸ ವಿಯ।

೩೫೧. **ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಾವ** ಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। **ಉತುಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ** ಕದಾಚಿ ಉತುತೋ, ಕದಾಚಿ ಚಿತ್ತತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಅವಸೇಸಾ**ತಿ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾ ಕೇಸಾದಯೋ ಚತುವೀಸತಿ, ಆದಿತೋ ತಯೋ ತೇಜೋಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ಪಞ್ಚ ವಾಯೋಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಚಾತಿ ದ್ವತ್ತಿಂಸ। **ಸಬ್ಬೇಪೀ**ತಿ ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಾ**। ಕೇಸಾದೀನಮ್ಪಿ ಹಿ ಮಂಸತೋ ಅವಿಮುತ್ತಭಾಗೋ ಕಮ್ಮಾಹಾರಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೋವ ಹೋತೀತಿ।

೩೫೨. **ನಾನತ್ತೇಕತ್ತತೋ**ತಿ ವಿಸೇಸಸಾಮಞ್ಞತೋ। ಧಮ್ಮಾನಂ ಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸದಿಸತಾ ನಾನತ್ತಂ, ಸಮಾನತಾ ಏಕತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಾಸಮ್ಪೀ**ತಿ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ। **ಸಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ**ತಿ ಸಕಂ ಲಕ್ಖಣಂ ಸಲಕ್ಖಣಂ, ತತೋ ಸಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ। **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾನಂ ವಿಯ ಮುದುಸಣ್ಹಫರುಸಭಾವಾದೀನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। "**ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ನಾನತ್ತಭೂತಾನ**"ನ್ತಿ ಕಸ್ಮಾ ವುತ್ತಂ, ನನು ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾದಿವಸೇನ ಚತುನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಏಕತ್ತಂ ಹೋತಿ ಸಾಧಾರಣತ್ತಾತಿ? ನ, "ಅಞ್ಞಾ ಏವ ಧಾತುಯೋ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ಅಞ್ಞಾ ಉತುಆದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ತಥಾ ವಚನತೋ। **ಏತಾಸಂ** ಧಾತೂನಂ। **ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ** ರುಪ್ಪನಸಭಾವಂ। ಕಿಮ್ಪನೇತಂ ರುಪ್ಪನಂ ನಾಮ? ಯಾ ಸೀತಾದಿವಿರೋಧಿಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಪಾತೇ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಸತಿ ಯೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸೇವ ವಿಸದಿಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಹೇತುಭಾವೋ, ತಂ ರುಪ್ಪನಂ। **ಅನತೀತತ್ತಾ**ತಿ ಅಪರಿಚ್ಚಜನತೋ।

**ಮಹನ್ತಪಾತುಭಾವೋ** ಚೇತ್ಥ ಸಸಮ್ಭಾರಧಾತುವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ತಥಾ **ಮಹಾವಿಕಾರತಾ** ಮಹಾಭೂತಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣಧಾತುವಸೇನ, **ಮಹಾಪರಿಹಾರತಾ, ಮಹತ್ತವಿಜ್ಜಮಾನತಾ** ಚ ಉಭಯವಸೇನಾತಿ। ಭೂತಸದ್ದಾಪೇಕ್ಖಾಯ "**ಏತಾನೀ**"ತಿ ನಪುಂಸಕನಿದ್ದೇಸೋ। **ಮಹನ್ತಾನಿ ಪಾತುಭೂತಾನಿ** ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸ ರೂಪಕಲಾಪಸಙ್ಘಾಟತಾಯ ಸಮೂಹವಸೇನ, ಸನ್ತತಿವಸೇನ ಚ ಅಪರಿಮಿತಪರಿಮಾಣಾನಂ,

ಅನೇಕಯೋಜನಾಯಾಮವಿತ್ಥಾರಾನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। **ಚತ್ತಾರಿ ನಹುತಾನೀ**ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ದಸಸಹಸ್ಸಾನಿ। **ದೇವದಾನವಾದೀನಂ** ತಿಗಾವುತಾದಿಸರೀರವಸೇನ ಮಹನ್ತಾನಿ ಪಾತುಭೂತಾನಿ।

ತತ್ಥಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಮಹನ್ತಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾತಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನೀತಿ **ಮಹಾಭೂತಾನೀ**ತಿ। ಅನೇಕಾಭೂತವಿಸೇಸದಸ್ಸನೇನ, ಅನೇಕಬ್ಭುತದಸ್ಸನೇನ ಚ ಅನೇಕಚ್ಛರಿಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಮಹನ್ತೋ ಅಬ್ಭುತೋ, ಮಹನ್ತಾನಿ ವಾ ಅಭೂತಾನಿ ಏತ್ಥಾತಿ **ಮಹಾಭೂತೋ,** ಮಾಯಾಕಾರೋ। ಯಕ್ಖಾದಯೋ ಜಾತಿವಸೇನೇವ ಮಹನ್ತಾ ಭೂತಾತಿ **ಮಹಾಭೂತಾ,** ನಿರುಳ್ಹೋ ವಾ ಅಯಂ ತೇಸು ಮಹಾಭೂತಸದ್ದೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಪಥವೀಆದಯೋ ಪನ ವಞ್ಚಕತಾಯ, ಅನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನತಾಯ ಚ ಮಹಾಭೂತಾ ವಿಯ **ಮಹಾಭೂತಾ**। ಭೂತಸದ್ದಸ್ಸ ಉಭಯಲಿಙ್ಗತಾಯ ನಪುಂಸಕತಾ ಕತಾ। ತತ್ಥ **ವಞ್ಚಕತಾ** ಸಯಂ ಅನೀಲಾದಿಸಭಾವಾನಿ ಹುತ್ವಾ ನೀಲಾದಿಸಭಾವಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಪನಂ, ಅನಿತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಸಭಾವಾನೇವ ಚ ಹುತ್ವಾ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಆಕಾರಸ್ಸ ಉಪಟ್ಠಾಪನಂ। ತಥಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅನ್ತೋ, ಬಹಿ ಚ ಅಟ್ಠಿತಾನಂಯೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅವಟ್ಠಾನತೋ **ಅನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನತಾ**। ಯದಿ ಹಿ ಇಮಾ ಧಾತುಯೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಠಿತಾ, ನ ಸಕಿಚ್ಚಕರಾ ಸಿಯುಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾನುಪ್ಪವೇಸನತೋ, ಅಥ ಬಹಿ ಠಿತಾ ವಿನಿಬ್ಭುತ್ತಾ ಸಿಯುಂ। ತಥಾ ಸತಿ ಅವಿನಿಬ್ಭುತ್ತವಾದೋ ಹಾಯೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ನ ನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನಾ। ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಪತಿಟ್ಠಾನಾದಿನಾ ಯಥಾಸಕಂ ಕಿಚ್ಚವಿಸೇಸೇನ ಸೇಸಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಉಪಕಾರಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇನ ಸಹಜಾತಾದಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹ "**ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ನ ತಿಟ್ಠನ್ತೀ**"ತಿ। **ಮನಾಪೇಹೀ**ತಿ ಮನೋಹರೇಹಿ ಚಾತುರಿಯವನ್ತೇಹಿ। **ವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನವಿಕ್ಖೇಪೇಹೀ**ತಿ ಕಾಳಸಾಮತಾದಿವಣ್ಣೇಹಿ, ಪುಥುಲವಿವರಕಿಸತಾದಿಸಣ್ಠಾನೇಹಿ, ಹತ್ಥಭಮುಕಾದಿವಿಕ್ಖೇಪೇಹಿ ಚ। **ಸರಸಲಕ್ಖಣ**ನ್ತಿ ಸಭಾವಭೂತಂ ಲಕ್ಖಣಂ, ಸಕಿಚ್ಚಕಂ ವಾ ಸಭಾವಂ।

**ಮಹಾಪರಿಹಾರತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಚನತ್ಥಂ ವದನ್ತೋ ಆಹ "**ಮಹನ್ತೇಹಿ...ಪೇ॰... ಭೂತಾನಿ, ಮಹಾಪರಿಹಾರಾನಿ ವಾ ಭೂತಾನೀ**"ತಿ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಛಿಮತ್ಥೇ ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಸ್ಸ ಪರಿಹಾರ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ "**ಮಹಾಭೂತಾನೀ**"ತಿ ವುತ್ತಂ।

**ತಥಾ ಹೀ**ತಿ ತತೋ ಏವ ವಿಕಾರಸ್ಸ ಮಹನ್ತತ್ತಾ ಏವಾತಿ ತಂ ವಿಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಭೂಮಿತೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಚ್ಚಿಮತೋ**ತಿ ಅಗ್ಗಿಸ್ಸ। ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸಂ ಏಕಂ **ಕೋಟಿಸತಸಹಸ್ಸೇಕಂ ಚಕ್ಕವಾಳ**ನ್ತಿ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಆಣಾಖೇತ್ತಭಾವೇನ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ವದತಿ। **ವಿಲೀಯತೀ**ತಿ ವಿಪತ್ತಿಕರಮೇಘಾಭಿವುಟ್ಠೇನ ಖಾರುದಕೇನ ಲವಣಂ ವಿಯ ವಿಲಯಂ ಗಚ್ಛತಿ ವಿದ್ಧಂಸತಿ। **ಕುಪಿತೇನಾ**ತಿ ಖುಭಿತೇನ। **ವಿಕೀರತೀ**ತಿ ವಿಧಮತಿ ವಿದ್ಧಂಸತಿ।

ಅನುಪಾದಿನ್ನೇಸು ವಿಕಾರಮಹತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಾದಿನ್ನೇಸು ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪತ್ಥದ್ಧೋ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಕಟ್ಠಮುಖೇನ ವಾತಿ ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಉಪಮತ್ಥೋ। ಯಥಾ ಕಟ್ಠಮುಖೇನ ಸಪ್ಪೇನ ದಟ್ಠೋ ಪತ್ಥದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಪಥವೀಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ ಸೋ ಕಾಯೋ ಕಟ್ಠಮುಖೇವ ಹೋತಿ, ಕಟ್ಠಮುಖಮುಖಗತೋ ವಿಯ ಪತ್ಥದ್ಧೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥ ವಾ **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ಅವಧಾರಣತ್ಥೋ। ಸೋ "ಪಥವೀಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ ವಾ"ತಿ ಏವಂ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - ಕಟ್ಠಮುಖೇನ ದಟ್ಠೋಪಿ ಕಾಯೋ ಪಥವೀಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನೇವ ಪತ್ಥದ್ಧೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅವಿಯುತ್ತೋ ಸೋ ಕಾಯೋ ಸಬ್ಬದಾ ಕಟ್ಠಮುಖಮುಖಗತೋ ವಿಯ ಹೋತೀತಿ। **ವಾ**-ಸದ್ದೋ ವಾ ಅನಿಯಮತ್ಥೋ, ತತ್ರಾಯಮತ್ಥೋ - ಕಟ್ಠಮುಖೇನ ದಟ್ಠೋ ಕಾಯೋ ಪತ್ಥದ್ಧೋ ಹೋತಿ ವಾ, ನ ವಾ ಹೋತಿ ಮನ್ತಾಗದವಸೇನ, ಪಥವೀಧಾತುಪ್ಪಕೋಪೇನ ಪನ ಮನ್ತಾಗದರಹಿತೋ ಸೋ ಕಾಯೋ ಕಟ್ಠಮುಖಮುಖಗತೋ ವಿಯ ಹೋತಿ ಏಕನ್ತಪತ್ಥದ್ಧೋತಿ।

**ಪೂತಿಯೋ**ತಿ ಕುಥಿತೋ। **ಸನ್ತತ್ತೋ**ತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ತತ್ತೋ ಸಮುಪ್ಪನ್ನದಾಹೋ। **ಸಞ್ಛಿನ್ನೋ**ತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಛಿನ್ನೋ ಪರಮಾಣುಭೇದಸಞ್ಚುಣ್ಣೋ ಆಯಸ್ಮತೋ ಉಪಸೇನತ್ಥೇರಸ್ಸ ಸರೀರಂ ವಿಯ। **ಮಹಾವಿಕಾರಾನಿ ಭೂತಾನೀ**ತಿ ಮಹಾವಿಕಾರವನ್ತಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಮಹಾಭೂತಾನೀತಿ ಪುರಿಮಪದೇ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ನಿದ್ದೇಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

“**ಪಥವೀ**”ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಸ್ಸ ಪಾಕಟಾನಿಪಿ ವಿಪಲ್ಲಾಸಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನೇ ಮಹನ್ತೇನ ವಾಯಾಮೇನ ವಿನಾ ನ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸಭಾವತ್ತಾ “ಮಹನ್ತಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ। “ಅಮಹನ್ತಾನೀ”ತಿ ಮನ್ತ್ವಾ ಠಿತಾ ತೇಸಂ ದುಪ್ಪರಿಗ್ಗಹತಂ ದಿಸ್ವಾ “ಅಹೋ ಮಹನ್ತಾನಿ ಏತಾನೀ”ತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಮಹಾಭೂತೇಕದೇಸತಾದೀಹಿ ವಾ ಕಾರಣೇಹಿ **ಮಹಾಭೂತಾನಿ।** ಏತಾ ಹಿ ಧಾತುಯೋ ಮಹಾಭೂತೇಕದೇಸತೋ, ಮಹಾಭೂತಸಾಮಞ್ಞತೋ, ಮಹಾಭೂತಸನ್ನಿಸ್ಸಯತೋ, ಮಹಾಭೂತಭಾವತೋ, ಮಹಾಭೂತಪರಿಯೋಸಾನತೋ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿಪಿ ಕಾರಣೇಹಿ “**ಮಹಾಭೂತಾನೀ**”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ತತ್ಥ **ಮಹಾಭೂತೇಕದೇಸತೋತಿ** “ಭೂತಮಿದನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮನುಪಸ್ಸಥಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೦೧) ಹಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ “ಭೂತ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಯದಿದಂ ಕಾಮಭವೇ, ರೂಪಭವೇ, ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ, ಏಕಚ್ಚೇ ಚ ಸಞ್ಞೀಭವೇ ಪವತ್ತಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, ತಂ ಮಹಾವಿಸಯತಾಯ “ಮಹಾಭೂತ”ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ಅರಹತಿ। ಪಥವೀಆದಯೋ ಪನ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ತಸ್ಸ ಮಹಾಭೂತಸ್ಸ ಏಕದೇಸಭೂತಾ “ಮಹಾಭೂತಾ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಸಮುದಾಯೇಸು ಹಿ ಪವತ್ತವೋಹಾರಾ ಅವಯವೇಸುಪಿ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ ಯಥಾ “ಸಮುದ್ದೋ ದಿಟ್ಠೋ, ಪಟೋ ದಡ್ಢೋ”ತಿ ಚ। **ಮಹಾಭೂತಸಮಞ್ಞತೋತಿ** ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ಭವನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪಾದಾರೂಪಾನೀತಿ ಭೂತಾನಿ, ಪಥವೀಆದಯೋ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ। ಸಾ ಪನಾಯಮೇತಾಸು ಭೂತಸಮಞ್ಞಾ ಅನಞ್ಞತ್ಥವುತ್ತಿತಾಯ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಂ ಅವಿಪರೀತಟ್ಠಾ, ಲೋಕಸ್ಸ ಚೇತಾ ಬಹೂಪಕಾರಾ, ಚಕ್ಖುಸಮುದ್ದಾದೀನಂ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ಚಾತಿ ಮಹನ್ತಾನಿ ಭೂತಾನೀತಿ ಸಮಞ್ಞಾಯಿಂಸು। **ಮಹಾಭೂತಸನ್ನಿಸ್ಸಯತೋತಿ** ಮಹನ್ತಾನಂ ಮಹಾನುಭಾವಾನಂ ಮಹಾಸಮ್ಮತಮನ್ಧಾತುಪ್ಪಭುತೀನಂ ರಞ್ಞಂ, ಸಕ್ಕಾದೀನಂ ದೇವಾನಂ, ವೇಪಚಿತ್ತಿಆದೀನಂ ಅಸುರಾನಂ, ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ, ಗುಣತೋ ವಾ ಮಹನ್ತಾನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾನಂ, ಸಾವಕಾನಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ವಾ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಭೂತಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಭೂತತಾಯ ಮಹನ್ತಾ ಭೂತಾ ಏತೇಸೂತಿ ಮಹಾಭೂತಾ। ಚಾತುಮಹಾಭೂತಿಕೋ ಹಿ ನೇಸಂ ಕಾಯೋತಿ। **ಮಹಾಭೂತಭಾವತೋತಿ** ಬಹುಭೂತಭಾವತೋ। ಅಯಂ ಹಿ **ಮಹಾ**-ಸದ್ದೋ “ಮಹಾಜನೋ ಸನ್ನಿಪತಿತೋ”ತಿಆದೀಸು ಬಹುಭಾವೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಪಥವೀಆದಯೋ ಚ ಧಾತುಯೋ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅಪರಿಮೇಯ್ಯಪ್ಪಭೇದಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತಸ್ಮಾ ಮಹನ್ತಾ ಬಹೂ ಅನೇಕಸತಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದಾ ಭೂತಾತಿ ಮಹಾಭೂತಾ। **ಮಹಾಭೂತಪರಿಯೋಸಾನತೋತಿ** ಮಹಾಭೂತಸ್ಸ ವಸೇನ ಪರಿಯೋಸಾನಪ್ಪತ್ತಿತೋ।

“ಕಾಲೋ ಘಸತಿ ಭೂತಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನೇವ ಸಹತ್ತನಾ।
ಯೋ ಚ ಕಾಲಘಸೋ ಭೂತೋ, ಸ ಭೂತಪಚನಿಂ ಪಚೀ”ತಿ॥ (ಜಾ॰ ೧.೨.೧೯೦) –

ಹಿ ಏವಮಾದೀಸು ಖೀಣಾಸವೋ “ಭೂತೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ। ಸೋ ಹಿ ಉಚ್ಛಿನ್ನಭವನೇತ್ತಿಕತಾಯ ಆಯತಿಂ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ ಏಕನ್ತತೋ “ಭೂತೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಇತರೇ, ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ವೋಹಾರಂ ಅನತೀತತ್ತಾ। ಭೂತೋ ಏವ ಇಧ ಪೂಜಾವಸೇನ “ಮಹಾಭೂತೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ ಯಥಾ “ಮಹಾಖೀಣಾಸವೋ, ಮಹಾಮೋಗ್ಗಲ್ಲಾನೋ”ತಿ ಚ। ಇಮಾಸಞ್ಚ ಧಾತೂನಂ ಅನಾದಿಮತಿ ಸಂಸಾರೇ ಪಬನ್ಧವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ ಮಹಾಭೂತಸ್ಸೇವ ಸನ್ತಾನೇ ಪರಿಯೋಸಾನಪ್ಪತ್ತಿ, ನಾಞ್ಞತ್ರ। ತಸ್ಮಾ ಮಹಾಭೂತೇ ಭೂತಾ ಪರಿಯೋಸಾನಂ ಪತ್ತಾತಿ ಮಹಾಭೂತಾ ಪುರಿಮಪದೇ ಭೂತ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಲೋಪಂ ಕತ್ವಾ। ಏವಮೇತಾ ಧಾತುಯೋ ಮಹಾಭೂತೇಕದೇಸತಾದೀಹಿ ಮಹಾಭೂತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಥವೀಆದೀನಂ ಕಕ್ಖಳಪಗ್ಘರಣಾದಿವಿಸೇಸಲಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿತಾ ಅಪರಿಚ್ಚತ್ತಧಾತುಲಕ್ಖಣಾನಂಯೇವಾತಿ ಆಹ “**ಧಾತುಲಕ್ಖಣಂ ಅನತೀತತ್ತಾ**”ತಿ। ನ ಹಿ ಸಾಮಞ್ಞಪರಿಚ್ಚಾಗೇನ ವಿಸೇಸೋ, ವಿಸೇಸನಿರಪೇಕ್ಖಂ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ ಪವತ್ತತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವದನ್ತಿ –

“ತಮತ್ಥಾಪೇಕ್ಖತೋ ಭೇದಂ, ಸಸಾಮಞ್ಞಂ ಜಹಾತಿ ನೋ।
ಗಣ್ಹಾತಿ ಸಂಸಯುಪ್ಪಾದಾ, ಸಮೇವೇಕತ್ಥಕಂ ದ್ವಯ”ನ್ತಿ॥

**ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣೇನ ಚಾತಿ** ಯೇನ ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣೇನ “ಧಾತುಯೋ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇನೇವ “**ಧಮ್ಮಾ**”ತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಉಭಯಥಾಪಿ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವತಾಯ ಏವ ವಿಭಾವನತೋ। ತೇನೇವಾಹ - “ಛಧಾತುರೋಯಂ ಭಿಕ್ಖು ಪುರಿಸೋ, ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ”ತಿ ಚ। ಅರೂಪಾನಂ ಖಣತೋ ರೂಪಾನಂ ಖಣಸ್ಸ ನಾತಿಇತ್ತರತಾಯಾಹ “**ಅತ್ತನೋ ಖಣಾನುರೂಪ**”ನ್ತಿ। **ಧರಣೇನಾತಿ** ಠಾನೇನ, ಪವತ್ತನೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖಯಟ್ಠೇನಾತಿ** ಖಣಭಙ್ಗುತಾಯ। **ಭಯಟ್ಠೇನಾತಿ** ಉದಯವಯಪಟಿಪೀಳನಾದಿನಾ ಸಪ್ಪಟಿಭಯತಾಯ। **ಅಸಾರಕಟ್ಠೇನಾತಿ** ಅತ್ತಸಾರವಿರಹೇನ।

೩೫೩. **ಸಹುಪ್ಪನ್ನಾವ ಏತಾತಿ** ಏತಾ ಚತಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಸಹ ಉಪ್ಪನ್ನಾವ ಸಹ ಪವತ್ತಮಾನಾವ ಸಮಾನಕಾಲೇ ಲಬ್ಭಮಾನಾಪಿ ಅವಕಂಸತೋ **ಸಬ್ಬಪರಿಯನ್ತಿಮೇ** ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನೇಸು ಸುದ್ಧಟ್ಠಕೇ, ಕಮ್ಮಜೇಸು ಜೀವಿತನವಕೇತಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ **ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಾದಿಕಲಾಪೇಪಿ ಪದೇಸೇನ ಅವಿನಿಬ್ಭುತ್ತಾ** ವಿಸುಂ ವಿಸುಂ ಅನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬಟ್ಠಾನತಾಯ। ಯತ್ಥ ಹಿ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ ಪಥವೀ, ತತ್ಥೇವ ತಸ್ಸಾ ಆಬನ್ಧನಪರಿಪಾಚನಸಮುದೀರಣವಸೇನ ಇತರಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಾಸುಪಿ।

೩೫೪. **ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇ ಗರುಕತ್ತಾ ಸಭಾಗಾ** ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ ನನು ಪಥವಿಯಾಪಿ ಲಹುಭಾವೋ ಅತ್ಥಿ। ತಥಾ ಹಿ ಸಾ “ಕಕ್ಖಳಂ ಮುದುಕಂ ಸಣ್ಹಂ ಫರುಸಂ ಗರುಕಂ ಲಹುಕ”ನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಆಪೇಪಿ ಲಹುಭಾವೋ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ? ನ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಗರುಭಾವಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ। ಗರುಭಾವೋ ಏವ ಹಿ ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಗರುತರಂ ಉಪಾದಾಯ ಲಹುಭಾವೋತಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತೋ ಸೀತಭಾವೋ ವಿಯ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ। ಯದಿ ಏವಂ ರೂಪಸ್ಸ ಲಹುತಾತಿ ಕಥಂ? ಅಯಮ್ಪಿ ವುತ್ತನಯಾ ಏವ ಲಹುತಾಕಾರಂ ಉಪಾದಾಯ ಲಬ್ಭನತೋ। ನ ಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಿಕಾರಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ನಿಪ್ಫನ್ನರೂಪಾನಂ ಅವತ್ಥಾವಿಸೇಸಸಭಾವತೋ। ತಸ್ಮಾ ಪರಮತ್ಥಸಿದ್ಧಂ ಗರುಭಾವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ “ಪುರಿಮಾ ದ್ವೇ ಗರುಕತ್ತಾ ಸಭಾಗಾ”ತಿ। “**ತಥಾ**”ತಿ ಪದೇನ “ಸಭಾಗಾ”ತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ಉಪಸಂಹರತಿ। “**ದ್ವೇ**”ತಿ ಪನ ಇದಂ ಯಥಾ “ಪುರಿಮಾ”ತಿ ಏತ್ಥ, ಏವಂ “ಪಚ್ಛಿಮಾ”ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಆನೇತ್ವಾ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ। **ವಿಸಭಾಗಾ** ಗರುಕಲಹುಕಭಾವತೋತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಯಥಾ ಚ ಗರುಕಲಹುಕಭಾವೇಹಿ, ಏವಂ ಪೇಯ್ಯಭಾವಾಪೇಯ್ಯಭಾವೇಹಿ ಚ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ।

೩೫೫. **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ** ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ, ಸತ್ತಸನ್ತಾನಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವಿಞ್ಞಾಣವತ್ಥು ವಿಞ್ಞತ್ತಿಇನ್ದ್ರಿಯಾನನ್ತಿ** ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣವತ್ಥೂನಂ, ದ್ವಿನ್ನಂ ವಿಞ್ಞತ್ತೀನಂ, ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಞ್ಚ। ಯೇ ಪನ “ವಿಞ್ಞಾಣವತ್ಥೂತಿ ಹದಯವತ್ಥು ಗಹಿತ”ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯ-ಗ್ಗಹಣೇನ ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ರೂಪಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। “**ವುತ್ತವಿಪರೀತಪ್ಪಕಾರಾ**”ತಿ ಇದಂ ಬಾಹಿರಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಯಥಾ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣವತ್ಥುವಿಞ್ಞತ್ತಿಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅನಿಸ್ಸಯತಾ ಚ ಇರಿಯಾಪಥವಿರಹೋ ಚ ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೋ, ಏವಂ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನತಾಪೀತಿ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ನ ಲಕ್ಖಣರೂಪಸ್ಸ ವಿಯ ಕುತೋಚಿಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನತಾಯ ತಾಸಂ। ಲಹುತಾದಿನಿಸ್ಸಯತಾಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಂ ಧಾತೂನಂ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನ ವಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ವಿಞ್ಞತ್ತಿ-ಗ್ಗಹಣಂ ಹಿ ಲಕ್ಖಣನ್ತಿ।

೩೫೬. **ಇತರಾಹೀತಿ** ಆಪೋತೇಜೋವಾಯುಧಾತೂಹಿ। **ಏಕಸಙ್ಗಹಾತಿ** ಸಜಾತಿಸಙ್ಗಹೇನ ಏಕಸಙ್ಗಹಾ। ಸಮಾನಜಾತಿಯಾನಂ ಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ಸಹಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ। ತೇನಾಹ “**ಸಮುಟ್ಠಾನನಾನತ್ತಾಭಾವತೋ**”ತಿ।

೩೫೭. **ತಿಣ್ಣಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ** ಯೇಹಿ ಮಹಾಭೂತೇಹಿ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಪರಿಪಾಚನವಸೇನ ಅನುಪಾಲಿತಾ, ಸಮುದೀರಣವಸೇನ ವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ ಚ, ತೇಸಂ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ತತೋ ಏವ ಸನ್ಧಾರಣವಸೇನ ಅವಸ್ಸಯೋ ಹೋತಿ, ವುತ್ತನಯೇನ ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸಾಸುಪಿ।

**೩೫೮**. ಯದಿಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಆಭೋಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣರಹಿತಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾತಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಧಾತೂನಂ ಅಸಮನ್ನಾಹಾರತಾ ದಸ್ಸಿತಾ ಏವ, ಅಥಾಪಿ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಪರಿಗ್ಗಹೋ ಕಾತಬ್ಬೋತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಪಥವೀಧಾತು ಚೇತ್ಥಾ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಪಥವೀಧಾತು ಚೇತ್ಥಾ**ತಿ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ಅಯಮ್ಪಿ ಏಕೋ ಮನಸಿಕಾರಪ್ಪಕಾರೋತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತಾಸು ಧಾತೂಸು। ಅಹಂ "ಪಥವೀಧಾತೂ"ತಿ ವಾ "ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋಮೀ"ತಿ ವಾ ನ ಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ತನಿ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಕಿಚ್ಚೇ ಚ ಆಭೋಗಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಉಪಕಾರಕಸ್ಸ ವಿಯ ಉಪಕತ್ತಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಆಭೋಗಾಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಇತರಾನಿಪೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸಬ್ಬಾಸು ಧಾತೂಸು, ತತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ತಕಿಚ್ಚುಪಕತ್ತಬ್ಬಭೇದೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು।

**೩೫೯**. **ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗತೋ**ತಿ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮವಿಭಾಗತೋ ಚೇವ ಪಚ್ಚಯಭಾವವಿಭಾಗತೋ ಚ। "ಪಚ್ಚಯತೋ"ತಿ ಹಿ ಇಮಿನಾ ಪಥವೀಆದೀನಂ ಅಞ್ಞಾಸಾಧಾರಣೋ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವಾದಿನಾ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ಇಧ ಪನ ಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪಥವೀಆದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಥವೀಆದೀನಞ್ಚ ಅನವಸೇಸತೋ ಪಚ್ಚಯಭಾವವಿಭಾಗೋ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅಯಂ ಇಮೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಆಕಾರಾನಂ ವಿಸೇಸೋ। **ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ರೂಪುಪ್ಪಾದಕಂ ಕಮ್ಮಂ। **ಚಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪುಪ್ಪಾದಕಂ ಚಿತ್ತಂ। **ಆಹಾರೋ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೋ ರೂಪುಪ್ಪಾದಕೋ ಆಹಾರೋ। **ಉತೂ**ತಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಉತು, ಅತ್ಥತೋ ತೇಜೋಧಾತು। **ಕಮ್ಮಮೇವಾ**ತಿ ಅವಧಾರಣಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಸಙ್ಕರಾಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ತೇನ ಅಕಮ್ಮಜಾನಮ್ಪಿ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ದೀಪಿತೋ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಹಿ ವಕ್ಖತಿ "ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿಆದಿ। ನನು ಚ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಕಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞೇನಪಿ ಪಚ್ಚಯೇನ ಭವಿತಬ್ಬನ್ತಿ? ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಸೋ ಪನ ಕಮ್ಮಗತಿಕೋವಾತಿ ಪಟಿಯೋಗೀನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ಅವಧಾರಣಂ ಕತಂ, ತೇನಾಹ "**ನ ಚಿತ್ತಾದಯೋ**"ತಿ। **ಚಿತ್ತಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ। **ಇತರೇ**ತಿ ಚಿತ್ತಾದಿತೋ ಅಞ್ಞೇ। **ಜನಕಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಪಚ್ಚಯೋ ಪನ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋವ। ವುತ್ತಂ ಹಿ "ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ ವಿಪಾಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೨೭)।

**ಸೇಸಾನ**ನ್ತಿ ಚಿತ್ತಾದಿಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ। **ಪರಿಯಾಯತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಪಟ್ಠಾನೇ** (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೯) ಅರೂಪಾನಂಯೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಆಗತತ್ತಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿ। ಸುತ್ತೇ ಪನ "ಪುಗ್ಗಲಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ವನಸಣ್ಡಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇನ ವಿನಾ ಅಭಾವೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಚಿತ್ತಂ ಜನಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯಾಹಾರಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪಕತಂ ಉಪಾದಾಯ "ಜನಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಆಹಾರಉತೂಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏವಂ ಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಧಾತೂಸು ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಧಾತೂನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಪಠಮಂ ತಾವ "**ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಮಹಾಭೂತ**"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಪುನ "**ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಪಥವೀಧಾತೂ**"ತಿಆದಿನಾ ನಿದ್ದಿಸತಿ। **ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಪಥವೀಧಾತೂ**ತಿ "ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಮಹಾಭೂತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ವುತ್ತಾ ಕಮ್ಮಜಪಥವೀಧಾತು। **ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಇತರಾಸ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಜಾನಂ ಆಪೋಧಾತುಆದೀನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಹುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ಉಪಕಾರಕಾನಂ ತಾಸಂ ಉಪಕಾರಕತೋ, ಆಧಾರಭಾವತೋ, ಉಪ್ಪಾದತೋ ಯಾವ ಭಙ್ಗಾಧರಣತೋ, ವಿಗಮಾಭಾವತೋ ಚ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಚೇವ ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಹೋನ್ತೀ ಚ ಕಮ್ಮಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ, ತಾಸಞ್ಚ ನ ಜನಕವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ ಅಸಮುಟ್ಠಾಪಕತ್ತಾ ತಾಸಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇತ್ಥ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯ-ಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಪನ ಅನಞ್ಞಸಾಧಾರಣಕಿಚ್ಚಂ ಸಹಜಾತಾನಂ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋತಿ ಇಮಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನ ಚಾ**"ತಿ ವಿಸುಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। **ಆಬನ್ಧನವಸೇನ ಚಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಿಸನ್ತತಿಮಹಾಭೂತಾನ**ನ್ತಿ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಚತುಮಹಾಭೂತಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅವೋಕಿಣ್ಣಾನಂ, ಅವಿಚ್ಛೇದೇನ

ಪವತ್ತಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಸನ್ತತೀತಿ ಸನ್ತತಿಗ್ಗಹಣಂ। ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೋ ನಾಮ ಸಹಜಾತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂಯೇವಾತಿ ಆಹ **"ನ ಪತಿಟ್ಠಾವಸೇನಾ"**ತಿ। **ನ ಆಬನ್ಧನವಸೇನಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಏತ್ಥಾ**ತಿ ಏತೇಸು ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಮಹಾಭೂತೇಸು। "ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಪಥವೀಧಾತು ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಇತರಾಸ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸುಕರೋ ತನ್ತಿನಯೋ ನೇತುನ್ತಿ **"ಚಿತ್ತಆಹಾರ...ಪೇ॰... ಏಸೇವ ನಯೋ"**ತಿ ಅತಿದಿಸತಿ।

**ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯವಸಪ್ಪವತ್ತಾಸು ಚ ಪನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಚ**-ಸದ್ದೋ ಸಮುಚ್ಚಯತ್ಥೋ, **ಪನ**-ಸದ್ದೋ ವಿಸೇಸತ್ಥೋ, ತದುಭಯೇನ ಚ ಯಥಾವುತ್ತಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಧಾತುಯೋ ಇಮಿನಾ ವಿಸೇಸೇನ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಇಮಮತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ।

ಇದಾನಿ ತಂ ವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಏಕಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ"**ತಿಗಾಥಮಾಹ। ತತ್ಥ ಏಕಂ ಧಾತುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಚತುಧಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಿಸ್ಸೋ ಧಾತುಯೋ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕಾವ ಧಾತು ಚತುಧಾ ಸಮ್ಭವತಿ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ಛಧಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ। ಅತ್ಥೋ ಪನ ಪಥವೀಆದೀಸು ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಇತರಾಸಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾತಿ ಅಯಮೇಕೋ ಚತುಕ್ಕೋ, ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಇತರಾಯ ಏಕೇಕಿಸ್ಸಾ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾತಿ ಅಯಮಪರೋ ಚತುಕ್ಕೋ, ಪಠಮದುತಿಯಾ, ತತಿಯಚತುತ್ಥಾ, ಪಠಮತತಿಯಾ, ದುತಿಯಚತುತ್ಥಾ, ಪಠಮಚತುತ್ಥಾ, ದುತಿಯತತಿಯಾತಿ ಇಮಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಇತರಾಸಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾತಿ ಅಯಮೇಕೋ ಛಕ್ಕೋ। ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಚತುಧಾ, ಛಧಾ ಚ ಪವತ್ತಮಾನಾನಂ ಏಕಕದ್ವಿಕತಿಕವಸೇನ ತಿಕದುಕಏಕಕವಸೇನ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯವಸೇನ, ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮುಖೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ **ಪಟಿಚ್ಚವಾರೇ** "ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಮಹಾಭೂತಾ, ತಯೋ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ, ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೫೩)।

**ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಾದೀ**ತಿ **ಆದಿ**-ಸದ್ದೇನ ಆದಾನವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾದಿಕಾಯಿಕಕಿರಿಯಾಕರಣಸ್ಸ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಉಪ್ಪೀಳನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ** ಘಟ್ಟನಕಿರಿಯಾಯ ಪಥವೀಧಾತುವಸೇನ ಸಿಜ್ಝನತೋ। **ಸಾವಾ**ತಿ ಪಥವೀಧಾತುಯೇವ। **ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ** ಆಪೋಧಾತುಯಾ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಧಾನಭಾವಂ, ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಚ ಪಧಾನಭಾವನ್ತಿ ಪತಿಟ್ಠಾಭಾವೇ ವಿಯ ಪತಿಟ್ಠಾಪನೇಪಿ ಸಾತಿಸಯಕಿಚ್ಚತ್ತಾ ತಸ್ಸಾ ಪತಿಟ್ಠಾಪನಸ್ಸ ಪಾದಟ್ಠಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅವಕ್ಖೇಪನಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಧೋನಿಕ್ಖಿಪನಸ್ಸ। ತತ್ಥ ಚ ಗರುತರಸಭಾವಾಯ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಸಾತಿಸಯೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ಆಹ **"ಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಅನುಗತಾ ಆಪೋಧಾತೂ"**ತಿ। ತಥಾ ಉದ್ಧಙ್ಗತಿಕಾ ತೇಜೋಧಾತೂತಿ ಉದ್ಧರಣೇ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ ವುತ್ತೋ। ತಿರಿಯಂ ಗತಿಕಾಯ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅತಿಹರಣವೀತಿಹರಣೇಸು ಸಾತಿಸಯೋ ಬ್ಯಾಪಾರೋತಿ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ತಸ್ಸಾ ಅನುಗತಭಾವೋ ಗಹಿತೋ। ತತ್ಥ ಠಿತಟ್ಠಾನತೋ ಅಭಿಮುಖಂ ಪಾದಸ್ಸ ಹರಣಂ **ಅತಿಹರಣಂ,** ಪುರತೋ ಹರಣಂ। ತತೋ ಥೋಕಂ ವೀತಿಕ್ಕಮ್ಮ ಹರಣಂ **ವೀತಿಹರಣಂ,** ಪಸ್ಸತೋ ಹರಣಂ।

**ಏಕೇಕೇನ ಮುಖೇನಾ**ತಿ "ಪತ್ಥಟತ್ತಾ ಪಥವೀ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೧.೩೪೭) ವಿಭತ್ತೇಸು ತೇರಸಸು ಆಕಾರೇಸು ಏಕೇಕೇನ ಧಾತೂನಂ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಮುಖೇನ। **ಸ್ವಾಯ**ನ್ತಿ ಸೋ ಅಯಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿ। ಕಥಂ ಪನಸ್ಸ ವವತ್ಥಾನಪರಿಯಾಯೋತಿ ಆಹ **"ಚತುನ್ನಂ ಧಾತೂನ"**ನ್ತಿಆದಿ।

**೩೯೦**. ಇದಾನಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಭಾವನಾಯ ಆನಿಸಂಸೇ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಇದಞ್ಚ ಪನಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಸುಞ್ಞತಂ ಅವಗಾಹತೀ**ತಿ ಧಾತುಮತ್ತತಾದಸ್ಸನೇನ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಅನತ್ತಕತಂ ವವತ್ಥಪಯತೋ ತದನುಸಾರೇನ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸಾಪಿ ಅನತ್ತಕತಾ

ಸುಪಾಕಟಾ ಹೋತೀತಿ ಸಬ್ಬಸೋ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಂ ಪರಿಯೋಗಾಹತಿ ತತ್ಥ ಪತಿಟ್ಠಹತಿ। **ಸತ್ತಸಞ್ಞಂ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತೀ**ತಿ ತತೋ ಏವ "ಸತ್ತೋ ಪೋಸೋ ಇತ್ಥೀ ಪುರಿಸೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಂ ಅಯಾಥಾವಸಞ್ಞಂ ಉಗ್ಘಾತೇತಿ ಸಮೂಹನತಿ। **ವಾಳಮಿಗಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಾದಿವಿಕಪ್ಪಂ ಅನಾವಜ್ಜಮಾನೋ**ತಿ ಸಸನ್ತಾನೇ ವಿಯ ಪರಸನ್ತಾನೇಪಿ ಧಾತುಮತ್ತತಾಯ ಸುದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಖೀಣಾಸವೋ ವಿಯ "ಇಮೇ ಸೀಹಬ್ಯಗ್ಘಾದಯೋ ವಾಳಮಿಗಾ, ಇಮೇ ಯಕ್ಖರಕ್ಖಸಾ"ತಿ ಏವಮಾದಿವಿಕಪ್ಪಂ ಅಕರೋನ್ತೋ ಭಯಭೇರವಂ ಸಹತಿ ಅಭಿಭವತಿ। ಯಥಾವುತ್ತವಿಕಪ್ಪನಾಪಜ್ಜನಂ ಹಿ ಭಯಭೇರವಸಹನಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಂ। **ಉಗ್ಘಾತೋ** ಉಪ್ಪಿಲಾವಿತತ್ತಂ। **ನಿಗ್ಘಾತೋ** ದೀನಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ। **ಮಹಾಪಞ್ಞೋ** ಚ ಪನ ಹೋತಿ ಧಾತುವಸೇನ ಕಾಯೇ ಸಮ್ಮದೇವ ಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗಸ್ಸ ಕರಣತೋ। ತಥಾ ಹಿದಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಬುದ್ಧಿಚರಿತಸ್ಸ ಅನುಕೂಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, **ಸುಗತಿಪರಾಯಣೋ ವಾ** ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅಪರಿಪಕ್ಕತಾಯನ್ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ।

ಏಕೂನವೀಸತಿಭಾವನಾನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಸ್ಸ

ಚತುಧಾತುವವತ್ಥಾನನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ಲೀನತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

**೩೮೧**. "ಕೋ ಸಮಾಧೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸರೂಪಾದಿಪುಚ್ಛಾ ಯಾವದೇವ ವಿಭಾಗಾವಬೋಧನತ್ಥಾ। ಸರೂಪಾದಿತೋ ಹಿ ಞಾತಸ್ಸ ಪಭೇದೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಹೋತಿ ಸಙ್ಖೇಪಪುಬ್ಬಕತ್ತಾ ವಿತ್ಥಾರಸ್ಸ, ವಿತ್ಥಾರವಿಧಿನಾ ಚ ಸಙ್ಖೇಪವಿಧಿ ಸಙ್ಗಯ್ಹತೀತಿ **"ಸಮಾಧಿಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರಂ ಭಾವನಾನಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತು"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅಥ ವಾ **"ಕೋ ಸಮಾಧೀ"**ತಿಆದಿನಾಪಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಸೇವ ಪಕಾರಭೇದೋ ದಸ್ಸೀಯತಿ, ಭಾವನಾನಿಸಂಸೋಪಿ ಭಾವನಾನಯನಿಸ್ಸಿತೋ ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ "ವಿತ್ಥಾರಂ ಭಾವನಾನಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತು"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರತೋ**ತಿ ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಾದಿಕಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಕರಣಪ್ಪಕಾರತೋ ಚೇವ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಭಾವನಾವಿಭಾವನತೋ ಚ।

**"ಸಮತ್ತಾ ಹೋತೀ"**ತಿ ವತ್ವಾ ತಮೇವ ಸಮತ್ತಭಾವಂ ವಿಭಾವೇತುಂ **"ದುವಿಧೋಯೇವಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। **ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ ಸಮಾಧೀ**ತಿ ಲೋಕಿಯಸಮಾಧಿಂ ಆಹ। **ದಸಸು ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸೂ**ತಿ ಯಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ "ಉಪಚಾರಾವಹಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಾನಿ ದಸ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾನಿ, ತೇಸು। **ಅಪ್ಪನಾಪುಬ್ಬಭಾಗಚಿತ್ತೇಸೂ**ತಿ ಅಪ್ಪನಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗಚಿತ್ತೇಸು ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು। **ಏಕಗ್ಗತಾ**ತಿ ಏಕಾವಜ್ಜನವೀಥಿಯಂ, ನಾನಾವಜ್ಜನವೀಥಿಯಞ್ಚ ಏಕಗ್ಗತಾ। **ಅವಸೇಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸೂ**ತಿ "ಅಪ್ಪನಾವಹಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತೇಸು ತಿಂಸಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು।

**ಸಮಾಧಿಆನಿಸಂಸಕಥಾವಣ್ಣನಾ**

**೩೮೨**. ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮೋ ವುಚ್ಚತಿ ಪಚ್ಚಕ್ಖಭೂತೋ ಅತ್ತಭಾವೋ, ತತ್ಥ ಸುಖವಿಹಾರೋ **ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರೋ**। ಕಾಮಂ **"ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ"**ತಿ ಏತೇನ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಯೇವ ವಿಭಾವಿತೋ, **"ಏಕಗ್ಗಚಿತ್ತಾ"**ತಿ ಪನ ಪದೇನ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿನೋಪಿ ಗಹಣಂ ಹೋತೀತಿ ತತೋ ನಿವತ್ತನತ್ಥಂ **"ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಭಾವನಾ"**ತಿ ವುತ್ತಂ। **ನ ಖೋ ಪನೇತೇ**ತಿ ಏತೇ ಬಾಹಿರಕಭಾವಿತಾ ಝಾನಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾಮತ್ತಕರಾ। **ಅರಿಯಸ್ಸ ವಿನಯೇ** ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಸಾಸನೇ **"ಸಲ್ಲೇಖಾ"ತಿ ನ ವುಚ್ಚನ್ತಿ** ಕಿಲೇಸಾನಂ ಸಲ್ಲೇಖನಪಟಿಪದಾ ನ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ, ಸಾಸನೇ ಪನ ಅವಿಹಿಂಸಾದಯೋಪಿ ಸಲ್ಲೇಖಾವ ಲೋಕುತ್ತರಪಾದಕತ್ತಾ।

**ಸಮ್ಬಾಧೇ**ತಿ ತಣ್ಹಾಸಂಕಿಲೇಸಾದಿನಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತಾಯ ಪರಮಸಮ್ಬಾಧೇ ಅತಿವಿಯ ಸಙ್ಕಟಟ್ಠಾನಭೂತೇ ಸಂಸಾರಪ್ಪವತ್ತೇ। **ಓಕಾಸಾಧಿಗಮನಯೇನಾ**ತಿ ಅತ್ಥಪಟಿಲಾಭಯೋಗ್ಗಸ್ಸ ನವಮಖಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಓಕಾಸಸ್ಸ ಅಧಿಗಮನಯೇನ। ತಸ್ಸ ಹಿ ದುಲ್ಲಭತಾಯ ಅಪ್ಪನಾಧಿಗಮಮ್ಪಿ ಅನಧಿಗಮಯಮಾನೋ ಸಂವೇಗಬಹುಲೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಮ್ಹಿಯೇವ ಠತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ "ಸೀಘಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ।

**ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕನ್ತಿ** ಇದ್ಧಿವಿಧಾದಿಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಪಾದಕಭೂತಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಭೂತಂ। **ಹೋತೀತಿ ವುತ್ತನಯಾತಿ** ಏತ್ಥ **ಇತಿ**-ಸದ್ದೋ ಪಕಾರತ್ಥೋ, ತೇನ "ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ ವುತ್ತನಯಾ"ತಿ ಸೇಸಾಭಿಞ್ಞಾನಮ್ಪಿ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಸಙ್ಗಣ್ಹಾತಿ। **ಸತಿ ಸತಿ ಆಯತನೇತಿ** ಪುರಿಮಭವಸಿದ್ಧೇ ಅಭಿಞ್ಞಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಕಾರಣೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇ। ಅಭಿಞ್ಞಾಧಿಗಮಸ್ಸ ಹಿ ಅಧಿಕಾರೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ, ಯೋ "ಪುಬ್ಬಹೇತೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನ ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ವಸೀಭಾವೋ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಸತಿ ಸತಿ ಆಯತನೇ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೩.೧೦೨)। **ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕರಣೀಯಸ್ಸಾತಿ** ವಕ್ಖಮಾನವಿಭಾಗಾಯ ಅಭಿವಿಸಿಟ್ಠಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಸ್ಸ। **ಧಮ್ಮಸ್ಸಾತಿ** ಭಾವೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಚೇವ ವಿಭಾವೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮಸ್ಸ। ಅಭಿಞ್ಞಾಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತೀತಿ ಯೋಜನಾ। **ತತ್ರ ತತ್ರೇವಾತಿ** ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಧಮ್ಮೇ। ಸಕ್ಖಿಭಾವಾಯ ಪಚ್ಚಕ್ಖಕಾರಿತಾಯ ಭಬ್ಬೋ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಾ, ತಂ **ಸಕ್ಖಿಭಬ್ಬತಂ**।

ತಂ ತಂ ಭವಗಮಿಕಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭ ಭವಪತ್ಥನಾಯ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯಪಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತೂಪಚಿತಭಾವೇನೇವ ಭವಪತ್ಥನಾಕಿಚ್ಚಂ ಸಿಜ್ಝತೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಆಹ **"ಅಪತ್ಥಯಮಾನಾ ವಾ"**ತಿ। ಸಹ ಬ್ಯೇತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಸಹಬ್ಯೋ, ಸಹಾಯೋ, ಇಧ ಪನ ಏಕಭವೂಪಗೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಸಹಬ್ಯತಾ, ತಂ **ಸಹಬ್ಯತಂ**।

ಕಿಂ ಪನ ಅಪ್ಪನಾಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯೇವ ಭವವಿಸೇಸಾನಿಸಂಸಾ, ಉದಾಹು ಇತರಾಪೀತಿ ಚೋದನಂ ಮನಸಿ ಕತ್ವಾ ಆಹ **"ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಭಾವನಾಪೀ"**ತಿಆದಿ।

**ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ** ತಿಸ್ಸನ್ನಂ ದುಕ್ಖತಾನಂ ನಿಬ್ಬುತಿಂ। ರೂಪಧಮ್ಮೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಅಸನ್ತಸಮಾವ। ತೇನಾಹ **"ಸುಖಂ ವಿಹರಿಸ್ಸಾಮಾ"**ತಿ। **ಸೋಳಸಹಿ ಞಾಣಚರಿಯಾಹೀತಿ** ಅನಿಚ್ಚಾನುಪಸ್ಸನಾದುಕ್ಖಅನತ್ತನಿಬ್ಬಿದಾವಿರಾಗನಿರೋಧಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗವಿವಟ್ಟಾನುಪಸ್ಸನಾತಿ ಇಮಾಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ, ಅಟ್ಠಹಿ ಚ ಅರಿಯಮಗ್ಗಫಲಞಾಣೇಹೀತಿ ಏವಂ ಸೋಳಸಹಿ। **ನವಹಿ ಸಮಾಧಿಚರಿಯಾಹೀತಿ** ಪಞ್ಚನ್ನಂ ರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ, ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಏವಂ ನವಹಿ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಚತ್ತಾರೋ ರೂಪಜ್ಝಾನಸಮಾಧೀ, ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಸಮಾಧೀ, ಉಭಯೇಸಂ ಉಪಚಾರಸಮಾಧಿಂ ಏಕಂ ಕತ್ವಾ ಏವಂ ನವಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

**ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯೋಗೇತಿ** ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಯ ಅನುಯೋಗೇ ಅನುಯುಞ್ಜನೇ, ಸಮಾಧಿಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತೇ ವಾ ಯೋಗೇ। **ಯೋಗೋತಿ** ಭಾವನಾ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಥಾಹ "ಯೋಗಾ ವೇ ಜಾಯತೀ ಭೂರೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೨೮೨)।

**೩೯೩. ಸಮಾಧಿಪೀತಿ ಪಿ**-ಸದ್ದೇನ ಸೀಲಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ।

ಸಮಾಧಿನಿದ್ದೇಸವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇತಿ ಏಕಾದಸಮಪರಿಚ್ಛೇದವಣ್ಣನಾ।

ಪಠಮೋ ಭಾಗೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।